

EXODUS

HOOFDSTUK I

2. Ruben, Simeon, Levi en Juda, de vier oudste zonen van Lea (Genesis 29:32-35).

3. Issaschar, Zebulon, haar twee later geboren zonen (Genesis 30:17-20), en Benjamin, Rachels tweede zoon (Genesis 35:16 vv.).

4. Dan en Nafthali, de beide zonen van Rachels dienstmaagd, Bilha (Genesis 30:1-8), Gad en Aser, de beide zonen van Lea's dienstmaagd, Zilpa (Genesis 30:9-13).

5. a) Al de zielen 1) nu, die uit Jakob's heup voortgekomen zijn, waren: Jozef met zijn beide zonen, Efraïm en Manasse (Genesis 41:50-52), meegerekend, zeventig zielen, Jakob het Hoofd der familie is zelf meegeteld; doch Jozef was in Egypte, daarom is hij, in vs.2-4, niet onder de zonen van Israël genoemd.

a) Genesis 46:27 Deuteronomium. 10:22 Hand.7:14

1)"Zielen" in de plaats van "personen." Met opzet wordt dit woord hier en elders gebruikt, om bij de zedelijke aanleg van de mens te bepalen en op zijn verheven bestemming te wijzen..

6. a) Toen nu Jozef, 71 jaar na het verhuizen van de familie uit Kanaän, gestorven was, en al zijn broeders, en al dat geslacht. 1)

a) Genesis 50:26

1) Hoelang zij hun vader overleefd hebben, verhaalt Mozes niet. Slechts het begin van de verandering vermeldt hij, alsof hij zeggen wilde, dat de Israëlieten een lange tijdruimte menselijk zijn behandeld, zodat de toestand van hen, die met Jakob waren gekomen, draaglijk is geweest, daar zij, vrij van harde behandeling en tirannie, de hun toegestane gastvrijheid rustig hebben genoten. Tegelijk herinnert hij, dat het kon geschieden, dat, terwijl dit geslacht was verdwenen, bij hun nakomelingen het verlangen naar en de herinnering aan het land Kanaän, het land, hetwelk zij niet hadden gezien, verdween, tenzij zij op geweldadige wijze werden aangezet, om naar hetzelfde te verlangen. En zeker, omdat dat volk in het overdenken van de weldaden van God nalatig en vergeetachtig was, kon niet beter voor zijn heil gezorgd worden, dan wanneer God toeliet, dat het wreed werd gefolterd en hard behandeld. Anders toch, alsof het zijn oorsprong uit Egypte had gehad, zou het gewenst hebben daar eeuwig te blijven, door welk verblijf de hoop op de beloofde erfenis in hun harten zou verdwijnen..

7. Zo werden de kinderen van Israël vruchtbaar, a) en groeiden overvloedig, en zij vermeerderden, en zij werden, tot vervulling van de aan Abraham in het bijzonder gegeven belofte (Genesis 12:2; 18:18), zeer machtig, zodat het land met hen vervuld werd, 1) en later 600.000 strijdbare mannen uittrokken (hoofdstuk. 12:37).

a) Deuteronomium. 26:5 Hand.7:17

1) In stammen, geslachten en families verdeeld (zie Ex 6.15), geregeerd door hun stamhoofden, en door de oudsten van de verschillende stammen; geslachten en families vertegenwoordigd, zette een gedeelte van de kinderen van Israël, namelijk de stammen, die aan de oostelijke zijde van het land Gosen woonden, de stammen Ruben, Gad en half Manasse, het partriarchale herdersleven in de daar gelegen weilanden voort; de overige stammen daarentegen dreven in de vruchtbare landstreken, tussen de Pelusische en Tanitische Nijlarm, akker en tuinbouw, geheel op de van de Egyptenaren geleerde wijze, gelijk zij dan ook langzamerhand de overige voordelen van de Egyptische beschaving zich toe-eigenden; met de kunst om in goud en zilver te arbeiden, edelgesteenten te snijden, leder en fijne weefsels te bereiden, het letterschrift te beoefenen enz., vertrouwd werden, en door handel en wandel mede onder de Egyptenaars tot grote welvaart kwamen..

In de eerste tijd schijnen zij aan een spoedig terugkeren naar Palestina gedacht te hebben, en gezocht te hebben, dit door eigen kracht te bewerken. Wij vernemen toch uit 1 Kronieken 4:22; 8:20-24, dat een gedeelte van de stam van Efraïm, nog bij het leven van de stamvader, in het zuidelijk hoogland van Palestina zich vestigde en van daar rooftochten in de Filistijnse vlakten maakte; het leed echter daarbij zulke zware verliezen, dat de gevaarlijke onderneming spoedig weer opgegeven moest worden..

Opzettelijk wordt hier de vermenigvuldiging van Jakob's nageslacht met zeer veel woorden gemeld. Die vermeerdering en toeneming-dit komt hier duidelijk uit-was iets buitengewoons, gevolg van Gods bijzondere kracht en Almacht, door de invloed van Gods bijzondere Voorzienigheid. Zowel in levenskracht als in aantal had die vermeerdering plaats. Zowel in aantal als in invloed. Daarom trok zij dan ook de bijzondere aandacht van Egypte's koning..

II. Vs. 8-22. Nu wordt ook vervuld, wat God eens aan Abraham voorspeld had (Genesis 15:13): "Zij zullen hen dienen, en zij zullen hen verdrukken vierhonderd jaar." Een ander koning komt in Egypte; deze wil om staatkundige redenen het volk verzwakken; daarom dwingt het tot harde dienstbaarheid; en, daar dit niet helpt, grijpt hij nog wredere middelen aan.

8. a) Daarna¹⁾ stond, waarschijnlijk na het verdrijven van het huis van de Hyksos, waartoe de Farao's behoorden, die ten tijde van Jozef regeerden, een nieuwe koning op 2) over Egypte, een uit de nationale dynastie, (vorstengeslacht), die Jozef niet gekend had. 3)

a) Hand.7:18

1) Aan de ingang van de Delta, daar, waar de rivier zich in twee armen splitst, bestond een zeer oude staat, welks middelpunt de stad Memphis was. Van Menes (3000 v. C.), de vermoedelijke stichter van de stad, tot aan de inval van de Hyksos, een vreemd herdersvolk van Semitische oorsprong, wordt een rij van koningen opgegeven, die de staat van Memphis met grote bouwwerken versierd hebben, vooral langs het westelijk rotsgebergte, waar de dodenkamers met haar gedenktekens en de koningsgraven met hun piramiden zich mijlenver

uitstrekten. De beroemdste koningsnamen uit het geslacht van de Farao's in Memphis waren Chephren en Cheops (2500 v. C.), de bouwers van de hoogste piramiden; Sesortosis (2300 v.C.), die het eerst zijn wapens naar het zuiden keerde en de Nubiërs schatplichtig maakte, zo als een zuil, aan de boven-katarakten van de Nijl gevonden, verkondigt, en Moeris (2200), (de derde uit het vorstenhuis Amenemha), die, ten behoeve van de Nijloverstromingen, het naar hem genoemde meer bij Memphis (in het dal Fayoen) schijnt te hebben aangelegd; ook wordt aan hem de bouw van het grote en prachtige Laburinthos toegeschreven, een paleis met talloze vertrekken, portalen en voorhoven boven en onder de aarde, waar alle landstreken en districten van het rijk een gemeenschappelijk middelpunt voor plechtige handelingen en offers moesten vinden. Spoedig na de dood van Moeris (2100 v. C.), verhaalden de Egyptenaren, vielen zwervende stammen uit Syrië en Noord-Arabië in het Nijlland, onderwierpen het rijk en regeerden hard en gewelddadig over het schatplichtige volk. Meer dan 500 jaar duurde deze onderdrukking van het herdersvolk van de Hyksos, totdat eindelijk enige koningen van Opper-Egypte (Thebe) het land bevrijdden. Gedurende een bepaalde tijd trotseerden de Hyksos (1580 v. C.) in een verschanste, door water en moerassen beschermde legerplaats, aan de oostelijke monding van de Nijl, de aanvallen van de vijanden, totdat koning Thoetmosis hun aftocht bewerkte. De plaats, waar hun legerplaats was opgeslagen, werd eerst Abaris (vesting van de Hebreeën), later Pelousion, (Pelusium, moerasstad) genaamd. Sedert die tijd was Thebai (Thebe) de zetel van de Farao's.

2) In het Hebreeuws Wajakom "stond op," in de zin van: Kwam aan de regering. Waarschijnlijk wil "nieuw" hier zeggen niet alleen een andere koning uit een ander geslacht, maar een ander koning, wiens inzicht, omtrent het Israëlitische volk, geheel anders was, dan dat van zijn voorgangers..

3) Nadat honderd en meer jaar gelukkig in rust en vrijheid waren voorbijgegaan, begon de toestand van het uitverkoren volk in een slechte veranderd te worden. Mozes verhaalt, dat de ellendige toestand zijn ontstaan heeft te danken aan de afgunst en jaloezie en de valse vrees van de Egyptenaren, daar zij voor zichzelf zich gevaar hebben voorgesteld van het uitheemse volk, indien zij het niet bijtijds onderdrukten. Maar voordat hij daartoe overgaat, vermeldt hij, dat de herinnering aan de weldaden, welke zij van Jozef hadden ontvangen, versleten was, welke, indien zij levendig was geweest, de wrede behandeling enigszins had kunnen matigen. Doch men kan geloven, dat door de bescheidenheid van Jozef veroorzaakt is, dat dit vergeten de hem verschuldigden dank heeft verduisterd. Daar, indien hij voor de zijnen grote voorrechten had geëist, als vrijdom van schatting en belasting de roep van het heil, het land door de Israëlitische man aangebracht, vele eeuwen levendig was gehouden. Maar het blijkt, dat hij tevreden is geweest met een menslievende gastvriendschap, zodat zijn broeders gemakkelijk en zonder overlast in het land Gosen konden wonen, omdat hij wilde, dat zij als het ware bijwoners zouden zijn, totdat de tijd van de bevrijding gekomen zou zijn..

De nieuwe koning kende Jozef niet, d.w.z. hij erkende zijn verdiensten niet, noch rekende met de weldaden, welke deze aan het Egyptische volk had geschonken..

9. Die zei bij gelegenheid van een vergadering van zijn rijksgroten, tot zijn volk: Ziet, het volk van de kinderen

1) van Israël is veel, ja machtiger dan wij. Dit is zeker een overdrijving, hij drukt zich zo sterk uit, om de gemoederen voor zijn doel te winnen.

1) Beter vertaald: Het volk (n.l.) de kinderen van Israël.

10. Komt aan, 1)laat ons wijselijk tegen hetzelfde volk van Israël handelen; laat ons maatregelen aanwenden (Psalm. 105:25), opdat het niet vermenigvuldige, en het geschiede, als er enige strijd voorvalt, en door de oostelijke volken, gelijk vroeger door de nu verdrevene Hyksos geschied is, roofzuchtige en veroverende invallen beproefd worden, dat het zich ook niet vervoege tot onze vijanden, en tegen ons strijde, en, wanneer het zich van onze heerschappij los gemaakt heeft, uit het land optrekke. 2)

1) Niet zelden valt het de zegeningen van God ten deel, dat zij als het ware de gemoederen van de goddelozen tot afgunst scherp prikkelen, ja als het ware tot razernij aanzetten. En toch moet daarom zelfs het kleinste bewijs van de goddelijke gunst ons niet minder welkom zijn, alhoewel het de goddelozen gelegenheid biedt te heviger tegen ons te woeden. Maar zo matigt God met voorbedachte rade zijn weldadigheid, opdat wij niet al te zeer aan het aardse geluk verkleefd zullen zijn. Zo ook verdreef de zegen, waaraan geheel zijn geluk hing, Jakob uit het huis van zijn vader en uit de beloofde erfenis; maar tegelijk lenigt hij met deze troost zijn smart, dat hij weet, dat God zijn eigendom is. Zo ook zijn nakomelingen, hoe meer zij de zegeningen van God ervaren, des te meer voelden zij de vijandschap van de Egyptenaren. Doch Farao, opdat hij hen gehaat en verdacht maakte, terwijl hij hun macht in het brede uitmeet, beticht hen van afval, waarvan zij geen enkel bewijs hadden gegeven. En nu zegt hij niet, dat zij tegen hem zullen opstaan om de regering door macht van wapenen in handen te krijgen, maar dat zij elders heen zullen gaan. Waardoor men mag vermoeden, dat de hoop, welke omtrent de terugkeer bestond, God niet verborgen heeft gehouden..

2) Uit het woord "optrekken" blijkt duidelijk, dat Farao hier het gaan uit Egypte naar Kanaän op het oog heeft. Hij is dus bekend met de eigenlijke woonplaats van het volk van Israël, maar wil niet, dat hij zo'n groot aantal nuttige weldoeners verliezen. Farao meent de raad van God omtrent zijn Verbondsvolk te kunnen tegenhouden of vernietigen, maar ook hij zou het ondervinden, dat niemand vrede heeft, die zich tegen Gods raad en tegen Gods plannen verzet..

11. En zij zetten, om de wil van de koning ten uitvoer te brengen, oversten van de schattingen¹⁾ over het volk, om het te verdrukken met hun lasten. 2) Want men bouwde voor Farao schatsteden, steden tot bewaring van proviand voor de oostelijk naar de woestijn gelegeerde troepen; namelijk: Pitom (omsloten plaats) het tegenwoordige Abassieh, en Raämses, 3) of Rameses (zoon der zon), het 10 uur meer oostelijk gelegen Heroönpolis.

1) In het Hebreeuws Saree missim, niet oversten van de schattingen, maar oversten over degenen, die herendiensten moesten verrichten. Deze werden over de Israëlieten gesteld om hen te verdrukken. Dit verdrukken had een tweeledig doel. Allereerst om hun natuurlijke kracht te verminderen en daardoor de vermeerdering van het volk tegen te houden. In de tweede plaats moest door harde arbeid alle geestkracht uitgedoofd worden, zodat de hoop of

het verlangen naar Kanaän bij hen werd uitgeblust. Wat Farao echter ten kwade bedacht, beschikte God, de Heere, ten goede. De verdrukking doofde het verlangen naar de vrijheid niet uit, maar deed hen te vuriger roepen tot de Heere Sebaoth..

2) Op een van zijn tempels, die de grote veroveraar, Sesostris of Ramses, liet bouwen, plaatste hij dit opschrift: "Geen inlander heeft hieraan gearbeid."

3) Ten westen van de meest westelijke arm van de Nijl, de Pelusische geheten, daar waar in de vroegste tijden reeds de stad Bubastis lag, loopt een dal dwars door de bergketen, die ter rechterzijde van deze, van het zuiden naar het noorden, bijna evenwijdig met de stroom voortloopt; het is de tegenwoordige Wady-Tumilat. In dit dal was vroeger het kanaal, dat de Nijl met de golf van Suez verenigde. In dit dal, waarschijnlijk het zuidelijkste deel van het land Gosen, lagen de beide vestingen Pitom (Patumos) en ten westen van deze Raämses, bij de Grieken bekend onder de naam Heroönpolis. Thans zijn de steden Abassieh en Abu-Keisheid op de puinhopen van Pitom en Raämses gebouwd. Dit was het meest toegankelijk punt, waar Egypte van de zijde van Arabië kon worden aangegrepen, waarom ook hier grensvestingen werden aangelegd. Zij waren in het bijzonder bestemd tot schathuizen, dat is: tot magazijnen, voorraadschuren in tijd van oorlog. In deze streek waren de voornaamste woonsteden van de kaste van de krijgsliden, gelijk wij dit van elders weten..

Uit de tijd van Thutmes III is ons een grafschildering bewaard, waarvan Rosellini, die deze het eerst ontdekt heeft, de volgende beschrijving geeft: "Een gedeelte van de arbeiders is bezig, in vaten de klei te vervoeren, anderen die met houwelen te bearbeiten, de tegels uit de vorm te nemen, en op rijen neer te leggen, anderen om de reeds gedroogde weg te nemen. Kleur, gelaatstrekken, baard enz. doen hen als Hebreeërs kennen. Tussen hen ziet men vier Egyptenaars, door gedrag, gedaante en kleur duidelijk onderscheiden; twee van deze dragen een stok in de hand, de een zittende, de ander staande en met de stok opgeheven tegen de beide anderen, die hier de Hebreeën gelijk gesteld zijn."

God liet deze onmenselijke behandeling toe, om redenen zijn wijsheid in alle delen betamende, nl. 1e. om de Israëlieten te straffen vanwege de Egyptische afgoderij, waaraan zij zich schuldig gemaakt hadden Jozua 24:14; Ezech.20:5,7,8) en om hen daarvan een afkeer te doen hebben. 2e. Om hun hart van Egypte los te maken en hen de lust te benemen om weer daarheen te keren als zij er eenmaal waren uitgegaan. 3e. Om de weg te openen en te bereiden voor de wonderwerken, die Hij zich voorgenomen had te doen, teneinde zijn goedheid en macht te openbaren en zijn naam en dienst te verheerlijken..

12. Maar a) hoe meer zij het volk verdrukten, hoe meer het door de hulp van God vermeerderde, en hoe meer het groeide, 1) zodat zij, de Egyptenaren, verdrietig waren vanwege de kinderen van Israël, 2) omdat zij in hun verwachting waren teleurgesteld, en nu vreesden voor een overmacht.

a) Psalm 105:24

1) Dus verijdelde de Goddelijke zegen alle middelen, waarvan de onderdrukkers zich bedienden om de Israëlieten ten onder te houden en deze vermenigvuldiging te beletten..

Mozes verhaalt hier het conflict tussen de gunst van God en de wreedheid van de koning van Egypte. Terwijl nu de beklagenswaardige Israëlieten op tyrannische wijze werden gekweld, zegt hij, dat God hen heeft geholpen en wel zo krachtig, dat Zijn hulp overmocht. Zo was het tevergeefs, dat goddeloze en valse plan, hetwelk de Egyptenaren onder elkaar hadden genomen om de Kerk te vernietigen. Waardoor ook wij de hoop mogen koesteren, dat, waarmee de goddelozen ook ons lastig vallen het ijdel is, omdat de macht van God sterker zal zijn en zal overwinnen..

Het is God de Heere, de Verbondsgod van hun vaders, die hun dus kennelijk toonde, dat Hij hun bijstand bood en dit op een wijze, die geheel in overeenstemming was met Zijn voorzienige wijsheid. Langzamerhand en als traspwijze verleende Hij hun de nodige krachten om te dragen; opdat zij dit niet aan eigen kracht zouden gaan toeschrijven. Naarmate de verdrukking klom, zo leert de oorspronkelijke tekst, klom ook bij Israël de weerkracht en volkssterkte. Zo doet de Heere met de Zijnen altijd. Zij zouden in het begin niet kunnen dragen, waartoe zij op het laatste in staat blijken. Maar daarom is de druk in de aanvang ook minder; en terwijl deze klimt, hebben de lijdens ook kracht daartegen ontvangen. Naar de man is zijn kracht en naar de zwaarte van het opgelegde kruis ook de macht van de verleende steun. Het zwaarste van het kruis komt op het laatste en aan het laatste is er de Heere zelf. Zo wordt gij door dragen geoefend tot dragen, opdat gij ten laatste met blijdschap ook de eer van God kunt verdragen..

Israël is hier ook weer het beeld van de kerk. Altijd zijn de vervolgingen de Kerken tot voordeel geweest. Het bloed van de martelaren wordt dan ook het zaad van de kerk genoemd. Het woord "groeide" betekent eig.: "met kracht uitbreken."

2) In het Hebreeuws Wajakoetsoe eig. vreesden, huiverden. Betere vertaling is dan ook: en zij vreesden (in de zin van huiverden, beefden voor de kinderen van Israël..

Hebreeuws: "zij vreesden voor het aangezicht van de kinderen van Israël."

13. En de Egyptenaars, door vrees gedreven, deden de kinderen van Israël dienen met hardheid. 1)

1) Mozes leert, dat zij door vrees niet tot zachtmoedigheid zijn geneigd, maar veeleer zich hebben verhard en tot groter onmenselijkheid zijn geprikkeld. Want de goddelozen voelen niet, dat God hun tegen is, als hun pogingen juist omgekeerd ongelukkig uitvallen. En indien zij al door deze overweging worden aangegrepen, grijpt een verborgen aanval van zinneloosheid hen zo aan, dat zij niet aarzelen, om, terwijl God zelfs tegen hen strijdt, in hun hardnekkige eigenzinnigheid voort te gaan. Zoals uit het vervolg van deze geschiedenis te beter zal blijken..

14. Zodat zij hun het leven bitter maakten met harde dienst in leem en in tichelstenen, 1) en met alle dienst op het veld, 2) met het maken van dammen, aanleggen van kanalen en andere arbeid tot waterleidingen, met al hun dienst van allerlei aard, die zij hen deden dienen met hardheid.3)

1) Gebrek aan natuurlijke stenen, dat in meerdere Oosterse landen, voornamelijk in Babylonië, Egypte en Nubië bestond, bijzonder in beneden-Egypte, deed vroegtijdig denken (Genesis 11:3) aan het bereiden van stenen, door het treden van leem (Nahum.3:14), waaronder, tot meerdere vastheid, stro gemengd werd (Exodus. 5:7). Men droogde de gevormde tegels of in de zon, hetwelk in Perzië in enkele uren kon geschieden (Chardin IV, 112), of brandde ze in het vuur, in tichelovens (2 Samuel 12:31; Nah.3:14; Jer.43:9). De gedroogde tichels waren in Egypte (Shaw R. 136 Maijer II, 21), waar het bijna niet regent, meer geschikt dan in Palestina, waar de plasregens in de wintermaanden zulke, van gedroogde tichels gebouwde muren gemakkelijk moesten week maken (Matth.7:25).

2) Tot dergelijke arbeid behoorde onder anderen ook het drijven van het scheprad. "Midden aan dat rad zijn verscheidene trappen, waarop de landman, wanneer hij de grond wil bevochtigen, treedt, en daardoor het rad omdraait. Opdat hij niet weer naar beneden zal vallen, houdt hij zich met de handen aan een daartoe aangebracht vast voorwerp, zodat het gehele lichaam in een hangende toestand is. In plaats van de handen, gebruikt hij dus de voeten, en, in plaats van de voeten, de handen; want hij staat met de handen, waarmee wij gewoon zijn arbeiden, en werkt met de voeten, waarmee wij gewoon zijn te staan. (vgl.Deuteronomium. 11:10)

3) Tot tweemaal toe wordt gezegd, dat de Egyptenaren de kinderen van Israël deden dienen met hardheid. Dit geschiedt zowel om daarmee de grote schuld van Egypte's koning en zijn volk aan te geven, als de diep treurige toestand van Abrahams nageslacht.

15. Daarenboven 1) sprak de koning van Egypte, ziende, dat zijn eerste aanslag niets baatte, maar veeleer het tegendeel uitwerkte, en nu tot daden van groter geweld overgaande, tot de vroedvrouwen van de Hebreeuwse vrouwen,

2) tot haar, die aan het hoofd van al de andere stonden, van wie de ene Sifra (schoonheid), en de andere Pua (licht) heette, na haar bij zich in het geheim ontboden te hebben.

1) Sedert het eerste bevel tot verdrukking van het volk van God zijn er tien jaar verlopen. Nu Farao ziet, dat al zijn lagen en listen niets baten, dat integendeel het volk des te meer groeit, geeft hij een bevel zo gruwelijk, als nergens ter wereld in volle vrede is gegeven. Hij doet dit, opdat de naam van Abraham verdwijnen zou van de aarde, het geslacht van Israël zou ophouden te bestaan..

2) Te verwerpen is de mening, dat deze vroedvrouwen Egyptisch waren. Uit het verband van de tekst blijkt duidelijk, dat het Hebreeuwse vrouwen moeten geweest zijn. Haar namen duiden het aan, alsmede de getuigenis, dat zij God vreesden. Bovendien zouden Egyptische vrouwen zich graag geleend hebben om de koning in zijn moordzuchtig en wreed plan te dienen..

16. En hij zei: Wanneer gij de Hebreeuwse vrouwen in het baren helpt, en ziet haar op de stoelen; 1) is het een zoon, zo doodt hem op een bedekte wijze; maar is het een dochter, zo laat haar leven! Deelt dit mijn bevel in vertrouwen aan de andere vroedvrouwen mee!

1) Men heeft dit woord met de meesten te verstaan van de stoel van de barende, of, met Gesenius, van het stenen vat, waarin de pasgeborenen gewassen werden.

In het Hebreeuws Al-Thaaviniem. Dit woord wordt hier en in Jer.18:3 gebezigd en wordt in laatstgenoemde plaats gebruikt van de pottenbakker, die zijn werk verricht. In verband met het laatste is de betekenis duidelijk. De bedoeling is, dat de mannelijke kinderen terstond bij de geboorte of liever in de geboorte zullen gedood worden, zodat zij levenloos ter wereld komen..

17. Doch de vroedvrouwen vreesden God 1) en deden niet, zoals de koning van Egypte tot hen gesproken had; maar zij hielden alle kinderen en ook de jongetjes in leven. 2)

1) Mozes bedoelt niet, dat zij toen voor het eerst met de vrees voor God werden aangedaan, maar geeft de oorzaak aan, waarom zij het onrechtvaardig bevel niet gehoorzaamden, daar bij hen gewis de eerbied voor God veel meer gold of vermocht. En gewis, hoe meer al onze begeerten hierdoor aan banden gelegd worden, des te krachtiger is het schild om alle aanvallen af te weren en des te hechter onze staat, om niet in gevaren te wankelen. Verder hebben zij deze daad niet alleen als wreed en onmenselijk verfoeid, maar omdat in hun harten de vroomheid en godsvrucht van zuiver gehalte was. Zij nu wisten van de goddelijke uitverkiezing en juist hierdoor waren zij zich ervan bewust, dat het zaad van Abraham een gezegend zaad was. Vandaar dat het gemakkelijk was te voelen, dat het een zaak van erge goddeloosheid zou zijn, de genade van God op die wijze te vernietigen..

2) De vroedvrouwen brachten hier in toepassing: Men moet God meer gehoorzaam zijn dan de mensen. Wat zij deden, deden zij uit geloof..

18. Toen riep 1) de koning van Egypte, die door zijn spionnen vernomen had, dat zijn bevel niet volbracht werd, de vroedvrouwen, en zei tot haar: Waarom hebt gij deze zaak gedaan, dat gij de knechtjes in het leven behouden hebt, terwijl ik u bevolen had, hen te doden?

1) De vrouwen hadden in het geheim de opdracht van Farao ontvangen. Openlijk had hij voor zulk een snode daad niet durven uitkomen. Daarom, al heeft hij wellicht getwijfeld aan de waarheid van hun verontschuldiging, durfde hij ze toch niet in het openbaar straffen..

19. En de vroedvrouwen zeiden tot Farao: Omdat de Hebreeuwse vrouwen niet zo zwak en hulpbehoevend zijn, zoals de Egyptische vrouwen; want zij zijn sterk; 1) eer de vroedvrouw tot haar komt, zo hebben zij gebaard; 2) wij hebben dus geen gelegenheid, om uw bevel te volbrengen.

1) Wat de vroedvrouwen zeggen is niet enkel een uitvlucht; nog heden is het baren bij Arabische vrouwen zeer gemakkelijk en snel, en zeker hebben de Hebreeuwse vrouwen, bij

hun, van de Egyptische gewoonten afwijkende, leefwijze, hetzelfde voordeel boven deze gehad. Desniettemin hadden de vroedvrouwen nog meer beslist God moeten vrezen, en het bevel van de koning van zich moeten wijzen (Dan.3:17 vv. Hand.4:20; 5:29). De Heere ziet intussen niet aan, wat haar nog ontbreekt, maar wat reeds aanwezig is. Jesaja 42:3)

In het Hebreeuws Chajooth eig.: levenskrachtig..

2) In het antwoord van de vroedvrouwen zijn twee verkeerde dingen op te merken, allereerst dat zij niet duidelijk genoeg hun godsvrucht hebben beleden en ten tweede, omdat zij in leugen, wat erger is, zijn vervallen..

Daarvan mag iets waar geweest zijn, maar het zal toch gewis niet bij allen en niet altijd zo geweest zijn. Het antwoord van de vroedvrouwen was dus niet in zijn geheel waar. Wij hebben hier wederom met een soort van noodleugen te doen, die, uit vrees voor mensen en uit gemis aan het nodige vertrouwen, een verdrag zoekt te sluiten tussen waarheid en onoprechtheid. Zo was het vroeger immers ook bij Abraham, toen hij Sara zijn zuster noemde. Het is, zoals dit over het geheel genomen zo is, het is veel gemakkelijker de zwakheid van die vrouwen hard te vallen, dan hun kloekheid en vrome zin na te volgen. Maar de Heere ziet bij alles op het hart, en hoewel Hij het kwade op zijn tijd niet ongestraft zal laten, zo onthoudt Hij aan het goede evenwel het loon van de genade niet..

Het geloof van de vroedvrouwen is te prijzen, niet de vorm, waarin het zich openbaart.

20. Daarom deed God aan de vroedvrouwen goed, 1) ondanks de haar nog aanklevende zwakheid; Hij deed haar naar Psalm 61:6 en 115:13; en dat volk vermeerderde, ondanks alle aanslagen van de koning (Spreuken. 21:30) en het werd zeer machtig.

1) Zo loonde hun God, niet omdat zij gelogen hadden, maar omdat zij medelijdend jegens de kinderen van God waren geweest. Niet hun bedrog, maar hun welwillendheid werd beloond, de welwillendheid van hun gemoed, niet het verkeerde van hun leugen, en wegens dat goede rekende God het verkeerde hun niet toe..

God deed de vrouwen niet goed, omdat zij zich met een z.g. noodleugen hadden gered, maar omdat zij Hem hadden gevreesd en de kinderen van de Israëlieten hadden gespaard. De Heere kroont hier het geloof van de vrouwen..

21. En het geschiedde, daar de vroedvrouwen God vreesden, en bij het bouwen van Israël's huis hielpen, zo a) bouwde Hij haar huizen, 1) liet ook haar in de zegen, die op Israël lag, bijzonder delen.

a) Genesis 30:30 Psalm. 127:1

1) Ons dunkt, uit het geheel verband van de zin, dat met dit "bouwen van de huizen" een voorrecht wordt bedoeld, dat de Heere onmiddellijk aan de vroedvrouwen zelf schonk. Wat wil toch deze uitdrukking zeggen? Reeds vroeger hebben wij een dergelijke uitdrukking

ontmoet in Jakob's vraag: "Wanneer zal ik mijzelf een huis bouwen?" (Genesis 30:30). Gewis moet "huis" met gezin of het huis met al wat daartoe behoort, met de gehele omgeving en inwoners gelijkgesteld worden. Een eigen huis voor zichzelf te mogen inrichten, een eigen huishouding hebben, een eigen huiselijke kring te mogen verwerven is de betekenis van het "bouwen" van een huis. Zo zegt ook de psalmist: "Indien de Heere het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden de bouwlieden daaraan" (Psalm. 127:1), en deze Psalm is toch gewis, evenals de volgende huwelijkspsalm, een gewijd lied van het geheiligd gezin en het huiselijk leven..

22. a) Toen gebod Farao, van verborgen list tot openbaar geweld voortgaande, aan al zijn volk, zeggende: Alle zonen, die bij de Hebreeën geboren worden, zult gij in de rivier de Nijl werpen, 1) maar al de dochters zult gij in het leven behouden. Waarschijnlijk wilde hij de dochters in het leven behouden, opdat deze, die zoveel schoner dan de Egyptische waren, (zie "Ex 12.10) de Egyptenaren later tot vrouwen of bijvrouwen zouden worden.

a) Hand.7:19

1) Ziet, hoe de zonde de mens steeds schaamtelozer doet worden. Wat Farao eerst door verdrukking zoekt te verkrijgen, wil hij later bereiken door geheime moord; nu is reeds openlijk het bevel gegeven tot het doden van de onschuldige kinderen. Menig Hebreeuws jongetje zal zó op ellendige wijze omgekomen zijn; tot straf daarvoor moet een van de volgende Farao's, die allen in de voetstappen van hun voorganger wandelden, met zijn volk in de Rode zee verdrinken. Uit de moord van alle geboren knechtjes van de Hebreeën in Egypte, werd hij behouden, die de middelaar zou worden van het bijzonder verbond van God met Israëel; uit de moord van Bethlehems kinderen, Hij, die de Middelaar zou zijn van het verbond van God met alle natiën en tongen, en Egypte was hem tot schuilplaats tegen de koning van Palestina. De last wordt verzwaard met de dag; zelfs de piramiden, paleizen voor de dood, die nog heden de bewondering van de levenden wekken zouden, naar men zegt, ten dele door Israëlitische handen gebouwd zijn. Straks rijpt het heimelijk gruwelplan, dat de onnozele jongetjes reeds tot sterven in de geboorte veroordeelt; en waar ook dat wordt verijdeld, daar schaamt zich de onderdrukking zelfs de openlijke verordening niet: in de Nijl met het mannelijk kroost!" Ontbreekt de ouders de moed tot gehoorzaamheid, er zullen beulshanden in menigte zijn; hoort, daar wordt een stem in Gosen gehoord, geklag, geweend en veel gekerm, en het water, dat de gruwel weerkaatst, bloost van het onschuldig bloed! En wat bij al dit ontzettende het allerontzettendste is, neen, het is niet het krijten van honderden, maar het zwijgen van Eén, die toch te Berséba aan Jakob beloofde: Vrees niet te vertrekken naar Egypte, want Ik zal u aldaar een groot volk maken!" Zie neer, gezaligde aartsvader, wat er van uw veertienduizendvoudig geslacht, neen, zie het aan, God van Abraham, wat ervan uw erfdeel geworden is...Tevergeefs gewacht en gebeden! Het schijnt werkelijk, alsof Jehova aan een van die goden gelijk werd, ook in Egypte vereerd, waarvan de spot mag gelden: "ogen hebbende zien zij niet, en oren hebbende horen zij niet." Geen godsspraak, geen verschijning, geen poging zelfs, om de verachte kennis van de Enige Waarachtige bij de moedelozen wakker te houden; ja, nu of nooit schijnt er recht te zijn tot de sombere klacht: "de Heere heeft verlaten, de Heere heeft vergeten!" En dat duurt geen jaren, maar eeuwen, waarvan ieder jaar zolang als een eeuw valt! Gelijk de wrede Nijlkrokodil, verslindt Farao Abrahams

nakomelingen, en straks dreigt in dat onmetelijk watergraf de belofte en hoop van eeuwen voorgoed bedolven te worden...Voorwaar, Gij zijt een God, o Heer, die U verborgen houdt!.

Het is Farao te doen om de kinderen. Hij weet, dat, wanneer hij deze laat doden, het gehele volk uitsterft. Zo handelt in het ongeloof nog altijd de vijand van de Kerk van Christus. Houdt de kinderen buiten de beademing van het geloof, voed de kinderen op in de leer, die tegen Gods woord indruist, en Staat en Kerk zijn verloren. God zorgde echter voor Zijn volk in Egypte. Zo ook houdt Hij het oog in mededogen op Zijn volk in alle eeuwen geslagen, opdat het zaad van de Kerk niet verloren ga..

HOOFDSTUK 2.

MOZES' GEBOORTE, OPVOEDING, VLUCHT EN HUWELIJK.

I. Vs. 1-10. Als de nood zeer hoog gestegen is, wordt de toekomstige redder van Israël in de stam van Levi geboren, door moederlijke list en goddelijke leiding in het leven bewaard, en aan het hof van Farao, als koningszoon, opgevoed.

1. En, niet eerst ten tijde, toen het bovenvermelde voorviel, maar reeds veel vroeger, misschien nog vóór het optreden van de nieuwe koning, geschiedde het, dat een man van het huis van Levi, Amram, zoon van Kehat, (hoofdstuk. 6:17) uitging, om voor zich een vrouw te begeren, en hij nam een dochter van Levi, 1) zijn tante, Jochébed (wier roem Jehova is), (hoofdstuk. 6:19 Numeri. 26:59).

1) Niet overbodig is het, dat Mozes verhaalt, dat zijn (Mozes) vader zijn vrouw heeft genomen uit zijn eigen stam, daar de dubbele band van vereniging hen moest bemoedigen, om hun kroost te bewaren..

Deze man was Amram, de zoon van Kehath en kleinzoon van Levi. De dochter, die hij tot vrouw nam, was Jochébed, een dochter van Levi, en bij gevolg zijn tante. De LXX en de Vertaling gevolgd van vele geleerde uitleggers, zowel protestants als roomsgezind, menen, dat ze zijn oom, Kehaths dochter, en daarom niets meer dan zijn volle nicht was, omdat de huwelijken met een tante naderhand in de Levitische wet verboden zijn (Leviticus. 18). Maar ofschoon het woord dwd (Dod) soms in de grondtaal betekent een ooms zoon als in Jerem.32:12 en hdwd (Dodah) een ooms dochter of volle nicht, echter hebben we, omdat Mozes zegt in Numeri 26:59, dat ze uit Levi geboren was, en hij haar uit dien hoofde Amrams tante noemt. Ezra 6:19 oordeelt, dat we haar veilig die naam mogen geven..

Dat eerst bij de geboorte van Mozes van het huwelijk van Amram en Jochébed wordt melding gemaakt, hoewel Aäron reeds drie en Mirjam ongeveer acht of tien jaar oud geweest moet zijn, komt daarvan, dat bij de geboorte van Mozes dit huwelijk bijzondere betekenis verkrijgt, zowel ten opzichte van Israël als van het Godsrijk..

2. a) En de vrouw werd, toen haar dochter Mirjam reeds een jong meisje (vs.4) en haar zoon Aäron ruim twee jaar oud was (hoofdstuk. 7:7), voor de derde keer zwanger, en baarde, juist ten tijde van het bevel tot vermoording van de jongetjes (hoofdstuk. 1:22), een tweede zoon 1) (in het wereldjaar 2433 = 1567 vóór Christus). Toen zij hem zag, dat hij schoon was, 2) als met bovenaardse schoonheid bedeed, (Hand.7:20) en daaruit wellicht besloot, dat God iets groots met dat kind voorhad, en alzo de knaap wel tegen de koning zou beschermen, zo verborg zij hem drie maanden.

a) 1 Kronieken 23:13 Hebr.11:23

1) Wie telt de stille tranen, haar reeds bij de gedachte ontvloed, dat het wrede dwangbevel dit pand van haar liefde kan treffen? Wie zegt, hoe vurig zij de God van de vaders heeft

gebeden, dat zij aan een dochttertje het leven mocht schenken? Maar God heeft over haar wat beters voorzien, dan de verhoring van die zo natuurlijke bede. De eerste kreet van het pasgeboren jongske klinkt haar als een doodvonnis, en iedere glimlach van de zuigeling snijdt haar als een dolk door de ziel. Arme moeder, wat reikt gij nog de volle boezem aan lipjes, straks door de wateren van de Nijl meer dan overvloedig gelaafd? Maar nee, dat kan de droevige vrouw niet van het hart; "kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon van haar schoot?" En het kind is zo schoon, meer nog dan Aäron of Mirjam, het schijnt om zijn leven te smeken, het is schoon voor God, gelijk het oorspronkelijk in de redevoering van Stefanus heet, als van bovenaardse hemelse schoonheid! Hebben wellicht de ouders, met Gods oude beloften aan het nakroost van zijn vrienden bekend, juist in die schoonheid van het kind het voedsel van een verwachting gevonden, waarvan zij nauwelijks zichzelf rekenschap durfden geven? Het verdient althans opmerking, dat de verberging van het kind in de brief van de Hebreeën als een geloofsdaad voorgesteld wordt, waaruit kennelijk bleek, dat zij het gebod van de koning niet vreesden. Mogen wij op getuigenis van Flavius Josefus geloven, dat Amram op zijn vurig noodgebed, reeds enige maanden vroeger een openbaring ontvangen had, dat het kind het verdrukte volk zou verlossen? Heeft mogelijk de herinnering van de tijdsbepaling in een oude godsspraak aan Abraham, het voorgevoel te krachtiger opgewekt? Maar waartoe gissing op gissing gestapeld, alsof zonder deze de langdurige verberging van het kind volstrekt onverklaarbaar zou zijn? Wat moeder, die haar zuigeling ongevergd aan moordenaars biedt; welke dochter van Israël, die geen list weet te plaatsen tegen gruwelijk, dreigend geweld! Nee, zolang mogelijk de noodlottige geboorte ontveinsd; zorgvuldiger dan immer de vreugdeloze woning voor vreemde blikken gesloten; elk verdacht geluid aan de geprangde boezem gesmoord, en ondertussen de God van de vaderen aangeropen, dat Hij het hart van de dwingeland buigt!.

2) Het is niet twijfelachtig, dat hij van Gods wege met deze schone gedaante is begiftigd, welke de gemoederen van de ouders, om hem te redden, temeer heeft aangetrokken, zoals God pleegt te doen, waar Hij ziet, dat de Zijnen te traag zijn, om hun plicht te doen, hun traagheid door aanlokkelijkheden opwekt. Evenwel uit het getuigenis van de Apostel staat vast, dat dit aanloksel niet alleen heeft behoeft, om hun medelijden te voorschijn te roepen, maar een steun is geweest voor hun zwak geloof. Want hij leert, dat Mozes door het geloof van de ouders is bewaard geworden. Indien nu iemand tegenwerpt, dat het geloof en de beschouwing van de schoonheid zaken zijn, die niet slechts zeer verschillend zijn, maar bijna tegenover elkaar staan, dan antwoord ik, dat door de verwonderlijke tedere liefde van God bewerkt is, dat een hindernis, welke het geloof kon benevelen, het juist heeft geholpen, wanneer het in de belofte zelf vast en sterk moest zijn. Derhalve, indien het geloof een zuiver en helder licht in hun harten verspreid had, zouden zij bij de schone gedaante zich niet opgehouden hebben. Wederom, tenzij de belofte bij hen van invloed was geweest, ja, de eerste rang had bekleed, zou er in de bevalligheid van het lichaam niet zo veel aantrekkingskracht geweest zijn, dat zij hen had kunnen aftrekken, om hem vrijwillig te doen sterven..

3. Doch als zij hem voor de verspiedende blikken van de Egyptische beulen niet langer verbergen kon, zo nam zij voor hem een kistje 1) van biezen, van Papyrusriet, en belijmde het met lijn, asfalt (Genesis 14:10), en met pek, om het indringen van het water te beletten; en zij

legde het knechtje, dat zij liever in Gods handen dan in die van de mensen wilde laten vallen, (2Sam.24:14) daarin, en legde het knaapje met zijn kistje in de biezen, aan de oever van de rivier, 2) de Nijl.

1) In het Hebreeuws Theevah, kistje. Dit zelfde woord wordt ook gebruikt voor de ark van Noach. Zoals in die ark de redder en tweede stamvader van het menselijk geslacht werd bewaard, zo hier de redder van Israël. Beide, én Noach én Mozes, op geestelijke wijze, de redders van de Kerk..

Wat moest er nu worden van de vervulling van de belofte, eens door de Heere tot Abraham gesproken? Wel waren er de donkere tijden, donkerder dan de ovenrook door Abraham gezien (Genesis 15:17), en donkerder ook dan de zwartgebrande tint van de kinderen van Israël, die tussen twee rijen stenen waren en voor de ticheloven zwoegden (Psalm. 68:14). Maar wat maar op een zweem van uitkomst gelek of kon doen hopen, was nog zeer verre. Daar lag de hoop van de moeder, de zoete verwachting van de vader, daar lag het beeld van de schoonheid, als een armelijk en krijtend kind in het schamel kistje, verborgen in het oeverriet, straks, weldra misschien, een prooi van de speelse wateren of van de vraatzuchtige krokodillen. Wie zal zorgen, wie waken?.

Aldus waagden de ouders het leven van hun kind, om het hun te behouden, waarin wij mogen zien, een groot gebrek en zwakheid in hun geloof. Want zij bewaarden een tijdlang hun kind door het geloof, maar daarna stelden zij het in het gevaar van de wateren, van de wilde dieren en de vogels in de lucht. Zodat het blijkt, dat hun geloof zwak was, en met enige vrees en twijfeling gemengd. Want dat zij hun kind drie maanden lang bewaard hebben, daarin hebben zij een levendig geloof behouden, maar wanneer zij hem uitgezet hebben in het gevaar tot hun eigen behoud, daarin hebben zij enig gebrek aan liefde en zwakheid in het geloof bewezen, nochtans zien wij, dat ze om hun geloof geprezen worden. Dit betoont klaarlijk, indien een mens een waar en oprecht geloof heeft, al is het nog zwak, dat God nochtans in barmhartigheid hetzelfde wil erkennen en prijzen, de zwakheid van deze overziende, ja, ook aan zulk een geloof wil Hij geven van de beloften van het eeuwig leven, die gedaan zijn in Christus Jezus.

2) Heeft haar een beeld, naast dat ene, in de eenzaamheid kunnen verzellen, het is wellicht dat van Noach's ark geweest, met de kostbaarste lading bevracht, en veilig in de haven gekomen, zonder dat de golven de weg door het gesloten toevluchtsoord vonden! Onze arm is te kort, om de diepte van dat moederlijden te peilen, en wellicht heeft Jochébed ervaren, dat zwijgen in het hachelijkst uur de grootste kracht is van de ziel..

4. En zijn zuster, Mirjam, door haar moeder als wachteres gesteld, stelde zich van verre, om te weten, wat met hem gedaan zou worden. 1)

1) Wat nu de plaats betreft, welke zij uitgekozen had, om wat geschieden zou af te wachten, daaruit blijkt, dat er enige hoop bij de ouders aanwezig is geweest, ofschoon deze gering was. Want, wie van de Egyptenaren daarheen zijn schreden gericht had, was zonder twijfel, de beul van de knaap geworden, zowel ten gevolge van het bevel van de koning, als vanwege de

algemene haat van het volk tegen de Hebreeën. Doch het schijnt, dat Mirjam nu daar door de ouders op wacht gesteld is, meer om toeschouwster te zijn van de dood van haar broeder, dan om voor het heil van de knaap zorg te dragen. Maar, daar wij kort te voren gezien hebben, dat te midden van haar droefheid en wanhoop, de stralen van haar geloof geflikkerd hebben, de moeder haar zoontje aan de oever neerleggende, heeft haar zorg niet opgegeven, maar heeft gewild, het kind aan het medelijden, van wie het ook mocht ontmoeten, aan te bevelen. Want indien zij had gehoord, dat hij tot aan de nacht er gelegen had, zou zij heimelijk gekomen zijn, om hem te zogen. En deze overweging nu is nutteloos geweest, evenals dat met verwarde en dubbelzinnige zaken het geval is, maar God heeft op verwonderlijke wijze Zijn macht in het bewaren van de jongen aangewend..

Dat is het ware geloof, dat op Gods daden blijft letten en biddend de uitkomst verwacht..

Het dwaze van God is wijzer dan de mensen, hoe blijkt dat ook hier. Want toch, dat jongetje is bestemd tot grote dingen, en hoe hulpeloos ligt het hier! In een biezen kistje, op de wateren van de Nijl, bewaakt door een zwak meisje! Ook God zou hier tonen, dat Zijn Raad bestaan zal en Hij al Zijn welbehagen doet..

5. En de dochter van Farao, volgens de overlevering, Tharmutis, die wel gehuwd, maar kinderloos was, ging af, om zich te wassen 1) in de rivier, die voor heilig werd gehouden, en aan het water daarvan schreef men een levenbehoudende en vruchtbaarheid vermeerderende kracht toe: en haar jonkvrouwen, die haar vergezelden, wandelden aan de kant van de rivier; a) toen zij het kistje in het midden van de biezen zag, zo zond zij, begerig om te weten wat daarin was, haar dienstmaagd heen, de slavin, die tot het bewijzen van hulp was meegenomen, en zij liet het halen. 2)

a) Hand.7:21 Hebr.11:23

1) Er is beweerd, dat dit in strijd was met de gewoonte van de Egyptische vrouwen. De onderzoekingen van de laatste tijd hebben echter bewezen, dat dit niet zo is. Afbeeldingen uit de Oudegyptische tijd bevestigen de daad van deze prinses. Aan het baden in de rivier werd zowel vroeger als later bijzondere zegen toegeschreven..

Op de ogenblikken van de beslissing in de geschiedenis van het heil, als een nieuwe knop van de ontwikkeling zich opent, komt, als door de voorzienigheid geroepen, altijd het heidendom te hulp, en helpt de knop van zijn boeien bevrijden, opdat zij zich kan ontsluiten tot een heerlijk, ver geurende bloem.

2) Het is niet twijfelachtig, of het is de bijzondere voorzienigheid van God geweest, waardoor de dochter van de koning naar de rivier geleid werd, die het zou durven ondernemen de knaap op te voeren, maar waardoor ook haar gemoed tot zachtheid gestemd werd, om de knaap het leven te sparen; waardoor, kortom, deze gehele handeling bestuurd werd. Want dat zij niet ijveriger onderzoekt, wie de ouders van de knaap zijn, hoe een voedster zich zo plotseling aanbiedt, (daar deze overhaasting werkelijk achterdocht had kunnen wekken), daaruit leiden alle vromen af, dat God de bewerker van deze zo grote voorkomendheid is geweest..

6. Toen zij het open deed, zo zag zij dat jongetje; en ziet hij weende; 1) en zij werd met barmhartigheid bewogen over het kind, en zij zei, het doel wel begrijpende, waarmee dit kistje daar was geplaatst: Dit is een van de zoontjes van de Hebreeën!

1) Wat snelle en onverwachte omkeer, wat verrassende wending in de toestand van die arme moeder! Zo straks nog mogelijk zuchtende en snikkende over het verlies van haar lief en bevallig zo wonderschoon kind, zo wreed haar van het moederhart gescheurd; en nu met verdubbeld genot en verhoogde weelde dat verloren en gestorven geacht kind, dat zo'n erge dorst had, klokkende aan haar volle moederborst! God is goed, ja, God is groot. Hij weet rijk te maken, te ontnemen om te geven, te slaan om te helen, arm te maken om dubbele rijkdom te schenken; om tevens door dit alles de heilige gangen van Zijn Vredesraad te schragen en te bevestigen. Want niet slechts om de verheugde moeder die vreugde, maar veel meer om het jeugdige kind een plaats van geschikte opvoeding te beschikken, geschiedde dit alles aldus. Zojuist ontving Mozes de eigenaardige als tweeledige vorming, die, zoals later bleek, voor zijn later levensdoel reeds nu nodig was..

Ook dit ging niet buiten de Goddelijke Voorzienigheid om. Dit wenen moest, als middel in Gods hand, het hart van de koningsdochter tot medelijden stemmen. Het was iets gerings, dat wenen van het kindje, maar toch ook hier weer blijkt het, als overal, dat God juist door het kleine regeert..

7. Toen zei zijn zuster; die op het ogenblik, dat het kind bewonderd werd, nadertrad, en zich de uiting, dat het jammer was zulk een kind te laten omkomen, tot nut maakte, tot Farao's dochter: Zal ik heengaan, en u een voedstervrouw uit de Hebreeuwse vrouwen roepen, die dat jongetje voor u zoogt?

8. En de dochter van Farao, wie dit voorstel juist gelegen kwam, zei tot haar: Ga heen. 1) En de jonge maagd ging, riep haar en het jongetjes moeder.

1) Dat Mirjam verlof ontvangt, om een voedster te zoeken is weer bewijs van de bijzondere leiding van God. Met de moedermelk zoog hij als het ware de liefde voor zijn volk in, en bleef hij Hebreeër, ook al ontvangt hij straks een opvoeding naar de wijze van de Egyptenaren. Het is geheel niet onverschillig, op welke wijze en door wie de kinderen, ook in de eerste kinderjaren, opgevoed worden..

9. Toen zei Farao's dochter tot haar, tot Jochébed, als deze genaderd was: Neem dit jongetje, dat ik hier gevonden heb en besloten heb tot mijn pleegkind aan te nemen, heen en zoog het voor mij, ik zal u uw loon geven. En de vrouw, zich bedwingende, om niet te verraden, dat zij de ware moeder was, nam het jongetje mee in haar huis, en zoogde het 1) ongeveer drie jaar. (2 Makk.7:27 vv.)

1) "Uw loon" -hebt gij het volstrekt niet geraden, Tharmutis, dat gij meer dan de kostbaarste schat in de arm van de Hebreeuwse hebt neergelegd, die in diepe deemoed zich buigt, maar zonder woorden te vinden? Maar reeds is Jochébed verdwenen, en legt op het huisaltaar het eerste onvermengde dankoffer na drie bange maanden, en denkt....Doch wat zullen wij nog

voegen bij het eenvoudige verhaal: "en de vrouw nam het knechtje, en zoogde het." Ongetwijfeld hebt gij de liefde van God reeds bewonderd, die drie maanden van onbeschrijfbaar moedersmart door drie jaren van onvermengde moederweelde verving, en daarbij gedacht aan het woord: "een ogenblik is er in Zijn toorn, maar een leven in Zijn goedertierenheid; 's avonds vernacht het geweene, maar 's morgens is er gejuich." Maar zegt ons hebt gij ook reeds Gods diepe wijsheid bewonderd, gelijk ongetwijfeld Amrams nadenkende geest het weldra zal hebben doorzien, waarom de Heere deze zaak juist langs deze weg had geleid? Ziet, Jochébed heeft hoger bestemming, dan enkel voedster van haar kind, zij moet tevens de eerste leidsvrouw van Israël's aanstaande voorganger wezen. Met eigen hand knoopt hier de God van de hemel en van de aarde de draden aaneen, die Mozes en Israël voor het leven, ja, mogen wij niet zeggen, voor de eeuwigheid aan elkaar verbinden, en moet hij straks in Egyptische scholen gevormd worden, het eerste voedsel voor de ontluikende geest zal reeds een tegengif tegen heidense waanwijsheid en jammerlijk bijgeloof zijn. Als met de moedermelk-wie bepaalt, hoe nauw de eerste ontwikkeling van lichaam en geest verbonden is? - zal hij de liefde voor Israël inzuigen, en de eerste naam, die het knaapje stamelen leert, het zal niet die van Isis en Orisis, het zal die van de God van de vaders zijn..

10. En toen het knechtje groot, gespeend (Genesis 21:8) geworden was, zo bracht zij het (1 Samuel 1:23 vv.) tot Farao's dochter, 1) en het werd haar tot zoon; en zij noemde hem Mozes, 2)(Mo-udsche, van het Egyptische Mo = water, en udsche = gered,) en zei: Want ik heb hem uit het water getrokken, 3)gered. En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid van de Egyptenaren, 4)en was machtig in woorden en in werken. (Hand.7:22). 5)

1) Zal de vorstelijke pleegmoeder de bevallige knaap niet van tijd tot tijd graag toestaan, om naar de voedster weer te keren, die in het kinderlijk hart de vonk van liefde voor godsdienst en vrijheid zal aanblazen? En nooit zal zij haar verlaten, of de overlevering van Gods verbond met Zijn vriend, van Jakob's sterven en Jozefs laatste bevel, van Israël's bestemming voor Kanaän en het beloofde heil voor de wereld, is dieper hem ingeprent, en wat hij hoort in die overdierbare kring, geeft reeds vroegtijdig een beslissende wending aan de loop van zijn stille peinen. Straks zal Egyptische wetenschap, bedwelmende wijn in plaats van zuivere moedermelk, overvloedige lafenis bieden aan deze naar waarheid dorstende geest. Onder het meest beschaafde, geleerde, geoefende volk, moet hij, mag ik mij zo uitdrukken, het werktuiglijke leren van alles, wat later tot de grote taak van zijn leven behoren zal. De hoogste wijsheid van de aarde moet in zijn oren weerklinken en in haar hoogste heerlijkheid voor zijn ogen voorbijgaan, opdat hij later bij ervaring versta, dat alle wijsheid van de wereld dwaasheid bij God, en alle heerlijkheid van de mensen aan het knakkend Nijlriet gelijk is. Maar dat de Egyptischgevormde man niet met hart en ziel Egyptenaar wordt, ziet, daarvoor heeft Jochébed te zorgen, en juist die vereniging, indien ik zo spreken mag, van het Egyptisch en het Israëlitisch element in de vorming van Mozes zal meewerken, om hem tot de latere, geheel enige Mozes te maken..

Mozes! Reeds vierendertig eeuwen zijn daarheen gesneld sinds een vorstelijke mond het eerst zijn welluidende naam over het hoofd van een zuigeling uitsprak, en toch, noemt mij een ander naast die van Abraham, die glansrijker schittert in de geschiedenis van het Oude Verbond? Het is te weinig, dat één godsdienst op aarde zich op hem, als haar stichter verheft;

van drie onderscheiden godsdiensten hebben de belijders als met elkaar gewedijverd, wie van hen de schoonste kroon om het hoofd van Mozes zou vlechten. De Jood spreekt nog heden met geen mindere fierheid, dan de Farizeeën in de dagen van de heer: "wij zijn Mozes' discipelen!" De Moslim rangschikt hem onder de uitnemendste voorgangers en wegbereiders van zijn grote profeet. En de Christen, zonder voorbehoud onderschrijft hij de lofspraak, door een gewijde hand onder de beeltenis van Mozes geplaatst: "hij is getrouw geweest in geheel zijn huis, als een dienaar!" (Hebr.3:5) Mozes, de tolk, de vertrouweling, de gunstgenoot van God uitstek; Mozes, de reuze geest, wiens beleid door de kracht van Boven gesteund, een diep verbasterd slaven teelt in een volk van koningen en priesters herschiep; Mozes, de heldengestalte, die zich even hoog verheft boven al de hem omringende tijdgenoten, als de Sinaï de kruin boven lagere heuvelen beurt. Zou het voor iemand van ons mogelijk zijn een uur in zijn nabijheid te vertoeven, zonder dat hij, zoals Petrus eenmaal (MATTHEUS.17:4), de behoefte voelt, om een tabernakel voor de Godsman te bouwen?.

2) Als pleegmoeder gaf de vorstin het door haar aangenomen kind een naam, welke in onze gewone spreektaal: "een uit het water gehaalde" en dus "van de dood geredde" betekent. Deze naam moest door hem gedurende zijn gehele leven gedragen worden, en gedurende al de eeuwen de grote daden van God, in Mozes gewrocht, verkondigen. En was ook niet zijn verder leven een behouden worden, een behouden door het water heen? Immers door het water van de Rode Zee leidde hij Israël voorgoed uit de macht van de Egyptenaren. "Wateren" betekenen in de Schrift "verdrukkingen". Zo was zijn leven, het bestond in verdrukkingen..

Ofschoon God als het ware met uitgebreide handen zijn knecht tot Zich en tot het lichaam van de kerk trok, zo kwam dit temeer uit, waar Hij in zijn naam de herinnering aan zijn oorsprong hem gaf. Want de dochter van de koning had hem niet zonder de leiding van de Geest van God de naam gegeven, waardoor Mozes wist, dat hij uit de vloed was getrokken, waarin hij weldra zou omgekomen zijn. Zo dikwijls hij nu zijn naam hoorde moest hij zich herinneren, uit welk volk hij was gesproten..

De Hebreeuwse naam Mozes is van de Egyptische naam Mo-udsche afgeleid. Mozes betekent, uittrekker. Hij, die uitgetrokken was, voerde later zijn volk uit, uit de wateren van de verdrukking..

3) Een kind is uit het water getogen, en van deze ogenblik af is voor Israël een nieuwe toekomst geopend. Weinig vermoedt de dwingeland, die de geselroede bij de heersersstaf zwaait, dat het uitgelezen werktuig van Jehova's vergelding, door zijn eigen dochter gered, onder zijn eigen ogen zal opgroeien. "Ik zal verdelgen, ik zal vernielen," zo spreekt hij;.... " Ik zal werken," spreekt de Heere, "en wie zal keren," en plaatst de wieg, die de hoop van Israël draagt, als op de trede van Farao's troon. Beef, Memphis, want dat kinderlijk oog, het zal straks van verontwaardiging fonkelen, als het de ongerechtigheid vermenigvuldigen ziet. Die hand, die beurtelings Tharmutis en Jochébed omvat, zal eenmaal de wonderstaf voeren, waarvoor zich de golven verdelen. Ja, als natie zal Israël zijn geboortestond kunnen dagtekenen van dezelfde stond, die Mozes op het toneel doet verschijnen. O diepte van rijkdom, zowel van de wijsheid als van de kennis van God..

4) De vijf boeken van Mozes zijn zo rijk aan ongezochte zinspelingen op Egypte, op de toestand van het land, de zeden en gebruiken, dat alleen een man, die zeer nauwkeurig met dat land bekend was, ze geschreven kan hebben. Zelfs de verdeling in vijf boeken, die zo voortreffelijk met de inhoud en het plan van de bewerker samen stemt, herinnert aan Egyptisch gebruik; dat getal toch was in Egypte in grote eer. (Genesis 43:34; 45:22; 47:2).

5) De Joodse geschiedschrijver Josefus verhaalt, dat Mozes een Egyptisch krijgsleger tegen Ethiopië heeft aangevoerd, tot Meroë is doorgedrongen en die sterke stad heeft ingenomen. Over "machtig in woorden" zie Ex 4.10.

II. Vs. 11-22. Mozes, 40 jaar oud geworden, treedt eigenmachtig als wreker van zijn onderdrukt volk op, wordt echter vernederd en moet eerst een veertigtal jaren in de school van de woestijn doorbrengen, voordat hij werkelijk tot bevrijding van Israël geschikt is.

11. En het geschiedde in die dagen, toen Mozes groot 1) geworden was, toen hij veertig jaar oud was (Hand.7:23), dat hij van dat koninklijk hof uitging 2) tot zijn broeders (Hebr.11:24-26). Hij bezocht hen, om, zo mogelijk, hun redder en bevrijder te worden, en bezag met eigen ogen hun lasten, en hij zag, bij gelegenheid van zulk een bezoek, a) dat een Egyptisch man, waarschijnlijk een opzichter, een Hebreeuwse man uit zijn broeders op onbarmhartige wijze sloeg.

a) Hand.7:23 Hebr.11:24,25

1)"Groot geworden," d.i. tot mannelijke ontwikkeling gekomen. Mozes was toen omstreeks 40 jaar oud. Hij wist dus wat hij deed en wat hij deed geschiedde na rijpe overwegingen..

2) Reeds dit is een voorbeeld van het geloof, dat de Apostel aanwijst, dat hij begon te tonen, toen Mozes liever de minachting van Christus wilde ondergaan, dan de vermaken en schatten van het hof te genieten. Want niet alleen door liefde voor zijn volk, maar ook door het geloof in de belofte geleid, nam hij deze zorg op zich, waardoor hij wist, dat hij bij alle Egyptenaren gehaat zou zijn. Ofschoon hij nu niet terstond afstand deed van de rijkdommen, van de eer, van de gunst en macht, was dit toch een voorspel, dat hij vrijwillig de burgerlijke lieflijkheden wilde prijsgeven. Vandaar dan ook dat de Apostel zegt, dat hij niet tot het geslacht van de koning gerekend wilde worden..

Hieruit moeten wij leren, dat wij ons zelf behoren te begeven, niet zozeer om te weten of te spreken, van de zaken van de Religie, als om deze te doen en te belijden voor God en de mensen. Dit deed Mozes. Het is het algemene gebrek van onze eeuw, dat wij wel tevreden zijn, dat men ons de leer van de Godzaligheid voordrage, ja velen willen ze ons leren en dikwijls daarvan spreken, maar daar zijn er weinigen, die het geweten hebben, om die dingen te doen, die ze horen en daar zij van spreken.

In dat uitgaan tot zijn broeders lag de gezindheid om hen te helpen, om hun druk en kommer te verlichten. Ook aan het hof van Farao was Mozes Hebreeër gebleven, ja hoe ouder hij werd hoe meer zijn hart hem naar Israël heentrok. Ook te midden van de wereld, wanneer hij daar

geplaatst is en zijn werkkring heeft, voelt de gelovige zich één met het arme en verdrukte volk van God. Vleselijke banden zijn sterk, maar geestelijke banden zijn voor een eeuwigheid gelegd. Het woord in de grondtekst geeft een heilige liefde en genegenheid aan..

12. En hij, in toorn daarover ontstoken, zag herwaarts en derwaarts, en toen hij zag, dat er, behalve hem en die beiden, niemand was, zo sloeg hij de Egyptenaar dood, en verborg diens lijk in het zand. 1)

1) Mozes was in zijn ontwikkeling op dat punt gekomen, waarop men grote dwalingen makkelijk met grote waarheden verwart; waarop men meent door de geest gedreven te zijn, en toch slechts door vleselijke ijdelheid en eigen wil gedreven wordt; waarop men meent, wie weet welke heldendaden te doen, terwijl men zware zonden bedrijft. Hij voelde zich geroepen, om de beschermer en bevrijder van zijn volk te worden; maar hij was nog niet daartoe geroepen; hij liep de Heere vooruit, die hem eerst in zijn ambt zou stellen, en hem tijd en middelen en wegen tot verlossing van Israël tonen moest.

Wanneer ik de eeuwige wet van God raadpleeg, dan bemerk ik, dat hij, die geen wettig ambt bekleedde, deze man, al deed hij onrecht, al was hij goddeloos, niet had moeten doden. Maar mannen, tot grote dingen bekwaam, begaan dikwijls eerst grote misslagen, waardoor het blijkt, tot welke deugden zij het meest geschikt zijn, wanneer de grond van hun hart door Gods geboden is voorbereid. Zo komt de landman, wanneer hij een akker overvloedig onkruid ziet voortbrengen, tot de overtuiging, dat, als dit eerst zal zijn uitgeroeid, het veld zeer geschikt is, om graan voort te brengen. Zo riep de Heere van uit de hemel Saul, die zijn gemeente vervolgde; Hij wierp hem ter aarde; Hij richtte hem op; Hij vervulde hem met Zijn Geest; Hij rukte hem uit, besnoeide hem, plantte hem over, begoot hem. Zo bestraft de Heere een Petrus, die met het uitgetogen zwaard het oor van één van Zijn vervolgers afslaat, omdat hij zonder wettige roeping bloed vergiet, en toch maakt Hij hem tot herder van Zijn gemeente..

Daar is, gij kunt het niet ontkennen, iets edels en koens in die fiere daad, in die onstuimige drift, die voor een ogenblik eigen veiligheid doet vergeten om de hoon over de broeders te wreken. Maar toch, later zou hij het zelf uitspreken, het was een overtreding van Gods heilige wil. Het was een zichzelf recht willen verschaffen en een verlossing willen aanbrengen op een tijd en langs een weg, door God zelf nog niet gewild, hem niet aangewezen en gewis ook niet aldus afgebakend en bepaald. Wel leert ook dit voorval ons, dat Mozes, met de bijzondere omstandigheden van zijn jeugd bekend geworden, waarschijnlijk reeds nu iets in zich begon te voelen van een toekomstige roeping, om de redder van zijn verdrukt volk te worden. De strafoefening van de Egyptenaar moest daarvan een eerste teken en bewijs voor het volk zijn. Aldus vat ook Stephanus die doodslag op. (Hand.7:25).

Niet dat Mozes de kinderen van Israël wilde helpen en verlossen, was zonde, maar dat hij het eigenmachtig wilde. Zo het nu geschied was, was het een werk van Mozes geweest en het moest een werk van God zijn. Van alles moet God altijd de eer hebben, omdat Hij is de Alfa en de Omega..

13. De volgende dag ging hij weer uit, en ziet, twee Hebreeuwse mannen twisten; 1) en hij zei tot de onrechtvaardige, tot degene, die duidelijk onrecht had: Waarom slaat gij uw naaste?

1) Mozes ziet hier nu niet een Egyptische en een Israëlitische, maar twee Israëlieten twisten. Is het niet in de weg van de leiding van God, opdat Mozes zal zien, dat, indien dat volk wordt uitgeleid, het niet zal geschieden, omdat het dit verdient, maar om het verbond van God dat onverbrekkelijk is? Mozes ziet hier, dat, als hij de leidsman en bevrijder van dat volk zal zijn, hij te doen zal hebben met een even zondig geslacht..

Voordat Mozes in de woestijn gevormd wordt, moet hij ook leren kennen, wat Israël is, opdat hij later niet teleurgesteld is, als hij opmerkt, dat er ook onder Abrahams nakomelingen veel zonden zijn. Hier kon hij niet als de vorige dag partij nemen; beiden zijn zijn volksgenoten; hier tracht hij vrede te stichten..

14. Hij dan zei: Wie heeft u tot een overste en rechter over ons gezet? Wat gaan u onze handelingen aan? Zegt gij dit, om mij te doden, gelijk gij gisteren de Egyptenaar gedood hebt? 1) Toen vreesde Mozes en zei: Voorwaar deze zaak is bekend geworden! 2) Het kan niet anders, of dit is verhaald door hem, die ik bevrijd heb. Hij meende, dat zijn broeders zouden verstaan, dat God door zijn hand hun verlossing geven zou, maar zij hebben het niet verstaan. (Hand.7:25). In plaats van hem dankbaar te zijn, verachtte men hem en verweet hem zijndaad.

1) Hij had Mozes, wegens zodanig bewijs van zijn vroomheid, niet anders dan als een engel van God moeten omhelzen, maar de weldaad in een misdaad omkerende, verwijt hij hem niet slechts op hatelijke wijze, wat billijk was geprezen te worden, maar beschimpt hem ook..

Kon hij wel reeds als leider van zo weerbarstig en onhandelbaar volk optreden? Had hij niet de maat van eigen krachten overschat? De uitvoerbaarheid van de hoge taak niet gelijk geacht met zijn vurig verlangen om die te aanvaarden en te volbrengen? Was het niet alles in eigen kracht! Dit bleek weldra door die spoedige inzinking, die op zo vermetele verheffing volgde. "Toen vreesde Mozes en zei: Voorwaar deze zaak is bekend geworden." En zo was het. Zijn roekeloos ingrijpen in de gang van de dingen kon de zaak verergeren en over hem zelf schande en dood brengen. Och, de mensen maken gewoonlijk door eigen kracht en eigenwillige inmenging de zaken eerder erger dan beter en bezorgen daarnaast zichzelf en anderen veel verdriet. "Als nu Farao deze zaak hoorde, zo zocht hij Mozes te doden; doch Mozes vluchtte voor Farao's aangezicht en woonde in het land Midian en hij zat bij een waterput." Zij, die leiden zullen, moeten zelf eerst geleid en tot die grote taak eerst door God geoefend worden..

2)"Vreesde Mozes." De man, die zo-even nog zo hoog stond, is nu gelijk een teder riet. De oorzaak is niet ver te zoeken. Wel was er bij Mozes geloof, maar dit geloof was nog niet bevestigd en waar nu de uitkomst geheel anders is dan hij verwacht heeft, nu dreigt het geloof te bezwijken. Aan het hof van Farao had hij een wetenschappelijke opleiding genoten. God zou hem nu in de woestijn leiden, opdat Hij aldaar zijn geestelijke opleiding zou ontvangen.

Het was Gods tijd nog niet. Israël was nog niet rijp voor de verlossing en de zonde van de Kanaänieten was nog niet volkomen..

15. Als nu Farao deze zaak, die spoedig alom besproken werd, hoorde, en beter dan de kinderen van Israël verstond, wat dit betekende, zo zocht hij Mozes te doden; doch Mozes, bevreesd geworden, vluchtte voor Farao's aangezicht, 1) volgens de besturing van die God, die ook de zonden van de mensen tot volvoering van Zijn oogmerken gebruikt, en Mozes woonde in het land Midian; 2) hij vluchtte naar het schiereiland in het zuiden, met het doel, om daar een verblijfplaats te zoeken, en hij zat bij een waterput; 3) (Genesis 24:11 vv.).

1) Mozes loopt de jaren van zijn jeugd en pubertijd door, en wordt man. Nu, meent hij, is de tijd gekomen, om te doen, wat hij reeds lang bij zichzelf heeft voorgenomen, en waartoe hij de roeping, zowel als de aandrang in zich voelt. De nederlaag van de Egyptenaar, die zich aan de Hebreër vergrijpt, moet, in het kleine, voor het volk een spiegel zijn van hetgeen Mozes de wil heeft in het grote voor zijn volk te doen; moet voor Israël het teken zijn, om op te staan, en de ketens, waarmee het gebonden is, tegen het hoofd van zijn dwingelanden, van zijn beulen, te verbrijzelen. Tevergeefs! Mozes mocht menen, dat het zijn tijd is; Gods tijd is het nog niet. Mozes, de jeugdige, vurige geestdrijver, de opgewonden zeloot, de sterke en zich sterk voelende man, maar die juist daarom op zijn sterkte bouwt, en het gebeurde bewijst het- vlees tot zijn arm stelt, is het geschikte werktuig nog niet voor God, die Zijn kracht in zwakheid volbrengt, opdat niet ons, maar Hem alleen de ere zij. In plaats van de Verlosser van zijn volk te zijn, wordt Mozes gedwongen zelf om zijns levens wil te vluchten.

Niet het zwaard, maar de staf van God zou in de hand van Mozes zijn. Zeker was dit een geheel andere weg, dan die, welke Mozes zich had voorgesteld en dan ieder mens zou hebben ingeslagen; doch Gods wegen zijn ook niet onze wegen; ging het met de Heere Jezus niet ook geheel anders, dan het menselijker wijze scheen te moeten gaan? Toen de Hosanna's de lucht vervulden, scheen het de juiste tijd te zijn, om Hem koning te maken, zo Hij ooit koning wilde worden, doch juist moest nu het tarwegraan sterven, en eerst daarna zou het weer uit de aarde oprijzen en vele vruchten dragen. En gelijk nu Mozes veertig jaar van het toneel van de aanstaande kampstrijd en van de verlossing verwijderd werd, zo verwijderde zich Christus na de eeuwige verlossing volbracht te hebben, en na veertig dagen op aarde vertoefd te hebben, van de aarde, om weer te komen, en ook de aarde te zegenen met vrede..

2) De Midianieten, door Ketûra van Abraham afstammend (Genesis 25:2,4), hadden hun woonplaatsen aan de oostzijde van de Elamitische golf, van waar zij zich noordwaarts tot in de velden van Moab uitbreidden (Genesis 36:35), en karavanenhandel door Kanaän naar Egypte dreven (Genesis 37:28,36). Een nomadiserende tak van deze moet toch over deze golf zijn getrokken, en zich aan het zuidende van het schiereiland van Sinaï hebben gevestigd. Dit laatste breidt zich tussen de beide golven van de Rode Zee, de Elanitische in het oosten en die van Suez in het westen in de vorm van een driehoek, die een oppervlakte van 5 tot 600 vierkante mijl omvat, en ten zuiden eindigt in de Ras (het voorgebergte) Mohammed. Niet ver van hier vindt men aan de Elanitische golf een baai, Scherm geheten, met verscheidene diepe bronnen, die ogenschijnlijk een werk uit oude tijden zijn; ook berichten ons oude geografen

van een zeer vruchtbaar palmenbos, dat zich daar bevond, dat in hoge eer was en door een priesterfamilie bewoond werd. Deze landstreek schijnt het hier bedoelde land Midian te zijn..

3) Dat van hem gezegd wordt, gezeten te hebben bij de put, leg ik uit, dat hij daar wegens vermoeidheid, terwijl de zon zich ten onder neigde, heeft gerust, opdat hij omtrent de avond naar een verblijfplaats zou kunnen onderzoek doen bij de inwoners, welke hij hoopte, dat komen zouden, om water te scheppen..

De putten waren in het oosten een middelpunt van het verkeer..

16. En de priester in Midian, 1) had zeven dochters, die kwamen, met hun kuddes, om te putten, 2) en vulden de drinkbakken, om de kuddes van hun vader te drinken. (Genesis 29:9,10).

1) Deze priester draagt ogenschijnlijk meerdere namen. Die van Jethro of Jeter, Reguël of Rehuël en Hobab zijn de meest bekende. Hoogwaarschijnlijk is echter Reguël niet de naam van Mozes' schoonvader, maar die van de vader van zijn schoonvader. Anderen zijn van mening, dat Reguël of Rehuël een erenaam is geweest, en weer zijn er anderen, die de naam Jethro houden voor een titel of voor een naam, welke de plaats aanduidt, die Reguël onder zijn volk innam. Wij verenigen ons met deze mening, die Reguël aanneemt als de grootvader van Zippora. Deze priester was een van de herdersvorsten, evenals er meer in de Heilige Schrift voorkomen, zoals Melchizedek e.a..

2) Deze ontmoeting zouden natuurlijke mensen aan een gelukkige toeval toeschrijven, waarin echter God ons een levend beeld van Zijn Voorzienigheid voor ogen stelt, alsof Hij als met uitgebreide handen, uit de hemel de schreden van zijn knecht bestuurt. Dagelijks richtten de meisjes hun schreden naar de put, en Mozes, om nachtverblijf te zoeken, hield bij het water halt, waarbij het waarschijnlijk was, dat er tegen de avond in een dorre landstreek als deze was, een samenkomst van inwoners zou zijn. Dat hij echter op de tijd kwam, om de meisjes hulp te kunnen verlenen, en Jethro hem vriendelijk nodigt, is niet toevallig, maar God was voor Zijn dwalende knecht steeds tot een gids op de reis, opdat Hij hem niet alleen een langdurig verblijf, maar ook een dragelijke woning tot het einde van zijn ballingschap toe, bereidde. En ofschoon het herderlijk ambt verachtelijk was, zo was toch de aanzienlijke verzwagering hem tot niet geringe troost..

17. Toen kwamen, bijna tegelijkertijd met hen, ook de herders uit die omstreken, en zij dreven hen vandaar, gelijk dit gewoonlijk geschiedde (vs.18); doch Mozes stond op, en hij, die geen onrecht kon dulden, snelde weer het verdrukte ter hulp, en verlost ze, 1) en drenkte hun kuddes.2)

1) Hij, die niet kon aanzien, dat de een Israëliet de anderen onrecht aandeed, kon ook niet dulden, dat hier de zwakke vrouwen onbeschermd bleven tegen de moedwil van de herders..

2) Mozes helpt niet gedeeltelijk, maar volkomen. Hij verlost niet alleen, maar helpt ze ook in het drinken van de kuddes. Ongetwijfeld heeft zijn persoonlijkheid een overwegende indruk

gemaakt op de herders, en zagen zij in hem de man van aanzien en gezag. In die dagen, waar het recht van de sterkste in het bijzonder gold, had ook het gezag een grote invloed. Bovendien is ook hier de hand van God op te merken, die de herders weerhield hun handen aan hem, de vreemdeling te slaan..

18. En toen zij thuis tot hun vader Rehuël (vriend van God) kwamen, zo sprak hij: Waarom zijt gij heden zo haastig teruggekomen?

Ik oordeel niet, dat het de dochters van Rehuël tot ondeugd moet aangerekend worden, dat zij Mozes geen verblijf aanboden, daar de meisjes zedigheid past, en het al te stoutmoedig zou geweest zijn, indien zij buiten weten van de vader een vreemdeling en onbekend persoon in huis hadden gehaald. Maar God legt in het gemoed van de vader een gevoel van dankbaarheid, zodat hij beveelt hem te halen. Zo vindt Mozes, van de put weggehaald, het huis, waarin hij zo wel geschikt zal wonen, als ook van zijn arbeid leven, en volgens het recht van bloedverwantschap menslievend zal worden behandeld..

19. Toen zeiden zij: Een Egyptisch man, die wij bij de put aantreffen, heeft ons verlost uit de hand van de herders, die ons anders altijd met geweld vóórkomen; en hij heeft ook overvloedig voor ons geput en de kudde gedrenkt.

20. En hij zei tot zijn dochters: Waar is hij toch? waarom liet gij de man nu gaan, terwijl hij toch zeker van de reis vermoeid was? Roept hem, opdat hij brood eet. En hij zond hen heen en liet de vreemdeling uitnodigen (Hebr.13:2). Nadat hij hem gevoed en gedrenkt en zijn omstandigheden vernomen had, bood hij hem, omdat hij een opperhoofd van zijn volk was, aan om in zijn huis te blijven.

21. En Mozes stemde erin toe bij de man te wonen; 1) en hij gaf Mozes, na verloop van enige tijd, toen hij hem beter had leren kennen, zijn dochter Zippora 2) (kleine vogel) tot vrouw.

1) Daar toeft hij nog veertig volle jaren; veertig jaren van lijdzaamheid, van geduld, van oefening in het geloof en in de gehoorzaamheid van het geloof; veertig jaren van afzondering in de eenzaamheid, die kweekschool van grote gedachten, gevoelens en daden, die grond, waarop grote geesten in de gemeenschap met God opwassen, hoog boven alle kinderen van de mensen, evenals de eenzame ceders op de steile Libanon. Veertig jaren, beantwoordende aan de veertig dagen, door Elia in dezelfde woestijn, aan de veertig dagen, door de Zoon des mensen in de woestijn Quarantania doorgebracht! In dit veertigtal jaren rijpt de schone, veel belovende bloesem van Mozes' edele geest tot een liefelijke, milde vrucht. Een Jethro's herder groeit onder de kuddes van Midian evenzo tot een herder van volken op, als later David onder de schapen en lammeren van zijn vader.

2) Daar God voor Mozes veertig jaar van afzondering en stille voorbereiding bestemd had, kwam het ook, door Zijn voorzienige beschikking, in het hart van Rehuël op, om een van zijn dochters aan Mozes tot vrouw te geven. Zonder dit huwelijk zou hem deze langdurige vreemdelingschap ondraaglijk zijn geweest. Doch nu werd hij man en vader, en kon hij de

tijd, die God voor zijn ballingschap bepaald had, rustig afwachten. Zo komt God de mens tegemoet, opdat hij het uithouden kan met te wachten; doch uithouden en wachten moet hij..

Wellicht dat hem daarom Zippora tot vrouw werd gegeven, opdat dit een onderpand zou zijn voor een altijd durend verblijf in dat huis. Welk een verschil voor Mozes! Het hof van Egypte en de herderswoning te Midian! God leidt echter dikwijls eerst in de diepte, opdat, wanneer Hij daarna tot de hoogte brengt, die weldaad des te meer zal worden gewaardeerd..

22. Die baarde, niet aanstonds, maar eerst in de latere tijd van haar huwelijk (hoofdstuk. 4:20,25; 18:3) een zoon, en hij noemde hem Gersom¹) (vreemdeling, balling), want hij zei: Ik ben een vreemdeling geworden in een vreemd land! En zij baarde wederom een zoon, die noemde hij Eliëzer, (hulp van God) en zei: De God van mijn vader is mijn Helper, en Hij heeft mij van de hand van Farao gered. 2)

1) Gersom betekent eigenlijk "verbanning". Mozes blijft bij deze betekenis niet staan, maar zijn volgende rede zinspeelt op het woord in de zin van Ger-Scham, dat is: "een vreemdeling daar." Dergelijke uitdrukkingen van gevoel, die zich aan een naam verbinden, maar boven zijn eerste betekenis gaan en op een bijna gelijkluidend woord spelen, vinden wij dikwijls; bijv.in Genesis 29:32

Deze woonplaats nu van Mozes, Midian was door de Voorzienigheid geschikt: 1. Om hem voor het tegenwoordige als tot een vrijstad te dienen tegen de bloedwreker. God zal voor Zijn volk, ten dage van hun benauwdheid, schuilplaats vinden, ja, Hij zelf zal voor hen een verbergung zijn, en zal hen beveiligen, hetzij hier beneden of in de hemel. 2. Ook was zulks geschikt, om hem tot grote diensten, die hij stond te verrichten, te bereiden en bekwaam te maken..

Hoewel ons te weinig van Mozes huwelijk en huiselijk leven wordt bericht, om daar een geheel stelsel van vermoedens op te bouwen, maakte dit weinige toch de algemene indruk, dat Mozes in zijn echtelijk leven niet gelukkig was. Hoe hij zelf over de toestand van dat tijdperk in zijn leven dacht, kunnen wij vrij juist opmaken uit de naamgeving van zijn eerstgeboren zoon. De betekenis van die naam geeft nog al de stemming van het hart aan, die op dat ogenblik vaders deel was. Bij Abraham was het heilige blijdschap en de naam Izaak verkondigt het u; bij Jakob schenkt de naamgeving van ieder kind als een blik in het hart of van de moeder of van de vader. Hier bij Mozes wijst de naamgeving op een gevoel van eenzaamheid en verlatenheid, dat hij niet beter wist weer te geven, dan door aan zijn eerste kind de naam van Gersom te geven..

2) Deze aanhaling uit hoofdstuk 18:4 heeft, op het voorbeeld van enige handschriften van de oude Griekse vertaling (Septuaginta), de Latijnse vertaling (Vulgata) aan de grondtekst toegevoegd. Het verblijf in Midian was voor Mozes een verbanning, en een school van diepe vernedering. Reeds de sterke tegenstelling van het leven aan het hof en dat in de woestijn, maakt het begrijpelijk. Bovendien schijnt Zippora (hoofdstuk. 4:24 vv.) een hartstochtelijk, heerszuchtig karakter gehad te hebben. Dat de gehechtheid aan zijn volk onder die

omstandigheden en de hoop op verlossing daarvan niet te versterven was, bewijzen de namen, die hij aan zijn kinderen geeft; daaruit klinkt een zekere weemoed en een stil verlangen..

II. Vs. 23-25. Terwijl de beproevingsstijd van Mozes in Midian ten einde snelt, wordt ook Israël in Egypte voor de nabij zijnde verlossing rijper, daar het bij de dood van de koning, van diens opvolger een betere toestand verwacht, maar, in die verwachting teleurgesteld, zich met zuchten en tranen tot de God van zijn vaderen wendt.

23. En het geschiedde na veel van deze dagen, bijna veertig jaar na het beproeven van Mozes om Israël te redden, als de koning van Egypte gestorven was, 1) die toen Mozes naar het leven stond, (vs.15) dat de kinderen van Israël zuchten, daar zij onder de opvolger geen verlichting van hun lasten verkregen, en zij schreeuwden tot Hem, die een Wreker van de onderdrukten en een Helper van de ellendigen is, over de dienst, die zij dienen moesten; en hun gekrijt over hun harde dienstbaarheid kwam op tot God.

a) 2)

a) Genesis 4:10; 18:20,21; 19:18 Psalm. 18:7

1) Van de geboorte van Mozes tot op de tijd, welke hier beschreven wordt, waren ongeveer tachtig jaar voorbijgegaan. Daardoor mag men vermoeden, dat, vóór de bevrijding nabij was, er nog één of meer opvolgers tussen in zijn geweest. In die veelvuldige verandering van zaken, terwijl de toestand van het volk of gelijk bleef of slechter werd, perst de uiterste nood niet alleen die ongewone klachten naar buiten, maar drijft ook de wanhoop hen tot gebed, niet, omdat er tevoren geen behoefte om tot God te roepen in hun harten aanwezig was, maar omdat zij al te zeer herwaarts en derwaarts heen zagen, totdat, nadat alle aardse middelen waren afgesneden, zij gedwongen werden zich tot de hemel te wenden, om hulp te vragen. Door welk voorbeeld wij leren, dat, ofschoon de zwaarte van de rampen ons met droefenis en gewezen vervult, wij niet terstond onze wensen aan God bekend maken, maar onze traagheid meerdere prikkels nodig heeft. Doch Mozes vermeldt, dat het niets wonderlijks is, indien God niet te spoedig opstaat om te helpen, wanneer de kinderen van Israël in hun ellende als gevoelloos liggen. Vervolgens leren wij door dit voorbeeld, opdat God des te spoediger Zijn genade openbare, om terstond tot Hem de toevlucht te nemen..

Daar schijnt een lichtstraal te dagen; de koning van Egypte is gestorven, die zo menige vadervloek, moederkreet en kindermoord op zijn rekening heeft. Schept moed, verdrukten, de tiran heeft het hoofd voor de koning van de verschrikking gebogen. Helaas! de verademing duurt weinig langer, dan de vorstelijke troon is ontledigd! Verandering van heer, maar verzwaring van dienst, verzwaring, des te pijnlijker, omdat men een ogenblik van gewenste verandering droomde, ziedaar dan al wat hun rest! De morgenstond scheen gekomen, maar de nacht daalt nog dieper dan anders; toch heeft Israël eindelijk nog iets anders dan klagen geleerd, het begint met ongekende aandrang te bidden. Waar de laatste toevlucht rondom hen is afgesneden, en geen aards koning gehoor aan hun klachten verleent, daar wendt zich het mat geschreide oog naar de hemel, en vindt hem, weliswaar, met donkere wolken omrand, maar toch ook boven die wolken is nog een ster, Gods verbond met Zijn vrienden gesloten..

Dat juist na het vermelden van de dood van de koning er gesproken wordt van een schreeuwen om hulp, laat de veronderstelling toe, dat de kinderen van Israël gehoopt hadden, dat bij verandering van kroon, ook hun toestand een verandering ten goede zou ondergaan, in welke hoop zij bitterlijk teleurgesteld werden, en nu hun toestand dubbel erg vonden..

2) Met deze woorden geeft Mozes niet alleen te kennen, hoezeer de zwaarte van hun dienst hen gedrukt heeft, die hen bitterlijk deed wenen en jammerlijk kermen; maar het oogmerk is hier eigenlijk te tonen, hoe dat alles opklom tot God; waaruit dan blijkt: 1. Dat zij geen murmuringen tegen God, noch vloeken tegen de Egyptenaren uitgebracht, maar alleen tot God gezucht en geschreid hebben uit de diepte van hun benauwdheid; vervolgens 2. dat zij de handen niet hebben uitgestoken tot het plegen van ongerechtigheid, om zichzelf te redden en te wreken; 3. dat zij van alle menselijke hulp en vertrouwen op valse goden afgezien, en zich door een ware bekering tot God gewend hebben met smeking om hulp en verlossing; 4. dat hun gebed recht ernstig en krachtig is geweest, zodat het als doordrong door de wolken en opklom tot God en tot voor zijn troon..

Eerst zuchtten zij over de ellende, en toen leerde God hen waarlijk zuchten en roepen in de ellende..

24. En God hoorde 1) hun gekerm, 2) en God dacht aan zijn a) verbond³⁾ met Abraham, met Izaak, en met Jakob, waarop Israël in zijn klagen zich beriep, terwijl zij het vroeger zo geheel vergeten waren.

a) Genesis 15:14 Psalm. 107:19

1) Het gekerm van de verdrukten klinkt hard in de oren van de rechtvaardige God, die alleen de wraak toekomt; voornamelijk het zuchten van Gods geestelijk Israël. Hij weet de lasten, onder welke zij zuchten, en de zegeningen, om welke zij roepen, terwijl de Heilige Geest onder en door deze zuchten hen een waarborg verstrekt van een gunstige verhoring..

"God hoorde." Hiermee wil de Heilige Schrift zeggen, dat God, de Heere, met genegenheid van hart luisterde naar hun gekerm en gekrijt, en daarom zich gereed maakte, om te verlossen..

2) Wat is de God van de Bijbel toch een heerlijk, een aanbiddenswaardig God! De wijsgeer meent zijn God wonderhoog te verheffen, wanneer hij Hem voorstelt als een onveranderlijk Opperwezen, dat eenmaal alles geschapen, en zo volmaakt ingericht heeft, dat Hij nu alles kan laten aflopen naar Zijn eigen wetten, zonder dat het Hem ooit nodig schijnt, weer in te grijpen in het rusteloos rad van de wisselende wereldgeschiedenis. Dat rad wentelt voort om zijn eigen as, en wondt deze, en verplettert geen, en stuwt een ander vooruit. Maar angstkreten, zij baten ons niet; gebeden zijn zuchten, waarmee wij onze eigen boezem verluchten, maar in God niet het minste teweegbrengen; en klachten, zij sterven op de adem van de winden, die haar dagelijks hemelwaarts voeren. Ware dat Gods begrip waarheid, wat betere raad konden wij aan lijdende toedienen, dan de vrouw van Job aan de neergebogen lijder horen deed: "God te zegenen en-in wanhoop te sterven?" Maar nee, de God van de

Schrift, Hij treedt, vergunt ons de uitdrukking, in oneindig menselijker en juist daardoor in oneindig goddelijker licht voor ons oog. Een God die leeft; een God die denkt; een God, die ziet en hoort en zich erbarmt, meer dan een moeder over haar krijtende zuigeling doet. Ziet daar de God van Israël, de God en Vader van onze Heere Jezus Christus..

3) Dit wil niet zeggen, dat God vroeger niet aan dat Verbond had gedacht. Immers daarom was Israël niet vergaan. Maar het betekent, dat God toebereidselen ging maken, om de belofte, van in Kanaän als op eigen erfgoed te wonen, in vervulling te brengen, en het volk, dat Israël verdrukt had, te berechten..

25. En God zag de kinderen van Israël aan, 1) en God kende 2) hen, dat zij Zijn bondgenoten waren, en schikte Zich, om hen te verlossen en hun juk te verbreken.

1) Dat wil zeggen, zag ze aan met een oog van mededogen en ontferming, zag ze aan als het voorwerp voor een bijzondere verlossing. Had het tot hiertoe geschenen, dat Israël als het ware vergeten werd door de Heere, nu zouden Abrahams nakomelingen het ondervinden, dat al zijn lijden wel ter dege bij God, de Heere, bekend was. De uitdrukking, hier gebezigd, is tegenstelling van "iemand de rug toekeren"

2) Verdienen zij het, dat Hij over hen gedachten van vrede zal denken? Ach, nauwelijks zijn nog enkele sporen van Abrahams geloof en Isaak's zachtmoedigheid, en Jakob's moed en Jozefs godsvrucht in hen overgebleven, en, wat de Heere later bij Ezechiël sprak, Hij kon het thans reeds betuigen: "Ik doe het niet om uwentwil, het zij u bekend, schaam u en word schaamrood om uw wegen, gij huis van Israël!".

Soms wordt ons door "God zien en kennen" de weg getekend, die de toorn van God doorloopt, om van uit Zijn heiligheid de ongerechtigheid van de mensen te treffen en te straffen. Soms daarentegen wordt de lijn aangewezen, die van de ellende van de mens tot de Ontferming van God reikt door de Heere zelf is afgebakend. Dat laatste geschiedt in het vijftal uitdrukkingen, die wij hier achtereenvolgens vermeld vinden: het opstijgen van het gekrijt van de ellendigen, het horen van God naar het gekerm, het gedenken aan Zijn verbond, het aanzien van de nooddruftigen, het kennen van de Zijnen..

In het Hebreeuws Wajéda. eig. erkennen als het zijne. Hiermee wordt dan ook niet minder bedoeld, dan dat God het Verbond, dat Hij met Abraham had gesloten, op Israël ging toepassen..

HOOFDSTUK 3.

MOZES WORDT GEROEPEN, OM DE KINDEREN ISRAËL'S UIT EGYPTTE TE LEIDEN

I. Vs.1-4:17. Op de weiden van Horeb, waar Mozes de kudde van zijn schoonvader hoedt, verschijnt hem de Heere in een brandende bos, en roept hem, om de kinderen van Israël uit Egypte te leiden. Hij weigert herhaaldelijk die roeping aan te nemen; maar de Heere laat hem niet met rust; rust hem toe met drievoudige kracht om wonderen te doen, opdat hij daardoor zijn goddelijke zending bewijze, en wijst hem wegens zijn gebrek aan welsprekendheid, op zijn broeder Aäron, opdat deze voor hem spreke.

1. En Mozes hoedde, terwijl de kinderen van Israël in Egypte zuchtten en schreeuwden, (hoofdstuk. 2:23) de kudde van Jethro, zijn schoonvader, de priester in Midian (hoofdstuk. 2:18). En hij, Mozes leidde, zoals hij dit gewoon was te doen, wanneer de meer nabij zijnde landstreek afgeweid was, de kudde achter de woestijn, achter het noordelijk voor hem liggend landschap, dat aan de westzijde uit onvruchtbare dalen tussen steile rotsen, aan de oostzijde uit een uitgestrekte, zandige en verbrande vlakte bestond; en hij kwam, nadat hij drie of vier dagreizen voortgegaan was, op de weiden, aan de berg van God, aan Horeb 1) (droogte).

1) Horeb is in het midden van een schiereiland gelegen en bestaat uit graniet en gedeeltelijk ook uit porfierrots. Het is door oneffen dalen doorsneden. Het bestaat uit drie grote van het noordwesten naar het zuidoosten evenwijdig lopende bergketens. De oostelijke wordt Dschebel en Deir (kloostergebergte) genoemd en wordt ten oosten door het dal Sebayeh begrensd; de middelste is de eigenlijke Horeb of Sinaï, van de eerste door het dal Schoeib (Jethro-dal) gescheiden; de westelijke, die zich veel verder dan de beide anderen, naar het noorden en zuiden uitstrekt, heet Dschebel el Homr, wordt door het Ledscha-dal van de Sinaï gescheiden en loopt zuidelijk in de hoogste berg van de gehele groep, de Katharijnenberg, uit. Het diepe dal Schoeib nu is het, waarheen Mozes de kudde van zijn schoonvader dreef, daar dit aan de glooiingen van beide bergen en op de dalgrond voortreffelijke weiden aanbood. Thans bevindt zich daar het Katharijnenklooster, een toevluchtsoord voor alle bezoekers van de Sinaï, met schone tuinen. Tot zijn talrijke gebouwen behoort ook een tamelijk grote kerk uit de zestiende eeuw, waar door latere aanbouw echter veel veranderd is. Aan het allerheiligste sluit zich een enigszins lager gelegen kapel; dat zou de plaats zijn, waar Mozes de volgende wonderbare verschijning had; zij wordt nog in het bijzonder aangewezen door een metalen plaat, welke in kunstig snijwerk de gebeurtenis voorstelt..

Van geen plaats op aarde heeft men zulk een ongewoon en eigenaardig uitzicht, als men van de top van de berg Sinaï heeft. Het is, als stond men midden op het reusachtig grote nest van een eenzame adelaar, gebouwd op naakte rotsen, en door twee zeeën begrensd. Waarheen men het oog ook wendt, nergens ontdekt men een groene bergvlakte, nergens een bos; geen enkele ruisende beek of waterval, geen hut noch enig dorp; en wanneer de stem van de stormwind en de donder zwijgt, dan heerst hier een stilte, zo groots en verheven, als op geen andere plek op aarde. De woestijn van Sinaï staat daar, als een nog onveranderd gewrocht van de derde dag van de schepping, als een gedenkteken van die dag, toen God sprak: "Dat de wateren van onder de hemel in één plaats vergaderd worden en dat het droge gezien worde."

Zij levert ons een aanschouwelijk beeld van die begintijd toen er nog geen gras, geen kruid of vruchtbaar geboomte was, geen levend gedierte, geen gevogelte, geen vee of mensen; maar toen, in plaats van de werkzaamheid van het bezielde leven, slechts het gebod werd vernomen, dat aan de grondvesten der aarde haar gedaante en aan de wateren hun bepaalde grenzen gaf.

De berg Horeb wordt hier de berg van God genoemd, omdat hij later die naam heeft gedragen..

2. En de Engel des HEREN, die grote bode van God, die vanaf het begin de openbaarder van de Heere (Genesis 16:7 vv.; 18:1 vv.; 19:24 vv.; 22:11,15; 31:11; 32:24,29; 48:16) en het licht van de mensen (Johannes 1:4) geweest is, verscheen 1) hem in een vuurvlam 2) uit het midden van een braambos 3) of doornbos, (Spina Aegyptiaca) en hij zag, terwijl hij een bepaalde tijd zijn aandacht daarop vestigde, en ziet, 4)de braambos brandde in het vuur, en de braambos werd niet verteerd.5)

1) Dat Hij een zichtbare gedaante aannam, was noodzakelijk, opdat door Mozes gezien zou worden, niet hoedanig Hij was wat zijn Wezen aangaat, maar voor zoveel de zwakheid van zijn menselijk verstand kon vatten. Want zo is het aan te nemen, zo dikwijls God eertijds aan de heilige vaders verscheen, dat Hij uit zijn hoogte enigszins afdaalde, opdat Hij zich aan hen openbaarde, voor zover als het nuttig was en hun begrip kon vatten. Hetzelfde is ook van de engelen te zeggen, die, ofschoon zij onzichtbare geesten zijn, wanneer God het wilde, een gedaante hebben aangenomen, waarin zij gekend konden worden. Men moet echter goed verstaan, wie deze Engel is geweest, daar Hij kort daarna zich niet slechts Jehova noemt, maar zich ook de eer voorbehoudt van een enige en eeuwige Godheid te zijn. Deze wijze van spreken is wel te verklaren, dat de engelen de persoon van God op zich overbrengen, voor zover zij deelnemen aan zaken, door Hemzelf hun opgelegd, maar omdat uit meerdere plaatsen bekend is, voornamelijk uit het eerste hoofdstuk van Zacharias, dat onder de engelen één tot vorst en hoofd is gesteld, die over de anderen heerst, zijn de oude doctoren van de Kerk terecht van oordeel, dat de Enige zoon van God alzo genoemd wordt in zijn betrekking als Middelaar, welke hoedanigheid hij wel eerst bij zijn vleeswording heeft ontvangen, maar welk ambt hem toch van het begin af aan is opgedragen. En Paulus is voor ons van dit mysterie een bekwaam uitlegger, die duidelijk beweert, (1Cor.10:4) dat Christus de leidsman in de woestijn van zijn volk is geweest. Ofschoon Hij dus toen wel niet in de eigenlijke zin van het woord de bode van de Vader was, toch was de voorbeschikking tot dit ambt reeds toen zo van kracht, dat hij om der vaderen wil zich deze gedaante heeft gegeven..

En dat die lichtglans van God neerdaalt in een doornbos, is in volkomen overeenstemming met het teken, eens door de hemelbode gegeven van Gods komst in het vlees: "een kind in doeken liggende in de kribbe." Het is het teken van de openbaring van de oneindige God, die in neerbuigende genade zich neerlaat tot de eindige mens. Het is aldus een getuigenis van de vrijwillige en vrijmachtige betoning van een goddelijke liefde, wier grenzeloze heerlijkheid eerst door het woord van God wordt verklaard en gepeild. Maar als teken van Gods verschijning op aarde moest "het doornbos door goddelijk licht omstraald", daar ook tevens

het teken zijn van Gods bijzondere stichtingen en plantingen op aarde, van Zijn volk, van Zijn kerk en van Zijn uitverkorenen..

De verklaring, alsof de vuurvlam het teken van de Engel des Heren geweest was, en deze zich niet in de gedaante van een persoon zou hebben geopenbaard, wordt door de grondtekst weerlegd, waarin letterlijk staat: in het hart of binnenste van het vuur.

2) In het Hebreeuws Belavath-ésh, "in een vuurvlam" en niet zoals sommigen menen, in het hart van het vuur. Sommigen zijn van mening, dat die vlam vuur was de Shechina, de heilige tegenwoordigheid van de Heere..

3) De braambos stelt het volk van Israël in zijn geringheid voor, als een door de wereld veracht volk. (Richteren. 9:15). Het branden van het bos betekent de verdrukking en de benauwdheid, waarin zij nu waren (Deuteronomium. 4:20); dat het echter niet verteerd werd, en de Engel des Heren in die vlam was, wijst daarop, dat die verdrukking was toegezonden door Hem, die midden onder Zijn volk is en het wel tuchtigt, maar niet aan de dood overgeeft (Psalm. 118:18)

Aan deze gebeurtenis ontleende de Schotse kerk haar symbool, bestaande uit een brandend bos, met de spreuk: "nec tamen consumebatur" (en het werd toch niet verteerd)

"Waarom zegt gij dan, o Jakob! en spreekt, o Israël! mijn weg is voor de Heere verborgen, en mijn recht gaat van mijn God voorbij? Jesaja 40:27). Ook in de vuurvlam, juist in de vuurvlam is Hij, die gezegd heeft: "die Ik lief heb, kastijd ik" (Openbaring. 3:19)

4) "En hij zag en ziet." Een uitdrukking, die gewoonlijk in de Heilige Schrift wordt gebruikt, wanneer er iets opvallends geschiedt, iets dat verwondering en verbazing wekt..

5) God woonde in de braambos en de braambos was (d.i. betekende) verdrukking en benauwdheid en alle doornen en distels. En waarom woonde hij in het midden van de verdrukking en benauwdheid? Omdat hij Israël zag in grote verdrukking, zo woonde Hij ook bij hen in het midden van de verdrukkingen, om te bevestigen hetgeen gezegd wordt Jesaja 63:9): In al hun benauwdheid was hij benauwd.

De brandende braambos is ook het beeld van de Kerk. Wel vervolgd maar niet vernietigd. Wel blootstaande aan hete vervolgingen, maar nochtans zich altijd weer openbarende als van God bemind en beschermd. Eigenaardig, er zijn sommigen geweest onder de Joodse uitleggers, die beweerd hebben, dat de braambos hoe langer hoe meer in glans toenam. Wij laten dat voor hetgeen het is, maar toch is ook dit beeld op Israël en de Kerk van toepassing. Anderen zijn van mening, o.a. dr. Hoedemaker, dat de brandende braambos beeld is van Gods heerlijkheid, wonende in het midden van Israël..

3. En Mozes, daarover verwonderd, zei 1) bij zichzelf, of tot zijn meeherders: Ik zal mij nu daarheen wenden, en bezien dat grote gezicht, waarom de braambos niet verbrandt.

1) Het is zeker, dat Mozes zelf met heilige vrees werd aangedaan, niet zo maar, maar door goddelijke bezieling. Ofschoon hij nog aan geen gezichten gewoon was, bemerkte hij echter, dat dit niet een gewoon schouwspel was, maar dat het een of ander mysterie door deze afbeelding werd kenbaar gemaakt, waarvan de kennis volstrekt niet mocht veronachtzaamd worden, waartoe hij van Gods wege werd geroepen. Want ook zijn leergierigheid is op te merken, waar hij naderbij komt, om te leren. Dikwijls toch gebeurt het, dat God ons tevergeefs iets doet ontmoeten, daar wij zo grote genade op onverschillige wijze van ons werpen. Laten wij daarom door het voorbeeld van Mozes leren, om, zo dikwijls God ons door een of ander teken tot zich trekt, wij ijverig erop mogen letten, opdat het aangeboden licht door onze zorgeloosheid niet verloren ga. Daar hij het nu een groot gezicht noemt, laten wij daaruit opmaken, dat hij door een hemelse inspiratie is onderwezen, omtrent de diepte van het mysterie, hetwelk hij nog niet had leren kennen. Maar God bereidt op deze wijze zijn gemoed tot eerbied, waardoor het hem eerder ten nut is..

4. Toen de HEERE, Jehova, want deze was de engel des Heren, zag dat hij zich daarheen wendde, om te bezien, zo riep, 1) Hij, als de Almachtige, als God tot hem, uit het midden van het braambos, en zei: Mozes, Mozes! 2) En hij zei, bij zulk een stem als aan de grond geworteld, en nu bemerkende, met Wie hij te doen had: Zie hier ben ik.

3) Spreek Heere, uw knecht hoort. (Genesis 22:11; 1Sam.3:10).

1)"Riep." Hier en bijna overal in de Heilige Schrift heeft dit woord de betekenis van, met verheffing van stem spreken..

Opmerkelijk is hier de naamsverwisseling. Jehova, de getrouwe, ziet Zijn knecht; God de Almachtige openbaart Zijn heerlijkheid, waarvoor Mozes zijn aangezicht verbergt (vs.6), terwijl wederom de Heere, Jehova, de redding van Zijn volk belooft (vs.7).

2) Ofschoon God zijn knecht niet wilde laten schrikken, wilde Hij toch door Zijn volgend gesprek, hem eerbied en ontzag inboezemen op tweeërlei manier. Daar Hij, Mozes tweemaal bij zijn naam roepende, hem diep in zijn gemoed inprent, dat, ofschoon hij zich gespoed heeft tot de aanspreekplaats van God, hij des te meer oplettend moest zijn, om te leren. Vervolgens, door hem te bevelen zijn schoenen uit te trekken, bewerkte en vormde Hij hem zelf, door bewondering en vrees, tot nederigheid..

3) Door innerlijke drijving van de Geest, bemerkte Mozes terstond, dat niemand minder dan God tot hem sprak, maar door die zelfde drijving stelde hij zich als een gewillig voorwerp in Zijn handen..

5. En hij zei: Nader hier niet toe; trek uw schoenen uit van uw voeten; 1) want de plaats, waarop gij staat is, om Mijn nabijheid, Mijn tegenwoordigheid, heilig land.

1) In het Oosten, waar men schoenen of liever sandalen draagt tot bescherming van de voeten tegen verontreiniging, en deze alzo zelf voor een beeld van onreinheid gehouden worden, betreedt niemand, anders dan barrevoets, een heilige, een gewijde plaats. Nu moet Mozes in eigenlijke zin doen, wat hem hier bevolen wordt (Jozua 5:15); maar meer nog moet alles wat

van blote nieuwsgierigheid in zijn ziel is, weggenomen worden, en hij geheel met heilige eerbied vervuld worden, in welke alleen een mens tegenover zijn God mag staan..

Het goddelijk bevel, om zijn schoenen uit te trekken, verklaart zich uit de gewoonte in het Oosten. Schoenen en sandalen zijn slechts tot beschutting van de voeten voor verontreiniging. Geen Brahmaan treedt een Pagode binnen, geen Moslim een Moskee, zonder eerst zijn schoenen, in elk geval de overschoenen, uitgetrokken te hebben. De plaats van het brandende bos was heilig door de tegenwoordigheid van God, en het uittrekken van de schoenen moest niet alleen de eerbied voor de heilige plaats uitdrukken, maar veel meer de heilige vrees, welke de inwendige mens (Efez.3:16) de heilige God schuldig is..

Het uittrekken van de schoenen is hier beeld van de reiniging en heiliging van geestelijke onreinheid..

6. Hij zei voorts, a) Ik ben de God van uw vader 1) (van uw vaders, hoofdstuk. 18:4), de God van Abraham, de God van Izaak, en de God van Jakob, die Zijn verbond met hen opgericht en hun grote beloften gegeven heb. Deze wil Ik nu vervullen. En Mozes verborg²⁾ zijn aangezicht (1 Kon.19:13), b) want hij vreesde God, die zich in de brandende braambos openbaarde, aan te zien; daarmee had Mozes in de geestelijke zin van het woord de schoenen van zijn voeten getrokken.

a)MATTHEUS.22:32 Mark.12:26 Luk.20:37 Hand.7:32 b)1 Kon.19:12 Jesaja. 6:2

1) "Van uw vader." Hiermee heeft de Heere niet alleen Abraham op het oog, maar elk van de drie Patriarchen. Ieder Patriarch op zichzelf had de belofte van God ontvangen. De Heere God herinnert hier aan Mozes het verbond, dat Hij met de vaders had opgericht, en openbaart zich daarom door deze woorden als de God van het Verbond. Ongetwijfeld, om daarmee vertrouwen bij de man van God te wekken. Gods heerlijkheid had Mozes gezien. Zijn trouw mocht hem evenmin onbekend blijven..

2) Dat Mozes zijn aangezicht bedekt, is niet slechts een teken van eerbied, maar ook van schrik of vrees. Het was toch de moeite waard, dat zijn gemoed zo door heilige vrees werd geroerd en getroffen, opdat hij des te gewilliger was, om te gehoorzamen. Wij lezen bij Jesaja 6:2, dat ook de Engelen hun aangezicht bedekken, daar zij de onbeschrijflijke glorie van God niet kunnen verdragen. Daarom is het volstrekt niet te verwonderen, indien een sterfelijk mens haar niet durft beschouwen..

In het Hebreeuws Wajasther, Hij omhulde. Duidelijk is dan, dat hij zijn aangezicht bedekte met zijn handen of met iets anders. De zondige en sterfelijke mens kan de heiligheid van God niet verdragen. Daarom, indien God, de Heere, een zondaar komt te bekeren, ontdekt Hij zich allereerst in zijn Rechtvaardigheid en Heiligheid, opdat de zondaar het "wee mij, ik verga" zal leren uitroepen, zichzelf geheel en al ontvallen, om alleen in Christus gevonden te worden..

7. En de HEERE zei: 1) Ik heb zeer wel gezien 2) de verdrukking van mijn volk, 3) dat in Egypte is, en heb hun geschrei gehoord, vanwege hun drijvers, 4) a) want ik heb hun smarten bekend.5)

a) Exodus. 2:23 Hand.7:34

1) Voor God Mozes de taak opdraagt, om het volk te bevrijden, wekt hij bij hem met vele woorden de hoop op de overwinning en op een gelukkige uitkomst. Want wij weten, dat twijfel de gemoederen door zorg en angst trager doet zijn en met krachteloosheid slaat. Mozes kon daarom de zaak niet met kracht ondernemen of voortrekken, tenzij hij werd aangevuurd door geloof op de goddelijke hulp. Daarom voorspelt God, dat Hij hem tot leidsman zal zijn, opdat hij steunende op zodanig opperbevel, onbevreesd zich tot de strijd zou aangorden..

2) In het Hebreeuws Raoh raithi: "Ik heb ziende gezien." De grondtekst geeft duidelijk aan, dat de Heere wel degelijk gelet heeft op de noodkreten van zijn volk..

3) Merk op, hoe bij de onwrikbaarheid van Gods Almacht, tevens de innigheid en tederheid van Zijn liefde in deze woorden uitkomt. Hij had gesproken van de verdrukking "van mijn volk," als om te doen voelen, dat dit volk ook in de verdrukking het Zijne bleef, door de verdrukking als het ware het eerst recht werd. Dat mag het volk des Heren, dat in druk neerzit, waarlijk nog wel eens uit Gods woord horen: dat het in de verdrukking kan wezen en toch Gods volk zijn en blijven. Maar ziet ook welk goed en liefelijk deel de Heere in de toekomst tegenover die verdrukking weet te stellen. Naar de zwaarte van de druk is ook de grootte van het beloofde goed..

4) Niet alleen vanwege Farao had Israël geroepen, maar ook vanwege zijn knechten, die hij over hen had gesteld, en welke mensen de koning nog in wreedheid overtroffen..

5) Hoe lieflijk en teder openbaart de Heere zich hier. Niet alleen dat Hij gehoord heeft, wat zij tot Hem geroepen hebben, maar hun smarten zijn Zijn smarten geworden. Wat hun aangedaan is, is Hem aangedaan. Die Zijn volk aanraakt, raakt Zijn oogappel aan (Zacheria 2:8).

8. Daarom ben Ik neergekomen, 1) (Genesis 11:5) dat ik het verlosse uit de hand van de Egyptenaren, en het opvoere uit dit land van verdrukking, waar zij bovendien wegens overbevolking opeen gedrongen worden; Ik zal het leiden naar een goed en ruim land, vloeiende van melk en honing, 2) een land, dat in tegenstelling van de door kunstmiddelen verkregen vruchtbaarheid van de tegenwoordige woonplaats vanzelf de edelste voortbrengselen in grote overvloed oplevert (Deuteronomium. 8:7-9); namelijk, tot de plaats van de Kanaänieten en van de Hethieten, en van de Amorieten, en de Ferezieten, en van de Hevieten, en van de Jebuzieten. (Genesis 10:15 vv.; 15:20 vv.).

1) Ook: zie Ge 11.5

2) Melk en honing zijn de eenvoudigste en tegelijk de liefelijkste voortbrengselen van een gras- of bloemrijk land, welke Palestina in rijke mate opleveren, zelfs in de toestand van verlating..

9. En nu, zie, het geschrei van de kinderen van Israël is tot mij gekomen; en ook heb Ik gezien de verdrukking, waarmee de Egyptenaren hen verdrukken.

Opdat hij nu van tevoren reeds weet, dat God, de Heere, nooit met onredelijke eisen tot ons komt, wordt hem allereerst de aanleiding tot die eis verklaard; daarna wordt hij gewezen op de omvang van de eis, en straks daarna op de te verwachten uitkomst daarvan. Immers was er aanleiding genoeg voor de opdracht, die de Heere aanstonds aan Mozes zal geven, in verband met de ellende van het volk en die van Mozes vroeger, zo jammerlijk mislukt pogen, om daaraan een einde te maken. De Heere zei: "En nu, zie het angstgeschrei van de kinderen van Israël is tot mij gekomen (heeft mijn oren bereikt en mijn deernis opgewekt); en ook heb Ik gezien de verdrukking, waarmee de Egyptenaren hen verdrukken." Twee dingen vielen bij de druk van het volk samen: de jammer van de kinderen van de Heere geleden, en het onrecht van de vijanden van God bedreven..

10. Zo kom nu, 1) en a) Ik zal u tot Farao zenden, opdat gij Mijn last bij hem volbrengt, en Mijn volk, de kinderen van Israël, uit Egypte leidt.

a) Psalm. 105:26 Hoz.12:14 Mich.6:4 Hand.7:35

1) Nadat God zijn knecht, opdat hij zich des te spoediger tot het werk zou aangorden, door beloften had bevestigd, geeft Hij hem nu Zijn bevelen, en roept hem tot het ambt, waartoe hij bestemd was, om het te bedienen. En dit is de beste reden, om hem voor zijn ambt moed in te boezemen, waar God hem een zeker bewijs geeft van een gunstige afloop, daar hij overigens door twijfelingen verzwakt zou geweest zijn. Want ofschoon men aan de bevelen van God eenvoudig moest gehoorzamen, zonder enige aarzeling en bedenking, echter aan onze langzaamheid willende tegemoet komen, belooft Hij ons, dat onze pogingen niet ijdel of vruchteloos zullen zijn..

In het Hebreeuws Legaa, ga. Het is een direct bevel van de Heere. Een bevel echter, gevolgd door de verzekering, dat de Heere hem zijn pogingen wel zal doen gelukken..

11. Toen zei Mozes, die in de 40 jaar van zijn oponthoud in Midian een geheel ander mens geworden was dan tevoren, (hoofdstuk. 2:11 vv.) tot God: Wie ben ik, dat ik tot Farao zou gaan, en dat ik de kinderen van Israël uitgetypte zou voeren?

Omdat hij zich van zijn zwakheid bewust is, antwoordt hij, dat hij er niet geschikt voor is, en weigert op zulk een wijze de betrekking, dat hij nog niet schuldig aan ongehoorzaamheid kan geacht worden. Zijn verhouding tot Farao zet zijn voorwendsel voor zijn weigeren kracht bij. Aldus schijnt deze verontschuldiging uit bescheidenheid en nederigheid te geschieden. Ik althans meen, dat zij niet slechts van schuld is vrij te pleiten, maar lof verdient. Daartegen pleit ook niet, dat hij wist, dat God hem voor zulk een groot werk een helper zou zijn. Want

hij verwondert er zich over, dat, wanneer in de macht van God er zo vele duizenden zijn, Hij niet liever een ander uitkiest. Maar een andere vraag ontstaat, waarom hij nu vreesachtig weigert te volbrengen, om het volk te bevrijden, daar hij veertig jaar tevoren zo bereid was, om de Egyptenaar te doden, terwijl hij toen steunende op de roeping van God, zulk een gevaarlijke daad heeft aangedurfd. Dat zijn moed door de ouderdom was gebroken, schijnt niet waarschijnlijk. Maar het blijkt, dat hij aan een ander euvel geleden heeft, dat hij in het begin zichzelf niet genoeg op de proef stellende, noch zijn vermogens, of de grootheid van de zaak in ogenschouw nemende, te zeer zich gehaast heeft. Ofschoon nu zulk een ijver prijzenswaardig is, faalt zij dikwijls midden in de loop, evenals vruchten die voor de tijd rijp worden, of niet tot rijpheid komen, ook niet lang duren. Ofschoon dus Mozes een voorbeeld van ridderlijke aard vertoonde, toen hij ijlings God ten dienste stond, nochtans ontbrak hem die standvastigheid, welke hem tot het einde zou gebracht hebben. Daar het geloof, dat in zijn hart aanwezig was, nog geen diepe wortel genoeg geschoten had, en hij zelf nog niet diep genoeg had onderzocht, wat hij kon, daarom, tot de tegenwoordige zaak geroepen, beeft hij, die, toen hij de moeilijkheden nog niet had voorzien, stoutmoediger was geweest..

Mozes was, door de verootmoedigingen van God, klein geworden. Al zijn overmoed was verdwenen. Als herder had hij al het moeilijke gezien, om aan het hoofd van iets te staan. Maar waar hij nu in eigen ogen niets is, is hij juist voor God het geschikte voorwerp, om zijn welbehagen te volbrengen..

12. Hij dan zei: a) Ik zal voorzeker met u zijn, zeg daarom niet: ik ben te gering, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht, (2Kor.12:9) en dit zal u een teken zijn, dat 1) Ik u gezonden heb, en deze Mijn zending ook volbracht zal worden: wanneer gij dit volk uit Egypte geleid hebt, zult gij God dienen op deze berg.

2) (hoofdstuk. 24:1 vv.).

a) Jozua. 1:5

1) Het "dit" van de Heere tegenover het "dat" van Mozes. De Heere God neemt alle bezwaren weg met dit een: "Ik zal voorzeker met u zijn." Daaraan had Mozes genoeg. Daarmee belooft God toch, dat Hij zelf op bijzondere wijze een werkdadig aandeel zal nemen in de verlossing van Zijn volk..

2) De last, die Mozes werd opgedragen, bestond daarin, dat hij de kinderen van Israël van Egypte naar Kanaän zou geleiden. Dat nu op de weg daarheen de wetgeving zou plaats hebben, dat strekte Mozes tot een krachtige bevestiging van zijn goddelijke zending. Toen hij Sinaï had bereikt, had Mozes een groot deel van zijn zending vervuld, maar geenszins het grootste en moeilijkste deel. De veertig jaar, in de woestijn doorleefd, waren veel rijker aan bezwaren; zij stelden het geloof, het volhardend geduld op veel zwaarder proef, dan Mozes had ondergaan, toen hij, met de natuurlijke aanleg die hij bezat, met zijn ondernemende, naar vrijheid dorstende geest, zijn volk uit Egypte bevrijden moest. Daarom moest het teken, hier door God beloofd, deze eerste afdeling van zijn werk bezegelen en bekronen, opdat hij gesterkt en bevestigd mocht worden in de roeping, die hem nog te vervullen overbleef..

13. Toen zei Mozes tot God: Zie, wanneer ik kom tot de kinderen van Israël, 1) en zeg tot hen: De God van uw vaders heeft mij tot u gezonden; en zij, gelijk zonder twijfel geschieden zal, mij zeggen, hoe is Zijn naam! Hij heeft toch sedert de dagen van de vaders Zich niet meer geopenbaard; laat ons dan horen onder welke naam Hij zich aan u bekend gemaakt heeft, opdat wij daaruit afleiden, of Hij werkelijk met u gesproken heeft? Wat zal ik tot hen zeggen, 2) opdat zij mij geloven zullen?

1) Aan die belofte heeft Mozes voor zichzelf genoeg. Ook gelooft hij, dat het teken zal vervuld worden, maar aan dat teken hebben de kinderen van Israël niets. Daarom vraagt hij om een teken, waarmee hij zijn volk zal overtuigen van zijn wettige last..

2) Ik zal verhalen, zegt hij, wat gij mij beveelt, door de God van de vaders gezonden te zijn. Zij zullen lachen en mijn last wantrouwen, tenzij ik een zeker symbool vertoon, waardoor zij leren, dat uw Naam door mij maar niet zo als voorwendsel wordt gebruikt. Hij vraagt daarom de Naam, om tot teken van onderscheiding te dienen, daar er niet om letters, of om een woord wordt gehandeld, maar om een bewijs, waardoor hij de Israëlieten kon overtuigen, dat zij wegens het Verbond van de vaders zijn verhoord geworden..

14. En God zei tot Mozes: IK ZAL ZIJN, DIE IK ZIJN ZAL! Ehjeh asjer, Ehjeh, dat is: Ik ben de Eeuwige en Onveranderlijke, van wie alleen men met volle recht zeggen kan: Hij is, daar Ik de bron ben van alle leven, het leven zelf, terwijl al het andere slechts geworden is en verandert. Ook zei Hij: Alzo zult gij tot de kinderen van Israël zeggen: IK ZAL ZIJN, Hij, die alleen van zichzelf zeggen kan Ehjeh heeft mij tot u gezonden. 1)

1) Dit nu is wel uitgemaakt, dat God de eer van de Godheid zichzelf alleen toekent, daar Hij zichzelf is en daarom eeuwig en alzo aan alle schepselen het zijn en het in stand blijven schenkt..

Hoe men het ook nemen, deze goddelijke naam zal tot vertoog dienen. 1e. dat God nooit verandert, maar onveranderlijk is, want zijnde dat Hij is, wordt Hij geen ander, maar blijft dezelfde, die Hij van eeuwigheid is. 2e. dat God zichzelf nooit verloochent, daar Hij altijd zijn zal wat Hij is en Hij zichzelf niet verloochen kan, want ware dit mogelijk, dan zou Hij niet zijn, dat Hij is, maar veeleer worden, wat Hij niet is..

Mozes had de vraag van de weerspanning onder zijn volk: "Wie heeft u tot een overste en rechter over ons gesteld"? nog niet vergeten. Zij deed hem deze vraag doen aan God. Daarbij, Egypte was vervuld van afgoden, en allen hadden hun namen; door welke naam mocht men nu de God van de vaders van hen onderscheiden? Daarbij, tot zijn volk kon hij spreken van de "God van hun vaders", maar niet tot farao. De vraag was dus billijk, en nu noemde God Zichzelf met een naam, die zoveel zeggen wil als: "de ware God." God zei ermee: "Ik ben: Ik ben het Wezen; niets heeft wezen dan in en door Mij. Ik ben de onveranderlijke-Jehova."

Zegt mij, wat bewondert gij meer, de Almacht, die slavenboeien als een strohalm verbreekt, die Israël rusteloos zoekt, of de Wijsheid, die de nood zo hoog doet stijgen, opdat de redding des te verrassender en heerlijker zou zijn? De Heiligheid, die de zondaar weert met het

woord: "nader hier niet," of de Liefde, die zich neder buigt, om een slavenzoon tot vertrouweling voor het reddingsplan van een volk van slaven te maken? De Majesteit, die zich in een vlammenkleed hult, of de Trouw, die zich openbaart in het woord: "Ik zal zijn die Ik zijn zal?" Jehova! ik waag het niet de diepte te peilen, in dat woord verholen, niet slechts voor mensen- maar ook voor engelenblikken. Ik beslis niet, of die naam tot dusver aan Israël geheel onbekend was, of, gelijk anderen willen, vroeger bekend, maar thans een prooi van de vergetelheid. Ik vraag alleen: kent gij heerlijker naam van de Erbarmer, en schoner gelegenheid, waarbij die naam door Hem zelf geopenbaard en verklaard worden kon? Voorwaar, wel mocht Mozes later zingen: Heere! Gij zijt ons geweest een toevlucht van geslacht tot geslacht; eer de bergen geboren waren-ook deze Horeb-en Gij de aarde en de wereld voortgebracht had, ja van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt gij God." (Psalm. 90:1,2) 2 Samuel..

Wat onze kanttekenaren bij vs.14 opmerken, dat men ook vertalen kan: "Ik ben die Ik ben," of ook wel: "Ik zal zijn, die Ik was," moet niet zo opgevat worden, alsof de betekenis van deze heilige woorden onzeker zou zijn. Maar omdat onze taal mist, wat het Hebreeuws heeft: een vorm, die tegelijkertijd het heden en de toekomst uitdrukt, wil onze Statenbijbel erop gewezen hebben, dat noch de ene, noch de andere vertaling de betekenis van deze hoogheerlijke woorden uitput. Is het toch "de Eeuwige," die zich hier uitspreekt, en valt in het eeuwige juist het verschil van "heden" en van de "toekomst" weg, dan wordt er, hoe men ook vertale, altijd aan de eis van de woorden te kort gedaan. Vertaalt men: "Ik zal zijn," dan moet het: "Ik ben" erbij gedacht; of ook vertaalt men: "Ik ben," dan moet het "Ik zal zijn" eronder begrepen worden.

Aan Abraham had God zich geopenbaard als de El-Schaddai, als de Almachtige, wiens macht niet te klein was, om een afgesneden zaak op aarde te doen: hier openbaart Hij zich als de: "Ik zal zijn" die niet alleen alles kan, maar het ook doet en doen zal. Al de eigenschappen van God verenigen zich in dit majestueus en mysterieus woord, in deze alles omvattende Naam..

15. Toen zei God verder tot Mozes: Aldus zult gij tot de kinderen van Israël zeggen: De HEERE!1) (Jahweh, Jehova = Hij zal zijn), de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Izaak en de God van Jakob, heeft mij tot u gezonden; dat (Jehova) is Mijn naam 2) voor eeuwig, en dat is Mijn gedachtenis van geslacht tot geslacht; bij die naam zal men altijd aan Mij denken.

1) De naam: "die daar is," geeft het te kennen, dat God de heerlijkheid, de majesteit van de Godheid, als Zijn uitsluitend eigendom beschouwt, omdat Hij bestaat door Zichzelf, en daarom eeuwig is, en alleen aan alle schepselen het aanzijn geeft. Die naam duidt aan, dat het "zijn van God" alles, wat wij ons denken kunnen, in zich sluit; en dat Hij daarbij de hoogste macht bezit, waardoor Hij alles regeert. Opdat wij dus de Enige God recht kennen, is het vóór alles nodig te weten, dat alles, wat in de hemel en op aarde is, zijn bestaan en aanwezigheid heeft ontleend aan Hem, die alleen is. Maar uit dit zijn vloeit ook het kunnen, het vermogen, de macht voort. Hij, die door zijn macht alles onderhoudt, bestuurt ook alles naar Zijn wil. Wat zou het Mozes hebben gebaat, bespiegelingen te hebben kunnen maken over die God, die als het ware in de hemel besloten was, wanneer hij in Zijn almacht niet het schild van het geloof

gevonden had? Zo verklaart God dan, dat Hem alleen de allerheiligste naam toekomt, die, waar Hij ten onrechte op denkbeeldige wezens wordt toegepast, slechts ontheilgd wordt, en juist daardoor roemt Hij voor zijn aanhoren Zijn eeuwige macht, opdat Mozes niet moge twijfelen, dat hij onder Zijn leiding alles overwinnen zal..

En hier worden wij nog meer bevestigd in hetgeen wij vroeger (Dl. I. blz. 54) ontwikkelden, ter duidelijker onderscheiding van de Namen van God in de Bijbel. Als God op zichzelf beschouwd en gesteld tegenover de Schepping, heet Hij Heere = JEHOVA; als God, in algemene betrekking tot die Schepping, waarvan Hij de Werkmeester, heet Hij God = ELOHIEM; en als God, die in een Verbondsbetrekking staat tot het uitverkoren deel van die schepping, heet Hij HEERE GOD = JEHOVA ELOHIEM. Met dit onderscheiden gebruik van de namen van God zult gij veel gevorderd zijn tot recht verstand van menige schriftuurplaats en tot weerlegging van menige vijandige tegenspraak..

2) Met "naam" wordt bedoeld de openbaring van het Wezen en met "gedachtenis," de erkenning daarvan door de mensenkinderen..

16. Ga heen, en verzamel de oudsten van Israël, de hoofden van de families, geslachten en stammen (zie "Ex 1.16) en zeg tot hen: De HEERE, de God van uw vaderen, is mij verschenen, de God van Abraham, Izaak en Jakob, 1)zeggende, mij opdragende: Ik heb u getrouw bezocht; 2) Ik ben van de hoogte, waar Ik woon, op onzichtbare wijze tot u neergekomen (vs.8) en heb nauwkeurig uw toestand onderzocht, en Ik heb gezien, hetgeen u in Egypte is aangedaan. 3)

1) Van zeer groot belang was het, dat de roeping van Mozes voldoende bekend was, opdat zij hem als de door God aangestelde leidsman zonder verzet zouden volgen. Doch niet door een zaak beeldde Hij af, dat God, welke hem verschenen is, de God is van Abraham, Izaak en Jakob, daar op het vroegere Verbond hetwelk bij hen was berustende, deze verschijning rustte, waaraan overigens nauwelijks door het volk geloof zou geslagen zijn. Daarom, opdat hij door zijn woorden het geloof zou bevestigen, vermeldt hij, dat reeds vroeger aan Abraham, Izaak en Jakob de verlossing, waarover hij zou handelen, en waarvan hij als bezorger door God was verkoren, beloofd was..

2) In het Hebreeuws Pakod, pakethi etgem beter: Ik heb u zeker bezocht, met kennelijke terugwijzing op hetgeen de stervende Jozef heeft geprofeteerd, dat God hen gewis bezoeken zou. (Genesis 50:24).

3) Met het eerst: "Ik heb u getrouw (zeker) bezocht," wil de Heere alle tegenbedenkingen en tegenwerpingen afsnijden, waarmee Israël tot Mozes zou kunnen komen, alsof God zijn volk zou hebben vergeten. En met het laatste, dat Hij geen ledig toeschouwer is geweest van al de verdrukkingen zijn volk aangedaan. Een woord dus van bemoediging, van vertroosting, maar ook een woord, dat bij Israël vertrouwen zou en moest wekken. Deze woorden zijn voor alle eeuwen woorden van troost en bemoediging voor Gods kinderen geweest, en kunnen altijd dienen, om Gods volk met vertrouwen te doen wachten op de hulp van de Heere, ook al

schijnt die hulp niet te zullen komen. Hoe bang ook de nood moge zijn, God komt op Zijn tijd..

17. Daarom heb Ik gezegd 1) bij Mij zelf vastbesloten: Ik zal u uit de verdrukking van Egypte voeren, tot het land van de Kanaänieten en van de Hethieten, en van de Amorieten, en van de Ferezieten, en van de Hevieten, en van de Jebusieten, dat ik uw vaders beloofd heb, tot het land, vloeïende van melk en honing. 2)

1) Ook dit moet dienen, om de gemoederen van de Israëlieten stil te doen zijn in het ootmoedig geloofsvertrouwen, dat de verlossing zeker komen zou. Immers, als God iets gezegd heeft, in de zin zoals hier, van besloten, dan geschiedt het ook, daar niemand zijn Raad kan weerstaan..

2) Dit is een uitdrukking, die tot een spreekwoord geworden is, om de grote vruchtbaarheid van Kanaän aan te wijzen, dat bij zijn rijkdom aan waterbeken, bronnen en stromen (Deuteronomium. 8:7), bij de meer dan in andere hete landen overvloedige regen (Deuteronomium. 11:10) en bij de goede gesteldheid van zijn grond een overvloed van gras en bloemen voortbracht, waardoor de veeteelt voortreffelijk lukte, en grote zwermen van wilde bijen in holle boomstammen en rotsspleten zich nestelden. De hiervan gewonnen voortbrengselen, melk en honing, vertegenwoordigen de andere ontelbare, tot nooddrift en veraangenaming dienende voortbrengselen. Tegenwoordig is het, tengevolge van de goddelijke vloek, die op het land rust (Deuteronomium. 28:16 vv.; 29:22 vv.), geheel anders; niet alleen hebben er grote natuurveranderingen plaats gehad, en zijn vele bossen op de hoogten vernietigd, maar er hebben ook mensen van het land bezit genomen, die overal, waar zij wonen, de kunst verstaan, om de bloeiendste landen in woestijnen te veranderen..

18. En zij zullen uw stem horen; 1) Ik kan het u voorzeggen, dat de oudsten met het volk de tijding als een blijde boodschap zullen aannemen (Exodus. 4:30,31); en gij zult gaan, gij en de oudsten van Israël, tot de koning van Egypte, en gij zult tot hem zeggen, in naam van het gehele volk: De Heere, de God van de Hebreëen 2) is ons verschenen, 3) en heeft ons geroepen; zo laat ons nu toch gaan de weg van drie dagen in de woestijn, opdat wij de HEERE, onze God offeren, 4) buiten de grenzen van Egypte, en alzo niet met onze godsdienst de Egyptenaren tot een gruwel en een ergernis worden (hoofdstuk. 8:25-27).

1) Alle bezwaren neemt de Heere voor Mozes weg. Was het vroeger zijn ervaring geweest, dat zij hem verworpen hadden, nu zal hij ondervinden, daar het nu Gods tijd is, zij hem zullen aannemen..

2) Niet de God van de Israëlieten. Israël was de Verbondsnaam. Hebreëen de naam, waaronder Israël bij de volken bekend was..

3) Wel was de Heere slechts aan Mozes verschenen; maar deze verschijning gold toch het gehele volk, in wiens naam Mozes en de oudsten tot farao spreken zouden..

De Kanttekenaren verklaren aldus: Hij is ons buiten onze verwachting verschenen, en heeft ons aangesproken, bevelende, hetgeen wij verzoeken..

4) Het is een genadige neerbuiging tot farao, wanneer de Heere niets zwaarders van hem eisen laat dan het volk enige dagen te laten gaan, om zijn God te offeren; het moet hem zeer gemakkelijk gemaakt worden, aan de goddelijke wil te gehoorzamen: daarom wordt de eis zo klein en billijk mogelijk gesteld. Ware nu farao bij enige van de volgende voorstellen bereid geweest, om toe te geven, zo zou de Heere zeker ook middelen en wegen gevonden hebben, om verder daarop te bouwen, en bij de koning te bewerken, dat hij ze vrijwillig voor altijd liet gaan; want de eerste in geloofsgehoorzaamheid volbrachte daad maakt tot grotere en zwaardere offers van zelfverloochening bekwaam (MATTHEUS.13:12). farao streeft (zoals God tevoren weet, vs.19) van het begin af aan tegen, en wil niet eens het gewichtigste en billijkste toegeven; daarom dringt God in de laatste plaag zó hard op hem aan, dat hij het volk uit zijn land uitdrijft (hfst.12:30 vv.), daardoor zelf de oorspronkelijke vordering opheft en alles voor Israël in het reine brengt. Als hij dan inziet wat hij eigenlijk gedaan heeft, en Israël najaagt, om het terug te voeren, overvalt hem de goddelijke straf zowel voor zijn misdaden en die van zijn voorgangers, als voor zijn halsstarrig weigeren. Hij komt in de Rode Zee om, en in deze is Israël's gehele onderworpenheid aan Egypte vanzelf begraven (hoofdstuk 14). Het is uit Egypte getrokken, niet ten gevolge van een toestemming, die het tot terugkeren verplicht had, maar door een sterke hand, die alle draden van de vroegere samenhang verscheurd heeft..

Men vraagt, hoe God, besloten hebbende, dat de Israëlieten Egypte ten enenmale verlaten zouden, zijn knecht Mozes kon gelasten, alleen voor het volk te verzoeken, een reis te doen van drie dagen opdat zij de Heere, hun God, zouden offeren. Kon Mozes zulk een verzoek doen zonder de koning te misleiden? Wij antwoorden: Dat het waar was, dat de Israëlieten zich naar de berg Sinaï, in de woestijn, moesten begeven, om daar de Heere offeranden toe te brengen, en dat zij zich ook waarlijk daarheen begeven hebben. Daarom sprak Mozes de waarheid, zonder deze in alle haar omstandigheden te zeggen, waartoe hij niet verplicht was. 2e. Mozes was hier alleen de boodschapper en het werktuig ter uitvoering van Gods bevelen, die aan farao niets schuldig zijnde, ook niet gehouden was, om hem rekenschap te geven van zijn handelingen en zijn voornemens in deze uitgestrektheid te openbaren. 3e. Wanneer God de koning deed verzoeken, dat hij de Israëlieten vrijheid zou geven, om zich alleen de weg van drie dagreizen uit het land van Gosen te begeven. Zo wist Hij, dat de dwingeland dat geringe verzoek zou afslaan, en zo diende het, om de onredelijkheid en de wreedheid van de gewelddenaar in het openbaar tentoon te stellen, en Gods rechtvaardigheid te doen blijken in de oordelen, die over deze ongehoorzamen en hardnekkigen zouden worden uitgestort..

Het is geen droom, Mozes zelf zal het werktuig wezen, waarvan God zich bedient, om de straf van de drijver te breken. Hij moet heengaan, en de oudsten verzamelen, en hun meedelen, wat hier is geschied. Hij moet onverschrokken dat paleis weer intreden, waar hij voor vijftig, zestig jaren zo gemeenzaam was, en thans zo vreemd is geworden, en in naam van Israël's God Diens oproerige onderdaan op de troon tot plicht en gehoorzaamheid dwingen. Opzettelijk moet hij aan farao slechts een deel van de waarheid bekend maken. Wordt zelfs het billijk verzoek om een offerfeest te gaan vieren, geweigerd; het zal dan blijken, wat er in

het hart van de dwingeland is, en wat God tot zijn vernedering doen zal! Nee, Mozes heeft niet te twifelen, dat God zelf hem die last op de schouders legt; dezelfde berg (vs.12), waar hij later met het volk van Jehova offeren zal, is hem het tastbaar teken van zijn hemelse roeping! Van Zijn roeping wat zullen wij ervan zeggen, dat gij niet reeds bij u zelf bedacht hebt? Wat eervolle taak, alzo heen te gaan, een hemelse volmacht in handen: te staan als middelaar tussen hemel en aarde; op te treden als vertrouwde van Hem, naar Wiens onnavolgbare naam Egypte's wijzen slechts raden!.

19. Doch Ik weet, dat de koning van Egypte u niet zal laten gaan, 1) ook niet 2) door een sterke hand, al wordt hij ook door vele tekenen en plagen daartoe gedwongen.

1)"Laten gaan" in de zin van, vergunnen te gaan, daartoe door anderen verzocht of gedwongen..

2)Eigenlijk: Zelfs niet..

20. Want Ik zal Mijn hand uitstrekken, en Egypte slaan met al Mijn wonderen, die Ik in het midden hiervan doen zal, zolang totdat hij niet meer tegenstreven kan; daarna zal hij u laten vertrekken. 1)

1) Als eigen vrije machtsdaad, dit is de bedoeling van Gods woord, zodat zijn gezag schijnbaar geen schade leed, zodat hij de Soevereiniteit van God, als een meerdere dan de Zijne, niet zou schijnen te erkennen, zal hij het heengaan van Israël gelasten; terwijl geen macht ter wereld het trots en stug gemoed tot een gewillig buigen voor, en bewust zich onderwerpen aan de eis van de hoge God zou kunnen brengen. Liever wil hij de uiterlijke schijn van geweld in de oefening van eigen gezag, dan die van gehoorzaamheid in de erkenning van Gods gezag. Ziedaar in de grond de reden, waarom men menigmaal het volk des Heren liever ruw en woest een weldaad schijnbaar als uit eigen beweging zal toewerpen, dan door zachte overreding of schijn van dreiging zich iets zodanigs te laten afdwingen. Men wil liever gunsten verlenen, dan rechten erkennen, omdat aldus eigen trots gespaard blijft..

farao wil de schijn bewaren, alsof hij het volk moe, uit eigen beweging het wegzendt. Zo zal hij ten einde toe zich blijven verzetten tegen de wil van God, opdat zijn oordeel des te rechtvaardiger zal zijn..

21. En Ik zal dit volk genade geven in de ogen van de Egyptenaren; Ik zal door de tekenen en wonderen, waarmee Ik farao overwinnen zal, tevens zulk een eerbied en genegenheid van hart jegens dit volk van Mij opwekken; en het zal geschieden, wanneer gij uitgaan zult; zo zult gij niet leeg, niet als een verachtelijk huis van slaven en bedelaars, uitgaan. 1)

1) Ook door dit toppunt van goedertierenheid zal Hij de Israëlieten aanlokken, zich des te meer te haasten en alle krachten in te spannen, daar het overigens een zware taak zou geweest zijn, met zo grote verhardheid van de koning de strijd te wagen. Daarom beloofd Hij niet slechts de vrijheid, maar ook overvloed van schatten en kostbaar huisraad. Maar omdat het een moeilijke zaak was, om te geloven, dat de Egyptenaren, die gevaarlijke vijanden van het

volk, zo lief en welwillend zouden zijn, dat zij enige welwillendheid zouden betonen, verzekert God, dat het in Zijn macht is, om de harten van de mensen om te buigen, tot wat Hij wil. Hij verkondigd hun daarom, dat het geschieden zou, dat de Egyptenaren eensklaps van wolven als in schapen zouden veranderen, en dat zij, die gewoon waren te stelen en te verslinden, nu melk uit hun uiers en wol van hun rug zouden verlenen. Doch deze plaats bevat een veelvoudige en diepe lering. Zo dikwijls de mensen op hevige wijze tegen ons woeden, geschiedt dit niet zonder leiding van God, omdat Hij hen in één ogenblik kan temmen. Dat Hij het daarom is die hun vrijheid geeft, om woest te zijn, omdat Hij ze also gebruikt om ons te kastijden of te vernederen. Weer merken wij hieruit op, dat er geen vijanden zo wreed en onmenselijk zijn voor ons, wier wreedheid het God niet gemakkelijk valt te temmen..

22. a) Maar veeleer zult gij uitgaan als een triomferend volk, dat zijn onderdrukkers overwonnen heeft en met rijke buit beladen huiswaarts keert. Elke vrouw zal van haar buurvrouw, en van de waardin van haar huis, van degene bij wie zij inwoont, eisen 1) zilveren vaten en gouden vaten, kleinoden, (Genesis 24:53 Exodus. 35:22 Numeri. 31:50) en kleren, feestkleren, gelijk men bij feestelijke gelegenheden draagt; die zult gij op uw zonen en op uw dochters leggen, 2) en gij b) zult Egypte beroven; 3) gij zult dat als een buit meenemen; zij zelf zullen het u vrijwillig geven; maar uw God heeft het hun door Zijn sterke hand afgeëist, als een welverdiend loon voor uw aangeven, moeilijke arbeid. (Genesis 15:14 Vrgl.Exodus. 11:1-3; 12:35,36). 4)

a)Exodus. 11:2; 12:35 b) Ezech.39:10

1)"Eisen," niet in de zin van, in lenen, maar indien van, voor zich ten eigendom vragen. De Egyptenaren hebben die geschenken gegeven met de gedachte van deze niet terug te zullen ontvangen..

2)"Leggen," niet in de zin van, versieren, zoals sommigen menen, maar in de gewone zin van het woord. Niet alleen zouden de hoofden van de gezinnen met hun schat beladen uit Egypte trekken, maar er zou zulk een overvloed zijn, dat ook de zonen en dochters nog met deze zouden beladen worden. God zou zijn goedertierenheid volkomen maken..

3) In het Hebreeuws Nietsaltem, Gij zult plunderen, in de zeer gewone zin van het woord, niet in die van bestelen. De Egyptenaren zouden zo van schatten ontbloot worden, dat het zou lijken, alsof zij geplunderd waren door een overmachtige vijand. Alles zou geschieden met volkomen toestemming van de Egyptenaren, zodat er zelfs geen schijn van onrecht zou bestaan..

4) Het is geen droom. Mozes zelf zal het werktuig zijn, waarvan God zich bedient, om de staf van de drijvers te breken. Hij moet heengaan, en de oudsten verzamelen, en hun meedelen, wat hier is gebeurd. Hij moet onverschrokken dat paleis weer binnengaan, waar hij vijftig, zestig jaar geleden zo vertrouwd was, en thans zo van vervreemd is geraakt, en in de naam van Israël's God Diens oproerige onderdaan op de troon tot plicht en gehoorzaamheid dwingen. Opzettelijk moet hij aan farao slecht een deel van de waarheid bekend maken. Wordt zelfs het billijk verzoek om een offerfeest te gaan vieren, geweigerd; het zal dan

blijken, wat er in het hart van de dwingeland is, en wat God tot zijn vernedering doen zal! Nee, Mozes hoeft er niet aan te twijfelen, dat God zelf hem die last op de schouders legt; dezelfde berg (vs.12), waar hij later met het volk van Jehova offeren zal, is hem het tastbare teken van zijn hemelse roeping! Zijn roeping-wat zullen wij ervan zeggen, dat u niet reeds zelf bedacht hebt? Wat een eervolle taak, zo weg te gaan, een hemelse volmacht in handen; te staan als middelaar tussen hemel en aarde; op te treden als vertrouwde van Hem, naar wiens onnavolgbare naam Egypte's wijzen slechts raden! Eerbied voor de gezant van Jehova; hij is de eerste, die, met een waarlijk profetische bediening bekleed, de rijen opent voor de eerbiedwaardige godsmannen, waarvan de bereider van de Heere de laatste en grootste zal zijn. Maar wat een moeitevolle roeping, om als heraut van een hogere macht voor een booswicht hoog in aanzien te treden; om een volk, waarin de laatste vonk van hoop is uitgeblust, weer met veerkracht van het geloof te bezielen; om alleen tegenover geheel Egypte te staan, waar hij vroeger voor de schim van één enkele Egyptenaar vluchtte! En bovenal wat een wijze en heilige roeping, want als er een sterveling is, aan wie God deze taak kan toevertrouwen, misschien in engelenogen begeerlijk, wie kan dat meer en beter dan Mozes. Nee, niet vroeger, nu is het de tijd, om zich aan het hoofd van de verdrukten te plaatsen, en niet één, maar zes maal honderdduizend te redden! Vroeger leefden de vorst en vorstin, die hem opnamen, en hij kan niet tegen hen ingaan, zonder dat het verwijt van ondankbaarheid hem bereikt; thans heerst een andere vorst, tegenover wie hij geen verplichtingen heeft en zich onafhankelijk voelt. Vroeger was Israël diep vernederd, geteisterd, ontmoedigd genoeg, om de hand, die het kwam bevrijden, te kussen; thans stemmen alle monden en harten in een kreet om verlossing tezamen. Vroeger was Mozes rijk aan vele gaven, maar nog niet rijp voor de belangrijkste taak; thans heeft hij niet slechts de voorbereidende school van de wijsheid van Egypte, maar ook de hogeschool van de beproeving van Midian achter zich. Dat hart, eenmaal ontstuimig als een zee, is nu gehard als een graniet van de Horeb; die geest, toen een veelbelovende bloesem, is thans een voldragene vrucht; die hand, die zo lang de herdersstaf droeg, is eindelijk stevig genoeg, om de Godsstaf met ere te voeren. Had God nog langer gewacht, te zwak waren de schouders geworden, om de bijna bovenmenselijke last te aanvaarden; had God vroeger geroepen, het werktuig zou nog voor het werk niet opgewassen zijn; nu of nooit, wordt het wachtwoord in het leven van Mozes!.

HOOFDSTUK 4.

MOZES WORDT IN ZIJN ROEPING DOOR DE GAVE VAN WONDERKRACHT GESTERKT.

1. Toen antwoordde 1) Mozes en zei, Maar zie, zij zullen mij niet geloven, noch mijn stem horen, want zij zullen zeggen: De HEERE is u niet verschenen. 2)

1) In dit hoofdstuk deelt Mozes mee, hoe hij God schoorvoetend heeft gehoorzaamd, niet uit traagheid om te gehoorzamen, maar uit vrees. Want hij werpt het juist niet van zich, zoals weerspannige dieren dit plegen te doen, maar hij komt met allerlei zwarigheden, opdat hij er niet geschikt voor geacht zou worden. Aan de ene zijde was hij wel gewillig en geneigd tot gehoorzaamheid, maar omdat er grote moeilijkheden tegenover stonden, kon hij zich uit deze worsteling niet omhoog werken, totdat hij met wenden en draaien alle uitvluchten had beproefd. Er is merkbaar geen reden, waarom wij ons zeer zouden verwonderen, dat hij tijdelijk heeft weerstand geboden, daar hij nauwelijks een enkele beloning voor zijn moeite zag. Hij moest wel, ik beken het, als blind voor de uitkomst volgen, waarheen God, aan wiens bevelen alle vromen behoren te voldoen, hem zond. Hij moest niet, volgens eigen mening, een oordeel vellen over een moeilijk te geloven zaak, maar volgens God woord. En het is niet zonder twijfel, deels heeft hij geloof geweigerd aan het woord van God, en deels heeft hij geworsteld de last, die hem was opgedragen, van zich te werpen. Maar omdat hij aan de andere zijde van de hinderpalen, welke hij niet uit de weg kon ruimen, zag, werd zijn gemoed her- en derwaarts geslingerd. En nu is er niemand onder de vromen, die niet dikwijls door slingeren, die hem geheel en al in beroering brengen, wordt vervoerd, zo dikwijls bij de overweging van de hindernissen er nevelen zich verspreiden over zijn innerlijke gedachten. Er was daarom bij Mozes gewilligheid en lust, doch opgewektheid en standvastigheid ontbrak hem..

2) Sinds Jakob was de Heere aan geen enkele Israëliet verschenen. Hierop bouwt Mozes zijn vermoeden, dat zij hem niet zouden geloven als hij zegt, dat de Heere hem verschenen is. Om de waarheid als waarheid van God te doen erkennen, moogt gij bij de natuurlijke mens niet op haar innelijke kracht en klaarheid alleen vertrouwen. Dat is de grote fout van de mannen van de zogenaamde wetenschap, en is in strijd met de gegevens van de geschiedenis en van de ervaring van ons eigen leven. Niet door de macht van de waarheid komt de mens tot het geloof aan God; maar, omgekeerd, door het geloof aan God komt de mens tot de erkenning van de waarheid. Is er een God, dan is er ook een zedelijke orde van de dingen, dan ook een hogere waarheid. Een naam van God dus zonder de waarborg, dat die naam ook door God zelf is uitgesproken en meegedeeld, zou Israël waarschijnlijk niet bevredigen..

2. En de HEERE zei tot hem: Wat is er in uw hand? En hij zei: Een staf. 1)

1) Volgens de afbeeldingen op hun gedenktekens, droegen de Egyptenaars veelal een kromme staf, gelijk nog veelvuldig bij de Arabieren in gebruik is. In het klooster op de berg Sinai wordt nog tegenwoordig hout van een heestergewas (*colutea haleppica*) verkocht, tot het

vervaardigen van zodanige staven geschikt, een hout, waarvan niet onwaarschijnlijk de wonderbare staf van Mozes vervaardigd was..

Er is bij mij geen twijfel aan, of God heeft Mozes willen leren, dat, ofschoon door betrekking laag en onaanzienlijk, hij echter voor de koning van Egypte schrikverwekkend zou zijn. Want die staf was het teken van het heilig ambt. Wat was toch meer verachtelijk dan dat een hoeder van de schapen uit de woestijn opstond, en zijn herderstaf, waarmee hij zich en zijn kudde gewoon was te beschermen tegen de wilde dieren, stelde tegenover de scepter van de machtigste koning. Maar God toont hem, dat, ofschoon hij verstoken was van aardse glans, hulp en macht, hij toch voor farao verschrikkelijk zou zijn, als wilde hij zeggen, dat hij niet moest vrezen, dat farao hem als een boers mens zou verachten of voor niets achten, omdat een staf in een slang veranderd, meer schrik zou aanbrengen, dan duizenden zwaarden..

Het leiden van Gods volk met zijn staf was een teken van leven, genade en vertroosting, en de staf veranderd in een slang was een teken van de dood.

3. En Hij zei: Werp hem ter aarde! En hij wierp hem ter aarde. Toen werd hij tot een slang; en Mozes vluchtte van haar.

4. Toen zei de HEERE tot Mozes: Strek uw hand uit, en grijp haar bij haar staart! 1) Toen strekte hij zijn hand uit, en vatte haar; en zij werd tot een staf in zijn hand.

2)

1) Niet bij de kop of achter de kop, maar bij de staart, zodat de slang, door zich te krommen, hem gemakkelijk kon bijten, moest Mozes hem grijpen. Wat de Heere hier aan Mozes wilde leren, is duidelijk: gehoorzamen, op Gods bevel, en dan de uitkomst aan Hem overlaten. Door het geloof in het woord des Heren zou Mozes macht ontvangen, om de listen en lagen van farao te weerstaan en over hem te zegevieren..

2) Door dit teken zei God tot Mozes: "Ik geef u de macht op slangen en schorpioenen te treden, en over alle kracht van de vijand, en geen ding zal u enigszins beschadigen.".

In het oude Egypte verstond men de kunst om slangen te temmen, een vaardigheid, die er nog niet geheel in vergetelheid is geraakt. Zij, die daarin bedreven zijn, weten de getemde slangen terug te houden, dat zij niemand aanvallen, ja, weten het zover te brengen, dat zij zich stokstijf uitstrekken. Met het verwerven van deze wondergave verkreeg Mozes de zekerheid, dat hij door Gods macht boven alle toverkunsten stond. Bovendien was dit wonder, evenmin als het teken van de brandende braambos, zonder betekenis: "Wat kan er eenvoudiger zijn, dan de staf, die de herder en ieder ander draagt? En toch kan Mijn macht daaruit een vreselijk wapen vormen, waarvoor alle vijanden verschrikt zijn." Dat was het, wat God door dat wonder aan Mozes betuigde; om dat in zijn volle kracht te verstaan, moest hij zelf bevreesd voor de slang vluchten. Maar evenals de slang in zijn hand weer tot een staf werd, zo moest hij zich verzekerd houden, dat ook de vreselijkste macht, voor welke een farao sidderde, hem wel tot steun, maar niet tot schade zou zijn.. Zie Ex 4.9

Met het opnemen van de staf, aanvaarde Mozes zijn roeping, en daarom komt de Heere terstond met de woorden, in het volgende vers meegedeeld..

5. Daarom, ging de Heere voort, heb Ik u met Mijn goddelijke kracht toegerust (Mark.16:20), opdat zij geloven, dat u verschenen is de HEERE, de God van hun vaders, de God van Abraham, de God van Izaak, en de God van Jakob.

Met deze woorden wordt Mozes de blijvende macht voorspeld, om dit wonder te verrichten, zowel bij de kinderen van Israël als bij farao..

6. En de HEERE zei verder tot hem: Steek nu uw hand in uw boezem. 1) En hij stak zijn hand in zijn boezem; daarna trok hij ze uit, en ziet zijn hand was melaats, 2) wit als sneeuw, met de witte melaatsheid bedekt, bij welke, als zij in de hoogste graad is, de hand meestal glinsterend als sneeuw verschijnt. (2 Koningen. 5:27)

1) God, de Heere, wil de man van God door dit teken leren, dat Hij machtig is; hetgeen is, tot niets te doen worden en hetgeen niets is, tot heerlijkheid en aanzien te brengen. Israël was op dit ogenblik als een melaatse, als een onreine geacht bij Egyptisch koning en volk, maar God, de Heere, zou het heerlijk uitvoeren en het tot een toonbeeld van zijn reddende liefde stellen..

2) De melaatsheid is een in Egypte en Klein-Azië gewone ziekte, een van de ernstigste landplagen van Judea (Deuteronomium. 24:8), die men slechts zijn doodsvijand toewenste (2 Samuel 3:29; 2 Koningen. 5:27) en voor de zwaarste van God gehouden werd (Numeri. 12:9,10; 2 Kron.26:19). Het eerst vertoont zij zich aan de opperhuid, grijpt vervolgens het celweefsel, het netvlies en zelfs het gebeente, het merg en de gewrichten aan; zij gaat zeer langzaam voort, is zeer aanstekelijk en erft dikwijls op de kinderen tot in het vierde lid over (2 Samuel 3:29); doch zó, dat de ziekte altijd in geringere graad zich vertoont, en in het vierde lid gewoonlijk alleen in bedorven tanden, stinkende adem en een ziekelijk uitzicht bestaat. De ontwikkeling wordt begunstigd door vochtige, onreine lucht, door onreinheid en het gebruik van vette spijzen. De voorboden zijn: deels kleine vlekken van de grootte van de punt van een naald, later van een linze; deels vurige uitslag, die zich van gewone huiduitslag, door vergroting en door verkleuring van de haar onder scheidt. Er zijn verschillende soorten van melaatsheid: 1. De witte, barras; deze heerste onder de Hebreëen (2 Koningen. 5:27 Numeri. 12:10) en wordt daarom van de geneesheren lepra mosaïca genoemd. Deze ontstaat uit de linzenvlekken. Snel vreten deze voort en er ontstaat ruw vlees (Leviticus. 13). Die vlekken komen meestal op de plaatsen waar men het haar heeft. Is de melaatsheid doorgebroken, zo wordt de gehele huid wit, glinsterend aan voorhoofd, neus enz., gespannen, dor als leder en toch week; soms barst zij, en er vertonen zich zweren. De uiterste delen zwellen op; de nagels aan handen en voeten vallen af, de oogleden krimpen in, de haren worden met een stinkende bast overdekt of vallen uit. De ogen verliezen hun glans, zijn zeer gevoelig en druipen altijd; uit de neusgaten vloeit een vochtig slijm. Eindelijk sterven de ongelukkigen door uittering, die met waterzucht verbonden is. 2. De elephantiasis, lepra nodosa of tuberculosa, knobbelachtige melaatsheid (Deuteronomium. 28:27). Zij ontstaat uit vlekken en kentekent zich door knobbels in het gezicht en aan de leden, die eerst zo groot zijn als een erwt, later als een walnoot of een hoenderei. Daartussen komen diepe voren. Hevige smart is er niet mee

verbonden; slechts op het einde van de ziekte ontstaan vele zweren, die een bloedig, stinkend vocht afzonderen. De uiterste delen van het lichaam sterven langzamerhand, en vallen van het lichaam af. Het gezicht is opgezet en glinsterend als van vet; de blik strak en wild, het oog kogelrond en onophoudelijk tranende; alle zintuigen worden verstompt (Job 16:16); de stem wordt zwak; de spraak onverstaanbaar, of wel de patiënt worden geheel stom. Daarbij komt sterke begeerte naar spijs en wellust. De ziekte verwekt grote mistroostigheid en 's nachts slapeloosheid of vreselijke dromen. De zieke kan daarbij 20 en meer jaar leven. 3. De zwarte melaatsheid, donkere barras. Deze ontwikkelt zich uit uitslag, die steeds groter wordt, en met hevige jeukte, bijzonder gedurende de nacht, verbonden is (Job 2:8). De huid wordt ruw; er vormen zich korsten, die spoedig splijten, en in rondachtige asgrouwe schorsen afvallen (Job 7:5). Er komen roven, die rood- of zwartachtig zijn en voornamelijk aan armen en benen zitten. De vingers trekken krom, zodat de zieke daarmee niet eens zijn jeukte verzachten kan; zij gaan langzamerhand tot verrotting over, en vallen af, evenals de vorige leden. De adem is stinkend (Job 19:17), en de astmatische benauwdheden worden, vooral in de nacht, pijnlijk. Langzamerhand nemen de krachten af (Job 16:8; 19:20); er ontstaat een gehele vermagering, en onder zenuwtoevallen komt de dood.

7. En Hij zei: Steek uw hand weer in uw boezem. En hij stak zijn hand weer in zijn boezem; daarna trok hij ze uit zijn boezem, en ziet, zij was weer als zijn ander vlees.¹⁾

1) Door dit wonder zei God tot Mozes: "Gij zijt rein, om het woord, dat Ik tot u gesproken heb." Hoe eigenaardig betekent het steken van de hand in de boezem, op het bevel van God, het hartgrondig zelfonderzoek, de zelfbeproeving, waarvan de vrucht is de overtuiging: "Wij zijn van nature onrein;" en het andermaal insteken van de onreine hand op Gods bevel, het geloof in de genade van God, waarvan de vrucht is de overtuiging: "God heeft onze zonden vergeven." In dit insteken en uithalen van de hand in de boezem, moet onze geloofswerkzaamheid gedurig bestaan.. Zie Ex 4.9

8. En het zal geschieden, voegde de Heere daaraan toe: zo zij u niet geloven, noch naar de stem¹⁾ van het eerste teken horen, zo zullen zij de stem van het laatste teken geloven.

1) Hier wordt, evenals in het bloed van Abel (Genesis 4:10) aan die tekenen een stem toegeschreven, omdat God door zijn wondertekenen tot de mensen spreekt en zijn woord daarbij voegt, opdat ze zouden verstaan worden..

9. En het zal geschieden, zo zij ook deze twee tekenen niet geloven, noch naar uw stem horen, zo neem van de wateren van de rivier, en giet ze op het droge, zo a) zullen de wateren, die gij uit de rivier de Nijl zult nemen, deze zullen tot bloed worden op het droge. 1)

a) Genesis 7:19

1) Gelijk Mozes de eerste van God gezonden profeet is, zo is hij ook de eerste wonderdoener in de wereld; deze drie wondertekenen nu, die hem hier verleend worden, hebben betrekking op de objecten, met welke God in de gehele geschiedenis van de uitleiding van Zijn volk uit Egypte te doen heeft; het eerste op Mozes zelf, het tweede op het volk van Israël, het derde op

het land van Egypte. Mozes moet de herderstaf, die hij in Midian gevoerd heeft, wegwerpen, dat is: zijn tegenwoordig beroep vaarwel zeggen en een ander, dat God hem aanwijst, volgen; maar hij vreest voor het laatste, om de daarmee verbonden moeilijkheden en gevaren en wil vluchten. Nu moet hij manhaftig en moedig aangrijpen, in gehoorzaamheid aan Gods bevel; terwijl hij het doet, wordt de slang weer tot een staf, alle moeilijkheden en gevaren worden overwonnen, en Mozes zal tot een herder van een geestelijke kudde, tot legerhoofd en wetgever van het volk van God worden. Israël was in Egypte, waarheen de Heere het eens geleid heeft, door de onreine, afgodische geest van het land aangestoken, en in stompzinnigheid en vervreemding van God gezonken; met een diepen smartelijke indruk van dit verval heeft Mozes geklaagd: "Zij zullen mij niet geloven." Maar toch moet hij heen naar het diep gezonken volk, hij moet het uitleiden, en God zal door zijn dienst Israël weer gezond maken en van alle bevlekking reinigen. Egypte's macht en rijkdom spiegelt zich af in zijn rivier, de Nijl; maar God is een Heer ook over Egypte, Hij zal het water van zijn stroom in bloed veranderen, zal al zijn macht en grootheid, farao met al zijn goden te schande maken, en met sterke hand Zijn raadsbesluiten volvoeren. De beide eerste tekenen moet Mozes, als proef, reeds nu, tot zijn eigen geloofsversterking doen; alle drie doet hij daarna voor het volk, om zijn goddelijke zending te bewijzen (vs.30,31). Met een gelijk doel geschieden het eerste en derde voor farao (Exodus. 7:10 vv.). Het derde kon Mozes hier, op Horeb, niet verrichten; want daartoe was nodig, dat hij aan de Nijl stond. Het tweede daarentegen mocht hij voor farao niet herhalen, want het had betrekking op zaken, die slechts tussen God en Zijn volk alleen konden behandeld worden..

De Nijl werd afgodisch vereerd, behoorde tot de afgoden van de Egyptenaren. Dat veranderen van water in bloed moest Israël doen vertrouwen, dat Mozes door God machtig was, om de Egyptenaren met hun goden te verderven en daardoor Israël te verlossen. Alle bezwaren werden uit de weg geruimd en toch, Mozes komt gedurig weer met iets nieuws. Zo is de mens. Als God roept tot een gewichtig werk, worden er vele bezwaren geopperd, als men in eigen kracht iets aanvaardt, ziet men dikwijls geen hindernissen..

10. Toen zei Mozes tot de HEERE, nadat deze bedenking overwonnen was, en hij het zich voorstelde, hoe moeilijk het hem zou zijn, tot een zo grote koning te spreken: Och, Heere! ik ben geen welbespraakt man, noch van gisteren, noch van eergisteren, noch van toen af, toen Gij tot Uw knecht gesproken hebt; ik was het nimmer, en ook na Uw openbaring is dit gebrek niet verbeterd: ik gevoel integendeel, hoe ik nu in Uw tegenwoordigheid des te moeilijker spreek; want ik ben zwaar van mond, en zwaar van tong;1) zeer moeilijk valt het mij te spreken.

1) Alle mogelijke dingen neemt Mozes te baat, om de hem opgedragen last van zich af te schudden, niet omdat hij in de gedachte heeft het bevel te weigeren, maar omdat hij voor de zwaarte ervan beeft. Wantrouwend daarom op eigen krachten maakt hem zo langzaam en bevende. Het geneesmiddel lag voor de hand, bij zichzelf te besluiten, daar hij zeker wist, dat hij niet op vermetele wijze begon, dat God, wiens bevel hij gehoorzaamde, hoeveel kracht hij ook zou behoeven, hem die zou verschaffen. Dit was dus niet zondig van hem, om al zijn zorgen op God te werpen, en omdat Hij zijn krachteloosheid kende, te hopen op hoop, naar het voorbeeld van Abraham, die zijn krachteloos lichaam niet aanmerkte, noch de verstorven

moeder van Sara, maar geloofde, dat God kon volbrengen, wat Hij beloofd had. Het had wel een teken van bescheidenheid kunnen zijn, dat hij voor het gebrek, dat hij aangeeft, in rekening brengt, slechts bijstand van God gevraagd had, maar omdat hij verder gaat, om vrijstelling van zijn ambt te vragen, doet hij God onrecht, alsof Hij Zijn knechten meer lasten oplegt, dan zij kunnen dragen, of op onredelijke wijze hen iets opdraagt..

Hierdoor schijnt een bijzonder gebrek, een moeilijke of belemmerende uitspraak te worden aangeduid..

In Hand.7:22 heeft de uitspraak: "mchtig in woorden," meer betrekking op de krachtige inhoud van zijn rede, dan op de welsprekende voordracht; die plaats spreekt also de onze niet tegen..

Is Mozes bij deze woorden ook niet opnieuw al te zeer verstrikt in de warboel van eigen kracht, waardoor men alles aan zichzelf en aan eigen inspanning alleen wil te danken hebben? Dan rekent men gewoonlijk niet op het tussenbeide treden van de Almacht van God, die ons al het ontbrekende geven kan en zal; ja, indien er bij ons slechts de ware lust en rechte begeerte van de volgzame gehoorzaamheid wordt gevonden. Dat doet de Heere hem voelen..

Mozes wil hiermee te kennen geven, dat het altijd zijn gebrek is geweest, niet welbespraakt te zijn. Niet nu, wil hij zeggen, nu ik in uw tegenwoordigheid ben, maar ook vroeger in Egypte, ook in Midian..

11. En de HEERE zei tot hem: Wie heeft de mens de mond gemaakt? of wie heeft de stomme, of dove, of ziende, of blind gemaakt? 1) Ben Ik het niet, de HEERE?2)

1) De Heere verklaart aan Mozes, dat eigenlijk niet de mens zich zelf dus gemaakt heeft, maar dat het bezoeken of zegeningen van God zijn, de Schepper en Bestuurder van alles, hetgeen geen bewijs behoeft, want, 1e. die de mens de mond maakt is dezelfde God, die hem het wel gebruiken van de mond geeft, en zo ook de belemmerdheid in de tong, en de stomheid maakt; 2e. wie kan ontkennen, dat God, die oren plant, ook de doofheid of het gehoor geeft, en 3e. zo is het ook van Hem, die het oog formeert, dat iemand blind of ziende is..

2) Met deze vraag, waarmee de Heere zinspeelt op de straks geschonken openbaring, doet de Heere Mozes al het onbetamelijke van zijn vraag uitkomen. Met dit antwoord en met die laatstgenoemde vraag, zijn alle bezwaren opgelost. Op zijn onmacht kan Mozes zich niet meer beroepen. Alle tegenwerpingen zijn afgesneden..

12. En nu, ga moedig heen, en bekommer u over uw zware tongval niet, en a) Ik zal met uw mond zijn, en zal u leren, wat gij spreken zult. 1)

a)MATTHEUS.10:19 Mark.13:11 Luk.12:12

1) Het is alsof de Heere God, die de harten doorschouwt, op de bodem van Mozes hart een andere bedenking verscholen ziet, een bedenking omtrent de woorden en tegenredenen, welke

hij bij Israël en farao zal gebruiken. Welnu, ook de woorden zullen hem geleerd worden. Mozes zal het instrument zijn, hetwelk de Heere wil en zal gebruiken, om zijn volk te verlossen..

13. Doch hij zei, hoewel de Heere alle zijn bedenkingen weerlegd had, en hij geen enkele verontschuldiging meer vinden kon: Och HEERE! zend toch door de hand van degene, die Gij zou zenden, 1) wanneer ik niet bestond; ik ben ongeschikt; ik voel geen lust tot dat grote werk.

1) "Die ongehoorzame, die weerspannige Mozes," spreekt gij alzo in uw hart? O, gij, die zo spreekt, hoe twijfel ik, of gij immer een juiste blik in de ziel van die Godsman geslagen en u geheel in zijn toestand verplaatst hebt! Gij zou zonder enige aarzeling op de eerste wenk zijn gegaan? Indien ja, het zou nog de vraag zijn, of gij van uw taak u even trouw en goed ten einde toe gekwetend zou hebben. De lichtzinnige treedt dadelijk toe, waar een nieuwe baan zich ontsluit, maar om later op bezwaren te stuiten. De bedachtzame aarzelt en weegt, maar om later, als de twijfel overwonnen is, ook onbeweeglijk pal te staan. Ongetwijfeld, Mozes dreef de weerspraak te ver, en in het bijzonder zijn laatste woord, dat de Heere zelf vertoont, durven wij niet verschonend of prijzen. Maar anders och, of er wat meer van Mozes' ootmoed werd gevonden, zijn geloofskracht zou minder ontbreken!.

Hier treedt wel enigszins de onwil van Mozes te voorschijn, onwil, die voortspuit uit kleingeloof en zwaarmoedigheid. Want zuiverder dan de Statenvertaling is wel deze: "Zendt toch door de hand van degene door wie Gij wilt zenden." Met deze vertaling zijn ook vele nutteloze en vruchteloze vragen afgesneden, naar die andere persoon. Volgens de grondtekst, laat Mozes dit in het midden. Hij wil en zal God aan geen enkel persoon binden, alleen, hij zelf worde van de opdracht verschoond. Het is daarom dan ook dat wij lezen, dat de toorn van de Heere over hem ontstak..

Een zekere mate van dweperij, die men dan geestdrift noemt, het vertrouwen op zichzelf, het voorzien van moeilijkheden, de onbeschaamdheid, die zich ondoordacht in gevaren stort, dat alles behaagt de held van deze wereld; maar de mannen, die Gods werk moeten verrichten, behaagt dit niet; dat zou hen geheel ongeschikt voor hun roeping maken. Dit alles bezat Mozes 40 jaar geleden; maar juist toen achtte God hem onbruikbaar voor het werk, waartoe hij bestemd was. Bedaardheid, ootmoed, zelfvernedering, gevoel van eigen zwakheid, zijn de onmisbare voorwaarden voor elk werk in het rijk van God; want zij zijn het vat voor goddelijke geestdrift en wijsheid, voor goddelijke kracht en sterkte. Daarom zegt de apostel 2 Corinthiers. 12:10): "Als ik zwak ben, dan ben ik machtig." Tot deze zwakheid was Mozes in de woestijn opgevoed en bekwaam gemaakt. Dat hij ook hier in het uiterste verviel, dat hij niet alleen de negatieve (alle vertrouwen op zich zelf missende) zwakheid, die God wil en eist, maar ook de positieve zwakheid (het niet vertrouwen op Gods kracht) bij zich plaats gaf, dat Mozes van het ene uiterste in het andere vervallen is, daarin vertoont zich de algemene verkeerdheid van de menselijke natuur. Intussen, God weet dat de mens zowel van de rechterzijde van de dwaalweg terug te roepen als van de linkerzijde.

14. Toen ontstak, 1) om dit openlijk tegenstreven, de toorn van de HEERE over Mozes; doch, daar dit tegenstreven niet uit vijandige gezindheid tegen God, maar uit grote zwakheid van het vlees voortvloeide, wierp de Heere in Zijn toorn hem niet weg, maar deed Hij hem verder geweld aan, opdat de kiem van het geloof, (Mark.9:24) die in de zwakheid van het vlees gevangen was, ook van de laatste boei zou bevrijd worden. En Hij zei: Is niet Aäron, de Leviet, 2) uw broeder? Ik weet, dat hij zeer wel spreken zal, en alzo in uw plaats kan treden, wanneer gij te bevreesd zijt, om in vertrouwen op Mijn bijstand zelf de woordvoerder te zijn, en ook zie, hoe Ik uw zwakheid te hulp wil komen, hij zal uitgaan u tegemoet, wanneer gij Midian verlaat; wanneer hij u ziet, hier, aan de berg van God (vs.27), zo zal hij in zijn hart verblijd zijn, 3) en zich gaarne bereid verklaren, om u in uw opgedragen werk behulpzaam te zijn.

1) Toorn drukt in de Heere uit. 1e. Die gezette haat en natuurlijke afkeer, die de Heere uit kracht van Zijn heiligheid heeft tegen de zonde en tegen alles, dat Hem ergerlijk is. 2e. Dat vaste en onveranderlijke voornemen van God, dat Hij, ingevolge van die natuurlijke haat heeft, om alle zonde zeker te straffen; en zo is dan de toorn van God weinig onderscheiden van Zijn wrekende rechtvaardigheid. 3e. De straffen zelf, die de Heere, achtereenvolgens die haat en dat voornemen, brengt over de zondaren; die oordelen zelf worden ook wel Zijn toorn genoemd. (Rom.1:18; 11:8)

Wel een duidelijk bewijs, dat het bij Mozes onwil was. De Heere God komt het zwak geloof te hulp, maar keert zich tegen het ongeloof en bestraft het kleingeloof..

2) De afstamming van Aäron wordt hier vermeld, omdat de naam "Levi" is afgeleid van "lavah", dat "zich aan iemand aansluiten" (Genesis 29:34) betekent, en de tegemoetkomende, dienstvaardige bereidwilligheid van Aäron juist in deze aankondiging bijzondere betekenis heeft. Hij zal Mozes ontmoeten als een oprechte Leviet, die zich gewillig bij zijn broeder aansluit..

3)Gelijktijdig met de roeping van Mozes, was er waarschijnlijk onder het volk van Israël een grote gisting, een duister voorgevoel, dat een keerpunt, de tijd van de redding nabij was (Exodus. 2:23; 3:7). Door dit voorgevoel wordt Aäron bewogen, zijn broeder in de ballingschap op te zoeken; of hij komt, gezonden door enigen, die reeds plannen hebben ontworpen en met Mozes willen raadplegen. Op weg verschijnt hem vervolgens de Heere, en geeft hem de nodige aanwijzingen, opdat hij het doel van zijn reis niet misse. (Exodus. 4:27)

15. a) Gij dan zult tot hem spreken, en de woorden in zijn mond leggen; en Ik zal met uw mond zijn, opdat gij weet, wat gij hem zeggen moet; en met zijn mond zal Ik zijn, opdat hij op welsprekende wijze, als uw tolk, het voordrage, en Ik zal u leren, wat gij doen 1) zult.

a) Exodus. 7:2

1) Zo-even was het "wat gij spreken zult" (vs.12), nu ook wat gij doen zult. Alles, alles belooft de Heere hier aan Zijn knecht. Welk een taal geduld, welk een mate van ontferming en trouw spreidt de Heere hier tentoon!.

16. En hij zal voor u, in uw plaats, tot het volk en tot farao (Exodus. 7:2) spreken; en het zal geschieden, dat hij u tot een mond, tot een profeet (Exodus. 7:1) zal zijn, en gij zult hem tot een God zijn, 1) tot een, die uw woorden in zijn mond legt; hij zal van zichzelf niet spreken, maar alleen uw woorden.

1) Het voorwendsel om het ambt van zich af te schuiven neemt Hij weg, door voor de taak, om te spreken, zijn broeder aan te wijzen, terwijl hij geen ander in zijn plaats aanstelt. Ja, Hij matigt zich op menselijke wijze, opdat Hij, de wensen van zijn knecht ter wille zijnde, hem tegen wil en dank de eer ervan geeft. Daarom verdeelt Hij de rollen, zodat bij Mozes het gezag blijft berusten en het ambt van tolk aan Aäron wordt vereerd. Alzo wordt Mozes, zonder inachtneming van zijn rang, hoger gesteld dan zijn broeder, daar het behoorde, dat de genade van God geheel anders op het hoofd neerdaalde als op de leden; hetgeen door deze woorden wordt uitgedrukt, dat Aäron zijn mond zou zijn en Mozes zijn God, omdat de betekenis daarvan is, dat hij zou voorzeggende, wat deze getrouwelijk zou overbrengen en voorschrijven, wat deze gewillig zou navolgen. Door welk voorbeeld God getuigd heeft, dat hij de gaven van de Geest en tegelijk de ambten verdeelt naar Zijn eigen welbehagen en dat niemand, wie dan ook, of in eer of in gaven uitblinkt, tenzij naar de mate van Zijn genadevolle mededeling. Doch dat aan de mindere de eerstgeborene wordt toegevoegd en deze laatste slechts tot zijn orgaan om te spreken wordt aangesteld, terwijl door zijn arbeid en werk God zou kunnen aanvullen, wat Hij door Mozes had willen ten uitvoer brengen, laten wij leren dit eerbiedig te bewonderen, omdat zijn oordeel voor ons onbegrijpelijk is en gelijk een diepe afgrond..

Wie Gods woord heeft en gelovig is, die heeft Gods Geest en kracht, ook de Goddelijke wijsheid, waarheid, zin en moed en alles wat van God is..

Was het oorspronkelijk Gods bedoeling niet, om Aäron aan Mozes toe te voegen, de zwakheid van Mozes doet God hem de eer ontnemen van het gehele verlossingswerk van Israël. Mozes ontvangt zijn straf, zo dikwijls hij als onbespraakt man terug moet treden voor zijn broeder. (zie Ex 7.1)

17. Neem gij dan deze staf, die gij tot hiertoe gevoerd hebt, en die Ik tot een slang heb doen worden, (vs.2-4) in uw hand, 1) wanneer gij naar Egypte trekt; deze is het, waarmee gij die tekenen doen zult.

1) Mozes wilde zich aan de last onttrekken....., het Schibboleth van de ware roeping van God! Wie zijn zwakheid voelt, is geschikt, om een drager van de kracht van God te zijn, die alleen het ledige vervult! Thans baat dan ook geen tegenstand. Mocht Mozes veertig jaar eerder Israël niet verlossen, nu moet hij het doen. Hij laat zich dan ook eindelijk overwinnen, nadat God hem Zijn beloften in het hart, Zijn wonderstaf in de hand en Aäron, zijn broeder aan de zijde gegeven heeft! En wenen Jethro's herdersknapen, en blaas zijn kudde een treurige groet, hij wankelt niet, hij, die Gods schapen uit Memphis' roofklauw wringen moet.

De herdersstaf, nu de wonderstaf in Mozes' hand, moet hij opnemen, maar daarmee wil de Heere hem tevens bemoedigen. Gesterkt door Aäron, als spreker en met de staf in de hand,

om de woorden door tekenen te bevestigen, heeft de man van God nu ook geen enkele verontschuldiging meer. Wat meer zegt, hij is ervan overtuigd, dat God in hem, de zwakke in zichzelf, zijn Almacht en kracht zal volbrengen..

II. Vs.18-31. Mozes neemt afscheid van zijn schoonvader, en aanvaardt met vrouw en kinderen de reis naar Egypte. Op weg spreekt de Heere verder met hem over zijn optreden voor farao, maar eist ook van hem de nog nagelaten besnijdenis van de jongste zoon. Bij de Horeb ontmoet hem zijn broeder Aäron; met deze verenigd, komt hij in Egypte aan; verzamelt de oudsten van Israël, die zijn goddelijke zending geloven en hem met blijdschap opnemen.

18. Toen ging Mozes, nu geheel besloten, om de wil van God te volgen, heen, en keerde weer tot Jether, zijn schoonvader, en zei tot hem: Laat mij toch gaan, dat ik terugkeer tot mijn broeders, mijn verwanten en mijn geloofsgenoten, die in Egypte zijn, en zie, of zij nog leven, 1) hoe het hun gaat. Jethro dan zei tot Mozes:

2) Ga heen in vrede; 3) ik heb niets daartegen; God geleide u!

1) Het is wonderlijk, waarom Mozes het gezicht, waarmee toch wel het meest het gemoed van zijn schoonvader had bewogen kunnen worden, om hem verlof te geven, verzwegen heeft. Want alleen de menselijke zijde van de zaak voert hij aan, dat hij van plan is, zijn broeders en bekenden te bezoeken. En niet alleen dat het lastig was voor zijn schoonvader, zijn arbeid, moeite en vlijt te ontberen, waarvan hij veel nut had gehad, maar het was hem geenszins aangenaam, zijn dochter en kleinkinderen naar een vreemde landstreek weg te laten trekken. Het is onzeker, of hij door God werd verhinderd, of dat hij uit vrees en beschroomdheid heeft gezwegen. Ik hel echter meer tot deze mening over, dat hij niet over zijn roeping heeft durven spreken, opdat een ongelooflijke zaak op hem niet de schijn laadde van een leugenaar en ijdel spreker te zijn. Daar het dus moeilijker was, geloof aan zijn roeping in te boezemen, heeft hij liever een menselijke plicht willen voorgeven..

De eigenlijke reden van zijn reis verzwijgt Mozes, omdat zowel bescheidenheid, als verstand hem verbood, reeds nu te spreken van hetgeen voorgevallen was; later heeft hij zijn schoonvader nadere mededelingen gedaan. (Exodus. 18:8 vv.).

2) Het laatste overblijfsel van zijn twijfel is als zwavel in de vlammen van de braambos verteerd; nu kan hij gaan, want hij weet met wie en waartoe. En ziet nu, hoe God een beloner is van allen, die Hem zoeken, en hoe de eerste schreden op de weg van de gehoorzaamheid door Hem worden verlicht en gezegend! Waar Mozes zijn plan meedeelt, heeft Jethro geen enkele tegenspraak; een nieuwe openbaring (vs.19) verzekert hem, dat al zijn vijanden dood zijn, en hij volkomen veilig zal wezen. Opmerkelijk, die bedenking had Mozes niet eenmaal geopperd, maar zelfs een verzwegen bezwaar wordt ook door God uit de weg geruimd, zo Hij slechts ziet, dat het hart oprecht is voor Hem..

Waar Mozes God gehoorzaamt, daar baant de Heere verder voor hem de wegen. Dit is een stelregel in het Koninkrijk van God. God eist gehoorzaamheid aan Zijn woord, en waar deze getoond wordt, daar ruimt Hij zelf de hinderpalen uit de weg, die zich op het pad van de gelovigen mochten bevinden..

3) Deze was de gewone groet in het oosten. Jethro geeft hiermee tevens volle vrijheid om te vertrekken..

19. Ook zei de HEERE tot Mozes in Midian, 1) voor wie het, wegens de gepleegde doodslag (Exodus. 2:12 vv.), bezwaarlijk was, om openlijk met de zijnen in Egypte te trekken: Ga heen, keer terug naar Egypte, en vrees geen kwaad; want al de mannen zijn dood, die uw ziel zochten, 2) zowel de koning, die u toen zocht te doden (Ex.2:15,23), als ook de naaste bloedverwanten van de door u verslagen Egyptenaar (vgl.Matth.2:20).

1) Deze openbaring had plaats, toen Mozes zich voor de reis naar Egypte gereed maakte. Vandaar dan ook, dat hier staat "in Midian." De verschijning van zo-even heeft bij Horeb plaats gehad, deze ter plaatse waar Jethro woonde. Hiermee is dan ook het bezwaar uit de weg geruimd, wat sommigen hebben geopperd, alsof dit vers niet van Mozes zelf is geweest, maar van een andere schrijver. Het is toch zeer goed denkbaar, dat, toen Mozes zich gereed maakte voor de reis, hij gereed stond de zware last te volbrengen, allerlei bezwaren zijn hoofd doorkruisen en in zijn harte opklimmen. Vooral het bezwaar, omtrent de doodslag van de Egyptenaar. De Heere weet dit, ziet dit, maar is ook terstond gereed, om ook die bezwaren op te lossen. De Heere God houdt te allen tijde een wakend oog op de Zijnen..

2) Zolang Mozes zich onwillig toonde, had God hem niets gezegd van de stand van zaken aan het hof van Egypte, maar nu hij overreed was, om te gaan, waarheen hij gezonden werd, moedigde de Heere hem aan, om spoed te maken, door de verzekering, dat hij voor zijn persoon niets te vrezen had..

20. Mozes dan nam zijn vrouw, en zijn zonen, Gersom en Eliëzer (Exodus. 2:22), van wie de tweede nog zeer jong was, en voerde hen op een ezel, terwijl hij zelf te voet daarnaast ging, en keerde terug naar Egypte; en Mozes nam de staf van God 1) in zijn hand, de staf, die God geheiligd had tot het verrichten van tekenen en wonderen. (vs.17).

1) "De staf van God." De herderstaf wordt hier "staf van God" genoemd, omdat deze van de almacht van God getuigde, een middel was geworden van Gods bijzondere openbaring. Rijkdom en schatten had Mozes niet in Midian gedurende die veertig jaar gewonnen. Slechts een staf was in zijn hand, maar die staf sprak hem van vele dingen: van de heerlijkheid van God hem geopenbaard, van Gods trouw hem betoond, van de bijstand van God, welke hij voortdurend zou genieten..

21. En de HEERE zei tot Mozes, spoedig na zijn vertrek hem in een gezicht verschijnende: Terwijl gij heentrekt, om terug naar Egypte te keren, roep Ik u nogmaals toe: Zie toe, dat gij al 1) de wonderen doet voor farao, die ik met de staf in uw hand gesteld heb, niet slechts die drie (vs.2-9), maar ook alle andere, die Ik u verder bevelen zal, doch Ik zal zijn hart verstokken, 2) dat hij het volk niet zal laten gaan.

1) "Al de wonderen." Hieronder zijn niet alleen te verstaan de wonderen, welke Mozes bij de berg Horeb heeft verricht, maar ook de volgende, die hij nog zal doen voor farao's aangezicht..

2) Wanneer een tak van de boom afgehouden is en liggen blijft, dan gaat het weinige sap, dat nog van de stam daarin is, langzamerhand weg; hij wordt hard en dor als een stok, die men wel breken, maar niet meer buigen kan als vroeger, toen hij nog een tak was. Zulk een stok is wel voor het vuur en andere zaken dienstig, maar niet meer om groen te worden, te bloeien en vruchten te dragen. De verstoktheid van het hart is zulk een gesteldheid van de mens, waardoor de verkeerde wil, met verblinding van het verstand, ondanks alle ontvangen indrukken en overtuigingen, in de zonde volhardt, zodat geen genade van God tot bekering meer plaats vindt; maar een rechtvaardig strafgericht, en alzo de mens in zijn verkeerde gezindheid sterft.

Tienmaal heet het: "God heeft farao verstokt (Ex.4:21; 7:4; 9:12; 10:1, 20, 27; 11:10; 14:4,8,17); even zo dikwijls wordt ook gezegd, dat farao zijn hart verstokte (Ex.7:13,14,22; 8:15,19,32; 9:7,34,35; 13:15). Om God niet te maken tot een oorzaak van zonde, heeft men deze verstoktheid zo willen verklaren, dat zij door de wonderen, die God deed, in farao zou zijn geboren, zodat er eigenlijk niets anders zou gezegd zijn, dan dat God deze tekens gegeven heeft, die in plaats van farao te vermurwen, hem door zijn eigen schuld des te meer verhardden. Anderen hebben weliswaar de zonde zelf geheel en volledig aan farao's gemoed, maar de wijze, waarop zij zich openbaarde, aan de leiding van God toegeschreven. In waarheid is het dan ook God, die, zodra de zonde van de mens uit het gemoed tot daden overgaat en zich in het leven toont, daaraan een bepaalde vorm geeft en haar op die wijze beheerst. Wanneer bijvoorbeeld David zich hoogmoedig gedraagt, dan is de hoogmoed, in zijn hart ontstaan, zijn schuld, maar dat deze zonde zich in een volkstelling openbaard, dat is het gevolg van een verzoeking, waarin God hem leidt. Maar, hoeveel waarheid er ook steekt in deze denkbeelden, volledig drukken zij de zin van deze plaatsen niet uit. Wanneer Gods macht en genade tevergeefs op de mens poogt in te werken, zo wordt daardoor het gemoed verhard boven hetgeen het te voren was, en deze verstoktheid is een gevolg en een straf van vroegere zonde, en dus een daad van God. Het Evangelie is een levensreuk ten leven en een doodsreuk ten dode, zoals dezelfde reuk enige schepselen op kan wekken, doch op anderen een dodelijke invloed uitoefent. In de oorspronkelijke bestemming ligt het wel niet, om dodelijk te zijn; het is het gevolg van een ongeloof, dat aan eigen schuld te wijten is; maar, waar dit bestaat, daar is de dodelijke invloed een gerichte wraak van God. De uitdrukkingen: verharding, verstoktheid, veronderstellen een vroegere wekere toestand, die door het misbruik van Gods openbaringen en zegeningen ophield te bestaan. Zo kan het evenzeer gezegd worden, dat farao zichzelf, als dat God hem verstokte, en dat God deze verharding vantevoren verkondigt, het kon en moest Mozes en het volk van Israël tot een krachtige troost zijn tegenover hun onderdrukkers; zij verwierven daardoor de zekerheid, dat de woede, waarmee hij hen vervolgde, wat zij ook probeerde, onder het opperbestuur van God stond, ja, dat zij zelf deel uitmaakte van het strafgerecht, dat God aan hem voltrekken zou.. Verg. Rom.1:24,26,28

In het Hebreeuws Achazek, eig.: Ik zal sterk maken. De Heere voorspelt hier, dat farao in de grond van de zaak geheel ongevoelig zal blijven voor al de tekenen en wonderen, die Mozes op Gods bevel zal verrichten. Tegenover hen, die deze spreekwijze willen verzachten, zegt Calvijn: Mij althans verdriet het niet met de Heilige Geest te spreken, noch aarzel te onderschrijven, wat zo dikwijls in de Schrift voorkomt, dat God de goddelozen overgeeft in

een verkeerde zin, hen aan schandelijke begeerlijkheden overgeeft, hun zinnen verwart en hun harten verhardt..

God wordt gezegd het harte van onbekeerden te verharden, gelijk de Heere ten opzichte van farao bedreigt. 1e. Als Hij hen in hun natuurlijke hardigheid laat zitten, en die door geen krachtdadige genade uit hen wegneemt. 2e. Als Hij hun natuurlijke hardigheid, ten opzichte van haar uitwerking alle ruimte laat, en die door geen wederhoudende genade belet of bepaalt. 3e. Als Hij hen de middelen tot hun verbetering of onthoudt of onttrekt, weigerende hen de Geest van de vermaningen, en dus toelaat, dat zij zich verharden, hen in hun hardigheid aan zichzelf overlatende. 4e. Als Hij hen gelegenheid tot verharding laat voorkomen, en ondertussen Zijn genade, om daaraan gehoorzaam te zijn, hen weigert, waardoor die dingen toevallig tot middelen worden van hun verharding. 5e. Als Hij hun overgeeft aan de macht van de satan en aan de kracht van hun verdorvenheden, waaruit niet anders dan verharding kan volgen..

22. Dan, als het zo ver is, dat er met hem niet meer kan gehandeld worden, (Ex.10:27 vv.) zult gij tot farao zeggen: Alzo zegt de HEERE, Mijn zoon, mijn eerstgeborene, 1) is Israël; dat volk heb Ik uit alle volken van de aarde tot Mijn eigendom verkoren (Jeremia. 31:9 Deuteronomium. 7:6).

Dit zag op dat nationale verbond, dat God met Israël's nakomelingen gemaakt had, volgens welke Hij het boven alle andere volken deed uitmunten, en met zeer vele weldaden, zo lichamelijk als geestelijk, onderscheidde, die Hij andere volken niet verwaardigde te verlenen.

1) Hiermee wil God niet alleen wijzen op het recht, dat Hij op Israël heeft, maar ook op Zijn liefde voordat volk. Uit kracht van het Verbond spreekt God hier tot farao-van dat Verbond, dat de Heere bij Sinaï zou sluiten en bevestigen. Israël zou staan aan de spits van de volkeren. Tot zoon aangenomen, zou het de rang van "eerstgeborene" bekleden. Met dat woord, dat Mozes tot farao moest spreken, wil de Heere bij Mozes zelf het geloof versterken. Immers, waar God, de Heere, hier duidelijk Israël zijn zoon verklaart te zijn, daar zal hij ook niet dulden, dat die "zoon" in banden en boeien blijft zitten..

23. En Ik heb tot u gezegd: Laat mijn zoon vertrekken, dat hij Mij diene! maar gij hebt geweigerd hem te laten vertrekken; zie, Ik zal uw zoon, uw eerstgeborene doden, 1) (Ex.12:29 vv.) evenals gij Mijn eerstgeborenen hebt willen ombrengen.

1) Het is duidelijk, dat hier aan Mozes wordt megedeeld, met welke woorden hij moet afscheid nemen van farao. Calvijn tekent dan ook aan: "Dit is niet wat bij het begin van de zending moet gesproken worden, maar bij het einde, het afscheidswoord." Bij het aankondigen toch van de laatste plaag, heeft Mozes farao's aangezicht niet meer gezien..

24. En het geschiedde op de weg in de herberg, (zie "Ge 42.27) dat de HEERE hem tegemoet kwam, 1) en zocht hem te doden. 2)

1)Hebreeuws: "viel op hem aan." Op welke wijze is niet bekend. Waarschijnlijk door hem met een ogenblikkelijke ernstige ziekte te bezoeken, of zoals ook wel gemeend wordt, door in hem gedachten aan een nabij zijnde dood te verwekken. De oorzaak is uit het verband duidelijk. Uit toegevendheid aan zijn Midianitische vrouw, had hij de besnijdenis van zijn zoon, wellicht van zijn tweede, nagelaten. En de besnijdenis was het teken van het Verbond. Uit kracht van dat Verbond zou Israël verlost worden. Op dit verbond zou Mozes het volk van Israël wijzen. Maar dan moest hij zelf niet iemand zijn, die omtrent de tekenen van dat Verbond in zijn eigen huis nalatig was geweest..

2) Door welk voorbeeld wij vermaand worden, dat wij dagelijks de hulp van God nodig hebben, om met kracht aangegord te worden, opdat onze ziel niet mat wordt, en onze ijver niet langzamerhand verflauwd en minder wordt. Want satan brengt bestendig veel in beweging, waardoor onze ijver of verzwakt of verflauwt. Daarom, wie zijn gehele leven lang zich Gods goedkeuring wil verwerven, moet steeds wapens en krachten gereed hebben, om deze dienst waar te nemen. Want, indien aan Mozes de standvastigheid ontbrak, dan zouden wij een gemakkelijk of nog eerder tot dergelijke val komen, zo God ons niet met Zijn Heilige Geest verlicht..

25. Toen nam Zippora, daar de vrees voor het leven van haar man haar hart brak, een stenen mes¹⁾ en besneed de voorhuid van haar zoon, 2) en wierp die afgesneden voorhuid, vol van hartstochtelijke opgewektheid, voor zijnvoeten, en zei: Voorwaar, gij zijt mij een bloedbruidegom!

3)

1) Ten tijde van Jozua werd nog een stenen mes voor de besnijdenis gebruikt (Jozua 5:2). Op welk een wijze de Heere aan Mozes geopenbaard heeft, dat Zijn toorn tegen hem ontloken was, omdat zijn zoon nog niet besneden was, weten wij niet. Dat Zippora het gevoeld heeft, zoals sommigen menen, komt ons zeer twijfelachtig voor. Ongetwijfeld is het haar door haar man meegedeeld. Waaruit haar drift is te verklaren, haar opgewondenheid, waarmee zij zelf de besnijdenis ten uitvoer brengt, zoals duidelijk blijkt, met innerlijke afkeer van het hart..

2) Het voorbeeld van Zippora wordt bijgebracht, om de Doop door bijzondere personen, die niet in het Ambt zijn gesteld, te verdedigen. Maar dit voorbeeld is veelszins te misprijzen; want zij deed het in de tegenwoordigheid van haar man, als daar geen nood bij was. Zij deed het in de haast, om haar man te voorkomen. Zij deed het in boosheid. Ook wierp zij de voorhuid voor de voeten van haar man, Mozes. En het schijnt, dat zij geen gelovige, maar geheel een Midianitische vrouw was. Want zij verachtte de besnijdenis, toen zij haar man noemde een Bloedbruidegom, uit oorzaak van de besnijdenis van haar kind (vs.26). En het schijnt, dat ten gevolge hiervan, Mozes haar weggedaan heeft, toen hij naar Egypte trok.

Het blijkt wel, dat God de besnijdenis goedgekeurd heeft, maar niet de manier van te besnijden.

3)"Bloed-bruidegom" ziet op Mozes en niet op het kind. Met bloed (vanwege de besnijdenis, zie vs.26) wil Zippora zeggen, heb ik uw leven moeten kopen. Door bloedstorting zijt gij mij

als uit de dood teruggegeven. Men moet de tekst geweld aandoen, om te verklaren, dat deze uitdrukking op het kind ziet..

26. En Hij, de Heere, die op Hem was aangevallen, liet van hem af, 1) en Mozes genas weer. Toen zei zij: Bloed-bruidegom! vanwege de besnijdenis; 2) tot welke zij, door de nood gedreven, was overgegaan; en zij trok met haar beide zonen weer naar het vaderlijk huis terug. (Ex.18:2 Vrgl.Mark.10:29,30).

1) De Heere liet van hem af, nadat niet omdat het teken van het Verbond was verricht aan het kind..

2) Wij zien hier, hoe verkeerd men doet, wanneer men het gebruik van de sacramenten uit minachting nalaat, daar dit zware straffen van God ten gevolge kan hebben. Daarom mogen wij het gebruik van de sacramenten niet nalaten, zo lief ons Gods genade, onze tijdelijke en eeuwige welvaart en zaligheid is. 2. Dat men door vrienden of betrekkingen zich niet mag laten verhinderen, om godzalige werken te doen, noch omwille van deze tegen Gods gebod mag handelen, hetgeen grote schade aanbrengt. Hierin geldt nog wat Sirach 9:2 zegt: "Geef uw ziel aan de vrouwen niet, dat zij over uw ziel zouden opklimmen." En, omdat de vrouwen aan Zippora hier de verkeerdheid zien, dat zij haar man kwade woorden geeft, zo zullen zij zich daarvoor wachten. 3. Omdat Zippora, de vrouw, die haar zoontje besnijdt, heeft de kerkvergadering te Florence en die te Carthago, waar de kerkvader Augustinus tegenwoordig geweest is, de nooddoop door vrouwen raadzaam geoordeeld, doch slechts in nood, wanneer men geen prediker of godzalig man verkrijgen kan, om de doop te bedienen.

In het Hebreeuws Lamoeloth, vanwege de besnijdingen, omdat Zippora niet alleen op dit ene geval doelt, maar ook op het vorige en op de besnijdenis in het algemeen. Eerst later keert Zippora weer tot Mozes terug. (Exodus. 18:2). Waarschijnlijk hebben vrees en toorn samengewerkt, om haar te doen terugkeren tot haar vaders huis. Voor Mozes was dit een besturing van God, daar hij nu vrijmoediger zijn roeping kon vervullen, en niet behoefde gekweld te worden door de vrees voor vrouw en kinderen. Er moest in elk geval enige tijd verlopen, voordat het kind kon vervoerd worden. Mozes heeft daarop niet gewacht, maar zijn vrouw in de herberg achtergelaten, die daarop naar haar vader is teruggekeerd..

27. De HEERE zei ook tot Aäron, volgens de belofte (vs.14) en door inwendige spraak van de Geest: Ga Mozes tegemoet in de woestijn. En hij ging, en ontmoette hem aan de berg van God, aan Horeb; want over deze had Mozes zijn weg genomen, en daarheen had de Heere ook Aäron geweest; en hij, zich van harte verheugende, kuste 1) hem.

1) Aäron, ofschoon hij ouder was, heeft zijn broeder, van wie hij wist, dat hij een profeet van God was, niet alleen de verschuldigde eer bewezen, maar hem ook als het ware als een bode van God over zich aangesteld. Een kus wordt gegeven als teken van erkenning, waarmee hij de zekerheid van zijn geloof heeft betuigd..

28. En Mozes gaf Aäron te kennen al de woorden des HEEREN, die hem gezonden had, en al de tekenen, die Hij hem bevolen had.

29. Toen gingen Mozes en Aäron 1) naar Egypte, en zij verzamelden in het land Gosen al de oudsten van de kinderen van Israël.

1) Bij Aäron geen enkel bezwaar. "Gij zult hem tot een God zijn," wordt hier reeds bij de aanvang bevestigd. Aärons karakter is een volgzaam karakter. Hij doet graag, wat van hem gevraagd wordt. Moeilijk kan hij iets weigeren. Hieruit moet ook verklaard worden, dat hij straks het verzoek van de Israëlieten bij Horeb niet afslaat.

30. En Aäron sprak al de woorden, die de HEERE tot Mozes gesproken had; en Mozes van zijn zijde bekrachtigde het werk van zijn profeet (Ex.7:1), en hij deed de tekenen, die de Heere hem bevolen had, voor de ogen van het volk.

31. En het volk, zich daardoor kinderen van Abraham betonende, (Genesis 15:6) geloofde, 1) en zij hoorden, dat de HEERE de kinderen van Israël bezocht (Ex.3:16), en dat Hij hun verdrukking zag, en zij neigden hun hoofden ter aarde, en aanbaden 2) de Heere in dankbare vreugde. Daardoor gaven zij zich tevens aan Mozes en Aäron, als aan gezanten van God, tot gehoorzaamheid over.

1) En zie, dat waarvoor Mozes gevreesd had, dat hem reeds lang tevoren verontrust had, als een van die vele bezwaren, die hem boven op de ziel lagen en daarom het eerst werden uitgesproken (hoofdstuk 4:1), namelijk, dat zijn woorden en goede bedoelingen zouden afstuiten op het ongeloof van de kinderen van Israël, zie, dat juist gebeurde niet. Wel geschiedde het tegendeel. "En het volk geloofde en zij hoorden, dat de Heere de kinderen van Israël bezocht en dat Hij hun verdrukking zag," d.i. had aangezien, om hun daaruit een volkomen verlossing te bereiden. O, hoe moet hun geloof Mozes beschaamd hebben, die in zijn voorbarig en onredelijk oordeel zo geheel andere gedachten van het volk had gekoesterd!.

2) De roeping van Mozes is door een noodkreet voorafgegaan. (Ex.2:23) en ziet, zij wordt vervangen door dankzegging! O, indien Mozes het hoofd mede ter aanbidding geneigd heeft, wie schetst ons, hoe diep dat gelaat heeft gebloosd van schaamte over zijn vroegere (Ex.4:1) twijfelzucht, en hoe talloze malen hij later de God heeft gedankt, die hem juist zó, en dßr, en toen heeft geroepen! De vrede, die reeds vóór de strijd hem doorstroomt, is de eerste vrucht van zijn stipte gehoorzaamheid, en als hij nu de hand in de boezem steekt, voelt hij zijn hart van zalig voorgevoel van de naderende zegepraal kloppen..

Uit dit aanbidden blijken twee dingen. En ootmoedige dankbaarheid voor de genade, welke de Heere hen geopenbaard had, én geloof, dat de Heere de belofte, aan de vaders gedaan, zou vervullen..

HOOFDSTUK 5.

MOZES WORDT DOOR FARAO VERACHT, EN HET VOLK NOG MEER VERDRUKT.

1. Vs. 1-21. Mozes en Aäron treden voor farao en eisen in de naam des Heeren, de God van Israël, dat hij het volk drie dagreizen ver in de woestijn laat vertrekken, opdat het daar voor zijn God een feest viere. De koning wijst dit niet alleen af, maar verdrukt de kinderen van Israël nog meer, door verzwaring van hun dienstwerk. De ambtlieden beproeven hem zachter te stemmen, maar ontvangen een slecht antwoord, en openbaren nu hun moedeloosheid aan Mozes en Aäron.

1. En daarna, als zij bij de oudsten in Israël geweest waren (hoofdstuk 3:15-17), en hun boodschap met vreugde vernomen was (hoofdstuk 4:29 vv.), gingen Mozes en Aäron heen naar het koninklijk paleis, 1) waarschijnlijk door de oudsten vergezeld, om de verdere last van God te vervullen (hoofdstuk 3:18), en zij zeiden tot farao: 2) Alzo zegt de HEERE, de God van Israël, 3) Laat mijn volk vertrekken, dat het Mij een feest houde in de woestijn! 4)

1) Waarschijnlijk had de nieuwe Dynastie in Egypte (hoofdstuk 1:8) een nieuwe residentie gekozen. Terwijl de vorige farao's te Memphis woonden (Genesis 41:14), woonden de tegenwoordige waarschijnlijk te Zoan of Tanis (Numeri. 13:22 Psalm. 78:12,43), een zeer oude en grote stad, aan de oostelijke oever van de Tanitische arm van de Nijl, enkele uren van het meer Menzaleh, dus niet ver van Gosen..

2) Hier nu begint Mozes te beschrijven, hoe veel en hoe schitterende bewijzen van Zijn kracht, God heeft gegeven, om Zijn volk te bevrijden. Want omdat bij de koning een ontembare trotsheid, verblindheid en weerspannigheid werd gevonden, waren alle wegen gesloten, tenzij op wonderlijke en op onderscheidene wijze dit alles verbroken werd. God nu kon hem wel terstond, door een enkele wenk doen bukken, zodat hij zelfs enkel bij het aanschouwen van Mozes ontziend ter aarde viel, maar vooreerst wilde Hij Zijn kracht duidelijk openbaren. Want indien farao óf uit eigen beweging geweken was, óf zonder enige moeilijkheid was overwonnen, zou de roem van de overwinning niet zo schitterend zijn geweest. In de tweede plaats, wilde Hij dit als een teken van Zijn zeldzame liefde jegens het uitverkoren volk daarstellen, omdat Hij, door zo dikwijls en zo hevig met de halsstarrigheid van de machtigste koning te strijden, niet op dubbelzinnige wijze aan de dag bracht, hoe hoog Hij zijn Kerk achtte. In de derde plaats, wilde Hij Zijn knechten, voor alle eeuwen, gewinnen aan verdraagzaamheid, opdat zij in hun gemoed niet zouden vertwijfelen indien Hij niet terstond op hun beden antwoordde, of niet op het ogenblik zelf hun ellende tegemoet kwam. In de vierde plaats wilde Hij tonen, dat tegen alle pogingen en versterkingen van satan, tegen de zineloosheid van de goddelozen en alle hinderpalen van de wereld Zijn macht altijd overwint, opdat wij niet zouden twijfelen, dat alles, wat we ook zien, dat tegen ons samenspanst, eindelijk door Hem zal verslagen worden. In de vijfde plaats, wilde Hij, terwijl Hij de bedrieglijke handelingen van satan en van de wichelaars ontdekt, zijn Kerk er opmerkzaam op maken, om zich ijverig te wachten voor zulke hinderlagen en dat tegen alle listige dwalingen het geloof alleen onverwinnelijk zou blijven. Ten slotte wil Hij farao en de

Egyptenaren aantonen, dat zij hun zinneloosheid, niet, door onbekendheid voor te wenden, konden verontschuldigen..

3) "De God van Israël." Hiermee verkondigen Mozes en Aäron niet alleen Jehova, als de God van Israël, geheel en al onderscheiden van de afgoden van de Egyptenaren, maar in verband met het verzoek dat volgt, nodigen zij hem ook tevens uit, om de God van Israël als zijn God te erkennen..

4) Het hier tot farao gerichte verzoek kon hem minder bevreemdend zijn, daar de Egyptenaren van tijd tot tijd grote bedevaarten naar een heilige plaats in de woestijn ondernamen. Zulk een plaats ontdekte Niebuhr op een bergrug tussen Suez en Sinaï, waarvan de gehele oppervlakte met brokstukken van beeldhouwwerk, omgeworpen zuilen en andere puinhopen van een ouden Egyptische tempel bedekt was.

2. Maar farao zei, hoogmoedig op zijn koninklijke macht, en van Israëls God met evenveel verachting denkende, als van het volk, dat in zijn ogen een slavenvolk was: a) Wie is de HEERE (Jehova) wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israël te laten trekken? b) Ik ken de HEERE niet; ik vereer geheel andere goden, ik erken die niet als God, en ik zal ook, ten bewijze, dat Hij in mijn land niet te bevelen heeft, Israël niet laten vertrekken. 1)

a) Job.21:15 b) Exodus. 3:19

1) Zoveel onbezonnenheid bij een sterfelijk mens is nauwelijks te geloven, dat hij, door God zo onbeschaamd te verachten, als het ware naar de hemel spuwde. Maar men moet opmerken, dat de tiran, overgegeven aan dweperij, zo de God van Israël heeft gehoond, opdat hij jegens de valse goden vroom zou geacht worden. Want, dat hij de naam van Jehova op smadelijke wijze verwerpt, deze bespotting moet beperkt worden tot het gesprek van Mozes, alsof hij zei: Wat is het, dat gij mij een onbekende voorstelling van een eeuwige God doet, alsof er geen God bij ons is..

Het is alsof hij tegelijk Gods bestaan loochent en tevens zich voorneemt, indien Hij mocht bestaan, zich met alle kracht tegen die vreemde God te verzetten. Israël noemt hij niet, gelijk Mozes en Aäron dit hadden gedaan, het volk van die God. Hij erkent die God niet als Souverein van een volk, dat hij zelf als zijn eigendom beschouwt. Hij alleen meent het recht te hebben, om naar welbehagen over dat ras van slaven te beschikken. Hij zal zijn slaven, zijn eigendom, dat volk van Israël niet laten vertrekken. Twee dingen loochent hij aldus: en het gezag van God over hem zelf, en het bestaan van een betrekking tussen die God en dat volk Israël..

Onkunde maakt farao tot verachter van God en Zijn wil. Hij kent de Heere niet, en wie de Heere niet kent, heeft lage en geringe gedachten van Hem. Daarom klaagt de Heere ook door de profeet, dat zijn volk verloren gaat, omdat het geen kennis heeft. Uit dat "en ik zal ook Israël niet laten trekken" blijkt genoeg de vergaande hardnekkigheid van farao, zijn driest verzet tegen de Heere God..

3. Zij dan zeiden: a) De God van de Hebreëen 1) is ons verschenen; 2) Hij is onze God en wij moeten Hem toch gehoorzamen, al wilt gij het niet; zo laat ons toch vertrekken, de weg van drie dagen in de woestijn, en de HEERE, onze God offeren, dat Hij ons niet, tot straf voor onze ongehoorzaamheid, overkome met pestilentie, of met het zwaard, 3) en zulk een straf over ons zou ten laatste op uw hoofd neerkomen, daar gij dan zo vele onderdanen missen zou.

a) Exodus. 3:18

1) "De God van de Hebreëen", niet de God van Israël, zoals zo-even. Dit is met opzet, niet alleen, omdat Israël als het volk van de Hebreëen bekend was, maar ook om daarmee farao het verzoek, om de Heere te mogen offeren in de woestijn, duidelijk te maken. Immers in Egypte kon dit niet geschieden, omdat daar alleen de goden van de Egyptenaren gediend mochten worden. Alleen in de woestijn kon Israël de Heere, zijn God offeren..

2) In dit gehele gesprek is een grote mate van eerbied, zelfs van angstvalligheid tegenover de koning merkbaar. Dat farao God had te gehoorzamen, dat God hem zou straffen, wanneer hij weigerde, daarvan spreken zij niet (hoofdstuk 4:22,23)

3) Mozes spreekt er niet van dat de Heere farao om zijn weigering zal bezoeken, maar hen zelf. Dit heeft een tweeledig doel. Zowel om bij farao de dreiging weg te laten, alsook om, zoals Calvijn aanmerkt, om farao te doen voelen, dat, indien de Heere zijn volk zal straffen omdat zij hem niet offeren, de straf nog zwaarder zal zijn voor hem, die zich tegen Gods bevel verzet en oorzaak wordt, dat zijn volk des Heeren gebod niet kan opvolgen..

4. Toen zei de koning van Egypte tot hen, terwijl hij op zijn heidens standpunt wel de rechtmatigheid van de eis gevoelde, maar geen lust had, om daaraan gehoor te geven: Gij, Mozes en Aäron! waarom trekt gij het volk af van hun werken? Mij moet het dienen; wat onderneemt gij, gaat heen tot uw lasten; volbrengt het u opgelegde werk, en laat de gedachte aan feestviering geheel varen.

Mozes en Aäron zijn onder de bijzondere hoede van de Allerhoogste. Daarom wordt farao verhinderd hen kwaad te doen en moet hij het met een enkele lastgeving laten aflopen..

5. Verder zei farao, Wat zou het mij leed doen, indien uw God u met pestilentie of zwaard bezocht; integendeel het zou naar mijn wens zijn; want, ziet, het volk van het land

1) is reeds te veel, gelijk reeds mijn voorgangers gezien hebben (hoofdstuk 1:9 vv.); en zou gij hen doen rusten van hun lasten? 2) Wat zou ervan worden, indien ik hen feest liet houden. Integendeel, dat volk zal verdrukt worden, opdat het niet om vrijheid roepe en oproerig worde.

1) Van oudsher heeft men gezien, dat het volk van Egypte zich de zwaarste verdrukkingen getroost, maar, bij de geringste vermindering van de druk, al spoedig opstaat. Daarom drukken farao's woorden een bekende stelregel van de Egyptische staatkunde uit..

"Volk van het land." In de zin van, landvolk, volk van slaven. De Egyptenaren waren onderscheiden in kasten. Met dat woord wil farao hen grieven, en hen tevens op het ongerijmde van hun wens wijzen, daar men nimmer, dit wil hij zeggen, een volk, dat aan het land behoort, dat één met het land is, en dat land moet bewerken, vrijheid geeft, om drie dagen feest te vieren..

2) Het is duidelijk, dat farao meent, dat dit feestvieren in de woestijn slechts voorwendsel is, om het volk van zijn lasten te ontslaan. Daardoor verklaart zich ook het bevel, dat hij terstond daarop geeft..

7. Gij zult voortaan aan deze lieden geen stro 1) meer geven tot het maken van de tichelstenen, als gisteren en eergisteren, als de vorige dagen; laat hen zelf heengaan op de afgemaaide korenvelden, en aldaar stro voor zichzelf verzamelen.

1) Het stro werd gezocht op de korenvelden, waar het was blijven liggen bij de inzameling van de oogst, of werd nog van de stoppels, die waren blijven staan, afgesneden. Het werd dan fijn gehakt en met het leem vermengd, opdat de stenen des te steviger zouden zijn..

8. En het getal van de tichelstenen, die zij gisteren en eergisteren gemaakt hebben, zult gij hun opleggen; gij zult daarvan niet verminderen, want zij gaan ledig, zij hebben veel te veel vrije tijd, waardoor zij tot overmoedige gedachten komen; daarom roepen zij, zeggende: laat ons gaan, laat ons onze God offeren!

Deze plaats leert ons, wanneer God naar ons begint om te zien, om ons hulp in onze ellende te verschaffen, dat dan hierdoor de moeilijkheden, die ons zwaar drukken, nog vermeerderen. Zo ook, toen Hij aan de Israëlieten zich als hun verlosser bekend maakte, werd hun de last nog zwaarder gemaakt, daar de tiran, bij de gewone bezigheid nog meer toevoegde, doordat zij zelf het kaf moesten verzamelen. Zo behaagt het God het geloof van de zijnen te beproeven, en zo wil hij de gemoederen van de zijnen, die al te zeer aan de aarde gebonden zijn, naar boven heffen. Terwijl zij niet terstond de vruchten van de beloofde genade genieten, ja terwijl zij ervaren dat de gunst van God hen niet anders aanbrengt, dan dat hun toestand nog erger wordt. Dit is zeer nuttig voor ons om te overdenken, opdat wij des te gemakkelijker en gewilliger verdragen, dat wij door kruis en tegenspoeden genoopt moeten worden, om de hemelse genade ijverig te zoeken..

9. Men verzware de dienst 1) over deze mannen, dat zij daaraan te doen hebben, en zich niet vergapen op leugenachtige 2) woorden, geen tijd overhouden, om hun oren te lenen aan redenen als van Mozes en Aäron.

1) De tichelstenen werden van het Nijlslib bereid, door bijvoeging van fijn gehakt stro, dat een buitengewone vastheid aan deze gaf. Rosellini heeft dergelijke stenen, met de tempel "Thumes IV" uit Thebe medegebracht; zij zijn een opmerkelijk getuigenis voor de hoogst nauwkeurige kennis van onze geschiedschrijver aangaande Egyptische aangelegenheden..

2) Alzo noemt farao de woorden van Mozes, waarmee hij dus verklaart, dat hij volstrekt geen geloof slaat aan hetgeen de Heere God hem heeft laten zeggen.

10. Toen gingen de Egyptische aandrijvers van het volk van Farao uit, en deze, uit de Hebreëen genomen ambtslieden, 1) en spraken tot het volk, zeggende: zo zegt Farao: Ik zal u voortaan geen stro meer geven.

1) In geen enkel land van de oude wereld werd zo veel geschreven als in Egypte; van alles, van niets betekenende zaken werd boek gehouden. Evenals nu de kinderen van Israël zeer veel andere zaken in hun volksleven van de Egyptenaars overnamen, zo ook de stand van beambte of schrijver, die de geslachtsregisters en andere schriftelijke aantekeningen houden moest. Daartoe werden van de oudsten of van de hoofden van de geslachten en families (zie Ex 1.16) genomen, die het schrijven verstonden..

11. Gaat alzo gij zelf heen, 1) haalt u stro, waar gij het vindt, doch van uw dienst zal niet verminderd worden.

1) Al de nadruk valt op het woord "gij..".

12. Toen verstrooide zich het volk in het gehele land Egypte, 1) dat het stoppels verzamelde voor stro.

1) Een duidelijk bewijs, dat de verdrukking heviger was geworden en hetgeen van de Israëlieten geveerd werd hun krachten ver te boven ging. Farao had geen medelijden..

13. En de aandrijvers drongen aan, zeggende: Voleindigt uw werken, elk dagwerk op zijn dag gelijk toen er stro was.

14. En de ambtslieden van de kinderen van Israël, die Farao's aandrijvers tot opzichters over hen, de kinderen van Israël, gesteld hadden, werden geslagen, 1) omdat hun onderdanen het opgelegde getal tichelstenen niet konden leveren, en men zei: Waarom hebt gij uw gezette werk niet voleindigd, in het maken van de tichelstenen, gelijk tevoren, alzo ook gisteren en heden? Wij houden ons aan u, de opzichters; gij moet ervoor zorgen, dat uw onderdanen hun werk leveren.

1) L. de Laborde tekent in zijn commentaar bij deze plaats aan: "Ik ben bij de aanleg van een kanaal aanwezig geweest, en alles scheen mij met ieder punt van de hier gegeven beschrijving overeen te komen. Honderdduizend ongelukkigen wierpen aarde op; het grootste deel met de handen, omdat de regering wel in genoegzaam aantal voor zwepen had gezorgd om te slaan; maar daarentegen ontbraken houwelen, spaden, karren enz. Deze landlieden, zwakke mensen, grijsaards (de jongen waren voor de dienst in het leger en het bebouwen van de landerijen aangeworven), vrouwen en kinderen kwamen voornamelijk uit Opper-Egypte, en waren in meerdere of mindere talrijke hopen verdeeld langs de ontworpen aanleg van het kanaal. De onderneming werd door Turken en Albanezen bestuurd, die over de boeren opzieners gesteld hadden, die voor het opgelegde dagwerk van elke afdeling verantwoordelijk waren. Men moet

zeggen, dat deze laatsten de macht, die zij ontvangen hadden, nog meer misbruikten dan de anderen. Aan deze gehele menigte was loon en onderhoud toegezegd; maar het eerste bleef van het begin van de werkzaamheden tot het einde achter, en het andere was zo karig en onzeker, dat een vijfde deel van de arbeiders in deze ellende onder zweepslagen stierf, tevergeefs schreeuwende, gelijk eens het volk Israël..

Het schijnt dat deze, uit het Israëlitische volk zelf genomen, over de afzonderlijke ploegen, waarin het volk ten arbeid verdeeld was, gesteld waren. Zij moesten dan aantekening houden van het juiste getal van de afgeleverde stenen, voor wier vol aantal zij dan aansprakelijk waren gesteld. Waarom zij ook, bij gebreke daarvan, door de aandrijvers geslagen werden. En dat is juist het smartelijke, dat ook deze Israëlitische ambtslieden mede hielpen, om de druk van Israël te helpen verzwaren. Geen banden van bloed en stamverwantschap, maar eenheid van het geloof en van de geestelijke hoop, werken dat mededogen en dat gevoel van wederkerige gehechtheid en onderlinge verantwoordelijkheid, waardoor zoveel, anders onheilbaar, lijden verzacht en voorkomen wordt..

Wellicht, dat de ambtslieden enig medelijden met het volk hebben gehad, zodat zij het enigszins verschoonden. Hiervoor moeten zij nu boeten!.

15. Daarom gingen de ambtslieden van de kinderen van Israël in het koninklijk paleis en schreeuwden tot Farao 1) zeggende: Waarom doet gij uw knechten, de kinderen van Israël, en ons in het bijzonder alzo, dat gij ons aan dewillekeur en de verdrukking van de Egyptische aandrijvers overgeeft?

1) De ambtslieden verkeren in de mening, dat het puur willekeur is van de aandrijvers, dat aan de Israëlieten geen stro wordt geleverd. Daarom zullen zij naar de koning gaan. Helaas, hoe zullen zij teleurgesteld worden, wanneer zij verwachten dat zij van de koning recht zullen verkrijgen!.

16. Aan uw knechten wordt geen stro gegeven, en zij zeggen evenwel tot ons: Maakt de tichelstenen, in gelijke getale als vroeger; en ziet uw knechten, wij, de ambtslieden, worden geslagen, omdat gisteren en heden het getal niet kon gemaakt worden; wij zijn daaraan niet schuldig, wij hebben al het mogelijke gedaan, doch de schuld is aan uw volk! 1)

1) "De schuld is aan uw volk." In het Hebreeuws Wechatath Amgaa. Beter vertaald met: Uw volk laadt schuld op zich. De ambtslieden willen hiermee de koning waarschuwen, dat zijn volk een grote schuld op zich laadt, als het de Israëlieten zo hard en wreed behandelt..

17. Hij dan zei: Gij gaat ledig, ledig gaat gij; daarom zegt gij: Laat ons gaan, laat ons de HEERE offeren.

Farao is niet de enige die de godsdienstige behoefte van de mens wil verklaren uit enige ziekelijke afwijking van het verstand of aan de traagheid van de geest wijten, die de inspanning van het denken en werken ducht. Naar zichzelf beoordeelt hij een ander. Wie zelf geen behoefte voelt aan God en hogere dingen, kan de aanwezigheid van een dergelijke

behoefte bij anderen niet verklaren. Daar komt nog bij dat de koning zelf het onrecht dat hij pleegt, gewis gevoelt. Dat bewijst de heftigheid van zijn woord, dat tot tweemaal toe wordt herhaald: "gij zijt luiaards, luie leeglopers!" Bij de koning is reeds de verharding van het hart begonnen. Dat blijkt uit zijn voortgaan met het geweld, hoewel hij zelfs het onrecht daarvan voelt..

18. Zo gaat nu heen, arbeidt; doch stro zal u niet gegeven worden; evenwel zult gij het getal van de tichelstenen leveren.

Tegenover de bede om de Heere te mogen offeren, stelt Farao het bevel om zwaar en hard te werken. Het is alsof hij het voelt, dat God te dienen, zoals hij dit eist, een volk opheft uit de diepte van de slavernij. Daarom wil hij het door het hard te laten werken tot een slavenvolk blijven houden. Hij weet het, dat door harde arbeid de geest wordt uitgedoofd. Farao is hier het beeld van allen, ook in onze dagen, die alle godsdienst wensen op te heffen, het volk van de enige ware godsdienst willen beroven, om het geheel en al te doen opgaan in de dingen van het stof..

19. Toen zagen de ambtslieden van de kinderen van Israël, dat het kwalijk met hen stond, 1) omdat men zei: Gij zult niet minderen van uw tichelstenen van het dagwerk op zijn dag, en zij also genoodzaakt waren met onbarmhartigheid hun broeders te drijven, zonder in de mogelijkheid te zijn, aan de eis te voldoen.

1)Hebreeuws: "dat zij in het kwaad waren."

20. En zij ontmoetten Mozes en Aäron, die tegenover hen stonden, toen zij van Farao uitgingen.

Dat Mozes en Aäron de ambtslieden aangespoord hadden om zich tot Farao te begeven, kan uit dit vers niet afgeleid worden. Er staat niet anders, dan dat toen zij uit het paleis van Farao gingen, Mozes en Aäron ontmoetten..

21. En zij zeiden tot hen: De HEERE zie op u, en richtte het! omdat gij ons in kwade reuk hebt gebracht voor Farao, en voor zijn knechten; door uw eis hebt gij ons in kwade reuk gebracht, alsof wij oproer wilden verwekken; gij hebt ons lot verzwwaard, gevende, door de opwekking van zulke gedachten, hun een zwaard in hun handen, om ons te doden,

1) een aanleiding om hen meer te verbitteren en onze ondergang te bewerken.

1) Niets is zoeter dan te horen, dat God op onze verdrukkingen acht geeft, om aan ons, die in moeite verkeren, hulp te verschaffen. Maar, indien nu de genade van God de woede van de goddelozen tegen ons opwekt, zijn wij gereed, de beloften, welke die ook zijn mogen, te verwerpen, liever dan de hoop op deze, voor zo hoge prijs te kopen. Ondertussen zien wij, hoe op menselijke wijze God met de onwilligheid en verdorvenheid van Zijn volk heeft gestreden. Want gewis door Mozes en Aäron zo hard aan te vallen, hebben de Israëlieten (zoveel in hun was) hem, die zij vroeger met beide handen als hun verlosser hadden aangenomen, weggedreven, en niet toegelaten, dat hij zijn werk ten einde toe volbracht..

Is het wonder, dat de Heere zulk een dwingeland overgeeft aan de verharding van zijn hart (zie Ex 4.21)? Maar ook: is het wonder, dat Israël wanhopig werd? Het had verlossing gewacht, en nu wordt het tot het uiterste gedreven. Geen klachten baten. En toch, zo zien wij, dat de gewone weg van God is. Hij laat eerst het water aan de lippen komen, eer Hij redt; eerst de nood op het hoogste komen, voor dat Hij uithelpt. Waarom? "Opdat Zijn werk des te wonderbaarder zij, en het goddelijk woord Zijn kracht en macht des te meer in de zwakheid late zien."

II. Vs.22-6:13. Het gevolg van Mozes' eerste bezoek bij Farao was geen ander, dan hardere verdrukking en harde woorden van de amtslieden tegen hem. Hij is geheel terneer geslagen; hij klaagt de Heere zijn nood. Deze geeft, bij een nieuwe verschijning, de vaste toezegging van Zijn hulp. Mozes brengt die toezegging aan het volk; maar de kinderen van Israël horen hem niet vanwege hun zuchten, hun angst en harde arbeid. Nu de Heere hem beveelt weer tot Farao te gaan, vervullen hem dezelfde twijfelingen en bedenkingen, die hij reeds bij Horeb had uitgesproken.

22. Toen keerde Mozes weer tot de HEERE, 1) en zei: HEERE! waarom hebt Gij dit volk kwaad gedaan? Waarom hebt Gij mij nu gezonden? 2)

1) Gelijk David later te Ziklag zich sterkte in de Heere, zijn God, toen het volk tegen hem opstond, zo doet nu ook Mozes. Waar het volk zijn beste bedoelingen miskent, daar blijft God, zijn God, de toevlucht van zijn hart, zijn Rotssteen, waarin hij schuilt..

Geen lijden zo groot, of God blijft een toevlucht. Gelukzalig de mens, die de God kent, die gezegd heeft: "Roep Mij aan in de dag van de benauwdheid en ik zal u helpen!" (Psalm. 50:15).

2) Deze woorden drukken geen verzet of verontwaardiging uit, maar dienen, om bij de Heere verder onderzoek te doen en tot Hem te bidden..

23. Want van toen af, dat ik tot Farao ben ingegaan, om in Uw naam te spreken, heeft hij dit volk kwaad gedaan; en Gij hebt Uw volk geenszins verlost, 1) gelijk Gij toch beloofd had.

1) Mozes houdt de Heere het onbegrijpelijke van Zijn leidingen voor en wil Hem tot hulp in de tegenwoordige grote nood bewegen. Over zulke uitstortingen van een aangevallen, bekommerd hart, zie Ge 15.3

Al de tegenstand van Farao en het schijnbaar mislukken van Mozes' zending, moest dienen, opdat de kracht van de Heere en Zijn almacht des te sterker zou worden geopenbaard.

24. 1) God gaf hem niet aanstonds een antwoord op zijn vraag, waarom dit geschiedde; de verdere ondervindingen, die Mozes bij de leiding van Israël hebben zou (Johannes 13:7), zouden hem dit vanzelf duidelijk maken; toch wil Hij Zijn bede om hulp met bepaalde toezeggingen beantwoorden. Toen zei de HEERE tot Mozes: Nu zult gij zien, wat ik aan Farao doen zal, 2) want van nu aan zal Ik, om zijn honende verachting van Mijn Naam, hem

plagen; door een machtige hand gedwongen, zal hij hen latentrekken. Ja, door een machtige hand zal hij genoodzaakt worden, hen uit zijn land te drijven. (hoofdstuk 11:1; 12:33).

1) Velen beginnen hoofdstuk 6 met dit vers in navolging van de Hebreeuwse tekst..

2) Mozes was het wel onwaardig, dat God hem zo zacht en vriendelijk antwoordt. Maar de beste Vader vergeeft, overeenkomstig Zijn weergaloze zachtmoedigheid, zowel de zonden van Mozes als van het volk, opdat Hij, wat Hij besloten had, omtrent de verlossing zou vervullen. Doch niets nieuws voert Hij meer aan, maar herhaalt en bevestigt een vroeger gezegde, dat Farao niet zou gehoorzamen, tenzij hij door geweld gedwongen werd. In het woord nu zult gij zien ligt een stilzwijgend verwijt ten opzichte van zijn onredelijke haast, omdat hij de vervulling van de belofte niet afwacht. Vervolgens wordt de reden te berde gebracht, waarom God niet wil, dat Zijn volk door de tiran uit vrije beweging wordt vrijgelaten, opdat als het ware het werk van de bevrijding op bijzondere wijze in het oog zou vallen..

Mozes had beproefd, wat hij kon doen, maar niets teweeggebracht hebbende, zo zei God: Nu zult gij zien, wat Ik doen zal; berust maar in Mijn almacht en rechtvaardigheid, en gij zult zien, wat van zijn hoogmoed en trotsheid worden zal. Als Ik mij opmaak, om te verdelgen, zo zal niemand uit mijn hand verlossen; onder Mij worden gebogen de hovaardige helpers. Dan zal de verlossing van Gods Kerk gelukkig voortgaan, als God het werk in Zijn eigen hand neemt..

HOOFDSTUK 6.

MOZES VERKRIJGT VAN GOD EEN NIEUW BEVEL. HIJ BESCHRIJFT ZIJN GEBOORTEREGISTER.

1. Verder sprak God tot Mozes, 1) en zei tot hem: Ik ben, gelijk Ik u reeds bij de eerste roeping (hoofdstuk 3:13 vv.) verklaard heb, de HEERE, Jehova, de eeuwige, onveranderlijke, de alleen waarachtig zijnde.

1) God vervolgt Zijn gesprek, opdat Mozes de onrustige gemoederen van zijn volk weer tot bedaren zou brengen. Verder bestraft Hij hun wantrouwen door de herinnering aan Zijn Verbond te hernieuwen, omdat, indien zij in hun harten hiervan ten volste verzekerd waren geweest, zij veel standvastiger in het hopen op de verlossing zouden gebleven zijn. Hij toont dus, dat het niets nieuws is, wat Hij nu heeft verkondigd, daar zij vroeger van de vaders hadden gehoord, dat zij door God tot een bijzonder volk waren uitverkoren, en de kennis van hun aanneming hun bijna als met de moedermelk was ingegeven. Waardoor hun stomtheid des te meer afkeuring verdiende en meer aan de dag trad, als zij zo woest tegen Mozes murmureerden, alsof hij zelf had verzonnen, wat hij in de naam van God had beloofd..

Men dwaalt, indien men meent, dat wij hier dezelfde verschijning hebben, maar uit een oude bron geput, welke ook in hoofdstuk 3 wordt meegedeeld. Bij de eerste oogopslag is het toch zeer duidelijk, dat, wat de Heere hier zegt, is naar aanleiding van hetgeen in het vorige hoofdstuk is vermeld, en dient om de bezwaarde gemoederen van de kinderen van Israël tot rust te brengen, zowel als om Mozes te sterken tot zijn roeping, na zijn eerste ontmoedigende ontmoeting. De Heere wijst erop, dat Hij, door Zijn gerichten te voltrekken aan Farao, om Zijn volk te verlossen, zich niet alleen als El-Schaddaï, de Almachtige God, maar ook als Jehova, de Verbondsgod, de Getrouwe, zal openbaren..

2. En Ik ben, voor deze aan Abraham, Izak en Jakob verschenen, als El-Schaddaï, God de Almachtige (Genesis 17:1; 35:11); doch met Mijn naam HEERE, ben Ik hun niet bekend geweest. 1)

1) De aartsvaders hadden de naam Jehova gehoord en genoemd (Genesis 15:7; 28:13), maar zó, dat zij geloofden hun "God, de Almachtige" zou Zich als Jehovah betonen aan hun nageslacht. Die naam draagt God als Verbondsgod van Israël. Voordat Abrahams geslacht tot een volk was geworden, konden zij Hem dus ook niet met die naam aanroepen, maar zich alleen in de belofte verblijden. Hier vinden wij alzo een keerpunt in Israëls geschiedenis. Nu begon God na zolange voorbereiding, de belofte te vervullen, die Hij aan de vaders gegeven had, gelijk de Heere dit in het volgende vers zelf aanwijst..

Men vatte intussen de scheiding tussen de naam, die aan Abraham en die anderen, die aan Mozes geopenbaard is, niet zó op, alsof, wat Mozes ontving, aan Abrahams leven geheel vreemd zou gebleven zijn. Terecht merken onze Kanttekenars op, dat reeds in Genesis 15:7 tot Abraham was gesproken: "Ik ben Jehova, die u uit Ur der Chaldeeën heb uitgeleid," en is het begrip van de "Eeuwige" in de Jehova-naam een onmiskenbare gedachte, wat in Genesis

21:33 wordt meegedeeld: "En hij plantte een bos te Ber-séba en riep aldaar de naam van Jehova, de eeuwige God, aan." Geen twijfel dus, of, voor zover de Naam kan geopenbaard zijn, afgescheiden van de ervaring, die de ziel van de ware openbaring van God heeft, is ook de naam Jehova, is ook Zijn eeuwigheid aan Abraham bekend geweest, en door hem aangeroepen..

De Heere wil hiermee niet zeggen, dat de aartsvaders alle zielservaring hebben gemist van de naam Jehova, maar, dat zij niet hebben gedeeld in de volle openbaring van die Naam. Opvoedend gaat God met Zijn volk, met Zijn Kerk te werk, ook in en door de openbaring van Zijn heerlijk en heilig Wezen..

3. En ook heb Ik Mijn verbond 1) met hen opgericht, dat Ik hun geven zou het land Kanaän, het land van hun vreemdelingschappen, a) waarin zij vreemdelingen geweest zijn.

a)Genesis 17:2-8; 26:2-5; 35:11,12.

1) De Heere wijst op het Verbond, dat Hij met de aartsvaders had opgericht, als de reden, waarom Hij Israël zal vrijmaken. De Heere wil zeggen: Ik heb het Verbond opgericht, bijgevolg waar ik Israël hoor kermen, zal Ik, om dat Verbond, mij haasten tot bevrijding.

4. En ook 1)heb ik gehoord het gekerm van de kinderen van Israël, die de Egyptenaars in dienstbaarheid houden, en Ik heb aan Mijn verbond gedacht. Mijn toezegging aan de vaderen, en deze tegenwoordige verdrukking, die tot het hoogste geklommen is, geven Mij tezamen aanleiding; om Mij juist nu, zowel door Mijn Naam, als door Mijn daden, als de Verbondsgod van Israël te openbaren.

1)"Ook." Dit woordje wordt bij gevolgtrekking gebruikt..

5. Daarom zeg tot de kinderen van Israël: Ik ben Jehova, de HEERE, 1) die Mij nu als zodanig verheerlijken zal, en Ik zal also u van onder de lasten van de Egyptenaren, en Ik zal u redden uit hun dienstbaarheid, en zal u verlossen door een over hen, die u verdrukken, uitgestrekte arm, en door grote gerichten, 2) die Ik over hen zal laten komen.

1) Dit is, om alle twijfel weg te nemen. Want menselijkerwijs gesproken, was het een onmogelijke zaak, een weerloze menigte aan zulke woeste tyrannen te ontrukken, niet minder dan de schapen uit de muil van de wolven te rukken, en ze ongedeerd te redden, nadat zij, door hun tanden stuk gereten verscheurd waren. Daarom verkondigt God hier, dat het door Zijn onvergelijke Sterkte zou geschieden, opdat Hij lere, dat niets Hem onmogelijk zal zijn, om in welke zaak het ook zijn moge Zijn wil door te zetten. Daarom voegt Hij er aan toe, dat Hij een verlosser zijn zal met zijn uitgestrekte arm en door grote gerichten..

2)"Door een uitgestrekte arm en door grote gerichten." Het laatste zou het gevolg zijn van het eerste. De Heere zou zijn arm uitstrekken, en die uitgestrekte arm zou over Egypte niets dan onheil, niets dan strafgerichten brengen. De uitgestrekte arm van God dient, óf om Zijn kinderen te beschermen, óf om de goddelozen te kastijden..

6. En Ik zal u tot Mijn volk, 1) Mijn eigendom aannemen, en Ik zal u tot een God zijn; en gij zult dit op zo heerlijke wijze ondervinden, dat gij zelf bekennen moet, dat Ik, de HEERE, uw God ben, die u uitleidt, van onder de lasten 2) van de Egyptenaren.

1) Hiermee wordt het doel van de bevrijding beschreven, welke bestaan zou zijn in een onafgebroken voortdurend van de genade van God. Want het zou nog weinig geweest zijn, als het volk eenmaal uit Egypte zou verlost zijn, indien het niet, verlost zijnde, onder de bescherming en leiding van God geleefd had. Zoals daarom vroeger Hij door de besnijdenis het heilige zaad van Abraham van de overige volken had afgezonderd, zo heiligt Hij het nu wederom en belooft, dat Hij hun tot een God zou zijn. Door deze woorden wordt zowel de bijzondere verkiezing als haar eeuwigdurendheid verzekerd, omdat het evenwel geldt, om als volk van God gerekend te worden, dat men door een bijzonder privilege die gunst ontvangt, als dat men door aanneming wordt geroepen, om te hopen op het eeuwig heil. De toekomst zou dan niet een tijdelijke gunst zijn, wanneer God met uitgestrekte arm het volk uit Egypte zou opvoeren, maar dit zou als het ware het begin van eeuwigdurende gunst zijn. Verder, tussen ons en de Israëlieten bestaat onmiskenbare gelijkenis, daar God door de hand van Zijn eniggeboren Zoon, ons aan de tyrannie van satan ontrukkt heeft, is dit met dit doel geschied, opdat Hij ons altijd met Zijn vaderlijke liefde nabij zou zijn..

Maar niet alleen verlossing uit ellende, ook schenking van het waarachtig goede, van het heil zelf, is de uiting van Gods Goedertierenheid en het uitvloeisel van het door Hem gemaakt verbond met zijn volk. Ook dat moet Israël weten. "En Ik zal u tot Mijn volk aannemen en Ik zal u tot een God zijn, en gij zult bekennen, dat Ik de Heere, uw God ben, die u uitleidt van onder de lasten van de Egyptenaren." Wat heerlijke opening van het onwaardeerbare heil wordt aldus aan het volk gegund! Welke blik mocht het werpen in de schone toekomst. Al wat het recht gestemd hart slechts begeren kan, belooft de goedertierenheid van de Heere: aanneming tot eigen volk, een bijzondere verbondsbetrekking met God, de geestelijke bevinding van het heil, heilige dankbaarheid van de verlostten..

2) In het Hebreeuws Sivloth, zaken die zwaar te verdragen zijn, zware en moeitevolle arbeid. De LXX vertaalt, van onder de macht. Deze laatste vertaling is minder gelukkig. God zag Israël gebukt gaan onder zware arbeid en ondragelijke lasten, en nu belooft Hij aan dit volk, dat voor de wereld geen gedaante noch heerlijkheid heeft, dat het Zijn volk zal zijn en dat Hij als Zijn volk zal uitleiden.

7. En Ik zal u brengen in dat land, 1) waarover Ik Mijn hand opgeheven heb, 2) om te zweren (Genesis 14:22), dat ik het aan Abraham, Izak en Jakob geven zou (Genesis 22:16 vv.; 24:7; 26:3; 50:24), en Ik zal het ook doen; Ik zal dat land, dat Ik beloofd heb, werkelijk aan u geven toteen erfdeel, Ik, de HEERE, 3) Ik de Almachtige, die spreek en het is er; Ik de Getrouwe, die nimmermeer verander.

1) Is er onder mensen geen trouw, Hij is de Heere, de Waarheid zelf, die steeds aan Zijn verbond gedenkt, en het nimmermeer verbreekt, en trouw houdt in eeuwigheid. Is in ons geen vermogen en bij geen schepsel hulp; Hij is de almachtige God, die alles vermag, een algenoegzaam God, Wie het nooit aan krachten faalt. Is bij mensen geen barmhartigheid, geen

genade, Hij is vol van genade en barmhartigheid; Hij hoort het weklagen en geschrei; Hij laat het tot Zich komen; Hij wil uithelpen en een God van liefde zijn. Welgelukzalig allen, die op Hem betrouwen.

Wellicht uit vrees voor farao's toorn had Mozes de door God bevolen tekens niet verricht (zie Ex 5.3). Daarom moest Mozes zware tegenstand ondervinden, die ons ook in de volgende verzen voorgesteld wordt, en die hem weer moeten laten horen, zoals hij al eerder vernomen heeft: "wie heeft u tot een rechter en overste over ons gesteld" (Ex.5:21; 6:8). Toch laat de vergevende God, die weet waarvan wij gemaakt zijn, Zijn dienaar niet los, maar wekt hem op, met de heerlijkste belofte..

2)"Waarover Ik Mijn hand opgeheven heb." Weggelaten zijn de woorden: naar de hemel. Waaromtrek Ik gezworen heb, wil de Heere zeggen. Deze woorden wijzen op Genesis 22:16 in verband met Genesis 26:3. De hand opheffen naar de hemel, was een gewoonte bij de eedzwerigen. (Deuteronomium. 32:40). Waar de Heere zelf ter bevestiging van Zijn beloften de eed gebruikt, is het Zijn schepselen ter bevestiging van de waarheid ook niet verboden. De Heere gebruikt deze uitdrukking, aan de gewoonte van de mensen ontleend, om daarmee het begrip van de mensen tegemoet te komen..

3) Met de herhaling aan het slot, dat Hij de Heere is, prent Hij in, dat Zijn macht, die gemakkelijk alle hinderpalen uit de weg stelt, onoverwinnelijk is. Evenwel deze uitdrukking vermeldt ook tegelijk de wezenlijkheid van Zijn bestaan, alsof Hij zeggen wil, dat Hij bovenal Degene was, aan Wie men zich veilig kon toevertrouwen, omdat Hij zowel getrouw was in Zijn beloften als begaafd met onmetelijke krachten..

8. En Mozes sprak 1) also tot de kinderen van Israël; doch zij hoorden naar Mozes niet, vanwege de benauwdheid van geest, 2) die hun hart onvatbaar maakte, en vanwege de harde dienstbaarheid, die hun niet eens tijd liet, om de bode van God oplettend aan te horen. Ja zelfs wilden zij liever niets meer daarvan horen, daar zij vreesden, dat bij vernieuwde pogingen van Mozes, de verdrukking nog zou toenemen. (hoofdstuk 14:12).

1) Uit dit vers blijkt, dat over de tweede zending, welke Mozes bevolen wordt te volbrengen, gehandeld wordt. Tevoren nu, hadden zij met grote vreugde en met groot gejuich vernomen, dat de tijd van de verlossing was gekomen en God daarvoor gedankt; nu verhaalt Mozes dat hun gemoederen te benauwd waren, dan dat zij aan iemand gehoor verleenden, welke hen van de naderende gunst mededeling deed. Zo snijden dikwijls door hun oren toe te stoppen, zij, die in ellende verkeren, de toegang tot de beloften van God af. Wat bijna aan een toversprookje gelijk is. Want dat zij, die verzadigd zijn, of zelfs zwelgen in hun voorspoed de genade van God van de hand wijzen, is niets verwonderlijks, maar dat de smart, welke hen, die onder rampen als bedolven liggen, hongerig naar de genade van God moet maken, tot een hinderpaal is, om de troost aan te nemen, welke God uit eigen beweging aanbiedt, dat strijdt als het ware met de natuur. En toch is het de algemene ervaring, dat hoe meer sommigen in angst verkeren, zij zich des te meer verharderen om geen plaats te laten voor de hulp van God. Aan deze kwaal verhaalt Mozes dat de kinderen van Israël hebben geleden, daar de zo

lieflijke uitnodiging van God, door hen als met gesloten oren werd afgewezen, omdat de angst hun gemoederen in bezit had genomen..

2) In het Hebreeuws Mekkotser roach, letterlijk, vanwege de kortheid van adem. De betekenis is dus duidelijk. Wie op lichamelijk gebied kortademig is, is benauwd. Waar dit hier ziet op de gesteldheid van het gemoed, daar kan niet anders dan van angst van de ziel, van benauwdheid van geest sprake zijn. Knobel vertaalt: wegens kortheid van geest d.i. ongeduld. Rosenmüller, wegens kortademigheid en verklaart dan: dat zij zo zeer onder de lasten gebogen gingen, dat zij nauwelijks de adem op en neer konden halen.- De LXX vertaalt apothv sligoquciav, wegens kleinmoedigheid. -De ademhaling van het geloof was bij Israël onderdrukt, niet fris. Het geloof van straks had plaats gemaakt voor on- of kleingeloof en daardoor waren zij onvatbaar voor dit ogenblik om de genade van God op haar waarde te schatten, om de belofte te omhelzen..

9. Verder sprak de HEERE 1) tot Mozes, zeggende:

1) Wanneer Mozes dreigt te bezwijken, of door zijn ontmoeting ontmoedigd is, komt de Heere tot hem om hem als opnieuw Zijn bevel bekend te maken, om hem daarmee te verzekeren, dat in welk een toestand het volk ook moge verkeren, Hij toch zijn Raad zal uitvoeren. Het ging Mozes, als later Elia, die bij Horeb ook een nieuwe aanwijzing nodig had, dat hij werkelijk een gezant van de Allerhoogste was..

10. Ga heen, naar het koninklijk paleis; spreek tot Farao, de koning van Egypte, dat hij de kinderen van Israël 1) uit zijn land laat vertrekken.

1) Het is opmerkelijk, dat het land Egypte het land van de koning wordt genoemd. Het land zelf behoorde hem en het volk eveneens, dat tot dit land behoorde. Maar de kinderen van Israël behoorden niet hem, maar hun God en Koning. Daarom moest hij deze laten vertrekken. Dit had Mozes in naam van God de koning aan te zeggen..

Ziet toe, dat gij een roeping van God in acht neemt. Vraagt bij tegenstand, of ook gij de staf van God niet ongebruikt hebt gelaten. Merkt op, dat geen tegenstand, hoe zwaar ook, u mag doen wijken. Vriend en vijand mogen u alleen laten; gij moet gaan, en God is getrouw..

11. Doch Mozes sprak voor de HEERE, zeggende: Zie, de kinderen van Israël hebben naar mij niet gehoord hoe zou mij dan Farao horen? 1) Daartoe, daarenboven a) ben ik onbesneden van lippen; 2) mijn lippen zijn als met eenvoorhuid bedekt, zodat mijn spraak zwaar is (hoofdstuk 4:10); hoe zou ik dan voor die trotse en overmoedige man durven komen?

a) Jesaja. 6:5 Jer.1:6

1) Mozes is geheel en al ontmoedigd. Hij keurt zichzelf volstrekt niet goed voor het grote werk hem opgedragen. Hier nu is geen onwil, maar een gevoel van onmacht. Dat Israël hem niet hoort, ligt aan hem. Hij is geen man, die indruk maakt door zijn woorden. Hij is onbesneden van lippen. Maar ziet, nu is Mozes dan ook daar, waar God hem hebben wil,

opdat Hij ook in deze alleen de eer van zijn werk zal ontvangen. Niet Mozes, niet Mozes zelfs met de staf van God in de hand, maar Mozes als instrument in de hand van God, zal het werk van de Heere uitvoeren..

2) Een oneigelijke spreekwijze in de Heilige Schrift, om te kennen te geven, deze of geen gebreken van lichaam en geest, waardoor iemand onrein is en onbekwaam tot het doen van zijn plicht; in die zin wordt dikwijls gemeld van onbesnedenen van hart, oor, enz..

12. Evenwel, sprak de HEERE tot Mozes en tot Aäron, en gaf hun bevel aan de een zijde aan de kinderen Israëls, en aan de andere zijde aan Farao, de koning van Egypte, om de kinderen Israëls uit Egypteland te leiden. 1)

1) Wat de Heere sprak wordt in Hoofdst. 7:1 vermeld.

13. Dit zijn de hoofden van ieder huis, van hun vaderen, van de families, waartoe Mozes en Aäron behoorden. Om de stam van Levi als de derde aan te wijzen, wordt vooraf nog met een enkel woord van de beide eersten gewag gemaakt.a) De zonen van Ruben, de eerstgeborene van Israël, zijn Hanoch en Pallu, Hezron en Charmi; dit zijn de gezinnen van Ruben; 1) deze vier zonen waren de hoofden van de vier geslachten van die stam.

a) Genesis 46:9 Numeri. 26:5; 1 Kronieken 5:3.

1) Wegens zijn afstamming van de twaalf zonen van Jakob vormde het volk van Israël een grote familie, en heette als zodanig het huis van Jakob of Israël. Dit huis verdeelde zich naar de afstamming: 1. in stammen, waarvan er sedert de aanneming van de beide zonen van Jozef als kinderen, (Genesis 48:5) eigenlijk dertien waren, doch staatsrechterlijk altijd slechts twaalf geteld werden, daar òf Levi, die geen eigen stamgebied verkreeg, niet gerekend werd, òf in plaats van Efraïm en Manasse alleen de naam Jozef gebruikt werd; 2. in geslachten, voortgekomen uit de zonen, gedeeltelijk ook uit kleinzonen en achterkleinzonen van de 12 stamvaders; 3. in gezinnen, voortgekomen uit de zonen of kleinzonen van de hoofden van de geslachten Jozua 7:14 vv.). In ons geslachtsregister nu is op te merken, dat nergens al de zonen van een vader genoemd worden, maar alleen diegenen, die hoofden van geslachten en families werden; alleen bij Amram (vs.20) schijnen alle zonen, tenminste die hij bij Jochébed verkreeg, opgegeven te zijn; deze zijn ook daarom van des te meer betekenis, omdat zij het middelpunt van de gehele verdere geschiedenis van Israël geworden zijn..

III. Vs. 14-27. Mozes staakt hier voor een ogenblik zijn mededelingen, om de betrekking aan te wijzen, waarin hij en zijn broeder tot het gehele volk staan, door een mededeling uit de geslachtsregisters.

14. a) En de zonen van Simeon: Jemuël en Jamin, en Ohad, en Jachin, en Zohar, en Saul, de zoon van een Kanaänitische; dit zijn de gezinnen van Simeon, de hoofden van de geslachten van deze stam.

a) Genesis 46:10 Numeri. 26:12; 1 Kronieken 4:24.

15. a) Dit zijn nu de namen van de zonen van Levi, de derde zoon, om wie het hier voornamelijk te doen is, naar hun geboorten; naar de verdere afstammelingen: Gerson, en Kehat en Marari. En de levensjaren van Levi, het stamhoofd, waren honderd zevenendertig jaar.

a) Genesis 46:11 Numeri. 3:17; 26:57; 1 Kronieken 6:1,16; 23:6.

16. a) De zonen van Gerson, door welke zijn geslacht in families verdeeld werd, Libni (wit) en Simeï (beroemd) naar hun gezinnen.

a) 1 Kronieken 6:17; 23:7

17. a) En de zonen van Kehat: Amram 1) (volk van de verhevenheid), en Jizhar (gezalfde) en Hebron (vergadering), en b) Uzziël (kracht van God); en de levensjaren van Kehat, het hoofd van dat huis, waartoe Mozes en Aäron behoorden, waren honderd drieëndertig jaar.

a) 1 Kronieken 6:18; 23:12 b) Leviticus. 10:4

1) In Numeri. 3:27 wordt het getal van de afstammelingen van Kehat of Kahat, van al wat mannelijk was, van één maand en daarboven genoemd, als achtduizend en zeshonderd. Men meent daaruit niet alleen te moeten afleiden, dat tussen Levi en Mozes meer dan vier geslachten geweest zijn, maar ook, dat Amram, de vader van Mozes, een ander is geweest als Amram, de zoon van Kehat. Uit vs.19-21 blijkt echter duidelijk, dat Mozes slechts één Amram gekend heeft, of liever, dat hij Amram, zoals hij hier genoemd wordt, de zoon van Kehat vereenzelvigd heeft met zijn vader. Ons inziens, is dit de enige goede oplossing, dat men aanneemt, dat tussen Kehat en Amram, Jizhar, Hebron en Uzziël wel één of meer geslachten zijn weggevallen, maar dat er slechts één Amram is geweest. Het is toch meer gebruikelijk in de Heilige Schrift, dat kleinzonen of achterkleinzonen, zonen worden genoemd.

Met deze verklaring is Numeri. 3:27,28 niet in onoplosbare strijd met onze tekst. In Numeri. 3:27 toch wordt het geslacht van Kehat besomd op achtduizend zeshonderd, maar niet direct gezegd, dat de Amramieten enz. alleen zijn nakomelingen zijn geweest, d.w.z. dat Amram en zijn broeders zonen van hem, in de volstreckte zin van het woord, zijn geweest. Deze vier: Amram, Jizhar, Hebron en Uzziël, waren de toen levende vertegenwoordigers van het geslacht van Levi; de hoofden van zijn geslacht, gelijk in de dagen van David het Uriël was. Deze geslachtslijst heeft voor de volgende tijden, als de officiële geslachtslijst van Levi's nakomelingen, gediend..

18. a) En de zonen van Merari: Machli (zwakheid) en Mûsi (terugwijkende); dit zijn de gezinnen van Levi, naar hun geboorten.

a) 1 Kronieken 6:19; 23:21

19. a) En Amram nam Jochebed, (heerlijkheid van Jehova), zijn tante; 1) een zuster van Amrams vader (Numeri. 26:59), zich tot een vrouw, en zij baarde hem, behalve Mirjam, twee

zonen, Aäron en Mozes, de laatste drie jaar na de eerste (hoofdstuk 7:7 Numeri. 33:38 vv. Deuteronomium. 34:7), en de levensjaren van Amram waren, evenals die van Levi (vs.16) honderd zevenendertig jaar.

a) Exodus. 2:1

1) Later is door de Heere zulk een huwelijk verboden (Leviticus. 18:12). In die dagen was het nog geoorloofd.

20. a) En de zonen van Jizhar, Kehats tweede zoon, Korah, (ijs, stoutmoedig), en Nefeg, (spruit), en Zichri (die in het geheugen bewaard wordt).

a) Numeri. 16:1

Hebrons zonen worden niet vermeld. Waarom niet, is niet bekend. Echter kan men hieruit niet afleiden, dat hij kinderloos is gestorven. Zowel in 1 Kronieken 15:9 als in 23:19 wordt van zijn nakomelingen melding gemaakt.

21. En de zonen van Uzziël, de vierde zoon: Misaël (wie is als God?), en Elzafan (God verbergt hem), en Sithri (bescherming).

22. a) En Aäron (om tevens verder diens geslachtsregister op te geven) nam zich tot een vrouw Eliséba (eed van mijn God), de dochter van Amminadab (volk van mildheid) zuster van Nahesson (kleine slang), uit de stam van Juda (1 Kronieken 2:3-10); en b) zij baarde hem Nadab (vrijwillig) en Abihu (Jehovah is mijn vader), Eleazar (die God helpt) en Ithamar (palmland). 1)

a) Numeri. 3:2; 26:60 b) Exodus. 28:1; 1 Kronieken 6:3; 24:1.

1) Van zijn eigen vrouw en kinderen zwijgt Mozes hier; want zijn waardigheid was alleen aan zijn persoon verbonden, niet aan zijn geslacht, terwijl daarentegen de nakomelingen van Aäron van hun vader het priesterlijk ambt erfden..

23. En de zonen van Korah, bekend door het oproer, dat de bevestiging van het Aäronitisch priesterschap tengevolge had (Numeri. 16 en 17) waren: Assir (gevangene), en Elkana (God heeft verlost) en Abisaf (vader van de verzameling); dit zijn de gezinnen van de Korachieten.

24. En Eleazar, de derde zoon van Aäron, op wie de hogepriesterlijke waardigheid is overgegaan (Numeri. 20:22 vv.), nam voor zich een van de dochters van Putiël (door God bedroefd) tot een vrouw; en zij baarde hem Pinehas (koperen mond), die in het begintijd van de Richters hogepriester was (Numeri. 15:7 vv.; 31:6 Jozua. 22:13). Dit zijn de hoofden van de vaders van de Leviëten, naar hun gezinnen.

25. Dit is Aäron en Mozes, 1) also is het met het geslacht van hen, tot welke de HEERE zei: Leidt de kinderen van Israël uit Egypte, naar hun legers. 2)

1) Niet zonder bedoeling komt Mozes er zo dikwijls op terug, dat hij en zijn broeder op Gods bevel dit ambt op zich hebben genomen. Zowel, opdat de Israëlieten zouden voelen, dat zij door de genade van God uit die zeer diepe afgrond van ellende waren gerukt, als ook, opdat zij hun zinnen zouden bepalen bij het oude Verbond van God, en erkennen, dat de hoop van de vaderen niet ijdel was geweest; en eindelijk, opdat zij voor de toekomst zich geheel aan God zouden overgeven. Doch de tegenstelling tussen de gehele menigte van het volk en twee zwakke mensen, die bovendien in zichzelf volstrekt geen moed bezaten, schijnt haast ongelofelijk te zijn. Want in het geheel niet waren zij bij machte, om zo grote last te torsen, indien niet God op verwonderlijke wijze bij velen de hoop levendig deed houden, op datgene wat Hij door hun hand zou bewerken. Daarom prijst ergens de Heilige Geest deze genade, dat God Zijn volk als schapen onder deze twee herders heeft uitgeleid. Want wat was minder waarschijnlijk, dan dat een zo groot volk en hetwelk meerdere volken uitmaakte, aan het bestuur van twee mannen zou gehoorzamen, welgeordend ingericht, zich gewillig tot één zou laten verzamelen, opdat het, ook trots de tegenstand van de machtigste koning, naar een ander land zich zou laten uitleiden. Want hoedanig was beider gezag, dat zij twaalf legers, naar hun eigenaardige rangen ingericht, konden besturen? Wat geen aardse koningen zouden kunnen bereiken met schatten, met wijs beleid, met vrees of bedreigingen, heeft God zonder dit alles gedaan door middel van twee weerloze mannen, die noch praktisch gevormd waren, noch een beroemde naam hadden, terwijl Mozes zelf, verschrikt door de grootheid van de zaak, de hem opgedragen zending dikwijls heeft afgebeden..

Hier wordt eerst Aäron en dan Mozes genoemd, omdat Aäron de oudste was, en straks in vs.26 eerst Mozes en dan Aäron, omdat daar van de zending, hem opgedragen, wordt gesproken. Door geboorte is Aäron de eerste, maar naar Gods wijs bestel moet ook hier de oudste voor de jongste plaats maken, als God zich opmaakt, om Zijn volk te verlossen. Deze draad loopt door heel de geschiedenis heen..

2)"Naar hun legers", d.i. naar de orde van hun stammen, familiegroepen en stamafdelingen.

26. Deze zijn het, die tot Farao, de koning van Egypte, spraken, opdat zij de kinderen van Israël uit Egypte leidden: dit is Mozes en Aäron.

IV. Vs.27-7:7. Nadat de losgelaten draad van het verhaal weer opgenomen is, wordt meegedeeld, hoe Mozes wederom op Aäron gewezen wordt, als die, zowel bij het volk als bij Farao, voor hem spreken zal, en hoe hem wordt toegezegd, dat de Heere door tekenen en wonderen de koning het vrijlaten van Israël afdwingen zal.

27. En het geschiedde op die dag, 1) waarop het eerder medegedeelde (vs.9-12) voorviel; als de HEERE tot Mozes sprak in Egypte.

1) Met vs.27 wordt de draad weer opgevat, die voor een ogenblik is afgebroken bij vs.13.

28. Zo sprak de HEERE tot Mozes, zeggende (vs.9,10): Ik ben de HEERE! Spreek tot Farao, de koning van Egypte alles, wat Ik tot u spreek.

29. Toen zei Mozes voor het aangezicht des HEEREN: a) Zie ik ben onbesneden van lippen, hoe zal dan Farao naar mij horen? 1)

a)Exodus. 4:10; 6:11

1) Wederom komt Mozes met zijn verontschuldigen, gevolg van zijn ontmoedigde toestand en daarom van gebrek aan geloof. Hiermee heeft de Heere tevens het onvolkomene van Mozes' Middelaarschap willen te kennen geven. Welk een verschil nog bij al de uitnemendheid van de man van God, Mozes, tussen de Middelaar vna het Oude Verbond en Hem, die terstond gereed was met het woord: "Zie ik kom, o God! om Uw wil te doen", opdat zijn volk uit erger dan Egypte's slavernij zou verlost worden. Dit moedeloze en vreesachtige geeft bij Mozes aan, de zwakheid van zijn bediening, waarop ook de Apostel wijst in zijn brief aan de Hebreeën. Als een getrouw geschiedschrijver verzwijgt Mozes zijn eigen fouten niet..

Welke christen herkent in Mozes niet zijn eigen zwakheid? Nu gelovig, dan ongelovig; in het werk van de heer nu moedig, dan terneergeslagen; bij gelukken verblijd, maar bij iedere tegenstand weer geheel bedroefd. Wie ziet in deze mededelingen niet de trouwe geschiedschrijver, die het allermint zijn eigen zonden verbergt? Maar wie bewondert ook tevens niet de neerbuigende liefde van God, die met de troostrijkste woorden, of ook met moeilijke ondervindingen tot ons komt in die treurige tijden van ongelooft? Wij zijn ontrouw, maar de Here is getrouw..

HOOFDSTUK 7.

VERANDERING VAN HET WATER IN BLOED.

1. Toen zei de HEERE tot Mozes: Zie, Ik heb u door Mijn woord, dat Ik thans tot u spreek, tot een God 1) gezet over Farao, dat gij hem evenzo in uw macht zult hebben, gelijk Ik over alles het gebied voer; en Aäron, uw broeder, zal uw profeet 2) zijn, gelijk gij het zijt van Mij; hij zal voor u, en uw woorden spreken.

1)"Door Mijn woord," spreekt de Heere: "zult gij over hem heersen; hij kante zich er tegen aan, en weerstreve, zoveel hij wil; hij zal toch uw wil moeten volbrengen." Zo staat het met hem, die Gods Woord heeft en Gods kind is; hem is macht over alles gegeven; want een Christen is zulk een machtig mens, dat hem alle schepselen moeten gehoorzamen; en al schijnt het oppervlakkig geheel anders, in waarheid is het toch zo. Wat ter wereld is sterker dan de dood, vreselijker dan de zonde, pijnlijker dan een kwaad geweten? En toch kan de Christen getuigen, dat hij over dat alles een Heer is..

Mozes zou zulke woorden spreken in de naam van de levende God, en God zou zulke wonderen doen door de hand van Mozes, zijn knecht, dat hij even daarom niet alleen ver boven Farao verheven, maar als in de plaats van God en zodoende een God tegen, boven, of over Farao gezet en verhoogd zou zijn, over wie hij niet alleen zou zegepralen, maar die hij in Gods naam zo zou richten en straffen, dat die grote koning, onaangezien al deze macht en heerlijkheid, de kinderen van Israël zou moeten laten trekken en vervolgens voor Mozes buigen..

2) Wat het woord profeet betekent, leert Exodus. 4:14-16, waar de Heere tot Mozes zegt: "Gij zult tot Aäron spreken, en de woorden in zijn mond leggen. Hij zal u tot een mond zijn en gij zult hem tot een God zijn. Aäron moest dus in het spreken de plaats van Mozes vervangen, en diens gedachten onder woorden brengen. Door hem zou Mozes spreken, zodat hij voor Mozes zijn zou, wat de mond in het spreken voor iederen mens is: het middel, om de inwendige gedachten aan anderen uitwendig mee te delen. Zo is daarom een profeet de mond van God, dat is: een middel, waardoor God de gedachten, die Hij openbaren wil, aan de mensen bekend maakt, of eenvoudiger: een man, door wie God spreekt (Jeremia. 1:9). Een profeet wordt daarom ook dikwijls man van God genoemd, want hij spreekt of handelt niet in zijn naam, maar in de naam van God" (2 Petr.1:21)

Hier komt de eigenlijke betekenis van het woord profeet (nabie) uitstekend uit. Deze was een welbespraakte tolk, die in naam van een ander het woord had te spreken. Gelijk Aäron dit was van en voor Mozes, zo moest deze dit tegenover Israël van en voor God de Heere zijn; om namelijk Zijn woorden over te brengen, aan diens gedachten vorm en klank te geven. Naar hem had het volk te luisteren, als sprak door en in de profeet de Heere zelf. Mozes was de profeet van God en Aäron was de profeet van Mozes. "Want, zo zegt de Heere, gij zult spreken alles wat Ik u gebieden zal; en Aäron uw broeder, zal tot Farao spreken, dat hij de kinderen van Israël uit zijn land laat vertrekken."

Profeteren is dus niet gelijk met: de toekomst voorzeggen; deze gave wenst Mozes niet heel het volk toe (Numeri. 2:29); dat bedoelde Samuel niet op de scholen te leren (1Sam.19:20); die gave is het niet, waarnaar wij moeten ijveren (1Kor.14:39), hoewel het in de aard van de zaak ligt, dat niemand de toekomst kan voorzeggen zonder profeet, zonder de mond van God te zijn; elk spreken door de Heilige Geest, elk brengen van Gods woord tot anderen is profetie. Christus was de hoogste Profeet, want Hij sprak geen andere woorden, dan die Hij, in de schoot van zijn Vader zijnde, had gehoord (Johannes 7:16; 14:24)

2. Gij zult spreken 1) tot Aäron alles wat Ik u gebieden zal; en a) Aäron, uw broeder, zal tot Farao spreken, dat 2) hij de kinderen van Israël uit zijn land laat vertrekken.

a) Exodus. 4:14

1) In vs.2 verklaart God, de Heere, nader wat het betekent, dat Aäron de profeet van Mozes zou zijn..

2) In het Hebreeuws Weschillach niet: "dat hij laat vertrekken" maar, en hij zal laten vertrekken..

3. Doch Farao zal die vrijlating niet zo spoedig doen geschieden; Ik zal Farao's hart verharden, 1) en Ik zal Mijn tekenen en Mijn wonderheden in Egypte vermenigvuldigen.

1) Ik twijfel niet of God heeft met dit eerste zindeel, zijn knecht tot standvastigheid aangezet, opdat hij des te dapperder de hardnekkige tegenstand van de tiran zou weerstaan; vervolgens herinnerd aan het middel, dat Hem ten dienste stond. Ik meen daarom deze plaats aldus te vertalen: Ik zal wel het hart van Farao verstokken, maar ik zal de tekenen vermenigvuldigen, alsof Hij wilde zeggen, dat voor Hem die verstoktheid geen hinderpaal zou zijn, daar de wondertekenen voldoende zouden bevonden worden om haar te breken. Met dezelfde bedoeling voegt Hij terstond daarbij: Ofschoon Farao niet naar U zal horen zal Ik echter mijn hand uitstrekken. En zeker, met dat doel, wilde God, dat Farao Mozes hardnekkig weerstand zou bieden, opdat de verlossing vna het volk meer in het oog zou lopen..

Als dan God hier zegt: Ik zal zijn hart verharden, dat is, verstokken of sterk maken, zo schijnt Hij daardoor aan te wijzen, dat Hij Farao zijn genade niet verlenen, maar hem aan zichzelf zou laten, waardoor zijn bovenkant langzamerhand zou verstijven en hard worden, even gelijk het water, de warmte van de zon missende verstijft en tot ijs wordt. Waartoe dan ook nog veel zou helpen: dat het natuurlijk licht, dat in hem was, veeleer tot een rechtvaardige vergelding voor zijn wreedaardige verdrukking weggenomen en verduisterd, dan genadig zou worden opgehelderd, straffende God dus zonde met zonde, door hem over te geven aan zijn onmenselijke en verkeerde wegen, opdat hij ook tevens de misdaad van zijn goddelozen vader zou leren boeten, ten gevolge van hetgeen God bedreigt, de kinderen van hen, die hem haten..

Zulk een oordeel van God is des te vreselijker, omdat een mens geen ellende voelt als hij in het midden van al zijn ellende is.

God zegt hier, dat Hij Farao's hart zal verharden. Het vervolg van de geschiedenis zal duidelijk maken, dat die verharding tevens het eigen werk en de zonde van Farao was, omdat hij alles, wat God deed om hem te dwingen het volk te laten vertrekken, eigenlijk verachtte; wel voor een ogenblik zich er om bekommerde, maar, nadat hij van de plaag was verlost, weer de oude van vroeger was, of liever erger dan vroeger, omdat elk verzet hem onvatbaarder maakte, om naar de stem van de Heere te horen, totdat God de zonde van zich ten Zijn wil te verzetten en zich te verharden, met de zonde van bijna gehele verharding strafte, zodat hij volslagen onaandoenlijk werd, ja zelfs de gezanten van Jehova, met de dood dreigde, als zij weer voor hem durfden verschijnen. Het verharden van Farao zelf, was de zonde, welke met de verharding, als oordeel van God, gestraft werd. In het Latijn wordt de verharding van de zijde van Farao vertaald door het woord *duritiës*, de verharding door God met dat van *obduratio*..

4. Farao nu zal, ook na zo vele tekenen van Mijn hand, naar u niet horen; wordt daardoor niet ontmoedigd; want Ik ben de Almachtige, en Ik zal Mijn hand 1) op Egypte leggen, en voeren Mijn legers, Mijn volk, de kinderen van Israël, uit Egypte, door grote gerichten. 2) Dit heerlijk doel, de uitleiding van Mijn volk, niet als van een hoop slaven, maar als van een zegepralend, met buit beladen krijgsleger, zal Ik, ondanks alle omwegen, die Ik, om zijnent- en uwentwil, en tot verheerlijking van Mijn naam, gaan moet, zeker bereiken.

1) Door "hand van God", wordt niet zelden Zijn gunst verstaan, maar ook dikwijls, zoals hier, Zijn almacht, welke Hij gebruikt om de mens te kastijden en te tuchtigen. De Heere zegt hier, dat Hij Egypte's land en volk zal bezoeken met Zijn tuchtigende hand..

2) Ook hier verzekert de Heere wederom, dat Zijn volk als een welgeordend geheel, als een vrij volk zal uittrekken. Farao met al zijn geweldhebbers moge tegenwerken en het zoveel mogelijk trachten te verhinderen, de Heere zal tonen, dat hij is de El-Schaddaï, de Almachtige, en Jehova, de Heere.

5. Dan zullen de Egyptenaars, door de gerichten, die Ik over hen zal laten komen, weten, 1) dat Ik de HEERE ben. Wanneer Ik Mijn hand over Egypte uitstrek, en de kinderen van Israël uit het midden van hen uitleid, dan zullen zij weten, dat Ik de getrouwe Verbondsgod van Mijn volk, dat Ik alleen God ben.

1) Farao had in zijn drierist verzet, en onbuigzame hoogmoed gevraagd: Wie is de Heere? Hier verklaart diezelfde God, dat straks de Egyptenaren zullen bekennen, dat Hij de Heere is.

6. a) Toen deden Mozes en Aäron, 1) gelijk als hun de Heere geboden had, also deden zij. 2)

a) Psalm. 105:28

1) Alle versaagdheid en alle twijfel was bij Mozes, na deze toespraak van de Heere, geheel overwonnen; Aäron sloot zich met volle beslistheid aan hem aan, bereid om hem als profeet te dienen..

2) Met die laatste uitdrukking wil de Schrijver zeggen, dat zij alles, wat zij verricht hadden, gedaan hadden volgens de voorschriften en het bevel van God..

7. En Mozes was tachtig jaar oud, 1) en Aäron was drie en tachtig jaar oud, toen zij, gelijk in vs.8 vv. verhaald wordt, voor de tweede maal, tot Farao spraken. 2)

1) Het leven van Mozes is in drie gelijke delen verdeeld.

1. 40 jaar is hij in Egypte geweest aan het koninklijk hof; 2. 40 jaar bij zijn schoonvader onder de Midianieten; 3. 40 jaar in de woestijn met het volk. In het geheel is hij dus 120 jaar oud geworden (Deuteronomium. 34:7). Het volgende gedeelte tot op de uittocht valt waarschijnlijk in de tijd van het begin van februari tot het begin van april 2513 na de wereldschepping = 1487 v. Chr..

2) Aan dit keerpunt van de geschiedenis wordt, gelijk dit vroeger ten opzichte van hun geslacht geschiedde, nu hun leeftijd opgegeven; en dat wel evenals in Genesis 41:46 van Jozef, om aan het verhaal grote mate van aanschouwelijkheid te geven. Ook nog in dit tijdperk bleef de leeftijd van de mensen een hoger jarental bereiken, ofschoon dit trapsgewijs afnam. Wij hebben ons Mozes voor te stellen als een krachtige grijsaard..

I. Vs. 8-13. Met een wonderteken, tot bevestiging van hun Goddelijke zending toegerust, treden Mozes en Aäron wederom voor Farao, en eisen Israëls vrijlating. Als zij hun wonderteken verrichten, en de koning zijn tovenaars het hun laat nadoen, verslindt Aärons staf de staven van de tovenaars, en Jehova's macht heeft daardoor een beslissende overwinning over de macht van de Egyptische goden behaald; doch Farao, in plaats van zich te buigen voor de God van Israël, verstokt zijn hart tegen Hem, en volhardt bij zijn weigering om het volk te laten vertrekken.

8. En de HEERE sprak tot Mozes en Aäron, toen zij zich op weg naar de koninklijke residentie bevonden, zeggende:

9. Wanneer Farao, op het bevel dat gij in Mijn naam tot hem richt, namelijk om de kinderen van Israël te laten vertrekken (vs.2), tot u spreken zal, zeggende: Doet een wonderteken 1) voor u; bewijst door enig teken, dat gij waarlijk van een God gezonden zijt, die machtig zou zijn Zijn volk te helpen; zo zult gij, Mozes! tot Aäron 2) zeggen: Neem uw staf, de door Mij u gegevene (hoofdstuk 4:2 vv.; 4:17,20), en werp hem voor Farao's aangezicht neer; hij zal tot een draak worden. 3)

1) In het Hebreeuws Mophèth eig. wonderheden. Het wonderteken (Mophèt) is wel te onderscheiden van het teken Oth. Een teken dient meer om de opmerkzaamheid te trekken, een wonderteken, bedoelt dit niet alleen maar bovenal om de verbazing gaande te maken, en tot overtuiging te brengen van de bijzondere tussenkomst van God..

2) Waarom Aäron eerder dan aan Mozes bevolen wordt de staf neer te werpen, is voor mij niet uitgemaakt. Wellicht, omdat God daarmee wilde tonen dat hij de hoge stand van de door en door trotse dwingeland met voorbedachte rade gering achtte. Waarom Hij zich niet

vervaardigde zijn kracht door de hand van zijn voornaamste knecht tentoon te spreiden, maar door die van zijn tweede. Daarom met het oog op de dienst wordt de staf van God en van Mozes nu die van Aäron genoemd..

3) Hetzelfde teken, waarmee Mozes zijn goddelijke zending voor Israël bewees (hoofdstuk 4:2 vv.; 29 vv.), moet nu tot een gelijk doel voor Farao geschieden; het heeft nu echter een andere betekenis dan toen, niet meer een zinnebeeldig-geestelijke betekenis (zie Ex 4.9); het is het begin van een strijd, die de Heere met Egypte's goden wil strijden, om na overwinning hen neer te storten en Zijn gericht over hen te houden (hoofdstuk 12:12; 15:11; 18:11)). Er is namelijk geen godsdienst in de heidenwereld, waarmee niet de magie verbonden is, d.i.: de aangeleerde bekwaamheid van de met de godsdienstverrichtingen belaste personen, om, gelijk men meende, door allerlei geheime middelen de krachten van een geestenwereld zich naar willekeur dienstbaar te maken. Dit geschiedde, óf om te vernemen, hetgeen voor het natuurlijk, menselijk weten verborgen is (Mantica of waarzeggerij), óf om te volbrengen, wat de natuurlijke, menselijke kracht niet vermag (operatieve magie of tovenarij). Een hoofdtak van de Egyptische magie was steeds de slangenbezwinging. Van zekere geslachten, die van de Psyllen, wordt verhaald, dat zij een soort van magnetische invloed op de slangen uitoefenden, hen met hun stem uit hun schuilhoeken lokten, of door aanraking in een toestand van bedwelming en verstijving brachten. De Egyptische tovenaars verstonden het dus, een slang, tenminste een bijzondere soort slangen, de Hayeh, gelijk zij tegenwoordig heet, als in een stok, en daarna de stok weer in een slang te veranderen; met deze hun kunst stonden zij in de dienst van hun goden. Nu daalt God met het wonderteken, dat hij Mozes en Aäron laat verrichten, op de strijdplaats neer en grijpt het gehele toverwezen daardoor aan, dat Zijn dienaren werkelijk volbrengen moeten, wat de dienaren van de heidense goden slechts in schijn pleegden te volbrengen; en wel, opdat het werkelijk volbrengen recht in het oog zou vallen, moeten Zijn dienaren juist het omgekeerde doen: wat oorspronkelijk een stok is, verandert in een wezenlijke slang; niet, wat oorspronkelijk een slang is, in een en dan nog slechts schijnbare stok..

10. Toen ging Mozes en Aäron naar Farao, en deden zoals de HEERE geboden had; zij herhaalden in de naam des Heeren hun vorige eis (hoofdstuk 1:5). Toen hij naar een teken vroeg (vs.9), vreesden zij niet meer gelijk vroeger (hoofdstuk 5:3), maar volbrachten het bevel des Heeren, en Aäron wierp zijn staf neer voor Farao's aangezicht, en voor het aangezicht van zijn knechten, en hij werd tot een slang, een draak, die door menigvuldige wendingen een werkelijke slang bleek te zijn.

11. Farao nu riep ook de wijzen 1) en de tovenaars, onder welke Jannes en Jambres de voornaamste waren (2 Tim.3:8)), om te bewijzen, dat de goden van Egypte hetzelfde vermochten, wat Aäron en Mozes in de kracht van de God van Israël gedaan hadden. En de Egyptische tovenaars 2) die wel vernomen hadden, welke tekenen Mozes en Aäron voor hun volk gedaan hadden, of wie het bij de oproeping gezegd was, waarom Farao hen had laten roepen, deden ook also met hun bezwingingen;

1) In het Hebreeuws Chachamiem, Wijzen, Magiërs. De tovenaars waren mannen, die volleerd waren in de menselijke wijsheid en in die, welke betrekking had op hun afgodendienst..

2) In het Hebreeuws chartoemmiem. Schriftgeleerden, die tot de Priesterkaste behoorden, en in hun bezwingen de macht van de afgoden tentoon wilden spreiden. Duidelijk straalt hierin door, dat ook Farao en met hem zijn gehele omgeving voelt, dat het een strijd is tussen Jehovah, de God van Israël, en de afgoden van zijn land en volk. Waar dan ook straks hun slangen door de slang van Mozes en Aäron wordt verslonden, daar is reeds voor aller oog het pleit beslecht, dat niet Farao's afgoden, maar Israëls God overwinnaar in de strijd is en zal blijven..

11. Farao nu riep ook de wijzen 1) en de tovenaars, onder welke Jannes en Jambres de voornaamste waren (2 Tim.3:8)), om te bewijzen, dat de goden van Egypte hetzelfde vermochten, wat Aäron en Mozes in de kracht van de God van Israël gedaan hadden. En de Egyptische tovenaars 2) die wel vernomen hadden, welke tekenen Mozes en Aäron voor hun volk gedaan hadden, of wie het bij de oproeping gezegd was, waarom Farao hen had laten roepen, deden ook also met hun bezwingen;

1) In het Hebreeuws Chachamiem, Wijzen, Magiërs. De tovenaars waren mannen, die volleerd waren in de menselijke wijsheid en in die, welke betrekking had op hun afgodendienst..

2) In het Hebreeuws Chartoemmiem. Schriftgeleerden, die tot de Priesterkaste behoorden, en in hun bezwingen de macht van de afgoden tentoon wilden spreiden. Duidelijk straalt hierin door, dat ook Farao en met hem zijn gehele omgeving voelt, dat het een strijd is tussen Jehovah, de God van Israël, en de afgoden van zijn land en volk. Waar dan ook straks hun slangen door de slang van Mozes en Aäron wordt verslonden, daar is reeds voor aller oog het pleit beslecht, dat niet Farao's afgoden, maar Israëls God overwinnaar in de strijd is en zal blijven..

12. Want een ieder wierp zijn staf neer en zij werden tot draken; 1) zodra de aanraking van de tovenaars ophield; zo scheen voor een ogenblik Farao's doel bereikt, maar Aärons staf, die werkelijk door Gods wondermacht in eenslang veranderd was, verslond 2) hun staven.

1) Ook zij wagen de proef door Aäron op Gods bevel voorgesteld, en ook zij schenen te slagen en aldus het gezag van hun God te kunnen handhaven. Hoe zullen wij dat kunnen verklaren? Zochten zij anderen te bedriegen of bedrogen zij zichzelf, of waren zij misschien de speelbal van een macht, die hen zonder hun weten gebruikte? Kon het niet zijn dat zij, als engelen van de satan, optraden als engelen van het licht 2 Corinthiers. 11:14), om de waardigheid van hun eigenlijke heer en meester te handhaven? Hebben wij bij dit alles aan een zekere verborgene en geheimzinnige macht van de duisternis en van de boosheid te denken, die overal op aarde aanwezig is, in sommige brandpunten van de werkzaamheid haar kracht openbaart? Maar hoe staat het dan met haar verhouding tot God en Diens almacht? Reeds het volgende Schriftwoord geeft op enkele van deze vragen een vrij juist antwoord.

"Maar Aärons staf verslond hun staven. Het feit van de verandering van de staven van de Egyptische wijzen in slangen wordt aldus erkend; maar ook de onmacht van die wijzen tegenover Gods macht is gebleken; het geheim van hun bezwering enigszins ontdekt en tevens het eigenlijk karakter van het satanische werk aan het licht gebracht. Voor een tijd verblindt het, een tijdelijk doel weet het te bereiken; maar het kan op geen blijvende uitkomsten als duurzame vrucht van werkzaamheid en inspanning wijzen. Het is voorbijgaand en mist alle oorspronkelijk karakter..

Men doet o.i. de tekst geweld aan, indien men beweert, dat de Egyptische tovenaars verstijfde slangen bij zich hadden gestoken, of hadden meegenomen. Ook straks veranderen zij water in bloed. Wij hebben hieraan te denken, dat de Heere God hen onder de macht van de vorst van de duisternis heeft gelaten, als tot een oordeel over Farao. Aan demonische invloeden en machten zijn de werken van de Egyptische tovenaars toe te schrijven, waardoor Farao bevestigd wordt in zijn verharding tegen Gods bevel. God toont echter, dat Hij tenslotte ook de macht van de duisternis beheerst en verbreekt..

2) Daardoor toonde de Heere duidelijk genoeg voor ieder, die zien wilde, dat Hij groter was dan alle goden van Egypte. De koning wilde echter niet zien, en maakte spoedig een einde aan dit samenzijn, om zijn mening te kunnen vasthouden, dat zijn tovenaars hetzelfde met hun bezweringen gedaan hadden..

13. Doch Farao's hart verstokte, 1) zodat hij naar hen niet hoorde, gelijk de HEERE (hoofdstuk 3:19; 4:21; 7:3) gesproken had. 2)

1) In het Hebreeuws Jéchzak, eigenlijk bond toe, en van daar, zich verkloeken. Hier wordt het in de ongunstige zin van het woord gebruikt, in die van hard maken, verharden..

Bij dit eerste teken laat God (naar de mens gesproken) nog zowel het geloof als het ongeloof volle vrijheid; aan het geloof daar uit het tweede deel van het wonder genoegzaam zichtbaar is, wie in de aangevangen strijd de sterkere is; aan het ongeloof, daar aan het eerste deel een schijnbaar gelijksoortig werk van de Egyptische tovenaars terzijde treedt, en het ongeloof nu Gods wonderdaad eveneens voor een gevolg van gewone magie verklaren kan. Nu Farao zich aan de zijde van het besliste ongeloof plaatst, nemen de verdere tekenen niet slechts het karakter van altijd zwaarder wordende plagen aan, maar treden tevens in altijd meer wonderbare en krachtigere gedaante op, zodat Farao ze erkennen moet in hun goddelijkheid, en het van hem vastgehouden ongeloof geheel en al tot onzinnig tegenstaan wordt..

Wat de tovenaars hier doen, behoort nog tot het gebied van de menselijke Magie. Aan de menselijke geest was namelijk, door middel van zijn onmiddellijke oorsprong uit Goden overeenkomstig zijn bestemming tot opperheer van de aardse schepping, aanvankelijk een volheid van krachten eigen, die sinds de val geheel is ontaard, en een tegennatuurlijke en tegen God vijandige en daardoor een de mens zelf ten verderve voerende kracht geworden is. Eerst door zijn wedergeboorte en door de opvoeding van Christus tot de hem toebedachte volmaaktheid van de toekomstige wereld, zal hij weer tot het onbeperkt en rein gebruik van zijn oorspronkelijke aanleg komen. Nu zijn er echter reeds in het tegenwoordig leven

ogenblikken en toestanden, die nu eens onder zekere omstandigheden, (in ziekten van bijzondere aard en in de nabijheid van de dood) vanzelf tevoorschijn treden, dan weer door machtige inwerking van de natuur naar eigen wil worden voortgebracht; ogenblikken en toestanden, dat de in het verborgene sluimerende krachten van de ziel van haar boeien zijn losgemaakt, dat een zien en weten, een willen en werken zich vertoont, dat ver boven hetgeen de mens in gezonde en regelmatige toestand kan voortbrengen gaat (Mesmerismus, Somnambulismus enz.). Ontegenzeggelijk is het teweegbrengen van zulke toestanden zonde, zoals het ook altijd, wanneer het voortdurend geschiedt, Gods straffen ten gevolge heeft; niet ten onrechte heeft men het genoemd: een geweld aandoen aan de natuur. Aan al zulke proeven is een groot gevaar verbonden, want de ziel verliest daarbij de beheersing van het bewustzijn en de werkzaamheid; zij weet niet, waarheen zij in zo'n toestand nog weggevoerd zal worden; zij geeft zich, onmachtig om tegenstand te bieden, aan de loerende machten van de duisternis over (tafeldans en klopgeesterij). De grenzen tussen natuurlijke en duivelse Magie, van welke later gesproken zal worden (zie Ex 7.22) worden moeilijk in het oog gehouden; wie zich op het ene gebied bevindt, heeft geen ander middel, om voor het andere bewaard te worden, dan een spoedig terugkeren in berouw en boete..

2) Met "gelijk de Heere gesproken had" wordt bedoeld op de Raad van God, volgens welke dit alles geschiedde..

II. Vs. 14-25. Daar Farao zijn hart verstokt heeft, beginnen de grote gerichten, waardoor de Heere, met een sterke hand, de vrijlating van Israël hem afdwingt. Het eerste van deze is de verandering van het Nijlwater in bloed, waardoor de vissen sterven en het water dik en stinkend wordt, zodat niemand het drinken kan. De Egyptische tovenaars bootsen het na, en Farao verstokt zijn hart.

14. Toen zei de HEERE tot Mozes, waarschijnlijk weinige dagen na het eerste teken (vs.8 vv.): Farao's hart is zwaar, 1) hij weigert het volk te laten vertrekken; maar Ik zal hem met tekenen en wonderen vervolgen, zo dat hij eindelijk doen moet, wat hij nu niet wil doen.

1) Opdat Mozes aan dit verzet geen aanstoot zou nemen en van de eens begonnen loop aflaten, vermaant Hij hem, om de strijd vol te houden. En, indien Hij zei, dat hij zolang met die zeer harde steen de strijd moest voeren, totdat die werd verbroken, daar het hart van Farao te zwaar was, dit horende, zou hij hebben kunnen wankelen, tenzij de hoop op de overwinning hem op de een of andere manier werd aangetoond. Maar omdat de hardnekkigheid van dat monster ontembaar was, voorziet God zijn knecht van nieuwe wapens, opdat hij hem als het ware stuk zou wrijven, waar hij hem niet kon verbreken..

In de Heilige Schrift wordt dikwijls gesproken van zwaar van hart, oren enz. Het heeft dan altijd de betekenis van tot iets onbekwaam zijn, of tot iets geen lust te hebben. De Heere verklaart hiermee de diepliggende oorzaak van de weigering van Farao, om naar Hem te horen..

15. Ga 1) dan heen tot Farao in de morgenstond: 2) zie, hij zal vroegtijdig uitgaan naar het water toe, naar de Nijl, zo stel u tegen hem over aan de oever van de rivier, stel uzelf op een

geschikte plaats, om hem te verwachten, en de staf, die in een slang is veranderd geweest, zult gij in uw hand nemen, 3) terwijl gij u weer door Aäron laat vergezellen.

1) De tien plagen zouden een aanvang nemen, maar ongewaarschuwd zou Farao niet zijn. Nog eenmaal moet Mozes een poging doen, om het hart van Farao te brengen onder de tucht van Gods bevel, opdat het immer blijke, dat zijn verantwoordelijkheid en daarom zijn zedelijke persoonlijkheid niet wordt opgeheven door Gods eeuwige Raadsbesluiten..

2) Elk godsdienstig Egyptenaar ging bij het opgaan van de zon naar de rivier, om die opgang met heilige wassingen en gebeden te vereren. Farao zou dan in een godsdienstige, opgewekte stemming zijn, en meer dan ooit vatbaar, om naar het woord des Heeren te luisteren. De Nijl werd door de Egyptenaars ook als heilig beschouwd.

3) Die staf was voor Farao het zichtbaar teken van de overwinnende kracht van Israëls Verbondsgod. Dat zichtbaar teken moest daarom kracht bijzetten, bij hetgeen Mozes in de naam des Heeren zou zeggen. Niets wordt onbeproefd gelaten, om Farao te brengen onder de indruk van Gods Macht en Majesteit. Ook voor Mozes was het van betekenis, dat hij die staf in zijn hand had. Hij herinnerde hem telkens aan Gods Trouw en Macht..

16. En gij zult tot hem zeggen, wanneer hij komt: De HEERE, de God van de Hebreëen heeft mij nu reeds tweemaal (hoofdstuk 5:1 vv.; 7:10 vv.) tot u gezonden zeggende: Laat mijn volk vertrekken, opdat het Mij dient inde woestijn! Doch zie, gij hebt tot nu toe niet gehoord.

17. Zo zegt de HEERE: Daaraan zult gij weten, dat Ik de HEERE ben, de enig waarachtige God, die ook over u en uw land macht heb, en aan wie gij gehoorzaamheid schuldig zijt, en dat daarentegen uw God, die gij dient, niets dan een onmachtig, een weerloos schepsel is; zie, Ik zal met deze staf, die in mijn hand is, op het water, dat in deze rivier is, slaan, en het zal in bloed veranderd worden. 1)

1) Deze plaag was te opmerkelijker, omdat God hen, die de kinderen van de Hebreëen in deze rivier verdronken hadden, nu daarvoor strafte, door hun bloedig water te drinken te geven.

Het water zou werkelijk bloed vertonen. Het zou niet slechts een bloedige kleur vertonen, zoals sommigen menen, maar werkelijk bloed gelijk zijn..

18. En de vis in de rivier zal sterven; zodat de rivier zal stinken; en de Egyptenaars zullen vermoeid 1) worden, dat zij het water uit de rivier drinken mogen; 2) zij zullen smachten van verlangen, om weer het water te mogen drinken.

1)"Vermoeid worden," in de zin van, ervan walgen. Men moet niet vergeten, dat ook de Nijl werd vereerd, en dat daarom de Heere aan hen toonde, dat Hij machtiger was dan de goden van Egypte..

2) Het Nijlwater is bijna het enige drinkbare water in Egypte, en de bewoners van het land drinken het nochtans zo graag, dat zij zout eten, om er veel van te kunnen genieten; in den

vreemde spreken zij altijd van het genot, dat zij zullen hebben, als zij weer van het water van hun stroom zullen kunnen drinken. In de Nijl zijn velerlei soorten van vissen in ongelooflijke menigte, die zowel vers gegeten, als ingezouten worden; deze spijs was van des te meer belang, daar men zich streng onthield van het vlees van andere dieren, omdat die als goden vereerd werden. (hoofdstuk 8:26 Numeri. 11:5). Met dit tweede teken begint dus de rij van de eigenlijke plagen voor de Egyptenaars; hun meest gewone voedingsmiddel wordt voor enige tijd bedorven, opdat zij erkennen, in wiens macht zij voor hun gehele leven staan..

19. Verder zei de HEERE, door inwendige inspraak van de Geest tot Mozes, als hij de volgende morgen tegenover Farao aan de oever van de Nijl stond, en naar Gods bevel (vs.17) gesproken had, Zijn gebod herhalende, opdat Mozes niet als de eerste maal het teken zou nalaten(hoofdstuk 5:3 vv.), nu vrezende Farao's God aan te tasten, en Hij sprak: Zeg tot Aäron: neem nu uw staf en sla daarmee op het water en steek dan uw hand, waarin gij die staf hebt, uit over de wateren van de Egyptenaren, over hun stromen, over hun rivieren en over hun poelen, en over alle vergadering van hun wateren, dat zij bloed worden; 1) en er zij bloed in geheel Egypte, niet alleen in de stroomen in de genoemde wateren, maar ook in de huizen, beide in houten en in stenen vaten, in welke men water gegoten heeft.

1) Op deze plaag zinspeelt de Heilige Schrift, als er in Openb.16:3,4 gesproken wordt van de ondergang van de vijanden van de Kerk. Daar wordt echter voorspeld, dat ook de zee bloed zal worden, omdat het een geestelijk oordeel is, dat zich verder uitstrekt, dan een tijdelijk..

20. Mozes nu en Aäron deden alsoz gelijk de HEERE geboden had. 1) Mozes gaf zijn broeder het bevel (vs.19) en hij, Aäron, hief de staf op, en a) sloeg het water, dat in de rivier was, voor de ogen van Farao, en voor de ogen van zijn knechten; zijn hovelingen, die zich in zijn nabijheid bevonden; b) en al het water in de rivier werd aanstonds, terwijl Farao met zijn knechten nog daarbij stonden, in bloed veranderd. 2)

a) Exodus. 17:5 b) Psalm. 78:44; 105:29

1) Hij herhaalt, dat door de uitkomst werd bevestigd, wat God gedreigd had, omtrent de dood van de vissen en de stank van de Nijl, opdat hij de misdaad van de koning, die voor de veelzijdige macht van God niet boog, duidelijk in het licht zou plaatsen. Evenwel, hij voegt er tegelijk bij, dat zijn raadslieden getuigen waren. Waaruit men mag vermoeden, dat het gehele hof door dezelfde gevoelloosheid is aangegrepen. Doch het was de moeite waard, dat zulk een merkwaardige daad niet slechts wijd en zijd werd bekend, maar de bewerker door zeer veel ogen werd gezien. Dat nu onder die menigte niemand geweest is, die zich beijverde, om de waanzin van de koning te verbreken, was wel een teken van de verwerping van het gehele volk..

2) Er zijn er die menen, dat dit geschiedde juist tegen de tijd, dat de jaarlijkse overstromingen van de Nijl plaats vinden en het water door de meegevoerde klei-arde rood ziet. Deze mening is evenwel bepaald onjuist en in strijd met de gegevens van het verhaal zelf. Want ten tijde van de overstromingen kon de koning niet naar de oever gaan en konden ook de bewoners van het land niet rondom de rivier putten graven, gelijk wij toch lezen, dat zij gedaan hebben..

21. En werkelijk geschiedde het gelijk Mozes aan Farao (vs.18) aangekondigd had, de vis, die in de rivier was, stierf; en de rivier stonk, zodat de Egyptenaars het water uit de rivier niet drinken konden; en er was bloed in geheel Egypte. 1)

Naar aanleiding van deze plaag zou men in het algemeen kunnen aanmerken, dat een van de eerste wondertekenen, gedaan door Mozes, geweest is, het veranderen van het water in bloed, maar een van de eerste wonderwerken, gedaan door onze Heere Jezus, is geweest het veranderen van water in wijn; want de wet is door Mozes gegeven en deze was een bedeling van dood en schrik, maar de genade en waarheid, die evenals de wijn het hart vrolijk maken en verheugen, is door Jezus Christus geworden..

1) De Nijl neemt wel meermalen ten tijde van de jaarlijkse overstromingen een rode kleur aan, dat waarschijnlijk ontstaat door een aardsoort, die van de hoger gelegene streken afspoelt. Aan een dergelijke kleuring van het water is hier niet te denken, terwijl het water van de Nijl, als het rood gekleurd was, voor gezonder en beter gehouden werd. Hier wordt ons een wonderbare, door Gods macht gewerkte verandering van het water voorgesteld, dat daardoor ter vervuiling en bederf overgaat en door zijn bloedrode kleur op het einde van de goddelijke gerichten, op dood en verderf (Joël 3:4) wijst. "Op hetzelfde ogenblik, dat de koning gekomen is, om de vader van het leven, de vader van de goden, (want zo noemden de Egyptenaren, bij hun afgodische verering de Nijl,) zijn hulde te brengen, moet hij zien, hoe de bode van Jehova die in het aangezicht slaat, zodat hij bloedig wordt."

22. Doch de Egyptische tovenaars, die wederom door Farao geroepen werden, deden ook alzo, of iets dergelijks met hun bezweringen; 1) zodat Farao's hart verstokte, omdat hij meende, dat het wonder door Mozes en Aäron door de kunsten van zijn tovenaars ontzenuwd was, en hij hoorde naar hen niet, gelijk als de HEERE gesproken had (vs.13).

1) Met hetgeen de tovenaars hier en in hoofdstuk 8:7 doen, bevinden zij zich reeds op het gebied van de duivelse magie; de goden van Egypte verlenen diegenen, die in de dienst van hun verering staan, hun krachten, en laten hen tekenen en wonderen doen, met allerlei verleiding tot ongerechtigheid, onder degenen, die verloren gaan (2 Thess.2:8 vv.). Maar wie zijn deze goden? Op zichzelf bestonden de goden van de Egyptenaren even zo min, als die van de andere heidenen; zij waren slechts nietige beelden van de menselijke verbeelding. Toch blijkt uit veelvuldige aanwijzingen van de Heilige Schrift (Deuteronomium. 32:17, Psalm. 106:37 vv.; 1 Kor.10:14 vv. bepaald, dat gelijk de heidenen zelf, met hun godsdienst zich aan een werkelijke, persoonlijke macht wilden overgeven, zo ook zulk een macht aanwezig was, die zich deze dienst toeëigende, namelijk de macht, van welke Paulus spreekt in Efeze 6:12 vv.. Het is ook geheel overeenkomstig de Goddelijke gerechtigheid, wanneer Hij de volken, die zich van Hem, de enige, levende God, die zij uit het werk van de schepping konden kennen, afkeren, en naar een ander voorwerp ter verering zoeken, overgeeft aan hun verkeerde wil (Rom.1:18 vv.); het komt overeen met de gehele wijze van de goddelijke wereldregering, wanneer nu, tengevolge van die loslating, de boze geesten zich van de heidense godsverering meester maken, als van een welkom gebied voor de hun toegelaten werkzaamheid op aarde. Overal, waar beproefd wordt, het heidendom te doen vallen en het rijk van God te stichten, zien wij dan ook bovenmenselijke krachten tot bescherming van de

valse godsdienst, leugenachtige krachten met tekenen en wonderen (Matth.24:24 Openb.13:13). Ook hier, waar de God van Israël zich in een strijd met de goden van Egypte inlaat, om deze te schande te maken, beproefden de achter hen staande duivelse geesten alles, om hen staande te houden, en hun gebied te verdedigen; daarom verschaffen zij door hun werktuigen, de tovenaars, het grootst mogelijke, dat in hun macht is..

Indien gij nu vraagt, vanwaar deze de macht hadden om iets dergelijks te kunnen, dan moet herinnerd worden, dat de Heere God aan het rijk van de boosheid een zekere macht heeft gelaten, die groot genoeg is, om het verstand van de mensen te verwarren, maar niet zo groot, dat zij de almacht des Heeren zou kunnen breken of ten einde toe tegengaan. De macht van de vorst van de duisternis is begrensd, zelfs door de macht van de gelovigen (1 Petr.5:9), hoeveel meer dan door die van de Heere van het geloof. Deze macht van de satan, die zich in allerlei bedrieglijke wetenschap en ijdele kundigheden van de opgeblazen kennis uitspreekt, gaat erop uit, om het oordeel van het ongeloof nog meer gevangen te nemen, nog sterker te vervalsen en tot nog krachtiger verzet tegen God en Diens woord te prikkelen. Daartoe moet bij de wereld meestal de wetenschap van de wereld dienen. Zij brengt alles tot natuur en zuivere natuur terug en meent voor alles middellijke en zichtbare oorzaken te kunnen aanwijzen. Aldus wordt het geloof aan het bovennatuurlijke ondermijnd; men blijft met zijn opvattingen en inzichten laag bij de grond, zonder zich ooit tot een hogere, waarschijnlijk-zedelijke eerste en hoogste Oorzaak te kunnen opheffen..

23. En Farao keerde zich om van de bloedige stroom, die zo luid Gods almacht verkondigde, ondanks een schijnbaar gelijk werk van de tovenaars, en hij ging naar zijn huis; en hij zette zijn hart daar ook niet op; 1) ook dit nam hij niet ter harte.

1) Hiermee wordt het duidelijk getoond, dat Farao zich vrijwillig heeft verhard. Eigenwillig en moedwillig keert hij zich af van de openbaring van Gods Almacht. Nu de Egyptische tovenaars ook water in bloed hebben veranderd, is het voor hem een uitgemaakte zaak, dat Israëls God niet machtiger is dan de afgoden van de Egyptenaren..

24. Doch alle Egyptenaars groeven van die dag af in de aarde rondom de rivier, om water te drinken; want zij konden van het water van de rivier zelf niet drinken; 1) het water onder de aarde was echter, hoewel het met de Nijl in verbinding stond, niet verdorven.

1) Wat betreft, dat de Egyptenaars putten voor zich hebben gegraven, dit bevestigt het wonder. Met hetzelfde doel wordt er ook bijgevoegd, dat het zeven dagen geduurd heeft, want indien het bederf slechts een ogenblik had geduurd, was er reden voor geweest, dat men bedrog had kunnen vermoeden, hetgeen echter, zowel door de langdurige smaak als door het gezicht, werd bestreden..

25. Alzo werden zeven dagen vervuld, nadat de HEERE de rivier geslagen had. 1) Zeven dagen bleef deze plaag aanhouden, toen hield zij weer op.

1) De plaag hield met zeven dagen op, opdat het volk niet geheel en al zou omkomen. Ook hier bevestigt de Heere nog, dat Hij in de toorn van zijn ontfermen gedachtig is. Zeven dagen

duurt de plaag. Toen trok God Zijn slaande hand voor een ogenblik in, opdat het volk zou leren erkennen, dat het Israëls God is, die beide, behouden en verderven kan.

HOOFDSTUK 8.

EGYPTE WORDT MET KIKVORSEN, LUIZEN EN ONGEDIERTE BEZOCHT.

I. Vs. 1-15. Aanstonds na het eindigen van de eerste plaag, wordt aan Farao een tweede aangekondigd, wanneer hij verder zal weigeren, Israël te laten trekken. Daar hij werkelijk weigert, moet Aäron zijn staf over alle wateren van Egypte uitstrekken, en komen er talloze kikvorsen voort, die de huizen en gereedschappen van de Egyptenaren vervullen. Ook de tovenaars doen also met hun bezweringen, doch zijn niet in staat een einde aan de plaag te maken; daarom ziet Farao zich genoodzaakt, Mozes en Aäron om hun voorbede bij de Heere te vragen. Mozes laat door Farao de dag bepalen, op welke de plaag ophouden zal, en zij houdt de volgende morgen op, zoals Farao gewild heeft. Nogmaals verhardt de koning zijn hart en houdt zijn woord niet, om Israël te laten vertrekken.

1. Daarna, na verloop van zeven dagen (hoofdstuk 7:25), zei 1) de HEERE tot Mozes: Ga in tot Farao (hoofdstuk 5:1; 7:10), en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE, die het recht en de macht heeft, ook ubevelen te geven, laat Mijn volk vertrekken, dat zij Mij dienen in de woestijn (hoofdstuk 7:16).

1) Wederom eist God van Farao, hetgeen wezenlijk zijn recht is, dat Hij namelijk, door het volk vereerd worde, maar buiten de grenzen van Egypte, opdat het een bijzondere verering zou zijn en een die vrij was van alle bezoedeling. Want Hij wil, door Zijn volk af te zonderen, de afgoden van Egypte veroordelen. Ondertussen was er voor de tiran geen enkele verontschuldiging, omdat zijn godvergeten onbeschaamdheid het erop toelagde, om God Zijn rechtmatige eer te ontnemen. Zo deed hij, door de uittocht te weigeren, zich niet alleen als een wrede kennen, maar ook als een goddeloze. De bedreiging wordt erbij gevoegd, opdat hij tenminste gedwongen tot zijn plicht gebracht werd. Want zo moet gehandeld worden met de onbuigzamen, die nooit tenzij door vrees en onheil gedwongen, hun plicht vervullen. Want wel dreigt God soms ook Zijn knechten, opdat Hij hun traagheid aanspoort, maar voornamelijk jegens de verkeerden en ongezeggelijken, toont Hij zich gestreng. Zoals het heet in Psalm. 8:26,27: "Bij de goedertierenen houdt gij U goedertieren, maar bij de verkeerde toont Gij U een worstelaar."

2. En indien gij het weigert te laten vertrekken, zie, zo zal Ik uw gehele gebied uw geheel koninkrijk van het ene tot het andere einde, met kikvorsen slaan;

3. Dat de rivier van kikvorsen zal krioelen; die uit het water zullen opkomen, en in uw huis komen, en in uw slaapkamer, ja, zelfs op uw bed, zodat gij dag noch nacht rust hebt; ook in de huizen van uw knechten, en op uw volk, en in uw bakovens, en in uw baktroggen; zij zullen niet alleen u, maar ook uw onderdanen nakruipen, en zoals zij uw nachtrust zullen storen, zo zullen zij ook uw dagelijks brood verontreinigen, zodat gij met afkeer daarvan vervuld wordt.

In deze, zowel als in de volgende plagen, komt juist door het verachtelijke van de dieren, die haar teweeg brengen, het vernederende van de bezoeking te sterker uit. Zeker zal dit in

verband staan met de hoogmoed, waarmee de Egyptenaars op de Israëlieten als op onreinen neerzagen..

4. En de kikvorsen 1) zullen opkomen, op u, en op uw volk, en op al uw knechten, 2) niet alleen zullen zij overal, waar gij gaat en ligt, en bij al, wat u ten spijs bereid wordt, in de weg lopen en onder de handen komen, zelfs aan uw lichaam en dat van uw volk zullen zij kruipen, en u also tot onverdragelijke plaag worden.

1) Egypte is in de Nijl en in de moerassen zeer rijk aan kikvorsen, voornamelijk vertonen zij zich bij de jaarlijkse overstromingen; na het weglopen van het water blijven zij op het land achter, en worden gewoonlijk door slangen, ooievaars en de ibis verdelgd. Deze plaag staat met de vorige niet in verband, alsof de door de vorige plaag teweeggebrachte onreinheid ze vanzelf had voortgebracht. De kikvorsen ontstaan eerst, als Aäron zijn hand met de staf uitstrekt (vs.5), en sterven aanstonds, als Mozes tot de Heere roept (vs.12 vv.). Er wordt ons dus een wonder verhaald; dit wonder brengt hier wel niet iets nieuws en ongehoords voort, maar een gewone natuurverschijning in buitengewone mate, zonder natuurlijke oorzaken, die ontstaat en verdwijnt op de gewenste tijd..

De plaag komt, evenals de eerste, uit het anders zo gezegende water van Egypte voort en maakt de Nijl, deze aanbeden weldoener en vader van de goden van het land, ten tweede maal tot een vloek en een gruwel voor zijn aanbidders, opdat zij het dwaze en zondige van die goddelijke verering inzien, en hun de ogen voor de ware God geopend zouden worden. Zij heeft, evenmin als de eerste, iets verdervends, wel is zij veel lastiger en meer afkeerwekkend dan de vorige; bij langere duur zou zij zelfs onverdraaglijk geworden zijn, gelijk voortdurende kikvorsplagen reeds meer dan eens de inwoners van andere landen tot verhuizing genoodzaakt hebben. De soort van kikvorsen, van welke in de grondtekst sprake is, is de Egyptische Dofda; hij is klein, springt alleen in angst een weinig, terwijl hij gewoonlijk kruipt als een pad en een eigenaardig geluid geeft, evenalsof twee stukken hard hout tegen elkaar gestoten worden..

2) Farao handelt niet alleen verschrikkelijk zondig tegen de Heere en tegen zijn volk, maar haalt ook over zijn eigen land een zee van rampen. Dat ook de kikvorsen uit de Nijl opkwamen, toont, dat er een onmiskenbaar verband bestond tussen de eerste en de tweede plaag..

5. Verder zei de HEERE, door ingeving in zijn hart, tot Mozes, toen hij zijn last bij Farao had vervuld en deze met verhard hart zweeg; Zeg tot Aäron: strek uw hand uit met uw staf 1) over de stromen, en over de rivieren, en over de poelen (hoofdstuk. 7:19), en doe kikvorsen opkomen over Egypte.

1) Het mag de aandacht niet ontgaan zijn, dat Aäron zijn hand met de staf moet uitstrekken over de stromen en rivieren en poelen van Egypte. Die staf toch beeldde het woord en de kracht van God af. Met die staf in de hand is Aäron de uitvoerder van Gods bevelen..

6. En Aäron deed, gelijk Mozes hem nog binnen in Farao's paleis bevolen had, en strekte zijn hand uit over de wateren van Egypte, zodra zij buiten gekomen waren; en het geschiedde, gelijk de Heere gezegd had, er kwamen, na dat uitstrekken van de hand, kikvorsen op uit de stroom zelf en uit zijn armen en kanalen en uit alle daarmee in verband staande meren en moerassen, en zij bedekten Egypte.

Uit de Nijl, welke het landschap met zo veel zegeningen begiftigde, ontstaat nu dat verderf. Laten wij uit deze geschiedenis leren, dat ons leven met vele doden vermengd is, en dat het ons niet anders verlengd wordt, dan wanneer God de schadelijke invloeden, welke ons van alle kanten belagen, beteugelt. Vervolgens, dat Hij niet openlijk uit de hemel behoeft te treffen, of zijn engelen tot verderf van de mensen behoeft te wapenen, maar dat zodra Hij wenkt, alle creaturen Hem ten dienste staan, om Zijn oordelen uit te voeren. Dat het daarom aan Zijn zachtmoedigheid en verdraagzaamheid is toe te schrijven, dat de goddelozen niet in één ogenblik vergaan..

7. Toen deden de tovenaars, die altijd stouter geworden waren na de welgelukte proeve, en nu buiten de stad tot de waterstromen gegaan waren, om daar hun kunsten te volbrengen, ook alzo, met hun bezweringen; en zij deden kikvorsen over Egypte opkomen. 1) Dit gaf aan Farao de bevrediging, alsof hij wederom door zijn tovenaars de kunsten van Mozes beschaamd had.

1) De eerder beschreven kikvorssoort, die zich slechts onmiddellijk na de overstromingen van de Nijl vertoont, en in het midden van oktober, wanneer het kuitschieten geëindigd is, weer verdwijnt, houdt zich gewoonlijk in de waterbronnen op en laat zich daar niet horen. Terwijl nu de tovenaars de koning tot die schuilplaatsen voeren en door hun bezweren hen daaruit lokken, doen zij hetzelfde, wat volgens de opmerking in hoofdstuk 7:9, de Psyllen met de slangen vermochten: dit was echter niet meer alleen een magnetische invloed van hun zijde, maar de duivelse machten hielpen, waar de tovenaars van zichzelf niet verder konden. Waarom echter God zulke duivelse medewerking, die de indruk van Zijn wonderen moest verzwakken, toegelaten heeft, is moeilijk te verklaren: juist daardoor, dat de tovenaars hun kunst volledig toonden en ver boven het gewone konden verrichten, ten laatste echter raad- en hulpeloos moesten staan (vs.8), en omtrent de volgende tekenen van Mozes moesten bekennen: "Dit is Gods vinger" (vs.18 vv.) wordt het Farao en de zijnen onmogelijk gemaakt, de tekenen en wonderen die door Mozes geschiedden, voor tovenarij uit te geven, hetgeen anders bij de hoge graad van de ontwikkeling, die de magie juist in Egypte verkregen had, voor de hand lag. Farao's ongeloof moet eerst, als een zonde "boven mate" (Rom.7:13) zichzelf geopenbaard hebben, eer het gericht aan hem, als aan een geheel verstokte, kan voltrokken worden (Genesis 15:16). Het een steunsel na het andere moet verbroken worden; om echter dat verbreken mogelijk te maken, moeten vooraf de steunsels toegelaten worden..

Wel vermochten de tovenaars kikvorsen te doen opkomen, maar zij konden hen niet wegnemen. Wel daarmee de plaag verzwaren, maar niet verminderen of doen ophouden. Tegen Gods slaande hand staat de wereld machteloos. Zij kan de ellende vermeerderen, gelijk zij ook in honderd gevallen doet, maar de ellende wegnemen, niet. Alleen Hij, die slaat, kan ook weer genezen..

8. En Farao, niet verootmoedigd, maar in zijn hoogmoed gefnuikt, riep tot Mozes en Aäron, 1)wier overmacht hij wel voelde, al hadden ook de tovenaars de plagennagebootst, en hij zei: Bidt vuriglijk tot de HEERE, dat Hij de kikvorsen van mij en van mijn volk wegneme; zo 2) zal ik het volk laten vertrekken, dat zij de HEERE offeren. (hoofdstuk 5:1,3).

1) Farao schijnt eindelijk tam te worden en iets van zijn ruwheid af te leggen. Maar dat hij niet in waarheid was veranderd, zal straks blijken. Het is wel mogelijk, dat hij, door schrik verlamd, ernstig ertoe heeft overgehield, om vergiffenis te verzoeken, maar door zijn zwakheid blijkt het, dat hij zowel God als zichzelf heeft bedrogen, omdat, zodra de verlichting is toegestaan, zijn natuurlijke aard weer boven komt; ja, uit het verloop van de zaak zelf blijkt het duidelijk, dat zijn boosheid slechts door vrees is onderdrukt, welke zich weldra wederom openbaart. Zo ook de hypocrieten, wanneer zij door de hand van God getroffen worden, en zij zeer bang zijn voor zijn gesel, roepen zij deemoedig en smartelijk om Zijn erbarming, maar wanneer Hij de ramp maar een weinig doet wijken, doet een korte rust, als hadden zij een eeuwige vrede verkregen, hun gemoederen weer hevig ontvlammen..

Farao bidt zelf niet. Hij kan niet, maar durft ook niet en wil niet. In zijn angst is hij nog de zelfzuchtige, de trotse man, die wel hulp van de Heere wil hebben, wel bevrijding van de rampen, maar een ander moet die voor hem vragen. En toch ligt in dit roepen reeds een buigen, een gedwongen buigen voor Israëls God, een stilzwijgend erkennen, een tegen wil en dank belijden, dat Israëls God machtiger is dan alle afgoden van Egypte..

2) Waarom bidt Farao zelf niet de Heere, maar wil hij dat Mozes voor hem tussenbeide treedt? Het kon zijn dat hij niet durfde te bidden; het kon ook zijn dat hij het niet verstond; het kon ook wezen, dat hij het niet wilde. Immers uit al deze drie oorzaken tegelijk of ook wel uit een van deze alleen ontspruit meestal onze aarzeling tot gebed, bij de overtuiging, dat er evenwel gebeden moet worden. Zij ontspringt of uit een zeker gemis van de nodige vrijmoedigheid, geboren uit het besef van eigen onwaardigheid, of onkunde. Het kan ook zijn, dat zij uit die onkunde zelf voortkomt, dat men niet weet wat en hoe men bidden zal. Maar meest evenwel ontspruit zij uit de boze onwil, dat men zich nog niet in zoverre en zo diep wil vernederen, iets zelf te gaan vragen; terwijl men het wel door enige tussenpersoon wil. Daar zich te moeten aanmelden, waarop men vroeger uit de hoogte neerzag, stuit onze hoogmoed al te zeer en is voor het gevoel al te grote vernedering. Was het dit misschien bij Farao?.

Ook hieruit blijkt, hoe Farao in de grond van de zaak onbuigzaam is. Zijn gehoorzaamheid is voorwaardelijk. Eerst als de Heere aan zijn wens voldoet, zal hij des Heeren Woord gehoorzamen. Dit is de gehoorzaamheid, om het zo eens uit te drukken, van het natuurlijke hart. Het geloof leert geheel anders. Het geloof leert een onvoorwaardelijke gehoorzaamheid, een onvoorwaardelijk dienen van de Heere..

9. Doch Mozes, over het eerste teken van Farao's buigen voor de goddelijke Majesteit ten hoogste verheugd, zei tot Farao, om de koning op de ingeslagen weg verder te doen voortgaan, en hem te tonen, hoe groot de macht des Heeren, maar ook hoe groot Zijn genade is: Heb de eer boven mij!

1) Ik laat u de eer van de tijd te bepalen; tegen wanneer zal ik voor u, en voor uw knechten, en voor uw volk, vuriglijk bidden, om deze vorsen van u en van uw huizen te verdelgen, dat zij alleen in de rivier overblijven?

1) In het Hebreeuws Hithpaeer alai eigenlijk: Verheerlijk u over mij. De Septuaginta vertaalt: taxai prov me, d.i. bepaal mij. Er zijn er dan ook, die het woord in de grondtekst vertalen door: verklaar mij. Het grote doel van Mozes hiermee is, om de koning te overtuigen, dat het ophouden van de plaag alleen is en blijft het werk van de vrijmachtige God. Niet het werk van verborgen natuurkrachten, maar dat van de levende God. Om hem te overtuigen, dat Hij zowel een zaak doet tevoorschijn komen, als weer doet verdwijnen..

10. Hij dan, niet wagend om dadelijk wegneming te vragen, zei: Tegen morgen. 1) En hij, Mozes, zei: Het zij naar uw woord, het zal ook morgen geschieden, opdat gij weet, dat er niemand is, gelijk de HEERE, onze God, die plagen opleggen en wegnemen kan, wanneer en gelijk Hij wil.

1) Waarom niet op de huidige dag, of op hetzelfde ogenblik, want de ogenblikken zijn kostelijk, en hoe schielijker, hoe aangenamer, vooral in een tijd van nood als deze was. Het waarschijnlijkst is, dat Mozes en Aäron tegen de avond door Farao zijn geroepen, en dat hij beschroomd is geweest, deze verlossing op staande voet te verzoeken, hetzij dan, om hem tijd te geven, om zich tot een vurig gebed af te zonderen, hetzij dat hij meende, dat een zo grote zaak niet kon verkregen worden, dan door vele gebeden..

Calvijn is van mening, doch o.i. ten onrechte, dat dit "tegen morgen" niet slaat op het bidden van Mozes als zodanig, maar op de bevrijding van Israël. Dat hij door dit "morgen" met Mozes bedrieglijk handelt..

11. Zo zullen de kikvorsen van u, en van uw huizen, en van uw knechten, en van uw volk wijken, op de door u bepaalde tijd; zij zullen alleen in de rivier 1) overblijven.

1) In de overijling van de hartstocht zegt gij van het onaangename ook zo snel: ik wil er niets meer mee te doen hebben. Mozes oordeelt dat de overtollige kikvorsen moeten ophouden; evenwel moeten er in de rivier nog blijven. Daar behoren ze. Laat iedere zaak op de plaats, die God haar aangewezen heeft, daar zal zij u niet hinderen. Indien zij u daar evenwel hindert, zijt gij niet op uw plaats; indien zij buiten haar plaats u mocht hinderen, dan is het gewis alzo, omdat het gebod of de ordeningen van God u allereerst hinderden..

12. Toen ging Mozes en Aäron, met zulk een toezegging, uit van Farao; en Mozes riep, 1) nog wel diezelfde dag tot de HEERE (Jacobus 5:16), ten gevolge van de kikvorsen, die Hij Farao had opgelegd, dat zij de volgende dag zouden weggenomen worden.

1) Het ging Mozes hier als Eliza later op Karmel. Tegenover de mens sprak hij in de naam des Heeren beslist, als had hij te beschikken over Gods Almacht, maar in de eenzaamheid is hij de diepootmoedige bidder, die het weet, dat hij alles van God hebben moet, dat God, en Hij

alleen, de plaag moet doen ophouden. Zo wordt tevens het geloof geopenbaard, beproefd, maar ook straks gekroond..

13. En de HEERE deed naar het woord van Mozes; en de vorsen stierven de volgende dag, uit de huizen, uit de voorzalen, en uit de velden.

14. En zij vergaderden ze samen bij hopen, 1) en het land stonk 2) van de dode kikvorsen, die vanwege de menigte niet onder de aarde verborgen konden worden.

1) Wel blijkt hieruit duidelijk de grootte van de plaag, die ontegenzegglijk aan een wonder moet doen denken..

2) Als de spijkers uit de muur zijn getrokken, blijven de spijkergaten nog over. Zo ook hier. De plaag was opgehouden, maar dat de plaag er geweest was, bleek uit de bedwelmende stank, die overal opging. Hierdoor moest Egypte's koning en volk afgehouden worden van de zonde en vermaand tot bekering, waar zowel Gods genade als Zijn gerechtigheid zo treffend werd aanschouwd..

15. Toen nu Farao zag, 1) dat er verademing was, dat de plaag weggenomen was, verzwaarde hij zijn hart, dat hij naar hen, naar Mozes en Aäron, niet hoorde, 2) en niet naar hun verlangen (vs.8) het volk liet vertrekken; maar juist, zoals als de HEERE gesproken had³⁾ (hoofdstuk 3:18; 4:21; 7:4,13,22).

1) Hieruit blijkt, dat de diep rampzalige tiran, als een kronkelende slang, zich wegens zijn wispelturige voornemens, in allerlei bochten heeft gewrongen. Want toen hij bang was voor de ogenblikkelijke ondervinding van Gods macht, durfde hij niet tot de einde toe weerstand bieden, maar verzocht een tijdje om weer op verhaal te komen; nu van de vrees verlost, vervalt hij weer in dezelfde weerspanning. Dit nu was een teken van zijn verkeerde en verwarde geest, dat hij zich niet uit eigen beweging onderwierp, maar alleen voor het ogenblik krimp gaf, waar de nood er hem des te meer toe dwong. De trouweloosheid, op de bodem van zijn hart verborgen, kent God en had Hij aan Mozes voorspeld. Hij wilde echter deze tevoorschijn brengen en daarom neemt Hij de plaag weg, welke voor hem een oorzaak voor veinzen was..

2) Zo handelt ook menig zieke; bij hevig smartgevoel belooft hij verbetering van leven, wanneer hij zal mogen opstaan, maar bij verkregen gezondheid houdt hij zijn beloften niet; menig gezonde staat bij een sterk onweer, zolang het kraken en ratelen boven zijn hoofd zweeft in vrees voor Gods Majesteit, maar nauwelijks is het voorbij of hij gaat op zijn verkeerde wegen voort..

Treffend wordt hier door Farao bevestigd, wat de Heere door zijn profeet zegt: Al wordt de goddeloze genade bewezen, hij leert evenwel geen gerechtigheid, de hoogheid van de Heere ziet hij niet aan, Jesaja. 26:10. Wel was zijn hart enigszins geroerd geworden, wel scheen het dat de dikke ijskorst van zijn hart begon te smelten, maar al spoedig bleek deze sterker en

harder dan ooit tevoren te zijn. Dit verzwaren van zijn hart maakt hem straks des te onvatbaarder om te luisteren..

3) Telkens lezen wij, dat dit alles geschiedde: Zoals als de Heere gesproken had. En dit, om te doen uitkomen, dat, hoewel Farao meende, de Raad van de Heere te kunnen trotseren en verijdelen, het alles, ook zijn tegenstand, geschiedde naar diezelfde Raad..

II. Vs.16-19. Bij het voortzetten van de onderhandelingen met Farao moet Aäron met zijn staf in het stof op de aarde slaan, en de derde plaag komt. Er ontstaan luizen in geheel Egypteland. Voor de vierde maal beproeven de tovenaars hun kunsten, maar zonder gevolg; als de plaag aanhoudt, en Farao bij hen aandringt om die weg te nemen, bekennen zij: "dat is Gods vinger". Ook dit vermag niets op de verstokte koning.

16. Verder zei de HEERE tot Mozes, toen het na enige tijd duidelijk gebleken was, dat Farao er niet aan dacht zijn in vs.8 gegeven belofte te houden: Zeg, 1) tot Aäron: Strek uw staf uit, en sla het stof van de aarde,

2) dat het tot luizen³⁾ wordt, in geheel Egypte.

1) Het is waarschijnlijk, dat ook deze plaag niet gekomen is, voordat het aan Farao was bekend gemaakt..

2) Terwijl de beide eerste plagen met de Nijl in verband stonden, en hem, de vader van de Egyptische goden (Osiris) tot een vloek en een gruwel voor hen maakten, moet de derde plaag betrekking hebben op de vruchtdragende bodem van het land, die als de ontvangende, de door de Nijl bevruchte natuurkracht, eveneens goddelijke ere ontving (Isis). Zo moest het Egyptische heidendom steeds verder omvergerukt worden en Jehova zich als de enige Heer van Egypte betonen..

Velen menen, maar ten onrechte, dat wij hier aan een zeker soort muggen moeten denken; maar zij vergeten daarbij, dat het hier juist een plaag betrof-en dat doet Gods Woord herhaaldelijk en met kracht, als opzettelijk uitkomen-die uit de aarde en niet uit het water haar oorsprong nam. Het is bekend, dat de muggen bovenal in het water broeden; terwijl hier van het stof van de aarde, dat luizen werd, sprake is. Ook toont men dan de eigenlijke betekenis van de plaag niet juist gevat te hebben. Wat de kikvorsen uit het water moesten aanduiden, datzelfde moesten de luizen uit het stof van de aarde getuigen: de walgelijke onreinheid van de zonde. Wat de kracht van het oorspronkelijke woord (kinniem) betreft, dat wij aldus vertaald hebben, het betekent eigenlijk: dich opeen gedrongen, overal nestelend, wriemelend ongedierte, dat, klein als stof, met opeengepakte menigte de voorwerpen bedekt, en een voorwerp van walging voor ieder is. Bloed, kikvorsen, luizen, al deze samen wijzen op dood, schuld en stuitende onreinheid..

Tenzij de Egyptenaars meer dan onnozel en zineloos zijn geweest, moeten zij deze vergelijking gemaakt hebben bij zichzelf, wat eindelijk wel zou geschieden, indien de Schepper van hemel en aarde met geheel Zijn legermacht op hen aanviel, om hen te verderven, waar zij zagen, dat zij nu reeds, in een kleine strijd, bijna verdorven werden. Laten

wij nu daaruit leren, dat alle schepselen God ten dienste staan, zo dikwijls Hij ze gebruiken wil, om Zijn vijanden te kastijden; vervolgens, dat geen diertje zo gering of onbeduidend is, hetwelk geen macht genoeg ten dienste staat, om schade toe te brengen, wanneer het van Gods wege daartoe wordt toegerust; eindelijk, dat de goddelozen, door hun overmoed hiertoe eindelijk komen, dat zelfs wormen en luizen tot hun eeuwige schade over hen de heerschappij krijgen..

3) Het Hebreeuwse woord "Kinniem" is in onze vertaling door: "luizen" vertaald; bijna alle uitleggers van de tegenwoordige tijd verstaan hieronder "muggen of muskieten". Deze zijn zeer klein, met het blote oog nauwelijks te zien; zij komen na de in oktober plaats hebbende rijsttoogst in groten getale uit de overstroomde velden te voorschijn, waar het voorgaande geslacht zijn eieren gelegd heeft, en worden tot een zeer lastige plaag, daar zij bij mensen en dieren in neus en oren kruipen, hun in de ogen vliegen en door hun steken een smartelijke jeuk veroorzaken. Blijft men bij de gewone vertaling, die ook Luther heeft, en welke de Bijbelse natuuronderzoeker Bochart in zijn beroemd Hiërozoïcon verdedigt, zo komt er bij het lastige van de plaag iets beschimpends, en is het duidelijk, waarom de tovenaars juist bij dit teken met hun bezweringskunsten, ondanks de duivelse hulp, te schande worden, daar er hier niets natuurlijks meer voorhanden is dat de boze geesten in hun dienst konden aanvoeren..

17. En zij, Mozes en Aäron deden also, want Aäron strekte zijn hand uit met zijn staf, en sloeg met deze het stof van de aarde, en er werden vele luizen aan de mensen, en aan het vee, uit het stof, dat hen aanhing; a) al het stof van de aarde, werd luizen in geheel Egypte. 1)

a) Psalm. 105:31

1) Niet alleen het stof, hetwelk Aäron met zijn staf had geslagen, werd luizen, maar het ging met deze plaag als met de eerste. In geheel Egypte, waar stof werd gevonden, daar werd het, tot een plaag voor mensen en vee, in luizen veranderd. Hierdoor moest het voor aller oog openbaar worden, dat niet Aäron die plaag zond, maar God zelf, en dat Aäron slechts een gering instrument was in Zijn dienst..

18. De tovenaars deden, 1) toen Mozes de nieuwe plaag aangekondigd had, en met Aäron weggegaan was, ook also met hun bezweringen, opdat zij luizen voortbrachten; zij beproefden het met hun toverformules; doch zij konden niet; al hun slaan en bezweren was tevergeefs; het stof bleef stof; zo waren de luizen, welke Mozes en Aäron hadden doen voortkomen, aan de mensen, en aan het vee.

1) Dit doen wordt genomen voor beproeven. Want het gelukte hen niet, zoals weldra volgt. Daarom wordt van hen gezegd, dat zij gedaan hebben, wat zij tevergeefs beproefd hebben, of wat zij hebben ondernomen, maar zonder gevolg. Hierdoor ontnemt God aan Farao elk voorwendsel voor zijn verblinding, wat hem nog tot verontschuldiging was overgebleven. Want ofschoon hij ook vroeger met listige streken had omgegaan, miste echter zijn verzet niet allen schijn van recht, daar de tovenaars met Mozes als hun gelijke hadden gestreden. Maar, waar hij nu ziet, dat hun kunst tekortschiet, daar wordt het nu een strijd met opzet tegen God. Evenwel, God verhindert deze bedriegers niet slechts in hun voornemen, maar geeft hen ook

aan ieders bespotting over, opdat Hij voor zich alleen geheel de eer van Zijn deugden zich geheel en al verzekert. Waaruit wij kunnen opmerken, hoe Hij, naar Zijn onnaspeurlijke wijsheid, de vrijheid weer inhoudt, welke Hij tijdelijk aan satans dienaren had geschonken..

Gods wijsheid blijkt daarin, dat Hij ze heeft willen beschamen in iets, dat het verachtelijkste en geringste was, en waaromtrent zij meenden, de allermiste zwaarigheid te ontmoeten, nadat hun pogingen tot het verrichten van groter zaken gelukt was..

Met hun bezweringen konden zij het teken niet tevoorschijn roepen, en evenmin konden zij de plaag wegnemen. Tegenover de kracht en macht van God staat tenslotte het on- en bijgeloof machteloos..

19. Toen zeiden de tovenaars tot Farao, die bij hen aanhield, om de plaag weg te nemen: Dit 1) is Gods vinger; 2) wij hebben wel met onze kunsten (hoofdstuk 7:11 vv.; 22; 8:7) iets kunnen doen, gelijk Mozes en Aäron, maar nu zijn wij met onze kunst ten einde. Doch Farao's hart verstijfde, hoewel zijn eigen tovenaars hem op God gewezen hadden, zodat hij naar hen niet hoorde, gelijk de HEERE gesproken had. 3) (vs.15).

1) Het woordje "dit" slaat niet op hun onmacht, om het teken na te bootsen, maar op de plaag zelf..

2)"Gods vinger." Deze uitdrukking wordt gebruikt, om de macht van God aan te duiden. Hiermee erkennen zij, dat een hogere Macht, dan zij kennen en dienen, deze plaag heeft verwekt. Of zij daarmee de Heere God, de God van Mozes en Aäron, de God van de Hebreëen bedoelen, is niet met zekerheid te beslissen..

3) Van een opheffing van de plaag wordt hier niets bericht; wellicht kwam, daar Farao naar het woord van de tovenaars niet wilde horen, de volgende plaag spoedig daarbij, met welke tevens deze ophield. (vs.31).

II. Vs.20-32. De vierde plaag brengt allerlei ongedierte; het land Gosen blijft, evenals van de volgende plagen, van deze verschoond. Farao toont zich ten tweede maal bereid, aan de eis te voldoen, maar breekt ten tweede maal zijn belofte, zodra hij ziet dat de plaag ophoudt.

20. Verder zei de HEERE 1) tot Mozes, toen nog de luizen aan mensen en vee waren, en Farao nog niet horen wilde: Maak u morgen vroeg op, en stel u voor Farao's aangezicht, evenals toen gij hem de eerste plaag aankondigde (hoofdstuk 7:15 vv.); zie, hij zal aan het water uitgaan, om aan de Nijl, zijn God, zijn gewone eer te bewijzen, en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE: Laat Mijn volk vertrekken, dat zij Mij dienen. 2)

1) Dat nu Mozes bevolen wordt Farao tegemoet te gaan, wanneer deze 's morgens vroeg naar de oever van de rivier gaat, om zijn dankbare gesteldheid van ziel te tonen, het is onzeker of God wilde, dat de tiran in het openbaar in het nauw werd gebracht, omdat de toegang tot zijn paleis moeilijk was. Mij komt het het meest waarschijnlijk voor, dat een plaats gezocht is, waar zowel de zaak meer openbaar was als de stem van de goddelijke heraut luider kon

worden gehoord. Daarom, opdat er niet in het verborgen zou worden gehandeld, kondigt Mozes bij dag, in tegenwoordigheid van een grote menigte, het oordeel van God aan, waaraan terstond gevolg zou worden gegeven. Van de staf wordt hier niet, zoals bij de vorige plagen, melding gemaakt, daar God soms uitwendige instrumenten gebruikt, opdat wij zouden weten, dat alle schepselen in Zijn macht zijn, maar soms ook werkt Hij zonder iemands hulp, opdat wij zouden weten, dat Hij, voor zichzelf, geen hulpmiddelen behoeft. Deze ongelijke wijze van handelen bewijst, dat wel alle dingen aan Zijn gezag zijn onderworpen, om ze te gebruiken, naar dat Hij wil, maar dat Hij, in zichzelf genoegzaam, genoeg heeft aan Zijn eigen kracht alleen..

2) Het is nu niet meer de vraag, om het volk drie dagen van vrijheid te geven, maar het is nu een onbepaalde eis, om daarmee te tonen, dat Hij, die slechts drie dagen vroeg, ook het recht heeft, ja, zelfs het volle recht, om een onbepaald verlof voor Zijn volk te vragen. Tegenover de verharding van Farao wordt de eis van God strenger..

21. Want zo gij Mijn volk niet laat vertrekken, zie, zo zal Ik een vermenging van ongedierte¹⁾ zenden op u, en op uw knechten, en op uw volk, en in uw huizen; also dat de huizen van de Egyptenaren met deze vermenging zullen vervuld worden, en ook het aardrijk, waarop zij zijn.

1) Hebreeuws "zwaar en talrijk mengsel." De nieuwere uitleggers denken hier, voorgegaan door de Septuaginta, aan hondsvliegen, die nog lastiger zijn dan de muggen, zich gaarne aan de rand van de oogleden en de ooghoeken nederzetten, en mensen en dieren met zulk een woede vervolgen, dat men niet bij machte is ze af te weren. Bij deze verklaring is het echter niet duidelijk, hoe het land van dit ongedierte te lijden gehad kan hebben (vs.24). Wij houden ons daarom aan onze vertaling, welke van allerlei ongedierte spreekt, waaronder men muggen, hondsvliegen, kakkerlakken of motten en ander ongedierte in vereniging met elkaar verstaan kan; al wat Egypte hier van heeft zou zich tezamen opmaken, om land, vee en mensen te verwoesten en te plagen, daar Farao zijn antwoord op de vorige plaag schuldig gebleven was..

22. En Ik zal op die dag, dat die plaag komt, het land Gosen, waarin Mijn volk Israël woont, afzonderen, 1) dat daar geen vermenging van ongedierte zij, opdat gij weet, dat Ik, de HEERE, in het midden van dit land 2) ben, Ik, de bezitter van de gehele aarde, die het ene landschap kan bewaren, terwijl Ik het andere sla.

1) Ofschoon dit tot nog toe niet duidelijk is gezegd, zou men het toch wel van de andere plagen kunnen laten gelden. Want het is zeker, dat, toen God de straf over de Egyptenaren bracht, niet daaronder allen zonder onderscheid zijn begrepen, en dat daarom zijn uitverkoren volk, hetwelk Hij tot helper wilde zijn, van alle ongemak is verschoond gebleven. Nu echter wordt Farao van dit onderscheid voor het eerst zekerheid verschaft, daar tevoren deze bijzondere gunst hem verborgen was gebleven. Hierdoor werd het meer dan duidelijk, dat bij Eén, Israëls God, beide de weldaden en de straffen berustte, dat Hij de Zijnen spaart en hen liefderijk en vaderlijk behandelt, daartegen wraak oefent op zijn vijanden. Waarom er wordt bijgevoegd: Op dat gij weet, dat ik, Jehova, in het midden van het land ben..

"In het midden van dit land." Dit ziet niet op Gosen, zoals sommigen menen, maar op het land van Egypte. Wel komt de uitdrukking, in het midden van iets verkeren, dikwijls in de Heilige Schrift voor, en betekent dan, tot hulp aanwezig zijn. (Deuteronomium. 33:14 Psalm. 46:6 2 Samuel), maar in verband met hetgeen vooraf gaat, ziet het hier op geheel Egypte en wil de Heere dan daarmee zeggen, dat Hij heerst over alles, dat Zijn troon in het midden van het land is gevestigd, om zowel zegeningen te schenken als straffen uit te delen. Dat de afgoden van Egypte bij hem als niets zijn geacht. Met deze uitdrukking predikt God zijn absolute Macht, zijn volstrekte Soevereiniteit: Hij, de enige en de eeuwige God..

2)Opmerkelijk is het, dat van nu aan de staf van Mozes tot het komen van de plagen niet meer meewerkt; deze heeft gedaan, wat in het eerste teken aangewezen was (hoofdstuk 7:12) en de Egyptische tovenaars met hun goden ter zijde gesteld. Nu treedt een ander gewichtig punt op de voorgrond. De tovenaars hebben van Gods vinger gesproken (vs.19), daardoor de God van Mozes voor machtiger erkend, dan de goden, in wier dienst zij stonden; maar de eer, dat Hij de Heere is, waarvoor Israël Hem kende, hadden zij Hem nog niet gegeven; daarom openbaart de Heere zich van nu aan als zodanig, neemt het aanbrengen van de plagen onmiddellijk in Zijn hand, en maakt een scherp onderscheid tussen degenen, die Hem dienen, en degenen, die Hem niet dienen, waardoor Hij tevens Zijn volk voor zovele plagen bewaart..

23. En Ik zal een verlossing 1) zetten tussen Mijn volk en tussen uw volk; tegen morgen zal dit teken geschieden.

2)

1) In het Hebreeuws Pheduth. De LXX vertaalt: diastolh, scheiding. Sommige uitleggers doen dit ook; o.i. ten onrechte. Het woord in de grondtekst wordt van een werkwoord afgeleid, dat losmaken, betekent, alsmede lossen, en in de tweede plaats, bevrijden, redden, en kan dus niet anders betekenen dan de zaak, waardoor de loskoping of bevrijding plaats heeft. Hiermee wil God dus zeggen, dat Hij het is, die het om zichzelf wil doet, als Hij Israël bevrijdt van de plaag..

2) Farao ontvangt als het ware nog tijd van beraad. Eerst de volgende dag zal het teken geschieden, indien de koning onverzettelijk blijft. God is taai van geduld..

24. En de HEERE deed also, gelijk Hij Farao door Mozes had laten aanzeggen; en a) er kwam de volgende dag een zware vermenging van ongedierte in het huis van Farao, en in de huizen van zijn knechten, en over geheel Egypte; het

b) land werd verdorven van deze vermenging.

a) Psalm. 105:31 b) Psalm. 78:45

25. Toen de plaag niet meer te verdragen was, riep Farao Mozes en Aäron, en zei: gaat heen, en offert uw God, gelijk Hij u geboden heeft, maar niet in de woestijn, hier, in dit

1) land, opdat gij niet ontvlucht.

1) Bij Farao merken we geen enkel teken van berouw en verootmoediging. Ook geen gehoorzamen aan het bevel van de Heere. De Heere heeft geëist buiten Egypte het volk te laten vertrekken, om te kunnen offeren. Farao wil het in Egypte zelf doen offeren. Daarmee meent hij al veel toegegeven te hebben, maar hij vergeet, dat de Heere niets van zijn eis kan laten vallen. Farao wil met de Heere in een schikking treden, maar hij weet het niet en bedenkt het niet, dat de Heere, waar het Zijn dienst geldt en de verering van Zijn Naam van geen schikking wil weten.

26. Mozes dan zei: Het is niet juist, 1) dat men also doe; a) want wij zouden de gruwel van de Egyptaren doen door de HEERE, onze God te offeren; wij zouden door onze God de offeranden te brengen, die Hij wil, in de ogen van de Egyptenaren een gruwel doen, heiligschennis plegen; zie, indien wij de gruwel van de Egyptenaren doen door voor hun ogen te offeren, zouden zij ons niet als verachters van hun godsdienst, en als misdadigers tegen hun goden stenigen?

a)Genesis 43:32; 46:34

1) In het Hebreeuws Lo nagon, het is niet juist, in de zin van, dat is onbillijk, dat is niet de afspraak. Mozes wijst op drieërlei reden, waarom hij in die beperking niet kan treden. De eerste reden is, dat het voor de Egyptenaren een gruwel zou zijn, indien zij hun offeranden in Egypte zelf de Heere brachten. De tweede reden is, dat dientengevolge er een verbittering bij het volk zou kunnen ontstaan, die noodlottig voor Israël zou kunnen aflopen. In de derde plaats mocht Israël alleen op die wijze, zoals de Heere het wilde, zulks doen, zoals uit vs. 27 blijkt. De gruwel zou hierin bestaan, dat de voorschriften, zoals die in Egypte geldig waren, niet opgevolgd konden worden..

Het is geenszins een voorwendsel, wat Mozes hier zoekt. In Egypte moesten alle offerdieren gekeurd worden, en, zo niet een priester ten bewijze van goedkeuring het aan de horens verzegeld had, mocht het niet geofferd worden. Zelfs de geringste overtreding achtte men met de minste moeite de dood waardig. De Israëlieten mochten zich naar die voorschriften niet schikken, dat zou geweest zijn: deelnemen aan de afgoderij. Wilden zij doen naar Gods bevel, dan wachtte hun straf, daar menige diersoort de Egyptenaren heilig was, en daarom niet geofferd mocht worden, bijv. koeien. Mozes kon er dus niet mee instemmen, dat het offer in Egypte zelf geschieden zou..

27. Laat ons de weg van drie dagen in de woestijn gaan, gelijk wij van het begin af aan gevraagd hebben, opdat wij de HEERE, onze God, offeren, gelijk Hij tot ons zeggen zal.

1)

1) Dus toonde Mozes nader en betuigt de koning, dat zij gelijk de Heere gesproken had, de weg van drie dagen moesten gaan, om de Heere hun God te offeren in de woestijn, en de uittocht daarheen was des te meer nodig, omdat zij toch niet wisten waarmee zij de Heerentegenkomen en zich bukken zouden voor de hoge God, die zulks tot hen zeggen zou, als zij daar zouden gekomen zijn..

Gedurende verscheidene eeuwen hadden er onder Israël geen offers plaatsgehad; opnieuw moest het in verbond met zijn God treden, en van Hem een eigen eredienst ontvangen..

28. Toen zei Farao, door de hevigheid van de plaag tot toegeven gedwongen: Ik zal u laten vertrekken, dat gij de HEERE, uw God, offert in de woestijn, daar gij, om de door u opgegeven redenen, dit niet in Egypte doen kunt; alleen, dat gijlieden in het gaan geenszins te ver, niet verder dan drie dagreizen, trekt, 1) en na uw feest aanstonds terugkeert. Bidt nu vuriglijk voor mij, dat deze plaag wordt weggenomen.

1) Waar hij ziet, dat hij niet vordert met zijn drogredenen en uitvluchten, veinst hij een volmaakte gehoorzaamheid. Niet, omdat het toen zijn voornemen was te bedriegen en te liegen, daar hij door vrees in verwarring werd gebracht, maar omdat hij, voor het tegenwoordige, zozeer door het gevoel van de rampen moedeloos was geworden, dat hij geenszins zijn hoogmoed tegen God durfde volhouden. Daarom heeft hij niet zo zeer Mozes met bedrieglijke woorden willen behagen en met voorbedachte rade om de tuin willen leiden, maar heeft hij veeleer zichzelf bedrogen. Want het is opmerkelijk, dat hij, (gelijk men een wolf bij de oren houdt), gedwongen werd, aan het volk de uittocht te beloven, welke hij, omdat het voor hem een zeer grote schade was, tegenhield. Maar in zoverre geeft hij toe, dat hij zich houdt aan de wensen van het volk. Want de nood dringt om van God vrede en vergiffenis te smeken. Evenwel is het mogelijk, dat hij listig, onder het voorwendsel van de godsdienst, hun personen aan zich verbonden wilde houden. Want, door zich angstig waarborgen te laten geven, verried hij zijn wantrouwen. Eindelijk, door hun wensen letterlijk gehoor te geven, werpt hij hen een strik om, waarmee hij hen, nadat zij de offerande hadden volbracht, weer tot zich kon trekken..

Farao wordt van twee kanten gewrongen. Aan de ene zijde de ellende, door de plaag tevoorschijn geroepen, en aan de andere zijde het verlies van zovele duizenden werklieden. Hij geeft voor het ogenblik toe, maar behoudt tevens voor zich het recht, om het volk terug te eisen. Het is hem te doen om opheffing van de plaag. Dat, dit voelt hij, kan hij alleen verkrijgen van de God van Israël. Immers Israël werd niet door de plaag getroffen. Berouw over de zonde is bij hem niet aanwezig. Van de zonde wenst hij niet verlost te worden. Niet van het kwaad van de schuld, maar alleen van het kwaad van de straf..

Zo vraagt menige zieke, die zijn hele leven met God en Zijn volk gespot heeft. In doodsgevaar wil men de leraar of enige godszalige aan zijn bed hebben; zelf tot God wenen kan men niet; als een doodschuldige aan Jezus voeten om genade bidden, dat verstaat men niet; men wil het gebed van een ander; maar, nauwelijks is de zieke genezen, of hij is alles vergeten, en zegt tot degene, die een broeder is: "Raka! gij dwaas!" (Matth.5:22).

29. Mozes 1)nu zei: Zie 2) ik ga van u, en, wanneer ik buiten uw paleis zal gekomen zijn, zal ik tot de HEERE vuriglijk bidden, dat deze vermenging van ongedierte van Farao, van zijn knechten, en van zijn volk morgen wegwijkt. Alleen, dat Farao niet meer, gelijk de vorige maal (vs.15), bedrieglijk handelt, en, wanneer de plaag is weggenomen, ons teleurstelt, door dit volk niet te laten gaan, om de HEERE te offeren.

1) Op deze eis antwoordt Mozes niet. Immers hij weet, dat de plannen van God anders liggen. En terecht laat hij hem in het onzekere, omtrent datgene, hetwelk hij nog niet wilde, dat openbaar zou zijn. Zo is er dan ook geen reden, waarom men hem van kwade trouw kan betichten, daar hij getrouwelijk de hem opgedragen taak vervult. Doch hij verzwijgt, wat hem niet is opgedragen te openbaren, ja, wat God wilde dat voor de tiran verborgen zou zijn. Overigens heft de heilige profeet, brandende van rechtmatige verontwaardiging over de trouweloosheid van de koning, de plaag nog niet terstond op, maar stelt dit uit tot de volgende dag en dreigt hem scherp, indien hij voortgaat met bedriegen, dat dan de straf voor zijn bedrog gereed ligt. Deze zo grote kloekmoedigheid had hij verkregen ten gevolge van de wonderen, waardoor hij, steunende op de onvergelijkelijke macht van God, geen oorzaak heeft om te vrezen. Want het was een teken van zeldzame kracht, dat hij openlijk en in zijn aangezicht de tiran zijn bedrieglijke handelingen durft verwijten, en tegelijk met straffen durfde dreigen, indien hij van zijn boze aanslagen geen afstand deed..

Dit woordje "zie" heeft bijna de betekenis van "wanneer." Hieruit blijkt nog meer, dat Mozes Farao niet vertrouwt. Mozes weet het wel, wat de Heere, omtrent het verharderen van Farao's hart, gesproken heeft. Maar omdat hij slechts te gehoorzamen heeft, wat God hem heeft opgedragen, en aan de andere zijde als bemiddelaar tussen God en Farao moet optreden, heeft hij geen recht, al is hij heimelijk bevreesd, ja, al weet hij bijna zeker, dat Farao zich weer zal verharderen, het verzoek, om voor hem te bidden, af te slaan..

30. Toen ging Mozes uit van Farao, en bad vurig tot de HEERE.

31. En de HEERE deed naar het woord van Mozes, en de vermenging van ongedierte week de volgende dag, van Farao, van zijn knechten, en van zijn volk: er bleef niet één van de vele soorten van ongedierte over, 1) ook de vorige plaag (vs.17 vv.) had hiermee een einde.

1) In deze verhoring van het gebed van Zijn dienstknecht ten behoeve van een tegenstander, leren wij veel aangaande de Hoorder van de gebeden en de opzending van die gebeden zelf. Daarin blinken wel zeer Gods lankmoedigheid, almacht en trouw uit, ook tegenover en ter wille van een ongelovige wereld. Immers de Heere wist reeds nu, wat ons aan het slot van dit hoofdstuk wordt verhaald en dat wij, bij de reeds opgedane kennis van Farao's karakter, wel enigszins konden vermoeden, namelijk: dat "Farao ook op ditmaal zijn hart zou verzwaren en het volk niet zou laten vertrekken." Evenwel wil de Heere God Mozes bereidwilligheid en Farao nog lankmoedigheid bewijzen, en andermaal de roede wegnemen, om de koning en diens volk wederom te sparen. Zo doet de Heere ook met u, o zondaar! Het zijn Zijn goedertierenheden, dat wij nog niet vernield zijn. Wij hadden het op ons zelf reeds lang verdiend..

"Het gebed van de rechtvaardige vermag veel." Evenwel Mozes bidt alleen voor tijdelijke verlossing. De Meerdere van Mozes bidt voor al de Zijnen om eeuwige verlossing..

32. Doch farao, toen hij zag, dat hij verademing gekregen had (vs.15), verzwaarde zijn hart ook ditmaal, en hij liet het volk niet vertrekken, hoewel hij het toegezegd had.

HOOFDSTUK 9.

PESTILENTIE. ZWEREN. HAGEL.

I. Vs.1-7. farao wordt bedreigd, dat, zo hij de kinderen van Israël langer zal ophouden, als vijfde plaag, een zeer zware pest over het vee komen zal. Deze komt werkelijk op de bepaalde tijd, verschoont echter het vee van de Israëlieten, gelijk de Heere gezegd had. farao overtuigt er zich nauwkeurig van dat Israël gespaard gebleven is, doch laat nog het volk niet vertrekken.

1. Daarna, toen het duidelijk gebleken was dat farao er niet meer aan dacht, om aan zijn gegeven woord (hoofdstuk 8:28) te voldoen, zei de HEERE tot Mozes: Ga in tot farao, en spreek tot hem: Alzo zegt de HEERE, de God van de Hebreëen, die gij gemeend hebt straffeloos te kunnen verachten, ondanks alle plagen, die reeds over u gekomen zijn: Laat Mijn volk vertrekken, om Mij te dienen.

2. Want zo gij hen wederom weigert 1) te laten vertrekken, en gij hen nog met geweld ophoudt,

1) Door vrees voor straf wil God hem weer tot gehoorzaamheid dwingen, zoals Hij gewoonlijk met de onbuigzamen handelt. Echter staat Hij hem een zekere tijd toe tot berouw, zo hij soms van zijn verkeerde stemming van gemoed, om te weigeren, afstand mocht doen..

3. Zie de hand1) des HEEREN zal zijn over uw 2) en over uw volks vee, dat in het veld is, dat zich buiten op de weiden bevindt, over de paarden, over de ezels, over de kamelen, over de runderen en over het klein vee, schapen en geiten, door een zeer zware pest, 3) zodat grote aantallen daarvan sterven.

1) Dat is: de grote kracht van God, zonder dat enige werking van de mensen (Aärons staf) daartussen zal komen.

farao moest het weten, dat het de hand des Heeren was, die dit alles bewerkte, en niet Mozes. En dit, opdat, daar het hem van de zijde van God niet aan waarschuwingen zou ontbreken, hij straks geen enkele reden van verontschuldiging zou hebben. Te midden van de toorn is de Heere nog lankmoedig! Maar o, indien die lankmoedigheid wordt veracht, zal het oordeel des te vreselijker zijn. Miskende liefde is des te vreselijker in de openbaring van haar toorn..

2) "Uw vee." Hieronder is het vee van zijn onderdanen begrepen. farao regeerde met absolute macht. Daarom noemt God het vee van de Egyptenaren, het vee van Egypte's koning..

De vorige plagen waren slechts tot last geweest, deze zal grote schade aanbrengen..

3) In het Hebreeuws Deber, eigenlijk als een (zeer zware) pest. Letterlijk: als een verdervende. Deze ziekte werd altijd, als onmiddellijk uit de hand des Heeren voortkomende, aangemerkt..

Om de vrees des te groter te doen zijn, kondigt de Heere deze plaag aan, als zeer zwaar..

4. En de HEERE zal bij deze pest een afzondering 1) maken tussen het vee van de Israëlieten en tussen het vee van de Egyptenaren, dat, terwijl het laatste in menigte wordt weggenomen, er niets, zelfs niet een enkel stuk, sterft van al, wat van de kinderen van Israël is. Zo zult gij weten, dat hier geen gewone algemene plaag is, maar een, die door des Heeren besturing alleen voor de Egyptenaars is, omdat zij Zijn volk verdrukken.

1) Een "afzondering maken." Beter vertaald: een onderscheid maken. De straffende hand van de Heere en de bewakende hand van de Heere worden hier tegenover elkaar gesteld..

5. En de HEERE, toen Hij Mozes deze last voor farao meedeelde: bestemde tevens een zekere tijd, wanneer de plaag zou beginnen, zeggende: Morgen 1) zal de HEERE deze zaak in dit land doen. Zo had farao nog tijd om te beslissen, of hij het bevel van God wilde opvolgen, of door verder weigeren de hand des Heeren over zijn en zijn volks vee moedwillig zou laten komen.

1) En gelijk bij de vorige plaag wordt ook nu de zekere tijdsbepaling erbij gevoegd, om als een ontwijfelbaar kenmerk te zijn van het eigen werk van God, dat reeds van tevoren aldus was aangekondigd. "En de Heere bestemde een zekere tijd, zeggende: morgen zal de Heere deze zaak in dit land doen." Op zichzelf beschouwd is het "morgen" (machar) steeds iets onzekers voor de mens, en niemand van ons weet of hij morgen zal zien, er dan nog zal zijn. Maar als dat morgen eenmaal in Gods raad, in verband tot enige zaak aangaande u en de uwen is opgenomen en aldus een bepaalde en "bestemde tijd" (moed) is geworden, dan zal dit morgen voor u ook gewis komen. De bestemde tijd is steeds het door God vooraf tot enig bepaald doel aangewezen en afgebakend tijdstip, waarop iets geschieden moet..

6. En de HEERE deed daarom deze zaak, waarmee Hij de koning bedreigd had, gelijk Hij gezegd, de volgende dag; en al 1) het vee van de Egyptenaren stierf, maar van het vee van de kinderen van Israël stierf, overeenkomstig de goddelijke toezegging (vs.4), niet één.

1) Nu farao niet hoort, maar weerspanning blijft, zendt God wederom zijn oordelen. Er staat "al het vee." Dit wil niet zeggen, dat er geen enkel stuk vee meer overbleef, maar dat een zeer grote menigte door de pest getroffen werd. "Al" is hier genomen in de zin van, veel, of zeer veel.

7. En farao, die weten wilde, of hetgeen omtrent het land Gosen voorzegd was, (dat niets van de kinderen van Israël sterven zou) eveneens geschied was, zond 1) erheen; en ziet, het was zo; van het vee van Israël was niet één gestorven. Doch het hart van farao werd verzaamd; bij deze onloochenbare openbaring van de hand des Heeren versterkte hij zich nochtans in zijn voornemens, om nu eerst die hand te trotseren Jesaja 8:21, Openb.16:9), en hij liet het volk niet vertrekken. 2)

1) Of hij toen voor het eerst zijn verspieders gezonden heeft, laat ik in het midden. Doch het is mogelijk, dat hij, verblind door zijn hardnekkig verzet, dit onderscheid niet eerder heeft

opgemerkt, dan toen hij door Mozes daarop is gewezen. Want wij weten, dat de verworpenen hun ogen sluiten voor de zichtbare tekenen van Gods toorn en vanzelf hun dwalingen toedekken. Het is althans aan geen twijfel onderhevig, of farao, terwijl hij zich op velerlei wijze zocht te verstokken, heeft niet gaarne opgemerkt, wat het meest nuttig was, om door hem geweten te worden. Maar omdat hij omtrent het teken van de afzondering tussen de Egyptenaars en de Israëlieten van Mozes een zekere kennis had verkregen, is hij gedwongen gewild of ongewild, door de aanschouwing ervan zelf, te weten, waarvan hij zich graag onkundig had gehouden. Doch dit was een openlijk bewijs van Zijn vaderlijke gunst jegens het uitverkoren volk, dat hun land, dat in Egypte het meest rijk aan vee was, niet door de pest, welke het naburige land in de omtrek had overvallen, werd aangetast. Waardoor de stompheden van de goddeloze koning des te schandelijker en te verwonderlijker was, dat hij door zulk een sprekend voorbeeld niet bewogen is geworden. Want dat hij, terwijl dit door zijn lijfwacht werd gezien en ervaren, zijn hart heeft teruggehouden, om God te gehoorzamen, dit getuigt van een verschrikkelijke zinloosheid..

2) Wederom verstokt farao zijn hart, maar nu is ook de maat van de ongerechtigheid vol. Nu wordt hij aan het oordeel van de verharding overgegeven. Voortaan wordt er niet meer gezegd, dat hij zijn hart verhardde, maar dat God het deed, d.w.z. zijn zonde met het oordeel van de verharding trof..

II. Vs.8-12. Zonder voorafgegane aankondiging volgt op de vorige plaag aanstonds de zesde. Mozes en Aäron moeten as uit de oven van farao nemen en naar de hemel strooien; daarvan komen zwarte blaren aan mensen en aan vee, zodat de tovenaars die eveneens met zweren bedekt waren, zich uit de omgeving van de koning moeten terughouden. Intussen verstokt de Heere farao's hart, dat hij naar Mozes en Aäron ook ditmaal niet hoort.

8. Toen zei 1) de HEERE tot Mozes en tot Aäron: Zegt het farao niet meer in woorden aan, wat Ik doen zal, maar neemt gij 2) uw vuisten vol as uit de oven, 3) en Mozes moet die naar de hemel strooien voor de ogen van farao, en Ik zal het tot een plaag voor de verdrukters laten worden.

1) Hier zegt God de tijd van de straf niet vantevoren aan, maar laat de plagen onmiddellijk achter elkaar volgen. Ook wordt farao niet gewaarschuwd, maar terwijl hij aan zichzelf wordt overgelaten, volgt het oordeel op hetzelfde ogenblik, waarop het besloten werd. Immers, niet alleen omdat het meer dan duidelijk was geworden, dat de waarschuwingen op hem niets hadden uitgewerkt, maar ook vervolgens, opdat op allerlei wijze zijn goddeloosheid aan het licht zou treden..

2) Niet Aäron alleen, maar Mozes en Aäron beide, opdat farao zou weten, dat het een onmiddellijk bevel van God was..

3) Niet zonder betekenis is het, dat Mozes en Aäron as uit de kalkovens moesten nemen. Immers, die ovens dienden, opdat door Egypte's koningen de prachtige piramiden konden worden gebouwd. Dezelfde ovens, die eigenlijk moesten dienen, om de vreugde en roem van farao te vermelden, worden nu oorzaak van groot verderf voor hem en zijn volk. Zo toont

God, dat Hij machtig is, om het water, de bodem, en nu ook de ovens te doen dienen tot verderf in plaats van tot zegen. En dat alles wederom, opdat farao zal moeten bukken voor Hem, de hoge God. Ook wilde God waarschijnlijk daarmee aan farao tonen, dat, gelijk Israël, door hem als in de smeltoven van verdrukking werd verteerd, God, de Heere, machtig was tot redding van dit zo verdrukte volk, hun verdrukken door iets, dat een afzichtelijke en pijnlijke plaag veroorzaakte, te kastijden..

9. En zij, de as, zal tot klein stof worden over geheel Egypte, zij zal tot dun stof worden in de lucht, en zich over het gehele land verspreiden; en zij zal aan de mensen en aan het vee worden tot zweren, uitbrekende met blaren, 1) in geheel Egypte.

1) Een samenspraak zal ditmaal geen plaats hebben. Mozes en Aäron moeten, terwijl zij de koning, bij zijn uitgaan, tegemoet treden, zonder meer, het stof voor zijn ogen in de lucht strooien. Wat de Heere van farao wil, dat weet hij genoegzaam, en dat het uitstrooien van de as een nieuwe plaag betekent, zal hij evenzeer vermoeden; welke plaag het is, behoeft hij thans niet te weten, het is vroeg genoeg wanneer zij komt. Een teken was echter nodig, opdat de koning zou erkennen, dat de plaag niet vanzelf kwam, daar brandende uitslag en bladerachtige zweren niet zeldzaam in Egypte zijn; maar dat zij op buitengewone wijze door God gewerkt was, en eveneens in betrekking stond tot de last, die Mozes en Aäron te volbrengen hadden. Maar, waarom wordt juist as uit de oven tot een uiterlijk teken, om zo te zeggen, tot een zaad gemaakt, dat over het gehele land uitgestrooid, de boze en zwarte blaren bij mens en vee teweegbrengt? Egypte was de smelt-, de vuuroven (Deuteronomium. 4:21), waarin farao het volk des Heeren met alle macht terughouden wil. Voor zijn gebouwen, die hij wilde oprichten, moesten zij hem verder dienen (hoofdstuk 1:11), zo dat zij niet eens verlof konden krijgen om het bevel van God te volgen, opdat hen niet pestilentie of zwaard zouden overkomen (hoofdstuk 5:3). Daarom moet de as van een smeltoven tot een pestzaad voor farao en voor zijn vuuroven, het voor Israël zo treurige Egypte, worden, opdat het hem en de pijnigers van Gods volk zelf daarin heet zullen worden; het zwaard zal evenmin uitblijven, wanneer de Here midden in de nacht uitgaat en alle eerstgeborenen in Egypte slaat van de eerstgeboren zoon van de farao af, die op zijn zetel zit tot op de eerstgeborene van de gevangene in de kerker (hoofdstuk 12:28)

10. En zij namen as uit de oven, en stonden, met die as in hun vuisten, voor farao's aangezicht, die zij hadden opgewacht op een plaats, waar zij wisten, dat hij voorbij zou gaan; en Mozes strooide die naar de hemel, gelijk ook Aäron op zijn voorbeeld deed, zodat zij zich naar alle vier de luchtstreken over het land verbreidde. Toen werden er aanstonds zweren, uitbrekende met blaren, 1) aan de mensen en aan het vee.

1) Over de aard van deze ziekte zijn de uitleggers het niet eens. De Septuaginta vertaalt het door fluatidev, d.i. gezwollen. De Vulgata door vesicæ turgentes, gezwollen aan de oppervlakte van de huid. Anderen zijn van mening, dat het een soort van pestkool is geweest. Hoe het ook zij, het was een vuile en boosaardige ziekte, welke zelfs het leven kon aantasten. Als de Heere Zijn zegen en Zijn vloek uitspreekt, dan komt onder de straffen ook voor de zweren van Egypte (Deuteronomium. 28:27).

11. Alzo dat de tovenaars, Jannes en Jambres, die zich in de omgeving van de koning bevonden hadden en met hun toverkunsten zoveel tot zijn hardnekkige tegenstand hadden bijgedragen (2Tim.3:8), bij de volgende ontmoeting (vs.13 vv.) voor Mozes niet staan konden vanwege de zweren. 1) Zij hadden zich moeten verwijderen; want aan de tovenaars waren zweren en aan al de Egyptenaren. 2) Ook later, toen zij van de plaag geheeld waren, hebben zij niet meer de ontmoetingen van Mozes met farao (hoofdstuk 10) bijgewoond, daar hundaasheid nu aan ieder openbaar geworden was (2Tim.3:9).

1) Daar toen de tovenaars ook tegenwoordig waren, daarom is het niet twijfelachtig, dat zij met dezelfde zinneloosheid als vroeger zijn aangegrepen, om als het ware gereed te staan, indien hun de macht daartoe werd gegeven, om met hen te strijden. En zeker, al wordt satan tienmaal overwonnen, toch wordt hij steeds meer door onvermoeibare hardnekkigheid aangegrepen; zo ook zijn dienaren, hoe zij ook ervaren, dat zij ongelukkig in de strijd zijn, toch laten zij niet af van hun razernij. Onlangs hadden deze bedriegers beleden, dat hun kunst niets meer vermocht, nu echter verstouten zij zich, om kostte wat kost, het uiterste te beproeven totdat de plaag van de zweren hen met schande overdekt. Waaruit wij leren, opdat niet een gelijke stoutmoedigheid ons zinneloos make, de eer van God ongeschonden te bewaren, door uit eigen beweging te wijken. Doch dat farao niet slechts van hun hulp verstoken, maar ook van hun tegenwoordigheid ontbloot en beroofd, niet veranderd nog vertederd wordt, daaruit blijkt, zowel dat hij niet door de bedriegerijen van derden is verleid, als wel door eigen boosheid en goddeloosheid gevoelloos is gemaakt..

Dus heeft God deze goddeloze verleiders op verscheidene wijze en bij trappen meer en meer te schande gemaakt; 1e. Wanneer hij hun staven liet verslinden door die van Aäron. 2e. Wanneer hen belet werd luizen voort te brengen, zodat zij gedwongen waren te bekennen, dat dit Gods vinger was. 3e. In alle andere plagen, deed hij wel hun onmacht blijken, wanneer zij geen van deze zelf konden wegnemen, noch de Israëlieten in Gosen iets dergelijks toebrengen. 4e. Eindelijk werden zij hier voornamelijk te schande gemaakt, wanneer zij vol boze zweren, pijn en smart niet kunnen staan voor Mozes' en Aäron's aangezichten, veel minder door hun toverbedrijven bij weerwraak, de dienaren van de God van Israël iets, het minste leed toebrengen..

2) Dat de tovenaars hier in één adem genoemd worden met al de Egyptenaren dient, om daarmee de onmacht van hun toverij te doen uitkomen. De tovenaren, die heilige mannen in de ogen van de Egyptenaren, hadden evenveel te lijden van de plagen van Israëls God, als het volk zelf..

12. Nu had de koning wel reden genoeg, om zich voor de God van Israël te buigen, en Zijn dienaren te eren; doch de HEERE verstokte farao's hart, 1) bracht, tot straf voor zijn moedwillige verharding (vs.7), detoestand van gehele verstokking van hart over hem, zodat hij naar hen niet hoorde, gelijk de HEERE tot Mozes (hoofdstuk 4:21) gesproken had.

1) Zie, als de felle kracht van het "eigen ik" door God zelf werd gebroken en het evenwel niet gewillig zich onderwerpt, dan is het oordeel van de verharding of verstokking over de farao's harten gekomen. In eigen ontwikkeling gestuit, als onderbonden, drogen de nodige

levenssappen op, worden de weke vezels tot hout en kan het hart evenwel tot God niet komen. God laat dan dat hoogmoedig en zelfzuchtig menselijk hart geheel aan zichzelf over, zonder dat Zijn heiligende invloed nog enigszins daarop inwerkt; terwijl Zijn woord wet en wil in al hun kracht blijven gelden en even ernstig worden voorgesteld. In die zin moet dan de uitdrukking "de Heere verhardde het hart van farao" begrepen worden..

III. Vs.13-35. Daar nu het bericht van de goddelijke verstokking op farao rust, worden de drie volgende plagen reeds van dien aard, dat zij voorbereidingen zijn tot de laatste beslissende slag, en worden zij met bijzondere nadruk de hardnekkige koning aangekondigd. De eerstvolgende plaag, waarover in dit gedeelte gehandeld wordt, is een hagel, zoals er nog nooit in Egypte geweest was. Degenen, die des Heeren woord hadden leren vrezen, wordt vooraf gelegenheid gegeven, om nog ter rechter tijd hun knechten en hun vee van het veld te voeren, en zich voor schade te vrijwaren.

13. Toen, op een van de volgende dagen, zei de HEERE tot Mozes: 1) Maak u morgen vroeg op, en stel u voor farao's aangezicht, wanneer hij naar het water gaat(hoofdstuk 8:20) en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE de God van de Hebreëen: Laat Mijn volk trekken, dat zij Mij dienen.

1) God keert zich nog weer tot bedreigingen, om het gemoed van de goddeloze koning te vertederen, niet omdat er enige hoop op beterschap was, maar opdat zijn onverbeterlijke hardnekkigheid ermee ontdekt zou worden. Want ten voorbeeld heeft hij gestrekt, dat duidelijk zou bekend worden, hoe zij met haast in hun verderf rennen, die aan een verkeerde zin zich overgeven, en door een geest van verkeerdheid worden gedreven. Ongelooflijk zou het zeker zijn, dat ooit enig mens zo in blindelingse zinneloosheid en zo grote hardnekkigheid God heeft weerstaan, tenzij dit beeld ons voor ogen is gesteld geworden. Hoe dikwijls is farao bevolen het volk te laten trekken, en telkens weer werd het teken er bijgevoegd, dat het met het bevel menens was, zodat God niet minder uit de hemel donderde, als vanuit de aarde sprak, door de mond van zijn knecht en heraut? En toch wordt het gemoed van de tiran niet gekneed om te gehoorzamen. En dat, daar satan waanzinnig maakt, wie hij, onder de toelating van God, aan zich verbonden en onderworpen houdt..

14. Want ditmaal, van nu aan, zal Ik, zo gij verder tegenstreeft, al Mijn plagen, die Ik Mij nog voorgenomen heb, in 1) uw hart zenden en over uw knechten, en over uw volk, opdat gij weet, dat er niemand is zoals Ik, op de gehele aarde, 2) hoe gij er u ook op verheft dat Mijn wil niets op de uwen vermocht heeft, en hoezeer gij meent met uw verzet te kunnen voortgaan.

1) In het Hebreeuws El-libgaa. Niet tot uw hart, maar aan uw hart. Hiermee kondigt de Heere plagen aan, die het hart zullen doorwonden, aan het hart zullen raken en daarom dodelijke wonden zullen toebrengen, gelijk dus ook geschied is..

2) Het is niet twijfelachtig, dat de goddelozen, ofschoon zij aan de ene zijde de almacht van God erkennen, naderhand echter weer zo met krankzinnige drift voortijlen, dat hun boosheid zo met stomphheid wordt omwikkeld, dat zij ziende niet zien..

De Heere God wil hier niet zeggen, dat dit ook door farao zou erkend worden, maar dat het hem duidelijk zou worden. Tegen wil en dank zou farao zien en ondervinden de Almacht van Jehova en daartegenover de nietigheid en de onmacht van de afgoden van Egypte. Ook dit zien zou farao's oordeel verzwaren..

16. a) Maar Ik heb dit niet willen doen, en laat ook heden nog niet uw verdelging van de aarde plaats hebben; want waarlijk, daarom heb Ik u verwekt, 1) u doen staan, opdat Ik Mijn kracht aan u betoonde, en gij tot eenbewijs zou zijn, dat Ik de hardnekkigste en boosaardigste tegenstander overwin, en opdat men Mijn naam vertelt op de gehele aarde, 2) ten gevolge van deze bewijzen van Mijn grote kracht, die u tot verderf is.

a) Rom.9:17

1) In het Kytdmeh (Heémadthigaa). De LXX vertaalt exhgeira se, heeft u verwekt. Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk God heeft u doen staan, doen overblijven..

Omdat Hij zich gematigd heeft, wijst Hij hem aan als een teken van zijn verdraagzaamheid, daar, indien Hij in een lichte strijd farao gedood had, de roem van de overwinning minder glorieus zou geweest zijn. Kortom, opdat Hij hem niet vleit of farao, zich verhardende door een vruchteloos vertrouwen, het zou uithouden, zegt God dat Hem geenszins Zijn krachten hebben ontbroken, om hem in één ogenblik te verderven, maar dat Hij om een ander doel, de uiterste straffen heeft uitgesteld waarmee Hij farao als het ware in het algemeen leert, dat hij zich vruchteloos meet met Zijn onvergelykelijke macht en dat aldus voor alle eeuwen zijn, zo in het oog lopende, geschiedenis, zou vermaard blijven. Ofschoon nu Paulus de Griekse vertaling is gevolgd, staat toch niets in de weg, waardoor men verhinderd zou worden, dat laatste gevoel te omhelzen. Want wij weten, dat de Apostelen niet bij de woorden zich hebben gehouden, maar meer op de zaak hebben gewezen. Want, opdat wij zouden bekennen, dat door de verdraagzaamheid van God farao tot hiertoe is blijven staan, terwijl hij voor allen een duidelijk en kennelijk bewijs was, hoe redeloos en zinloos zij zijn, die God weerstaan, dit heeft ook betrekking op de eeuwige Voorzienigheid Gods. Want daarom heeft God farao gespaard, opdat hij een tijd lang zou blijven, daar hij, voordat hij geboren was, daartoe was voorbeschikt..

Hier wordt ons een goddelijk geheim ontraadseld en ons een blik gegund in de verborgen diepten van het heilig albestuur van God, dat ons zo dikwijls allerlei vragen van de ongerustheid en twijfelende onzekerheid op de lippen brengt. Ja, hier wordt ons, met het leerstuk van de eeuwige verkiezing, ook de nog veel meer bestreden geheimvolle waarheid van de verwerping van eeuwigheid duidelijk geleerd. Zij treedt in farao's geschiedenis onomwonden op, zij wordt door God zelf uitgesproken, zij moet het geheim van de macht van de goddeloosheid verklaren en boven alles in haar onlosmakelijk verband tot het zedelijk bewustzijn en de heiligheid van Gods wezen en werken blijken. Ook de verwerping heeft de eer van God ten heilig doel en tot gewisse uitkomst..

Farao is slechts koning geworden, opdat hij des te dieper vernederd zou worden; opdat ook hij een middel zou zijn tot bereik van Gods doeleinden, daartoe heeft hij de troon beklommen.

Dus wordt dit "daartoe heb ik u verwekt" of u koning gemaakt aangeduid." Met de vertaling: "heb ik u doen blijven staan", wordt Gods eeuwig raadsbesluit, omtrent farao, niet verduisterd of verwaterd.

2) Diende men op de Egyptische aarde, zoals alle andere heidenen deden, de afgoden en vertelden de Egyptenaren, tot roem van hun namen en daden, elkaar vreemde en ongelooflijke dingen, terwijl zij God hun Maker niet kenden, noch erkenden, de grote en geduchte en heerlijke naam Gods moest in geheel Egypte, ja, op de gehele aarde, gekend en verkondigd worden en ook daarom wilde God dat alles op zulk een luisterrijk en heerlijke wijze tegen de hardnekkige, trotse en machtige farao uitvoeren, opdat, zegt de Heere, men mijn naam vertelt op de gehele aarde, opdat mijn macht en heerlijkheid overal uitgebazuind wordt en de volken mij daarin mogen erkennen, immer zich wachten om met mij te willen twisten, of zich tegen mij te verharden..

17. Verheft gij u zelf nog tegen Mijn volk, dat gij het niet wilt laten vertrekken; wilt gij de strijd nog verder voortzetten, ook nadat uw goden en bondgenoten, detovenaars, verslagen zijn (hoofdstuk 8:19; 9:11), zo zal een reeks van wonderen tot uw vernietiging aanvangen.

1) Het woord in de grondtekst betekent eigenlijk, een dam opwerpen, en vandaar de betekenis van weerstaan, zich ertegen verzetten. De Heere wil het farao meer dan duidelijk maken, dat Hij strijdt voor Zijn volk, en dat alles, wat farao overkomt, enig en alleen is, om dat volk, dat hij niet wil laten vertrekken..

18. Zie, Ik zal morgen omtrent deze tijd een zeer zware hagel doen regenen, 1) zoals in Egypte niet geweest is van die dag af, dat het gegrond is, sedert Egypte tot een rijk geworden is (vs.24), tot nu toe.

1) Het woord "regenen" wordt in het Hebreeuws ook voor het vallen van hagelstenen gebruikt..

19. En nu, zend boden heen naar het veld, waar uw vee weidt, vergader uw vee, breng het onder beschuttingen, en alles, wat gij op het veld hebt, 1) alle mens en gedierte, dat op het veld gevonden zal worden, en niet in huis verzameld zal zijn, als deze hagel op hen vallen zal, zo zullen zij sterven, zo groot en zwaar zullen de hagelstenen zijn.

1) Hoewel de Heere farao reeds overgegeven heeft aan de verharding van zijn hart, geeft Hij hem toch nog gelegenheid om het verderf te ontvluchten, wanneer hij nog gelovig wil worden. Dat is die zichzelf tot het uiterste uitputtende liefde, die de dood van de zondaar niet wil, maar dat hij zich bekeert en leeft, gelijk zij zich ook later aan Judas, de verrader, openbaart. Hoewel Jezus weet, dat Judas niet meer van zijn voornemen af te brengen is, dat alle vermaning en waarschuwing integendeel slechts dient, om hem geheel te verstokken, bemoeit zich de Heere nog ten laatste met hem, en grijpt zijn hart aan, als moest het Hem nog gelukken, dit kind van het verderf te redden. Neen, o God, bij U is geen schuld: Gij hebt alles beproefd. De vijand en tegenstander van Uw Majesteit is oorzaak van Uw straffen, omdat hij de Zoon, die Hem alleen kon redden, en tot wie hij gebeden is te komen, verworpen heeft!.

Ook hier blijkt het weer, dat God in de toorn de ontferming nog indachtig is. Waar Hij naar zijn rechtvaardigheid alles kan verderven om der zonden wil, daar wil Hij naar Zijn barmhartigheid nog een middel tot ontkoming bereiden..

20. Wie nu onder farao's knechten, onder zijn hovelingen, des HEEREN woord, dat zij uit de mond van Mozes gehoord hadden, vreesde, 1) die deed zijn knechten en zijn vee in de huizen vluchten.

1) Met deze woorden toont Mozes, dat sommigen door de ervaring hadden geleerd, dat zij volstrekt niet moesten verachten, wat Mozes hen gezegd had. Vandaar hun vrezen bij de aankondiging van de straf, daar zij overtuigd waren, dat Mozes een knecht van God en een profeet, ja, een aankondiger van de oordelen van God was. Evenwel tegelijk blijkt, dat zij niet ernstig tot zichzelf zijn gekomen, maar door een tijdelijke en ogenblikkelijke schrik zijn aangezet, om zich te hoeden. Zo dringt een bijzondere vrees de goddelozen dikwijls, óf om de straf Gods af te bidden, óf om die te ontvluchten..

Hiermee wordt niet gezegd, dat zij een heilige en kinderlijke vrees voor God hadden, maar dat zij een betamelijk ontzag hadden voor Zijn Woord..

21. Doch die zijn hart, het voorbeeld van de goddeloze koning opvolgend, niet zette tot des HEEREN woord, die liet zijn knechten en zijn vee op het veld. 1)

1) Gelijk vroeger een scheiding was geweest tussen Israël en de Egyptenaren (hoofdstuk 8:22 vv.), zo kwam nu ook een scheiding tussen die Egyptenaren, die, na het zien van zoveel wonderen, voor het woord van Israëls God beefden en degenen, die als farao hun hart verstokten..

22. Toen het tijdstip gekomen was, dat God (vs.18) voor het begin van de nieuwe plaag bepaald had, zei de HEERE tot Mozes: Strek uw hand uit naar de hemel, en er zal hagel zijn in geheel Egypte; over de mensen en over het vee, en over al het kruid van het veld in Egypte.

23. Toen strekte Mozes zijn staf naar de hemel; en de HEERE gaf donder en hagel, en het bliksemvuur schoot naar de aarde; en de HEERE liet hagel regenen over Egypte.

24. En er was hagel, en vuur in het midden van de hagels vervangen, (Hebreeuws hagel en vuur, dat in elkaar greep onder de hagel), vuur viel gelijktijdig met de hagel neer; hij was zeer zwaar, iets dergelijks in geheel Egypte nooit geweest, sedert het tot een volk geweest is.

25. En de hagel sloeg in geheel Egypte, alles, wat op het veld was, van de mensen af tot de beesten toe; ook sloeg de hagel al het kruid van het veld, en verbrak al het geboomte van het veld. De hagel richtte een vreselijke verwoestingaan, zodat er bijna geen groen meer overbleef (hoofdstuk 10:5,15).

Dat woeden van de elementen en de losgebroken orkanen was wederom niet maar een woest en wild spel van de onstuimige en als uit de band gesprongen natuur. Het was Gods wil en

werk. Ook de natuur, in haar woeste uitbarstingen en ontzettendste, onstuimigste ogenblikken, blijft de volgzame en gewillige dienaar van de Heere. Dat wil Gods woord u duidelijk doen voelen, gelijk farao en zijn onderdanen mede daardoor moesten leren, dat het is, gelijk Jehova het had gesproken (vs.14), niemand op aarde is zoals Hij. Immers ook aan het woeden van de opgeruide en opgezweepte natuur was een perk gesteld. "Alleen in het land Gosen waar de kinderen van Israël waren, daar was geen hagel."

26. Alleen in het land Gosen, waar de kinderen van Israël waren, daar was geen hagel. 1)

1) Onweders hebben in Beneden en Midden-Egypte soms plaats, doch alleen in de maanden december tot april. Het wonderbare van deze plaag ligt dus vooreerst in de voorafgegane aankondiging met de juiste vervulling, maar ook vooral in de ontzettende zwaarte van de hagelstenen en de verschoning van het land Gosen. De ontzettende biksems, welke daarbij als brandende fakkels onophoudelijk op aarde schoten, zijn zinnebeelden van de vuurijver van God, die de wederspanningen verteren zal. farao begint nu op te merken, dat God een verterend vuur is, en dat het vreselijk is in Zijn hand te vallen. (Hebr.10:31; 12:29)

Gosen wordt verschoond. Want in Gosen woont Israël. En bij Israël woont de Heere op bijzondere wijze. Waarlijk voor Israël ook wel een tijd, om het bij ervaring te leren kennen, dat het des Heeren volk is omwille van het Verbond en van de beloften, tevens het volk van de aanneming tot kinderen.

27. Toen schikte, zond farao heen, aangegrepen door angst en schrik bij zulk een openbaring van de Goddelijke toorn, en hij riep Mozes en Aäron, en zei tot hen: Ik heb mij ditmaal verzondigd; 1) de HEERE, uw God, die ik niet erkend heb voor de ware God, is rechtvaardig; Hij heeft naar recht met ons gehandeld; ik daarentegen en mijn volk zijn goddelozen.

1) Deze belijdenis, indien zij werkelijk uit de diepte van zijn gemoed voortgekomen was, zou een teken van berouw zijn geweest. Maar Mozes erkent terstond, dat de vrees in het hart van de goddeloze niet leidt tot blijvende gehoorzaamheid. En dit is uit het vervolg van de zaak duidelijk geworden. Evenwel moet in gedachte gehouden worden, dat farao niet met voorbedachten rade bedrogen heeft, omdat hij, door schrik aangegrepen, op allerlei manier wel eerst God heeft trachten te verzoenen, maar kort daarop weer tot zijn vroegere manier is vervallen. Want ofschoon de goddelozen met vossenlist onderwerping vertonen als zij zich gewonnen zien, om verlossing van de plagen te verkrijgen, menen zij toch niet God met hun vleierende woorden om de tuin te leiden. Of liever, waar de nood dringt, zijn zij bereid op enige manier te onderhandelen en daarom bieden zij zoenoffers en schadevergoeding aan, maar nauwelijks is de vrees weer verdwenen, of opnieuw leven zij weer op, daar hun door geweld was afgeperst, wat zij beloofd hadden..

Gelijk hij Jehova de eer gaf van de rechtvaardigheid van diens oordelen, zo beschuldigde hij zichzelf en zijn volk van hardnekkigheid en onrechtvaardigheid. Het ware maar te wensen geweest, dat hij, die zijn zonden beleed, op de rechte wijze de verzoening hiervan gezocht had, maar omdat hij van de plagen verlost, in zijn zonden verhardde en zijn oude

hardnekkigheid toonde, zo bleek daaruit, dat zijn boetvaardigheid en schuldbekentenis niet oprecht waren..

Dat is dan de belijdenis van een door en door goddeloos, voorzeker onbekeerlijk hart, in het uur van benauwdheid. Het is de angstkreet van de ziel en van de verbijsterende schrik, die voor een tijd tot matiging en bezinning stemt. Hier is eerst de vernedering, van tegenover de smadelijk bejegende Amramszonen nu graag en ongevraagd de minste te willen zijn; daarbij de ongevergte belijdenis van eigen verkeerd inzicht (chata); daarenboven de erkenning van Gods heilig recht bij het niet loochenen van eigen misdadig verzet evenmin als van dat van het volk..

28. Bidt vuriglijk tot de HEERE, (want het is genoeg). 1) Bidt dat geen donder van God, noch hagel meer zij, 2) hoewel wij het verdiend hadden, dat Zijn toorn ons vernietigde; dan zal ik u laten vertrekken, en gij zult niet langer blijven. 3)

1) In het Hebreeuws Rab, het is genoeg, of, het is voldoende. farao wil hiermee zeggen, dat deze plaag genoeg bij hem heeft uitgewerkt, dat hij nu bereid is het volk te laten vertrekken. Anderen zijn van mening, dat hij hiermee bedoeld heeft, dat de straf meer dan genoeg is geweest..

2) Wederom smeekt farao afwending van de plaag, maar vergeving van zonde vraagt hij niet.

3) Noch de boete, die farao hier doet, noch zijn geloofsbetuiging zijn recht. Wel is geen van beiden gelogen; maar er is boete zonder geloof (Matth.27:3 vv.) en geloof zonder boete (Jacobus 2:19). farao's boete is door de ogenblikkelijke schrik teweeggebracht en zeer oppervlakkig, gelijk hij zegt: "Ik heb mij ditmaal verzondigd" (vs.27), en hoe weinig zijn geloof te vertrouwen is, zegt hem Mozes (vs.30) openlijk. De wereld siddert dikwijls voor de dood; is iemand het sterven nabij, dan wil hij dikwijls vroom worden. De een geeft zijn hart aan het ene, de ander aan iets anders, zolang hij leeft; maar vergeet zijn arme ziel. Bij het naderen van de dood, dan zijn er grote klachten, dan wil men zich aan God overgeven; maar ik vrees, dat de goddelijke genade, die hij altijd bespot heeft, bezwaarlijk zijn deel zal worden. (vgl.Spreuken. 1:26 vv.).

29. Toen zei Mozes tot hem: Wanneer ik de stad uitgegaan zal zijn, deze plaats zal verlaten hebben, die door uw zonden zó ontheilgd is, dat hier niet eens meer een gebed mag uitgesproken worden (Genesis 18:33 Matth.10:14; 24:15), zo zal ik mijn handen uitbreiden voor de HEERE; de donder zal ophouden, en de hagel zal niet meer zijn; opdat gij, gelijk eerst door de plaag zelf, nu ook door het ophouden, weet, dat de aarde van de HEERE is, 1) en alzo ook uw land in Zijn macht is, om daaraan te doen naar Zijn welbehagen.

1) Hiermee wil Mozes farao doen gevoelen, of liever, gelast hem om uit het ophouden van de plaag te besluiten, dat de God van Israël ook Heer is van het land Egypte. Onder de "aarde", beter vertaald door "land", moet hier Egypte verstaan worden, omdat de donder en hagel zich alleen tot Egypte hadden bepaald..

30. Nochthans aangaande u en uw knechten, 1) weet ik, dat gij, ondanks al de tekenen, voor het aangezicht van de HEERE God nog niet vrezen zult. 2) Ik weet het, gij zult u niet bekeren, zodat gij u onder Zijn hand zou verootmoedigen: integendeel, gij zult voortgaan Hem tetrotseren, wanneer er enige verademing gekomen is (vs.34). Doch het mag genoeg zijn, dat gij God de eer geeft, die Zijn Naam toekomt (vs.28), en de Heere zich tenminste aan u verheerlijkt heeft, daar Hij zich niet meer in u en door u verheerlijken kan (vs.16).

1) Zulk een vrijmoedige berisping toont duidelijk, met hoe grote kloekmoedigheid de heilige profeet bezielde was, die de woede van de gevaarlijke en wrede tiran voor niets achtend, niet aarzelt, hem met geheel zijn hof van goddeloosheid te beschuldigen. Het is dan ook niet aan twijfel onderhevig, of God heeft hen beteugeld, om hun handen van Mozes af te houden, daar het niet aan hun gematigdheid of zachtzinnigheid kon toegeschreven worden, dat zij, die van elders als meer dan bloeddorstig bekend staan, hem niet honderdmaal gedood hebben, terwijl hij hen zeer hevig aanviel. Overigens, uit deze standvastigheid blijkt ook, hoe hij is voortgevaren, nadat hij zijn eerste veldtocht gemaakt had, omdat hij tevoren, reeds van ver bevreesd voor de worp van de pijl, om bescherming gezocht had, en nu in het heetste van de strijd niet beefde..

Waarom doodt de koning de man niet, die de moed heeft zijn wereldlijke majesteit zo tegen te staan, en de moed heeft hem in het gezicht te zeggen, dat hij een huichelaar is, en evenals zijn priesters en dienaars, van de ware godsvrucht, het beginsel van de wijsheid, ver verwijderd. Er is iets groots in de moed van recht en waarheid, en alle goddelozen en huichelaars moeten voor zijn getuigenis verstommen. Zorg daarom dat gij in het geloof en de waarheid staat, en belijdt dan open en vrij, al verenigden zich alle machten van de hel, tegen u; zij sidderen voor u, en kunnen u door hun woeden geen haar krenken.

2)"Voor het aangezicht van de Heere God vrezen" wil zeggen, met een kinderlijke vrees jegens de Heere verkeren; met zulk een vrees, die samengaat en gevolgd wordt met en door een gewillig zich onderwerpen aan zijn wil. En dit, Mozes weet het, wordt bij farao niet gevonden. Wel is hij voor het ogenblik bereid, maar als straks de roede weer is opgeheven, zal hij weer de oude van vroeger zijn..

31. Het vlas nu en de gerst werd geslagen door de genoemde plaag, daar farao het zo ver had laten komen en zich niet eerder gebogen had; want de gerst was reeds in de aar, en het vlas was in de halm.

32. Maar de tarwe en spelt 1) werden niet door de hagel geslagen, zodat de oogst hier van nog niet vernield werd, want zij waren bedekt, 2) zij waren nog niet zo opgegroeid, of zij konden zich nog herstellen en vrucht geven.

1) Vlas en gerst komen in Egypte veel vroeger tot rijpheid dan tarwe en spelt; het laatste Jesaja 28:25 Ezech.4:9) is een koren, dat overeenkomt met de gerst, en in verschillende soorten verbouwd wordt, en een fijner en witter meel, maar een hard en minder voedzaam brood geeft dan de tarwe. De plaag kwam waarschijnlijk in de maand maart; tot op de uittocht van de kinderen van Israël (hoofdstuk 12 en 13) verliepen dan nog ongeveer drie weken. In de

Lutherse vertaling is in plaats van spelt, rogge vertaald, omdat wij, van spelt horende, ons een minder belangrijke veldvrucht zouden voorstellen; terwijl toch die vrucht bedoeld wordt, waarvan de Egyptenaars, gelijk wij van de rogge, gewoon waren brood te bakken..

2) Hebreeuws "omdat zij zacht waren", d.w.z. nog geen aren hadden..

33. Zo ging Mozes, na de samenspraak (vs.27-30) van farao de stad, Zoan of Tamis (zie "Ex 5.1), uit, en breidde met sterke smekingen zijn handen tot de HEERE; en de donder en de hagel hielden op, en de regen werd niet meer uitgegoten op de aarde, 1) in het land Egypte.

1) Op een uitwendige belijdenis van zonde, geeft God reeds verademing. Zo ook later bij Achab. Nadat deze berouw had getoond, wordt de profeet andermaal tot hem gezonden, om hem aan te kondigen, dat de straf niet in zijn dagen zou komen. Hieruit leren wij, dat al is uiterlijk berouw zo het daarbij blijft, niet nut tot de zaligheid, het toch tot tijdelijke zegen kan zijn. Nationale bekering wordt gevolgd door nationale voorspoed en zegen..

Het kan verwondering opwekken, dat op een belijdenis, die ook Mozes terstond doorziet als niet oprecht, en die slechts het gevolg van een voorbijgaande vrees was, toch de voorbede geschiedt en verhoring vindt. Doch het is genoeg, dat farao God de eer gegeven heeft en zich gebogen heeft onder Gods geweldige hand. Zo gaf de Heer regen aan Israël, nadat het offer op Karmel de belijdenis had afgedwongen: "de Heer is God," hoewel het spoedig bleek, dat Israël Baäl niet werkelijk verlaten had. Een uitwendige belijdenis van de waarheid, een uiterlijke dienst van God, een nalaten van openbare zonden, is reeds geen onverschillige zaak, hoewel ons ter zaligheid daarvan geen vrucht toekomt. De Heer wil hierop voor deze aard reeds een afzien van straffen doen volgen, opdat de mens ziet, dat Gods welgevallen reeds op het kleinste bewijs van erkenning van Zijn naam rust, en hij daardoor opgewekt zal worden de ware vrees van de Heer te begeren..

34. Toen echter farao zag, dat de regen en hagel, en de donder ophielden, zo verzondigde hij zich verder, en hij verzwaarde zijn hart, hij en zijn knechten, daar hij de indrukken, door dit laatste wonder ontvangen, evenals de vorige met geweld onderdrukte.

35. a) Alzo werd farao's hart hoe langer hoe meer verstokt, dat hij de kinderen van Israël ook nu nog niet liet vertrekken, hoewel hij het weer beloofd had (hoofdstuk 8:28); b) gelijk als de HEERE gesproken had door Mozes, 1) dat het zijn zou.

a) Exodus. 4:21 b) Exodus. 7:3

1) Wederom neemt farao's vermetelheid toe, door de verzachting van de straf; gelijk de veiligheid de verworping wapens tegen God in de hand geeft. Tenslotte evenwel doet Mozes zijn schuld als zo veel groter kennen, omdat hij er bijvoegt, dat dit door hem tevoren is voorspeld (vs.30). Wij hebben het reeds enkele malen gezien, dat de goddeloze koning zich verhardde, "gelijk de Heere tot Mozes gesproken had"; hier wordt nog meer gezegd, namelijk dit, dat Mozes zelf hem deze onveranderlijke hardnekkigheid heeft voorspeld..

farao verachtte de goedertierenheid des Heeren, maar vergaderde zich ook daardoor toorn als een schat tegen de dag van Gods rechtvaardig oordeel, hier beneden reeds in aanvang aan hem voltrokken..

HOOFDSTUK 10.

SPRINKHANEN EN DUISTERNIS.

I. Vs.1-20. Nadat farao bij de vorige plaag weer alles beloofd en niets gehouden heeft, wordt het verderf, door deze begonnen, door de achtste plaag ten einde gebracht. Ontzettende zwermen sprinkhanen, die de oostewind aanvoert, eten al het groen weg, dat van een hagel verschoond gebleven was, en vernietigen de oogst voor het gehele jaar. Ten tweede maal belijdt farao een zondaar te zijn, en vraagt hij om vergeving; de sprinkhanen worden op Mozes gebed door de omkerende wind weggevoerd en in de Schelfzee geworpen, doch farao's verstokking wordt na dit rechtvaardig gericht altijd zwaarder en sterker.

1. Daarna zei de HEERE tot Mozes, waarschijnlijk slechts weinige dagen na de vorige gebeurtenis (hoofdstuk 9:13-35), omdat Hij farao niet lang rust wilde laten, maar hem meer bepaald en spoediger het laatste deel, het einde van alle Zijn proeven met hem wilde tegemoet voeren: Ga in tot farao, want, dat hij Israël tot hiertoe niet heeft laten vertrekken heeft een goede reden; a) Ik heb hem, nadat hij zich tegen Mij gesteld heeft, niet aanstonds willen vernietigen, maar zijn hart verzwaaard, 1) ook het hart van zijn knechten, opdat Ik deze Mijn tekenen, die deels reeds geschied zijn en deels nog geschieden moeten, in het midden van hem 2) zette, onder hen doe, tot verheerlijking van Mijn Naam.

a) Exodus. 4:21; 9:34 Psalm. 78 Psalm. 105

1) Mozes leert niet, dat zijn hart van Godswege door het zien van de tekenen is verzwaaard, maar dat het God behaagd heeft, op die wijze Zijn kracht groot te maken. Hieruit merken wij ook, dat het zeker naar Gods plannen was voorbeschikt, wat hier gebeurde. God nu wil zijn volk op singuliere en buitengewone wijze verlossen. Opdat deze verlossing meer in het oog zou vallen en meer zichtbaar zou zijn, wordt farao er tegenover gesteld als het beeld van een onvermurwbare steen, welke door zijn hardheid daarom oorzaak geeft voor steeds nieuwe en meer krachtig sprekende wonderen. Daarom wordt door de verwonderlijke Voorzienigheid Gods farao totdat doel verhard, opdat de genade van de bevrijding niet dubbelzinnig zou zijn of gering geacht zou worden. Want God heeft zijn volk meer op het oog dan de Egyptenaren. Zoals weldra volgt: Gij zult aan zoon en kleinzoon, enz. verhalen. Want veel overvloediger stof tot dankbetuiging voor en tot roemen op de bevrijding werd gegeven, wanneer de Israëlieten duidelijk zagen, dat de hand van God zo dikwijls en door zo verschillende tekenen vanuit de hemel openbaar werd. Want indien zij op de gewone wijze waren verlost, zou de roem van God kort daarna zijn kracht verloren hebben..

2) In het Hebreeuws Bekirboo. "In het midden van hem," nl. van Egypte, (In vers 2 slaat "onder hen" op de Egyptenaars), en niet van farao en zijn knechten. God heeft tekenen gesteld in Egypte en te midden van de Egyptenaren en niet alleen te midden van farao en zijn dienaren..

2. En opdat gij, 1) voor de oren van uw kinderen en van uw kindskinderen moogt vertellen, wat Ik in Egypte uitgericht heb, 2) en Mijn tekenen, die Ik onder hen gesteld heb, opdat gij

weet, dat Ik de HEERE ben, 3) de enig levende God, die doe, wat Ik wil, en komen laat, wat Ik heb aangezegd.

1)"Gij." Mozes is de Middelaar van het Oude Verbond van het volk van Israël. Tengevolge daarvan, spreekt God het volk aan in de persoon van Mozes, vertegenwoordigt Mozes hier voor God het gehele volk. Alzo is Mozes ook hier type van de Middelaar van het Nieuwe Verbond, in wie God al zijn volk aanziet..

2) In het Hebreeuws Hithallalhi, eigenlijk mijn macht heb tentoon gespreid in enz. De Heere wil hiermee zeggen, dat Hij als het ware geheel zijn macht heeft ontplooid, opdat Israël's volk te allen tijde een diepen indruk daarvan zou hebben, zich ermee zou sterken tegen al zijn vijanden..

3) Het doel van de Heere, waarom hij de in het hart van de Egyptische koning verborgen liggende boosheid zo geheel tot rijpheid laat komen, en zich ten volle openbaren, in plaats van hem spoedig te schande te maken en Zijn volk te verlossen, wordt hier duidelijk uitgesproken. De Heere wilde de gelegenheid waarnemen, om Zijn macht op bijzondere wijze te openbaren, opdat Zijn naam ook buiten de grenzen van Egypte bekend en geprezen zou worden (hoofdstuk 9:16; 15:14 vv.), en Israël voor alle volgende tijden in het geloof zou worden bevestigd. Dat beide werkelijk de gevolgen geweest zijn, blijkt ons deels uit de Griekse en Romeinse schrijvers, die eveneens van farao's verschrikkelijk einde verhalen. (Diod. Sic. bibl. I. III: 39; Justin. I. XXXVI: 2; Euseb. praep. ev. I. IX: 26), deels uit Psalmen, als 78 en 105..

3. Zo ging Mozes en Aäron tot farao en zei tot hem: Zo zegt de HEERE, de God van de Hebreeën: Hoe lang weigert gij u voor Mijn aangezicht te verootmoedigen? Laat Mijn volk vertrekken, dat zij Mij dienen; 1) genoeg toch hebt gijreeds de sterkte van Mijn macht ervaren.

1) Waar Mozes farao weer tegemoet komt, met de eis, om het volk van Israël te laten vertrekken, daar doet hij het hem tevens voelen, dat farao niet slechts strijdt tegen Israël, maar bovenal tegen Israëls God..

4. Want indien gij nog langer weigert Mijn volk te laten vertrekken, zie, zo zal Ik, opdat gij nog meer ervaart van Mijn macht over dit land, morgen sprinkhanen in uw gebied brengen. 1)

1) Deze straf zou niet alleen voor het ogenblik erg zijn, maar ook voor het vervolg, omdat noodzakelijkerwijs een hongersnood daarvan het gevolg zou zijn. De sprinkhanen zouden toch verteren, wat nog door de hagel was gespaard. De sprinkhanen waren wel een voortdurende plaag voor Egypte en geheel het Oosten, maar ook farao zou moeten erkennen, dat deze werkelijk door God gezonden was. Daarom moest Mozes haar ook tegen de dag van morgen aankondigen..

5. En zij zullen, door hun ontelbare menigte, het gezicht van het land 1) bedekken, alzo dat men de aarde niet zal kunnen zien, en zij zullen opeten het overige van hetgeen ontkomen is,

hetgeen u overgebleven was van de hagel; zij zullen ook al het geboomte opeten, dat u uit het veld voorkomt, alle bladeren en vruchten van de bomen, die gij u geplant hebt, voor zoverre zij niet reeds door de hagel verwoest zijn (vs.15).

1) Letterlijk: het oog van het land of van de aarde.

6. En zij zullen, evenals vroeger de kikvorsen (hoofdstuk 8:3,6), uw huizen vervullen, en de huizen van al uw knechten, en de huizen van alle Egyptenaren, die uw vaders, noch de vaderen van uw vaders, in zulk een ontzettende menigte, niet gezien hebben, van die dag af, dat zij op de aardbodem geweest zijn, tot op deze dag. 1) En hij, Mozes, keerde zich na deze aankondiging om, en ging met Aäron uit van farao, om tot de volgende dag te wachten, en te zien, waartoe de koningbesluiten zou, hoewel hij wist, dat ook de nieuwe plaag geen gunstig gevolg zou hebben (vs.1,2).

1) Er behoort een grote helderheid en vastheid van gemoed toe, wanneer een mens in de raad van de goddelijke voorbeschikking is ingeleid, en hij toch handelen moet, alsof hij niets van de toekomst wist. Mozes staat op deze hoogte; want wij bevinden, dat hij, ondanks de inwijding in het goddelijk geheim, zich in zijn betrekking tot farao geheel op het standpunt van het tegenwoordige plaatst, evenals Paulus (Hand.27:22 vv.), hoewel hij weet, dat volgens het goddelijk raadsbesluit niemand het leven zal verliezen, toch met alle krachten aanspoort, om het tegenwoordig gevaar af te wenden..

Met deze woorden kondigt Mozes aan dat de plaag van aangeven duur zal zijn, omdat de sprinkhanen eerst zullen verteren wat op het veld is en dan nog zullen vernielen wat in de huizen is. De plaag zou daarom zeer verschrikkelijk zijn..

7. En de knechten van farao, onder welke reeds enigen waren (hoofdstuk 9:20), die voor des Heeren woord beefden, en van welke anderen door schade wijs geworden waren, zeiden tot hem: Hoe lang zal ons deze tot een strik,

1) tot een verderf zijn, door de plagen, die hij over ons verwekt, en waartegen wij niets kunnen doen? Laat de mannen, om wier vrijlating hij gevraagd heeft, vertrekkendat zij de HEERE, hun God, dienen, zo worden wij van die plagen bevrijd! Weet gij nog niet, dat Egypte verdorven is, 2) dat het land de ondergang nabij is?

1) Tevoren hebben wij gezien, dat het hardnekkig verzet zowel bij hen als bij hun koning werd gevonden. Het is niet twijfelachtig of zij hebben hem door dit slaafs toevallen, meer en meer verblind. Nu echter, door de oordelen verwonnen en nog iets ergers vrezende, beproeven zij zijn woede te matigen. Niet omdat zij zich werkelijk hadden bekeerd, maar omdat zij voelen, dat zij door Gods hand zijn overwonnen en geen kracht meer hebben om tegen Hem te strijden. Zij noemen Mozes, totdat hij zal weggezonden zijn, een voortdurende schade voor Egypte. Hetzij gij het woord vqwm vertaalt door valstrik of aanstoot, is vrijwel hetzelfde; omdat het overdrachtelijk moet genomen worden, voor een soort van ongeluk of oordeel. Daarom willen zij daarmee zeggen, dat er geen einde van de rampen te hopen is zolang farao met Mozes strijdt, omdat de ene ramp de andere zal volgen. Maar door te vragen: Hoelang? tonen zij dat de hardnekkigheid van de koning meer dan genoeg tot hiertoe

te veroordelen is geweest. Waardoor zij besluiten, dat het niets beters is, dan dat, door Mozes te verwijderen, hij zich van de strik bevrijdde of de aanstoot wegneme, omdat hij anders niet dan ongelukkig zal strijden..

2) Beter: Erkent gij nog niet, dat Egypte te gronde gaat? Ook vertalen sommigen: Wilt gij eerst de ondergang van Egypte zien? Weggelaten zou dan zijn: liever dan dat gij uw strijd met God opgeeft?.

8. Toen, na deze toespraak van de hovelingen, werden Mozes en Aäron weer tot farao gebracht, 1)en hij zei tot hen, daar hij voor een ogenblik het voornemen had de raad op te volgen (vs.7): Gaat heen, dient deHEERE, uw God! Doch er ver van verwijderd, om werkelijk de Heere te vrezen en zich onder Zijn machtige hand te verootmoedigen, nam hij de zo-even gegeven toestemming voor een groot deel terug, daar hij voortging: Wie en wie zijn zij, die gaan zullen? 2) Gij hebt toch niet het gehele volk bedoeld?

1) Het is waarschijnlijk, dat, nadat zijn toorn bedaard was, hij spoedig uit zijn hofstoet iemand heeft gezonden, om Mozes en Aäron ogenblikkelijk terug te halen, opdat de straf, tegen de volgende dag aangekondigd, niet zou doorgaan. Want uit de woorden van de koning is op te maken, dat hij niet geheel en al door hun gebeden is overwonnen, maar omdat hij niet, door beslist te weigeren, alle gemoederen wilde beledigen heeft hij toegelaten, dat Mozes terug geroepen werd, om hen een rad voor de ogen te draaien. Doch hij keert terug tot het vroegere plan, terwijl hij midden in de onderhandeling met God afbrekende, zich wil verzekeren van de terugkeer van het volk. Het blijkt ook wel dat hij zelf verschrikt is geworden en een uitweg gezocht heeft om God te behagen. Ondertussen, alsof hij vrijheid had om een verdrag te sluiten, stelt hij voorwaarden die voor hem goed uitkwamen..

2) Het komt bij deze samenspraken met farao steeds op de vraag neer, of de koning de kinderen van Israël als zijn lijfeigenen zal mogen beschouwen, dan wel, of Israël de vrijheid heeft zijn God te dienen, gelijk Deze het wil. farao had over hen kunnen heersen, als over een zelfstandig volk dat, zijn God getrouw, naar eigen godsdienst en naar eigen wetten leefde; en er is geen spoor in de geschiedenis, dat het zich, onder die bepaling, aan zijn gezag zou onttrokken hebben. Maar onder geen voorwaarden, kan Israël zich dan ook datgene laten welgevalen, waardoor het in de gemeenschap met de God van zijn vaderen zou belemmerd zijn..

Het volk als volk wil hij dus niet laten vertrekken, wel enkelen uit dit volk, en deze slechts in beperkte getale; zo weinigen slechts, dat hij verwacht, dat hun namen op staande voet zouden kunnen meegedeeld worden. "Wie en wie zijn zij, die gaan zullen?" aldus vraagt hij. Misschien koestert hij een heimelijke hoop in het hart, dat hij aldus van de mannen zou bevrijd worden, die hij als opruiers en beroerders van het volk beschouwde. Want gewoonlijk zullen de tegenstanders van de waarheid en verdrukkers van des Heeren volk de onverbreekelijke tegenstand van het volk zelfs aan enkele leidlieden van het volk toeschrijven; als of deze slechts aan het volk voorspiegelden en ingaven wat het volk zelf niet voelt, begeert en wil..

9. En Mozes zei: 1) Wij zullen gaan met onze jonge en met onze oude lieden; met onze zonen en met onze dochters, met onze schapen en met onze runderen zullen wij gaan; want wij hebben een feest voor de HEERE, 2) en daaraan zal ons gehele volk deelnemen, evenals ook gij, Egyptenaren, aan feesttochten ter ere van uw goden allen, zonder onderscheid van ouderdom en geslacht, deelneemt. Omdat wij nu allen moeten gaan, moeten wij ook ons vee meenemen, opdat het niet onverzorgd blijft.

1) Doch ofschoon Mozes door zijn antwoord zich vrijwillig de gelegenheid afsnijdt, om te schikken en te plooien, en hem niet met dubbelzinnige uitvluchten vleit, verzwijgt hij toch het plan, om het volk te bevrijden, niet omdat hij hem wil voorliegen of bedriegen, maar opdat hij zich houdt binnen de grenzen van zijn lastgeving. En opdat hem niet voor de voeten kan geworpen worden, dat de Israëlieten op deze wijze aan zijn wettige heerschappij onttrokken worden, verbergt hij niet, dat zij, omdat zij door God zijn aangenomen, onder de heerschappij van een ander staan. God eist derhalve de zijnen terug, welke Hij zich eenmaal heeft verkoren. En nu moet men niet menen, dat hij bedrieglijk met de tiran handelde, al is het ook, dat hij het eigenlijke plan voor hem verbergt. Hij zegt, dat zij de runderen en de kudden schapen met zich zullen voeren, opdat zij voorhanden zouden hebben, wat zij God zullen offeren. Wat de zonen en dochters betreft, hij voegt er bij, dat, hoe jong zij ook zijn mogen, zij de feestdag mee moeten vieren, daar God allen zich heeft verkozen, om hen tot vroomheid op te voeden..

Het is opmerkelijk, dat Mozes, ter beantwoording van farao's vragen, deze optelling doende, en dat wel zonder enige uitzondering, zulks niet doet bij wijze van verzoek, veel minder, dat hij zulks zou overlaten aan de keuze en het welgeval van farao, niets minder dan dat; met een onbedwelmende vrijmoedigheid zegt hij hem: Wij zullen gaan met onze jongen enz., en dit zegt hij bij herhaling ten tweede maal, als hij er bij voegt: Met onze schapen en runderen zullen wij gaan; en dus toonde hij niet alleen, wat hun oogmerk was en wat zij wensten te doen, maar wat zij doen moesten, ja, ook doen zouden, of het farao lief of leed zou zijn..

2) Met dit laatste wordt de reden aangegeven, waarom allen, zowel ouden en jongen, mee moesten. Het was geen eigen gekozen feestviering, maar een feest, door de Heere, Jehova verordend. Daarom mocht niemand wegblijven. Ook de Egyptenaren hadden zulke feesten, waarbij niemand mocht gemist worden, noch groten, noch kleinen. farao kon er zich dus niet over verwonderen, dat Mozes nu ook aandrang op het meegaan van allen, omdat het een feest van de Heere, hun God, was..

10. Toen zei hij tot hen, vol van bittere spot: De HEERE zij alzo met u, zoals ik u en uw kleine kinderen zal laten vertrekken! 1) Ziet toe, want er is kwaad voor uw aangezicht! 2) Gij hebt uw voornemen duidelijk genoeg verraden; het is u niet te doen, om uw God een feest te vieren. maar voor altijd weg te gaan.

1) farao spreekt hier op smadende en schimpende wijze. Het is geen zegenwens, maar veeleer een spotwoord. Moge, dit is zijn bedoeling, de Heere zo met u zijn, als ik het voornemen heb, u en uw kinderen te laten vertrekken. M.a.w.: Ik ben niet van plan uw kinderen en vrouwen te

laten gaan. De vrouwen en kinderen wil hij als gijzelaars behouden, opdat hij zekerheid hebbe, dat zij, na drie dagen, terug zullen keren..

2) Hiermee wil farao zeggen, dat zij voor hem boze voornemens hebben, nl. om niet terug te keren, maar voorgoed uit Egypte te blijven. Eigenlijk was het beschimpen van Mozes en Aäron een beschimpen van God zelf. Want niet Mozes vroeg de bevrijding van Israëls volk, maar Mozes vroeg het in de naam van God..

11. Niet also! Vrouwen en grijsaards, zonen en dochters, schapen en runderen laat ik niet gaan. Gij mannen, gaat nu heen, en dient de HEERE, want dat, en niets meer, hebt gij verzocht 1) met uw eerste vraag; met uw latere gedachten laat ik mij niet in. En men dreef hen uit van farao's aangezicht; 2)op bevel van de koning voerden de dienaren hen weg.

1) Hij veinst hen toe te staan, wat zij in het begin hebben geëist en beschuldigt hen also van onstandvastigheid, omdat zij niet bij dezelfde eis volhardden. Terwijl het echter zeker is, dat hij dit tot oorzaak genomen heeft voor zijn hardnekkigheid, om weerstand te bieden, omdat hij vreesde, dat het gehele volk uit Egypte zou trekken. Hij weet toch, omdat Mozes handelde in de naam van God, dat het bevel zich ook tot de kleinen uitstreckte, daar hij overigens niet zo verbitterd behoefde te zijn. Maar opdat hij op hen de schuld laadde, verwijt hij hen op een valse en arglistige manier, dat zij de onbillijke eisen verdubbeld hebben, dat hij daarentegen de grootste welwillendheid betoont, daar hij hun eerste wens toestaat. Maar hij wil niet de vaders van de kinderen beroven, maar hen als gijzelaars terughouden, omdat hij overtuigd was, dat zij nooit uit eigen beweging zich van zo dure panden zouden losmaken..

Hoewel farao met zijn beschuldiging: "Ziet toe, want er is kwaad voor uw aangezicht; gij vraagt verlof tot een feestviering, en het is uw voornemen voorgoed uit het land te vertrekken", recht schijnt te hebben, daar het inderdaad om het laatste, en niet om het eerste te doen was, is hij toch bepaald in het ongelijk; tot hem zelf is nooit een andere eis gekomen, en nog wordt er geen andere gesteld, dan aan Israël toe te staan, dat het drie dagreizen in de woestijn trekke, en de Heere, zijn God, daar offeranden doe. De gehele losscheuring van Egypte, en langs welke weg en door welke middelen zij zouden bewerkstelligd worden, had God zich voor Zijn verder raadsbesluit voorbehouden naar de toestand van de zaak, al naardat farao de eis wilde toestaan of niet. Bovengenoemde beschuldiging is ook in de grond niets meer dan een dekmantel van zijn hardheid en tyrannie, met welke hij de (vs.8) gegeven toestemming op zulk een wijze beperkt, dat zij door Mozes en Aäron in het geheel niet aangenomen kan worden; hij wil in waarheid in het geheel geen toestemming geven; alleen op het aandringen van zijn grote (vs.7), opdat zij hem niet zouden kunnen verwijten, dat hij het land te gronde gericht had, geeft hij in schijn de toestemming; en opdat hij nu, bij verder samenspreken zich niet blootgeve en zijn eigenlijke mening verrade, breekt hij zonder meer af, en laat Mozes en Aäron de deur uitwerpen..

2) farao kan zelfs de schijn van recht niet redden. Er is toch niet gevraagd dat alleen de mannen zouden gaan, maar het gehele volk. Dat voelt hij zelf zeer goed en daaruit is het te verklaren, dat hij Mozes en Aäron met bedreigingen van zich weg zendt. Zelf al te zeer

overtuigd van ongelijk, en om de schijn van zijn onschuld te bewaren, drijft hij de getuigen van zijn ongelijk van zich uit..

12. Toen zei de HEERE tot Mozes, na zulk een snode behandeling van zijn knechten aanstonds tot volvoering van de aangekondigde nieuwe plaag overgaande: Strek uw hand uit

1) over Egypte, om de sprinkhanen, 2) dat zij opkomen over Egypte, en al het kruid van het land opeten, al wat de hagel heeft overgelaten.

1) Met het uitstrekken van de hand wordt zijn macht afgebeeld. In zichzelf was Mozes niets, maar waar hij in het geloof Gods bevel gehoorzaamt, daar is Mozes alles, omdat hij daar is het door God gebruikte instrument om Zijn wil te volbrengen..

2) Sprinkhanen, deze in ongelooflijke menigte zich vermeerderende insecten, zijn een van de vreselijkste landplagen in het Oosten. Zij hebben, in het klein, bijna de gedaante van een paard, daarbij vier, meestal groene of geelachtige vleugels, springvoeten, en grotendeels een lengte van ongeveer vijf duimen. Er zijn verschillende soorten (Leviticus. 11:22); de meest gewone en ook hier vermelde Arbe heeft een platte kop, rood-bruine ogen, ongeveer drie vierde duim lange voelhorens, geelachtig-groene boven- en groene ondervleugels, en een groen, in het midden zich sterk verhogend borstschild. Zij ondergaan, evenals andere insecten, verscheiden veranderingen; in de toestand van poppen verwisselen zij viermaal van huid, en verschijnen daarna eerst gevleugeld. Hun zwermen komen met de wind aan, in dikke menigten, die bij het naderen aan een wolk gelijken, en meermalen 4 tot 6 uur lang, en 2 tot 3 uur breed zijn. Reeds op verre afstand veroorzaken zij een geel schijnsel aan de hemel, verduisteren bij meerdere nabijheid de zon, en maken een vreselijk geruis. Waar zij zich vestigen, liggen zij dikwijls ellenhoog op elkaar, zodat men geen grond kan zien; in korte tijd eten zij al het groen af en knagen zelfs aan de bast van de bomen en aan hun wortels. Is alles afgegeten en tot een woestijn geworden, dan trekken zij verder, en laten hun eieren en hun vuil achter, die een afschuwelijke stank verbreiden. Op hun tochten gaat het overigens zeer regelmatig toe; zij vliegen in verschillende afdelingen, doch alleen bij dag; 's avonds laten zij zich op de grond neer, en zoeken bescherming tegen de kou van de nacht achter muren en hellingen. Hun dood vinden zij deels door enige soorten van vogels, deels, en wel voornamelijk in de zee, waarop zij, afgemat van het vliegen, zich evenals op het land nederlaten of waarin zij, door vochtige lucht, regen enz., tot verder vliegen onbekwaam geworden, nedervallen; zij worden dan dood naar de oever gespoeld, waar zij tot verrotting overgaan en de lucht verpesten..

13. Toen strekte Mozes, gehoorzaam aan het goddelijk bevel, zijn staf over Egypte, en de HEERE bracht een oostenwind in dat land, die de gehele dag aanhield, en de gehele nacht; het geschiedde 's morgens dat, a) de oostenwindde sprinkhanen mee had gebracht. 1)

a) Psalm. 78:46; 105:34,35

1) Gewoonlijk komen de zwermen van sprinkhanen naar Egypte met de zuid- of zuidwestenwind, uit Ethiopië of Lybië; hier worden zij door de oostenwind uit de Arabische woestijn, of van nog verder gelegen streken aangevoerd. In de vorige wonderen heeft zich

namelijk Egypte's eigen natuur in plagen uitgeput; het zegenrijke water van de Nijl (1e en 2e plaag), de vruchtbare bodem van het land (3e en 4e plaag), de heldere lucht die boven Egypte is (5e-7e plaag), en alzo zijn al de elementen, die in Egypte zijn, tot een vloek geworden. Nu moeten ook de omliggende landen, wat zij aan landplagen bezitten, voortbrengen (8e en 9e plaag), opdat farao de almacht van Jehova leert kennen, die ver over Egypte's grenzen reikt, en over alle landen van de aarde gebied voert. Nog heeft de Heere toch, met alle betoningen van Zijn macht en met alle Zijn straffen, niets op de trotse en overmoedige koning vermocht; nog heeft niet des Heeren, maar farao's wil de overhand behouden; ja, deze durft zich beroemen, dat hij, hoewel door zijn goden (hoofdstuk 8:19), door zijn tovenaars (hoofdstuk 9:11) en door zijn groten (hoofdstuk 10:1) reeds alleen gelaten, toch de strijd tegen de God van de Hebreeën durft voortzetten. Nu zal het buitenland met zijn plagen wel niets bij de onbuigzame koning uitrichten (hoofdstuk 10:20,27), doch de Heere blijft nog één zaak over, dat Hij zelf, zonder hulp van Zijn knechten, Mozes en Aäron, ingrijpt (hoofdstuk 11:4 vv.) en zo de strijd, als van man tegen man, beslist (10e plaag); daardoor zal dan Zijn overwinning des te heerlijker zijn, en des te rijker in gevolgen, en alle landen zullen daarvan spreken.

14. En de sprinkhanen kwamen op over geheel Egypte, en lieten zich neer aan alle gebieden van de Egyptenaren, zeer zwaar; vóór deze zijn dergelijke sprinkhanen, zo groot, zo vele en zo verderfelijks als deze, nooit in Egypte geweest, en na deze zullen er zulke niet wezen, 1) tot aan de grote gerichten (Openb.8:9), van welke deze een voorbeeld zouden zijn.

1) Deze plaats is niet in strijd met Joel 1:4. Daar wordt toch niet van één plaag gesproken, maar van verschillende, op elkaar volgende..

15. Want zij bedekten met hun ontelbare menigte het gezicht van het gehele land, terwijl anders de sprinkhanen slechts enkele streken bezochten, alzo dat het land verduisterd werd; 1) men kon geen aarde meer zien vanwege hunmenigte; en zij aten al het kruid van het land op, en al de vruchten van de bomen, die de hagel had over gelaten; en er bleef niets groens aan de bomen, noch aan de kruiden van het veld, in geheel Egypte. 2)

1) Soms werd in Afrika zulk een grote menigte van sprinkhanen gezien, dat zij al vliegende de stralen van de zon als een wolk bedekten.

De zon werd nu reeds verduisterd door de sprinkhanen, straks zou de zon als het ware weigeren haar licht te geven. Wat nu geschiedt, is daarom een voorspel van hetgeen volgen zou..

2) Daar van het land Gosen niet meer gesproken wordt, schijnt het, alsof de sprinkhanen de akkers van de kinderen van Israël ook verdorven en hun oogst vernietigd hebben; maar zij behoeften die ook niet meer, daar zij vóór de oogsttijd Egypte reeds voor altijd zouden verlaten hebben..

16. Toen haastte 1) zich Farao, daar hij geen andere raad wist, om Mozes en Aäron te roepen, en hij zei tot hen: Ik heb gezondigd tegen de HEERE, uw God, en tegen u, 2) dat ik Israël niet heb laten gaan en u met beschimping van mij gedreven heb.

1) Deze haast ontstond uit angst en vrees, omdat het tot het uiterste was gekomen en de hevigheid van de plaag geen uitstel meer duldde. Door deze hevigheid verraaft Farao zijn angst, waar hij niet alleen uit eigen beweging zich ertoe leent, om Mozes, die hij straks had weggezonden, terug te roepen, maar haastig daartoe wordt aangezet..

2) Het ontbrak Farao niet aan een erkenning van zonde, maar aan waarachtig berouw en ware boete. De hoofdzaak is en blijft bij hem, wegneming van de plaag. Hij weet, dat Jehova alleen hem kan helpen..

17. En nu vergeeft mij toch mijn zonde alleen ditmaal nog, gelijk de vorige maal (hoofdstuk 9:27 vv.), en bidt vurig tot de HEERE uw God, dat Hij slechts deze dood, deze dood en verderf aanbrenge, deze het gehele land te gronde richtende plaag, van mij wegneme, ik zal u dan zeker niet langer terughouden.

Het is geen teken van waarachtige bekering, wanneer men, gebogen onder de slaande hand van God, schuld belijdt en zijn nood klaagt aan godvrezenden; dat deed ook de rijke man volgens de gelijkenis (Luk.16:24); daarvan kan het verootmoedigen van God nog ver zijn.

18. En hij, Mozes, ging uit 1) van Farao, en bad vurig tot de HEERE. Al wist hij, dat de koning nog altijd (hoofdstuk 9:30) voor God, de Heere, niet vreesde, zo wist hij toch ook aan de andere zijde, dat de Heere eveneens met Zijn middelen niet ten einde was, en tot stand zou brengen, wat Hij zich voorgenomen had.

1) Het walgelijke in Farao's houding, die snelle omkeer van beledigende hoogmoed tot kruipende vleierij, die gewoonlijk de wereld kenmerkt, mag Mozes' edel gemoed stuiten; geen ogenblik evenwel wordt hij daardoor weerhouden, om aan de aandrang van zijn medelijdend hart gehoor te geven. "En hij ging uit van Farao en bad vurig tot de Heere." En ook de Heere, die barmhartig is en genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid, de Heere hoorde het gebed van Mozes, al ging het voor een hardnekkige en verstokte Farao op. "Toen keerde de Heere een sterke westenwind, die hief de sprinkhanen op, en wierp ze in de Schelfzee (de Rode zee); er bleef niet één sprinkhaan over in geheel het land Egypte."

19. Toen keerde de HEERE een zeer sterke westenwind: God keerde de wind (vs.13) om; die hief de sprinkhanen op en wierp 1) ze in de Schelfzee, 2) die aan de zuidoostelijke grenzen van Egypte gelegen is; er bleef niet één sprinkhaan over in geheel het land Egypte.

1) Dit is niet minder een wonder, omdat het wel meermalen in Egypte geschiedde, dat gehele zwermen van sprinkhanen door een hevige wind in de zee worden geworpen; want het geschiedde hier op de voorbede van Mozes en was een volkomen verlossing van de plaag..

2) In het Hebreeuws Jamsoeph, vanwege het zeewier (waaruit een rode verf gemaakt wordt), dat op de wateren van deze zee dreef..

20. Doch de HEERE verstokte Farao's hart, zodat hij de kinderen van Israël wederom niet liet vertrekken. 1)

1) Al zijn nederigheid en ootmoed, al zijn goede voornemens, veronderstel dat hij er gehad heeft, schenen als met de sprinkhanen verdwenen te zijn, en het was er zo ver vandaan, dat hij des Heeren volk zou laten vertrekken, dat hij wederom die zo rechtmatige eis afsloeg..

De westenwind, die de sprinkhanen wegwaait, neemt ook Farao's huichelachtige boete mee weg; deze, die in de Schelfzee hun ondergang vinden, waren voorlopers van hem, van zijn paarden en van zijn ruiters..

II. Vs.21-11:8. Terwijl Farao's verstokking nu zo ver is voortgegaan, dat hij nog alleen als een ten gericht overgegevene verdient behandeld te worden, valt de negende plaag geheel onaangekondigd in. Een dikke duisternis van drie dagen, zo zwaar, dat het niet eens mogelijk is, lichten in de huizen aan te steken, noodzaakt de Egyptenaren onbewegelijk op de plaats te blijven waar zij zijn, terwijl het daarentegen in alle woningen van de kinderen van Israël licht blijft. Farao bemerkt ook het naderen van de dag van het gericht, en wil evenals bij de vorige plaag, onder voorwaarden, de uittocht toestaan. Daar echter Mozes zijn voorwaarde afwijst, raakt hij buiten zichzelf van woede, en verbiedt aan Mozes, hem ooit weer onder de ogen te komen.

21. Toen, enige dagen na het verdwijnen van de sprinkhanen, toen het genoegzaam gebleken was, dat Farao Israël niet zou laten vertrekken, zei 1) de HEERE tot Mozes: Strek uw hand met de staf uit naar de hemel, en er zal duisternis 2) komen over Egypte, dat men de duisternis tasten zal.

1) Zonder voorafgaande aankondiging komt God met de straf, omdat Farao vals beloofd had, dat hij gehoorzamen zou. Daarom, toen hij op misdadige wijze de lankmoedigheid van God had misbruikt, moest hij plotseling door een nieuwe plaag aangegrepen worden, opdat hij in de duisternis de wrekende hand van God, welke hij veracht had, zou voelen. En immers, door bedreigingen zou hij niet afgeschrikt worden, zoals weldra zal blijken. Want toen hij gewaarschuwd werd, omtrent de dood van zijn eerstgeboren zoon en met gelijke slachting over het gehele land, zowel onder de mensen als onder de beesten, werd hij niet bewogen, maar heeft God zorgeloos getergd, alsof hij niets gehoord had. Het is daarom volstrekt niet te verwonderen, dat God de aarde eerder in duisternis hulde, dan dat Farao zoiets kon vermoeden..

2) De duisternis, als Bijbels begrip, en al wat daarmee samenhangt, als zonde, dood, verderf, en eeuwige rampzaligheid moeten niet maar door ontkenning en gemis (negatief) verklaard, maar als stellige en wezenlijke (positieve en reële) zaken en toestanden, als werkelijkheden opgevat worden. Daarom moet het een duisternis zijn, die men "tasten" kan. Misschien kwam een koude, dicht opeengepakte, klamme mist, kwamen er ondoordringbare nevelen op het reeds zo fel geteisterde Egypte nederstrijken en roofden het licht van de zon en hulden alles in meer dan nachtelijke duisternis. Een akelig en ijzingwekkend gezicht, omdat men niets meer zag, zelfs geen donkerheid, terwijl alles als met een lijkwade en dodenkled was overspreid..

Dr. Van Ronkel en met hem anderen zijn van mening, dat die duisternis hoogstwaarschijnlijk ontstaan is door een zeer dikke mist. Anderen zijn van oordeel, dat zij veroorzaakt is door de

Chamsin, een wind, die nu en dan in het voorjaar waait, en de lucht zo met zand en stof vervult, dat de glans van de zon geheel en al erdoor verdonkerd wordt, en de aarde omhult met een tastelijke duisternis. Mensen en dieren verbergen zich ervoor. Zelfs verkeert men in de benedenste verdiepingen, omdat het stof ook door de vensters heen dringt. Een bijna onhoudbare toestand ontstaat erdoor. Wij verenigen ons met het laatste..

22. Toen Mozes zijn hand uitstreckte naar de hemel, a) kwam er een dikke duisternis 1)in geheel Egypte, drie dagen. 2)

a)Psalm. 105:27,28

1) In het Hebreeuws Choscheg afelah, eigenlijk duisternis van donkerheid. Deze wijze van spreken is in het Hebreeuws gebruikelijk, om een hevige graad van een of ander geval aan te duiden. In dit geval dus, een hevige graad van donkerheid..

2)"Drie dagen." Dit is ongetwijfeld niet zonder betekenis. Het werd hier nu het goddelijk strafgericht..

23. Zij zagen de een de ander niet; er stond ook niemand op van zijn plaats in drie dagen; 1)maar bij al de kinderen van Israël was het licht in hun woningen, 2)hoewel gewoonlijk het land Gosen veel meer aan nevelen was blootgesteld, dan de rest van Egypte.

1) Wel was de uitwerking van de plaag verschrikkelijk. In het apocriefe "Boek der Wijsheid" wordt gemeld, dat de Egyptenaars op allerlei manier werden gekweld. Uit de mededeling hier blijkt genoegzaam, dat zo iets nog nooit in Egypte had plaats gehad. Wel was de hand des Heeren zwaar op dat volk..

Lang genoeg had Egypte's heerser zich verheven boven zijn volk, en Israël in de donkerheid van de verdrukking doen wonen. Israëls Wreker is opgestaan, en de vijanden van het volk van God beven en sidderen, maar in Gosen is licht. Die drie dagen van duisternis waren een voorbode van Israëls verlossing uit Egypte; de drie uren van duisternis (Luk.23:44) over de hele aarde, zijn geëindigd met het: "het is volbracht," uw verlossingswoord Christenen! En wanneer de tekens zullen zijn in de zon en de maan en de sterren, en op de aarde benauwdheid van de volken, met twijfelmoedigheid; als de zee en de watergolven groot geluid zullen geven; als het hart van de mensen van vrees zal bezwijken en de krachten van de hemel bewogen zullen worden; heft u dan het hoofd opwaarts; de verdrukking is voorbij, het laatste uur van het rijk van de duisternis heeft geslagen; heft u het hoofd opwaarts; uw verlossing is nabij; zie, de Zoon des mensen komt in een volk, met grote kracht en heerlijkheid (Luk.21:25-28)

2) De duisternis bij de Egyptenaren is beeld van Gods toorn, het licht bij de kinderen van Israël teken van Gods genade. In de Heilige Schrift staan altijd duisternis en licht tegenover elkaar als teken van gemis aan de bestraling van Gods vriendelijk aangezicht, en als teken van Gods genadige gemeenschap. Daarom ook in het Heilige der Heiligen de lichtende wolk als teken van Gods voortdurende nabijheid en inwonen..

24. Toen na de drie dagen (vs.22) de duisternis langzamerhand weer begon te wijken, riep Farao

1) Mozes, en zei: Gaat heen, dient de HEERE! niet alleen geef ik toestemming aan de mannen (vs.11) om te vertrekken, maar ook aan de vrouwen; alleen uw schapen en uw runderen zullen vast 2) blijven, opdat ik een onderpand heb, dat gij terugkomt; ook zullen uw kinderen met u gaan, zoala gij (vs.9) verlangd hebt.

1) Wij merken op, dat hij door deze plaag zeer beangst is geworden, omdat hij uit eigen beweging, de mensen, die het hem zo lastig hadden gemaakt en de bewerkers waren geweest van zo hevige verliezen, wederom tot zich riep om met hen over de uittocht te onderhandelen. Men vraagt echter, indien niemand gedurende drie dagen van zijn plaats opstond, hoe Farao dan Mozes en Aäron heeft kunnen ontbieden. Indien wij antwoorden, dat hij zijn boden gezonden heeft, toen de duisternis verdwenen was, is het bezwaar opgelost. Het is echter niet waarschijnlijk, daar hij, indien de hevigheid van de straf was verminderd, niet zo bereidwillig zou geweest zijn. Wij hebben toch tot hiertoe gezien, zo dikwijls God zijn hand teruggetrokken heeft, dat die trotse tiran, na van de vrees bevrijd te zijn, tot zijn vroegere woestheid is teruggekeerd. Ik voor mij meen, dat toen de nood nog drong en hij voor een altijddurende duisternis vreesde, plan gemaakt heeft, om zich met God zich te verzoenen. Ik acht dan ook, dat wat vroeger verhaald is, hyperbolisch moet opgevat worden, alsof er gezegd was, dat zij alle plichten, waartoe het licht nodig was, hebben nagelaten..

2) In het Hebreeuws Jutsag. beter: zullen achtergelaten worden (als pand). Farao vertrouwt Mozes niet. En waar hij nu wil toegeven, wat de kinderen betreft, daar behoudt hij zich nu het recht voor op de bezittingen. De mening, dat Farao het vee van de Israëlieten wil behouden als vergoeding voor de schade van vee geleden door de plagen is te verwerpen. Het vee moet onderpand, blijven opdat Israël zal terugkeren..

25. Doch Mozes zei: 1) Ook zult gij een toereikend aantal schapen en runderen voor slachtoffers en brandoffers

1) in onze handen geven, die wij de HEERE, onze God, doen mogen, anders helpt ons uw toestemming tot de reis niet.

1) Mozes wil niet, maar mag ook niet van uitzonderingen weten; de eis van de Heere is volstrekt. Daarvan mag niets afgelaten worden. In het geringste zelfs mag Mozes niet toegeven..

2)"Slachtoffers en brandoffers". Hiermee worden allerlei soorten van offeranden aangeduid. Bloedige en onbloedige. Mozes gebruikt dit als voorwendsel, opdat de toorn van Farao niet zal ontbranden, als hij zegt: dat zij voorgoed Egypte zullen verlaten..

26. Daarom kunnen wij niet toegeven, en met lege handen weggaan; ons vee zal ook met ons gaan, er zal niet één klauw, geen enkel stuk van onze schapen en runderen achterblijven,1) want hiervan zullen wij nemen, om de HEERE, onze God, te dienen, opdat het een werkelijk offer zij (zie "Le 1.2) Een gedeelte van de offerande mee te nemen en het overige achter te laten kunnen wij niet, want wij weten niet, waarmee 2) wij de HEERE, onze God, dienen

zullen, 3) en wij zullen het ook niet weten, totdat wij daar komen, waarheen de Heere ons geroepen heeft. Daar zal onze God, die wij in zoveel jaren geen offeranden gebracht hebben, het ons leren, hoe Hij van ons gediend wil zijn (hoofdstuk 5:3).

1) Hiermee doet Mozes reeds enigszins uitkomen, wat het doel is, nl. om niet weer naar Egypte terug te keren..

2) Mozes wijst Farao er op, dat hij nog niet weet welke offeranden, van welke dieren, de Heere aangenaam zouden zijn. Daarom moesten zij al hun vee mee hebben, zowel de runderen als de schapen en geiten..

3) Alles wil Mozes meenemen. Zichzelf met heel zijn volk en met al het hunne wil hij ter beschikking stellen van de Heere zijn God. Belangrijke vingerwijzing voor de Kerk van alle eeuwen, om zich enig en alleen te wijden, in de eerste en voornaamste plaats aan de dienst van God..

Er zou geen klauw achterblijven van Israël in Egypte. Zo ook zal eenmaal niets achterblijven, van wat tot het ware, het geestelijke Israël, tot het Israël van God behoort..

27. Doch de HEERE verhardde Farao's hart, en hij wilde hen niet laten vertrekken. 1) Elke toestemming was hem afgedwongen; daar nu Mozes het volledige wilde, trok hij weer alles terug, wat hij eerst had toegestaan.

1) Hierdoor mag men de gissing wagen, dat bij de aankomst van Mozes weer enig licht begon door te breken, zodat de duisternis minder dicht was. Daar Farao het nimmer zou gewaagd hebben, zonder vertrouwen op de verdwijning van de straf, zich zo trots te gedragen. Maar wat hij in het begin geveinsd heeft, is hier door Mozes overgeslagen. Daarvan hangt de verzachting van de verschrikkelijke straf af, welke hem tot afbidden van deze heeft gedreven. Ofschoon hij nog vreest, wordt hij echter verhard en maakt zich liever gereed tot het uiterste, hoe het ook zijn moge, dan dat hij eenvoudig aan God gehoorzaamt. Hier wijst Mozes ook God, volgens zijn gewoonte als de auteur van de verharding aan. Niet, alsof Hij in zijn hart, dat anders wel tot zachtmoedigheid en gehoorzaamheid bereid zou geweest zijn, het hardnekkig verzet had ingezet, maar omdat Hij dit verwaten mensenkind, dat vrijwillig zijn eigen verderf wilde, aan satans heerschappij had overgegeven, zodat het snel, met steeds grotere dристheid zijn paden van de goddeloosheid afliep..

Maar dit wilde Farao juist niet, dat die Jehova, die Koning, welke hij met zijn gehele hart haatte, niet slechts een geheel volk, maar bovendien een rijk en machtig volk zou toevallen. Dat gunde hij noch de Heere zelf, noch dat verachte volk. "Doch de Heere verhardde Farao's hart en hij wilde hen niet laten vertrekken." Daardoor ging alles, wat overigens de schrik van de dood en de buitengewone ontroering van de ziel voor goeds en edels in een hart kunnen werken, dit wrede en trotse hart vruchteloos voorbij. Het werd hem tot gal en alsem, tot verhoging van de wrevel en tot bitterheid van de geest, wat bij een ander wellicht verootmoediging en toegeeflijkheid zou hebben gewerkt. Tot steeds onstuimiger en driester

drift schreed hij voort, na elk ogenblik van aandoening; als scheen hij daarover zich wel het meest als over enige onwaardige zwakheid te schamen..

Farao verklaart zich thans bereid Gods eis ten dele in te willigen, maar ontsteekt in toorn, toen Mozes hem in al zijn uitgestrektheid handhaaft. Zelf breekt hij daarop de onderhandelingen af..

28. Maar Farao, in zulk een van God beslotene verstokking, over Mozes' eis (vs.26) en de vastberaden taal geheel buiten zichzelf, zei 1) tot hem: Ga van mij! wacht u, dat gij niet meer mijn aangezicht ziet; wantop welke dag gij mijn aangezicht zult zien, zult gij sterven! 2)

1) Farao heeft het toppunt van de verharding bereikt. Zo verblind is hij, dat hij stellig overtuigd is, dat elk toegeven van zijn zijde de vrijmoedigheid van Mozes staalt. Nog eenmaal staat hij, op menselijke wijze geredeneerd, op een tweesprong, nog eenmaal moet hij kiezen tussen zich aan God te onderwerpen of niet. Hij kiest het laatste, maar velt daarmee tevens zijn eigen oordeel..

2) Wij zien, dat de goddeloze, terwijl hij door zijn woede wordt vervoerd, voorspeld heeft, wat hij eigenlijk niet bedoelde, omdat God op zijn eigen hoofd heeft doen neerkomen, wat hij ten opzichte van een ander had bedreigd. Evenwel is het er tegelijk voor te houden, dat Mozes volgens Gods bevel, doch niet zo maar op goed geluk af, alzo gesproken heeft..

Beklagenswaardig besluit! Vreselijk afscheid! In de jongste dag zal Farao met schrik die Mozes aanschouwen, die hij op aarde zo dikwijls in zijn nabijheid had, van wie hij zo menig getuigenis van de waarheid gehoord en zo menig wonder gezien had, die hij ten laatste niet meer had willen zien. Op aarde kan een tiran wel tot een knecht van God zeggen: "Ga van mij weg" en hem daardoor ontheffen van een moeilijke en gevaarlijke arbeid; maar op die dag moet hij van de Heere Jezus het woord horen: "Ga weg van Mij, gij vervloekte! in het helse vuur!".

29. Mozes nu zei: Gij hebt recht gesproken, zo zal het zijn; a) Ik zal niet meer uw aangezicht zien! 1)

a)Hebr.11:27

1) Zolang Farao Mozes wil aanhoren, spreekt hij, nu deze hem wegzendt, gehoorzaamt hij ook, wetende dat er voor de verstokte Farao geen genade meer te hopen is..

Farao spreekt zelf de scheiding uit tussen hem en de knecht van God. Hiermee is het pleit beslecht. Het leven heeft hij verworpen, de dood heeft hij verkozen. Dit is de eindgeschiedenis van de goddeloze in het bijzonder, van de wereld in het algemeen. Zo blijkt tenslotte, dat door ongeloof de goddeloze zich tijdelijke smart, maar bovenal de eeuwige rampzaligheid berokkent..

Zolang moet ook de Christen aanhouden, zijn medezondaar tot bekering te bewegen, als Mozes bij farao deed. Eerst dan als hem de deur wordt gesloten, en de spraak wordt geweigerd, mag hij het stof van zijn voeten afschudden..

HOOFDSTUK 11.

DE UITTOCHT UIT EGYPTEN AANGEKONDIGD.

1. Want 1) de HEERE had tot Mozes gesproken, vóórdat deze (hoofdstuk 10:24) door Farao's geroep tot hem gegaan was: Ik zal nog één plaag over Farao en over Egypte brengen, namelijk het sterven van de eerstgeborenen (vs.4 vv.), daarna zal hij u van hier laten vertrekken; als hij u geheel 2) zal laten vertrekken, zo zal hij u haastig van hier uitdrijven, zodat gij zo spoedig mogelijk vrij wordt.

1) Hij deelt mee, dat hij niet uit zichzelf tot dat drieste spreken was gekomen, welke wij zo-even hebben gehoord, maar dat, omdat hij op goddelijke wijze was vermaand, dat het einde van de strijd daar was, hem niets overbleef, dan Farao de laatste slag toe te brengen. Daarom hangt dit vers nauw samen met het vorige, en is het een nazindeel, omdat het niet aan Mozes vrijstond de gang van zijn roeping af te breken, tenzij hij volkomen wist, dat hij tot de eindpunt was gekomen. En anders sluit ook niet, wat naderhand volgt, dat Mozes tot Farao heeft gesproken, sedert hij hem heeft laten zeggen, dat hij niet meer voor hem verschijnen mocht, indien het gesprek niet terstond, in eens door, voortgezet is. Deze zin wordt er tussenin verondersteld: Ofschoon Farao zich verhardt, is nu echter de tijd gekomen, waarin hij voor God moet bukken. Maar niet slechts kondigt God aan, dat het hart van Farao zal verandert worden, om de uittocht van het volk niet langer te verhinderen, maar dat hij die zaak, welke hij hardnekkig geweigerd heeft, zeer zal begeren. Want dit geven de woorden te kennen: niet slechts zal hij u laten gaan, maar hij zal u haastig uitdrijven. Want hun tegenwoordigheid verafschuwende heeft hij hen met alle kracht uit zijn rijk verdreven..

Dit "want" verklaart dus, waarom Mozes tot Farao kon spreken, gelijk hij in het vorige vers gesproken heeft..

2)"Geheel," in de zin van, volkomen. De Heere belooft hier, dat niets van het volk, noch van zijn bezittingen zal achterblijven. Ook de kinderen, ook de schapen en runderen..

2. Spreek nu voor de oren van het volk, 1) want het ogenblik is nabij, dat gij zult gedwongen worden, om weg te gaan, en daardoor in de toestand zult zijn, om zelf voorwaarden te stellen, in plaats dat men ze u zou stellen, en gij bidden moet zonder iets te verkrijgen; zegt, datieder man van zijn naaste, van de Egyptenaren, met welke hij in een huis, of in wier nabijheid hij woont, en iedere vrouw van haar naaste, (hoofdstuk 3:21 vv.) zilveren vaten en gouden vaten a) of kleinoden eist. 2)

a)Exodus. 12:35

1) Hiermee wordt het volk tot handelen aangezet, om datgene te verkrijgen, wat God hun in hoofdstuk 3 beloofd heeft. Maar hierdoor wordt ook nader dat "beroven" verklaard. Het was niet een bestelen van de Egyptenaars, maar zij vroegen het in het openbaar, en straks geven de Egyptenaren het gewillig. Zo zorgde God voor Zijn volk, zodat zij als het ware dubbel en meer dan dubbel, ook in stoffelijke dingen, vergoeding ontvingen voor al het leed, dat zij

hadden ondervonden. God zorgt voor zijn volk. Welk een tegenstelling tussen Egypte en Israël! In Egypte allen aan de diepste ellende ten prooi, en bij Israël allen op wonderlijke wijze bewaard en nu ook van alles nog rijkelijk voorzien..

2) Hoewel het aan de overwinnaars geoorloofd is van hun vijanden buit te nemen, waarom zullen wij menen, dat het God minder geoorloofd was, ten opzichte van de Egyptenaren, welke Hij in tien openbare gevechten had overwonnen, vóórdát Hij tot de overgave van dit alles dwong..

Omdat nu de Israëlieten, wegens hun slavernij en armoede, van zulke zaken niet voorzien waren, zo geeft hen de Heere bevel, om ze te eisen van de Egyptenaren; niet om het weer te geven, maar om op die wijze, volgens Gods bevel, die als de Oppereigenaar de Israëlieten dit alles gaf, ter vergoeding, en als een loon voor hun geleden onderdrukkingen en bloedige arbeid, Egypte te beroven..

3. En de HEEREa) gaf 1) het volk in dat uur van algemene rouw genade in de ogen van de Egyptenaren, dat deze alles graag en gewillig gaven, wat van hen gevorderd werd; ook was de man Mozes, zeer groot; hij genoot een groot aanzien in Egypte voor de ogen van Farao's knechten, en voor de ogen van het volk; 2) de velerlei tekenen hadden de vijanden overtuigd, dat deze door zijn God groot was; zelfs Farao, als hij Mozes geboden had, niet meer tot hem te komen (hoofdstuk 10:28), waagde het niet hem en Aäron met geweld uit te drijven; hij moest nog aanhoren, wat deze na de verklaring (hoofdstuk 10:29) hem nog verder te zeggen had.

a)Exodus. 12:36

1) In het Hebreeuws Wajitthen. Beter vertaald, zal geven. Hiermee wil de Heere dan de Israëlieten bemoedigen, zodat zij durven eisen. Hij zegt hier toch, dat Hij het is, die ten behoeve van de Zijnen, ook de harten van de vijanden neigt tot alles, waartoe Hij wil..

2) Hiermee wordt een tweede en ondergeschikte oorzaak aangeduid, welke zou ten gevolge hebben, dat zowel de Egyptenaren zouden buigen als de Israëlieten zouden bemoedigd worden, zodat zij beide zijn woorden eerbiedig terwille zouden zijn. Want ofschoon deze hele zaak alleen door de macht van God werd bestuurd, handelde Hij toch niet openlijk door Zichzelf alleen, maar omdat Hij Mozes als dienaar had uitgekozen, had Hij deze ook enige rollen toebedeeld. Vandaar de verering, welke zowel de Egyptenaars als de Israëlieten gehoorzaam maakte, opdat zijn arbeid niet ijdel zou zijn..

4. Verder zei Mozes na die verklaring tot Farao: Zo heeft de HEERE, die mij nauwkeurig van Zijn verdere raadsbesluiten onderricht heeft, eer ik tot u gekomen ben (vs.1), gezegd: Omtrent middernacht 1) van een van de eerstvolgende dagen, wanneer bij Mijn volk Israël eerst alles in orde zal zijn, wat nog voorbereid en ten uitvoer gebracht moet worden (hoofdstuk 12:1-28), a) zal Ik van Mijn heilige woning uitgaan 2) door het midden van Egypte.

a)Exodus. 12:29

1) Te middernacht zou Hij komen, die steeds in het licht wandelt, die daar troont in het eeuwig ongeschapen licht, maar die ook de duisternis heeft geschapen en wandelt te midden van de donkerheid. Te middernacht zou Hij komen, Zijn machtige lendenen omgord met het kleed van de duistere nacht. Te middernacht, als alles sliep en aan de zorgeloze rust zich pas had overgegeven; te middernacht als slechts het verscheurend wouddier waakt en op zijn prooi loert, als de hyena rondom de graven sluipt en de jakhals schoffeert; onverwacht zou Hij optreden, als niemand Hem verwachtte. Want dit is steeds de betekenis van dit "te middernacht," ook in de gelijkenis van de Heere van de tien maagden, die sluimerig waren geworden, toen zij plotseling uit de zondige sluimering werden opgeschrikt door de kreet: "de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet". (Matth.25:8).

2) Terwijl alle andere plagen door tussenkomst van Mozes en Aäron zijn uitgevoerd, zal de Heere deze zelf als het ware onmiddellijk zenden. De Heere wordt hier gezegd te zullen uitgaan van uit Zijn heilige woning. Dit geeft aan, dat Hij rechterlijk zal optreden in het midden van zijn vijanden, om gericht te oefenen over hun zonden. Zie ook Jesaja. 26:21.

5. En a) alle eerstgeborenen 1) in Egypte zullen sterven, van Farao's eerstgeborene af, zijn zoon, die bestemd is zijn opvolger te zijn, die op zijn troon zitten zou, tot de eerstgeborene van de dienstmaagd, die achter de molen is, de geringste, die de moeilijkste slavendienst verrichten moet, en alle eerstgeborenen van het vee. 2)

a)Exodus. 12:12

1) Wij hebben hier bepaald aan de oudsten van de kinderen te denken en niet aan de voortreffelijkste. God zou rechterlijk optreden in het midden van Egypte en daarom zouden de eerstgeborene getroffen worden, opdat het openbaar zou worden, dat het niet aan een toeval, maar aan een eigen daad van God was toe te schrijven, wat geschiedde..

2) De Egyptenaren zouden een dubbel verlies lijden. Zowel in hun kinderen als in hun bezittingen. Zowel aan de aanzienlijkste als aan de geringste zou deze straf volvoerd worden. Hiermee toont de Heere aan hen duidelijk, wat zij verdiend hadden. Verdiend hadden zij, dat zij als volk uit de rij van de natieën werden uitgewist, maar de Heere beperkt de straf tot hen, die hun naam droegen, die vertegenwoordigers waren van hun geslacht. Zo wordt, wat bij de eerste oogopslag onbillijk zou schijnen, nog bewijs van Gods genadige verschoning omtrent het gehele volk..

6. En er zal, om de dood van zo velen, een groot gehuil zijn in geheel Egypte, zoals er nooit geweest is, en zoals er niet meer wezen zal 1) (hoofdstuk 10:14).

1) Een hartverscheurend gekerm, een zieldoorborende kreet van radeloze angst en bange vertwijfeling zou alom, in ieder gezin opgaan, waar men deze of gene van de huisgenoten door de dood zag neervellen, zonder te weten vanwaar de jammer eigenlijk kwam en waar die jammer tenslotte zou eindigen. Al wat er ooit vroeger voor leed was geleden of voor de toekomst ooit werd geducht, dat alles zou in het niet wegzinken bij dat grote onheil. Ook dan

zou het blijken, dat in de dood armen en rijken zich ontmoeten; dat de Heere ze allen gemaakt heeft en dat diezelfde God een woord spreekt en de mens doet wederkeren tot verbrijzeling..

7. Maar bij alle kinderen van Israël zal niet een hond zijn tong verroeren; 1) in tegenstelling tot dit groot gehuil in Egypte, zal de diepste stilte gedurende die nacht bij mijn volk heersen; allen zullen rusten van de mensen af tot de beesten toe; opdat gij nog meer bepaald dan tot nu toe (hoofdstuk 8:22 vv.; 9:4; 10:23) weet, dat de HEERE tussen de Egyptenaren en tussen de Israëlieten een afzondering maakt. 2)

1) "De tong roeren." Deze uitdrukking wordt ook in Jozua. 10:21 gebruikt. Daar beduidt het niet zoals hier, verroeren van pijn of smart, doch komt het voor in de zin van, bijten, bedreigen. Geen enkele bittere jammerklacht zou uit Gosen opgaan. Terwijl in Egypte een algemeen gekerm zou opgaan, zou het daar in dat opzichte stil zijn..

2) Ofschoon niet altijd zulk een onderscheid gezien wordt tussen gelovigen en ongelovigen, ja veeleer, dat beide tegelijk straffen ontvangen, scheidt God toch bij de dood de een van de ander, door een grote afstand. Dit geluk kan ons nooit ontvallen, omdat wij weten, dat de ellende ons, die Hij met Zijn welbehagen heeft omvat, tot ons heil overkomen..

8. Als de Heere die plaag heeft uitgezonden, dan zullen al deze 1) knechten, in wier omgeving gij zo trots op uw troon bent gezeten en voor wie gij u als een almachtig en onbedwingbaar vorst gedraagt, die zelfs de hoge God durft te trotseren, zij zullen tot mij komen, en zich in uw naam voor mij neigen, zeggende: Trek uit, gij en al het volk, dat uw voetstappen volgt. 2) Wanneer uw knechten mij also zullen bidden in uw naam, om hetgeen, waarom ik zolang tevergeefs gebeden heb, zult gij het bewijs geven, dat de Heere mij over u tot God gesteld heeft, en daarna zal ik uitgaan, en met mij nemen wat ik wil, niet alleen jong en oud, zonen en dochters, schapen en runderen (hoofdstuk 10:9) maar ook vele goederen van uw volk. (Genesis 15:14). En hij ging na deze krachtige woorden uit van Farao, in hitte van de toorn, 3) een voorteken van de grimmigheid van de Heere, die zich nu spoedig over de verstokte koning zou uitstorten (hoofdstuk 14:24 vv.).

1)"Deze knechten." Mozes wijst hen als met de vinger aan. Niet een knecht van de laagste rang zal Farao zenden, maar zijn raadslieden van de kroon, zijn hoogste staatsdienaren zullen komen, om hem te smeken, uit te trekken. Hiermee voorspelt Mozes het einde van de strijd, dat zal zijn volkomen, al is het ook gedwongen onderwerping aan Israëls God..

2) In het Hebreeuws Beragleegaa. Letterlijk: in uw benen, in uw gevolg.

3) Hoeveel reden wij ook hebben, wanneer een heilige ijver ons beweegt, om te bidden, om de geest van zachtheid en eenvoudigheid die ons voor buitensporigheden bewaart, zo zien wij uit Mozes' toorn: God wil niet, dat wij koud en onverschillig Zijn bevelen volbrengen..

III. Vs. 9 en 10. Nadat nu Farao aan zichzelf en aan zijn verder lot overgelaten is, wordt het gebeurde met hem in het kort samengevat, eer Mozes ons bericht, hoe God zich tot Zijn volk

wendt en het voor de nabijzijnde uittocht toerust. Het is een schijnbaar vruchteloos pogen met Farao geweest, maar toch zodanig een, als God het van het begin af aan Mozes en Aäron voorzegt heeft, een pogen dat de laatste beslissende slag des te roemrijker voor de Heere en des te zegenrijker voor Israël maakt.

9. De HEERE dan had tot Mozes gesproken, 1) van het begin af aan, dat Hij hem naar Farao had gezonden met de last, dat hij Zijn volk zou laten vertrekken (hoofdstuk 4:21), en dit woord daarna meer dan eenmaal herhaald (hoofdstuk 7:3 vv.; 10:1): Farao zal naar u niet luisteren, opdat 2) Mijn wonderen in Egypteland vermenigvuldigd worden, daarom was Mozes niet telkens opnieuw getroffen en neergeslagen, wanneer hij met zijn broeder zonder enig resultaat van Farao wegging (vs.8).

1) Hiermee wordt het bericht van de onderhandelingen tussen Mozes en Aäron afgesloten. Beter vertaling is: De Heere had gesproken..

2) God wijst de zonde en het ongeloof de plaats aan, die zij in de geschiedenis van de openbaring hebben in te nemen en maakt ze dienstbaar aan de ontwikkeling van zijn heilsplan, aan de vestiging van Zijn Naam..

10. En Mozes en Aäron hebben, hoewel zij van het begin af aan wisten, dat Farao geen toestemming zou geven, al deze wonderen 1) gedaan voor Farao's aangezicht, en wel met een ijver, alsof hun werk aan de koning hun eindelijk zou gelukken;a) doch de HEERE verhardde Farao's hart, dat hij de kinderen van Israël uit zijn land niet trekken liet; daarom hadden zij ook het vaste vertrouwen, dat deze raadsbesluiten desalniettemin de verlossing van Israël ten doel hadden en die zeker zouden uitwerken.

a) Exodus. 9:16 Rom.9:17

1) De wonderen, die Mozes en Aäron voor Farao gedaan hebben, zijn tien in getal (1 de verandering van de staf in een slang, 2 van het water in bloed, 3 de plaag van de kikvorsen, 4 van de luizen, 5 van het ongedierte, 6 van de pest, 7 van de zweren, 8 van de hagel, 9 van de sprinkhanen, 10 van de duisternis); daarmee is de volledigheid (zie Ge 31.7 en zie Ge 46.27) bereikt, en het ambt van Mozes en Aäron bij Farao voleindigd. Van deze wonderen is het eerste de bevestiging van hun goddelijke zending, en hierdoor is de vraag aan de koning gedaan, of hij Gods woord wil aannemen, of aan de zijde van zijn goden en tovenaars wil staan; als hij het tweede gekozen heeft, begint de rij van de plagen. Tot heden zijn er negen geschied, de eerste vier lastige, de volgende vier verderfelijke, de negende een zinnebeeldige; aan de volledigheid ontbreekt nog een, die echter Mozes en Aäron niet te volbrengen hebben, deze zal de Heere, zonder bemiddeling van Zijn dienaars, zelf ten uitvoer brengen..

Wat de aard en de natuur van deze tien wondertekenen betreft, zo zijn zij allen wezenlijke wonderen, in zo verre zij, of geheel buiten de orde van de natuur liggende (vs.1-7,10) of tenminste zulke werken van God bevatten, die hetgeen in de gewone loop van de dingen dikwijls genoeg voorkomt, op buitengewone tijd en in ongekennde mate teweeg brengen en op het gebed van een mens weer ophouden (vs.8,9). Zij onderscheiden zich daardoor werkelijk

van de deels magische, deels diabolische (duivelse) werken van de tovenaars, die niet van wonderbare, maar van zonderlinge, niet van buiten- maar van bovennatuurlijke aard zijn (niet "miracula," maar "mirabilia"). Gezamenlijk staan zij in betrekking tot zekere voorvallen in dat land, waarvoor zij bestemd zijn, en zijn geenszins een rij van vreemdsoortige en willekeurig bedachte verschrikkingen; door deze moet openbaar worden, dat Jehova de Heere is in het midden van het land, waarin zij geschieden; door deze wil de ware, de levende God de goden van Egypte het gebied ontnemen, dat zij deels werkelijk, deels alleen in de verbeelding van de afgodische bewoners bezitten. Men vraagt eindelijk, welk gevolg met de tien wondertekenen bedoeld is. Afgezien nog van Israëls vrijlating uit de dienstbaarheid van Egypte, moeten wij zeggen, dat het gevolg groot en van veel betekenis geweest is; niet alleen zijn, door hetgeen geschied is, de goden van de Egyptenaren met hun werktuigen, waarvan zij zich bedienden, ter zijde gedreven, en zijn deze, de tovenaars, met de hovelingen van Farao, tot erkenning van de ware God gedwongen, maar ook heeft Farao zelf moeten bekennen, dat hij een zondaar was, om de genade van de Heere laten bidden en de eis van de Heere meer dan eenmaal moeten bewilligen. Wanneer hij nu die toestemming telkens weer terugneemt, de verkregen genade misbruikt, in zijn vorige zonde terug vervalt en de erkende waarheid in ongerechtigheid ten onder houdt, zo bestaat juist daarin zijn verstokking, die de Heere vanaf het begin voorzien heeft en om welke nog een teken en wonder nodig is, waardoor het doel, de vrijlating van Israël, bereikt wordt. Deze verstokking heeft twee zijden; aan de ene zijde is zij Farao's daad en zijn eigen schuld; aan de andere, Gods daad en Zijn rechtvaardig gericht; om deze schijnbare tegenstrijdigheid op te heffen, daartoe zal het menselijk verstand wel nooit volkomen geraken. "Hier is een diepte", zegt Luther, en hij waarschuwt voor ijdele nieuwsgierigheid. In al deze gevallen, waar wij met ons begrijpen van God en Zijn wegen aan het einde zijn, geldt het woord van een andere godgeleerde: "Wat wij in de Schrift kennen en verstaan, dat dient tot onze geestelijke blijdschap, waar wij daarentegen iets niet begrijpen, daar aanbidden wij en zijn zalig in het geloof, totdat dit geloof, aanschouwen wordt." Wel hebben wij in Farao een waarschuwend voorbeeld, hoe het van nature reeds harde hart van de mensen (hoofdstuk 7:14) des te harder wordt, wanneer het onder de tucht van Gods genade zich niet buigt (hoofdstuk 8:15,19) en hoe degene die zich tegen God verhardt (hoofdstuk 8:32; 9:14) tot straf van zijn zonden, door Hem verhard wordt (hoofdstuk 9:12; 16:27). "Wij worden gewaarschuwd voor moedwillige zonden en voor verachting van het predikambt, opdat ook wij niet met verstokking gestraft worden. Hebben wij echter gezondigd, en roept God ons door de prediking tot boete, zo moeten wij horen en boete doen, dan zullen wij niet gestraft, maar van de straf worden verlost, vergeving van zonden en eindelijk het eeuwige leven verkrijgen."

HOOFDSTUK 12.

INSTELLING VAN HET PASCHA. DOOD VAN DE EERSTGEBORENEN. BEGIN VAN DE UITTOCHT.

I. Vs.1-20. Na het weggaan uit Farao's paleis, ongeveer 5 of 6 dagen vóór de uittocht, ontvangen Mozes en Aäron bevel van God, om met die maand een nieuwe jaartelling onder het volk Israël te beginnen, en van dat tijdstip af de maanden van het jaar te berekenen; tevens worden hun de nauwkeurigste voorschriften gegeven omtrent het Paaslam, dat op de tiende dag van de maand moet uitgekozen en op de veertiende geslacht worden, alsook omtrent het daarmee verbonden feest van zeven dagen.

1. De HEERE nu had (heeft) tot Mozes en tot Aäron, toen zij nog in Egypte waren, gesproken (de andere wetten zou God eerst later bij de Sinai en in de woestijn meedelen), zeggende:

2. Deze maand, de maand Abib of maand van de aren (hoofdstuk 13:4) zal u het hoofd van de maanden zijn; zij zal u, in plaats van de herfstdag- en nacht-evening (Genesis 7:11), de eerste van de maanden van het jaar zijn. 1)

1) De oorspronkelijke berekening van het jaar begon met het intreden van de zon in de balans, dus, volgens onze verbeterde kalender, met de 22 september, de dag van de Herfstdag- en nacht-evening. Deze telling heeft Mozes overal in het eerste boek gevolgd, en nog in het tweede boek (hoofdstuk 23:16; 34:22) komt zij voor; zij is ook, met betrekking tot het burgerlijk leven, de natuurlijkste, daar zij met de zaaitijd begint en met het slot van de oogst eindigt (Leviticus. 25:9). Als een soort van economisch jaar is die berekening dan ook voortaan in Israël voor vele landelijke zaken gebleven, bijv. voor verpachting, verkoop enz., totdat zij na de Babylonische ballingschap als een burgerlijk jaar nevens het kerkelijke in zwang kwam. Met de ballingschap kwamen ook namen voor de gezamenlijke 12 maanden in gebruik, terwijl ten tijde van Mozes alleen de eerste maand, ten tijde van de koningen, ook de tweede, zevende en achtste benoemd (Deuteronomium. 16:1; 1 Kon.6:37,38; 8:2), de overige eenvoudig geteld werden. Deze na-exilische (na de ballingschap) namen, zijn andere dan de voor-exilische (voor de ballingschap) en zijn duidelijk van Babylonische oorsprong, zij zijn (het eerste getal betekent de kerkelijke, de tweede de burgerlijke maand):

I. 7. Nisan, vroeger Abib. (Nehemiah. 2:1).

II. 8. Ijar, vroeger Zif d.i. bloeimaand.

III. 9. Sivan (Esther. 8:9).

IV. 10. Thammuz.

V. 11. Ab.

VI. 12. Elul (Nehemiah. 6:15).

VII. 1. Tischri, vroeger Etanim, d.i. stromende vloed.

VIII. 2. Marchesvan, vroeger Bul, d.i. regenmaand.

IX. 3. Chisleu (Nehemiah. 1:1).

X. 4. Thebet (Esther. 2:16).

XI. 5. Schebat (Zacheria 1:7).

XII. 6. Adar (Esther. 3:7).

De maand Nisan of Abib komt ongeveer overeen met onze april, Tischri met oktober; toch waren al deze maanden slechts zogenaamde Synodale maanden van 29 dagen, 12 uren, 44 minuten en 3 seconden, en begonnen met het eerste verschijnen van de nieuwe maan. Werd, wanneer de 29ste dag van een maand voorbij was, de avond of de nacht daarop de nieuwe maan gezien, zo begon met de volgende dag een nieuwe maand; vertoonde zich de nieuwe maan nog niet na het einde van de 29ste dag, maar eerst aan de avond van de 30ste dag, dan had die maand 30 dagen. Alzo waren de jaren van de Israëlieten, evenals nog die van de hedendaagse Joden, maanjaren van 354 dagen, 8 uren, 48 minuten en 38 seconden. Om nu een gelijkheid met het zonnejaar te verkrijgen werd van tijd tot tijd een schrikkelmaand ingeschoven, die als verdubbeling of herhaling van de maand Adar beschouwd en daarom Veadar genoemd werd; deze inlassing werd later door de Hoge Raad vastgesteld; vroeger geschiedde het bij de vaststelling van een schrikkelmaand, dat men eerst tegen het einde van de twaalfde maand de zaadvelden bezichtigde, om na te gaan, of de gerst tegen het midden van de volgende maand rijp kon worden. Kon men dit verwachten, zo werd met de nieuwe maand een nieuw jaar begonnen, zo niet, dan werd het oude jaar met een dertiende maand verlengd. Wat-om dit punt hier af te handelen-de berekening van de dagen betreft, zo werd de natuurlijke dag, die van de opgang van het morgenrood tot het verschijnen van de sterren duurde, in het begin slechts in morgen, middag en avond onderscheiden; uit de ballingschap brachten de Joden de verdeling in 12 uur (Johannes 11:9) mee, het waren echter, daar de lengte van de dagen in Palestina zich tussen 14 uur 12 minuten en 9 uur 48 minuten beweegt, zeer ongelijke uren, naar de verschillende jaargetijden, nu eens langer, dan eens korter, tot bepaling daarvan dienden de, reeds vóór de ballingschap, volgens het voorbeeld van de Babylonische uurwerken in Palestina gebruikelijk geworden, zonnewijzers Jesaja 38:8; 2Kon.20:9 vv.) De nacht verdeelde men in twee helften (Exodus. 12:29) of in drie nachtwaken (Klaagl.2:19 Richteren. 7:19 Exodus. 14:24); met de opperheerschappij van de Romeinen kwam de verdeling in vier nachtwaken (Matth.14:25 Mark.13:35). De burgerlijke dag, die uit één nacht en een dag bestond, werd van zonsondergang tot zonsondergang gerekend (Leviticus. 23:32 zie Ge 1.5); de verschillende dagen van een week voerden geen afzonderlijke namen, maar werden als de eerste, tweede, derde enz. dag onderscheiden, terwijl de Egyptenaren ze naar de planeten noemden, evenals op hun voorbeeld ook de Romeinen. Dat elke week met de zevende dag of Sabbat gesloten werd, is bekend; daarom werden de weken soms Sabbatten dat is, zeven met een rustdag eindigende dagen genoemd (Leviticus. 13:15 Deuteronomium. 16:9)

Met de uittocht, of liever, met de instelling van het Pascha begint de geschiedenis van Israël als volk. Het is daarom, dat het nu ook een nieuwe tijdrekening ontvangt. Begon het jaar vroeger met de aanvang van de Herfst, voortaan zal het beginnen met de Lente, omdat met de instelling van het Pascha en met de uittocht uit Egypte er voor Israël een nieuw leven als volk begon. De ellende van de verdrukking was voorbij, de lentezon van de vrijheid was opgegaan..

3. Spreekt, terwijl gij dit Mijn besluit bekend maakt, tot de gehele vergadering van Israël, zeggende: Op de tiende dag van deze maand 1) neemt een ieder een lam, naar de huizen van

de vaderen; 2) iedere vader zoekt voor zich en de leden van zijn gezin een lam van de kudde, gelijk Ik dit nader (vs.5) aanwijzen zal; een lam zal altijd voor een huis genomen worden, zodat niet een gezelschap naar welgevallen, maar alleen degenen, die totdat huis behoren (hoofdstuk 6:14) zich tot gemeenschappelijk genot daarvan verenigen.

1) Gewis is het, dat Israël een onderscheid moest leren kennen tussen de gewijde en natuurlijke tijdkring, die op een rijk van de natuur en van de genade moest wijzen. Maar dan moest daarbij wel bedacht worden, dat ook het natuurlijk of burgerlijk jaar geheiligd dient door de ordeningen van, en aldus mede gewijd aan de dienst van die God, en aldus mede heeft: "Weest heilig, want Ik ben heilig." O, mijn lieve! een stroom van het heilige leven van God moet ook door en over de stroming van ons tijdelijk leven heengaan: opdat dit voorbereiding kan zijn voor en een heenleiding tot het eeuwige. Valt daartoe wellicht de gang van het burgerlijk en kerkelijk jaar soms zo merkwaardig samen, om door die treffende overeenkomst onwillekeurig de aandacht te boeien?.

De tiende dag van de eerste maand van het Kerkelijk jaar, (de zevende van het burgerlijk) het Paaslam afgezonderd. De tiende dag van de zevende maand van het Kerkelijk jaar, (de eerste van het burgerlijk) de Grote Verzoendag met zijn zoen- of schuldoffer. Bij beiden dus de getallen zeven en tien. Zeven het getal van het Verbond. Tien het getal van de volkomenheid..

2) In het Hebreeuws Lebeeth aboth, naar de huizen van de vaderen, in de zin van, naar de natuurlijke afdelingen van het volk in families. Niet willekeurig gekozen mocht dus het gezelschap zijn, maar volgens de goddelijke ordening. De heiligheid van het gezin heeft de Heere hier voor aller ogen willen tekenen; het organisch verband tussen de leden van dezelfde familie..

4. Maar indien een huis te klein is voor een lam, om het geheel te kunnen verteren, zo neemt hij het en zijn buurman, de naaste aan zijn huis gezamenlijk, en, zo nodig, kunnen meerdere families worden samengevoegd, naar het getal van de zielen, een ieder zodat hij, ten gevolge van het getal van zijn huisgenoten met hen eten kan; gij zult rekening maken, hoeveel bij elkaar gevoegd kunnen worden, naar het lam. 1)

1) In latere tijden rekenden de Joden het getal van de deelnemers aan zulke gezelschappen op minstens tien en hoogstens twintig..

Ook dit is niet zonder hoge betekenis. Er mochten niet te weinig aan tafel zitten van hen, die de Paasmaaltijd zouden genieten, opdat alle gedachte van overdaad ver verwijderd zou zijn, en altijd de gedachte van een heilige, God gewijde, maaltijd allen zou beheersen. Daarom was het denkbeeld van meer dan twee gezinnen niet uitgesloten.

5. a) Gij zult een volkomen 1) lam hebben, een mannetje, omdat het in de plaats zal treden voor uw mannelijke eerstgeboren, een jaar oud, want eerst dan is het in zijn volle, frisse levenskracht; van de schapen of, indien die lammeren niet toereikend zijn, van de geitenbokken zult gij het nemen. 2)

a) Leviticus. 1:3 Mal.1:8; 1 Petrus. 1:19.

1) Het lam moest volkomen zijn, d.i. zonder gebreken. In Leviticus. 22:22-24 worden de gebreken opgesomd, welke een offerlam niet mocht hebben. Verder moest het een mannetje zijn, omdat de man en niet de vrouw het hoofd is en de vertegenwoordiger van het geslacht; de man is het verbondshoofd. Vervolgens éénjarig, d.i. volwassen. Christus Jezus is opgetreden, terwijl Hij, voor zoveel het vlees aangaat, was in de volle kracht van zijn leeftijd. Bovendien moest het uit de kudde genomen. Wel afgezonderd van de kudde moest het worden, maar overigens niets van de anderen verschillende, omdat Christus, het waarachtig Pascha, wel afgescheiden van de zondaren is geweest, maar toch in alles de broeders gelijk is geworden, uitgenomen de zonde..

2) Van die vergunning werd later geen gebruik gemaakt, maar altijd een lam genomen. Het lam moest reeds vier dagen vóór het feest afgezonderd worden, opdat men er zich aan gewennen zou, het als iets heiligs te beschouwen, opdat men met het oog op de goddelijke inzetting de gewone natuur gemakkelijker zou vergeten, maar nog meer, opdat reeds enige tijd vóór het feest de gemoederen aanleiding zouden hebben, om zich voor het feest voor te bereiden, de hun te geven, grote weldaad recht te bedenken en zich voor het ontvangen waardig voor te bereiden..

Dat juist vier dagen bepaald werden, heeft wellicht zijn grond in de vier geslachten, waarvan de Heere (Genesis 15:16) tot Mozes gesproken had; de kinderen van Israël moesten dus tevens bedenken, dat de verlossing juist in die tijd kwam, die voorspeld was geworden. Zo is ook Christus het ware offerlam, vier dagen vóór Zijn opoffering Israël voor ogen gesteld, daar Hij op Palmzondag (10 Abib of Nisan) feestelijk Jeruzalem binnentrok, en van toen af dagelijks in de tempel verscheen tot de avond van de Dinsdag. (Matth.21:1-24).

6. En gij zult het in bewaring hebben, het afgezonderd van de kudde houden tot de veertiende dag van deze maand; met welke dag de maand, wegens de aan de avond invallende nieuwe maan, haar hoogste punt bereikt heeft; en de gehelegemeente van de vergadering van Israël, 1) ieder gezin, zonder uitzondering, hetzij afzonderlijk, hetzij met een ander verenigd, zal het slachten, allen op dezelfde tijd, tussen de twee avonden, 2) in de tussentijd van de dubbele avond, tegen het ondergaan van de zon.

1) ieder gezin moest dus op hetzelfde ogenblik het lam slachten. Dit diende, om het organisch verband tussen de families van hetzelfde volk te kennen te geven. Wel bestond het volk uit gezinnen, gelijk het gezin uit leden, maar deze stonden niet los naast elkaar, maar werden door dezelfde banden van het bloed en van de geest verbonden. Bovendien was dit gezamenlijk slachten een gezamenlijk getuigen van gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren, een zich gezamenlijk voorbereiden voor de te houden samenkomst. Iedere samenkomst vormde een gemeente..

2) Deze tijdsbepaling werd reeds door de Joden verschillend opgevat. Enige (de Karaïten en Samaritanen) verklaarden de eerste avond voor de tijd, dat de zon onder de horizon verschijnt, de tweede voor het komen van de gehele duisternis; zij rekenden dus van 6 tot 7« uur 's

avonds; anderen (de Farizeeërs en Rabbaniten) daarentegen verstonden onder de eerste avond de namiddag van de tijd af, dat de zon zich ten ondergang begon te neigen; onder de tweede de werkelijke ondergang, en rekenden alzo van 3 tot 6 uur. (Op deze tijd is Jezus Christus, het echte Paaslam gestorven. De eerste opvatting is zonder twijfel de juiste; toch werd de andere later aan de tempeldienst ten grondslag gelegd, omdat ook het dagelijks avondoffer benevens het reukoffer "tussen de beide avonden" moest gebracht worden (hoofdstuk 29:39,41; 30:8), en beide handelingen niet tegelijk konden geschieden. Dit is met de wet in geen bepaalde tegenspraak, daar het uitgebreide gebruik van het woord avond in het Hebreeuws ruimte genoeg voor deze vroegere termijn van het slachten overlaat..

Wij veronderstellen dan, dat men het Paaslam uitkoos op de tiende dag van de maand; dat men de volgende tijd tot op de 14de dag besteedde tot onderzoek, of er niet enig gebrek aan was, dat het onbekwaam of onwettig maakte, dat men het slachtte de 14de, in de tussentijd van drie tot zes uur..

7. En zij zullen van het bloed nemen, door er een bundeltje hysop in te dopen (vs.22), en het strijken aan de beide zijposten, en aan de bovendorpel, aan de huizen, in welke zij het lam eten zullen. 1)

1) Later, toen Israël een heiligdom met een altaar, en een bijzondere priesterschap had, werd veel in deze voorschriften veranderd (Deuteronomium. 16:2,5,6). In hun strijd tegen de Roomse kerk, welke de viering van het Heilig Avondmaal voor een onbloedige herhaling van het offer van Christus uitgeeft, hebben de oudere protestantse theologen ontkend, dat het Joodse Paasfeest de betekenis van een werkelijk offer had; zij deden dit om aan die opvatting van het Heilig Avondmaal de schijnbaar bijbelse grond te ontnemen. Intussen wordt het Pascha (vs.27) hoofdstuk 34:25) niet alleen uitdrukkelijk een offer genoemd, maar het draagt ook in de slachting en bloedsprenging twee hoofdkentekenen van een bloedig offer; door de slachting leed het lam, plaatsbekledend voor de vader en de zonen, de dood als bezoldiging van de zonde; in de bloedsprenging werd het verdiende door de geleden dood, de vergeving van de zonden en de verlossing van de toorn van God, de in het huis wonende toegeëigend. Wanneer nu het Pascha volgens zijn eerste deel een zoenoffer is, zo wordt het in zijn tweede deel, in de daaraan verbonden Paasmaaltijd (vs.4,8) tot een dankoffer. Ten opzichte van het eerste, kan het Heilig Avondmaal slechts in zo verre daarmee in vergelijking gebracht worden, als ook hier de verdiensten van de geleden dood van Christus ons ten eigendom gegeven worden; van een herhaling van de offerdood zelf kan echter geen sprake zijn, omdat deze éénmaal voor altijd geleden is en eeuwig geldt (Rom.6:10 Hebr.7:27; 9:28); met het Pascha was het ten opzichte van de slachting geheel anders; wegens de ontoereikendheid van de oudtestamentische offers, die ook slechts voorafschaduwingen waren, moest dat natuurlijk altijd weer opnieuw geschieden, gelijk er dan ook altijd nieuwe offerlammeren waren, die de plaats bekleedden en de offerdood leden. Ten opzichte van het tweede deel daarentegen, de offermaaltijd, komen Avondmaal en Pascha geheel overeen; bij beide wordt de communie gevierd, de gemeenschap met de Heere en de gemeenschap van de disgenoten onder elkaar. (zie Le 3.1e.v.).

De gehele ingang dus van het huis was als met bloed geverfd en wees aldus aan, dat daar als een ingang van de doomschuld en van de dood was. Want dit is de betekenis van het bloed. Met rode letteren was dan als het ware voor het huis geschreven: hier is de poort van de dood; wie hier binnentreden zijn kinderen van de dood, kinderen van de bloedschuld, wier eigen bloed verdiende vergoten te worden..

Wie door het bloed wordt verschoond, moest door het vlees worden gevoed. De beide handelingen vulden elkaar slechts aan en behoorden onafscheidelijk samen. Het lam werd niet alleen vóór hen geslacht, maar ook met hen verenigd en in hen opgenomen. 1 Cor.5:7, Joh.6:53-57.

Opmerkelijk, dat het bloed niet op de benedendorpel mocht uitgestort worden. Het mocht niet vertreden of onrein worden geacht. (Hebr.10:29).

8. a) En zij zullen het vlees eten in dezelfde nacht (van 14-15 Abib), aan het vuur, met behulp van een braadspit, gebraden, met ongezuurde broden¹⁾ daarbij; zij zullen het vlees met bittere saus, ²⁾ uit kruiden, als wilde latuw, andijvie, radijs enz., eten. ³⁾

1) Wel was het ongezuurde brood spoediger gereed dan het gezuurde, maar daarom alleen gaf de Heere dit bevel niet. Het zuurdeeg is zinnebeeld van het zedelijk bederf. Met de uittocht moest al wat onzuiver was uit Egypte, uitgezuiverd worden. Het moest een heilig en gereinigd volk zijn en worden. (Galaten. 5:9).

2) De bittere saus herinnerde aan de verdrukking en het lijden in Egypte. Dat lijden mocht niet vergeten worden. Het zoete Paaslam van de verlossing deed echter de bittere saus van de verdrukking als niets achten. Zoals altijd: de hoop op de hemelse zaligheid doet de tijdelijke ellende en smarten als gering achten..

3) De spijs, die de kinderen van Israël in die nacht eten moesten, bestond dus uit vlees en brood, de gewone voedingsmiddelen van de mensen: het vlees is heilig, de Heere gewijd offervlees, het brood is ongezuurd, dat is eveneens heilig brood, en alzo zijn beide geschikt tot een heilig voedsel voor het natuurlijke en geestelijke leven, tot een spijs, die niet alleen de lichamelijke, maar tevens de geestelijke mens verzadigt, en krachten van het hogere leven werkt..

De bittere kruiden staan ongetwijfeld in betrekking tot de bitterheid van de verdrukking in Egypte, van welke in hoofdstuk 1:14, gezegd is: "Zij maakten hun het leven bitter." Overigens komt het genot van bittere spijzen en dranken ook voor als een beeld van het lijden, van smart en gevaren (Psalm. 69:22, Jer.8:14). Als bijgerecht bij het zoete lamsvlees krijgen zij tevens de betekenis van kruiding; het zoete vlees moet door het bittere bijgerecht smakelijker worden, want de bitterheid wordt weggenomen door de zoetheid van het vlees, en dit krijgt daardoor eerst zijn ware kruiding. Wat voor de zoete spijs het bittere kruid is, dat is voor de verlossing uit Egypte de herinnering aan het lijden in Egypte. Hier is echter nog meer bedoeld dan alleen de herinnering aan dit lijden. Gelijk bij het maal bitterheid en zoetheid aanvullen, zo staat ook het lijden in Egypte tot de redding in Egypte in een nauw en redelijk verband;

zonder het eerste zou het tweede niet geweest zijn, en door het verlevendigd bewustzijn van het eerste, krijgt de herinnering aan het tweede eerst haar ware wijding. Vergelijk Hebr.12:11: "Alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid aan hen, die daarin geoefend zijn..

9. Gij zult daarvan niet rauw, niets in de haast half gebraden, eten, ook geenszins in water gekookt, maar aan het vuur gebraden; 1) niet in stukken gesneden, maar geheel en al, met zijn hoofd, met zijn schenkels en ingewanden, dat tevoren gereinigd eveneens in de buik mee gebraden moet worden.

1) Hier valt ons het uitdrukkelijk bevel in het oog, het dier niet in stukken te verdelen, het niet eens een been te breken. In zoverre bij het lichaam van mensen en dieren de beenderen de eigenlijke bouw, de vaste grond vormen, waarop al het overige rust, is de Schrift gewoon, door het lijden aan de beenderen, of nog meer door het breken daarvan het innigste, diepste lijden en een verwoesting tot de grond toe aan te duiden (Job 30:17; 33:21, Psalm. 102:4; 38:4 Klaagl.3:4 Jesaja. 38:13 Micha 3:3). Omgekeerd is het bewaren voor verbreking van de beenderen een bewaren als geheel (Psalm. 34:21). Dat gebod wil dus dat het te eten paaslam geheel en volkomen zal zijn, zodat het bij het eten als één geheel zal verschijnen; want niet het verdeelde, het in stukken gesneden, maar alleen het geheel is één. Dit had geen ander doel dan om aan te duiden, dat al degene, die van het geheel en het één, een deel verkregen en daarvan aten, zich als een geheel, als een gemeenschap zouden beschouwen, evenals het nieuwtestamentische Pascha het eten van het lichaam van Christus 1 Corinthiers. 5:7) beschouwt, waarvan de Apostel in 1 Kor.10:17 zegt: "Eén brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, omdat wij allen één brood deelachtig zijn." Daarin heeft dan ook de bepaling van het volgende vers zijn grond.

Ook hierin ligt niet het begrip van, haast, opgesloten. Want toch evengoed kon het dan gekookt worden. Het gebod van niet rauw te mogen eten, sloot alle denkbeeld van overhaasting uit. Maar het lam moest in zijn geheel, zodat geen been gebroken werd, aan het braadspit worden gestoken en alzo met het vuur in aanraking gebracht. Waarom? Om daarmee af te beelden het waarachtige Paaslam Christus, hetwelk ook met het vuur van Gods strafeisende gerechtigheid in aanraking kwam en wel dientengevolge de dood inging, maar niet werd vernietigd. Vuur is altijd, tenminste zeer dikwijls, beeld van Gods toorn, van Zijn strafeisende gerechtigheid..

10. Gij zult daarvan ook niets uit uw huis dragen (vs.46), ook niet laten overblijven tot de morgen, om het dan nog te genieten; maar hetgeen daarvan overblijft tot de morgen, omdat gij het in de Paasnacht niet kon verteren, zult gij de volgende morgen met vuur verbranden.

1)

1) Ditzelfde voorschrift wordt later (Leviticus. 7:15; 22:30) met betrekking tot het overblijvende van de dankoffers gegeven. Het diende om de heiligheid van het Paaslam hoog te houden. Geen onreine en onheilige Egyptenaar mocht van hetgeen voor het heilig Verbondsvolk bestemd was iets genieten..

11. Aldus, op de volgende wijze, nu zult gij het eten: uw lenden zullen opgeschort zijn, evenals bij degenen, die willen uitgaan, en door het ongegord, lang, afhangend kleeid in het gaan zouden gehinderd worden (1 Kon.18:46; 2 Koningen. 4:29); uw schoenen, sandalen, aan uw voeten, terwijl gij thuis barvoets gaat (Hand.12:8), en uw staf in uw hand (Genesis 32:10), en gij zult het vervolgens, in zulk een reisvaardige toestand, met haast eten, als degenen, die in een spanning ieder ogenblik het teken verwachten, dat zij moeten wegtrekken en een lange reis aanvaarden; also zult gij het eten; want het is het Pascha van de HEERE, 1) een door hem ingesteld maal, dat tot Zijn eer moet gehouden worden, en waardoor Hij geestelijk en lichamelijk sterkt tot de aanstonds aan te vangende reis.

1) De bepaling ten opzichte van de reisvaardige toestand bij het eten van het Pascha, geldt slechts voor deze eerste viering; zij is echter daarom van eeuwig gedenkwaardige betekenis, omdat met de verschoning en de uitvoering van Israël, het nu tot een eigen, zelfstandig volk en wel tot een eigen volk des Heeren en tot Zijn priesterlijk koninkrijk werd. In het Pascha viert also Israël zijn geboorte of schepping (Jesaja 43:1,15); het is het feest van zijn geestelijke geboorte en de grondlegging van alle overige feesten. Het werkwoord, waarvan de naam Passah (eigenlijk Pesach, in het Aramees Pascha) afgeleid is, betekent vooreerst springen, huppelen, over iets heenstappen, om het niet te vertreden, daarom ook verschonen. De uitdrukking wordt dus hier gebruikt 1. van het voorbijgaan van de slaande engel voorbij de met bloed bestreken deuren van de kinderen van Israël, en het verschonen van hun eerstgeborenen (vs.27); 2. van het lam, waarvan het bloed aan de deuren moest gestreken worden, opdat de Heere, terwijl Hij het ziet, verschonen en voorbij gaan kon (vs.21); 3. van de bereiding van het lam, tot het door de Heere bevolen maal en de viering van dit maal (vs.11); 4. van de gehele feestviering, die met de maaltijd begon en zeven dagen duurde, en van de overige offers, die op het feest moesten gebracht worden (Deuteronomium. 16:1,2). Het laatste, het feest van de zeven dagen, heet gewoonlijk het feest van de ongezuurde broden (hoofdstuk 23:15; 34:18 Leviticus. 23:6 Deuteronomium. 16:16), omdat gedurende de viering daarvan slechts ongezuurd brood genoten werd (vs.15)

Wij zouden deze laatste woorden bijna als de instellingswoorden van het sacrament van het Paaslam willen beschouwen, die er het gehele karakter van moesten aangeven, en die, straks verklaard, ook de diepere betekenis, die erin lag, in het licht moesten stellen. Eigenlijk staat er in het oorspronkelijke, en dit, door de tegenstelling met al het voorgaande, des te krachtiger uitgedrukt, "het is het pascha, de Heere gewijd"; dat wil zeggen, dat het Jehova en niet het volk Israël toebehoort; dat het er is, om op Jehova te wijzen, Zijn tegenwoordigheid aan te duiden en Zijn gewisse hulp te verkondigen. Evenals het elders heet: "dat is mijn lichaam", "het brood dat we breken is de gemeenschap van het lichaam van de Heere," zo klinkt het hier plechtig en statig: "het is het pascha van de Heere," of liever nog "het pascha voor de Heere."

Van zeven merkwaardige Paasfeesten wordt in de Heilige Schrift melding gemaakt. De eerste bij de uittocht uit Egypte; de tweede in de woestijn (Numeri. 9); de derde door Jozua en de Israëlieten bij de intocht in Kanaän (Jozua 5); de vierde bij de hervorming door Hiskia (2 Kron.30); de vijfde onder koning Josia (2 Kron.35); de zesde door Israël, na de terugkomst uit Babel (Ezra.6); de zevende door de Heere Jezus Christus in de nacht, in welke Hij verraden

werd (Luk.22). Bij het zevende stelde de Heere het Avondmaal in, waarmee het Sacrament van het Oude Verbond door dat van het Nieuwe vervangen werd..

12. Want 1) een bijzondere bewaring zal werkelijk plaats hebben ten tijde, dat gij de maaltijd houden zult. Ik zal in deze nacht door Egypte gaan, en alleerstgeborenen 2) in Egypte slaan, van de mensen af tot de beesten toe; en Ik zal, door zulk een verslaan van de eerstgeborenen, gerichten oefenen aan al de goden van de Egyptenaren, die Mij zolang tegengestreefd hebben; Ik, de HEERE, zal het doen, die Mij wel als de enige, waarachtige God tegenover hen door teken en wonderen genoegzaam bewezen heb, maar nu ook nog Mijn gericht over hen volbrengen moet, opdat de wereld erkent, dat Ik Mijn eer aan geen andere geven wil (Jeremia. 42:8).

1) Door vs.12 en 13 wordt nader verklaard: "Het is het Pascha van de Heere". Jehova zal Zijn gerichten oefenen aan Egypte, maar zal Israël, als het Zijn bevel gehoorzaamt, voorbijgaan..

2) De eerstgeborene, als de eerste macht van de vader (Genesis 49:3) en de eerste vrucht van de moeder (Ex.13:2) staat tot het geheel in een bijzonder nauwe betrekking; als de eerste geboorte is zij de bloesem van alle volgende geboorten, zij representeert dus een geheel volk of de gehele soort, zowel naar boven als naar beneden, zowel in de vóór- als in nageslachten; zij neemt, om zo te zeggen, een universele, een op het geheel en al zijn delen betrekking hebbende plaats in. Terwijl dan de Heer hen slaat, beide onder mensen en vee, slaat Hij eigenlijk alles in Egypte, wat een levensadem heeft; slechts Zijn lankmoedigheid en barmhartigheid is het, dat Hij niet werkelijk allen doodt, evenals eens bij de zondvloed, maar alleen de plaatsbekleders van het geheel. Nu is de vraag, in hoeverre dit gericht, dat aan mensen en vee moet volbracht worden, tevens voor een vernietigingswerk aan alle goden van de Egyptenaren moet aangezien worden, en niet alleen voor een strafgerecht aan mensen en vee (Numeri. 33:4). Ter beantwoording van deze vraag moeten wij ons voorstellen, deels hoe Egyptische koningen op de geschriften van hun gedenktekens zich als zonen of zelfs als Incarnaties (vlees- of menswording) van de goden lieten prijzen, deels hoe ontelbare dieren door de Egyptenaren als heilig vereerd en voor verschijningen van een Godheid aangezien werden. Nadat de Heere Zijn gericht reeds aan de werkelijke goden van de Egyptenaren, de demonen en boze geesten onder de hemel (zie Ex 7.20) uitgeoefend, en al hun macht te schande gemaakt heeft (hoofdstuk 8:18,19), houdt Hij nu ook gericht over alle hun ingebeelde goden, over de als god aanbeden koning, daar Hij zijn eerstgeboren zoon geheel gelijk stelt met de eerste zoon van de gevangene in de gevangenis, en de eerste zoon van de maagd, die achter de molen is, en over de voor heilig gehouden, en tegen alle aanranding door de wetten in bescherming genomen dieren, daar Hij deze eveneens behandelt als de onreinste van hun soort, bijvoorbeeld: als de zwijnen, aan wier herders het niet eens geoorloofd was, een tempel te betreden (zie Ge 41.46). Waarlijk, wanneer de zonde en de dwaasheid van de mensen ooit toelieten, dat de gerichten van God datgene werkelijk op hen konden vermogen, wat zij moesten vermogen, zo hadden de Egyptenaars, na de dood van hun eerstgeborenen, zich voor een brandhout, dat uit het vuur gerukt is, moeten aanzien, en na de slachting van de eerstgeborene van hun koning en van alle heilige dieren het voor altijd moeten afleren, om valse en nietige goden te dienen! Doch gelijk overal, zo is het ook hier: "Gij hebt ze geslagen, maar zij hebben geen pijn gehad; gij hebt ze verteerd, maar zij hebben geweigerd de tucht aan

te nemen; zij hebben hun aangezichten harder gemaakt dan een steenrots; zij hebben geweigerd zich te bekeren". (Jeremia. 5:3).

13. En dat aan de deurposten en de bovendorpel gestreken bloed 1) (vs.7) zal u, die daardoor van de Egyptenaren afgescheiden zijt (hoofdstuk 11:7) tot een onderscheidend teken zijn aan de huizen, waarin gij zijt; wanneer Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan, en er zal geen plaag onder u ten verderve zijn, die u eveneens zou verderven als degenen, die in het land zijn, in wiens midden gij woont, wanneer Ik Egypte slaan zal.

1) Op zichzelf beschouwd, had ook Israël de dood verdiend. Alleen dan, wanneer het werkelijk geloofde in de kracht van het bloed van de bevrijding en daarmee Gods woord door het geloof aanvaardde, zou het verschoond blijven. In zichzelf had Israël geen grond, om te hopen van het verderf verschoond te blijven. Het teken van het bloed, als door God ingesteld en aangegeven, werd het teken van de verschoning. Hier wordt duidelijk geleerd, dat zonder bloedstorting geen vergeving is, en wederom: In Christus hebben wij de verlossing door Zijn bloed (Efez.1:7). Gelijk het bloed van het Paaslam het teken was voor Israël ter verlossing, zo is het bloed van Christus het teken van de verlossing voor alle gelovigen. Daarom luidt het ook (Hebr.11:28): "Daartoe heeft Hij het Pascha uitgericht en de besprenging vna het bloed..

14. a) En deze dag, waarop het geschieden zal dat gij verschoond wordt van het algemeen verderf, zal u wezen ter gedachtenis van de ondervonden genade, en gij zult hem jaarlijks de HEERE tot een feest vieren; gij zult hemvieren onder uw geslachten 1) tot een eeuwige inzetting, evenals uw bewaring zelf van een eeuwige betekenis is.

a) Exodus. 5:1

1) Deze dag mocht nimmer vergeten worden. Daarom zegt de Heere, onder of in uw geslachten, d.w.z. in de opvolgende geslachten, van geslacht tot geslacht..

15. Zeven dagen achter elkaar zult gij ongezuurde broden eten; maar 1) op de eerste dag, de 15de van Abib, zult gij het zuurdeeg wegdoen uit uw huizen, nadat gij reeds bij het aan die dag onmiddellijk voorafgegaan Paasmaal ongezuurd brood gegeten hebt (vs.8); want wie het gedeseemde eet, van de eerste dag af tot op de zevende dag, die ziel zal, omdat zij een misdaad begaan en Mijn verbond nagelaten heeft, (Genesis 17:14 Numeri. 15:30), uitgeroeid worden 2) uit Israël.

1) In het Hebreeuws eigenlijk slecht tot. De betekenis is, dat niet later dan de eerste dag het zuurdeeg moest weggedaan worden..

2) De hoge betekenis ligt in het eten van de ongezuurde broden. Waarmee aangeduid wordt, de aflegging, het uitzuiveren van de oude mens van de zonde en het aandoen van de nieuwe mens. Duidelijk straalt dan hier het veband door tussen rechtvaardigmaking en heiligmaking. Wie dus wel het Paaslam wilde eten, maar niet de ongezuurde broden, toonde daarmee, dat hij wel wilde de vergeving, maar niet de verlossing van de zonde. Israël eenmaal verlost uit de banden van de slavernij, moest een heilig en geheiligd volk zijn en worden. Ook hier is Israël

beeld van de Kerk van Christus. Wie de heiligmaking niet wilde, zou uitgeroeid worden. Hij vertrad daarmee het bloed van de verzoening..

16. En op de eerste dag (15 Abib) zal er, wanneer gij een heiligdom (hoofdstuk 25-31) zult bezitten, een heilige verzameling 1) zijn, er zal een algemene samenkomst tot verheerlijking van Mij plaats hebben; ook zult gij eenheilige verzameling hebben op de zevende dag (21 Abib); er zal geen werk, dat tot de dagelijkse bemoeiingen behoort (Leviticus. 23:7 vv.), op dezelfde dag gedaan worden; maar wat van iedere ziel gegeten zal worden; zoveel als tot spijziging nodig is, dat alleen mag van u toebeleid, gereed gemaakt worden, hetgeen op de Sabbat en de Grote Verzoendag ook niet geoorloofd zal zijn (hoofdstuk 35:2 vv. Leviticus. 16:29-31).

1) In het Hebreeuws Mikra Kodesch, een gebeurtenis tot een heilig doel, nl. om de Heere te aanbidden. Men had burgerlijke en heilige verzamelingen van het volk. Op de laatste mocht niets gedaan worden, dan de dienst van de Heere waarnemen. Geen zaken mochten worden behandeld, geen strafgerichten gehouden..

17. Zo onderhoudt dan de ongezuurde broden, ook gedurende de dagen tussen 15 en 21 Abib, hoewel gij dan niet samenkomt, maar uw gewone bezigheden verricht, omdat Ikeven aan dezelfde dag, waarop het feest begint, uw legers rond middernacht uit Egypte geleid zal hebben; 1) daarom zult gij, op de zo-even beschreven wijze, deze dag houden; en niet alleen onder u, maar ook onder uw geslachten 2) zal die dag gevierd worden; tot een eeuwige inzetting heb Ik u dit gebod gegeven.

1) Nu wordt nog in het kort het geschiedkundig feit herinnerd, dat aan de feestviering en aan het sacrament zelf ten grondslag ligt en waaraan beide steeds moesten vastgeknoopt blijven. Want weet dit wel, als men het sacrament van zijn eigenlijke geschiedkundige oorsprong losmaakt, dan heft men het ware wezen van het sacrament, evenals dat van de heilige feestdagen op. Daardoor zullen zij al het heiligende en waarlijk opbouwende verliezen, en geheel ophouden dit te zijn, wat zij eigenlijk willen en moeten zijn, waartoe zij ook ingesteld zijn en gevierd worden. Zo doen immers de ongelovigen van onze dagen, in onze kerk, onder onze ogen, met de Christelijke feestdagen en de sacramenten van doop en avondmaal. Men kan zich aan het sacrament vergrijpen; òf door het feit te loochenen, waaraan het zijn goddelijke oorsprong dankt, òf door de heilige betekenis te ontkennen, die God zelf erin gelegd en waartoe hij het ingesteld heeft..

2) De uitleiding van Israël, waarvan de Heere hier spreekt, was nog niet geschied, maar zou eerst na enige dagen plaats hebben; toch geeft de Heere reeds voorschriften voor het feest "ter gedachtenis" (vs.14). Zo wordt de weldaad, waaraan Israël in volgende jaren gedenken zal, beschouwd, alsof zij reeds ervaren ware; voor de Heere toch is alles, wat Hij zich voorgenomen heeft, zo goed alsof het reeds geschied was. Dat hier en vervolgens zo sterk wordt aangedrongen, dat Israël op het feest van zijn uitleiding uit Egypte gedurende al de zeven dagen alleen ongezuurd brood eet, heeft zijn grond in de zinnebeeldige betekenis van het zuurdeeg. Het is, als door de gisting bedorven, in de Heilige Schrift meestal een beeld van het oude en onttaarde wezen van de mens (Matth.16:16), van boosheid en listigheid 1

Corinthiers. 5:6-8), en stelt also in zijn ook het overige deeg aanstekend zuur de verderfelijke en verzurende invloed voor, die al het zondige en ongoddelijke overal, waar het geduld wordt, uitoefent (Galaten. 5:9); daarom wordt later streng verboden, het te vermengen onder de koeken, die voor een spijsoffer bestemd waren (Leviticus. 2:4-12). Door de uitleiding uit Egypte nu wil de Heere niet alleen Israël uitwendig verlossen van de ellende, die het tot hiertoe ondervonden heeft, maar het tevens tot Zijn volk, tot een heilig volk (Exodus. 19:6) maken, dat van de zuurdeeg van het oude Egypte gereinigd is, en na zijn redding krachtens het verzoeningsbloed van het lam in een nieuw leven wandelt. Dit nieuwe leven, waarin het geplaatst is, moet door het eten van ongezuurd brood afgeschaduwd worden; de straf van de uitroeiing, welke op het eten van ongezuurd brood gesteld is, wijst op de waarheid van het Nieuwe Testament, dat zonder heiligmaking niemand de Heere zien zal. (Hebr.12:14 1 Thess.4:1 vv.).

18. a) In de eerste maand, aan de veertiende dag van de maand, in de avond, wanneer gij Pascha houdt, en de 15de dag is ingegaan, zult gij ongezuurde broden eten, tot de eenentwintigste dag van de maand, in de avond, wanneer het einde van het feest is.

a) Leviticus. 23:5 Numeri. 28:16

Niet alleen op de eerste dag, maar zeven dagen lang moest Israël zich onthouden van het eten van gedesemd brood. Het getal zeven is ook hier weer opzettelijk gekozen. Dit bevel strekt, om aan het volk te leren, dat het niet genoeg was de oude zuurdesem aanvankelijk uit te zuiveren, maar dat dit een voortdurend werk moest zijn. Niet alleen de rechtvaardiging, maar ook de heiligmaking is doel van Gods uitredding..

19. Dat er zeven dagen lang geen zuurdesem in uw huizen gevonden worde! Want al wie het gedesemde eten zal, die ziel zal uit de vergadering van Israël uitgeroeid worden,

1) hij zij een vreemdeling,2) of een ingeborene 3) van het land, een nakomeling van Abraham, een geborene in het land, dat God, de Heere, u geven zal.

1) Door de straf van de "uitroeiing uit het volk", welke dikwijls in de wet voorkomt (Exodus. 31:14 Leviticus. 17:4; 20:17) dreigt God de overtreder, dat hem alles treffen zal, waartegen hij door het verbond met God beschermd was; hij werd daardoor te midden van het volk in zekere zin vogelvrij; iedereen kon hem aan de eerste de beste overheidspersoon aangeven, en hem laten vonnissen; zo dit niet geschiedde, moest de schuldige in aanhoudende bezorgdheid verkeren, dat God zelf op een meer onmiddellijke wijze de straf aan hem zou ten uitvoer leggen. (Exodus. 4:24). Daarom zien wij, dat aan sommigen de bedreiging van de uitroeiing uit het volk werd vervuld door hen ter dood te brengen (Numeri. 15:30,31), terwijl b.v. het nalaten van de besnijdenis in de woestijn door het algemeen Godsgericht, dat in Numeri. 14:22-24, wordt aangekondigd, werd gestraft (Genesis 17:14)

2) Onder "vreemdeling" is te verstaan, elke niet-Israëliet, die voor kortere of langere tijd onder Israël verkeerde, maar Israël niet was ingelijfd..

3) In het Hebreeuws Ezrach haárets, ingeborene van het land. Het eerste woord betekent eigenlijk een inlandse boom, en van daar de betekenis van, ingeboren, van iemand, die in het land zelf geboren, met het land onafscheidelijk één is. Deze zijn de Israëlieten, die in Kanaän geboren zijn. De laatste staat dus tegenover de eerste. Al wie niet ingeboren is, d.i. uit Abraham voortgekomen, is vreemdeling, hij moge al of niet tot Israëls godsdienst zijn overgegaan en proseliet van de gerechtigheid zijn geworden..

20. Gij zult, om zulk een straf van uitroeijing te ontgaan, niets eten, dat gedesemd is; a) in al uw woningen zult gij ongezuurde broden eten, 1) gedurende de in vs.18 genoemde zeven dagen.

a) Deuteronomium. 16:3

1)Overeenkomstig dit bevel werd naderhand, op de dag vóór het feest, al het zuurdeeg met grote angstvalligheid en zorg uit de huizen verwijderd; iedere vader stelde een formele huiszoeking in, zag alle vertrekken, kisten, kasten en hoeken zorgvuldig na, of ergens een stukje of kruimeltje gezuurd brood gevonden werd, en sprak, na dit onderzoek, een gebed uit, dat alles, wat hij soms niet gezien of gevonden had, door God zelf tot stof en as mocht gemaakt worden..

II. Vs.21-28. Mozes verzamelt vervolgens alle oudsten in Israël en openbaart hun Gods bevel ten opzichte van het Pascha. Deze gaan heen en zorgen voor de volbrenging op de bepaalde dagen.

21. Mozes dan riep al de oudsten 1) van Israël, die hoofden van stammen, geslachten en families waren (hoofdstuk 3:16; 4:29), en zei tot hen: Leest uit, zoekt naar het beste, en neemt u, op de tiende dag van deze maand, lammeren van schapen of geiten, die éénjarig zijn, en waaraan geen gebrek is, voor uw gezinnen (vs.3,4) a) en slacht, nadat gij het tot de veertiende afzonderlijk gehouden hebt, het Pascha, 2) tussen de twee avonden (vs.6).

a)Hebr.11:28

1) Het gesprek wordt in het bijzonder met de oudsten gevoerd, welke het vervolgens aan het volk moesten overbrengen. Want het kon niet tegelijk door zulk een grote menigte aangehoord worden. Doch ofschoon de verdeling van dat volk onder die wrede tyrannie veel te wensen overliet, toch wilde God, dat er toch enig bewijs van orde zou blijven, en heeft Hij niet geduld, dat zij, die Hij zich aangenomen had, van alle bestuur zouden verstoken zijn. Ook deze reden was er voor, om de eenheid te bevorderen, opdat het uitverkoren zaad van Abraham niet tot niets zou worden..

2) Mozes spreekt hier bevelend. Hij is de overbrenger van de last van God. En nu heeft Israël alleen te gehoorzamen, zonder enig beding..

22. Neemt dan een bundeltje hysop, 1) en doopt het in het bloed, dat in het bekken zal wezen, dat gij in het bekken bij het slachten zult opvangen; en strijkt aan de bovendorpel en aan de

beide zijposten van dat bloed, dat in het bekken zijn zal; doch u aangaande, niemand zal, gedurende de volgende nacht, uitgaan uit de deur van zijn huis, tot aan de, na middernacht beginnende morgen. 2)

1) Onder hysop verstaan de uitleggers hier en in Leviticus. 14:4,51 Numeri. 19:6,18 Psalm. 51:9, waar het als besprengings- en reinigingsmiddel voorkomt, óf de *Hijssopus officinalis*, een ook in ons vaderland op muren groeiende plant met smalle, stijve lancetvormige bladeren, die ongeveer een duim lang zijn, een stengel van 1 tot anderhalve voet hebben, en blauwe of zeer witte bloemen dragen, die van juni tot augustus verschijnen en de bijen veel honing aanbieden; óf een met de hysop zeer overeenkomstige soort van *Origanum* (agrimonie, orego of kattestaart). Dit is een aromatische plant met een sterke, een voet hoge stengel, veel wolachtige bladeren en witte bloesems; hij groeit veel op steenachtige grond. Het is niet te beslissen, welke van beide meningen de ware is, daar over datgene, wat de ouden onder hysop verstonden, nog veel onzekerheid heerst; in ieder geval komt het niet alleen als werktuig van bestrijken voor, waartoe het wegens zijn tedere harige bladeren, die een vocht, waarin zij gedoopt zijn, licht opzuigen en even zo gemakkelijk bij drukking weer van zich geven, zeer geschikt is; maar, meer nog, wegens zijn medicinale kracht, daar men het oudtijds zowel onder spijzen en andere dingen vermengde, om deze van onreine bestanddelen te zuiveren, als ook in het bijzonder gebruikte tot reiniging van het lichaam van verkeerde vochten enz. Op onze plaats dient het "zeker" tot het eerste, "Symbolisch" tot het tweede doel; het is dus deels werktuig, deels symbool.

Mozes spreekt alleen van de besprenging van het bloed, omdat hij over het eten van het lam zich reeds had verklaard. Hij beveelt hysopstengels in het bloed, dat in het bekken was opgevangen, te dopen en aan ieder also de bovendorpel van zijn eigen huis en de beide zijposten te besprenkelen. Door welk teken God getuigd heeft, dat Hij het volk aan het algemeen verderf ontrukte, omdat het door het teken van het bloed van de goddeloze werd afgezonderd. Want het moest de Israëlieten met nadruk vemaand worden, vooreerst, dat zij door de verzoening door het offer van de plaag werden bevrijd, en hun gezinnen ongedeerd bewaard bleven; vervolgens, dat also het offer hun alleen voordelig was, indien het teken ervan duidelijk bij hen naar buiten trad. Elders zien wij, dat het Paaslam type is geweest van Christus, die door Zijn dood ons de vrede heeft verzekerd, opdat wij niet met de overige wereld zouden omkomen. Maar reeds van vroege tijden af heeft Hij gewild, dat onder de wet aan de ouden zou betuigd worden, dat Hij hen niet anders genadig kon zijn. En nu is het volstrekt niet twijfelachtig, of door een zichtbaar teken heeft Hij hun zinnen willen vestigen op het ware en hemelse voorbeeld, dat van de ceremonieën van de wet af te scheiden, ongerijmd en onwettig zou zijn. Want wat is kinderachtiger, dan het bloed van vee te stellen tegen de macht van God, of om daarin oorzaak van redding te zoeken? Doch God toont, dat Hij niet anders dan uit kracht van het offer Israël spaart. Waaruit blijkt, dat Hij door deze heilige handeling hun de dood van Christus heeft voorgesteld, welke alleen het onderscheid daarstelde tussen hen en de Egyptenaren. Maar tegelijk leert Hij, dat geen vrucht van het vergoten bloed is te hopen zonder besprenging. Niet, omdat de werkelijke en zichtbare besprenging iets nut aanbrengt, maar omdat door deze ceremonie, welke door het gezin gepleegd werd, het nuttig was, dat de onervarene als het ware op de zaak zelf werd gewezen,, opdat zij wisten, dat geestelijk verstaan moest worden, wat zij voor hun ogen zagen gebeuren.

"Dat door het bloed van Christus onze zielen door de Geest besprengd worden", is uit de brief van Petrus wel bekend. Van deze zaak is nu het beeld in de hysopstengel voorgesteld, welk kruid een uitnemende kracht bezit, om te zuiveren, en daarom ook bij andere offeranden wordt gebruikt..

Besprengd worden met de hysopstengel was tot reiniging, tot ontzondiging. David bidt in Psalm. 51, om daarmee ontzondigd te worden, waardoor hij inroept de reinigmakende kracht van het bloed van de verzoening..

2) Alleen de huizen, getekend door het bloed van het Paaslam, waren schuilplaatsen tegen de slaande hand van de engel van het verderf. Waarschijnlijk zinspeelt de Heere hierop in Jesaja. 26:20

23. Want 1) de HEERE zal door Egypte gaan om middernacht om de Egyptenaren voor de tiende maal te slaan, door het doden van alle eerstgeborenen onder mensen en vee; doch wanneer Hij bij het omgaan het bloed zien zal aan de bovendorpel, en aan de twee zijposten van uw deur, zo zal de HEERE de deur voorbijgaan, en de verderver 2) van de eerstgeborenen (Hebr.11:28), die Hem ter zijde staat en het gericht in zijn naam volbrengt, niet toelaten in uw huizen te komen, om u, gelijk de Egyptenaren, te slaan. 3)

1) Hij verbiedt hun 's nachts uit te trekken, opdat zij zich niet vermengden met de Egyptenaars, maar zich rustig onder de bescherming van het bloed verborgen hielden. Waardoor zij herinnerd werden, dat ook zij aan het verderf waren blootgesteld, tenzij zij door het bloed van de ongelovige werden gescheiden. Daarna voegt Hij de belofte erbij dat, indien zij zich slechts hielden onder de bescherming van het bloed, de engel zou voorbijgaan, om hen geen schade toe te brengen. Waarom Hij dit wederom herhaalt, dat zij eerst door middel van het bloed behouden waren, die niet verzuimden zich ermee te besprenkelen, omdat alleen het geloof ons het heil, door het brengen van het offer verkregen, deelachtig maakt. Als verderver wordt hier zonder twijfel de Engel genoemd, welke God had verordend, om Egypte te slaan. Doch ofschoon Hij dikwijls door kwade engelen Zijn oordelen laat uitoefenen, is toch uit andere plaatsen op te maken, dat hier één bedoeld wordt uit de uitgekozenen; dezelfde, die onder het Hoofd Christus, diens aanvoerder van de bevrijding van het volk is geweest..

2) Onder de verderver is zonder twijfel een werkelijke Engel te verstaan, niet gelijk sommigen willen, die Engel van God, van wie in hoofdstuk 3:2 vv. gesproken is; toch was de Heere in en door deze Engel werkzaam, zodat, wat Hij deed, aan God zelf toegeschreven wordt (2 Samuel 24:16; 2 Koningen. 19:35). Omgekeerd eigenen (Genesis 19:13) de beide Engelen, die tot Lot kwamen, zich het werk toe, dat in vs.24 vv. de Heere onmiddellijk volvoert, omdat zij het voorbereid en tot het punt gebracht hebben, waarop de Heere weer persoonlijk bij hen aanwezig kon zijn. (vs.17).

In het Hebreeuws Hamaschchee, verderver. Sommigen vertalen verderf. In Hebr.11:28 lezen we: de verderver. Wie het Hebreeuwse woord door "verderf" vertalen, zijn van oordeel, dat onder het Griekse woord, de dood, wordt verstaan. Echter is het beter hier verderver en niet

verderf te behouden. Wat God in het begin van dit vers aan Zichzelf toeschrijft als aan de eerste oorzaak van alles, dat, zegt Hij aan het einde, te zullen doen door Zijn Engel, als midden oorzaak. Het is daarom dan ook, dat sommigen van mening zijn, dat hier de Engel van God bedoeld wordt, die aan de aartsvaderen verscheen..

3) De Heere eist dus volstreekte gehoorzaamheid. Daarin ligt bevrijding van de dood. En onvoorwaardelijk geloof, daarin ligt het behoud en het leven..

24. Onderhoudt¹⁾ dan deze zaak 2), dit slachten van het paaslam op de avond van de 14 Abib, tot een inzetten voor u en uw kinderen, tot in eeuwigheid, daar de Heere u, dat is iedere vader in het bijzonder, in die verschrikkelijke nacht om het bloed van het Pascha bewaard heeft.

1) Altijd, ook later moest Israël zich dat herinneren, om zich in gehoorzaamheid te oefenen. "Onderhoudt dan deze zaak, tot een inzetten voor u en uw kinderen tot in eeuwigheid". Het is de heilige roeping van de getuigen van Gods grote daden, de herinnering daaraan ongerept en ongeschonden te bewaren. En niet slechts omwille van hen zelf, maar ook en bovenal omwille van de geslachten, die na hen komen zouden en misschien dergelijke tekenen en blijken van Gods macht en grootheid niet zo van nabij zouden aanschouwen. Immers de heilige instellingen en gewijde feesten reiken van eeuw tot eeuw de heugenis van de grote daden van God aan de opvolgende geslachten over. Daarom is de plechtige viering en waarderende wijding van de gedenkdagen en overgeleverde instellingen een plicht van het volk. Zo getuigt het ook in Psalm. 78, die als een herinnering aan de paasnacht, als een Paaspsalm kan beschouwd worden..

2)"Deze zaak", eigenlijk dit woord, dit voorschrift, maar hier terecht door "zaak" vertaald, omdat het niet alleen zag op het bestrijken van het bloed, maar op het gehele voorschrift van de Paasviering..

25. En het zal geschieden; als gij in dat land komt, dat u de HEERE geven zal, gelijk Hij in vroegere tijden tot de vaderen en nu weer tot u gesproken 1) heeft, zo zult gij jaarlijks deze door de Heere u voorgeschreven dienst

2) onderhouden.

1) Naast het middel tot bevrijding van de plaag, geeft de Heere hier hen uitzicht op algehele verlossing, en verzekert hun, dat zij eenmaal zeker in Kanaän zullen komen. Zonder twijfel, om het geloof te versterken. Gelijk bij het Avondmaal de Gemeente van Christus niet alleen gedachtenis moet vieren, van het lijden en sterven van het volmaakte Paaslam, maar ook daarbij gewezen wordt op de komst van Christus, als wanneer al hetgeen ten dele was, zal teniet gedaan zijn en de eeuwige verlossing een aanvang neemt, zo ook wordt hier Israël bij de instelling van het tweede Sacrament van het Oude Verbond niet alleen op ogenblikkelijke bevrijding en verlossing gewezen, maar het ook een uitzicht geschonken op volkomen bevrijding, als het in Kanaän op eigen erfgoed zou gesteld zijn..

2) In het Hebreeuws Avoodah, dienst. Met opzet wordt het onderhouden van het paasfeest hier een dienst genoemd, omdat het niet aan Israëls willekeur werd overgelaten om het te vieren, maar omdat het tot zijn dure verplichtingen behoorde. Met de plechtige viering van het Paasfeest zou Israël zijn geloof en geloofsgehoorzaamheid aan de Heere God tonen..

26. a) En het zal geschieden, wanneer uw kinderen, als zij tot de ouderdom van opmerken en vragen gekomen zijn, tot u zullen zeggen, terwijl zij de verschillende gebruiken van de feestviering zien: Wat hebt gij daar voor een dienst; wat betekenen deze plechtigheden?

a) Jozua. 4:6

27. Zo zult gij zeggen; Dit geslachte lam, dat wij eten, is de HEERE een Paasoffer, 1) waardoor wij Hem prijzen voor Zijn bewaring in Egypte; het is een offer voor Hem, die voor de huizen van de kinderen van Israël voorbijging in Egypte, toen Hij de Egyptenaars sloeg, en door dit voorbijgaan, onze huizen bevrijdde. 2) Toen Mozes dit aan de oudsten geopenbaard had, boog zich in hen, het door hen vertegenwoordigde volk, en neigde zich, 3) om zijn geloof aan het Woord des Heeren en zijn bereidwilligheid tot nauwkeurige gehoorzaamheid te betuigen (hoofdstuk 4:31).

1) In het Hebreeuws Zvach pásach. Paasoffer, of het offer van de voorbijgang. Het woord komt van een werkwoord, dat eigenlijk springen betekent. Vandaar de betekenis van hinken en van overgaan, voorbijgaan. Het woord betekent eigenlijk slachtoffer. Het Pascha was daarom een offerande. Het bloed was zonder twijfel strekkende tot een voorbeeldige verzoening. Het bloed van het Paaslam was als het ware het rantsoen voor de eerstgeborenen van Israël's volk om deze te bevrijden van het verderf..

2) Met dit bevel heeft God ten doel. Zijn grote daden door mondelinge overlevering onder het volk in levendige herinnering te houden. (Johannes 4:16); daartoe bestond in latere dagen een feestorde, de Haggada of de verkondiging. Deze hield in, dat vóór de eigenlijke maaltijd, als het bepaalde gedeelte uit de wet was voorgedragen en de tweede beker wijn ingeschonken was, de oudste zoon des huizes tot de vader de vraag richtte (Deuteronomium. 32:7), wat dit alles betekende; deze antwoordde daarop (Exodus. 13:8): "Dit Pascha eten wij daarom, omdat de Heere voor de huizen van onze vaders in Egypte is voorbijgegaan." Terwijl hij hierop de bittere kruiden met de hand ophief, ging hij voort: "Deze bittere kruiden eten wij, omdat de Egyptenaren het leven van onze vaders in Egypte bitter gemaakt hebben." Vervolgens nam hij ook een ongezuurd brood in zijn hand en zei: "Deze ongezuurde koeken eten wij, omdat onze vaders geen tijd hadden om het deeg te verzuren, eer God hun verscheen en hen verlost. Daarom moeten wij Die, die onze vaders en ons deze wonderen bewezen heeft, en ons uit de dienstbaarheid in de vrijheid, uit het leed in de vreugde, uit de duisternis tot groot licht gebracht heeft, belijden, loven, prijzen en verhogen. Zo laat ons dan spreken: "Halleluja! Looft de Heere, gij zijn knechten!" Hiermee was de volgende plechtigheid, het Hallel, of het lofgezag ingeleid; eerst werden psalm 113 en 114 uitgesproken, waarop de vader de reeds ingeschonken tweede beker zegende en rondreikte; het tweede deel van het lofgezag, Psalm 115-118 werd eerst, nadat de maaltijd geheel geëindigd was, bij het genot van de vierde beker, voorgedragen. (Matt.26:30).

De herhaling van deze plechtigheid bij de vernieuwing van elk jaar geschiedde 1e om terug te zien als een gedenkboek, opdat daarin verse heugenis zou blijven van de grote zaken, die God voor hen en hun vaders verricht had. 2e om vooruit te zien, als een onderpand van de grote offerande van het Lam Gods in de volheid van de tijd, in de plaats van ons en onze eerstgeborenen; wij waren aan het zwaard van de slaande engel onderworpen, maar Christus, ons Paaslam is voor ons geslacht en zijn dood verstrekt ons ten leven, en dus is hij het Lam, geslacht voor de grondlegging van de wereld. Mozes heeft door het geloof het Pascha uitgericht, want het einde van de wet is Christus..

3) Het buigen van het lichaam is tot de knieën toe; het buigen van het hoofd, is met het aangezicht nederwaarts; het buigen van zichzelf, is het uitbreiden van handen en voeten, totdat men met zijn aangezicht neer ligt op de aarde.

28. En de kinderen van Israël, van wie de oudsten, na het weggaan van Mozes, de ontvangen mededelingen van huis tot huis bekend maakten, gingen en deden het: zoals als de HEERE Mozes en Aäron geboden had, also deden zij. 1)

1) Zij verdeelden zich naar de grootte van hun families in gezelschappen, kozen de 10 Abib een lam, slachtten het op de avond tussen de 14de en 15de dag van de maand, bestreken met het bloed de bovendorpel en de beide deurposten van hun huizen, en genoten hierop, geheel reisvaardig, het in zijn geheel aan het vuur gebraden paaslam, met de bittere kruiden en de ongezuurde broden; het overige gedeelte van de nacht bleven zij in de huizen tezamen die met bloed getekend waren, totdat geschied zou zijn, wat de Heere zich voorgenomen had. De Egyptenaren zullen zich verwonderd hebben, toen zij zagen, dat op dezelfde dag in alle Israëlitische families een lam ter maaltijd werd gereed gemaakt, en iedere huisdeur met bloed werd getekend; menigeen, die onder de vorige elkaar opvolgende plagen de God van Israël had leren vrezen, zal bij zulk een aanblik een bang voor gevoel gehad hebben. Toch legden zich allen, als de nacht inviel, ter ruste neer..

De dag neigde, de schaduwen van de nacht legerden zich over Egypte; Farao en zijn volk legden zich tot slapen neer. Ach, gij ongelukkige zielen! gij had het zo nodig gehad u de Heere aan te bevelen, wiens zware gerichten gij reeds door de vreselijke slagen kende. Maar er kwam geen avondzegen over deze lippen, er steeg geen smeken om genade en barmhartigheid uit deze harten op, die zich tegen de Heere verzetten; onder gedachten van tegenstand, onder beelden van wellust, onder dromen van zonde, in trotse zekerheid, sliepen deze ellendige mensen in. Ach, ook wij zijn wel reeds dikwijls genoeg ingeslapen met zondige gedachten, in plaats van met gebeden; met het hart vol onreine en boze lusten, in plaats van het zoeken van de genade; in trotse zekerheid, in plaats van in oprechte boete en ware verootmoediging voor Hem. God helpe ons, dat voor ons nooit weer een nacht aanbreke, dan in verbond met onze Heiland! Ons ontwaken kon anders wel eens vreselijk en ontzettend zijn!

Hiermee erkenden zij hun doemwaardigheid, toonden hun gehoorzaamheid, deden belijdenis van hun geloof, en brachten het offer van dankbaarheid..

III. Vs. 29-42. Te middernacht, terwijl de kinderen van Israël na het genot van het Pascha reisvaardig achter hun deuren wachten, en lofgezangen en feestliederen van hun lippen klinken, volgt de laatste beslissende slag, de tiende plaag. De engel van het verderf gaat door geheel Egypte, en slaat alle eerstgeborenen van de Egyptenaren onder mensen en vee; Farao staat op in de algemene schrik van de nacht, en zendt een boodschap aan Mozes en Aäron, dat hij het volk nu laat vertrekken; de Egyptenaren dringen en drijven de kinderen van Israël, om ten spoedigste van hen bevrijd te zijn.

29. a) En het geschiedde te middernacht, 1) toen alles stil was en rustte (1 Thess.5:3), dat de HEERE, door de uitgezonden verderver (vs.23) al de eerstgeborenen in Egypte sloeg, 2) van de eerstgeborene van Farao af, die op zijn troon zitten zou, de erfgenaam van de troon, tot op de eerstgeborene van de gevangene, die in het gevangenhuis was, de tot de geringste slavenarbeid veroordeelde misdadiger, en alle eerstgeborenen van de beesten, 3) gelijk Hij ongeveer 5 of 6 dagen geleden Farao door Mozes bedreigd had, maarwaarnaar deze in verharding niet had geluisterd (hoofdstuk 10:28-11:8).

a) Psalm. 78:51; 105:36; 135:8; 136:10.

1) Opdat de hand van God in dit wonder niet bedekt zou zijn, noch in het bewaren van zijn volk, noch in het oefenen van zijn strafgerichten over de Egyptenaren, verheerlijkt Mozes Zijn macht in vele bijzonderheden. Want eerst verhaalt hij, dat midden in de nacht, het vernielen is begonnen, welke tijd door God vantevoren was vastgesteld. Vervolgens voegt hij eraan toe, dat alle eerstgeborenen zijn geslagen, van de zoon van de koning af tot de zoon van de slaaf toe, die in het gevangenhuis was. Want hij noemt also de geringste bij wijze van spreken, daar hij vroeger gezegd heeft, tot aan de zoon de van de dienstmaagd, welke de molensteen draait in de molen. Wat niet anders dan door een bijzonder wonderteken had kunnen geschieden, dat op hetzelfde uur, huis voor huis hetzelfde verlies, zonder uitzondering trof, voornamelijk, omdat het zelfs tot het vee werd uitgestrekt. Ten derde vermeldt hij, dat in één ogenblik alle Egyptenaren opstonden en openlijk getuigenis gaven, dat zij wisten, dat de God van Israël hun tegenstander was. Ten vierde, dat Farao als smekeling gevraagd heeft, dat Mozes haastig het volk uitvoerde, ja zelfs hem op ongelegen tijd daartoe heeft gedwongen. En toch is door zo duidelijke en krachtige bewijzen, de goddeloosheid en lichtvaardigheid van sommigen niet weerhouden, om te beproeven, dit merkwaardige werk van God, door hun leugens te verduisteren..

2) Vele uitleggers denken hier, wijzende op 2 Samuel. 24:15 vv., dat een pest het middel geweest zal zijn, waardoor de verderver de dood van de eerstgeborenen volbracht. Intussen is van een plotselinge invallende ziekte, die zich door aansteking over geheel Egypte verspreidde, hier geen sprake. Geen aansteking die als de elektrische vonk op onbegrijpelijke wijze nu hier dan daar invalt, is de oorzaak dat een zo groot getal als offers van deze plaag vallen; niet door lichamelijke geschiktheid voor een raadselachtige ziekte stof zijn de offers die hier vallen gepredestineerd (vooraf bepaald); maar de hand van Jehova, of van de verderver, die Hij zendt, grijpt onmiddellijk in. Vantevoren is nauwkeurig bepaald, hoeveel en wie er vallen zullen, en wel volgens een regel, die niet het minst met de wetten van aansteking te doen heeft..

Alles pleit ervoor, dat het niet de gewone pest is geweest, die wel meer in Egypte, vooral in het voorjaar, voorkwam. Vooreerst, reeds vroeger had de Heere een pest onder het vee gezonden, en dit met name aangeduid. In de tweede plaats wordt duidelijk deze ziekte gewoonlijk bij name genoemd, en eindelijk, al werkt de pest snel en spoedig, toch niet zo spoedig in de regel, dat in een enkel uur alles afgelopen is. Het was een plotseling invallende dood, waardoor alle eerstgeborenen getroffen werden, voorafgegaan door verschijnselen, die de ziekte aankondigden, en waardoor de huisgenoten uit de slaap werden opgewekt. Onverwacht komt de Heere, gelijk een dief in de nacht..

3) De eerstgeboren zoon van farao heette wellicht Osiris; tenminste bestond in Egypte later de gewoonte, om in een bepaalde nacht, wanneer het volle maan was, een algemene weeklacht in het land om de verloren Osiris aan te heffen, en dat men daarna onder luid geweën en geschreeuw uitging, om hem te zoeken..

30. a) En Farao, aangegrepen door de verschrikking van God, stond op bij nacht, hij en al zijn knechten, en al de Egyptenaars; en er was een groot gehuil in Egypte; 1) want er was geen huis, waarin niet een dode was.2)

a) Psalm. 105:38

1)Verschrikkelijk was die nacht de toestand in Egypte, een toestand des te verschrikkelijker, omdat de een de ander niet kon bijstaan, omdat ieder in zijn eigen huis een zieke had te verzorgen, of een dode had te betreuren..

2) Er kan gevraagd worden, of er dan in ieder huis een eerstgeborene was, in de zin van eerstgeboren zoon of dochter. Men vergete echter niet, dat hier niet van eerstgeboren kinderen sprake is, maar van eerstgeborenen. Ook de vader of de moeder, ook de man of de vrouw, ook de dienstbare kon een eerstgeborene zijn. En dan werden deze getroffen..

31. Toen riep1) hij Mozes en Aäron in de nacht, en zei, hun de toestemming tot een onvoorwaardelijke aftocht gevende: Maakt u op, trekt uit het midden van mijn volk weg, zo gij als de kinderen van Israël; en gaat heen, dientde HEERE, gelijk gij gesproken hebt 2) (hoofdstuk 10:8-11:24).

1) Vroeger had Farao Mozes met de dood gedreigd, indien hij weer voor zijn aangezicht verscheen, nu laat hij, in de ontzaglijke angst van zijn hart, hem weer ontbieden, of laat hem door zijn knechten aanzeggen, om heen te gaan. Alle wensen willigt hij in. Hij bedingt geen enkele voorwaarde meer. Hoe eerder zij vertrekken, hoe liever hij het heeft..

2) Dat zal steeds voor het geloof het einde van de volhardende kamp zijn, dat de vijandige wereld ten laatste het recht van Gods uitverkoren volk moet erkennen en de dienst van de Heere vrijlaten. Daartoe dwong de Heere in de dagen van onze moedige vaders de wrede koning van Spanje; daartoe dwong Hij in Egypte de trotse en wrede Farao: om het recht van het geweten op de vrije uitoefening van de godsdienst te erkennen. En zo zal het, o mannen of vrouwen! ook onder u worden, indien een van beiden ongelovig de rechten van het geloof

beperkt en betwist. Indien de gelovige volhardt, zal God het ongeloof tenslotte tot erkenning van het recht brengen. Indien gij slechts bidt en wacht, gelooft en vertrouwt..

Hiermee verklaart Farao, dat hij op dit ogenblik geheel en al aan de eisen van God zal gehoorzamen, niet gewillig, maar door de plagen gedwongen, en hierdoor wordt vervuld wat de Heere vroeger over hem gesproken heeft. In het Hebreeuws Berachtem, zegent (imperativus pluralis). Farao vraagt hier van Mozes, dat als zij de Heere zullen dienen, hun feest zullen vieren en tot de Heere zullen bidden, zij ook hem dan zullen gedenken, opdat hij van verdere plagen bevrijd moge blijven. Duidelijk straalt hierin door, dat hij op dit ogenblik een onvoorwaardelijke uittocht aanbiedt, zonder enige reserve..

32. Neemt ook met u uw schapen en uw runderen, zoals gij gesproken hebt (hoofdstuk 10:25-27), en gaat heen, en zegent mij ook. 1)

1) Wanneer de gerichten van de Heere, het ene na het andere, wanneer de middernachten van het leven op ontzettende wijze over de zondaar aanbreken, dan erkent hij wel de lang bespote en verachte God; dan voelt hij zich als een sidderende worm in de hand van de Almachtige: dan komt hij in een toestand, zeer gelijk aan die van de boete, hoewel hij van de ware boete verder verwijderd is, dan de hemel van de aarde. Zulk een boete heeft reeds menig hardnekkig zondaar gedaan, wanneer de Heere in onweer daar heen trok; wanneer zijn eerstgeborene koud en bleek voor hem lag; wanneer verschrikkelijke gevaren zijn leven bedreigden; of wanneer hij aan de poort van de dood stond en de verschrikkingen van het gericht in het laatste duistere uur indrongen en zijn hart bestormden; zulk een boete zullen zelfs de verdoemden doen, wanneer de laatste middernacht van de weeklacht van hun eeuwige kwellingen weerklinkt.

33. En de Egyptenaars, terwijl hun koning zelf of door zijn afgezanten, zo nederig, als om een gunst, Mozes tot vertrekken bidden moest, hielden sterk aan, drongen evenzo met gebeden en bezweringen, er hard op aan bij het volk van Israël, zich haastende om die uit het land te drijven, alle moeite aanwendende, om de aftocht zo spoedig mogelijk tot stand te brengen; want zij zeiden bij zichzelf: Wij zijn allen dood, 1) wanneer dit slaan en doden van de verduistering nog langer aanhoudt.

1) Waar hij dus haastig alle uitzonderingen afsnijdt, daaruit treedt wel de verandering van de mens tevoorschijn, omdat God dit stalen gemoed, dat Hij vroeger verhard had, nu verbreekt. Vandaar die wanhoopskreet: Wij zijn allen dood. Vandaar de bereidwilligheid om hun uit eigen beweging een uitrusting te geven, zodat zij hen, welke zij vroeger hadden uitgeschud, nu met buit belaadden..

34. En het volk, terwijl het aan het dringen en drijven van de Egyptenaars toegaf en haastig opbrak, nam zijn deeg op, eer het gedesemd was, hun deegklompen, 1) die voor spijs op de reis in de baktrog reeds gekneet, maar nog niet met zuurdeeg vermengd waren, gebonden in hun kleren, 2) op hun schouders.

1) In het Hebreeuws Mischarotham, hier vertaald door deegklompen. Beter is de vertaling van baktroggen, de bakken, waarin het deeg bereid werd (Deuteronomium. 28:5). Zij konden het niet laten doorzuren en waren daarom genoodzaakt ongezuurd brood te eten. Zo zorgde God op bijzondere wijze voor de nakoming van zijn gebod..

2) De gewone kleding van de Israëlieten bestond uit een lijfrok of een onderkleed, en een mantel of opperkleed. De lijfrok (Matth.5:40) was een kledingstuk van wol of boomwol, dat in de regel op het blote lichaam als hemd gedragen werd, nauw toesloot, tot aan de knieën reikte, en mouwen had; met een gordel werd het om de lendenen vastgebonden; de mantel daarentegen was een groot vierkant stuk doek, dat men om de schouders wierp. Wie alleen het onderkleed droeg, heette naar het gewone spraakgebruik "naakt" (1 Samuel 19:24 Job 24:10 Jesaja. 20:2); het opperkleed, gelijk aan de Haik of Burnus van de tegenwoordige Arabieren, werd door armeren of reizigers als deken gedurende de nacht (Exodus. 22:26 vv.), en in het gewone leven dikwijls voor een zak of voor een draagdoek gebruikt, daar men, hetgeen men verdragen wilde, daarin bond en de bundel op de schouder nam; zo hier en in Richteren. 3:15, Spreuken. 30:4.

35. a) De kinderen van Israël nu hadden gedaan naar het woord van Mozes, en dien ten gevolge naar het goddijk bevel (hoofdstuk 3:21 vv.; 11:2 vv.), dat door hun oudsten tot hen gebracht was (hoofdstuk 12:21 vv.), en hadden van de Egyptenaren geëist, 1)zilveren vaten, en gouden vaten, (kleinoden) en feestkleren.

a) Psalm. 105:37

1) Het bevel, dat God aan de kinderen van Israël gaf, toen zij uit Egypte zouden geleid worden is zeer opmerkens- en nadenkenswaardig. Zoiets is geen diefstal geweest, omdat zij die vaten niet namen tegen het weten en willen van de Egyptenaren, maar zij vonden genade bij de Egyptenaren, zodat zij hun hetzelfde en het goed gaven. De Israëlieten hadden die mening niet, om daarmee weg te trekken, maar deden het alleen om Gods bevel in acht te nemen, wiens oogmerk zij niet wisten. De Egyptenaren eisten de vaten niet weer, maar drongen daarop aan, dat zij haastig het land moesten verlaten. God was de rechte Leenheer van de goederen, die een vrije macht heeft, deze de Egyptenaren te ontnemen en aan de Israëlieten te geven. Zij kwamen de Israëlieten toe, omdat zij de aangeven tijd van hun dienstbaarheid, om niet moesten arbeiden en geen loon hadden ontvangen; dus wilde God hebben, dat zij zich daarmee zouden betaald achten.

36. Daartoe had de HEERE, gelijk Hij beloofd had, het volk genade gegeven in de ogen van de Egyptenaren, dat zij hun begeerte 1) deden, het geëiste werkelijk brachten, daar de Egyptenaren, in dit uur van algemene schrik en angstvoor meerdere strafgerichten (vs.33), tot alles bereid waren, wat slechts enigszins kon bijdragen, om de aftocht van de kinderen van Israël te bespoedigen en de toorn van hun God te verzoenen; en zij, de kinderen van Israël, beroofden de Egyptenaren.

1) Een verkeerde vertaling: "dat zij hun leenden" (in de Lutherse vertaling) heeft veel aanstoot in oudere en nieuwere tijd tegen deze handelwijze opgewekt. Volgens die vertaling

zouden de Israëlieten bedrieglijk hebben gehandeld, daar zij wel wisten, dat zij niet terug zouden komen, en hen voorgeven van lenen dus werkelijk ontvreemden, stelen was. En wat het ergste daarbij was, God zelf had dit geboden. De beste verklaring die bij behoud van dit woord gegeven is, is deze: Van het begin af tot het einde toe is voor Farao en de Egyptenaren van niets anders sprake geweest, dan van een reis van drie dagen in de woestijn tot viering van een feest. Daartoe hebben de Egyptenaren hun vaten en klederen de arme Israëlieten te leen gegeven, om ze waardig toe te rusten. Zij verwachtten niets anders, dan het terugkeren van de laatsten na afloop van de feesttijd, en hoopten dan weer in het bezit van het hunne te komen; en deze hadden inderdaad ook de bedoeling om weer te komen en alles weer mede te brengen. Maar Farao gaf door zijn achtervolging (hoofdstk 14) aan de zaak een geheel andere wending; Hij stelde zich daarmee op voet van oorlog tegen Israël, het leger van de Heere, en de Heere moest voor Zijn volk strijden. Deze nu gaf toen Farao in de Rode Zee was aangekomen, Egypte's goed aan de kinderen van Israël, als een weggedragen krijgsbuit, volgens kriegsrecht hun eigendom. Intussen heeft Farao de oorspronkelijke eis van Mozes reeds bij zijn laatste gesprek (hoofdstuk 10:24-11:8) daardoor teniet gedaan, dat hij met Mozes niet meer onderhandelen wilde; als hij vervolgens (hoofdstuk 12:31 vv.) tot deze zendt, staat hij volledige en onvoorwaardelijke aftocht, om nooit weer te keren, toe, wel in de angst van het ogenblik, maar toch zó dat hij werkelijk alle verdere aanspraak op Israël opgeeft. Met hem denken duidelijk ook de Egyptenaren er niet aan, dat de Israëlieten ooit zouden terugkeren. Er is dus hier in het geheel geen sprake van lenen van de vaten en van de kleren, maar van de zijde van de Israëlieten van een eisen, van de zijde van de Egyptenaren, van een toestaan van zulk een eis. Daartoe leidt dan ook de betekenis van het woord in de grondtekst; het ontvreemden is een beroven (spoliare), een als krijgsbuit wegnemen. Israël trekt, met de buit van zijn machtige vijanden beladen, weg, ten teken van de overwinning, die Gods almacht aan zijn machteloosheid verleend heeft..

Het Hebreeuwse woord door beroven vertaald, wordt niet altijd in een ongunstige zin gebezigd. Het betekent "wegnemen". Dit wegnemen kan, maar hoeft niet gelijk te staan met "ontvreemden"

37. Alzo reisden de kinderen van Israël uit van Ramésés,

1) Heröonpolis (hoofdstuk 1:11), de hoofdstad van het land Gosen (zie "Ge 47.4), waar zij zich, voor zover zij die stad in diezelfde nacht bereiken konden, na het gebeurde (vs.35-36), verzameld hadden; vandaar gingen zij naar Sukkoth (tenten), een legerplaats, ongeveer 5 of 6 uur zuidoostelijk; daar hielden zij hun eerste rust; onderweg sloten zich meerdere scharen aan, totdat het gehele volk verzameld was; er waren omtrent zeshonderdduizend te voet, mannen alleen, behalve de vrouwen en de kinderen. 2)

1) Het is evenwel mogelijk, dat zij zich verder verbreid hebben, omdat die landstreek zo grote menigte niet kon bevatten, vooral omdat de Egyptenaren er tegelijk woonden. Daar echter de herinnering aan de belofte van God bij hen voortleefde, waardoor de hoop op de verlossing op enige tijd altijd bij hen aanwezig was, is het niet verwonderlijk, indien zij liever wilden, al was het dan ook met groot ongemak, binnen een enge ruimte beperkt te blijven, dan door andere woonplaatsen te zoeken, zich van de massa af te scheiden. Dat dit nu de eigenlijke woonplaats van het volk is geweest, blijkt ook uit voornoemde dingen, waar Mozes verhaalt,

dat zij tot slaafse arbeid gedwongen werden, opdat zij daar de versterkte steden bouwden, welke hen als het ware als een vesting zouden besluiten. In het getal van de mensen, dat hij noemt, blijkt het ongelooflijke wonder van de genade van God in het vormen en uitbreiden van hun geslacht. Zo wordt de vermetelheid van de goddelozen tot schande gemaakt, die menen, dat het een bespottelijke zaak was, dat uit één gezin, in zo kort tijdsbestek, een machtig volk kon voortkomen..

Dat niettegenstaande de zware verdrukking het volk Israëls toch zulk een groot aantal zielen telde, is tot troost en sterkte voor de Kerk van alle eeuwen. Onuitroeibaar, onvernietigbaar bleek Israël te zijn. God had door Zijn macht en sterke hand dat volk beschermd. Dit is en zal de ervaring van de Kerk zijn..

2) Van oudsher is de vruchtbaarheid in Egypte bij mensen en dieren een elders voorbeeldige geweest; het land was dus met betrekking tot de bedoelingen, die God voor Israël had (Genesis 46:3), bijzonder geschikt. Toch is de natuurlijke vruchtbaarheid van Egypte, daar, volgens de getuigenissen van de oude geboorten van meer dan één kind tegelijk daar aan de orde van de dag waren, niet genoegzaam, om een zo buitengewoon sterke vermeerdering van ongeveer 70 zielen, die in het land kwamen, tot boven de 2 miljoenen, voor een betrekkelijk korte tijdsruimte van 215 jaar, als natuurlijk te doen voorkomen; veelmeer is Gods voorzienigheid hier op bijzondere wijze werkzaam geweest, namelijk door bewaring van de kinderen bij het leven en door afwendig van alle tegenspoeden, ziekten en andere gevaren. Dat zulk een vermeerdering niet onmogelijk is, toont het volgend overzicht, waarbij voor ieder huwelijk door elkaar niet niet meer dan op vier zonen gerekend is, en niet in aanmerking wordt genomen, dat menig man wellicht meer dan een vrouw gehad heeft.

Bij de aankomst in Egypte: 63 mannen,
30 jaren later 252 mannen,
60 jaren later 1.008 mannen,
90 jaren later 4.032 mannen,
120 jaren later 16.128 mannen,
150 jaren later 64.512 mannen,
180 jaren later 258.048 mannen,
210 jaren later 1.032.192 mannen.

Ten tijde van de uittocht leefden de laatste drie geslachten; van het eerste van deze laatste drie waren waarschijnlijk reeds velen dood, of tenminste boven de leeftijd, om nog krijgsliden te kunnen zijn, waarom wij slechts de helft daarvan in rekening brengen; van het laatste kon daarentegen slechts een derde boven de twintig jaren zijn, dit geeft:

laatste lid: 344.064 mannen,
voorlaatste lid: 258.048 mannen,
vóór-voorlaatste lid: 32.256 mannen,
totaal: 634.368 mannen.

Er kunnen dus nog 34.368 afgerekend worden voor degenen, die vroeg gestorven zijn, of om enige andere omstandigheid moesten wegvallen. (Numeri. 1:16).

Het getal, hier genoemd, is een zogenaamd rond getal. Volgens de telling bij Sinaï bedroeg het getal mannen 603.550 zielen van 20 jaar en ouder, en 22.000 mannelijke Levieten van één maand en daarboven (Numeri. 1:46 Ex.3:9

38. En veel vermengd volk 1) trok ook met hen op, een talrijke menigte, uit mensen van verschillende afstammelingen dooreen gemengd, die, wel merendeels de geringsten kasten van de Egyptische bevolking toebehoorden, gelijke verdrukking met het volk van God hadden ondergaan.(Numeri. 11:14); en schapen en runderen, heel veel vee (zie "Ex 1.7).

1) Ofschoon Abraham veel slaven had bezeten, is het nauwelijks denkbaar, dat Jakob, tijdens de hongersnood, anderen heeft gevoed, dan zijn eigen kinderen, voor welke hij nauwelijks voldoende voedsel kon aanwezig hebben, opdat zij niet allen door vasten zouden uitgeput raken. Althans, omdat Mozes, als hij verhaalt, dat zij in Egypte kwamen, van de slaven niet gesproken heeft, mag men vermoeden, dat niet een grote menigte mee is opgetrokken, omdat de nood vorderde, tenminste met weinig tevreden te zijn. Daarom besluit men, dat het vermengd volk, hetwelk zich met de Israëlieten verenigde, of zijn oorsprong had uit Egypte, of uit de naburige landstreek daar waren komen wonen. Zodat de vruchtbare landstreek, door de liefelijkheid en overvloed, vele bewoners tot zich zou hebben getrokken. Indien het nu iemand ongerijmd toeschijnt, dat natuurlijke mensen, met geen hoop op iets hogers voor ogen, uit eigen beweging een geschikt en vruchtbaar oord hebben verlaten, om, zwervende en dolende, nieuwe woonplaatsen te zoeken, die bedenke, dat Egypte toen door zo vele verliezen was getroffen, dat het in zijn ontredde toestand en gebrek, zijn eigen bewoners gemakkelijk kon verjagen. Een groot deel van het vee was gestorven, alle vruchten waren bedorven, de akkers verwoest en bijkans woest. Niet te verwonderen daarom, indien het vele vreemdelingen en ook enigen uit de ingezetenen zelf op de vlucht dreef. Doch het was ook mogelijk, dat zij, onmenselijk behandeld, en nu een weg tot de vrijheid ontsloten ziende, het juk van de tyrannie hebben afgeschud..

Ook is het niet onwaarschijnlijk, dat velen, door het zien van de tekenen en wonderen en behoefte van het volk van Israël geschied, zich gedwongen hebben gevoeld, mee op te trekken, om aldus in de zegeningen van Israël te delen. Later werden zij Israël tot een valstrik..

39. En zij bakten, in Sukkoth aangekomen, van het deeg, dat zij uit Egypte gebracht hadden, ongezuurde koeken, dunne, ronde koeken, gelijk zij tot hun Pascha gegeten hadden (vs.8), want het deeg, dat zij voor de reis meegenomen hadden, was niet gedesemd, daar zij het zo spoedig hadden moeten meenemen (vs.34); omdat zij uit Egypte uitgedreven werden (vs.33), zodat zij niet vertoeven konden, niet zolang de uittocht konden verschuiven, dat zij het deeg tot gewoon gezuurd brood hadden gemaakt; noch ook hadden zij, daar alle zuurdeeg om het Pascha onmiddellijk uit de huizen hadden moeten verwijderd worden, andere teerkost, voor zich kunnen bereiden.1)

1) De kinderen van Israël kwamen dus bij dit eerste paschavieren op gedwongen wijze ertoe, om ook de volgende dagen tot 21 Abib buitengewoon of rein brood te eten, evenals in de nacht van 14-15 Abib; zij volgden dus ten gevolge van de druk van de omstandigheden, de bepalingen in vs.15 vv., die naar de gehele inhoud, hun noch wel niet meegedeeld waren (vs.21-27). Deze dwang en druk van de omstandigheden behoort nog tot de periode van hun ellende, daar men hun niet eens tijd liet, om zich voor de reis toe te rusten, maar hen, zoals zij waren, uit het land dreef; daarom wordt in Deuteronomium. 16:3 het ongezuurde brood "brood van de ellende" genoemd. Toch heeft het eten, gedurende zeven dagen, van zulk brood niet uitsluitend ten doel, om als een beeld van de doorgestane dienstbaarheid aan de volgende geslachten altijd opnieuw te herinneren; de eerste en voornaamste betekenis bestaat veelmeer hierin, om het nieuwe leven van de verlostten af te beelden, die de oude zuurdesem van de boosheid van zich weggedaan hebben, en nu in het zoete deeg van de reinheid en waarheid wandelen, 1 Kor.5:6 vv.. Bovendien is het echter niet zonder geestelijke betekenis, dat Israël niet vrijwillig, maar gedwongen bij de broodbereiding te Sukkoth van het zuurdeeg afziet, en het eten van ongezuurd brood gedurende zeven dagen achter elkaar voor de smaak juist niet iets aangenaams heeft; want Israël, als nog in het oude verbond staande, heeft nog niet vrijwillig het oude wezen van de natuur, de zuurdeeg van Egypte losgelaten; dat zal eerst te Zijner tijd de Geest van de genade bewerken, wanneer de nieuwtestamentische verlossing geschied is, en heeft ook dan, in het Nieuwe Verbond, het nieuwe leven van de verlostten van de Heere niets met de zwakheid van het vlees te doen? Het kost veel een Christen te zijn en naar de mening van de Heilige Geest te leven. Onze natuur went zich er moeilijk aan, om zich altijd in de dood van Christus over te geven, en is hier in één strijd de overwinning behaald, wij zijn daarom nog niet veel verder..

Door welk voorbeeld wij leren, dat de weldaden van God altijd met enige ongemakken vermengd worden, opdat niet al te veel genot de gemoederen van de vromen zouden bederven..

Wordt het ongezuurde brood (Deuteronomium. 16:3) een brood van de ellende genoemd, het is om te herinneren aan de haast, waarmee het volk uit Egypte was getogen, daar het geen tijd had, om het naar gewoonlijke wijze te bereiden en aangenaam of smakelijk te maken.

40. a) De tijd nu van de woning; die de kinderen van Israël in Egypte 1) gewoond hebben, gerekend van de tijd, dat Abraham spoedig na zijn intrede in het land Kanaän, voor de eerste maal naar Egypte verhuisde (Genesis 12:9 vv.), is vierhonderd en dertig jaar, 2) van het jaar 2083 tot 2513 na de wereldschepping = 1917-1487 vóór Christus.

a) Genesis 15:13 Hand.7:6 Galaten. 3:17

1) Het begin van deze tijdrekening wordt niet genomen vanaf de tocht van Jakob, omdat uit andere plaatsen duidelijk blijkt, dat vanaf de tijd, dat Jakob naar Egypte trok, tot op de uittocht, er hoogstens 230 jaar zijn voorbij gegaan. De Hebreëen tellen er in het algemeen slechts tien. Maar Mozes begrijpt ook die tijd eronder, waarin Abraham en zijn zonen het bezit van het beloofde land moesten derven. De bedoeling is daarom, dat, sedert Kanaän aan Abraham tot een wettige bezitting was gegeven, de belofte hangende was, gedurende

vierhonderd jaar, voordat zijn nakomelingen hun recht konden genieten. Want ook Paulus lost deze zwaarigheid also op in Galaten. 3, waar hij zegt, dat vóór de Wet is afgekondigd, God sedert 430 jaar Zijn Verbond met Abraham had gesloten. Daarom neemt Mozes het begin van de tijdrekening van het als vreemdeling in Kanaän vertoeven van Abraham, daar deze wel heer was van het land Kanaän, volgens het recht van schenking. Dat nu in Genesis 15 God de dertig jaar weglaat, daarin is niets tegenstrijdigs te ontdekken, omdat reeds vele jaren tevoren aan Abraham het land, waarin hij nauwelijks als vreemdeling mocht verkeren, beloofd was; slechts kon hij niet zijn heerschappij erover voeren. Daarom maakte God hem opmerkzaam, dat er nog 400 jaar zouden voorbij gaan, voordat Hij zijn nakomelingen in het bezit zou zetten, en dat daarom die kleine tijd, welke hij heeft doorgebracht, niet voldoende is, om zijn geduld te beproeven, maar dat zowel voor hem zelf als voor zijn nakomelingen een buitengewone standvastigheid nodig zou zijn, opdat het niet uit verdriet, om het langer vertoeven, ten onder ging. Verder, omdat Hij nu niet precies de jaren telt, wijkt hij niet af van het gewone spraakgebruik. Wel restten er meer dan vierhonderd en twintig jaar of daaromtrent, maar omdat er bij God geen ander voornemen is, dan de Zijn tot verdraagzaamheid te vermanen, berekent of bepaalt Hij het niet tot een vast getal van jaren, omdat het genoeg was, dat hun in hoofdsom vierhonderd jaar werden voorgesteld. In dezelfde zin voegt hij er ook het volgende vers bij: "Ten einde van de 430 jaar," namelijk sedert Abraham begonnen was de wettige bezitter van het land te zijn. Want Mozes wil leren, dat, ofschoon God Zijn belofte op gegeven tijd na haar gedaan te hebben in vervulling bracht, echter Zijn waarheid en trouw althans voor beproed moest verklaard worden, niet slechts, omdat Hij getrouw vervulde, wat Hij beloofd had, maar ook, omdat Hij de vastgestelde tijd had bewaard..

Als de Apostel Paulus in de brief aan de Galaten (Galaten. 3:17) van dezelfde tijdruimte van 430 jaar spreekt, stelt hij, als de twee eindpunten van aanvang en uiteinde, het verbond van God met Abraham gemaakt (Genesis 15) en de wetgeving, die kort na Israëls uittocht uit Egypte geschiedde. Ook Stephanus bracht de ruim vier eeuwen van Israëls zijn in Egypte in verband met Abrahams vertrek uit Haran, met het verbond van God met hem gemaakt en met de belofte van de Heere, hem geschonken (Hand.7:6). Uit dit alles blijkt dan genoegzaam, dat bij de berekening van Israëls verblijf in Egypte ook het tijdelijk verblijf van de aartsvaderen daaronder gerekend werd. En wij weten ook niet, welke uitdrukking, in de grondtekst, gelijk men dan soms wel beweert, met recht tegen deze opvatting kan ingebracht worden..

De Septuaginta vertaalt: De inwoning van de kinderen van Israël, welke zij in het land van Egypte en in het land Kanaän hebben doorgebracht, was 430 jaar. De "Zeventigen" hebben daarom ook het verblijf van de aartsvaderen bij het verblijf in Egypte getrokken. Dit kan trouwens ook niet anders. Wat Mozes hier schrijft, schrijft hij als het ware als profeet, met een profetische blik. Het is hem voornamelijk erom te doen, te wijzen op de vervulling van de belofte, welke God aan Abraham heeft gedaan. Daarom scheidt hij niet het wonen in Kanaän en in Egypte. Ook het wonen in Kanaän was een wonen als vreemdeling en bijwoner, een toestand van druk. Wat Israël in Egypte gebeurde, was eigenlijk de voltooiing van hetgeen Abraham en Izak reeds hadden ondervonden in Kanaän. Het was één toestand van verdrukking geweest, slechts die in Egypte was wreder en hardvochtiger. En nu overziet de Godsman als met één blik al die eeuwen, die voorbij gegaan zijn. De eeuwen van verdrukking

gaan zijn gedachten voorbij, maar hij ziet ook het einde. En waar hij tevens het einde ziet, daar vat hij alles in één wonen in Egypte samen, terwijl hij tegelijk wijst op Gods trouw en waarheid, waardoor op de bepaalde tijd aan de toestand van verdrukking een einde wordt gemaakt..

2) Dat bij de telling van 430 jaar werkelijk van Abrahams eerste verhuizen naar Egypte, en niet, gelijk anderen willen, van die van Jakob moet gerekend worden, blijkt deels uit het geslachtsregister (Exodus. 6:16 vv.), deels uit de nieuwtestamentische plaats in Galaten. 3:17. De gehele tijdruimte is in twee delen te verdelen; 215 jaar van Abrahams tot Jakobs verhuizing (2083-2298 na de wereldschepping), en 215 jaar tot op de uittocht onder Mozes (2298-2513)

41. En het geschiedde na de vierhonderd en dertig jaar, waarmee het tevoren aangekondigde tijdstip (Genesis 15:13 vv.) gekomen was, zo is het even op dezelfde dag, 1) waarop, met het invallen van de nacht, het Pascha van de Heere gehouden was, dat is de 15 Abib van het jaar 1487 v. Chr., geschied, dat al de legers, 2) van de HEERE, door Zijn sterke hand uitgeleid (hoofdstuk 7:4), en door de wolk- en vuurkolom op de juiste weg gebracht (hoofdstuk 13:21 vv.), uit Egypte gegaan zijn.

1) Dit wil niet zeggen, dat de uittocht geschiedde juist op de laatste dag van het 430ste jaar, maar dit ziet op de dag, waarop God besteld had, dat Israël zou uittrekken, de 15de Abib (Nisan)

2) "Al de legers." Hiermee wil Mozes wijzen op het feit, dat de belofte volkomen is vervuld, dat er geen klauw zou achterblijven. Ook hieruit zien wij, hoe de Schrijver elke bijzonderheid aangrijpt, om de deugden van Gods trouw en waarheid te verkondigen..

IV. Vs. 42-51. Onder de uittrekkende Israëlieten waren ook vreemdelingen (vs.38); de Heere wijst nu aan Mozes en Aäron aan, hoe bij de viering van het Pascha ten opzichte van deze moest gehandeld worden.

42. Deze nacht, 1) de 15 Abib, zal men daarom de HEERE op het vlijtigst, allernauwgezetst houden, 2) omdat Hij hen op die tijd uit Egypte geleid heeft deze is de nacht van de HEERE, die, volgens Zijn bevel (vs.14; 24vv.), op het vlijtigst moet gehouden worden, van al de kinderen van Israël, onder hun geslachten.

1) Niet één eeuw, maar alle eeuwen moet dit feest gevierd worden, totdat de tijd van de schaduwdienst voorbij zal zijn en door de komst van Christus voor de Kerk de Nieuwe bedeling zou aanvangen. In de nacht werd als het ware de kracht van het Paaslam ervaren, in de nacht heeft de Heere het Sacrament van het Avondmaal ingesteld..

2) In het Hebreeuws Schimrim, bewaring. Beter is dus de vertaling: Deze nacht zal de Heere een bewaring zijn, d.i. deze nacht zal de Heere zijn tot een feest als bewaring, enz. Omdat de Heere Israël bewaard had voor de slaande engel, moest deze nacht tot een eigen instelling van de Heere zijn, om die te vieren ter gedachtenis. Anderen vertalen: "tot een feest."

43. Voorts zei de HEERE tot Mozes en Aäron, misschien toen de kinderen van Israël te Sukkoth ongezuurde broden van het medegenomen deeg (vs.39) bakten: Dit is de instelling van het Pascha, geen zoon van een vreemdeling 1) zal daarvan eten; dat volk, dat met u uitgetogen is, heeft, hoewel het nu met u de zeven dagen ongezuurd brood eet, aan het Pascha zelf geen deel mogen nemen, en zal dit ook in de toekomst niet mogen doen.

1) Hieronder is te verstaan, elk niet-Israëliet, die van andere volken afstamde. Een buitenlander (vs.45) werd genoemd zo iemand, die tijdelijk verblijf hield bij de Israëlieten en een huurling, die voor loon diende. Het is duidelijk, waarom de Heere op deze dingen wees. Het Paaslam was het Sacrament van het Oude Verbond, het teken van het Verbond. Wie nu dat Sacrament zou genieten, moesten het teken van het Verbond, d.i. van de besnijdenis, ontvangen hebben. Alleen de besnijdenis gaf recht op het Pascha. Eerst de besnijdenis en dan het Pascha. Daarom eerst de Doop en dan het Avondmaal..

44. Doch elke knecht van iedereen, die voor geld gekocht is, en door zijn lijfeigenschap in Israëls volksgemeenschap is overgegaan, nadat gij hem besneden zult hebben (Genesis 17:12), dan zal hij daarvan eten.

45. Geen buitenlander, of bij u inwonende, die in uw godsdienstgemeenschap niet opgenomen is, noch huurling, een voor dagloon bij u arbeidende vreemdeling, zal ervan eten,

1) want zij staan beide tot u slechts in een uitwendige betrekking, die telkens weer kan verbroken worden.

1) Wie niet-Israëliet was, of bij Israël door de besnijdenis was ingelijfd, mocht het Pascha niet eten. Het Paasfeest diende toch, om de gemeenschap van de kinderen van Israël met hun Verbondsgod en de gemeenschap onderling te bevorderen, drong bovenal tot afmaning van en breken met de zonde, met al wat onrein en onheilig was en is. Israël was een afgezonderd volk en moest dat ook openbaren bij het Paasfeest..

46. Bij het genot van het Pascha moet een scherp aangeduide voorstelling plaats hebben van uw volksgemeenschap en de daaraan ten grondslag liggende familiegemeenschap. In een huis 1) zal het gegeten worden; gij zult het met het getal, dat zich daartoe verenigd heeft, geheel eten, en van het vlees niet buiten uit het huis dragen; degenen, met wie gij het paaslam genomen hebt, zullen tot uw huis overkomen; gij moogt geen gedeelte naar hun woningen voeren, opdat zij het daar afzonderlijk zouden eten, a) en gij zult geen been daaraan breken; tot aan de maaltijd mag het lam niet in stukken verdeeld worden, het moet in zijn geheel op uw dis worden geplaatst.

a) Numeri. 9:12 Joh.19:36

1) Het Paaslam wees immers op de heelheid en eenheid van het volk als volk van de Heere. Daarop wezen wij reeds vroeger, als wij melding maakten van de eenheid van tijd en wijze van de slachting van het Paaslam. Hier komt dit nu nog duidelijker uit in de voorgeschreven eenheid van de plaats waar het gegeten moest worden, in de heelheid van het lichaam waarin het bij de toebereiding moest gelaten, in de gezamenlijkheid van het volk, waardoor het moest

verricht worden. In één huis zal het gegeten worden; gij zult van het vlees niet buiten uit het huis dragen; en gij zult geen been daaraan breken. De gehele vergadering zal het doen. Ziedaar het boven aangeduide driedelig voorschrift..

47. De gehele vergadering van Israël zal het doen; in alle families, óf door elke afzonderlijk, óf door enige tezamen (vs.4), zal het gegeten worden, maar streng afgesloten van alle vreemdelingen.

48. Als nu een vreemdeling bij u verkeert (vs.45) en hij heeft zo grote begeerte, dat hij de HEERE mede het Pascha houden zal, dat alles, wat mannelijk is, onder de leden van zijn familie tevoren bij hembesneden wordt, 1) dan behoeft het hem niet langer geweigerd te worden, en dan komt hij daartoe, om dat Pascha te houden, en hij zal wezen als een ingeborene van het land; hij wordt voortaan, omdat hij met de zijnen het verbondsteken draagt, als in ieder opzicht gelijk staandegerekend met u, de inwoners van dat land, waarheen Ik u voeren zal; maar ook alleen onder die voorwaarde zult gij hem toelaten, want geen onbesnedene zal daarvan eten.

1) Zulk iemand werd dan genoemd, proseliet van de gerechtigheid. Wie slechts de Noachitische geboden beloofde te onderhouden, was proseliet van de poort..

49. Enerlei wet zij voor de eerstgeborene, en de vreemdeling, die als vreemdeling in het midden van u verkeert; 1) de een heeft als de ander slechts dan het recht de Heere te naderen en hem het Pascha te houden, wanneer hij de besnijdenis ontvangen heeft.

1) Het volk dat de verlossing heeft door het bloed van het Lam, namelijk de vergeving van de misdaden naar de rijkdom van de genade van God (Efez.1:7), kan niet meer in de dienst van de zonde en van de wereld leven. Het bloed van de verzoening maakt een scheiding tussen het volk van God en de wereld. Israël zou niet enkel uit het plaatselijk Egypte, maar uit de dienstbaarheid en gemeenschap van de wereld uitgeleid en tot de waardigheid van een vrij en zelfstandig, van de heidenen afgezonderd volk van God verheven en gevormd worden. Van deze bestemming moest het bewust blijven. Het volk, dat vergeven heeft, zal in dankbaarheid en in liefde zijn God dienen en verheerlijken. Geheel het Paasfeest scherpte dat in en drong daartoe.

Niet het ingeboren zijn was voldoende om aan het Paasfeest deel te nemen, maar het besneden zijn op de achtste dag, dus het werkelijk en wezenlijk tot het Israëlitisch volk behoren, door het teken van het Verbond te hebben ontvangen. Duidelijke vingerwijzing voor alle tijden, ook voor onze tijd. Niet het uiterlijk lid zijn van de Kerk, verschaft ons in de grond van de zaak het recht, om het teken van het Avondmaal te genieten, maar dit, dat men de geestelijke besnijdenis van het hart heeft ondergaan als een oprecht belijder bij God bekend staat..

Het aaneengesloten en van alle volken afgezonderd Israël is het beeld van de heilige gemeenschap van de gelovigen in het Lam Gods, dat de zonde van de wereld draagt. De besnijdenis van het lichaam is het beeld van de besnijdenis van het hart; zonder bekering geen deel aan het Lam; maar de gemeenschap staat open voor een ieder, die zich bekeren wil..

50. En alle kinderen van Israël deden het, gelijk als de HEERE Mozes en Aäron geboden had, alzo deden zij; zij namen al deze bepalingen in gehoorzaamheid aan en richtten zich daarnaar getrouw in latere dagen (Numeri. 9:1-5 Jozua. 5:1-10).

51. En het geschiedde, gelijk (vs.29-41) is meegedeeld, op dezelfde dag, dat de HEERE de kinderen van Israël uit Egypte leidde, 1)naar hun legers, (hoofdstuk 6:6,26).

1) Niet alleen had de Heere Israël uitgeleid, maar Hij bleef hun Leidsman. De Heere begint niet alleen, maar zet ook voort en voleindigt..

HOOFDSTUK 13.

HEILIGING VAN DE EERSTGEBORENEN. VOORTZETTING VAN DE UITTOCHT.

I. Vs.1-16. Ook omtrent de heiliging van alle eerstgeborenen bij de kinderen van Israël ontvangt Mozes bevel van God; deze maakt aan het volk nog te Sukkoth bekend, wat de Heere hem ten opzichte van het zevendaagse feest van de ongezuurde broden, als ook omtrent de eerstgeborenen onder mensen en vee bevolen heeft, en scherpt het een bestendig aandenken aan deze uitleiding uit Egypte voor alle volgende tijden in.

1. Toen, waarschijnlijk bij de openbaring (Ex.12:43 vv.) te Sukkoth, sprak de HEERE verder tot Mozes, aan wie Hij nog een andere instelling, die op de gebeurtenis van de vorige nacht betrekking had, mee moest delen, zeggende:

2. Heilig 1)Mij, door bepaalde wettelijke inzettingen, die Ik door u aan het volk van Israël geef, alle eerstgeborenen. 2) Wat enige baarmoeder opent, het eerstgeborene van allerlei soort, wat door zijn geboorte voor de volgende geboorten als het ware de weg bereidt, onder de kinderen van Israël, van mensen en van beesten, dat is Mijn a) 3) eigendom.

a)Exodus. 22:29; 34:19 Leviticus. 27:26 Numeri. 8:17 Luk.2:23

1) Heiligen is eigenlijk afzonderen, en daarom afscheiden van het vermengde..

2) Het Oude Testament onderscheid twee soorten van eerstgeborenen, namelijk de eerstgeborenen van de vader en de eerstgeborenen van de moeder; de eersten genoten alleen de burgerlijke voorrechten van de eerstgeboorte, het recht op de voorrang in de familie en het recht op het dubbel erfdeel (Genesis 49:3 vv.) Deuteronomium. 21:15-17, men heeft ze daarom de "eerstgeborenen van de erfenis" (primogeniti hereditatis) genoemd. De tweeden daarentegen, van welke op onze plaats gesproken wordt, hadden, wanneer zij niet tevens eerstgeborenen van de vader waren, in het burgerlijke volstrekt geen voorrechten; maar moesten de Heere geheilgd worden; daarom worden zij ter onderscheiding van de eersten, "eerstgeborenen van de heiligheid" (primogeniti sanctitudinis) genoemd. Daar de Heere de eerstgeborenen van deze tweede klasse bij de kinderen van Israël zich heiligt, verklaart hij daardoor het gehele volk, van welk bloesem zij zijn (zie Ex 12.12) voor heilig en Hem gewijd, gelijk Hij door de bewaring eigenlijk het gehele volk verschoond had. Over de wijze van hun heiliging zegt de Heere voorlopig niets; eerst moet zich Israëls geschiedenis nog verder ontwikkelen, eer deze inzetting tot volle rijpheid komt. Zonder twijfel heeft de Heere over de heiliging van de eerstgeborenen onder het vee reeds hier aan Mozes de hoofdtrekken meegedeeld, hoewel het bericht van deze mededelingen niet gewaagt; zij blijken toch uit hetgeen Mozes later aan het volk openbaart (vs.11). Later heeft ook daarover de Heere met Mozes nog nader gehandeld, en wij vinden de verdere bepalingen in Leviticus. 27:26 vv. Numeri. 18:15-18

In Numeri. 13 wordt de grond aangegeven, waarom de Heere dit gebod geeft. Toen de Heere de eerstgeborenen van Egypte sloeg en de eerstgeborenen van Israël spaarde, heeft Hij hen

zich, als de zijnen, in bijzondere zin toegeëigend. De diepe oorzaak lag dus in het Verbond, dat God met Israël had opgericht en waardoor het op zichtbare wijze was gespaard gebleven. Eerst het Pascha, daarna de ongezuurde broden en terstond daarop de heiliging van de eerstgeborenen. Hiertussen bestaat een onafscheidelijk verband. Het Pascha, teken van de vereniging van de Heere en Zijn volk; de ongezuurde broden, bewijs van het aanvankelijk verlorene leven en de heiliging van de eerstgeborenen bevestiging, dat Israël als zoon door God is aangenomen. Bij de opvolging van het bevel moest Israël bedenken, dat het als volk geheel en al afhing van de genade van God, dat het alleen als volk de aanneming tot kinderen een beduidende plaats in de volkerenrij zou bekleden, en door de opvolging beleed het, dat het alleen uit vrije gunst en genade tot volk was geworden..

3) Gelijk de eerstgeborene voor de Heere heilig was, en voor zijn dienst afgevormd, zo was ook Christus de Heere heilig, voor hem en zijn dienst geheel afgevormd; gelijk door de eerstgeborene de andere broeders heilig verklaard werden, zo wordt ook door Christus al het geslacht, dat in de hemel en op aarde is, geheiligd..

3. Verder zei Mozes tot het volk, zowel in het bijzonder meedelende, wat hij bij de vergadering van de oudsten (hoofdstuk 12:21 vv.) nog niet had gezegd (hoofdstuk 12:15-20), als ook wat hij nueerst (hoofdstuk 13:1,2) als gebod van de Heere ontvangen had: Gedenkt deze dag, waarop gij uit Egypte uit het diensthuis gegaan zijt, vergeet die nooit, want de HEERE heeft u door een sterke hand van hier uitgevoerd; 1) daarom zal door u, het geheiligde volk des Heeren, gedurende de gehele feesttijd, die gij ter gedachtenis van deze grote daad van uw God jaarlijks houden zult (hoofdstuk 12:14,24 vv.), het gedeseemde niet gegeten worden. Dit zal u een teken zijn, dat gij door die uitleiding tot het onthouden van allen zuurdeeg van de Egyptische zonde geroepen en verplicht zijt.

1) Mozes wil bedacht hebben, dat de feestviering er is en moet zijn om het feit, dat haar in het aanzijn riep; maar dat daarentegen nooit het feit zelf uit de feestviering moet verklaard worden. Dat is ontrouw plegen aan de geschiedenis en het karakter van de waarheid verloochenen. Daarom roept Mozes Israël toe "gedenkt." Daartoe moet de gestadige herinnering dienst doen; nu op elk feest zelf-laet u dit nimmer rouwen- moet de feeststof "herdacht" en behandeld worden..

Hij vermaant daarom, dat zij, wat hij tevoren bevolen heeft, vlijtig zouden waarnemen, nadat zij in hun land zouden gekomen zijn. En uit de samenvoeging blijkt, dat beide voorschriften tot hetzelfde doel dienen, zowel omtrent het heiligen van de eerstgeborene, als het vieren van het Pascha, dat de bevrijding het uitverkoren volk hield bij de bijzondere dienst van de ware God..

4. a) Heden, merkt de dag wel op! heden 1) gaat gij uit, in de maand Abib.

a)Exodus. 23:15

1) Hij stelt de dag van de uittocht met de gehele tijd van de inwoning in het land Kanaän, gelijk. Alsof Hij zeggen wilde, dat zij niet verlost werden, om slechts voor een ogenblik vrolijkheid te genieten, maar om alle eeuwen door aan de weldaad gedachtig te zijn..

De maan Abib moest immers voor Israël de maand zijn, waarin zij gedachten aan de verlossing uit Egypte. Elke maand Abib moest hun de verlossing klaar en duidelijk voor ogen staan.

5. En het zal geschieden, als u de HEERE door Zijn verdere genadige leiding zal gebracht hebben in het land van de Kanaänieten, en van de Hethieten, en van de Amorieten, en van de Hevieten, en van de Jebusieten, dat Hij uw vaderengezwooren heeft u te geven, een land vloeïende van melk en honing, zo zult gij deze dienst van het Pascha houden in deze maand, 1) van de avond tussen 14 en 15 Abib af.

1) De heerlijkheid en overvloed van het land prijst hij wellicht aan om twee redenen. De eerste is, opdat niet na beroemde overwinningen de hoogmoed hun gemoederen in bezit zou nemen, en de vettigheid en de overvloed van de goederen hun ogen zou verblinden. Vervolgens, opdat door de grootheid van de goederen zelf, zij meer zouden aangezet worden, om hun plichten van dankbaarheid jegens God te vervullen. Want als overwinnaars van zo vele volken en als bezitters van zo vruchtbare en uitgestekte landen, konden zij overmoedig worden, tenzij zij herinnerd werden, dat zij het slechts aan God alleen verschuldigd waren, dat zij vele overwonnen volken en hun rijkdom hadden bemachtigd. Overigens toont Mozes aan, dat, naar mate de goedertierenheid van God jegens hen groter was, zij des te minder te verontschuldigen zouden zijn, indien zij niet met alle kracht zich er op toelagden, om Hem hun dankbaarheid te bewijzen. Daarom herhaalt hij de namen van de volken, wier landen, nadat zij hun vernietigd hadden, zij als toekomstige bezitters zouden verkrijgen. Vervolgens voegt hij erbij, dat het een land, overvloeiende van melk en honing was, opdat de grote overvloed van zaken, welke hun voor de ogen werd geschilderd, hen meer en meer tot vroomheid zou aanzetten..

6. Zeven dagen achter elkaar tot aan de 21ste van die maand, zult gij ongezuurde broden eten, en aan de zevende dag, met welke dan het eten van het ongezuurd brood eindigt, zal de HEERE 1) een feest zijn.

1) "De Heere een feest zijn." Niet de mensen, maar de Heere, hun God, die hen uit Egypte had opgevoerd. De Heere drukt dit duidelijk uit, opdat Israël overtuigd zou zijn van de heiligheid van de zaak..

7. Gelijk ik gezegd heb, zeven 1) dagen zullen ongezuurde broden gegeten worden, en het gedeseemde zal bij u niet gezien worden, ja, er zal geen zuurdeeg bij u gezien worden, in heel uw land.

1)"Zeven dagen lang." Niet een enkele dag, maar zeven dagen, opdat deze gebeurtenis diep in het geheugen zou ingeprent blijven niet alleen, maar opdat Israël zou leren, zich al de tijd van het levens te verlustigen in de dingen van de Heere.

8. En gij zult uw zoon 1) te kennen geven op dezelfde dag, waarom het feest met het eten van het Pascha begint, zeggende: Dit is om hetgeen de HEERE mij 2) gedaan heeft, toen ik 3) uit Egypte uittrok (hoofdstuk 12:26 vv.).

1) Men ziet hier: Zorg moest bijtijds gedragen worden, om de kinderen in de kennis van God te onderwijzen. Hier is een aloude wet voor het onderwijzen in het geloof. 2. Het is op een bijzondere wijze van groot nut, de kinderen tijdig de geschiedenissen van de Heilige Schrift te leren, en hen met deze gemeenzaam te maken..

2) Het Israël van nu en het Israël van later, is één. Om het Verbond, dat God met Abraham had opgericht. Het Israël van later, was, om het zo eens uit te drukken, in de lendenen van het Israël van toen besloten. De geslachten moesten elkaar opvolgen. Voor God bleef Israël het volk, dat Hij uit Egypte had opgevoerd..

3) Dus strekte het jaarlijkse Paasfeest hiertoe, om bij het volk het besef op te wekken en levendig te houden, dat het al wat het was en wat het had boven de andere volken, geheel en alleen verschuldigd was aan de genade van de Heere, aan zijn vrijgunstige verkiezing, en aan zijn almacht, aan zijn grote daden, door Hem voor de machtelozen van hun verlossing en vorming gedaan.

9. En hetgeen u thans over die jaarlijkse feestviering gezegd is, zal u zijn tot een teken op uw hand, en tot een gedachtenis tussen uw ogen. 1) Die wetten zullen het gehele jaar voor uw aandacht zijn, a) opdat de wet des HEEREN in uw mond zij, een onderwerp van uw besprekingen, en gij also onophoudelijk dankt, omdat 2) u de HEERE door een sterke hand uit Egypte uitgevoerd heeft (vs.16).

a) Deuteronomium. 4:9 Psalm. 78:4,6,7

1) Aan deze en gelijksoortige plaatsen (Deuteronomium. 6:8; 11:18) heeft een gewoonte van de Rabbanitische Joden haar oorsprong te danken. Deze toch, aan de overleveringen een gelijk gezag als aan de wet toekennende, schrijven sommige wetsvoorschriften (Exodus. 13:2-10,11-16 Deuteronomium. 6:4-9; 11:13-21 volgens Hiëronymus ook de tien geboden) en strookjes perkament en hangen die (Tefelin, Phylacteria genaamd Matth.23:5) tussen de ogen, of binden ze aan de handen, zo vaak zij bidden. De Karäitische Joden, alleen aan de Heilige Schrift vasthoudende, vatten daarentegen deze woorden als beeldspraak op. Op de hier voor ons liggende plaats is het bij de eerste oogopslag duidelijk, dat zij niet in de eigenlijke zin moeten verstaan worden, omdat zelfs in vs.16 de gehele feestviering "een teken op de hand" genoemd wordt. Op gelijke wijze wordt ook in Spreuken. 3:3 gezegd: "bind ze aan uw hals, schrijf ze op de tafel van uw hart." De Joodse overlevering ontstond in een tijdperk (waarschijnlijk na de terugkeer uit de Babylonische ballingschap), toen Israël de geest van de Heilige Schrift dodende, de heilige geboden van God in mensengeboden veranderde. (Matth.15:6).

Alsof hij wilde zeggen, dat de verlossing in het Pascha niet minder voor hun ogen moest staan als de ring, die aan de vinger werd gedragen, herhaaldelijk werd beschouwd, of het versiersel,

hetwelk aan het voorhoofd werd gebonden. De hoofdsom is, in het Pascha een bewijsstuk daar te stellen van de gunst van God, opdat het nooit in de vergetelheid zou geraken, zoals de versierselen, welke aan het voorhoofd en aan de vinger prijken, de zinnen gedurig tot beschouwing hiervan aanzetten..

Toch zijn deze beelden naar ons inzien zeer duidelijk te begrijpen, indien men ze slechts eenvoudig opvat en aldus verklaart. "En het zal u tot een teken zijn op uw hand, tot een gedachtenis tussen uw ogen, opdat de wet des Heeren in uw mond zij." Ziedaar de woorden van de Heilige Schrift zelf! En hun betekenis? Met andere woorden willen zij dit zeggen: De verlossing van Israël door God gemaakt moest de drijfveer zijn van hun daden (hand), het onderwerp van hun overpeinzing (tussen de ogen) en de inhoud van hun gesprekken (hun "mond")

Hiermee wil dus de Heere zeggen, dat de wonderdaden van de Heere betoond in de verlossing van Zijn volk, zo geheel en al hart en gedachten moesten vervullen, dat bij hen de mond uit de overvloed van het hart sprak. Israël moest het heilsfeit van de verlossing innerlijk in zich opnemen, en dit dan naar buiten openbaren..

2) Telkens wordt op de sterke hand van God gewezen, opdat Israël de verlossing niet gering zou achten..

10. Daarom onderhoudt deze inzetting van het Pascha op de bestemde tijd, 1) van jaar tot jaar. 2)

1) In het Hebreeuws Lamoadah, letterlijk, op haar bestemde tijd, d.i. van 15-21 van de maand Abib..

2) Letterlijk: Van dagen tot dagen, d.i. de ene tijd na de andere tijd, of jaar in jaar uit. Duidelijk geeft de Heere hiermee twee zaken te kennen. Vooreerst, dat Hij niet wil dat ook maar één enkele maal de viering van het Paasfeest verzuimd wordt, en in de tweede plaats, dat het gehele leven van Israëls vromen een leven was ter ere van God en in Zijn dienst..

11. Het zal ook geschieden, 1) wanneer u de HEERE in het land van de Kanaänieten zal gebracht hebben, gelijk Hij u en uw vaders gezwooren heeft, en Hij het u zal gegeven 2) hebben.

1) Uit dit vers blijkt, dat al de inzettingen, welke de Heere hier voorschrijft, eerst dan van volle kracht zullen zijn, als Israël in Kanaän gekomen is. Dit sluit echter niet uit, dat Israël ook in de woestijn tot dadelijke gehoorzaamheid verplicht was. Niet Israël zou zichzelf brengen in Kanaän, maar de Heere God zou het erin brengen. Zowel in het natuurlijke, als in het geestelijke..

2) Niet alleen in Kanaän brengen, dat had God ook Abraham gedaan, maar het in hun wettig en onvervreemdbaar bezit stellen. Duidelijk beeld van hetgeen God op geestelijk gebied doet.

Waar Hij een zondaar overbrengt in de staat vna het nieuwe leven, daar schenkt Hij hem in Christus al de weldaden van het nieuwe leven in beginsel..

12. a) Zo zult gij tot de Heere doen overgaan, 1) voor de Heere afzonderen alles, wat, zowel onder mensen als vee, de baarmoeder opent; ook alles, wat de eerstgeboorte onder het vee betreft, wat de baarmoeder opent van de vrucht van de beesten, de runderen, schapen en geiten, die gij hebben zult, de mannetjes zullen van de HEERE zijn; een eerstgeborene van deze, wanneer het geen bijzondere gebreken heeft, zult gij op de achtste dag na de geboorte tot een heoffer brengen (hoofdstuk 22:20, Num.18:17-19 Deuteronomium. 15:21 vv.).

a)Exodus. 34:19 Leviticus. 27:26 Ezech.44:30

1) Ofschoon Hij nu beveelt, dat de eerstgeborenen in het geslacht van Abraham Hem aangeboden moeten worden, is het niet twijfelachtig, of hierdoor moest de heiliging tot het gehele volk worden uitgestrekt. Doch Hij zegt nu, dat het eerstgeborene het Zijne is, omdat zij voornamelijk de redding, door zijn mededogen ontvangen, moesten boeken; maar om dezelfde reden toont Hij, dat zij allen de Zijnen zijn..

"Doen overgaan," in de zin van "overdragen." Wel had de Heere als de Souvereine recht op hen, wel ook, omdat Hij het als verbondsvolk had aangenomen, maar Israël moest dit door de overdracht bewijzen en belijden. Daarmee afleggen belijdenis van hun geloof, dat Hij was de Souvereine en de Verbondsgod. In Kanaän deed het afgodisch volk hun kinderen door het vuur gaan en droegen hen daarmee over aan Moloch. (zie Ex 22.20).

13. Doch al wat de baarmoeder van de ezelin, 1) een onrein en tot offerande ongeschikt dier, opent, zult gij lossen met een lam, of een geitebokje, dat gij in zijn plaats offert; wanneer gij het ezelsveulen nu niet lost, zo zult gij het de nek breken, en het op deze wijze de Heere toewijden; maar alle eerstgeborenen van de mens onder uw zonen 2) zult gij in elk geval lossen, 3) terwijl gij voor elke eerstgeboren knaap 5 zilveren sikkels aan de priesters betaalt (Numeri. 3:47; 18:16).

1) Ezelin staat hier voor alle onreine dieren. In Numeri. 18:15 komt dit duidelijk uit. Haar eerstgeborene moest de nek gebroken worden, d.i. een geweldadige dood sterven, indien het niet met een lam gelost werd. Al wat onrein was lag onder de vloek, en moest ter wille van de gerechtigheid sterven, indien niet een ander in zijn plaats stierf. Onmiskenbaar worden we hier bepaald bij Wet en Evangelie. Het lam ter lossing ziet op het grote Offerlam, dat zichzelf ter lossing voor een arm en ellendig, onrein volk heeft gegeven..

2) De vrouwelijke eerstgeborenen worden niet opgesomd, omdat de man het hoofd is van de vrouw..

3) De in vs.11 geëiste afzondering en wijding van alle eerstgeborenen voor de Heere geschiedt 1. bij kinderen, door volledige overgave aan de onmiddellijke dienst van de Heere, bestaande in het verrichten van de niet-priesterlijke bezigheden bij het heiligdom; daar echter deze dienst later de Levieten opgedragen werd (Numeri. 3:15-13), zo moeten de

eerstgeborenen van de hun afgenomen dienst, die eigenlijk hun plicht geweest was, door een losgeld losgekocht worden. De wijding van de eerstgeboorte 2. onder het vee daarentegen geschiedt door het offeren van het dier. Daar toch slechts reine dieren geofferd mochten worden, namelijk runderen, schapen en geiten, zo komt bij de onreine dieren, van welke de ezel, bij wijze van een voorbeeld, aangevoerd wordt, òf plaatsbekledend door een rein dier van ongeveer dezelfde waarde, òf doding voor; hiervoor wordt intussen later (Numeri. 18:15) eveneens lossing door geld volgens schatting van de priesters vastgesteld..

Ziedaar het verschil bij de wet aangaande drieërlei heiliging aan God. Het reine vee mocht niet gelost, maar moest de Heere geofferd worden; het onreine dier kon gelost of moest gedood worden; de mens moest gelost, en mocht zelf noch geofferd noch gedood worden. Uit deze gehele ordening blijkt, dat de mens onrein wordt geacht en dat hij zelf gewis de dood zou zoeken en vinden, indien niet een lossing van Godswege was bepaald en voorgeschreven. Hoedanig de lossing kon en moest geschieden wordt later gezegd (Numeri. 3), als verhaald wordt, hoe de Leviëten in de plaats van de eerstgeborenen werden gesteld, en dat zekere prijs ter lossing voor alle eerstgeborenen was bepaald..

14. Wanneer het geschieden zal, dat uw zoon u morgen (in latere tijden), wanneer gij naar deze voorschriften handelen zult, zal vragen, 1) zeggende: Wat is dat! (hoofdstuk 12:25 vv.), zo zult gij tot hemzeggen: De HEERE heeft ons door een sterke hand uit Egypte, uit het diensthuis uitgevoerd.

1) God wil, dat niet alleen de kinderen de ouders zullen vragen, omtrent doel en betekenis van de Goddelijke zaken, maar ook, dat de ouders hun kinderen weten te antwoorden op al die vragen. Beschamend is het voor een ouder, indien hij op de vragen, die de eeuwige waarheden raken, geen antwoord kan geven..

15. Want het geschiedde, toen Farao zich verhardde ons te laten vertrekken, zo doodde de HEERE alle eerstgeborenen in Egypte, van de eerstgeborenen van mens af, tot deeerstgeborene van de beesten; daarom offer ik de HEERE de mannetjes van alles, wat de baarmoeder opent: doch alle eerstgeborenen van mijn zonen los ik.

16. a) En het zal tot een teken zijn op uw hand, en tot voorhoofdspannels tussen uw ogen; 1) want de HEERE heeft door een sterke hand ons uit Egypte gevoerd.

a) Spreuken. 3:3

1) Over het hierop rustend gebruik van gedenktekens (Matth.23:5 zie Ex 13.9 en zie De 6.9). Over de betekenis hier van zie eveneens vs.9. Anderen zijn van mening, dat de Heere hier bedoelt, dat zij daardoor onuitwisbaar zijn eigendom zijn. Gelijk men een slaaf een teken op de hand geeft, of een teken op het voorhoofd, om daarmee te beduiden, dat zij iemands eigendom waren, alzo zou dit teken voor Israël zijn..

II. Vs.17-22. Nadat de tocht van Rameses tot de eerste rustplaats te Sukkoth nogmaals vermeld is, en daarbij deels de reden, waarom men juist deze richting nam, deels de wijze,

waarop men uittoog, verklaard is geworden, wordt de reis tot aan de tweede rustplaats in Etham beschreven. Van deze plaats af neemt de Heere zelf onmiddellijk de leiding van Zijn leger door de wolk- en vuurkolom, die het volk vóórgaat, op zich.

17. En het is geschied, toen Farao, gedwongen door vele tekenen en wonderen (hoofdst.7-12), het volk eindelijk had laten vertrekken (hoofdstuk 12:30-32), zo leidde hen God, van Rameses af, niet noordoostelijk op de weg van het land van de Filistijnen, die langs de Middellandse Zee naar Gaza loopt, hoewel die nader was, en hen binnen ongeveer tien dagen aan het doel van hun tocht zou gebracht hebben; want God zei:1) Dat het het volk, dat door jarenlange slavernij vertraagd geworden is, niet rouwe, als zij de strijd zien zouden, als zij met dekrijgskundige en heldhaftige Filistijnen in een strijd zouden moeten komen, om zich door hun land door te slaan, en zij dan terugkeren zouden naar Egypte, terugbevende voor zulk een strijd (hoofdstuk 14:10-12).

1) God zei: "Dat het niet" enz. Zoals het in het oorspronkelijke samen gevoegd is, geeft het duidelijk aan, dat God bij zichzelf sprak, ten opzichte van het volk, in enige zorg verkerende. Vaderlijk handelende wordt God daarom ten opzichte van Israël voorgesteld..

18. Maar God leidde, om deze reden het volk om, in een zuidoostelijke richting, langs de weg van de woestijn van de Schelfzee, 1) terwijl Hij het eerst in Sukkoth zich legeren en daar volledig verzamelen liet (hoofdstuk 12:37). De kinderen van Israël nu trokken, niet als een hoop vluchtelingen, maar als een welgeordend krijgslager bij vijven 2) (vijf aan vijf) uit Egypte.

1) Het Oudnederlandse "schelf" betekent "wier". Schelfzee werd de Rode Zee genoemd wegens de menigte zeegras, die daarin groeit..

2) Hebreeuws "gevijfd", = vijf naast elkaar of "in vijf legers". In elk geval geeft het woord te kennen, dat zij in goede orde wegtrokken..

19. En Mozes, de aanvoerder van deze optocht, nam de beenderen van Jozef 1) met zich: a) want hij (Jozef) had vóór zijn sterven (Genesis 50:24 vv.) met een zware eed de kinderen van Israël bezworen, zeggende: God zal u voorzeker bezoeken, en u weer uit Egypte voeren: voert dan mijn beenderen met u op van hier! 2)

a) Jozua. 24:32

1)Waarschijnlijk ook de beenderen van de andere elf zonen van Jakob, omdat Stephanus daarvan spreekt. Jozef wordt hier alleen genoemd, daar van zijn begeerte alleen melding gemaakt is..

2) Deze waren daartoe 144 jaar lang zorgvuldig in een kist bewaard gebleven, en hielden gedurende die tijd de hoop op uitredding bij de verdrukten levend..

20. Alzo reisden zij, ondanks de spoed van de uittocht, toch in de beste orde uit Sukkoth, waar zij het eerste nachtverblijf gehad hadden; en zij legerden zich, na twee dagreizen, in Etham, (grenzende aan de zee, een grensscheiding, waarschijnlijk aan het zuidende van de Bitterzee, aan het einde van de woestijn, 1) daar waar Egypte ophoudt, en de grote Arabische woestijn Tih-beni-Israël begint.

1) Steenachtig Arabië (Arabië petrace) bevat: deels het tussen de Rode Zee gelegen schiereiland van de Sinai (hoofdstuk 2:15 zie Ex 3.1), deels de aan dit schiereiland zich ten noorden aansluitende landstreek, welke ten westen door Egypte en ten noorden door de Middellandse Zee en Palestina, ten oosten door Woest en Gelukkig Arabië begrensd wordt. Op de grenzen van deze beide delen bevindt zich een woeste zandige vlakte, "er Ramleh" geheten, welke ongeveer 300 voet hoger dan de oppervlakte van de zee ligt, en zich bijna in de vorm van een halve maan recht door het schiereiland uitstrekt. Uit deze oppervlakte verheft zich tegen het noorden een gebergte van kalksteen, "et-Tih" tot een hoogte van 4300 voet, en loopt als een boogvormige muur, parallel met die vlakte van het noordwestelijk einde van de Elanitische golf, tot aan die van Suez; van hier loopt het parallel met de oostkust van laatstgenoemde golf naar het noordwesten, en draagt de naam "er-Rahah". Beide bergketenen dalen, de ene naar het noorden, de andere naar het oosten tot een zich ver uitstrekkende vlakte af, tot aan de woestijn: "Tih-beni-Israël" (d.i. verdwaling van de kinderen van Israël). De westelijke en noordelijke rand heet "el Dschifar"; tot dit gedeelte behoort ook de woestijn Etham of Sur (Exodus. 15:22 Numeri. 33:8); ten noorden wordt zij door het dal "el- Murreh" van het bergachtige land van Palestina gescheiden; in het oosten daarentegen daalt het neer tot het zogenaamde Arabah, een diep dal van verscheidene uren breed en ongeveer 20 mijlen lang, dat zich van het zuidende van de Dode Zee tot aan de noordelijke punt van de Elanitische golf uitstrekt..

21. a) En de HEERE trok van nu af, dat zij het bewoonde land verlieten en in een onherbergzame woestijn trokken, voor hun aangezicht, opdat zij alleen die wegen zouden inslaan, die met de goddelijke bedoelingen overeenstemden, en die zij uit zichzelf niet vinden konden; overdag ging Hij hen voor in een wolkkolom, dat Hij hen op de weg leidde, en 's nachts in een vuurkolom, dat Hij hen lichtte, om voort te gaan dag en nacht, 1) om zowel 's nachts als overdag even veilig te kunnen reizen, zo dikwijls dit nodig was (hoofdstuk 14:19 vv.).

a)Exodus. 40:38 Numeri. 14:14 Deuteronomium. 1:33 Nehemiah. 9:12,19 Psalm. 78:14; 105:39; 1 Kor.10:1.

1) Het is nog heden evenals in oude tijden in het oosten gewoonte, dat karavanen en krijgslegers op onbekende en onveilige wegen door een kundige leidsman worden voorafgegaan, die in kleine ijzeren vaten, welke aan het einde van lange staven bevestigd zijn, een brandend vuur dragen. Dit vuur dient zowel tot een teken bij het opbreken, als tot een wegwijzer bij de tocht. De oude Perzen waren gewoon bij hun legertochten vuur op zilveren altaren vooraan te dragen, waarin zij meenden de Godheid bij zich tegenwoordig te hebben. Wat nu de karavanen op hun tochten nodig hebben, en de Perzen bij hun krijgstochten wilden hebben, dat mag aan de karavaan van de kinderen van Israël, die meer dan twee miljoenen

groot is, in een, aan de behoefte overeenkomende mate niet ontbreken; dan zal het 600.000 strijdbare mannen omvattend krijgslager werkelijk en niet op ingebeelde wijze, bij zich hebben. Van Etham af plaatst zich namelijk een wolk aan het hoofd van het leger, die gewoonlijk de vorm van een zuil heeft, maar naar omstandigheden ook de vorm van een uitgestrekte scheidsmuur (hoofdstuk 14:19 vv.) of van een beschermend deksel (Psalm. 105:39) aanneemt. Zonder twijfel was deze naar haar aard en haar uitwendige gesteldheid een eigenlijke wolk, en het door haar omsloten vuur, dat bij helder daglicht als een zwakke lichtende nevel zich vertoonde, bij nacht daarentegen een gloeiend rood schijnsel verbreidde, geheel als natuurlijk vuur; doch beide, wolk en vuur, waren naar bestemming en wezen oneindig veel meer dan dit. Zij waren de door de Heere aangenomen lichamelijke, waarmee Hij zich aan een bepaalde ruimte binden en Zich zichtbaar bij Zijn volk vertonen wilde, een lichamelijke, die, afgezien van haar doelmatigheid, tevens zinnebeeldige betekenis had; want het vuur is een zinnebeeld van de goddelijke heiligheid en gerechtigheid; de omringende wolk is een teken van de goddelijke genade en barmhartigheid..

God openbaart zich aan het volk, gelijk Hij dit aan Mozes heeft gedaan, als een vuurglans, maar die glans is in de wolk gehuld, omdat Israël niet in staat is Hem te verdragen..

De kolom was daarom een zinnebeeld van de Engel des Heeren, de Zoon van God, die ook in de wolk en vuurkolom zelf Israël voorging op de weg naar Kanaän. Ook hier dus een typische voorstelling van Hem, als de Overste Leidsman en Voleinder van het geloof..

22. Hij nam de wolkkolom overdag, noch de vuurkolom 's nachts niet weg van het aangezicht van het volk, 1) zolang het in de woestijn reisde, maar liet zich later, toen de ark van het verbond vervaardigd was, op deze neer (hoofdstuk 40:34 vv.), en verdween eerst toen Israël aan de grenzen van het beloofde land stond (zie "Jozua 3.6).

1) God leidt ons niet aanstonds op de rechte weg naar de hemel; wij moeten vooraf veel ellende geproefd hebben en lang in de woestijn van deze wereld omdwalen; maar al moeten wij lang in de woestijn van deze wereld in een duister dal vol van angst en droefenis ronddwalen, zo behoeven wij toch niet te vrezen, want de Heere is met ons (Psalm. 23:4); Hij is ons licht, onze zon en schild.

"O licht, o leven, o trouwe Herder Immanuël, aan U ben ik eenmaal overgegeven; aan U behoort mijn lichaam en mijn ziel. Ik wil mij zelf niet meer leiden, de Vader zal het kind regeren; ga dan met mij in en uit, en leid mij bij alle mijn schreden. Ik ga, -och, Heere, hoor mijn bede! -ik ga zonder U geen schrede voort."

HOOFDSTUK 14.

VOORTZETTING VAN DE UITTOCHT, ONDERGANG VAN DE EGYPTENAREN IN DE RODE ZEE.

I. Vs.1-18. Terwijl de kinderen van Israël in zuidoostelijke richting naar het noordelijk einde van de Rode Zee gaan, ontvangen zij bevel van Etham af meer rechts te gaan, en zich te begeven voor Baäl-Zefon, aan de westelijke zijde van de zee, nog binnen het gebied van Egypte. Het geschiedt, zoals de Heere gewild heeft. Farao ijlt hem na met zijn wagens en ruiters; maar nu is het uur gekomen, dat de Heere Zijn heerlijkheid aan Farao bewijst, zodat hij met de zijnen omkomt.

1. Toen, nog voordat de wolkkolom op de morgen van de vierde dag (hoofdstuk 13:21 vv.) zich verhief, sprak de HEERE tot Mozes, om hem de reden en het doel van de schijnbaar zo dwaze leiding te openbaren, zeggende:

2. Spreek tot de kinderen van Israël, en beveel hen in Mijn naam, dat zij niet in de tot hiertoe ingeslagen richting naar het zuidoosten verder trekken, maar terugkeren, de wolkkolom volgende, in de richting naar het zuiden, en zich legeren voor Pi-Hachirôth (mond van spelonken of een plaats waar gras groeit), ten zuidoosten van de uitgang van de bergpas bij Hachiroth (Numeri. 33:7), tussen Migdol (vesting) ter rechterzijde, en tussen de zee ter linkerzijde: voor, dicht bij, Baäl Zefon (heer van het noorden), daartegenover in de vijf uur lange en even zo brede vlakte zult gij u legeren aan de zee. 1)

1) Een van de oudste meningen over de weg, die de kinderen van Israël van Gosen tot aan de Rode Zee insloegen, is de onlangs weer door K.v.Raumer verdedigde gedachte, volgens welke Raméses niet als de naam van een stad, maar van het gehele land Gosen mede aan te merken is, en de stad On of Heliopolis (Genesis 41:45) als eerste verzamelplaats te nemen is. Van daar heeft zich dan het leger in zuidelijke richting naar het bij Caïro gelegen dorp Besatin gewend, en in de nabijheid het eerste leger (Sukkoth) opgeslagen. Op de tweede dag volgde Israël de zuidoostelijke richting, door het zogenoemde dal van de verdwaling (Wady-et-Tih) tot aan de bron Gandelhy (Etham), en zou nu van hier uit de noordoostelijke richting, door een met dit dal verbonden, tussen het gebergte Mokattem in het westen en Atakah in het oosten naar het noordeinde van Heroöpolitaanse golf opvoerend tweede dal, hebben moeten inslaan, om naar de woestijn Sur te komen. In plaats daarvan ontvangen de kinderen van Israël op de derde dag bevel, om zich om te wenden; dat is de zuidoostelijke richting verder te vervolgen, en hun weg door het dal van de verdwaling tot aan het uiteinde, de zeevlakte Bede (Hachiroth), voort te zetten. Wij kunnen met deze opvattingen niet instemmen, om redenen, die wij hier niet elk in het bijzonder kunnen aanwijzen; wel blijven wij bij het Wady-et-Tih, "dal van de verdwaling" dat zijn naam daarvan verkregen heeft, dat men het voor de door Mozes beschreven weg van de kinderen van Israël hield, nog een ogenblik staan. De bergketen, die dit dal ten noorden begrenst, verdeelt zich in twee helften, daar, waar de bovengenoemde bron Gandelhy zich bevindt, en het dal van de verdwaling in een tweede dal uitloopt, dat naar het noordoosten zich uitstrekt. Het westelijk gedeelte van die bergketen is Mokattem, het oostelijke het gebergte Atakah. Het laatste komt zó nabij aan de zee, en maakt

de zeekust zó nauw, dat slechts weinig mensen naast elkaar kunnen gaan. Hier lag Baäl-Zefon, waar de Egyptische afgod Tyfon een heiligdom had. Men geloofde, dat deze god de lijfeigenen en gevangenen, wanneer zij uit Egypte hierdoor wilden vluchten, terugbande en niet uit het land liet gaan; het is dus een veelbetekende hoon, de afgod aangedaan, dat Israël zich in het gezicht van zijn heiligdom moet legeren, om dan straks onder zijn ogen midden door de Rode zee te gaan. Twee of drie mijl ten noorden van Atakah loopt de karavaanweg, die door Cairo naar Suez leidt, nadat zij de bergpas Muktala achter zich gelaten heeft, en dan door een bergkloof doorgegaan is, in een vlakke uit. Hier bevindt zich een kleine vesting tot bescherming van de karavanen; zij heeft een bron met overvloedig, maar zoutachtig water, heet thans Adschrud en is duidelijk dezelfde plaats als ons Pi-Hachiroth, terwijl Migdol met de straks genoemde bergpas Muktala één schijnt te zijn. Terwijl Israël zich op de van God bevolen wijze legerd, is het voortgaan ten westen en zuiden door bergkloven en steile gebergten belet; ten oosten wordt het door de Schelfzee teruggehouden, zodat het aan de van het noorden af najagende Farao niet zou hebben kunnen ontkomen, wanneer niet op wonderbare wijze een weg door de zee ware gebaad; maar juist die wonderbare weg opent de Heere, omdat Hij zich aan Israël zowel als aan Farao verheerlijken wil; daarom leidde Hij Zijn volk juist in dit oord..

3. Wanneer Farao van dit omkeren horen zal, dan zal hij zeggen van de kinderen van Israël: zij zijn verward in het land; zij dwalen radeloos, en weten, onbekend met de weg, niet verder te komen: die Egyptische woestijn, in welke zij geraakt zijn, in plaats van naar de woestijn Sur te trekken, heeft hen besloten,¹⁾ heeft, evenals een gevangenis, hen achter haar muren en poorten opgenomen, om hen niet weer weg te laten gaan.

1) Zonder twijfel heeft Farao de weggetrokken Israëlieten laten achtervolgen door zijn spionnen, om hem op de hoogte van de zaak te houden. Hiermee houdt de Heere rekening. Is deze veronderstelling juist, en daaraan is geen twijfel, dan blijkt daaruit wel, hoe Farao nog in niets veranderd is. Hoe hij noch altijd jegens Gods volk in een wrokkende toestand verkeert en plannen beraamt, op welke wijze hij het weer gemakkelijk terug zal voeren in zijn land. Dat wordt hem tot een valstrik, en leidt tot zijn gehele ondergang..

4. a) En Ik zal Farao's hart verstokken, dat hij, in de mening de kinderen van Israël weer in zijn macht te hebben, hen achtervolgt; en Ik zal aan Farao en aan heel zijn leger, verheerlijkt worden, ¹⁾ also dat de Egyptenaars, zowel die in het water omkomen, als ook de anderen, die nog thuis zijn, zullen weten, dat Ik de HEERE ben, de ware, almachtige God, tegen Wie zich niemand ongestraft verzetten kan. En zij, de kinderen van Israël, deden also; zij legerden zich, gelijk Mozes hun bevolen had, in de uitgestrekte vlakke aan de overzijde van Hachiroth, voor Baäl Zefon, en rustten daar de beide volgende dagen.

a)Exodus. 4:21; 10:20

1) De verheerlijking van God, ziedaar het einddoel van dit alles. God wordt verheerlijkt, zowel door Zijn gericht te oefenen aan de goddelozen, als door Zijn genade te bewijzen aan Zijn kinderen.

5. Toen 1) nu de koning van Egypte, op de tweede of derde dag na die nacht (hoofdstuk 12:29 vv.), waarin Israël de tocht naar Etham had aangevangen (hoofdstuk 13:20 vv.), werd gebodschapt, dat het volk vluchtte, dat het op een wijze was weggetrokken, die niet slechts aan een wegtrekken voor drie dagreizen in de woestijn, maar aan een geheel verlaten van Egypte deed denken, zo is het hart van Farao en van zijn knechten veranderd tegen het volk, en zij, de koning en de hovelingen, zeiden, de een tegen de ander: Waarom hebben wij dat gedaan, dat wij Israël hebben laten vertrekken, dat zij ons niet dienden? 2)

1) Mozes bedoelt niet enkel, dat de koning toen voor het eerst van de vlucht van het volk gehoord heeft, die toch niet in het geheim had plaats gehad, maar dat de omstandigheden hem verhaald werden, welke hem aanspoorde iets te beproeven. Daarom, waar hij hoort, dat het volk angstig wegvlucht, meent hij, dat hij door geen enkele belemmering wordt weerhouden. En niet alleen lijdt hij zelf aan zulk een grote zinneloosheid, maar alle aanzienlijken aan zijn hof rekenen het tot hun schande, dat het volk is uitgetrokken. Zij vragen zichzelf af, waarom zij geduld hebben, dat de kinderen van Israël zijn weggegaan? Alsof zij niet op allerlei manier beproefd hebben, de vrije aftocht te verhinderen; alsof niet hun hardnekkig verzet tienmaal als van uit de hemel was overwonnen; alsof God niet eindelijk zijn volk hun onvrijwillig had ontrukkt. Maar dit is de domheid van de goddelozen, dat zij slechts voor de hand van God, als deze tegenwoordig is, vrezen, maar terstond alles, wat zij gezien hebben, vergeten hebben. Door hevige en verschrikkelijke straffen waren zij gekweld; nu, alsof er niets gebeurd was, vroegen zij zich af, waarom zij niet tot het uiterste toe God hadden weerstaan, die hen eindelijk gedwongen had, op de meest heldere wijze af te laten, nadat zij tienmaal hadden beproefd vruchteloos weerstand te bieden. Maar door zodanige hoogmoed moesten de goddelozen verblind worden, opdat zij in hun eigen verderf zouden lopen, terwijl zij in niets overtuigd werden, dat het hard is tegen God te strijden..

2) Hen dienen, dat wilde men van Israël. Gods volk als slaven behandelen, dat heeft men voor. Daarom treurt men dan ook alleen, omdat dit niet meer mogelijk is. Ook hier verraadt Farao met zijn knechten het zelfzuchtig karakter van de wereld.

6. En 1) hij spande, in de verstoktheid van zijn hart, zijn eigen koninklijke strijdswagen in, en nam zijn krijgsvolk met zich, om de door de nood hem afgeperste toestemming met geweld van wapens weer terug te nemen en Israël terug te halen.

1) Met weinig woorden beschrijft Mozes de toerusting tot de strijd, niet slechts om de grootheid van Gods kracht in het bevrijden van het volk in helder daglicht te stellen, maar ook, om te leren, met hoe grote drift en door niets weerhouden stoutmoedigheid de goddelozen zich prijsgeven, wanneer zij de vrije teugel laten aan hun boze en misdadige begeerlijkheden. Onlangs lagen de Egyptenaars bijna ontziend ter aarde en riepen uit, dat het met hen gedaan was, en nauwelijks is er één dag voorbijgegaan, of zij verzamelen een machtig leger, bestaand uit de bloem van de troepen..

Tussen de gedachte in het vorige vers uitgesproken en de uitvoering van het plan, ligt slechts één ogenblik. Helaas, hij bedenkt niet, dat hij zich schuldig maakt, én aan ontrouw aan zijn

belofte, én aan woordbreuk tegenover het gehele volk, én aan opstand tegen God, welke zonden zouden uitlopen op algehele ondergang.

7. En hij nam zeshonderd uitgelezen wagens, 1) die tot zijn lijfwacht behoorden en aanstonds gereed waren, ja, al de wagens van Egypte, die zij in de haast konden tezamen brengen, en de hoofdlieden 2) over die allen; bovendien ook nog ruiters (vs.9).

1) In de oude tijd had men, voornamelijk in het oosten, wagens van twee wielen, die met twee of meer paarden bespannen waren, voor de strijd; op deze was, behalve de wagenmenner, in de regel slechts één strijder; niet zelden had echter de strijder nog een derde man als wapendrager aan zijn zijde. Gewoonlijk waren deze strijdswagens sterk met ijzer beslagen en van zeisen of sikkels, die aan de assen waren aangebracht, voorzien, om daarmee de te voet strijdende vijand neer te maaien (Johannes 17:16 2 Makk.13:2). Egypte was bijzonder door zijn wagens beroemd; koning Sesostris (zie Ge 47.25) bezat er 27.000; bovendien was er ook voetvolk en ruitery; het eerste neemt Farao niet mee, omdat een snelle achtervolging plaats moest hebben..

2) Volgens Hiëronymus waren de Mysls(Schalischim), de drie voornaamste in het gebied naast de koning. Aldus werden zij genoemd, die de tweede rang in het rijk bekleedden..

8. Want de HEERE verstokte het hart van Farao, de koning van Egypte, dat hij de kinderen van Israël achtervolgde,

1) en meende zijn doel niet te kunnen missen; a) doch de kinderen van Israël waren door een hoge hand uitgegaan.

2)

a) Jesaja. 26:11 Numeri. 33:3

1) Vrgl.2 Thess.2:11 en 12

2) De Heere verschaft recht aan hen, die onrecht lijden; hongerigen wil Hij spijzigen, gebondenen vrijmaken. Zijn genade is groot. Maar die God vergeten houdt Hij met machtige hand tegen, zodat zij vallen in hun eigen strikken. De Heere is Koning in eeuwigheid! Zion! uw God zorgt voor u!.

Laten wij door dit voorbeeld aangespoord worden om, terwijl wij veilig zijn onder de bescherming van God, de oordelen, welke kunnen geschieden, te vrezen, niet om met angstig gemoed rumoer te maken, maar om bedaard te schuilen onder Zijn vleugels, en niet door onbedachtzame vreugde te worden vervoerd..

Tegenover het achtervolgen van Farao, wijst de Schrijver op het grote voorrecht van de Israëlieten. Had Farao dit laatste bedacht, hij zou zich wel gewacht hebben tegen de Heere verder te strijden. Hij is echter als geheel van zijn verstand beroofd, en zijn hart is toegesloten voor elke goede indruk. Israël kon gerust zijn..

9. a) En de Egyptenaars jaagden hen na, de vijfde en zesde dag van Tanis uit, en achterhaalden hen aan de avond van de zesde dag, daar zij, de Israëlieten, zich sedert drie dagen gelegerd hadden aan de zee, al de paarden, de wagens van Farao en zijn ruiters 1) en zijn legerjaagden hen na; en zij achterhaalden hen bij Pi-Hachirôth, voor Baäl-Zefon (vs.4).

a) Jozua. 24:6

1) De krijgsmacht van Egypte bestond te allen tijde voornamelijk uit krijgswagens en ruitery. Gewoonlijk bevond deze zich in Opper-Egypte.

10. Als Farao nabij gekomen was, 1) zo hieven de kinderen van Israël, door het gevaar van het aankomend leger opmerkzaam gemaakt, hun ogen op, om te zien, wat het voor een gevaar was; en ziet, de Egyptenaars trokken achter hen, en zij vreesden 2) zeer, daar er aan geen ontkomen te denken was, toen riepen 3) de kinderen van Israël, half in wanhoop, tot de HEERE, dat Hij raad en hulp zou geven, daar Hij zelf hen in die toestand gebracht had.

1) Mozes wijst aan, dat door het plotselinge van de zaak, de schrik hen des te meer overviel, omdat geen bode vooraf was gezonden, zodat hun geen kleine rijdruimte zelfs werd gelaten, om zich gereed te maken. Daarom was er zelfs voor zeer krachtige gemoederen oorzaak voor vrees geweest, indien zij de maat maar niet hadden overschreden. Maar op tweeërlei wijze hebben zij gezondigd, zowel omdat met de herinnering aan de bewezen weldaden van God, de hoop op goddelijke hulp hun was ontzonken, als omdat zij daardoor tot ondankbaarheid zijn vervallen, zodat zij tegen God en Mozes onbeschaamd opstonden. Evenwel twee tegenovergestelde zaken schijnen hier verhaald te worden, èn dat zij roepen tot de Heere, èn dat zij oproer verwekken tegen zijn dienaar. Maar men mag aannemen, dat dit geroep noch uit geloof is voortgekomen, noch uit een ernstige en godsdienstige stemming van het hart, maar door de verwarde toestand hun is afgeperst, zoals het natuurlijk gevoel alle stervelingen tezamen dringt, om zonder onderscheid in tegenspoed hun gebeden tot God op te zenden, ofschoon zij noch Zijn mededogen aangrijpen, noch aan Zijn macht zich overgeven..

2) Deze vrees is een zeer zondige vrees, omdat zij kort tevoren op zulk een zichtbare wijze de beschermende hand van God hadden ondervonden. Hieruit bleek, dat Israël een zondig volk was en dat, waar de Heere het straks uithielp, Hij dit niet deed, omdat het volk dat waardig was, maar omwille van Zichzelf..

3) Dit was geen ootmoedig tot de Heere roepen, maar als het ware het roepen van het ongelooft. Terwijl zij toch tot de Heere riepen, murmureerden zij tegen Mozes. Waar zij aan de ene zijde door Hem om bijstand riepen en om verlossing, daar stootten zij aan die andere zijde, door hun murmureren, de hand van God van zich af..

11. En zij zeiden tot Mozes, de verslagenheid van hun hart hem openbarende: Hebt gij ons daarom, omdat er in Egypte geheel geen 1) graven waren, weggenomen, opdat wij in deze woestijn sterven zouden? Wij zouden ook daar niet onbegraven zijn gebleven, om ten spijs van vogels en wilde dieren te zijn. Waarom hebt gij ons dat gedaan, dat gij ons uit Egypte gevoerd hebt, 2) wanneer uw uitleiding nu zulk een ellendig einde nemen zal?

1) In het Hebreeuws komt de dubbele ontkenning zeer duidelijk uit. Hiermee maakt Israël zich onwaardig, om uit de ellende geholpen te worden en geeft rechtvaardige redenen, dat God de deur van zijn genade toesluit. God heeft geduld, omdat Hij eeuwig is, zegt de kerkvader Augustinus; in de gangen met zijn volk heeft Hij dit zeer duidelijk bewezen..

2)Nauwelijks is de roede van Farao weggenomen, of hij verhardt zich; nauwelijks zijn de wonderen van God tot redding van Zijn kinderen geschied, of zij zijn in vrees en murmureren: O, mijn God! wat is de mens, dat Gij hem genadig kunt zijn!.

De kinderen van Israël de dood voor ogen ziende, riepen tot de Heere met kreten van angst en vertwijfeling; doch, onmiddellijk geen verlossing ziende, murmureerden zij tegelijk en als in één adem tegen Mozes, hem beschuldigende en zich over hem beklagende, en het betreurende, dat zij niet liever in de slavernij gebleven waren, dat toch zo veel beter was, dan gedood te worden. "Dit is vergaande ondankbaar en ongelovig!" Zeker, doch welke Christen moet niet met schaamte belijden, dat hij in zijn hart wel eens diezelfde taal spreekt, wanneer het pad van het geloof duister wordt, de nood hem van alle kanten omringt, en de begeerlijkheden van de wereld hem weer krachtig aanspreken. Ach! dan is hem de vroegere vleselijke gerustheid nog zo aanlokkend!.

12. Is dit niet het woord, en was het niet naar recht, dat wij in Egypte tot u spraken, toen gij nog reeds van onze uitleiding sprak, maar wij reeds erkenden, dat daarvan nooit iets komen kon (hoofdstuk 6:9), zeggende: Houd af van ons; denk niet langer aan onze bevrijding, en laat ons de Egyptenaren dienen? Tot ons ongeluk hebben wij opnieuw aan uw verleidende stem gehoor gegeven, en zijn wij uw leiding gevolgd. Nu blijkt het, dat wij recht gezien hadden: want het ware ons beter geweest de Egyptenaren te dienen, hoe hard ook dat juk ware, dan in deze woestijn, allen opeens jammerlijk te sterven, 1) zodat er nieteens een graf voor ons overblijft.

1) Misschien zijt gij reeds op gelijke wegen geleid, als de kinderen van Israël, wonderlijke wegen, die gij nooit zou ingeslagen zijn, die u, in plaats van tot uw doel, van het doel schenen af te leiden, bij welke gij de Heere niet begrijpen kon; gij stond dan misschien ook plotseling in een dal Hachirôth, afgesneden van alle hulp, gelijk het scheen; geen uitweg meer zichtbaar; een zeker verderf voor u; van alle bescherming beroofd; alle steun verbroken; in het geheel niets meer, waaraan het hart zich in de nood kon vasthouden, en waarin de vrezende ziel troost kon vinden; nergens een toevlucht! Nergens, zei ik-ik zei te veel: één toevlucht heeft de mens altijd, één weg is hem altijd open; voor een ieder staat altijd de hemelladder, die hij biddend kan opstijgen, al ware hij ook in de donkerste diepte. Ik weet niet, of gij deze weg bewandeld hebt, toen gij in het dal Hachirôth waart, dit echter weet ik, de wegen, die in dat dal leiden, zijn genadewegen en het vertoeven daarin kan kostelijk, kan rijk gezegend worden, wanneer de ziel de naar boven opengelaten weg bewandelt; dan ervaart zij, wat zij aan haar geloof en aan haar Heer heeft. Bij zonneschijn en op heldere hoogten ervaren wij dit minder; daar bedriegt zich de mens. Hij denkt in de Heere te geloven; maar misschien is het toch slechts zijn wel voorziene voorraadschuur, zijn veilige woning, zijn blinkende guldens, zijn vaste gezondheid, zijn vruchtbare akker, zijn talrijke vrienden, zijn aanzienlijke stand, zijn hem toelachend geluk, die zijn moed opwekken, zijn ziel troosten, zijn vertrouwen sterken.

Daarom is het goed, dat de Heere hem van tijd tot tijd in het dal Hachirôth leidt, waar al deze steun hem verlaat, waar al deze goden hem hulpeloos laten, en waar hij niets anders heeft dan alleen zijn geloof, en geen andere weg, dan alleen die van het gebed..

Zegt niet; ik zie geen middelen, waar ik ook zoek, niets vind ik voor mij; want het is Gods eretitel, te helpen, wanneer de nood het hoogst is. Waar ik en gij geen uitweg meer zien, daar komt God om ons veilig te leiden. Vertrouw mijn ziel, op Hem!.

13. Doch Mozes, die nog het gevaar, dat hem van Farao's zijde dreigde, bevreesd gemaakt had, noch die zich door het bittere verwijt (vs.11) uit zijn kalme stemming liet rukken, zei 1) tot het volk: Vreest niet voor dit grote leger van de Egyptenaren, en wanhoopt daarom niet aan uw redding, omdat gij het niet kunt ontvluchten; staat veeleer vast, en ziet de wonderbare hulp van God; het heil des HEEREN, dat Hij heden aan u doen zal! Want de Egyptenaars, die gij heden gezien hebt, zult gij niet weer zien in eeuwigheid.

1) Ofschoon hij overeenkomstig zijn zachtmoedigheid hen vriendelijk vermaand heeft, om het goede te hopen, is het echter niet waarschijnlijk, dat hij stilzwijgend dat misdadig gemor, waarmee hij zag, dat zij God hevig aanvielen, heeft verdragen. Ik acht, dat hij de plicht betracht heeft van een goede dokter, door vrij hun onnadenkendheid te kastijden, welke volstrekt niet te dulden was. Vervolgens toen hij de woorden, welke de geest van God hem in gaf, sprak, is het niet twijfelachtig, of God zelf heeft die God-onterende taal ernstig aangepakt, opdat Hij deze niet door teerhartigheid in de hand werkte. Maar Mozes, na de berisping weggelaten te hebben, leert slechts, dat de zachtmoedigheid van God hoger stond dan de verfoeielijke boosheid van het volk, opdat Hij hun smart lenigde en hun verwarring deed ophouden. Verder verbiedende te vrezen, en bevelende, om vast te staan in het zien op het heil des Heeren, wijst hij hen met deze woorden erop, dat, zolang de vrees hun gemoederen in bezit houdt, zij blind en door angst te ontsteld zijn, om de hulp van God te verbeiden. Door het woord "staat vast", wil hij hun tot kalmte brengen, alsof hij zeggen wilde, dat het niet nodig was, dat iemand zijn vinger bewoog, omdat God alleen de zich rustig houdende en hem, die kalm was, zou redden..

14. De HEERE, de echte krijgsman (hoofdstuk 15:3), zal voor u strijden, 1) en gij zult stil zijn, 2) u bij de strijd die thans aanvangt, rustig houden; Hij, de Heere, zal zonder enige medewerking van uw zijde, de overwinning teweeg brengen.

1) Zo staan in dit geschiedverhaal het volk Israël en diens tijdelijke leidsman als vertegenwoordigers van het ongeloof en van het geloof tegenover elkaar. Eerst zien wij in Israël, hoe het ongeloof optreedt als onbestemde vrees (vs.10), onbillijk verwijt (vs.11), welbewuste terging (vs.12); terwijl bij Mozes daarentegen het geloof zich uitspreekt in kalm vertrouwen, rustige verwachting en zekere hoop (vs. 13,14). Zo zorgt de Heere, onze God, dat er in tijden van algemene verslapping en inzinking van het geloof steeds enkelen gevonden worden, in wier hart Hij dan als de gehele rijke schat van het innigst en tederst geloof heeft weggeborgen. Daardoor is het, dat gij het moedigst en krachtigst geloof juist in die ziet optreden, als de algemene verflauwing dit het meest nodig maakt en diens gemis tevens op het scherpst doet uitkomen..

In het Hebreeuws Thacharischen, beter, gij zult stilzwijgen, d.i. u rustig houden, en met uw gemor ophouden. Niet rustig neerzitten, of lijdelijk afwachten, maar in stil vertrouwen op de Heere verkeren. Calvijn zegt dan ook: "Hij vermaant, zijns inziens, hen niet tot niets doen, maar hij verstaat eronder, dat bij God alleen genoeg hulp is, om te overwinnen, al liggen zij daar als ontzield ter aarde," en Da Costa: "De verlossing moest alleen Gods werk zijn. Hij alleen moest de eer en de roem ervan wegdragen. De verlossing moest wel aan Israël geschieden, maar eigenlijk zonder diens medewerking." Uit dit woord van Mozes spreekt zijn geloofsmoed en zijn geloofskracht tegenover het vreesachtige en murmurerende volk..

2) "De Heere zal voor hen strijden, en zij zullen stil zijn, niet stil zitten. De verwarring van deze beide wijd verschillende zaken is een van de noodlottigste beletsels van het geestelijke leven. Stil te zijn is niet werkeloos te zijn, maar het is kalm, bedaard, vertrouwend, biddend, wakend en wachtend te zijn, gereed en bereid, om de weg, die de Heere ons aanwijst, in te slaan. De Israëlieten moesten niet strijden, maar konden ook niet strijden, want zij hadden zwaard noch boog, spies noch lans. Ook daarom zou God voor hen strijden, en zij zouden stil zijn; maar, toen zij Kanaän in bezit moesten nemen, deed God het toen ook? Ja! maar door hen. Toen hadden zij wapens, en daarbij geleerd ze te hanteren. Het ging toen als met Jonathan en zijn wapendrager. De wapendrager had enkel de vijanden, die voor Jonathan overwonnen neervielen, af te maken. Zo hebben ook de gelovigen de door Christus overwonnen vijanden enkel te doden. Indien wij ze overwinnen moesten, ze zouden nooit overwonnen worden; want zij zijn ons te machtig. Ook op deze wijze wordt de leer van de onmacht in haar juiste licht gesteld. De mens is onmachtig, zolang hij in Egypte en vóór de Rode Zee, zolang hij in zijn zonde is. Is hij verlost, en door de Rode Zee gegaan, dan leeft en werkt God door hem. De rechtvaardigmaking geschiedt voor de mens, aan de mens; de heiligmaking in de mens, met de mens. De verlossing uit Egypte, uit de hand van hun vijanden, geschiedde zonder medewerking van de kinderen van Israël, het in bezit nemen van hun erfenis, van Kanaän, geschiedde met hun medewerking, door tegen de Kanaänieten te strijden; daarom droeg Jozua ook geen staf als Mozes, maar een spies..

15. Op het laatste beslissende ogenblik kwam het antwoord van boven. Toen zei 1) de HEERE tot Mozes: Wat roept gij tot Mij, 2) alsof Ik het rechte ogenblik tot hulp zou laten voorbijgaan? zeg de kinderen van Israël, dat zij voortgaan, 3) recht op de zee aan.

1) Hieruit blijkt, dat Mozes tot God heeft geroepen om hulp en redding. Want men moet niet vergeten, dat de verhouding van Mozes tegenover de Heere een geheel andere is, als die tegenover het volk. Tegenover de Heere is hij immer de diep ootmoedige, die het weet en voelt, dat hij alles, ook zijn geloofskracht en moed, van Hem moet ontvangen..

2) De betekenis is deze; dat de Heere Mozes wil zeggen, dat hij weet, dat zijn gebed reeds verhoord is, eer hij riep, omdat het de bedoeling van de Heere was, het volk zeker te verlossen..

3) Mozes heeft niet angstig te vragen: "waarheen?" want ziet, daar is slechts één pad, en geen ander hem ter keuze gegeven! Terug, dat is op het stelligst verboden; ter rechter- of linkerzijde, het zou nergens toe dienen, daar verheffen zich bovendien hemelhoge bergen en

rotsen, die het volk als in een vesting besluiten. Vooruit alzo-maar daar dreigt een onmetelijk watergraf, wie het wagen durft een schrede voorwaarts te zetten; daar wacht geen vaartuig, dat de overtocht voor een enkelen mogelijk maakt; daar is geen weg, want de eindpaal van alle hoop op verlossing is hier? "Wat roept gij tot Mij-voortgaan," spreekt de stem van Jehova. "Ik heb aan de zee gezegd, dat zij een pad als van graniet u zou banen!" O, wat moet het voor Mozes geweest zijn, werkelijk de éérste schrede op dat nog nooit bewandeld spoor in het hart van de baren te zetten; wat voor Israël achter hem te gaan, vergezeld van al wat het dierbaars heeft, voortgedreven als door een onweerstaanbare hand, indien mogelijk Farao ontweken, maar verhoedt God het niet, de dood in het aangezicht! Ja, wel mocht de gewijde dichter betuigen: "O God, uw weg was in de zee, en Uw pad in de grote wateren, en Uw voetstappen werden niet bekend" (Psalm. 77:20). Maar wel mogen wij hier ook, bij duizendvoudige verscheidenheid, de gelijkenis vinden met de baan, waarop de Heere u en mij bij vernieuwing tot voortgaan roept. Die weg zelf, hij is in de hoofdzaak even eenvoudig, even moeilijk, en toch ook wederom even zeker, als het pad, dat hier Israël wacht. Stelt u voor, dat Israël, door het denkbeeld van voortgaan midden door de baren verschrikt, zich tijdig bezonnen en de terugtocht beproefd, of ter rechter- en ter linkerzijde naar een gleuf in de bergen gezocht had, om het naderend verderf te ontsluipen, het zou naar het oordeel van alle natuurlijke mensen, uiterst verstandig gehandeld hebben, en toch het ware zijn graf in de kaken gesneld! De weg door de zee is veel veiliger dan de weg langs het rustige strand, zodra het slechts blijkt dat God ons op de eersten wil zien; want onze veiligheid hangt niet af van de baan, maar van de gids, die wij kiezen. Juist, waar Jona Nineve ontvluicht en zijn veiligheid in Tarsis wil zoeken, zit hem het gevaar van de dood op de hielen; en integendeel, waar Paulus, door de Heer naar Rome geleid, moedig de Euroclydon en alle andere stormen trotseert, gaat het schip, maar niet zijn leven verloren. Veel beter met God op een schijnbaar hopeloos spoor, dan zonder God, of tegen Zijn wil op een effen pad, dat vlees en bloed ons ontsloot. Daar is geen gevaar, omdat Zijn hoge hand ons beveiligt; duizenden zien wij ter rechter-, tienduizenden ter linkerzijde vallen, zonder dat het kwaad ons nabij komt. Zelfs ons leven is niet bedreigd, waar het in de dienst van God wordt gewaagd, want-het is naar waarheid gezegd-wij zijn onsterfelijk, zolang wij hier noodzakelijk zijn..

Tegenover het roepen van Mozes en het murmureren van de Israëlieten stelt God Zijn bevel, en vraagt onvoorwaardelijke geloofsgehoorzaamheid..

16. En gij, 1)wanneer gij aan de oever zult gekomen zijn, hef uw staf op, en strek uw hand uit over de zee, en klief deze, opdat de kinderen van Israël door het midden van de zee gaan op het droge.

1) Al de nadruk valt op het woordje "gij," als om Mozes zijn bijzondere roeping aan te wijzen. De kinderen van Israël moeten voortgaan tot aan de oever van de zee, en hij is geroepen, de staf uit te strekken over de zee, opdat in de voortgang van de Israëlieten geen oponthoud zou zijn..

17. En Ik, zie, Ik zal terwijl gij in Mijn kracht de weg voor Israël baant, het hart van de Egyptenaren verstokken,

1) dat zij na hen daarin gaan, om hun voornemen tegen u toch ten uitvoer te brengen, ondanks het duidelijk teken, dat gij onder de bescherming van de Almachtige staat; en Ik, wanneer zij zo ver in hun ongeloof en hun verharding zijn voortgegaan, zal, door de wijze van Mijn gericht, verheerlijkt 2) worden aan Farao en aan heel zijn leger, aan zijn wagens en aan zijn ruiters.

1) Wederom verzekert God, opdat Hij zijn Macht des te meer luister bijzette, dat Hij de Egyptenaren zal verstokken, opdat zij zich, als het ware tot het verderf overgegeven, midden in de zee zouden werpen. Wat zij zeker nooit zouden gedaan hebben, indien niet hun harten van Godswege daartoe waren bestuurd, omdat het hun niet verborgen kon zijn, dat de doortocht aan de Israëlieten, door een buitengewone gunst was gebaad, waaruit zij konden opmaken, dat zij voor zich met de elementen te stijden zouden hebben. Alzo, nooit hadden zij de zee, welke zij als het ware gewapend tegen zich zagen, durven ingaan, indien zij niet van Godswege verblind waren geworden..

2) De verheerlijking zou hierin bestaan, dat Zijn Souvereine Opperheerschappij zou worden erkend, Zijn Almacht groot gemaakt en Zijn rechtvaardigheid geprezen. "Aan zijn wapens en aan zijn ruiters" is nadere verklaring van, "heel zijn leger."

18. En de Egyptenaars in het bijzonder, onder welke zo vele tekenen en wonderen geschied zijn, zullen weten, wat zij nog altijd niet hebben willen erkennen, dat Ik de HEERE ben, de enig ware en almachtige God, wanneer Ik verheerlijkt zal worden aan Farao, aan zijn wagens, en aan zijn ruiters.

Met de dood in de Rode Zee zou de kracht, om tegen de Heere op te staan, geheel en al gebroken zijn. Het laatste bedrijf zou voorgoed een einde maken aan Egypte's verdrukking ten opzichte van Israëls volk, maar ook het voor aller oog openbaar maken, dat niet de afgoden van Egypte, maar de God van de Hebreëen, de God van Israël, de enige ware God is, die Zijn Verbond gedenkt..

II. Vs.19-31. De wolkkolom verheft zich, en plaatst zich achter de kinderen van Israël, om als duistere wolk de Egyptenaars van hen af te houden, en als lichte wolk hen ook 's nachts te verlichten. Nu strekt Mozes zijn staf over de zee; een sterke oostenwind scheidt de wateren van elkaar, en Israël gaat droogvoets door de zee. Ook Farao met zijn paarden en ruiters gaat daar in, om hen te achtervolgen; doch de Heere, als zij midden in het water zijn, verschrikt hen, en brengt hen in verwarring; als zij nu haastig omkeren laat hij het water over hen komen, waarin zij allen omkomen.

19. En de Engel van God, 1) die tot hiertoe in het zichtbaar teken van de wolk- en vuurkolom (hoofdstuk 13:21 vv.) voor het heer van Israël ging, vertrok, en ging achter hen; 2) de wolkkolom, die hen vergezelde en omgaf, vertrok ook van hun aangezicht, en stond achter hen.

1) Wie in hoofdstuk 13:21 Jehova werd genoemd, wordt hier "de Engel van God" genoemd, omdat Hij de Leidsman van het volk van God was. Vroeger had Jakob Hem genoemd de

Engel van de Verlossing. Later krijgt Hij bij Jesaja de naam Engel van het aangezicht en bij Maleachi Engel van het Verbond. De Heilige Geest verklaart ons, door de Apostel Paulus 1 Corinthiers 10:4), dat Hij geweest is, de eniggeboren Zoon van God, de tweede persoon van het Goddelijk Wezen..

2) Met het stoffelijk oog zag men slechts de wolk op deze wijze van standplaats veranderen; maar door het geloof wist men, dat in en met deze de Heere zelf zich om Zijn volk legerde, en het in de rug bedekte..

De bedoeling is duidelijk. Achter in de rug waren de vijanden. Weldra, aan de spits van het leger, bij de ingang van de Schelfzee, had de Heere Mozes geplaatst met de staf in zijn hand, uitgestrekt over de zee, om een pad midden door de wateren te banen. De achterhoede was niet gedekt. De Heere toont daarmee, dat Hij zowel de voor- als de achterhoede van Zijn volk zal zijn. Daarom, waar de Heere als Engel van God de achterhoede dekte, om Israël te beschermen tegen de vijanden, daar verplaatst zich ook het zichtbaar teken van Zijn tegenwoordigheid, de wolk- of vuurkolom. Hij zelf ging, ten opzichte van zijn werkingen, achteraan en beduidde dit, door het achter het volk doen staan van de wolk..

20. En zij kwam tussen het leger van de Egyptenaren en tussen het leger van Israël; en de wolk, die de gedaante van een zich ver uitstrekkende scheidsmuur aannam, was tegelijk, naar de zijde van de Egyptenaren, duisternis, zodat deze de reeds aanbreekende nacht voor hen nog donkerder maakte, en verlichtte 1) tevens naar de zijde van Israël, als een heldere wolk, de nacht, zodat de een tot de ander, (de Israëlieten en de Egyptenaren tot elkaar), niet naderde de hele nacht; want de Israëlieten, als bij dag wandelende, konden hun schreden verhaasten, terwijl de Egyptenaren, met de dichtste duisternis voor zich, zich slechts langzaam konden voortbewegen.

1) In het Hebreeuws Wajehi haanân wehachoschek wajaer. De wolk was er deels duisternis, deels verlichting. Voor de Israëlieten gaf zij licht, voor de Egyptenaren vermeerderde zij als het ware nog de duisternis. Het teken van Gods zichtbare tegenwoordigheid maakt aldus scheiding tussen de ongelovige wereld en het volk van God. Zo is het met ieder teken van God, met het Sacrament, zo is het met heel het Evangelie. Woord en teken beide maken scheiding. Het Evangelie is een reuk van dood ten dode, of een reuk van leven ten leven..

21. Toen Mozes¹⁾ zijn hand, waarin hij de staf van God had, uitstreekte over de zee, zo deed de HEERE 2) de zee weggaan, de wateren wegvloeien van de plaats, waar een open weg moest gevormd worden, door een sterke oostenwind, die van de tegenoverliggende oever af de watergolven verdeelde en wegdroef, en ze zo die gehele nacht van elkaar hield, a)en Hij maakte door deze hete en verzengende wind de zee droog, b)en de wateren werden alzo gekleefd, 3) dat zij door de gehele breedte van de zee, deels naar het noorden, deels naar het zuiden heen, bleven staan Jozua 3:16), en in het midden een brede straat vrij lieten.

a) Psalm. 66:6 b) Jozua. 4:23 Psalm. 78:13; 106:9; 114:3.

1) Vrij en gemakkelijk kon het volk 's nachts overgaan, omdat de vuurkolom dat gedeelte met haar glans verlichtte. En zeker niet in één uur of twee kon zo grote menigte het tegenoverliggende land bereiken. Van de schemering daarom tot tegen het aanbreken van het morgenrood hebben de Israëlieten de doortocht volbracht. Weldra hebben de Egyptenaren, terwijl de weg hun bekend was, opdat zij de achterhoede zouden aanvallen, zich gehaast, om hen te volgen. Ofschoon nu bij dit wonder geen opsieringen worden gebruikt, om het breed uit te meten, toch moet het blote verhaal ervan een krachtige indruk geven. En alzo is het meer sober gesteld, dan dat het met schelle kleuren en grote omhaal van woorden werd geschetst, om de gemoederen in beweging te brengen. Wie nu, om tot de grootste bewondering van de goddelijke kracht voortgesleept te worden, zou luidklinkende uitroepen verlangen, waar hij op eenvoudige en met weinige woorden hoort verhalen, dat de zee door de staf van Mozes gespleten is, dat een ruimte droog werd, zoveel als voor de doortocht van het volk voldoende was; dat zeer hoge muren van wateren aan weerszijden als sterke rotsen bleven staan? Met voordacht heeft hij daarom de zaak zelf, ontbloot van alle opsmukking door woorden, voor ogen gesteld. Evenwel, kort daarop heeft hij haar naar waarde in een lied verheerlijkt, en is zij gedurig bij de profeten en in de psalmen hoog verheven..

2) Gelieve hier wel te onderscheiden tussen de eigenlijke Werker van dit wonder, de Lastgever daartoe "de Heere," en tussen de lasthebber, die middellijk werd gesteld, om het teken voor het begin van het wonder aan te geven, namelijk Mozes. Wil ook wel onderscheiden datgene, wat werd gebruikt als middel van medewerkende oorzaak, namelijk de oostenwind, en dan de zee, die, als voorwerp van de wonderdoende macht van God, als vanzelf terugweek. Uitdrukkelijk wordt gezegd, dat noch de over de zee uitgestrekte hand van Mozes, noch de oostenwind, die over haar oppervlakte blies, noch de zee, die droog werd, dit alles veroorzaakten. Wel is het "de Heere," die de zee deed weggaan, op Zijn machtwoord en door Zijn kracht. Wij hebben hier wel degelijk met een wonder, en niet met enig natuurlijk te verklaren verschijnsel van sterke eb en vloed, te doen. Dat spreekt de Schrift ook duidelijk uit, zowel hier in de onloochenbare uitdrukkingen en in de opmerkelijke volgorde van de handelingen, als later nog in Mozes' lied door de zinrijke woorden: "de stromen hebben overeind gestaan, als een hoop, of als een steile wand; de afgronden zijn stijf geworden in het hart van de zee" (Ex.15:8). Dat geschiedt door geen eb. Ook wordt daarin het gehele machtige werk aan de Heere alleen en aan diens wonderdoende macht toegekend. En laat ons daarbij niet vergeten, dat wij in het lied van Mozes, met zijn overoude taalvormen en eigenaardige beelden en beschrijvingen, een kennelijk echt en met de gebeurtenis zelf gelijktijdig ontstaan stuk bezitten..

Hoe duidelijk en helder doet de heilige Schrijver hier uitkomen, dat hij slechts een gering instrument was in dienst van de Heere, en dat dit grote wonder, hetwelk hij beschrijft, niet aan zijn macht en wijsheid, maar alleen aan de macht en kracht van God moest worden toegeschreven. Hij is dienaar, maar de Heere is enig en alleen de bewerker van het wonder..

3) In Hand.7:35 Hebr.11:29 Boek der wijsheid, waar onze geschiedenis wordt aangehaald, heet deze zee de Rode. Waarschijnlijk draagt zij deze naam door de roodgekleurde bladeren van het daarop drijvende zeegras, dat onder andere ook aan de kusten van de Middellandse Zee en in de straat van de Darnellen (Hellespont) gevonden wordt. Eigenlijk bedoelt men

onder de naam "Rode Zee" de gehele tussen Egypte en Indië zich bevindende (Erithreïsche) zee, met de beide golven, de Arabische in het westen en de Perzische in het oosten. De Arabische golf, die Egypte en Ethiopië van Arabië scheidt, verdeelt zich dan weer (zie Ex 2.15) in twee bochten, welke het schiereiland van Steenachtig Arabië insluiten; de westelijke of Heroöpolitaanse golf, eveneens wegens het veelvuldige zeegras de Schelfzee genaamd (hoofdstuk 10:19 Numeri. 14:25), heeft de eigenaardigheid, dat eb en vloed zich hoog tot aan het noordelijkst einde uitstrekken. Men heeft nu aan deze natuurverschijning gedacht, en het door Mozes vermelde wonder natuurlijk zoeken te verklaren. Zulk een verklaring stuit echter op zó vele spraakkunstige en zakelijke moeilijkheden, dat zij geheel onhoudbaar is (bij de eb, die nooit zolang aanhoudt als hier nodig was, zodat reeds een wonderbare versterking moet worden aangenomen, staan de wateren niet aan beide zijden, maar trekken zich naar het zuiden terug; en moet nu verder voor de oostenwind een noordenwind aangenomen worden, bovendien blijft bij de eb de waterstand altijd nog van twee voeten); theologisch is zij geheel en al af te wijzen. "De verlossing en bevrijding van het volk van God is het hoogste en het laatste werelddoel, de hoogste en laagste wereldwet; aan dit doel en deze wet moeten niet alleen alle andere doeleinden en wetten ten dienst staan, maar zij moeten ook hieraan verbroken worden en ten onder gaan, opdat de genade als de alleen blijvende en eeuwige macht openbaar wordt. Wie de zaak zo beschouwt, voor hem is het een wonder, waarbij de wet van de natuur overtreden wordt, gerechtvaardigd, en hij mag en kan zich op geen andere wijze de verlossing van Israël denken; wie echter daarbij blijft staan, dat het water volgens de wet van zwaarte en vloeibaarheid niet gescheiden kan worden noch blijven staan, die blijft in de krachten en wetten van de natuur, in de macht van de Egyptische goden, en moet in de wateren omkomen, zoals farao; want het is waar wat Luther (bij Genesis 1:1) zegt: "Wat is ons hele leven op aarde anders dan een tocht door de Rode zee, waarin aan beide zijden het water verheven staat, zoals twee hoge muren?" Zo min wij ons de wolkkolom als rook uit een schoorsteen, of de vuurkolom als een haardvuur kunnen denken, evenmin zal de sterke oostenwind, waardoor Jehovah de zee laat weggaan, een gewone wind geweest zijn. Jehovah maakt Zijn Engelen tot winden (Psalm. 104:4), en zodanig een met pneumatische (geestelijke) kracht toegeruste wind heeft wel zo veel macht over het element water, dat dit uit elkaar moet gaan, om voor de legerscharen van God een baan te maken."

Moeilijk is het, het punt te bepalen, vanwaar de kinderen van Israël de Rode Zee zijn doorgegaan, daar de tekst hierover geen aanwijzingen geeft. Volgens de overlevering zijn zij boven Ayun Musa (bronnen van Mozes) op de oostelijke oever aan land gekomen; daar nu het achterste gedeelte van hun leger zich waarschijnlijk in die streek bevond, waar nu Suez legt, diegenen echter, welke het meest de naijlende Egyptenaren nabij waren, zonder twijfel het eerst in de droog geworden zee intraden, en de wolkkolom farao's leger zolang terughield tot ook de vorsten aan de voet van Atakah gelegeerde gedeelte, ingegaan waren, zo is voor de weg om door te trekken een schuine lijn in zuidoostelijke richting gegeven. Hierdoor had de weg aan de ene zijde nog altijd geen zo grote breedte, dat het gehele leger van Israël het niet in acht uren, van ongeveer 9 uur 's avonds tot 5 uur 's morgens had kunnen afleggen, dat het waarschijnlijk wel zo breed was, dat ongeveer duizend man naast elkaar konden gaan, en daar juist beneden Suez de golf zeer smal (3450 voet breed) is; aan de andere zijde daarentegen had hij ook de nodige lengte, om Farao's wagens en ruiters, die zich juist in het midden van de zee bevonden, toen de Heere hen verschrikte en tot omkeren noodzaakte (vs.24 vv.), in zijn

golven te begraven. Dan moet het echter niet een eigenlijke oostenwind maar een zuidoostenwind geweest zijn, die de wateren van elkaar scheidde. Dit aan te nemen is niet in strijd met de Bijbelse tekst, daar de Hebreeuwse taal slechts voor de 4 hemelstreken eigen namen heeft, en de bijzondere richtingen als noordoost, zuidoost enz. niet nader aanduidt..

22. a) En de kinderen Israël zijn, door het geloof (Hebr.11:29) gegaan in het midden van de zee, op het droge; en de wateren waren hun een muur, aan hun rechter- en aan hun linkerhand.
1)

a) 1 Kor.10:1

1) Deze tocht door de zee geschiedde in een donkere nacht, en niet wanneer de maan scheen, want het was zeven dagen na volle maan, zodat zij geen ander licht hadden, dan hetgeen van de vuurkolom voortkwam. Dit maakt die tocht ijselijker, maar, waar God ons leidt, zal Hij ons lichten, waar wij Zijn geleide volgen, zal het ons aan geen vertroosting ontbreken. Dit is geschied en aangetekend ter aanmoediging van Gods volk in alle eeuwen, om in de grootste benauwdheid op Hem te vertrouwen..

Zij geloofden als zij door de Rode Zee gingen. Want zij geloofden niet alleen in het algemeen, dat God hun God was, gelijk Hij hun vaders beloofd had, maar zij geloofden ook, dat God met hen zou zijn, en hun leven bewaren in het midden van de Rode Zee. Een treffend stuk. Zij geloofden, om zo te zeggen, in het midden van hun graven, (want zo moest de Rode Zee wel genoemd worden), dat God hen het eeuwige leven zou geven en hen veilig door de Rode Zee zou geleiden, en van hun vijanden redden.

Waarom gevreesd, de weg te bewandelen, die God u wijst, het werk te doen, dat Hij gebiedt? Als Gods Almacht wateren tot beschermende muren maakt, waar is dan gevaar?.

23. En de Egyptenaars, de wolk, achter welke zij wisten, dat de kinderen van Israël verborgen waren, nawandelende, vervolgden hen, en gingen het water in, 1) geen gevaar vrezende, achter hen, al de paarden van Farao, zijn wagens en zijn ruiters, en zij kwamen zo in het midden van de zee,

2) ten tijde dat Israël behouden de tegenoverliggende oever bereikt had.

1) De grote dwaasheid van Farao was, dat hij hetzelfde beproefde als de Israëlieten, maar daarvoor het bevel van God miste. Daarom was voor hem een roekeloze daad, wat voor de Israëlieten een geloofsdaad was. Zonder bevel van God, maar ook zonder op Zijn bescherming te kunnen hopen, gaat Farao de Rode Zee in. Een bewijs, dat de Heere hem geheel en al aan zichzelf heeft overgegeven..

2) Dat is zo geheel de handelwijze van de verstokte en onboetvaardige zondaar: blind rent hij in zijn verderf, in zijn overmoed er niet aan denkende, hoe spoedig Gods toorn en wraak hem nijd kan..

24. En het geschiedde in dezelfde morgenwake, tussen 2 en 6 uur 's morgens (zie "Ex 12.3), en wel in het vijfde of zesde morgenuur, dat de HEERE opeens met toornige blik in de kolom van het vuur en van de wolk zaga) 1) op het leger van de Egyptenaren, en Hij verschrikte 2) het leger van de Egyptenaren, 3) daar het licht plotseling door de donkere wolk heenbrak en Hij hen zien liet, op welk een plaats zij zich bevonden, midden in de zee, links en rechts door hoge watergolven omgeven.

a) Genesis 18:4

1) Dit zien had ongetwijfeld iets bijzonders in. Het was een opzettelijk zien, omdat er voor de Heere God overigens niets naakt en verborgen is. Er wordt hier duidelijk gezegd, dat de Heere zag in de kolom van het vuur en van de wolk. Daarom kan men niet anders denken, als dat de Heere plotseling de lichtzijde van de vuurkolom naar de Egyptenaren wendde, waardoor zij geheel en al in verwarring raakten, omdat de Heere God voor de goddelozen is een verterend vuur. Hetzelfde woord wordt ook gebruikt in Genesis 18:4 ten opzichte van Sodom en Gomórra..

2) Ten eerste opende Hij hun de ogen, dat zij te laat zagen, waartoe hun woede hen gedreven had; vervolgens, opdat zij zouden voelen, dat zij niet met de mensen, maar met God oorlog voerden. En zo verplet waren zij door de plotselinge verwarring, dat zij niet te rechter tijd naar het strand terug konden vluchten. Want daarom werden zij midden in de zee in het nauw gebracht, omdat de schrik bij hen alles in verwarring bracht, omdat zij merkten, dat God hun tegenstander was. Zij zagen wel, dat er niets veiliger was, dan terug te wijken, omdat God voor Israël streed, maar omdat zij met schrik waren vervuld, was er geen denken aan, om voort te gaan, of liever, omdat de een de ander in de weg stond, heeft de zee allen verzwolgen..

Wij hebben hier te denken aan een geweldige schrik, welke de Heere in de harten van de Egyptenaren uitstorte, niet zo zeer door donder en bliksem, gelijk sommigen willen, maar door een inwendige werking van het hart, veroorzaakt door het op hen nederzien in de vuur- en wolkkolom. Aan een schrik in nog heviger mate, als de Syriërs overviel bij de belegering van Samaria in de dagen van Elisa. De Psalmist beschrijft op dichterlijke wijze wat hier plaats vond (Psalm. 78:17-20)

3) Roept niet te spoedig van overwinning, ongelovigen! wanneer de geest van uw ontkenningen terrein wint en de menigte, die in Gods wonderen gelooft, voor u heen vlucht. De duisternis, over u gebracht, zodat gij de wonderen verloochenen kunt, zal straks door het licht van de verpletterende Majesteit van God worden weggenomen, en het eerste wonder, dat gij erkennen moet, zal zijn, om u te verdelgen. Beroemt u niet te spoedig, werkers van de ongerechtigheid, als gij het vermogen vermenigvuldigt en uw wandaden u gelukken. God leeft!.

25. En hij stootte de raderen van hun wagens weg, en deed ze moeilijk voortvaren; 1) de schuw en wild geworden paarden renden met de wagens in elkaar; de raderen werden van de assen afgedreven, zodat zij niet meer van hun plaats konden. Toen zeiden de Egyptenaars:

Laat ons vluchten van het aangezicht van Israël, want de HEERE strijdt voor hen tegen de Egyptenaars. 2)

1) De raderen werden dus van de assen afgedreven, door een bijzondere almachtige werking van God. Wij hebben hier niet te denken aan een bloot natuurlijke oorzaak, maar aan een buitengewone openbaring van Gods kracht. Door de schrik van de Heere werd mens en dier beangst en beroerd, en raakte alles in verwarring. Het was een bijzondere openbaring van Gods strafoefenende gerechtigheid. "En deed ze moeilijk voortvaren," of, maakte, dat zij met moeite reden..

2) Er wordt gevraagd, hoe Mozes dat wist, omdat allen in de zee zijn omgekomen. Vooreerst moet men niet voorbijzien, de ingeving van de Heilige Geest, maar dan ook niet over het hoofd zien, hoe hun angstgeschrei ongetwijfeld tot Mozes is doorgedrongen. In het ondergaan van Faraó en zijn leger worden de Egyptenaars gedwongen, de almacht en liefde van God voor zijn volk getuigenis te geven..

Nu eerst zien zij dat de Heer tegen Egypte is, maar het is te laat; heden, indien gij Zijn stem hoort, zo verhardt uw hart niet..

26. En de HEERE, voor wie dit vluchten geenszins genoeg was, maar die Zijn naam nog verder aan de Egyptenaren verheerlijken moest, zei tot Mozes: Strek uw hand, met destaf wederom uit over de zee, dat de wateren terugkeren naar hun plaats, en zo komen over de Egyptenaars, over hun wagens en over hun ruiters.

Hier verhaalt Mozes, dat de zee niet minder in het verderven van de Egyptenaren het bevel van de Heere heeft gehoorzaamd, als toen zij zo-even aan het volk de doortocht had toegestaan. Want nadat Mozes zijn staf had opgeheven, zijn de wateren weer teruggekeerd in hun plaats, evenals zij eerder tot hopen verzameld waren. De Egyptenaren hadden nu wel berouw over de zinneloosheid van hun vorst en hadden besloten, als door de macht van God overwonnen, na de kinderen van Israël verlaten te hebben, naar huis terug te keren. Maar God, die hen wilde vernietigen, heeft hun verderf op het ogenblik zelf besloten. En nu, opdat wij zouden weten, dat het een in het oog vallend wonder was, beschrijft Mozes nu nauwkeurig wat er voorviel. Hij zegt nu, dat het toen dag begon te worden, zodat het volle licht aan de ogen van de toeschouwers de gehele zaak toonde. Want wel waren 's nachts de wateren tot twee hopen staande, maar de vuurkolom, welke bij de Israëlieten licht was, en toonde hun duidelijk de weg, liet niet toe, dat de weldaden Gods verborgen waren. Bij de Egyptenaren was het juist andersom. En alzo moesten zij niet alleen overdag omkomen, maar moest ook door het licht van de zon hun ondergang voor aller oog zichtbaar gemaakt worden. Dit ook doet hij, om te getuigen van de macht van God, omdat, terwijl zij poogden te vluchten, God hen zo openlijk slaat en treft, alsof zij zich met opzet zelf onderdompelden..

27. Toen strekte Mozes van de tegenoverstelde oever zijn hand uit over de zee; en de zolang teruggedrongen zee kwam weer, tegen het waken van de morgenstond, tot haar kracht,

1) met ontzettende kracht vielen de muren van water neer; en de Egyptenaars vluchtten die in het westen het eerst terugkerende wateren tegemoet, terwijl tegelijkertijd de van achter

afkomende wateren hen begroeven in hun golven; en de HEERE stortte alzo de Egyptenaars in het midden van de zee naar Zijn woord (vs.13).

1) In het Hebreeuws Leíethano, beter, tot zijn bestendige duur, tot zijn normale toestand. Wij hebben het ons zo voor te stellen, dat de Egyptenaren zich reeds dicht bij de tegenovergestelde oever bevonden. En dat nu, terwijl aan de zijde van de Israëlieten de Heere hen verschrikte, en de wateren aan de andere zijde zich begonnen te sluiten, zij de zich sluitende wateren tegemoet ijlden in hun grote verwarring, terwijl het volgende ogenblik de wateren met donderend geweld zich over hen sloten, zodat zij verdronken..

28. a) Want als de wateren terugkeerden, zo bedekten zij de wagens en de ruiters van het gehele leger van Farao, dat hen (de kinderen van Israël), achternagekomen was in de zee; 1) er bleef niet één van hen over. 2)

a) Psalm. 78:53; 106:11

1) Hier uit deze daad van Farao en van zijn volk leren wij, wanneer God de mens laat varen en hem aan zichzelf overlaat, dat hij dan anders niet doet als roekeloos heen lopen tot zijn eigen verderf. Dit is de weg en staat van al degenen, die van God verlaten worden. Dit aanmerkende, moeten wij leren, een bijzonder bijvoegsel te gebruiken in onze gebeden; wij moeten altijd hierom bidden, dat God ons nooit wil verlaten, noch verwerpen. Deze stand is vreselijker, als de staat van enig schepsel in de gehele wereld; want wanneer God de mens verlaat, al wat hij doet is, dat hij zich haast tot zijn eigen verderf..

2) Zo volkomen was de strafoefening van de Heere tegen Farao en zijn volk. Dit was als de uiterste schakel van de keten van de strafoefenende gerechtigheid van God. Bij het doden van de eerstgeborenen had de Heere getoond wat Hij kon, nl. een geheel volk doen omkomen, maar treedt nog verschonend op, (de eerstgeborene vertegenwoordigde het geslacht), hier openbaart Hij zijn volle toorn over de uitgietingen van de ongerechtigheid van een zondige koning en een zondig volk..

29. a) Maar de kinderen van Israël, die zij achtervolgden en die zij meenden zeker te zullen verslinden, gingen op het droge in het midden van de zee; en de wateren waren hun een muur aan hun rechter- en aan hun linkerhand.1)

a) Psalm. 77:20

1) Israëls doortocht door de Rode Zee is een beeld van uw leven; aan beide zijden zijn zichtbare en onzichtbare golven van ongeluk opeengehoopt; maar uw God houdt ze terug, dat zij niet over u gaan..

De wateren, die Mozes en de Israëlieten ongeschonden doorgetrokken waren, zijn het middel geweest van het verderf en de dood van de Egyptenaars, waarvan er niet één ontkomen is. Zo zal ook Gods toorn en vloek, die Christus en de gelovigen in hem ondergaan heeft, en van waaronder hij ongeschonden gekomen is, het middel zijn, om satan en zijn engelen,

bovendien alle verworpingen te storten in eeuwig verderf, waaruit voor geen van de vaten van de toorn ontkoming wezen zal..

Tegenover de ondergang van Farao met zijn leger stelt de Heere hier de volkomen redding van Zijn volk. Zijn macht in het verschrikken van de Egyptenaren stelt Hij tegenover Zijn macht tot bewaring van de kinderen van Israël. De zee, die weer kwam tot haar kracht, tegenover de wateren, die stonden als een muur aan hun rechter- en linkerhand..

30. Alzo verlost de HEERE Israël op die dag, 1) de zevende van het Paasfeest, uit de hand van de Egyptenaren; en Israël zag, als de morgen aangebroken was, de Egyptenaren dood aan de oostelijke oever van de zee, 2) waarheen de westenwind (vs.27) hun lijkendreef.

1) De Joodse overlevering heeft vanouds af daaraan vastgehouden, dat de uittocht, die de 15 Nisan begon, op de 21e dag van diezelfde maand met de doortocht door de Rode Zee volbracht is. Deze berekening heeft veel voor, hoewel de tekst daarvan niets zegt; de zeven feestdagen van de ongezuurde broden hadden dan benevens de heiligheid van het getal "zeven", ook een geschiedkundige oorsprong, gelijk dan ook "het ideaal normative moment (hetgeen voor de gedachten als een toonbeeld geldend is) in de voorspelling en openbaring meermalen met het accidenteel-historische (geschiedkundig bijkomende) in de loop van de gebeurtenissen van de heilige geschiedenis overeenkomt; een overeenkomst, die de opmerkelijke beschouwer van het goddelijk bestuur in de geschiedenis de weldadige indruk van volle overeenstemming en juistheid ook in het toevallige en in nevenzaken schenkt." Wanneer de Joodse overlevering dan bovendien beweert, dat de 21 Nisan in ieder jaar een Zaterdag geweest is, zo past dit zeer goed bij hetgeen de Heere in Deuteronomium. 5:15 zegt, hoewel de plaats niet op zichzelf een bewijs voor de onvoorwaardelijke juistheid van deze bewering geeft. Het past ook voortreffelijk bij de nieuwtestamentische geschiedenis, want de dag van de uittocht uit Raméses (hoofdstuk 12:47) valt dan op een Zondag, op welke dag Christus 's morgens uit het graf opstond..

Ziet bij elke verlossing hebben wij op deze onderscheiden dingen acht te geven. Hoe wij verlost zijn? door de Almachtige hand van God; waarin de verlossing eigenlijk bestaat: in een uitleiding en redding; wanneer deze is geschied, op de juiste tijd, door God zelf van eeuwigheid bepaald en in de volheid van de tijd gewerkt. Daarbij mogen wij niet vergeten op Hem te letten, die ons verlost. Geen mens als Mozes, geen uitnemend leider en leraar, geen verschrikkende stormwind, geen wijkende zee is de oorzaak van onze redding: maar de Heere alleen..

2) Ook dit was een zeer grote straf voor de Egyptenaren, die schatten ervoor over hadden, dat hun lijken werden gebalsemd. Nu werden hun dode lichamen de roofvogels en het roofgedierte ten prooi gegeven. Zo triomfeerde de Heere voor aller oog over alle goden van Egypte..

31. Ook zag Israël de grote hand, 1) die de HEERE aan de Egyptenaren bewezen had; en het volk, diep getroffen over dit gericht, dat zijn vervolgers getroffen had, en over het wonder van de redding, dat zij zelf hadden ondervonden, vreesde 2) de HEERE, en geloofde 3) in de

HEERE, en in Mozes, 4) zijn knecht; zij hadden tochgezien, hoe de Heere door hem de watergolven verdeeld had, en door hem over de Egyptenaars terug had laten komen.

1) Onder "de grote hand" wordt zonder twijfel de almacht van de Heere verstaan..

2) Vrees wordt hier voor ontzag genomen, welke het volk bij hun plicht hield. Want niet alleen, dat zij met vrees werden aangedaan, maar ook zijn zij ertoe gebracht, om zich aan God, wiens goedheid zij op een liefelijke en aangename wijze hadden ervaren, over te geven. En ofschoon deze vroomheid niet van aangeven duur is geweest, tenminste bij een zeer groot deel, toch mag men geloven, dat bij enige weinigen zij wortel heeft geschoten; omdat er altijd enig zaad is overgebleven, en niet bij allen de herinnering aan deze weldaad geheel en al is uitgeblust..

3) Bij zeer velen was dit een tijdgeloof, gedwongen als zij ertoe werden, door het zien van de grote hand van God, maar bij anderen hield dit geloof stand. Gods einddoel was nu in beginsel bereikt, nl. de verheerlijking van Zijn Naam en het vertrouwen op die Naam, door en bij het volk Israël. De doortocht door de Rode Zee is een symbool van de verlossing. Israël wordt daardoor van de wereld afgescheiden en alzo tot een volk van het Verbond, van het eigendom gemaakt (1Kor.10:1,2). De verlossende daad van God gaat aan de wetgeving vooraf. Deze daad van God wordt van de zijde van de Israëlieten in het geloof aanvaard. (Hebr.11:29).

4) Voor de eerste maal wordt Mozes de knecht des Heeren genoemd, een uitdrukking, die later zijn blijvende titel geworden is. Deze naam duidt deels de man aan, die de wil van God uitvoert, of er naar streeft, om die te volbrengen, deels hem, aan wie de uitvoering van een bijzondere goddelijke opdracht toevertrouwd is. In de eerste zin wordt die naam gebruikt van de dienstbare Hemelgeesten (Job4:18), van Job (hoofdstuk 1:8; 2:3; 42:7 vv.), van het volk Israël (Leviticus. 25:42,55 Jesaja. 41:8; 44:1 vv.); in de tweede zin van Mozes (Numeri. 12:7 vv. Jozua. 1:2,7; 2 Koningen. 21:8, van Jozua (hoofdstuk 24:29 Richteren. 2:8), van profeten Jesaja 20:3 Jer.7:25), van koningen (2 Samuel 3:18; 2 Kron.32:16, of van andere theocratische gewichtige personen Jesaja 22:20 Hagg.2:24), zelfs van heidense vorsten (Jeremia. 25:9). Het is een zeer eervolle titel, die niet slechts gehoorzaamheid jegens de Heere, maar tevens de goddelijke verkiezing en bijzondere voorzorg uitdrukt, terwijl alleen diegene de knecht des Heeren zijn kan, die de Heere zelf daarvoor verklaard en daartoe gemaakt heeft..

HOOFDSTUK 15.

LOFZANG VAN MOZES, BITTER WATER ZOET GEMAAKT.

I. Vs.1-21. Het geloof, gesterkt door de ondervonden wonderen van Gods hulp, stort zich in een triomflied van dankbaarheid uit, dat op de plaats zelf uit het hart van Mozes, vol heilige, dichterlijke geestdrift, als uit een frisse bron ontsprong. Door hem aan het volk voorgezegd, wordt het door een koor van mannen gezongen, waarop Mirjam antwoordt, verenigd met een koor van vrouwen, begeleid door trommels en in reien. Het lied, gemakkelijk te verstaan, prijst de grote dingen, die God in de afgelopen nacht gedaan heeft, om Zijn gericht over Zijn tegenstanders te houden, en Zijn volk te verlossen; vervolgens ziet de zanger met vrolijk vertrouwen in de nabije toekomst van Israël, zelfs in de tijd van de eeuwigheid (vgl.Psalm. 114).

1. Toen, 1)op de morgen na die roemrijke redding, zong Mozes, en onder zijn leiding, de kinderen van Israël de HEERE dit lied, en spraken, zeggende: a) Ik zal de HEERE zingen, 2) want b) Hij is hoog verheven!3) Het paard en zijn ruiter heeft Hij in de zee geworpen. 4)

a) Psalm. 106:12 b) Jesaja. 57:15

1) Dit lied nu brengt Mozes niet slechts voor tot getuigenis van zijn dankbaarheid, maar ook tot bevestiging van de geschiedenis. Want hij geeft de Israëlieten niet in de mond, wat zij gezongen hebben, omtrent een onbekende zaak, maar hij plaatst hen als openbare getuigen voor het voetlicht, opdat alle geslachten zouden weten, dat niets tot dusverre geschreven is, hetwelk niet als uit één mond zes maal honderdduizend man verklaarde en tegelijk met hen hun vrouwen en kinderen. Daarom gaat Mozes hen, volgens zijn roeping en plicht, voor, maar door het mede instemmen van het volk, is de goedkeuring erop gevolgd, die meer gewicht in de schaal legt, dan alle tegenspraak..

Dit lied bestaat uit twee grote delen; in het eerste wordt de Redder bezongen (vs.1-10), en in het tweede het geredde volk (vs.11-18)

2) Wie verlost is, is verheugd, is dankbaar, is in een opgewekte stemming, en wil zingen, en zingt werkelijk, is het niet met de lippen, dan toch in het hart. Mocht dit slechts meer in ons gevonden worden! De kinderen van Israël nu zongen de Heer. Hij was het voorwerp van hun lied, Zijn daden het onderwerp. Trouwens de liederen van het Schrift zijn van die van de ongewijde oudheid juist daardoor onderscheiden, dat de eersten alleen God en Zijn daden, en de laatsten de mens en zijn daden bezingen..

Wat dunkt u, mijn ziel! wat is meer, verlost te zijn van de slavernij van Egypte of van die van de duivel; de ticheloven ontkomen te zijn of de hel; op reis te zijn naar Kanaän onder Mozes of naar de hemel onder begeleiding van Gods zoon? Oh, waarom is mijn wandelen geen huppelen, mijn spreken geen zingen! Zing, zing dan, mijn ziel! de Heer, en gij tienduizenden herhaalt dat lied, want de Heer heeft mijn ziel gered!.

3) Niet eigen kracht en moed zal Mozes er in verheerlijken, maar hij zal de Heere een lied zingen. Hij en Hij alleen is het waardig voorwerp van zijn lofgezangen. Waar de heiden alleen een oog heeft voor de roemrijke daden van de mens, daar zal hij de Heere verheerlijken, die het begin en de oorsprong en voleinder van alles is. In de grondtekst staat eigenlijk: "Zeer verheven is de Heere." De LXX vertaalt: Laat ons de Heere zingen, want Hij heeft zich heerlijk verheerlijkt. Het is de heilige zanger erom te doen, de verhevenheid van Jehova op het breedst uit te meten..

4) Wel blijkt hieruit duidelijk, hoe Mozes ook de strafoefenende gerechtigheid van God over zijn vijanden verheerlijkt. Hij kent niets van dat weke, dat bij velen gevonden wordt, die eigenlijk de Heere een verwijt ervan maken, dat Hij de zondaar straft..

Het flauw gevoel van Gods onkreukbare heiligheid en van de diepe strafwaardigheid van de zonde heeft bij velen het gevolg, dat zij dit lied niet mee willen zingen, maar, in plaats van bij de ondergang van farao en zijn heer te zingen: "Aldus zal God al Zijn vijanden oordelen!" zouden zij de tiran en zijn helpers graag gespaard hebben gezien. Doch de gelovige zegt: Waar God die én liefde én de volkomen rechtvaardigheid is, niet spaart, daar mag ik niet willen sparen, of ik stel mijn liefde boven de liefde van God, en dat zij verre! Ik mag wenen over degenen, die verloren gaan, gelijk de Heere weende over Jeruzalem, maar ik moet Gods oordelen, over hen goedkeuren, gelijk de Heere het deed ten opzichte van Jeruzalem." Ook de zaligen in de hemel zongen van Gods oordelen over Zijn vijanden..

2. a) De HEERE is mijn kracht 1) en mijn lied; 2) en Hij is mij tot een heil geweest; deze is mijn 3) God, daarom zal ik hem een liefelijke woning maken; 4) Hij is mijn vaders God, 5) daarom zal ik Hem verheffen!

a) Psalm. 18:2; 118:14 Jesaja. 12:2

1) Niet door eigen kracht was Israël door de Schelfzee gegaan. Gelukzalig is de mens, wiens sterkte in Jehovah is, in wiens hart de gebaande wegen zijn (Psalm. 84:6)

2) Hiermee belijden zij, dat zij voor zich van God genoeg versterking hebben verkregen, en zij voegen erbij, dat Zijn genade een hun waardige stof is voor hun lof. De slotsom is, dat zij in God sterk zijn geweest, doch dat zij niet in eigen kracht de vijanden hebben overwonnen, en dat het daarom onrecht zou zijn, om iemand anders dan God alleen te roemen. Men moet eruit opmerken, dat zij de hulp van God verbinden met zijn lof, omdat van al Zijn weldaden dit het doel is, dat wij Hem de eer toebrengen van het door ons ontvangen heil..

Eigenlijk "Mijn sterkte" en "lied.".

3) "Mijn God" en "mijn vaders God." Zo noemt Mozes de Heere, om daarmee te betuigen, dat de Heere ver boven alle goden moet geacht worden, dat alle andere goden niets zijn. Hiermee doet dus Mozes en geheel Israël belijdenis van de enige en waarachtige God..

4) Onze Statenvertalers hebben vertaald: Ik zal Hem een liefelijke woning maken. Beter is de vertaling: Ik zal Hem verheerlijken. Zo vertalen de LXX, de Vulgata.

5) Altijd verbindt de gelovige zijn heden met het verleden van zijn vaders, tot een geestelijke eenheid..

3. 1) De HEERE is een krijgsman: a) HEERE is Zijn naam. 2)

a) Hos.12:6

1) Wilt gij weten hoe Zijn geduchte Naam luidt: Jehova is Zijn Naam. Die hoogheerlijke Naam heeft Hij zelf uitgesproken, maar veel meer nog in doorluchtige krijgsdaden betoond. "De Heere is een krijgsman, een oorlogsheld, een God van legerscharen en Jehova, Jehova Zebaôth is Zijn heilige Naam." Hoort slechts wat Hij deed. Zijn daad is waardig nimmermeer vergeten te worden. "Hij heeft Farao's strijdagens en zijn gehele legermacht in de zee geworpen." Zijn Macht is onuitsprekelijk groot, want hoe geducht die legermacht was, hoe fier en moedig de hoofdliden: "Hij heeft de keur van de hoofdliden doen verdrinken in de Schelfzee." Daarin blinkt Zijn heilige Gerechtigheid uit. Want nu dekt hen de afgrond en zwaar als steen zonken zij in diepte..

2) Niet alleen dat de Heere zich als een krijgsman had geopenbaard, door farao en zijn heer te vernietigen, maar gelijk Zijn Naam, Zijn Wezen uitdrukt, zo ligt ook in de Naam alles besloten, wat lieflijk en heerlijk is voor Zijn volk, om het te verlossen van alle macht van de vijand. Daarom is Immanuël ook in Zijn lijden een krijgsman, omdat Hij wel als het Lam ter slachtbank wordt geleid, maar ook als de Leeuw uit Juda's stam heeft overwonnen.

4. Hij heeft farao's wagens en zijn leger in de zee geworpen, 1) geslingerd; en de keur van zijn hoofdliden zijn verdronken, gedompeld in de Schelfzee!

1) Eigenlijk geslingerd. Hiermee geeft de Schrijver niet alleen aan, dat het voor de Heere een geringe moeite was, om Farao met zijn zware leger te doen omkomen, maar ook, dat Hij hen zo in de diepte van de zee heeft bedolven, dat er voor hen geen mogelijkheid was om door zwemmen zich te redden. Dit wordt nog nader aangeduid door het volgende vers..

5. a) De afgronden van de zee hebben hen bedekt; zij zijn in de diepten gezonken als een steen.

a) Nehemiah. 9:11

6. 1) a) O HEERE! Uw rechterhand 2) is verheerlijkt in macht; Uw rechterhand, 3) o HEERE! heeft de vijand verbroken! 4)

a)Psalm. 118:15,16

1) Bij vs.6 begint een tweede onderdeel, dat eindigt met vs.10, waarin de Heere verheerlijkt wordt als degene, die de vijand van Gods volk verdelgt, juist wanneer hij meende, dat volk geheel in zijn macht te hebben..

2) God heeft Zijn hand slechts uit te strekken, en de zege is bevochten. Doch juist, omdat God zo snel redt, redt Hij ook zo laat. Verstaat gij dit? Als God begint te redden, dan is de redding ook geschied, daarom stelt God de redding zolang uit, opdat de druk en de benauwdheid haar werking doet; want de geneesheer laat geen trekkende pleister op het lichaamsdeel leggen, opdat het geen pijn doet, maar opdat het wel pijn doet, en trekt; trekt de pleister niet, dan is het niet goed. Zo is het ook hier; doch is de tijd van verlossing daar, dan geschiedt zij in een ogenblik. Zie het aan de vrouw, die twaalf jaar lang de vloed van bloed gehad, en alle middelen beproefd, en al haar geld uitgegeven had. Niet zodra komt haar in de gedachte, het kleed van de Heiland aan te raken, of zij doet het, en het is gedaan met haar kwaal, volkomen gedaan..

3) Tot tweemaal toe schrijft Mozes aan de rechterhand van God toe, wat geschied is, opdat men noch aan een toeval, noch aan mensenwerk zulk een groot wonder zou toeschrijven..

4) Dit slaat niet alleen op Farao, maar in het algemeen op alle vijanden van God. Voor Gods rechterhand, d.i. voor Zijn grote macht en heerschappij, moet tenslotte iedere vijand bukken en zich gewonnen geven..

Gods vijanden zijn onze vijanden. Wij moeten, wij mogen geen andere vijanden hebben. Met *onze* vijanden moeten wij ons verzoenen, maar Gods vijanden moeten wij haten. "Zou ik niet haten, die U haten, en verdriet hebben in hen, die tegen U opstaan?" vraagt David, en hij antwoordt: "Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij," (Psalm. 139:21,22). Doch wij moeten ze haten, gelijk God ze haat; met lankmoedigheid, en met de onophoudelijke toeroep: "Laat u met God verzoenen, en al waren u zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij zo rood als karmozijn, zij zullen worden als witte kool" Jesaja 1:8). Doch, wanneer zij niet anders willen dan goddeloos zijn, en, zo als faraö en zijn mannen, optrekken, om Gods volk uit te roeien of te martelen, ja dan mogen, moeten en kunnen wij ons verheugen, als God ze daarin verhindert en hen veroordeelt..

7. a) En door Uw grote hoogheid 1) hebt Gij, die tegen u 2) opstonden, omvergeworpen, 3) Gij hebt uw brandende toorn, 4) als een engel van verderf uitgezonden, die hen verteerd heeft, zoals een verterend vuur een stoppel verbrandt.

a)Exodus. 14:24 Jesaja. 5:24; 47:14 Nah.1:10

1) In het Hebreeuws Berov geoneka, eigenlijk in de volheid van Uw hoogheid..

2)"Tegen U": van Farao wordt hier gezegd tegen God op te staan. Het was, omdat hij Gods volk vervolgde. De vijanden van de Kerk zijn de vijanden van God. Daarom zegt de Heere ook: "Die u aanraakt, raakt Zijn oogappel aan." (Zacheria 2:8b)

3) Het woord in de grondtekst, wordt gebruikt bij het omverwerpen van gebouwen, en daarom ook van het vernietigen van hen, die het werk van God tegenwerken. Zie Psalm. 28:5

4) Eigenlijk uw gloed. Door de gloed van Gods aangezicht is Farao verteerd als een stoppel. Hoogstwaarschijnlijk doelt Mozes hier op het zich omwenden van de Heere in de vuurkolom..

8. a) En door het geblaas van uw neus, 1) want die stormwind was het snuiven van Uw toorn, zijn de wateren opgehoopt geworden, de stromen hebben overeinde gestaan als een hoop, zij waren opeen gehoopt tot muren tot onze bescherming; de afgronden zijn stijf geworden in het hart van de zee, 2) zodat uw volk door de diepten een vaste weg heeft gevonden.

a)Jesaja. 63:12,13 Hab.3:10 Psalm. 18:16; 78:13 Jesaja. 44:3

1) Eigenlijk door de adem van uw neus. De LXX, door de geest van uw toorn. Hier wordt bedoeld op de oostenwind, welke de Heere tevoorschijn riep, waardoor de wateren tot twee hopen stonden. De laatste woorden van het vorige vers en het eerste gedeelte van dit vers, behoren als het ware onafscheidelijk bij elkaar. Door het eerste zowel als door het laatste wordt toch uitgedrukt, hoe de Heere geheel alleen, door een enkele blik en door een enkele openbaring van Zijn toorn, farao en zijn knechten heeft vernietigd. Geen mens heeft Hem geholpen. Hij heeft zich als de volstrekt Almachtige geopenbaard. Ook in Psalm. 18:16 wordt dit beeld gebruikt..

2) Beter: de golven zijn stijf geworden in het hart van de zee. Wel beduidt het woord in de grondtekst soms afgrond, maar in de regel zoals hier (Psalm. 33:7; 78:13) en elders golven..

8. a) En door het geblaas van uw neus, 1) want die stormwind was het snuiven van Uw toorn, zijn de wateren opgehoopt geworden, de stromen hebben overeinde gestaan als een hoop, zij waren opeen gehoopt tot muren tot onze bescherming; de afgronden zijn stijf geworden in het hart van de zee, 2) zodat uw volk door de diepten een vaste weg heeft gevonden.

a)Jesaja. 63:12,13 Hab.3:10 Psalm. 18:16; 78:13 Jesaja. 44:3

1) Eigenlijk door de adem van uw neus. De LXX, door de geest van uw toorn. Hier wordt bedoeld op de oostenwind, welke de Heere tevoorschijn riep, waardoor de wateren tot twee hopen stonden. De laatste woorden van het vorige vers en het eerste gedeelte van dit vers, behoren als het ware onafscheidelijk bij elkaar. Door het eerste zowel als door het laatste wordt toch uitgedrukt, hoe de Heere geheel alleen, door een enkele blik en door een enkele openbaring van Zijn toorn, farao en zijn knechten heeft vernietigd. Geen mens heeft Hem geholpen. Hij heeft zich als de volstrekt Almachtige geopenbaard. Ook in Psalm. 18:16 wordt dit beeld gebruikt..

2) Beter: de golven zijn stijf geworden in het hart van de zee. Wel beduidt het woord in de grondtekst soms afgrond, maar in de regel zoals hier (Psalm. 33:7; 78:13) en elders golven..

9. De vijand verstomde niet voor Uw wonderen, want Gij had hem het hart verstokt; hij zei in zijn overmoed: a) Ik zal vervolgen, ik zal achterhalen, ik zal de buit delen; mijn ziel zal van hen vervuld worden; 1) ik zal mijnzwaard uittrekken; mijn hand zal hen uitroeien. 2)

a)Exodus. 14:23

1) Beter: mijn ziel (of gemoed) zal zich aan hen stillen: (nl. om de straf aan hen te voltrekken), of mijn gemoed zal zich aan hen koelen. In arren moede sprekende wordt hier de vijand voorgesteld. Alles zal in een oogwenk aflopen: het vervolgen, het achterhalen, het zijn wraak aan hen koelen, het zwaard uittrekken en het hen uitroeien..

2) In het Hebreeuws Thorischeemo, eigenlijk zal hun goederen in bezit nemen, d.i.: zal hen uit de bezittingen verdrijven, zal hen vernietigen; zo ook Numeri. 14:12. De gehele ondergang had men besloten, zodat er van Israël als volk niets zou overblijven. Als iemand macht of kracht heeft, en de vrees voor God niet in zijn binnenste woont, die roemt. Zo roemden de Egyptenaren, zo roemt nog heden ten dage ieder mens, die niet uit genade geleerd heeft, dat eigen roem bij de Heere een gruwel is..

Wie macht of kracht heeft, en God niet vreest, die roemt. Zo roemden de Egyptenaren, zo roemt nog heden ieder mens, die niet geleerd heeft, dat eigen roem een afschuw is voor God..

10. Gij die in de hemel zit, hebt gelachen met die dwaze overmoed; a) Gij hebt met uw wind 1) ten tweede maal geblazen (hoofdstuk 14:27); de zee heeft hen bedekt! zij zonken onder als lood 2) in geweldige wateren, in wateren, die in hun machtig bruisen de heerlijkheid van hun Schepper roemden.

1) Psalm. 74:13; 106:11

1) De wind wordt in het bijzonder van de Heere genoemd. 1e. Omdat deze doorgaans in de Godgewijde bladen voorkomt als een zonderling bewijs van de grootheid van Gods macht. 2e. Omdat Hij die als een bijzonder middel gebruikt, om iets uit te voeren; zoals deze ook hier geschikt was, en ook gediend had, om een grote zaak te bevorderen en uit te voeren. 3e. In het bijzonder worden zeer zware winden, winden, die de Heere ongemeen en enigszins als wonderdadig verwekt, winden van God genoemd. Zo wordt van een geweldige wind gesproken als van een wind van de Heere (Hos.13:5). Ook wordt de wind van de Heere, zoals Hij die gebruiken wil tot Zijn bijzonder voornemen, ook wel Zijn schelden genoemd..

2) Hiermee wordt aangeduid, dat het wegzinken plotseling en volkomen plaats had. Gelijk lood terstond naar de diepte gaat, zonder nog heen en weer te dwarrelen zoals steen of glas. Het woord "geweldige" duidt volgens de grondtekst aan, dat die wateren, in hun bruisen, de heerlijkheid van God verkondigden..

11. 1) O HEERE! wie is als Gij 2) onder degenen, die goden 3) genoemd worden (hoofdstuk 18:11 Jesaja. 10:6? Gij alleen zijt God! wie is als Gij, verheerlijkt in heiligheid; 4)Uw heiligheid heeft zich in die ondergang van farao verheerlijkt, Gij zijt vreselijk in lofzangen, 5)

groot is Uw roem, het voorwerp van liederen in hemel en op aarde. Gij zijt God, a) doende wonder.

a) Psalm. 72:18

1) Bij vs.11 begint het 2de hoofddeel van dit lied, en van dit 2de hoofddeel, het eerste onderdeel..

2) De gewijde dichter geeft met die uitroep te kennen: 1e. De beweging van zijn gemoed en zijn diepe verwondering, als kan hij geen woorden vinden, om de roem van zijn Goddelijke weldoener, die verheven is boven alle lof en prijs, naar waarde vermelden. 2e. Daardoor geeft hij te kennen, hoe volkomen overtuigd hij is, dat God een onbegrijpelijke en onvergetelijke heerlijkheid en majesteit bezit..

3)"Goden," niet machtigen, zoals het woord ook kan vertaald worden. In de ondergang van farao en zijn leger heeft Jehova, de Heere, getoond, dat Hij de enige God is, die wonderen doen kan..

4) In heiligheid heeft God zich verheerlijkt, toen Hij zijn strafeisende gerechtigheid aan farao oefende. Heiligheid is die deugd of eigenschap van God, waardoor Hij Zijn onkreukbare liefde toont, welke Hij heeft voor al Zijn volmaaktheden, en uit kracht waarvan, Hij niets kan dulden, dat Hem ongelijk is..

5) Een verheven uitdrukking, waardoor de dichter wil zeggen, dat de Heere zo vreselijk is en zich openbaart in Zijn woorden en daden, dat de mens als het ware met vrezen en beven Zijn lof moet bezingen; zulk een heilige vrees moet hebben voor de Heere, dat hij met het diepst ontzag vervuld moet zijn, als hij de Naam des Heeren looft..

12. Gij hebt uw rechterhand uitgestrekt, de aarde heeft hen verslonden, 1) gelijk een wild dier verslindt dat in de geopende afgrond van de zee zijn muil open doet.

1) Met deze woorden verwijdt zich de blik van de zanger tot alle wonderdaden van de Heere, welke in iedere wonderdaad, aan de Egyptenaren betoond, besloten liggen. De woorden zien niet meer op de vernietiging van farao en zijn leger. Wat Egypte ervaren heeft, dat zullen alle vijanden van de Heere en van Zijn volk wedervaren..

13. Gij leidde¹⁾ door uw weldadigheid en Gij zult het zeker verder leiden (zie "Ge 4.24" en zie "Ge 48.22), dit volk, dat Gij verlost hebt; Gij voert hen zachtjes door Uw sterkte tot de liefelijke woning van Uw heiligheid 2) naar het land Kanaän, waar Gij Uw tent zult opslaan, om daar te blijven wonen.

1) Mozes vermaant daarom het volk, dat het met sterk en opgewekt verlangen zich moet haasten naar het hun beloofde land, omdat God zijn volk niet midden in de loop in de steek zou laten, en om die reden verheerlijkt hij op bijzondere wijze de verlossing, alsof hij wilde

zeggen, dat niet zonder doel het volk uit de tegenwoordige ellende was gerukt, maar dat God, die begonnen was, ook voortdurend hun leidsman zou zijn..

2) "Tot de lieflijke woning van uw heerlijkheid" of, tot uw heilige woning. Ongetwijfeld hebben wij daaronder te verstaan het land Kanaän. Het land, dat door de openbaring aan Abraham, Israël en Jakob, een heilige plaats was, en dat straks door het heilig volk van God zou bewoond worden, waarin de Heere God zijn woning zou hebben. Zo ook belooft God (Jeremia. 50:19): "Ik zal Israël terugbrengen tot zijn woning en hij zal weiden", waarmee Hij duidelijk Kanaän op het oog heeft..

Maar God verlost niet enkel van iets, maar ook tot iets. Na ons verlost te hebben, leidt Hij ons tot de zaligheid. Eerst worden wij door Hem uit de dienstbaarheid van Egypte uitgeleid op één dag, dan in vreemdelingschap de woestijn vele jaren lang doorgeleid, en eindelijk ingeleid in het burgerschap van dat Kanaän, waarvan de druiventrossen zo zwaar waren, dat zij tussen twee mannen moesten gedragen worden. Zó volgt na de verlossing van Christus, de leiding van de Heilige Geest, en Hij leidt ons door dit leven wel zacht, maar toch krachtig genoeg, om te weten, dat Hij het is, die ons leidt, totdat Hij ons leidt in de heerlijkheid..

14. a) De volken hebben 1) het gehoord, zij zullen sidderen; smart heeft de ingezetenen van Palestina 2) bevangen, die reeds eenmaal met een inval in hun gebied bedreigd werden (zie "Ex 1.7).

a) Numeri. 22:3 Deuteronomium. 2:25 Jozua. 10:11

1) Deze lofprijzing staat in verband met de naam, die van zijn kracht uitgaat, omdat het niet mogelijk was, dat de Israëlieten, door zoveel vijandige volkstammen heen zou breken, om naar het land Kanaän te komen, tenzij God, daarin als het ware zijn macht van uit de hemel openbarende, voor hen zou strijden. Daarom opdat geen zeer grote moeilijkheden het volk zouden afschrikken, kondigt Mozes aan, dat, hoe vele en hoe sterke vijanden zich ook tegen hen zouden trachten te stellen, van Gods wege allen schrik zou ingeboezemd worden, zodat hen, verward en ontsteld, geen krachten ten dienste zouden staan om tegenstand te bieden..

Hier wordt als reeds geschied voorgesteld, wat nog moest plaats hebben. In de zin van: Volken zullen het horen, of: Volken horen het..

2)Hebreeuws: "de bewoners van Pelesh", de Pelisjthim, de Filistijnen, de bewoners van de zuidwestelijke zeekust van Palestina..

15. Die verschrikking zal van volk gaan; want de meest nabijwonende Filistijnen zullen de wonderen van God verhalen, en a) dan zullen de vorsten van Edom verbaasd wezen, die aan de andere zijde wonen (Numeri. 20:18 vv.); beving zal de machtigen van de Moabieten bevangen (Numeri. 22:1 vv.)): al de ingezetenen van Kanaän zullen versmelten 1) Jozua 2:9 vv.; 9:9).

a) Deuteronomium. 2:4

1) Gelijk was voor het vuur smelt, also zullen zij versmelten voor het vuur van Gods aangezicht..

16. a) Verschrikking en vrees zal op hen vallen; 1) door de grootheid van Uw arm zullen zij verstommen als een steen! totdat Uw volk, HEERE! daarheen doorkomt; totdat dit
2) volk door hun landen heen, doorkomt, dat Gij U van nu af tot Uw eigendom verworven hebt.

a)Deuteronomium. 2:25; 11:25

1) Hiermee wil de dichter de kleinmoedige harten van de Israëlieten met goede hoop bezielen. Hij wil hun diep inprenten, dat de Heere, gelijk Hij hen uitgered heeft, er nu ook voor zorgen zal, dat Israël in Kanaän komt. Hij zal niet aflaten van het werk van Zijn kinderen. Zo ook op geestelijk gebied, ten opzichte van alle Zijn gelovigen..

2) Dit volk werd zo-even Uw volk genoemd. Daarmee wordt nogmaals duidelijk gezegd, dat de Heere een bijzonder recht had op dat volk.

17. De kinderen van Israël, die zult Gij brengen naar het hun toegedachte land, en planten¹⁾ hen op de berg 2) van Uw erfenis, op Moria, op de plaats, die Gij, o HEERE! gemaakt hebt tot Uw woning, door hetgeen daar eenmaal geschied is (Genesis 22); met dat heiligdom, het middelpunt van Israël, hebt Gij ons volksleven daar gevestigd en vastgemaakt; dit is het heiligdom, dat Uw handen gesticht hebben, o HEERE! 3) opdat Israël rondom dit middelpunt in het land woont.

1) "Gij zult ze planten," welke zinnebeeldige spreekwijze te kennen geeft, dat ze in een goed land zouden gebracht worden; dat zij daar een bestendige woonplaats zouden hebben; dat ze daar vruchtbaar zouden zijn; dat ze alles, wat tot groei en bloei nodig is, zouden verzorgd worden, zoals men gewoon is, omtrent bomen en planten te doen. Voornamelijk doet ons deze spreekwijze denken aan een geestelijke planting, de weldaden van de genade namelijk, die God Zijn uitverkorenen schenkt, en in welke zin de gelovigen genoemd worden, spruiten van Zijn planting..

Hiermee wordt niet alleen bedoeld op het wonen van Israël in Kanaän, maar voornamelijk op het planten in het huis van God, het doen groeien en bloeien in het heiligdom des Heeren. Daarom zegt ook de dichter van Psalm. 92:14: "Die in het huis van de Heere geplant zijn, die zal gegeven worden te groeien in de voorhoven van onze God." Israël was bestemd een heilig volk te zijn. En dit zou het alleen kunnen blijven en worden, als het in de gemeenschap met God werd ingezet en bij die gemeenschap gehouden..

2) De berg, hier bedoeld, is de berg, waarop Abraham Izak heeft geofferd, waarop David het offer bracht, waarop Salomo de tempel bouwde, Moria. Hier treedt Mozes dus in de volle glorie van zijn profetisch ambt op. Hij voorziet en voorspelt, wat eeuwen daarna zou geschieden. Heerlijk beeld, Israël als een planting van God op de berg van Gods erfenis, d.i. van Gods erfdeel, ingezet. Dat is het hoogste doel van Jehova's koningschap over Israël..

3) Ook hier wordt profetisch aangegeven, alsof het reeds bestond. Voor de profeet bestaat er geen tijd. Hij ziet alles wat komen zal als reeds gekomen..

18. De HEERE zal in eeuwigheid en gedurig regeren. 1)

1) Jehova zal zich een koninklijke zetel stichten, over ons, Zijn volk, waarover Hij, als over een uitverkoren volk uit alle de volkeren van de wereld regeert. Aan Zijn rijk zal geen einde zijn; en deze wonderen, de bewijzen van Zijn heerschappij, zullen niet de enige blijven; gedurig zal Hij nieuwe reddende wonderen voor Zijn volk doen..

"De ziel van ons lied is de zalige vreugde over de nu gevestigde gemeenschap tussen Jehova en Israël; terwijl Jehova het volk van Israël van de koning farao verlost heeft, heeft Hij het zichzelf ten eigendom verworven. Deze gemeenschap wordt voorgesteld door de begeleiding van de wonderbare kolom; maar gelijk het pas aangevangen begin voortzetting nodig heeft, zo moet ook deze gemeenschap door een vast en blijvend teken afgebeeld worden. De kolom is een reisgezel, maar Israël zal van rondtrekken tot wonen, uit de vreemdelingschap in het Vaderland komen; daarom moet de zuil van Jehova tot een vaste woning worden, zodat Jehova in het land van Zijn volk een blijvend, een eeuwige plaats verkrijgt..

De lofzang, die Mozes hier in naam van het gehele volk vervaardigde, is het bruidslid van Israël (Jeremia. 2:2 vv.). Jehova heeft Zijn uitverkorene bruid aan de handen van haar verdrukkers ontrukkt, en wil haar nu tot het bruiloftsaltaar bij de Sinaï leiden; achter zich heeft het volk in verse herinnering de verlossing uit de dienstbaarheid, voor zich in sterk verlangen de aanstaande verbintenis; nu openbaart het zijn blijdschap in een gezang, tot lof van God..

19. 1) Want farao's paard, met zijn wagen, met zijn ruiters, zijn in de zee gekomen, en de HEERE heeft de wateren van de zee over hen doen terugkeren; maar de kinderen van Israël zijn op het droge in het midden van de zee gegaan.

1) Met vs.19 begint de 2de onderafdeling van het tweede hoofddoel, begint daarom met "want" als terugslag op hetgeen in vs.1 vv. is gezegd..

20. En Mirjam, de profetes, Aärons zuster, 1) nam, als Mozes in heilige verrukking dit lied vervaardigd en het volk voorgezongen had, a) een trommel in haar hand; en al de vrouwen door haar voorbeeld opgewekt, deden evenzo; zij gingen uit, haar na, naar de plaats, die de mannen aan de oever van de zee hadden ingenomen, met trommels, 2) waarop zij sloegen, en met reien, 3) verblijd de Heere dankende.

a) 1 Samuel. 18:6

1) Doch ofschoon Mozes haar met de erenaam van profetes noemt, bedoelt hij daarom niet, dat haar het ambt om in het openbaar te onderwijzen was gegeven, maar omdat zij voor anderen de leidsvrouw en leermeesteres was geweest..

Mirjam (Grieks Marjam = Maria) heet hier "zuster" niet van Mozes, maar "van Aäron," hoewel wij haar reeds (hoofdstuk 2:4 vv.) als de verzorgster van Mozes in zijn kindertijd hebben leren kennen. Zij heet zo, omdat Aäron de oudste broeder was (hoofdstuk 7:7); tevens wordt daardoor aangeduid, dat zij in de gemeente wel met Aäron, maar niet met Mozes, de opperste leidsman van het volk en de middelaar van het Oude Verbond, op gelijke trap stond. Een profetes was zij, niet omdat enige ambtelijke waardigheid door haar bekleed werd, maar omdat haar de gave van de Heilige Geest verleend was, de gave van de profetie, niet tot voorspelling, maar om door woorden van de Geest en krachtige redenen op anderen te werken. (Numeri. 11:25 vv.).

2) De Pauk of handtrommel (Tambourin, Aduffa) is een hoepel van hout of metaal, ongeveer een hand breed, welke met een vel is overtrokken. Hierop werd door de vrouwen met de vingers geslagen bij openlijke optochten of bij reien, om de maat aan te geven. Dit muziekinstrument behoort bijzonder in Egypte thuis, en is nog heden in heel het oosten wijd verbreid; tot vermeerdering van het geruis zijn aan de rand van de hoepel dikwijls ronde dunne plaatjes van metaal vastgemaakt..

3) De reien of dansen, gelijk die door vrouwenkoren tot opluistering van nationale feesten, bijzonder van overwinningsfeesten en godsdienstplechtigheden werden uitgevoerd, bestonden in cirkelvormige bewegingen zonder regel met levendige gebaren. Nog heden zijn er in Egypte, wanneer de Nijl begint te wassen, dergelijke heilige optochten van vrouwen met gezang en dans..

Meermalen wordt in het Oude Testament over schone, regelmatige bewegingen van het lichaam, als uitdrukking van heilige geestvervoering gesproken (Richteren. 21:21; 2Sam.5:14 vv.; 1Sam.18:6; Jer.31:4). De dans als middel tot en openbaring van ijdelheid en wellust is zonde, niet wanneer blijdschap in God doet opspringen van vreugde.

21. Toen antwoordde Mirjam, op een vrije wijze herhalende, wat het mannenkoor zo-even onder de leiding van Mozes tot eer van de Heere lofprijzende verkondigd had, en zong hun toe, onder dans en met muziek: Zingt de HEERE, want Hij is hoog verheven! Hij heeft het paard met zijn ruiter in de zee gestort. 1) (vs.1)

1) Door dit deelnemen van de vrouwen werd het eerste lied van Israël tot een gezang van de gemeente. De grondtonen daarvan klinken niet slechts door alle lofzangen van het Oude Testament (Jesaja 12); maar het lied van Mozes, de knecht van God, zal ook nog ten dage van de voleinding van het rijk van God, door de overwinnaars, die de zege behouden over het dier en zijn beeld, tegelijk met het loflied van het Lam gezongen worden aan de kristallen zee. (Openb.15:3).

In het Pascha moest de slachting van het Lam van God, in de doorgang door de Rode Zee de doop, in de mannaregen en het water uit de rotssteen, het brood en de wijn van het Avondmaal, in de koperen slang de verhoging van de Zoon des mensen aan het kruis, in het lied van Mozes na de doortocht van de Rode Zee het lied van het Lam na de ingang in het eeuwige Kanaän worden voorbereid, voorafgebeeld en vooraf bezongen..

Op dichterlijke wijze wordt farao hier voorgesteld, als zittende op zijn ros, om daarmee aan te geven, dat hij het hoofd was van het tegen God vijandelijke leger..

Is het koninkrijk Gods blijdschap, waarom vrezen veel christenen dan voor de beurtgezangen en rijen, voor de trommels en luiten, voor de feesten, waar man en vrouw tezamen de Heer loven? Nee! wij zijn in het Nieuwe Verbond niet kariger met vreugde bedeeld dan in het Oude..

II. vs.22-27. Mozes laat hierop het volk van de Schelfzee opbreken, en leidt het in de woestijn Sur. Op een tocht van drie dagen vindt Israël geen water; nu het vervolgens te Mara komt, kan het het water wegens zijn bitterheid niet drinken en mort tegen Mozes. Deze wendt zich tot de Heere, die hem een hout wijst, door het gebruik waarvan het water zoet wordt. Vervolgens reist Israël naar Elim, en legerd zich daar bij twaalf waterfontein en onder de zeventig palmbomen.

22. Hierna deed Mozes de Israëlieten voortreizen van de Schelfzee af, waar zij na hun doortrekken bij Ayun Musa ongeveer twee dagen gelegd gebleven waren, en zich van de nodige wintervoorraad voorzien hadden; en zij trokken uittot in de woestijn Sur, 1) (een fort), of Etham (grenzende aan de zee) (Numeri. 33:8), die van het noordeinde van de golf in zuidelijke richting zich uitstrekt tot het voorgebergte Hamman Faron; en zij gingen drie dagen in de woestijn, van de 23ste tot de 25ste Abib, onder een brandend hete hemel, over een oneffen met kei- en vuurstenen bedekte grond, en zij vonden geen water voor zich en hun talrijke kuddes.

1) Van nu aan begon het volk Israël zijn langdurige tocht door de woestijn, die naar het land van de belofte moest voeren. Het noordelijk deel van de Rode Zee is in twee zeearmen gesplitst, de Heroönpolitische en de Elanitische golf, of, gelijk die thans genoemd worden, de golf van Suez en van Akabah. Beide golven omsluiten een schiereiland, dat met het kustland aan de Middellandse zee en de landstreek ten zuiden van Palestina tezamen genomen, de naam draagt van steenachtig Arabië (Arabia Petrea). Het zuidelijk gedeelte van dit land is vol kalk van zandsteenbergen. Het middendeel, als het ware de kern van het gewest, is een granietgebergte, thans Tur, maar in de Schrift Horeb geheten. De woestijn begint daar, waar de overstromingen van de Nijl het land niet meer bereiken, reeds drie dagreizen vóór men aan het strand van de Rode Zee komt. Zij is niet overal zandig, soms treft men hele vlakten aan met keisteentjes overdekt. Op enkele plaatsen worden bronnen gevonden, die weinig, dikwijls zoutachtig water opleveren; waar beter, ruimer en gezonder watergevende bronnen zijn, vindt men grasvelden met palmen, tuingronden, kleine dorpen zelfs, elders ziet men acacia's en tamariken. Thans wordt dit schiereiland door vier of zesduizend Arabieren bewoond. Noordelijk van Sinaï, waar zandsteenbergen de granietrotsen vervangen, worden de hoogten geringer, de bergtoppen meer afgrond, de dalen vriendelijker; nog meer noordelijk strekt zich een onvruchtbare zandvlakte uit, die langs een bergrug, bijna overal van gelijke hoogte, van Suez naar Akabah voortloopt. Aan de andere zijde van deze bergrug, El-Tich geheten, ligt de gehele eenzame woestijn, die zich onder diezelfde naam tot aan de Middellandse zee uitstrekt. Hier zijn bronnen uiterst zeldzaam; heinde en ver zijn bomen noch struiken te zien; tussen Sinaï en Gaza is geen enkel dorp. Zeker was deze tocht van Israël door de woestijn voor zijn

vorming van het hoogste belang. De Heere lokte en leide hen in de woestijn, om vriendelijk met hen te spreken (Hoz.2:14); daar werd Israël als een vriendelijke jonge maagd Zijn lieve bruid (Jeremia. 2:2). Op geen andere wijze waren zij zo geheel los te maken geweest van de strikken van het heidendom en van de goddeloosheid..

Tevoren (hoofdstuk 14:10 vv.) zagen zij enkel water en geen land, nu zagen zij alleen dor land en geen water; daarom vervielen zij tot grote treurigheid en tot ongeduld. Dat zijn de gewichtigste beproevingen, die God aan ons geloof voorlegt, wanneer Hij ons zo snel van de grootste vreugde van het geloof (hoofdstuk 15:1 vv.) in de grootste treurigheid, uit de zoetste rust in de hoogste onrust laat komen, dan kost het moeite om zijn God getrouw te blijven..

23. a) Toen kwamen zij eindelijk aan een, op een kleine heuvel gelegen bron, die overvloedig water aanbood, te Mara (bitterheid), gelijk men die plaats noemde; doch zij konden het water van Mara niet drinken, want het was bitter: daarom werd deze Mara genoemd. 1)

a) Numeri. 33:8 Ruth 1:20

1) Heden is die bron, Howare geheten, verzand en geeft slechts weinig water; dit is echter nog heden zo bitter en zoutachtig, dat mensen en kamelen alleen in de grootste nood daarvan drinken

Van Ayun Musa, de plaats, waar het lied van Mozes gezongen werd, op de weg naar Sinai, wordt eerst te Mara water gevonden, op een afstand dus van ongeveer 33 Engelse mijl. Dit water wordt nog door de Bedoeïenen voor het slechtste water in de gehele omtrek gehouden. De Arabieren noemen het water Howaraton, hetgeen verderf, ondergang betekent, omdat de wateren verderfelijk waren.

24. Toen mopperde het volk tegen Mozes, dat hij hen op zo'n weg geleid had, zeggende: Wat zullen wij drinken? 1)

1) Daar zij nog niet geleerd hadden op God te vertrouwen, nemen zij niet de toevlucht tot Zijn hulp, behalve, dat zij Hem in de persoon van zijn knecht, gebiedend bevelen, hun wensen ter wille te zijn. Want deze vraag: Wat zullen wij drinken, betekent hetzelfde, alsof zij hadden gezegd: Doe met God de zaak af, opdat Hij ons drinken verschaffe. Rechtstreeks spreken zij God niet aan, wiens hulp zij voelen nodig te hebben, omdat ongeloof altijd trots maakt..

Waar zij tegen Mozes mopperden, deden zij het eigenlijk tegen de Heere, die in de wolk- en vuurkolom hun deze weg gewezen had..

25. Hij dan, Mozes, riep tot de HEERE; en de HEERE wees hem een hout, 1) dat wierp hij in dat water; toen werd het water zoet. Aldaar, te Mara, waar de reeks van zijn zegenende en opvoedende wonderen begon, stelde Hij het volk de kinderen van Israël, een instelling, 2) hoe Hij hen verder wilde leiden en regeren, namelijk wonderbaar en genadig, en een recht, dat zij in alle noden zich tot de Goddelijke Helper zouden wenden, en aldaar verzocht Hij hetzelfde. 3)

1) In het Hebreeuws Ets, dat in de eerste plaats boom betekent, maar vervolgens ook hout. Over de betekenis van het bezigen van dit hout wordt verschillend gedacht. Calvijn zegt, dat hij meer tot de mening overhelt, dat er in dit hout wel een natuurlijke verborgen kracht is geweest, maar dat toch ook de smaak van het water door een wonder is verbeterd. Anderen zijn van mening, dat het hout beslist zulk een kracht heeft gehad. Hiertegen strijdt echter, dat de Bedoeïenen, de bewoners van de woestijn, geen hout kennen, dat de bitterheid vermag weg te nemen, en bovenal wordt het hier uitdrukkelijk gezegd, dat God, de Heere, hem een hout aanwees, om het in het water te werpen. In het hout op zichzelf lag volstrekt geen genezende kracht, maar in het hout door het geloof in het water geworpen. Gelijk in het water van de Jordaan voor Naäman op zichzelf geen genezende kracht lag, maar alleen, wanneer hij het woord van de profeet, d.i. het woord van God geloofde zo ook hier. De Heere wil hiermee zeggen, dat Hij in geheel enige zin de Heelmeester is van Israël, zowel om het aardse water, dat bitter was, zoet te maken, als om het te genezen van alle zielekwalen. In Egypte had de Heere het zoete water van de Nijl ondrinkbaar gemaakt, hier maakt Hij voor Zijn volk het bittere water zoet..

2) Nadat God Zijn volk door gebrek aan water had beproefd, liet Hij hen tegelijk door Zijn woord vermanen, om in het vervolg meer gewillig en gehoorzaam zich aan Zijn heerschappij te onderwerpen..

O.i. gaat men te ver, als men meent, dat hier werkelijk statuten en instellingen aan het volk zijn geschonken. Gelijk de Heere tot Abraham kwam, na de geschiedenis met Hagar, om hem te vermanen oprecht voor Hem te wandelen, also komt de Heere hier ook tot zijn volk, om het te bepalen bij hun dure roeping, om de Heere te gehoorzamen, en om hen erop te wijzen, dat de Heere met hen zal handelen in een weg van wonderbare bewaring en van wonderbare uitredding..

3) Men zou deze woorden alzo kunnen verstaan, dat God de Israëlieten, eer zij van Mara verder trokken, voorstelde, zich nauwkeurig te onderzoeken, of zij, nu zij zich van het juk van de Egyptische dienstbaarheid verlost zagen, geneigd waren, om Hem te dienen, en zich te enemale op Zijn voorzienigheid te verlaten, dan of zij anders gezind waren, waarna de Heere op hun belofte van gehoorzaamheid, door de mond van Mozes hen voorschreef, hetgeen in het volgende vers gemeld wordt..

Verzoeken moet hier opgevat worden in de zin van op de proef stellen. De Heere stelde hen op de proef, niet alleen door het water te Mara, dat Hij op hun op de weg deed ontmoeten, welke Hij hen had aangewezen, maar ook door hetgeen Hij tot hen sprak, omtrent het onderhouden van Zijn geboden..

26. En Jehova gaf hun de belofte van Zijn bewaring en zei:

1) Is het, dat gij met ernst naar de stem van de HEERE, uw God, luisteren zult, en doen, wat recht is in Zijn ogen, en uw oren neigt tot Zijn geboden, en houdt al Zijn instellingen; zo zal Ik geen van de ziekten of plagen op u leggen, die Ik op Egypteland gelegd heb (Exodus. 7:14-12:29). Zó zal het geschieden: want Ik ben de HEERE, uw heelmeester, 2) die alle ziekten ophef en alle plagen wegneem (hoofdstuk 23:25 Deuteronomium. 7:15).

1) Mozes verklaart nu, hoedanig dit statuut of edict geweest is, hetwelk God had gesteld. Want hij handelt hier niet over de gehele wet, welke straks op de berg Sinaï zou gegeven worden, maar over de vermaning, welke gediend had, om de boosheid van het volk te kastijden. De hoofdsom nu is, dat indien de Israëliet God onderdanig en gehoorzaam zouden zijn, Hij zelf op Zijn beurt hun een weldoener zou wezen. En het is tevens een stilzwijgend verwijt, opdat zij zouden weten, dat zij door hun zonde, zich de moeilijkheden hadden op de hals gehaald, welke hun waren wedervaren. De Egyptenaren houdt Hij hen als een voorbeeld voor, wier verzet zij hadden gezien, hetgeen God door grote en zware straffen gewroken had. Wat Hij daarop laat volgen: Ik ben de Heere, uw geneesmeester, doet Hij tot bevestiging, alsof Hij wil zeggen: dat de Israëlieten van dezelfde plagen, welke de Egyptenaren getroffen hadden, waren verschoond, en dat zij, om geen andere oorzaak ongedeerd waren gebleven, dan omdat God hun geneesmeester was geweest..

2) Het bittere water is de wet, of de kennis van de zonde; de boom des levens is het lieve Evangelie, het Woord van Gods genade, barmhartigheid en goedheid. Wanneer het Evangelie het hart aanraakt, waarin de wet treurigheid, schrik en droefheid teweeg brengt, dan smaakt het, en daardoor volgt zoetheid en lust tot de wet..

Jezus is de steen der wijzen, die gezondheid en leven geeft. Jezus verlost van alle pijn; leg Hem op het hart, zo wijken alle smarten. Door Christus wordt de bittere wet zoet, en hebben wij een vermaak in de wet van God naar de inwendige mens..

Dit verhaal doet ons zien, dat God dit volk tot geen ander einde uit Egypte had gevoerd, onder zo veel tekenen en wonderen, dan opdat Hij het aan Hem zou onderwerpen, als hun Heere en God, waartoe zij in of liever door Mozes, d.i. door de dienst van Mozes, zoals Augustinus leert, gedoopt waren in de wolk en in de zee 1 Corinthiers. 10:2), en waartoe Hij hen hier hun verplichting tot het gehoorzamen van Zijn woord, indachtig maakt, als hun Koning, Wetgever en Priester, hen brengende onder de band van het Verbond, welke voorwaarde aan het geloof, werkzaam door de liefde, en de belofte een genadige bewaring voor alle verordende oordelen..

27. Toen 1) kwamen zij, omstreeks de 29ste Abib, de laatste dag van de maand, in het ongeveer een mijl brede rivierdal Elim 2) (prieël van palmbomen); en daar waren twaalf waterfonteinen, en zeventig palmbomen; het scheendus een plaats te zijn, bepaald door Israël tot een rustplaats bereid. Aan ieder van de twaalf stammen bood het een bron van verkwikking voor mensen en vee, en voor de tent van ieder van de zeventig oudsten (hoofdstuk 24:9) de schaduw van een boom; en zij legerden zich aldaar aan de wateren, die, hoewel enigszinszoutachtig, toch verreweg de beste waren van hun hele tocht.

1)"Toen," nl. nadat zij drie dagen te Mara verblijf hadden gehouden, en een reis van drie uur hadden gemaakt..

2) Het tegenwoordige Wady-Gharendel, tien en een halve mijl ten zuidoosten van Suez. "In de regentijd vindt men hier een aanmerkelijke stroom; thans (in september) was deze uitgedroogd, doch wij vonden daar tamelijk goed water; wij moesten het evenwel een of twee

voet onder het zand zoeken, omdat het in aangeven tijd niet geregend had. Omdat er hier geen gebrek aan water is, ziet men hier ook vele bomen, die voor hem, die van Caïro komt, een schoon gezicht opleveren."

Deze liefelijke Oase, die, als een kleinood afgesloten ligt tussen muren van kalksteenrotsen, moest in tegenstelling tot Mara op Israël de indruk maken, dat de Heere Zijn volk ook in onvruchtbare woestijnen op groene vruchtbare streken en bij frisse wateren leiden kan (Psalm. 23); daar hebben zij een bepaalde tijd rust gehad, misschien van 1-7 van de volgende maand..

De Heere schenkt ons aan deze zijde reeds nu en dan uren van verkwikking, waarin wij iets van die rust smaken, die nog overblijft voor het volk van God, uren, waarin elk gevoel in onze borst jubelt: "mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker." Het wordt ons in deze zaligste uren van ons leven vergund, met vrije ogen in te zien in de heerlijkheid van onze Heer; van de geheimen van het hemelrijk is als het ware de sluier weggenomen; het hart van onze trouwe God ligt voor ons, en wij lezen daarin als in een open boek. De dierbaarheid van de verlossing grijpt onze ziel aan; alle treurigheid is verdwenen; van alle schuld zijn wij vrij; wij liggen aan de borst van onze Heiland; Zijn vrede doorwaait ons; Zijn licht doorstraalt ons; Zijn kracht doordringt ons; onze ziel heeft haar feestkleed aangetrokken; ons hart vlamt in liefdesvuur; onze gedachten denken slechts aan Hem, aan Hem, in wiens bloed wij ons ontzondigd voelen; door Wiens gehoorzaamheid wij ons gerechtvaardigd en reeds volmaakt weten. Wij zijn in Elim, maar wij zijn nooit lang daarin; wij worden slechts soms in het Elim op deze aarde geleid, opdat wij naar dat aan de andere zijde van het graf leren verlangen..

En toch vormen deze twee legerplaatsen duidelijk een bewuste en bedoelde tegenstelling. Het is reeds zeer juist opgemerkt, dat Mara en Elim tot elkaar in verhouding staan als de geloofsbeproeving en haar vrucht, als de zondige toestand van het Verbondsvolk en de genaderijke ontferming van de Verbondsgod. Mara is uitdrukking van de woestijn, in zoverre dit oord van beproeving, verzoeking en opleidende tucht is; Elim daarentegen in zoverre deze woestijn tevens de plaats van de leiding van de goddelijke genade en van de sluiting van het verbond is. Elim is een rustoord, dat voor Israël niet slechts juist geschikt was, maar ook in de voorzienige leiding van de Heere, met dat doel bepaald was aangewezen..

HOOFDSTUK 16.

KWAKKELS EN MANNA WORDEN GEGEVEN.

I. Vs.1-12. Als de Israëlieten de vlakte aan de Schelfzee achter zich gelaten en de woestijn Sin bereikt hebben, morren zij tegen Mozes en Aäron, omdat zij vrezen, wegens gebrek aan brood de hongerdood te zullen sterven. Mozes, door de Heere onderricht, wat hij tot voeding van het volk doen zal, bestraft hen over hun misdadige rede; maar ook de Heere zelf bekrachtigt de woorden van Zijn dienstknecht en geeft een plechtig voor het volk waarneembaar getuigenis, daar Zijn heerlijkheid in glinsterende majesteit van de zijde van de woestijn verschijnt.

1. Toen zij van Elim gereisd waren, kwamen zij, na een tocht van acht of negen uur, over een hoge vlakte, die ter rechter- en linkerzijde door rotsen ingesloten was, in een vlakte, die zich anderhalf uur ver langs de oever van de Schelfzee uitstreckte, en met vele struiken begroeid was. Daar legerden zij zich (Numeri. 33:10) ongeveer twee dagen lang, en namen water in. Daar van het zuiden de rotswand zo nabij de zee kwam, dat zij niet verder in deze richting konden voortgaan, wendden zij zich oostelijk; zo kwam de gehele vergadering van de kinderen van Israël in de woestijn Sin, een hoge uitgestrekte zandige vlakte, welke thans Debbet en Ramleh genoemd wordt, en van het noordwesten tot het zuidoosten zich bijna over het gehele schiereiland uitstrekt. Deze woestijn is tussen Elim en tussen Sinaï. Na een reis van weer acht of negen uur rustten zij in het zogenaamde Koperdal of Wady Nasb, op de vijftiende dag van de tweede maand, dat is van de maand Sif of Jijar (zie "Ex 12.2), nadat zij op de vijftiende dag van de eerste maand uit Egypte gegaan waren;

1) also waren zij nu een maand op weg geweest.

1) Volgens de tot hiertoe door ons aangenomen telling was de reis van de kinderen van Israël deze:

- 1 15 Abib (Zondag) van Ramésés naar Sukkoth.
- 2 16-17 Abib van Sukkoth tot Etham.
- 3 18 Abib van Etham tot het dal Machiroth.
- 4 19-20 Abib rust aan de zee.
- 5 21 Abib (Zaterdag) doortocht door de Rode zee.
- 6 22 Abib rustdag te Ayun Musa.
- 7 23-25 Abib reis van drie dagen in de woestijn.
- 8 26-28 Abib oponthoud te Mara.
- 9 29 Abib (Zondag) reis naar Elim.
- 10 1-7 Sif rust te Elim.
- 11 8-10 Sif reis tot aan de Schelfzee.
- 12 11-12 Sif legering bij de Schelfzee.
- 13 13-15 Sif reis tot aan de woestijn Sin.

De meeste uitleggers van de tegenwoordige tijd verstaan onder de woestijn Sin, de zandvlakte el-Kâa, die in aanmerkelijke breedte zich langs de zuidelijke helft van de oostkust van de

Rode Zee tot aan de uiterste punt van het schiereiland, naar de Ras (voorgebergte) Mahommed, zich uitstrekt. Zij laten de kinderen van Israël van de rustplaats aan de Schelfzee af hun weg nemen, in zuidoostelijke richting door het met vele rotsopschriften voorziene dal Mokatteb, en dan door het wijde, liefelijke Feiran tot aan een derde dal, dat tot het gebergte Serbal behoort, om daarna in meer oostelijke richting naar Rafidim (hoofdstuk 17:1) te komen. Maar deels is niet recht in te zien, hoe van die zandvlakte gezegd kon worden, dat zij tussen Elim en Sinaï ligt, deels leidt deze weg op twee plaatsen door zeer nauwe bergpassen, door welke een zo groot en talrijk volk met vrouwen, kinderen en kuddes zich moeilijk had kunnen begeven. Van die eerste pas, die zich aan de ingang van het Mokatteb-dal bevindt, bericht een reiziger: "Wij stegen van onze dromedarissen af en lieten het aan hun instinct en aan hun zekere tred over, om de gevaarlijke pas te beklimmen." Een ander bericht, dat de pas altijd slechts voor één kameel ruimte gelaten had, zodat de gehele karavaan zich had moeten verdelen en elk afzonderlijk had moeten doortrekken. Een tweede "nog vreselijker en wilder" pas bevindt zich bij de uitgang van dat dal, eer men in het heerlijke dal Feiran komt. Daarentegen was de weg naar de Wady (dal) Nasb, waarheen, om bovengenoemde reden, andere reizigers de tocht van de kinderen van Israël van de Schelfzee af zich laten bewegen, zonder twijfel toen reeds een begaanbare straat; want in dit dal waren aanzienlijke koperbergwerken, die van Egypte met kolonisten bevolkt en vlijtig bearbeid werden. Evenzo is hier tussen dadelbomen een bron met overvloedig en voortreffelijk water te vinden..

2. En de gehele vergadering 1) van de kinderen van Israël mopperde 2) tegen Mozes en tegen Aäron, in de woestijn.

1) Dit wil niet zeggen, hoofd voor hoofd, maar de vergadering in het algemeen, al zullen er gunstige uitzonderingen geweest zijn..

2) Op de tocht van dertig dagen waren de levensmiddelen, die uit Egypte meegenomen waren, verteerd, en hier, in deze dorre woestijn, was geen mogelijkheid, om zich nieuwe voorraad te verschaffen; in het geloof zich aan de Heere en Zijn hulp vast te houden, dat verstonden zij nog niet, hoewel Hij toch reeds twee maal (hoofdstuk 14:10 vv.; 15:22 vv.) zo wonderbaar geholpen had..

3. a) En de kinderen van Israël zeiden, in bitterheid en neerslachtigheid hun verlossing en Gods belofte voor niets achtende, tot hen: b) Och, dat wij in Egypte eveneens een plotselinge dood gestorven waren door de hand des HEEREN, 1) toen wij bij de vleespotten zaten, toen wij tot verzadiging brood aten! Wat nut hebben wij nu van deze bewaring en van onze uitleiding uit Egypte? Gij zijt de oorzaak van ons leed, want gij hebt ons uitgeleid in deze woestijn, om, gelijk het heden is, deze hele gemeente van zo vele honderdduizenden zielen door de honger te doden. 2) Wanneer uw macht niet verder reikt, dan dat gij ons hier een langzame en vreselijke dood tegemoet voert, dan had gij ons liever in Egypte moeten laten blijven, of met de Egyptenaars moeten laten omkomen.

a) 1 Kor.10:10 b) Numeri. 11:4

1) "Door de hand des Heeren." Dit ziet op de laatste plaag, toen door de hand des Heeren alle eerstgeborenen van de Egyptenaren stierven. Zij zeggen nu, dat zij liever hadden gehad, dat ook zij toen door de hand des Heeren waren getroffen, dan dat zij nu van honger moesten sterven. Juist deze uitdrukking werpt een treurig licht over de geestelijke toestand van Israëls volk. Immers, die "hand des Heeren" had hun duidelijk bewezen, de uitreddende en bewarende hand des Heeren te zijn, Zijn macht en kracht, en in plaats dat nu dit feit hem stemde tot ootmoedig geloofsvertrouwen, dat de Heere verder zou helpen, stuiten zij hun ogen, en verloochenen zij de Heere, die hen gered had. Al de daden van Gods trouw, alle woorden van Zijn belofte, waren zij voor dit ogenblik vergeten, nu ongeloof en opstand tegen 's Heeren weg zich van hun harten meester had gemaakt..

2) In deze ondankbare en vermetele rede is alles vergroot. Vooreerst is het geheel onwaarschijnlijk, dat zij bij de vleespotten tot verzadiging brood aten, daar zij niet alleen arme slaven waren, maar ook onder zware verdrukkingen zuchten; zij verhieven also hun vorige toestand boven de waarheid, opdat de tegenwoordige des te ellendiger zou schijnen, gelijk de gewoonte van goddelozen en ongeduldigen is. Ten tweede waren zij in geen gevaar van terstond te sterven, daar zij zo vele kuddes hadden, om tot spijs te gebruiken; zij wilden zich echter hiermee niet vergenoegen zonder brood, waren onwillig iets te missen van hun voorraad, die zij liever wilden doen toe- dan afnemen, of anders zij verlangden nu reeds naar lekkernijen, gelijk vervolgens geschiedde, toen God bewogen werd om hun vele vogels toe te zenden.

Zo zijn wantrouwen en gierigheid hartstochten, die nooit nuttig zijn; wanneer slechts de geringste reden bestaat, om iets te vrezen, wordt alles veel groter gemaakt..

Waar eenmaal achterdocht en wrevel in de ziel een plaats vonden, is men ras geneigd alles aan nevenbedoelingen, ja zelfs aan boosaardigheid toe te schrijven; terwijl dit, bij enig bedaard nadenken en in kalmer ogenblikken, ons zelf als het toppunt van verblindheid moet voorkomen. Maar het is ons in een dergelijke stemming ook niet te doen, om iets te verbeteren, maar om iemand te verbitteren; niet om te overtuigen, maar om te krenken. Een achterdochtig en ontevreden gemoed wordt zo ras wreed, tot boosaardigheid toe. Want die een ander aldus van boosaardigheid kan verdenken, doet dit slechts, omdat hij zelf boosaardigheid in zijn hart heeft en verbergt..

4. Toen 1) zei de HEERE tot Mozes, zie, Ik zal voor u, daar de aarde geen brood voor u heeft, a) brood uit de hemel 2) regenen; en het volk zal uitgaan voor het leger, en verzamelen elke dagmaat op haar dag, 3) vooriedere dag juist zo veel als zij nodig hebben, en dit zolang zij in de woestijn zijn. Ik zal zorgen, dat zij nooit meer hebben dan dat, opdat Ik het volk verzoeken, 4) of het in Mijn wet ga, of niet, of het in Mijn beschikkingen zich vinden zal en geloof en gehoorzaamheid zal betonen.

a) Psalm. 78:24; 105:40

1) Het is geloofwaardig, dat veeleer de berisping door Mozes is verzwegen, omdat het niet pastte, dat zelfs niet met één woord het ongenoegen van het volk berispt werd. Ofschoon nu

God in Zijn bijzondere goedgunstigheid spijs aan zo slechte en goddeloze mensen, die het licht van de zon en de adem onwaardig waren heeft verleend, heeft Hij echter geenzins gewild, hun boosheid door stilzwijgen te vergoeilijken; maar omdat Hij hun ondankbaarheid kende, heeft Hij hun overmoed hevig berispt. Doch Mozes, dit overslaande, springt over tot de voor de vermelding de meest merkwaardige geschiedenis, dat God dit ellendig volk als het ware met brood uit de hemel heeft gevoed, terwijl hij manna als dauw uit de wolken deed neerdruppelen..

2) Dit is het allerwonderbaarste van alle wonderen, dat hun brood zou gegeven worden, niet, als naar gewoonte, uit de aarde, maar uit de lucht, waarin nooit zaad gezaaid wordt.

3) Of, dagelijks. Zoveel als voor een dag voldoende was. Hiermee wilde de Heere zijn volk leren: te haten de gierigheid en schraapzucht, vergenoegd te zijn met het tegenwoordige, en in diepe afhankelijkheid van Hem te leven..

4) Of "beproeve", ten eerste, of het Mij wegens zulk een wonderbaar en treffend teken niet beminnen en gehoorzamen zal; ten tweede of het, door het nedervallen van het manna, gedurende zo vele dagen, niet leren zal op Mij te vertrouwen, ten aanzien van de volgende dagen.

Bovendien, of zij zouden gehoorzamen aan hetgeen Hij (vs.5) zou bevelen..

5. En het zal geschieden op de zesde dag, 1) de dag vóór de Sabbat, dat zij bereiden zullen, hetgeen zij ingebracht zullen hebben: dat zal dubbel zijn boven hetgeen zij gewoonlijk dagelijks zullen verzamelen.2)

1) Op de Vrijdag zullen zij dubbel zo veel oplezen, dan op de andere dagen, en ook dat tweede deel toebereiden, opdat zij op de Zaterdag rusten mogen. Ook hierin wil Ik hun geloof beproeven, dat zij niet zorgeloos zijn, na reeds verscheidene malen elke dag te hebben ontvangen, maar naar Mijn gebod dan ook voor de volgende vergaderden..

2) Terwijl de Heere Zijn volk op wonderbare wijze verzorgt, wil Hij toch ook, dat het zelf zijn krachten inspant. Iedereen moet vroeg op zijn, juist wanneer de dauw zal gevallen zijn (vs.21), en zal vlijtig moeten inzamelen. Maar Hij wil ook, zowel bij het afmeten als bij de inzameling voor de Sabbat, hun geloof aan Zijn voorzienige trouw gedurig beproeven, en de hebzuchtige, die door een samenlezing voor de volgende dag het vernieuwd bewijs van zijn geloof nodeloos zoekt te maken, komt beschaamd uit (vs.20). In al deze wonderen zien wij het beeld van het geheim van de dagelijkse leiding van God, die voor de natuurlijke mens verborgen zijn..

Daar weldra melding wordt gemaakt van de Sabbat, verbonden aan de waarneming daarvan wat vanaf de wet daarvoor is vastgesteld, en halen er dan de zin uit, dat God de proef heeft genomen, of het volk ook op de zevende dag de voorgeschreven rust getrouw zou waarnemen, hetgeen niets betekent. Want nadat God levensonderhoud voor iedere dag aan de Zijnen belooft, voegt Hij er nu een uitzondering bij, nl. dat op de zesde dag, zij een dubbele portie

zullen verzamelen, en de helft ervan nemen voor het gebruik op de Sabbat. Zo wordt door de zaak zelf de zevende dag geheiligd, vóór dat de wet is afgekondigd. Evenwel is het onzeker, of de rust reeds vroeger door de vaders is in acht genomen, hetgeen wel waarschijnlijk is, hoewel ik er niet over wil strijden..

De zesde dag, dat wil niet zeggen, van de tijd af dat het manna begon te vallen, maar de zesde dag van de week..

6. Toen zeiden Mozes en Aäron, tot al de kinderen van Israël, door middel van de oudsten, die zich om hen vergaderden: Op de avond van deze dag, waarop gij zogemopperd hebt tegen ons, dan zult gij weten, dan zal het u ontegenzegglijk bewezen worden, dat noch Mozes, noch Aäron, maar dat u de HEERE uit Egypte uitgeleid heeft, daar Hij u geven zal, wat noch Mozes, noch Aäron vermogen; dan zult gij voelen, dat gij niet tegen ons, maar tegen de Heere gemopperd hebt, gelijk gij ook niet aan ons, maar aan Hem alleen uw verlossing te danken hebt.

7. En morgen, wanneer uw brood geheel verteerd zal zijn, dan zult gij de heerlijkheid van de HEERE 1) zien, wanneer gij daar voor u zult zien liggen, wat u voeden zal (vs.13,14) en also zien zult, dat Hij u kan onderhouden, ook zonder het brood dat uit de aarde voortkomt. Hij zal het doen, omdat Hij uw gemopper tegen de HEERE, 2) gehoord heeft, en Hij zich deze heeft aangetrokken; want wat zijn wij, Mozes en Aäron, dat gij tegen ons moppert. 3)

1) "De heerlijkheid van de Heere". Deze uitdrukking komt vele malen in de Heilige Schrift, en betekent zeer dikwijls, zoals in Ex.24:16 de openbaring van Zijn heerlijkheid en majesteit. Echter ook, zoals hier, een bijzonder werk, dat door Hem gewrocht zal worden, en waardoor het openbaar wordt, dat Hij en Hij alleen de Werkmeester is; een werk, waardoor uit grote nood wordt gered. Zo sprak de Heere Jezus ook tot Martha en Maria, dat zij de heerlijkheid van God zouden zien, indien zij zouden geloven. Beide verzen, vs.6 en 7 moeten nauw met elkaar verbonden worden. Mozes wil toch zeggen, dat zij én 's avonds én 's morgens de heerlijkheid van God zullen zien..

2) Het gemopper tegen Mozes en Aäron worden hier genoemd, gemopper tegen de Heere. Want niet Mozes en Aäron hadden Israël in die woestijn geleid, maar de Heere zelf..

3) Daar door dit getuigen hij zich bewijst een getrouw dienstknecht van God te zijn, laten wij daaruit opmaken, dat niemand, rechtens voor zich in de kerk op eer aanspraak heeft, zodat zij voor wettige herders mogen worden gehouden, behalve die zowel van Gods wege daartoe geroepen zijn, zodat zij God tot auteur van hun ambt hebben, als ook, die uit zichzelf niet voortbrengen, maar slechts opvolgen, wat hun bevolen is. Zodat de zodanigen niet kunnen verworpen worden, zonder God daarmee te beledigen, Wiens plaats zij bekeerden. Alzo, wie naar willekeur het bewind uitoefenen, verschrikken de eenvoudigen met de naam van God nutteloos, omdat zij, in plaats van de waarheid, een bedrieglijk spook voorwerpen..

8. Voorts zei Mozes, door de mond van Aäron, om de kinderen van Israël nog duidelijker hun zware zonden onder het oog te brengen; als de HEERE u 's avonds vlees te eten zal

geven, en 's morgens brood tot verzadiging, het zal zijn, omdat de HEERE uw gemopper gehoord heeft, die gij tegen Hem moppert, en u nu bewijzen wil, dat Hij u ook in de woestijn kan geven, wat gij in Egypte gehad hebt (vs.3). Want, nog eens moeten wij het u zeggen: wat zijn wij, nietige mensen, die u nooit van farao hadden kunnen redden? Uw gemopper is niet tegen ons, maar tegen de HEERE.¹⁾

1) Mozes wil zeggen, dat, indien zij alleen tegen hem gemopperd hadden, hij zich stil had gehouden..

9. Daarna zei¹⁾ Mozes, die het door de Heiligen Geest wist, dat de Heere thans zelf voor de oren van het gehele volk wilde getuigen, tot Aäron: Zeg tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël: Nadert voor het aangezicht²⁾ van de HEERE; treedt uit uw tenten en begeeft u met ons voor de legerplaats, naar de wolkkolom, in welke de Heere bij u aanwezig is, want Hij heeft uw gemopper gehoord, en zal nu met eigen mond tot u spreken, opdat gij erkent, dat wij niet naar onze gedachten tot u spreken en met u handelen.

1) Er is geen twijfel aan, of hij daagt de schuldige voor de vierschaar van God, alsof hij zeggen wilde, dat zij zich bedrogen, indien zij meenden, dat hun gemopper voor Hem verborgen was. Ondertussen zinspeelt hij op de wolk, welke als een zichtbaar teken was van de aanwezigheid van God, en zo verwijt hij hun hun stomtheid van geest, omdat zij niet hadden gearzeld, God, die zo nabij was, die als bijna voor hun ogen stond, uit te dagen. Daarom is allereerst op te merken, dat zij zelf uit hun schuilhoek werden voor de dag gehaald, opdat hun onbeschaamdheid zou worden verbroken. Vervolgens, dat hun verstomtheid aan de dag werd gebracht, omdat zij God, hoewel aanwezig zijnde, niet hadden gevreesd..

2)"Voor de Sjechina of Majesteit van Jehova." Mogelijk, dat Israël in toorn zich had omgewend, maar meer waarschijnlijk, dat de wolkkolom zich van het leger had verwijderd, en dat Israël nu opgeroepen wordt, om zich naar die wolk te begeven en af te wachten wat er geschieden zou..

10. En het geschiedde, als Aäron tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël sprak, en zij zich, bij hun uittreden uit de legerplaats, naar de woestijn keerden, naar de richting waar de Sinai ligt (vs.1) (want naar deze richting had de wolk haar plaats ingenomen, nadat zij bij de bestraffende woorden van Mozes (vs.7 en 8) zich van het leger van de kinderen van Israël verwijderd had), zo ziet, a)de heerlijkheid van de HEERE verscheen in de wolk; 1) toen zij zich buiten de legerplaats bevonden en de wolk gewaar werden, kwam plotseling een vurige lichtglans daaruit voort.

a)Exodus. 13:21

1) In waarheid, zegt Luther, zijn de kinderen van Israël een boos volk geweest, die Gods wonderen en weldaden spoedig vergaten en over hun roeping verdrietig werden; Mozes en Aäron lasterden zij, alsof die hen van honger hadden willen laten sterven; ja, zij schandvlekten God zelf, alsof Hij hen niet door Mozes uit Egypte had laten leiden. Daar de wolkkolom, dit teken van voortdurende tegenwoordigheid en leiding van God, reeds zo

gewoon was geworden, dat het alle betekenis voor hen verloren had, moest de Heere door een onder het bereik van de zinnen vallende betoning van Zijn hoge Majesteit hun weer een heilzame vrees instorten, de zonde van hun miterij hun onder de aandacht brengen, maar tevens te verstaan geven, dat de spijs, die zij hebben moeten, een gave van Zijn genade en barmhartigheid is. Dit is de oorzaak van de in de wolk opgaande lichtglans. Ziet, de wolk heeft zich daarom van het leger verwijderd, opdat Israël zie, dat zulk ongelovig morren, wanneer het zich gedurig zou vernieuwen, de Heere zou noodzaken, Zijn aanwezigheid aan het volk te onttrekken, en als een straffend Rechter zich tegenover hen te stellen; zij heeft zich bovendien naar de Sinaï gewend, als naar die plaats, waar Zijn tegenwoordige leiding haar voornaamste doel bereiken zouden. (Deuteronomium. 33:2).

Niet de heerlijkheid van God, versta ik eronder, welke zij dagelijks gewoon waren te zien, maar welke toen op een buitengewone wijze openbaar werd, om hun vrees aan te jagen, omdat zij voor gewone bewijzen reeds onvatbaar waren geworden..

Tweeledig is het doel: 1e. om hun te tonen, dat de Heere, tegen wie zij gemopperd hebben, de Heilige en Verhevene is; 2e. dat Hij het is, die hen hierheen geleid heeft en ook verder voor hen zal zorgen..

11. Ook 1) heeft de HEERE uit de lichtglans van de wolk tot Mozes gesproken met luide, voor al het volk hoorbare stem (hoofdstuk 14:15 vv.), zeggende:

1) Hier leert Mozes, dat hij niet tegen het bevel van de Heere heeft gehandeld, maar getrouw en bescheiden vervuld heeft, wat Hij aan zijn dienaar had opgedragen. En zeker, tenzij het door de mond van God gesproken was, zou hij niet beloofd hebben, wat wij tevoren gezien hebben..

God bevestigt hier, wat Hij reeds vroeger aan Mozes geopenbaard had..

12. Ik heb het gemopper 1) van de kinderen van Israël gehoord, en die opgenomen als tegen Mij zelf gericht; spreek tot hen, zeggende: In plaats van u te doden, zal Ik, Jehova, uw zonde met goedertierenheid beantwoorden; tussen de twee avonden (hoofdstuk 12:6) zult gij vlees eten, en 's morgens daarop zult gij a) met brood verzadigd worden, gelijk Gij begeerd hebt; en gij zult door hetgeen Ik doen zal duidelijk weten, dat Ik, de HEERE, uw God ben, die, gelijk Hij u uit Egypte in de woestijn geleid heeft, zo ook in de woestijn uw gehele gemeente weet te voeden, en u niet van honger zal laten omkomen, gelijk gij in uw ongeloof Mij gelasterd hebt.

a)Joh.6:49,58

1) Zulk een goddeloos bestaan, als wij hier in de kinderen van Israël waarnemen, ziet ook ons uit de ogen, wij zijn evenzo; wanneer het meel uit de zak is en geen deeg meer voorhanden, dan staat de afgod, onze buik, op en laat zich horen, en kan het uitstel van de Heere onze God niet verduren..

II. Vs.13-31. Nog op de avond van dezelfde dag laat zich een grote schare van kwakkels neer, daar, waar Israël zich gelegerd heeft, en de volgende morgen valt met de dauw het aan het volk toegedachte brood van de hemel. De kinderen van Israël noemen het Manna; de Heer beschikt echter ten opzichte van deze gave alzo, dat Israël een geheel van Hem afhankelijke leefwijze en de heiliging van de buiten gebruik geraakte sabbat leren moet. Daarom verleent Hij op gewone dagen altijd slechts zoveel, als de behoefte van elke dag vordert, op de zesde dag daarentegen geeft Hij het dubbel.

13. En het geschiedde nog op de avond van dezelfde dag, waarop Israël zo tegen de Heere gemopperd en de Heere Zijn hulp beloofd had, a) dat er door een zuidoosten wind over de Elanitische golf (Numeri. 11:31 Psalm. 78:26 vv.), dus uit dezelfde richting, naar welke de wolk (vs.10 vv.)) gestaan had, kwakkels 1) opkwamen, en door Gods leiding juist over de plaats, waar de kinderen van Israël gelegerd waren, zich nederlieten, en zij het leger bedekten; en op de morgen lag de dauw, 2) een dikke nevel, rondom 3) het leger.

a) Numeri. 11:31 Psalm. 105:40

1) Behalve de gewone kwartel komt in die streken nog een bijzondere grote soort van hetzelfde geslacht voor, welke de Arabieren Kata noemen, en die in het systeem van Linneus onder de naam van Tetrao Alchato overgegaan is. Deze leeft in Arabië, Palestina, Syrië, Egypte enz. in grote menigte, is van de grote van een tortelduif, heeft een korte, kromme, gele bek, asgrauwe hals en kop, roodachtige buik en rug, wigvormige staart en poten, die van voren gevederd zijn; deze moet diensvolgens eigenlijk onder de patrijzen gerekend worden. Het vlees is wel hard en droog, maar wordt toch door de inwoners graag gegeten. Het is een trekvogel, die in de lente uit de zuidelijke landen naar het noorden trekt, en dan in zo dichte menigten vliegt, dat de Arabische jongens dikwijls twee of drie in een keer doden, alleen door een stok ertussen te werpen. Op onze plaats bestaat het wonder van de goddelijke genade in het aanvoeren van de kwakkels op deze tijd en naar deze plaats, zo mede in de buitengewone menigte, dat deze aan de behoefte van een zo talrijk volk evenredig was..

In het Hebreeuws Selav, door sommigen vertaald door fazanten en door anderen door zeevogels, door onze Statenvertalers, en terecht, door kwakkels. In het Arabisch betekent het woord, dat met het Hebreeuws overeenkomt, alleen "kwakkels." Met het zenden van deze vogels wilde God aan Israël leren, dat Hij, die hun Manna tot dagelijks voedsel gaf, ook in staat was, om hun vlees te eten te geven..

2) Eigenlijk "een uitstorting van dauw."

In het Hebreeuws staat "een laag" of "bed van dauw;" Daarmee was het Manna bedekt; vandaar de zinspelende op 't *verborgen* manna. Openb.2:17

3) Niet in de legerplaats, maar rondom, op het aangezicht van de woestijn (vs.14). Het leger was zo rein niet als de grond rondom, en daarom zo geschikt niet, om het manna te ontvangen.

14. a) Toen nu de liggende dauw opgevaren was, de nevel weggetrokken was; zo ziet, over de woestijn was een klein, rond ding, 1) een vaste stof, van gedaante en grootte klein als de rijp, die uit de nevel op de aardeachterblijft.

a) Numeri. 11:7 Nehemiah. 9:15 Psalm. 78:24; 105:40

1) Het tegenwoordige manna, dat op in het oogvallende wijze in vele opzichten met het Bijbelse overeenkomt, is het zoete sap van de Tarfaboom, een soort van Tamarisk, die gedurende de nacht in de hete zomertijd uit de bast van stam en takken (volgens Ehrenberg, ten gevolge van de steek van een insect) tevoorschijn komt, tot kleine, ronde, witte korrels zich vormt, in deze vorm op de grond valt en vóór zonsopgang verzameld wordt, daar het in de hitte van de zon versmelt. De Tamarisk (Genesis 21:33) is een boom, die veelvuldig in Egypte, Arabië, Syrië en Palestina groeit, die een recht opschietende stam van middelbare hoogte, lange, smalle, dicht bij elkaar staande en altijd groene bladeren heeft, groene, harde bessen van de grootte van een noot, en een soort van galnoten draagt en een hoge ouderdom bereikt. Slechts weinig verschilt van deze de Tarfaboom; deze groeit hoger (soms 20 voet hoog), heeft meerdere en grotere takken, dichter loof, doch geeft, hoewel hij ook in Nubië, Egypte, Arabië en aan de Eufraat gevonden wordt, nergens Manna, dan in de nabijheid van de Sinaï, en wel het rijkste in die jaren, waarin het veel regent, terwijl het in andere geheel gemist wordt..

Ware dit manna het voedsel van Israël in de woestijn geweest, zo waren zij zeer te betreuren geweest; het bevat toch niet van die stoffen, die voor het dierlijk lichaam tot zijn dagelijks onderhoud onontbeerlijk nodig zijn, en waarin wormen van verrotting konden komen (vs.20). Het brood van de engelen (Psalm. 78:25), het manna van de hemel moet iets anders geweest zijn, dan het manna, dat door luizen en kevers uit de bomen te voorschijn gebracht..

Dat het dan ook werkelijk iets anders geweest is, daarop wijzen verschillende omstandigheden. "Het natuurlijke manna bevat geen meelstof, maar alleen slijmsuiker, waardoor ook de korrels de vastheid van was verkrijgen, terwijl de korrels van het de Israëlieten gegeven manna zo hard waren, dat zij in molens gemalen of in vijzels gestampt moesten worden, en zo veel meelstof bezaten, dat daarvan koeken gebakken werden, die de plaats van het gewone brood innamen."

Wat het geweest is, zeggen onze Heer en de apostelen Paulus met duidelijke, ondubbelzinnige woorden (Johannes 6:31 vv.; 1Kor.10:3), het was een wonderbare spijs, een brood, dat van de hemel gegeven was, krachtens Zijn goddelijke almacht, door welke de Heere even zo goed een meel- of broodachtige stof onmiddellijk uit Zijn hand, zonder bemiddeling van akker of akkerbouw kan geven, als Christus daarna op de bruiloft te Kana zonder bemiddeling van wijnstok en wijngaardenier uit zuiver water wijn schept. "Overigens is de dauw de gave van de hemel, welke de aarde vruchtbaar maakt, om het brood voort te brengen (Genesis 27:28). Maar in de woestijn kan de dauw niets teweeg brengen, want hier wordt niets gezaaid (Numeri. 20:5); wanneer nu de dauw toch brood brengt, zo is het hemels brood."

Opdat het ontwijfelbaar vaststond, dat deze spijs op verwonderlijke en op bovennatuurlijke wijze is geschapen, moet men het volgende nader overwegen. Vooreerst, dat het niet vroeger in de woestijn tevoorschijn kwam, dan op het uur, dat door Mozes op Gods bevel was aangekondigd. Vervolgens, dat geen verandering van dampkring in de weg stond, dat het Manna met gelijkmatige gang neerviel, noch vorst, noch regen, noch zomer, noch winter, geen hitte de loop van dit neerdruppelen afbrak. Ten derde, het benodigde, dat voor een zeer grote menigte voldoende was, werd elke dag gevonden, terwijl één gomer door ieder hoofd voor hoofd ontvangen werd. Hierbij komt nog, dat op de zesde dag het benodigde verdubbeld was, opdat zij een tweede gomer voor spijs op de Sabbat zouden verkrijgen. Ten vijfde, indien zij iets bewaarden, boven de vastgestelde maat, werd het door bederf onbruikbaar, terwijl de tweede portie, voor de Sabbat bestemd, goed bleef. Ten zesde, waarheen zij ook vertrokken, altijd verzelde hen deze weldaad van God en slechts in hun legerplaats was het Manna bekend. Ten zevende, zodra zij een vruchtbaar en aan koren rijk land binnentraden, bleef het Manna weg. Ten achtste, omdat, hetgeen Aäron bevolen werd in een kruik te bewaren, niet verrotte..

Wanneer wij zo beslist moeten vasthouden, dat het manna van Israël met het Tamariskenhars niets te maken heeft, zo blijft toch deze natuurverschijning van het Sinaitische schiereiland een voor de vriend van de Heilige Schrift zeer merkwaardige verschijning, "Wanneer de krachtige hand van de Werkmeester eerst een kanaal door de rotsen gewrocht heeft, dan neemt het water in alle volgende eeuwen zijn loop daardoor heen. Als de stamvorm van de geslachten en van de verschillende soorten van zichtbare dingen eerst eens door het woord van de goddelijke almacht geschapen was, toen plantte het zich op de gewone weg van voortbrenging voort; zo is ook het werk van de mannabereiding, hetwelk op zijn tijd de levensadem van de lucht en met deze alle levenskrachten van het land doordrong, tenminste nog in het levende bos van de Mannatamarisken voortdurend bewaard." (v. Schubert). Dit voorhanden zijn van een aan het oorspronkelijk manna gelijk natuurvoortbrengsel, en wel juist in diezelfde streken, waar het eerste gegeven werd, en overigens nergens, laat dan "voor het geloof evenals voor het ongeloof ruimte (hoofdstuk 7:13), om of het wonder te erkennen en zijn Bewerker te prijzen, of het geheel te loochenen en alles geheel natuurlijk te verklaren."

15. Toen het de kinderen van Israël bij hun uitgaan uit de tenten zagen, zo zeiden zij, de een tot de ander: a) Het is Manna, 1) de gave, die de Heere ons geschonken heeft, gelijk Hij gisteren beloofd heeft (vs.12); want zij wisten niet, wat het was, zij hadden nooit iets dergelijks gezien, zodat zij het ook geen meer bepaalde naam konden geven, dan in het algemeen gave, geschenk. Mozes dan zei tot hen, hun mening, dat het die beloofde gave was, bevestigende: Ja! dit is het brood, dat de HEERE u te eten gegeven heeft.

a) Joh.6:31; 1 Kor.10:3.

1) De Israëlieten geven een teken van dankbaarheid, waar zij de spijs, die hun van de hemel verschaft is "manna" noemen, en veroordelen daarmee stilzwijgend hun schuldige, zondige klacht, omdat het toch nog veel beter is een spijs, die gegeven is, in te zamelen, dan zich deze door moeilijke veldarbeid te verschaffen. Maar Mozes verklaart het hun, dat zij niet hebben

gevraagd naar hetgeen hun tevoren geheel onbekend was, maar dat hun kennis met onkunde gepaard ging. Voor hun ogen was de almacht van God zichtbaar; maar hun blik werd beperkt door het deksel van het ongeloof, zodat zij de hun beloofde genade niet duidelijk opmerkten..

In het Hebreeuws Manchoe. De LXX ti esti touto, wat is dat? Ook andere uitleggers doen alzo en menen, dat het eerste woord een Egyptisch woord is. Doch dit ten onrechte. In verband met het stamverwante Arabisch, betekent Manna geschenk, Gods geschenk. In die taal wordt het aldus omschreven: een dauw, nederdalende an de hemel op bomen en stenen, welke zoet is en taai wordt zoals de honing en op hars lijkt.

en Numeri. 11:7 wordt gezegd, dat het Manna er uitzag als korianderzaad..

16. Dit is, zo ging Mozes voort: het woord, dat de HEERE geboden heeft, ten opzichte van de inzameling: Verzamelt daarvan een ieder, zoveel hij eten mag, zoveel hij nodig heeft, en hij berekene aldus: een gomer 1) voor een hoofd, naar het getal van uw zielen, ieder zal nemen voor degenen, die in zijn tent zijn, dus even veel gomers, als er personen tot zijn gezin behoren.

1) De gomer is een kleine beker of nap, die in iedere huishouding voorhanden en overal van gelijke grootte was; gelijk vs.36 zegt, ging het tiende deel van een efa daarin. De grootte van de Hebreeuwse maten is onmogelijk te bepalen. De kinderen van Israël moesten verzamelen, zo veel zij konden, en het thuis in de gomer nameten; daar zou men bevinden, dat iedere vader in vereniging met zijn huisgenoten juist zo vele gomers verzameld had, als de familie uit personen bestond..

Israël moest niet alleen verwonderd staan bij het gezicht van de weldaden van God, maar moest ook die weldaden in het geloof aanvaarden. De gomer is ongeveer een pond van onze maat..

17. En de kinderen van Israël deden alzo, en verzamelden, de een veel en de ander weinig, al naar gelang er op de plaats, waar hij verzamelde, veel of weinig lag.

18. Doch als zij het, ieder wat hij verzameld had, thuis met de gomer maten, a) zo had hij, die veel verzameld had, niets over, niets boven hetgeen er voor zijn gezin nodig was, en die, die weinig verzameld had, ontbrak niet; een ieder verzamelde zoveel, als hij eten mocht. 1) Die een groot gezin had, had veel gevonden; wiens gezin slechts uit weinig personen bestond, die had slechts weinig. De Heere had aan ieder juist zijn deel toegemeten.

a) 2 Kor.8:15

1) Ik ben niet van oordeel, dat hier de gehoorzaamheid van het volk geprezen wordt. Immers, kort hierna laat Mozes volgen, dat sommigen niet met de juiste maat tevreden, meer dan geoorloofd was hadden bijeengeschaapt, dat anderen zelfs overschreden hadden, wat omtrent de Sabbat was voorgeschreven. Maar zo vat ik het op, dat, waar allen ijverig zich onledig hielden met het inzamelen van de bijeen vergaarde hoop, ieder, hoofd voor hoofd, een gomer

ontving. Want niet een ieder in het bijzonder verschaftte zich zijn rantsoen, maar waar allen het werk verrichtten, namen zij uit de algemene hoop het voorgeschreven aandeel. Zodat, wie door vlugheid uitmuntte, zonder enig verlies, zijn tragere en minder ijverige buurman te hulp kwam..

De Apostel past dit toe op de aalmoezen, en zijn oogmerk is, de Korintheërs te vermanen, om van het hun, van hun overvloed mede te delen aan de armere broeders en zusters, opdat er in de gemeente geen gebrek zou worden geleden. De Heere wil hierdoor leren, dat Hij het is, die in al de noden en behoeften van Zijn volk voorziet..

De Joodse uitlegger Abarbanel tekent hierbij aan, "dat van deze spijs, als een goddelijk voedsel, geen gebruik mocht worden gemaakt, als van gewone dingen, welke de mensen samen bijeenbrengen, opleggen, daarmee handel drijven, of voor hun kinderen bewaren; maar dat men die eten moest als een gift van God, aan armen en rijken gemeen. Sommigen," zo gaat hij voort, "kunnen meer, anderen minder tijdelijke goederen verzamelen, zodat sommigen geven en anderen ontvangen; maar hier ontvingen zij allen van de hemelse liefdadigheid, en God verordende het zo, dat het de armen aan niets ontbrak, terwijl de rijken, boven hun behoefte, niets hadden, om op te leggen of te verkopen, gelijk zij met andere dingen deden."

19. En Mozes, van de bedoelingen van God, hoe het verder met het Manna gaan zou, reeds geheel door de Heilige Geest onderricht, zei tot hen: Niemand laat uit voorzorg voor de volgende dag, daarvan over tot de morgen. 1)

1) Wat de een of ander van zijn gedeelte niet verteren kan, dat verbrande hij met vuur, of geve het aan het vee; want het zal u dagelijks opnieuw gegeven worden, en altijd zoveel als gij voor iedere dag behoeft..

Van alle gierigheid, alle schraapzucht, alle onnodige zorgen voor de volgende morgen, maant Mozes hier af, en wil dat het volk in beoefening brenge, wat de Heer eeuwen daarna zegt: "Zijdt niet bezorgd tegen de dag van morgen, want de morgen zal voor het zijne zorgen; elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad." (Matth.6:34).

20. Doch zij hoorden niet allen naar Mozes, maar sommige mannen lieten daarvan over tot de morgen; de ene uit bezorgdheid dat het misschien de andere dag kon ontbreken, de ander om te beproeven, wat er van het overblijvende worden zou. Toen groeiden er 's nachts wormen in, 1) en het ging stinken, zodat men het wegwerpen moest; hierdoor werd Mozes zeer toornig op hen. 2)

1)Letterlijk: Verhief zich tot wormen, d.i. ging in wormen op. Ongeloof in de vermaningen van de Heere, bracht deze mannen er toe, om aldus te handelen. Zij versmaadden daarmee de beloften van God..

2) Mozes had recht, met over de Israëlieten, die hij zo menigmaal, maar steeds tevergeefs, gewaarschuwd had, verontwaardigd te zijn. Immers was hun het manna gegeven, om hun

geloof en vertrouwen te beproeven; en nu bleek aanstonds, dat zij beiden misten. Daarin zag hij een tekort doen aan de eer van God. Indien zij hem zelf, hem persoonlijk beledigden, dat kon hij verduren; maar niet, dat zij aldus, door de daad, de eer van zijn God aanranden..

21. Zij nu verzamelden het van die dag af elke morgen, een ieder zoveel hij eten mocht (vs.16,18); zij moesten dit 's morgens doen, want als de zon heet werd, zo versmolt het. 1)

1) Op kinderlijke en zichtbare wijze wil hier de Heere de kinderen van Israël voor ogen stellen, hoe hun aards beroep naar Zijn wil moest volbracht worden; daarom richt Hij het zo eigenaardig met het Manna in. Eerst moeten zij leren, dat niet de grond van zichzelf geeft, wat mens en vee voedt en onderhoudt, maar dat Gods genade dit doet, en dat Hij ook zonder de vrucht van de akker hen onderhouden kan; daarom geeft Hij hun een hemelspijs, die onmiddellijk uit Zijn hand komt, hoewel Hem overigens nog vele andere middelen en wegen ten dienste stonden, om hem in de woestijn te onderhouden; onder deze ook zodanige, bij welke het meer natuurlijk en minder wonderbaar toegegaan zou zijn. Bij deze geheel van Hem afhankelijke leefwijze, daar zij in de echte zin van het woord aan Zijn dis eten, moeten zij dan ten tweede leren, dat aan Zijn tafel ieder ontvangt, wat hij behoeft, niet meer en niet minder; daarom is er ook geen voorraad voor de volgende dag, maar iedere dag moet voor het zijne zorgen. Terwijl zij zulk een gerust en stil leven zonder de heidense zorgen: "Wat zullen wij eten? wat zullen wij drinken? waarmee zullen wij ons kleden?" leiden kunnen, moeten zij toch, en wij merken dit in de derde plaats, niet werkeloos blijven zitten, maar vroeg op zijn, en het hun met vlijt verrichten. Wie niet arbeiden wil, dat hij ook niet ete! Alles, wat in deze geschiedenis van het Manna voorkomt, is verder niets dan het openbaar worden van datgene, dat anders achter het omhulsel van de zichtbare dingen verborgen is. Hetzelfde leven, dat de kinderen van Israël daar in de woestijn op zinnelijk-tastbare wijze mochten leiden, is de gelovigen nog altijd beschikt (Matth.6:11,34) en zijn geloof wordt niet zelden beproefd, opdat het bevestigd worde; wie gelooft, die zal de heerlijkheid van God zien, evenals Israël..

22. En het geschiedde op de zesde dag, dat zij dubbel brood

1) verzamelden; er was zulk een rijke oplezing, dat zij bij het meten thuis juist het dubbel bedrag vonden, twee gomers voor een; en al de oversten van de vergadering kwamen, 2) en zij verkondigden het aan Mozes, dat zij zulk een buitengewone samenlezing gehad hadden.

1) Dus toonde de Heere, dat Hij machtig was, om de Israëlieten, als het Hem behaagde, voor langer dan één dag van brood te bezorgen, en dat Hij het ook onbederfelijk bewaren kon, als in het te bewaren voor de volgende dag het voorschrift maar gevolgd werd..

2) De schending van de Sabbat wordt nog niet meegedeeld, maar slechts de domheid of al te grove onbekendheid bij de oversten zelf. Want ofschoon zij uit de mond van Mozes gehoord hadden, dat God op die dag hun zou geven, dat zij voor twee dagen genoeg voedsel hadden, verwonderden zij zich echter en boodschappen de zaak als nieuw en ongelooflijk aan Mozes. Gemakkelijk blijkt, dat zij wel aan het bevel gehoorzaamd hebben, om geen moeite te sparen in het verzamelen van een dubbele portie, maar hun ongelooft en stomtheid van geest komt hierin te voorschijn, dat zij verbaasd staan, waar zij zien, dat door de zaak zelf uitkomt, wat God beloofd had. Overigens mag men vermoeden, dat zij met bevreemding hebben

beschouwd, wat hen tot verwondering bracht. Daaruit volgt, dat zij God geloof geweigerd hebben, totdat de waarheid door de uitkomst was bevestigd. Maar door het verwonderlijk beleid van God is het geschied, dat hun slechte en verkeerde twijfel, zowel tot bevestiging van het wonder, als tot bewaring van de Sabbat heeft gediend. Hierdoor werd Mozes gelegenheid gegeven, om voor de tweede maal hun te zeggen, wat overigens zeer was verwaarloosd, nl. dat zij op de zevende dag de heilige rust in acht zouden nemen..

23. Hij dan zei tot hen: Dit is het, dat de HEERE, door dit dubbele deel gesproken heeft. Morgen is de rust, de heilige Sabbat (rust) van de HEERE, 1) de dag, die de Heere zich tot rust van alle arbeid door Zijn eigen rust op dezedag na het volbrachte scheppingswerk geheiligd heeft (Genesis 2:2 vv.). Opdat gij nu morgen werkelijk kunt rusten en het inzamelen overbodig zij, heeft Hij u reeds heden gegeven, wat gij voor morgen behoeft. Wat gij tot uw spijs voor deze dag bakken zou, bakt dat, en kookt, wat gij koken zou; en al wat over blijft, legt het voor uin bewaring tot de morgen, 2) opdat het dan gebakken en gekookt wordt; het zal deze dag niet weer bederven (vs.20).

1) Hieruit blijkt duidelijk genoeg, dat Israël niet onbekend was met de viering van de zevende dag, als rustdag van de Heere, maar ook, dat de Heere hen wil voorbereiden voor de afkondiging van het vierde gebod. zie Ex 16.26 en zie Ex 20.8.

2) Deze verplichting hield voorzeker een grote eis aan het geloofsvertrouwen in. Immers de ervaring van de vroegere dagen had de Israëlieten geleerd, dat men het manna niet tot de volgende dag kon overhouden; en nu gebiedt Mozes zelf, "al wat over bleef tot morgen in bewaring te leggen." Daarin lag wel iets verrassends. Had de man van God dan vergeten, hoe hij over zo iets getoornd had, verontwaardigd over het verzuimen van zijn voorschrift, om het manna niet te bewaren? Evenwel Israël gehoorzaamt ditmaal, daartoe voorbereid en aangespoord door de dubbele zegen, die God vooraf reeds geschonken had, door op de zesde dag het dubbele te laten inzamelen..

24. En zij legden het neer tot de morgen, gelijk als Mozes geboden had; en het stonk niet, en er was geen worm in. 1)

1) Volgens Numeri. 11:8 liet het Manna zich geheel als gewoon broodkoren behandelen, zodat men het met de handmolen malen, of in vijzels stoten en dan in de pot koken, of tot koek bakken kon; het tegenwoordige manna (zie Ex 16.14) is nooit zo hard, dat men daarmee op gelijke wijze zou kunnen handelen. Wat de wijze van broodbereiding bij de kinderen van Israël betreft, zo stampte men het koren (tarwe, gerst of pelt) of in vijzels, of het werd met de handmolen, wanneer er een in huis aanwezig was, door de dienstmaagden gemalen. De handmolen bestond uit twee over elkaar gelegde ronde stenen, één onder, die vast lag, harder en zwaarder en enigszins rond was (Job 14:15), en één daarboven, die zo veel was uitgehold, dat hij de onderste juist bedekte; in het midden was een trechter, om daardoor het koren in te gieten: door middel van een houten handvatset werd nu de bovenste steen omgedraaid, om het koren, dat tussen beide stenen zich bevond, te vermalen; op deze wijze verkreeg men zowel fijn als gewoon broodmeel (Genesis 18:6). Het omdraaien van de steen was een moeilijke en langdurige arbeid, moeilijk voornamelijk in grote gezinnen; het geschiedde door de geringste

dienstmaagden of door gevangenen (hoofdstuk 11:5 Jesaja. 47:2. Matth.24:11 Klaagl.5:13); de laatsten blinddoekte men en stak hun zelfs de ogen uit, een gruwzame straf, waardoor het duizelig worden bij het draaien moest verhoed worden (Richteren. 16:21). Men was altijd gewoon slechts zoveel te malen, als er juist voor die dag nodig was; daar dit malen dagelijks geschiedde, is het geluid van de molen (Jeremia. 25:10) tot een spreekwoord geworden, en betekent het bedrijvige leven in huis, evenals bij ons het geruis van de koffiemolen. Ook het bakken geschiedde dagelijks opnieuw. Het meel werd in houten schotels gemengd (hoofdstuk 12:34), en het deeg, nadat deze doorzuurd was, tot langwerpige ronde koeken van de grootte van een bord, en de dikte van een duim gevormd, en of alleen op kolen en gloeiende stenen geroosterd (1 Kon.19:6) of in bakovens gebakken (hoofdstuk 8:3). Deze bakovens, gelijk men die in iedere huishouding had, bestonden gewoonlijk slechts uit grote stenen kruiken van ongeveer drie voet hoogte, die geen bodem hadden en op enig toestel op een ijzeren plaat gezet werden; was door het op de plaat aangestoken vuur de kruik behoorlijk warm gemaakt, zo dekte men de bovenste opening toe, om de warmte te behouden, en legde dan op de wanden van de kruik de gereed gemaakte broden, die dan in korte tijd gebakken waren..

25. Toen zei Mozes, toen hetgeen van de vorige dag bewaard was op de volgende morgen nog onbedorven bleek te zijn: Eet dat heden, want het is heden de sabbat van de HEERE; gij zult het heden op het veld niet vinden; 1) want God wil, dat gij deze dag heiligt, dat is van de gewone arbeid u onthoudt.

1) De gedachten van God beheersen ook de gewone loop van de natuur, gelijk mede haar buitengewone openbaringen. Achter de gewone en ook achter de meer treffende verschijnselen op het gebied van de natuur schuilt de heilige achtergrond van de hoge raad van God. In het zichtbare van de schepping wordt het onzichtbare van God aan het peinzend gemoed en gelovige hart geopenbaard. Dat is de grote gedachte, die Mozes op dit ogenblik uitspreekt en die ook door de Sabbat zelf wordt gepredikt. Daar is een samenstemming van de gewillig gehoorzamende natuur met het gebod van de Heere, die haar Zijn ordeningen en wetten heeft ingeplant en opgelegd. Daar is geen toeval, maar alles is door de voorzienigheid van God aldus beschikt, bepaald en besteld..

26. Zes dagen zult gij het verzamelen; a) doch op de zevende dag is het Sabbat, op deze zal het niet zijn. 1)

a) Leviticus. 20:2; 23:9

1) Het is niet te betwijfelen, hoewel vele geleerden hun bedenkingen daartegen ingebracht hebben, dat, nadat reeds Adam de eerste Sabbat meegevierd had, van de heiliging van deze dag door de Heere zelf onderricht, ook de oudvaders en patriarchen deze dag voor heilig hielden (Genesis 4:3 vv.; 26:5,24; 12:7,8; 13:4; 26:25; 33:20). De viering van de Sabbat was echter nog geen bepaalde instelling, maar een vrije gehoorzaamheid aan Gods oorspronkelijke instelling (Genesis 26:5). In Egypte ging de heiliging van de zevende dag hoe langer hoe meer teniet, toen Israël tot een grote volksmenigte was aangegroeid, en geheel, toen het door de nieuw opgekomen dynastie in zo wrede slavernij gehouden werd (Exodus. 1:6 vv.). Toen

de uittocht geschied was, heeft de Heere opnieuw Zijn dag gezegend en geheilgd; want de doortocht door de Rode Zee (hoofdstuk 14) en de lofzang van Mozes (hoofdstuk 15) vielen, gelijk wij ons daarvan overtuigden, op een Sabbat; vervolgens bereidt de Heere, door de wijze waarop Hij het Manna geeft (anders voor iedere dag een deel, op de zesde een dubbel en op de zevende niets), naar Zijn kinderlijk, zichtbare wijze van opvoeding, het gebod voor, dat Hij geven zal (hoofdstuk 20:8-11), en maakt tenslotte de Sabbat uitdrukkelijk tot een teken van Zijn verbond met Israël (hoofdstuk 31:16-17). Nadat die dag daartoe gesteld is, wordt door Mozes het onthouden van alle arbeid, zo ver versterkt, dat op de Sabbat niet eens een vuur mag aangestoken of enige spijs mag bereid worden (hoofdstuk 35:1-3). Dit streng, wettelijk en uitwendig verbindend karakter heeft het sabbatsgebod in het Nieuwe Testament weer verloren; wij zijn in dit opzicht als het ware weer verloren; wij zijn in dit opzicht als het ware weer tot het patriarchale standpunt teruggeplaatst, daar men uit vrije gehoorzaamheid het derde gebod houdt, hoewel op de ontheiliging van de feestdag geen doodstraf meer bedreigd is (Matth.12:8 Koll.2:16 vv.). Evenals Israël op de zesde dag zijn behoeften vooraf verkreeg, mag de Christen verzekerd zijn, dat de zegen van de Heere rijkelijk vergoeden kan, wat men aan tijdelijke winst moet verliezen, wanneer men op Zijn dag zich van de gewone arbeid onthoudt, en de dag des Heeren heiligt; ja, men zij verzekerd, dat de aardse arbeid op deze dag volbracht, eigenlijk geen winst oplevert, en niet alleen zichzelf verderft, maar ook het andere mee verteert..

27. En het geschiedde op de zevende dag, dat, ondanks de ontvangen aanwijzing, sommigen van het volk uitgingen, om te verzamelen, 1) en wel om te zien, of het werkelijk was, zoals Mozes gezegd had; doch zij vonden niet.

1) Dit is de tweede overschrijding van het bevel, omdat zij, op de zevende dag uitgegaan, de viering van de Sabbat schenden. Want duidelijk had hij hun aangezegd, dat zij niets zouden vinden. Daarom verdenken zij hem van leugen, omdat zij hun eigen ogen willen geloven. Ondertussen werd het heilig houden van de Sabbat door hen zelf voor niets gehouden, ja, zij hebben beproefd, de dag, welke God had geheilgd, te ontheiligen, zodat hij in niets van de anderen verschild. Naar verdienste bestraft God hen zeer scherp. Want Mozes bestraffende, beschuldigt Hij in diens persoon de onbuigzame slechtheid van het gehele volk. Want Mozes was zeker niet een van het getal van hen, die de wetten van God hadden geweigerd te onderhouden, maar door deze algemene bestraffing wordt de menigte, die gezondigd had, des te scherper getroffen, en wordt de grote noodzakelijkheid, om het volk te kastijden, Mozes opgelegd, terwijl een gedeelte van de schuld op hem zelf wordt overgedragen. In het woordje: "Hoelang," wijst God aan, dat hun hardnekkigheid geenszins te verdragen was, omdat zij geen einde maakten aan het zondigen, maar door nieuwe misdaden een groter straf zich op de hals te halen, toonden, dat er met hen niet te handelen was..

28. Toen zei de HEERE tot Mozes: Zeg tot de kinderen van Israël: Hoelang 1) weigert gij u te houden aan Mijn geboden en Mijn wetten? Nadat gij ze pas overtreden hebt (vs.19) en daarvoor bestraft zijt geworden, acht gij wederom Mijn inzetting (vs.20) niet.

1) Met dat woord "hoelang" geeft God uitdrukkelijk Zijn heilig misnoegen over de zonde te kennen. Deze was nu toch geen zwakheid, maar welbewuste daad van overtreding tegen Zijn

gebod. Het was een opzettelijke zonde, en vandaar de klacht, welke een openlijke beschuldiging inhoudt..

29. Terwijl Mozes aan het volk dit woord bekend maakte, ging hij biddend en vermanend voort: Ziet, omdat de HEERE u de Sabbat, de dag van Zijn rust op zo vriendelijke wijze gegeven heeft, dat Hij u ook op deze rust wil schenken, daarom geeft Hij u op de zesde dag voor twee dagen brood, en bespaart u daardoor alle zorg voor uw voeding op deze dag: een ieder blijft in zijn plaats, in zijn tent, dat niemand uit zijn plaats gaat op de zevende dag, 1) om manna te verzamelen, of enig ander werk te doen!

1) Op grond van deze plaats hebben latere Joodse wetgeleerden bepaald, dat niemand op de Sabbat zich verder dan 2000 el van zijn woning verwijderen mag. Vandaar de uitdrukking sabbatsweg (Hand.1:12), welke Eusebius volgens de Griekse maat op 6 stadiën berekent (ongeveer 1/7 mijl)

Hiermee wordt Israël elk voorwendsel voor verontschuldiging ontnomen. Niet alleen had de Heere hun de Sabbatdag gegeven, maar er ook voor gezorgd, dat zij op die dag geen spijs behoeften in te zamelen. Zo werd ook door hen bewezen, dat het bedenken van het vlees vijandschap is tegen God, dat het zich aan de wet van God niet onderwerpt, en het ook niet kan..

30. Alzo rustte het volk, nu gehoorzaam aan God, op de zevende dag. 1)

1) Hier staat niet, dat het volk op de Sabbat in zijn tenten bleef, maar dat het rustte, dat in tegenstelling staat tot het uitgaan uit het leger, om manna te verzamelen, zoals tevoren geschied was..

De rust van God is het doel, waartoe de gehele schepping komen moet. Om tot dit doel te leiden, werd aan het volk, waarin de verlossingsweg moest gebaad worden, geboden als correctief (verbeteringsmiddels) voor de schade, welke uit de zware, drukkende, van God aftrekkende arbeid, voor de, onder de vloek van de zonde staande mens voortspruit. Daarom heiligde God de zevende dag, dat is, Hij zonderde die van de overige dagen van de week af, tot een heilige dag voor de mens, terwijl Hij Zijn zegen op de rust van deze dag legde. Want op de mens, als evenbeeld van God, heeft deze zegening en heiliging voornamelijk betrekking. Gelijk de mens over het werk van God is gesteld (Genesis 1:28), zo zal hij ook deel hebben aan de rust van God. Het terugkeren van deze gezegende en heilige dag zal hem een gedurige herinnering en genieting van de goddelijke rust zijn.

Na de instelling van de tent der samenkomst en de gehele Godsverering kwam het bevel, om niet alleen te rusten van alle arbeid, maar ook dat aangaande de heilige samenroeping, de verdubbeling van het dagelijks offer, en het neerleggen voor het aangezicht des Heeren van de nieuwe toonbroden (Leviticus. 23:1-3; 24:8 Numeri. 28:9 vv.. Ook bij heidense volken werd de zevende dag gewijd..

31. En het huis 1) van Israël (zie "Ex 6.15" corr.)noemde diens naam, de naam van hetgeen de Heere tot dagelijkse voeding gaf: Manna 2) (gave, vs.15); en het was als korianderzaad, 3) uit net zulke kleine, ronde bolletjes bestaande als de zaadkorrels van deze plant; wit, en de smaak daarvan als honingkoeken, evenals met honing bereid fijn gebak. (Numeri. 11:8).

1) Hier voor het eerst treedt het Verbondsvolk als "huis van Israël" (Béth Israël) op. Vroeger heette het de "kinderen van Israël" (béne Israël), ook de "vergadering van de kinderen van Israël" (âdat, of kahal Israël). De kinderen van Israël is de gehele naam van het volk in het algemeen, wanneer het in de geschiedenis optreedt; de vergadering van de kinderen van Israël wordt het genoemd, als het (meest in kwade zin) zich gemeenschappelijk in enige daad of raad van het geheel uitsprak; huis van Israël is de naam bovenal wanneer het in maatschappelijke of godsdienstige belangen gemeenschappelijk optreedt of handelt. Zo is het ook hier bij de benaming van het Manna, die zo langzamerhand in het volksgebruik was aangenomen..

2) Veertig jaren lang aten de kinderen van Israël brood uit de hemel, en dronken zij water uit de steenrots; doch, meent gij, dat dit voortdurend wonder hen bij het geloof bewaard heeft? Nee! wat veertig jaren geduurd heeft, is bij de mensen geen wonder meer. Alle uitwendige goddelijke werkingen baten niets, wanneer God niet van binnen in de mens werkt. Zonder dit blijven de treffendste wonderen van God enkel lichamelijke verlossingen, die buiten de ziel omgaan..

Niet zonder oorzaak herhaalt Mozes weer, wat hij tevoren gezegd heeft, dat de naam Manna is ingesteld voor de spijs, welke God had toebeschikt, opdat aan goddeloze hardnekkigheid zou schuldig verklaard worden, wie nog van zulk een bewezen zaak een punt van kwestie zou durven maken, wanneer de duidelijkheid van de zaak, aan overigens boze en ondankbare, dit woord heeft ontworpen. De gedaante wordt uitgedrukt, om de zekerheid van het wonder te staven, nl. dat het ronde korrels waren, gelijk aan korianderzaad, omdat het nooit tevoren gezien was. De smaak noopte hen tot erkenning van hun ondankbaarheid, welke de spijs niet slechts als geschikt en gezond, maar ook zelfs zeer zoet van smaak, teruggaf..

3) De Koriander is een éénjarige, in Egypte zeer overvloedige groeiende plant, die men ook later in Palestina veelvuldig verbouwde. Zij heeft een hoge, ronde stengel, bladeren met brede stelen, die niet zelden als moes gebruikt worden, en draagt witte of roodachtige bloemen, die de vorm van een scherm hebben; de zaadkorrels zijn rond, geelachtig en van binnen hol; deze werden in Egypte bij het bereiden van de spijzen als specerij gebruikt. Het tegenwoordige manna komt ook in kleur met het Korianderzaad overeen; het is niet wit, gelijk het Bijbelse, maar geelachtig grijs, en heeft, wanneer men er veel van geniet, een zacht afleidende werking..

In Numeri. 11:7 wordt gezegd: "Zijn verf was als de verf van de bedólah." Daar hoogwaarschijnlijk onder bedólah de parel wordt verstaan, kan men best nagaan, hoe wit de kleur is geweest. (zie Nu 11.7).

III. Vs.32-36. Tenslotte volgt een opmerking over de verdere geschiedenis van het Manna, welke door Mozes wel niet aanstonds, toen hij voor het eerst de gebeurtenissen bij de tocht van Israël door de woestijn optekende, maar eerst tegen het einde van zijn leven, bij het overzien van de vijf door hem vervaardigde boeken bijgevoegd is; alzo wordt hier de samenhang van het geschiedverhaal afgebroken en iets ingevoegd, dat tot een veel latere tijd behoort.

32. Voorts zei¹⁾ Mozes, wellicht een jaar later, toen de ark van het verbond was opgericht, en de Godsverering geheel was ingericht, waarschijnlijk ten tijde, toen Israël van Sinai opbrak (Numeri. 10:11 vv.), tot het volk: Dit is het woord, dat de HEERE mij bevolen heeft: Vult een gomer daarvan, even zo veel als ieder dagelijks voor zijn behoefte ontvangen heeft (vs.16), tot bewaring voor uw geslachten, opdat zij nog in latere tijden, zien het brood, dat Ik u heb te eten gegeven in deze woestijn, toen ik u uit Egypte leidde.

1) Mozes vervolgt hier de geschiedenis niet volgens de orde, maar door dit bericht er bij wijze van vóórverhaal ertussen in te lassen, bevestigt hij des te meer, dat door de bijzondere gunst van God dit voedsel toen voor het volk is geschapen. Daar God heeft gewild, dat één gomer tot herinnering zou bewaard worden, hetwelk door geen stank bedorven, de roem van het wonder aan de nakomelingen heeft bekend gemaakt. Vooreerst brengt hij in het algemeen het bevel van God onder de aandacht. Vervolgens, in het laatste vers geeft hij de maat aan, nl. dat Aäron het zou wegbergen in een schaal of kruik, en het plaatsen bij de Ark van het Verbond. Waaruit ook blijkt, hoe hoog God deze Zijn weldaad heeft willen geschat hebben, waarvan Hij de herinnering heeft willen bewaren in het heiligdom, tegelijk met de tafels van Zijn Verbond..

33. Ook zei Mozes, toen hij aan het volk het goddelijk bevel bekend gemaakt had, tot Aäron: Neem een gouden (Hebr.9:4) kruik, en doe een gomer vol Manna daarin; en zet die voor het aangezicht des HEEREN, naast de ark van het verbond, tot bewaring voor uw geslachten.

Het neerleggen van het Manna in een gouden kist of kistje voor het aangezicht des Heeren, om aldaar vrij van alle bederf en verrotting bewaard te blijven, beduidt, dat Hij, die van de hemel is neergedaald, opdat Hij zou zijn het Brood des Levens, voor de zondaren, die zonder Hem ontwijfelbaar zouden moeten sterven, wederom in de hemel zouden opgenomen worden, opdat zij niet meer aan enige zwakheid onderworpen, in onverwelkelijke heerlijkheid eeuwig bij de Vader zou leven.

34. Gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had, alzo zette ze Aäron later voor de getuigenis, 1)voor de kist, welke de getuigenis of de beide tafels van de wet bevatte (hoofdstuk 25:16; 40:20), tot bewaring voor de volgende geslachten.

1) Dat nu twee uitdrukkingen voor de zelfde zaak worden gebruikt: Voor het aangezicht des Heeren en voor de getuigenis, dient tot aanbeveling van de wettige eredienst, opdat het volk zou weten, dat de kracht van God in het heiligdom hun nabij was. Niet omdat deze aan de plaats was gebonden, of omdat Hij door een zichtbaar teken de harten van de zijnen wilde binden, maar voor hun zwakheid willende zorg dragen, daalt Hij tot hen op die wijze af, daar

de tegenwoordigheid van Zijn kracht door uiterlijke tekenen wordt gestaafd. Hij daalt dus tot hen af, niet om van hun gemoederen in grof bijgeloof bezit te nemen, maar om hen trapsgewijs tot een geestelijke erediens op te heffen..

35. a) En de kinderen van Israël aten Manna; niet alleen gedurende hun reis naar de Sinaï, ook niet alleen na het opbreken van daar, en na de bewaring daarvan in een gouden kruik, maar al de veertig jaar, 1) die zij in de woestijn doorgebracht hebben, totdat zij in een bewoond land kwamen; 2) zij aten Manna, totdat zij kwamen aan de grens van het land Kanaän, ja zelfs daarin; eerst toen zij aan de overzijde van de Jordaan waren, hield de wonderbare gave op Jozua 5:12).

a) Nehemiah. 9:15

1) Hieruit volgt niet, dat Israël gedurende die veertig jaar geen ander brood dan het Manna gegeten heeft. Volgens Leviticus. 8:2,26,31 vv.; 9:4; 10:12; 24:5 vv. Numeri. 7:13 vv. te oordelen, waren zij nog gedurende hun oponthoud bij de Sinaï genoeg van tarwemeel voorzien. Het gebergte Sinaï, waar "de lucht koel en zuiver is, waar de boze Samoer niet waait, de bronnen rijkelijk vloeien, de plantengroei sterk is en edele vruchten rijpen," bood hun zonder twijfel vele plaatsen aan, die zij konden bezaaien, in elk geval veel meer dan tegenwoordig, nu door de verwoesting van het geboomte, ten gevolge van de kolenhandel, de vruchtbaarheid van die dalen, evenals het getal en de omvang van de groene oasen zeer afgenomen is. Terwijl zij dan daar tevens hun talrijke kuddes vee, die zij uit Egypte meegebracht hadden, konden weiden, ontbrak het hun niet aan melk en vlees; en daar zij niet zonder geld waren, konden zij ook van de daar wonende volken, evenals van doortrekkende karavanen, velerlei levensbehoeften inruilen. Dat zij dit na het opbreken van de Sinaï en gedurende 38 jaar, die zij tot hun straf in de woestijn Paran moesten rondtrekken, werkelijk gedaan hebben, wordt ons uitdrukkelijk (Deuteronomium. 2:6 vv.) gezegd. Hoe nader zij later aan het beloofde land kwamen, en de natuurlijke hulpbronnen toenamen, des te meer nam het Manna af (Jozua 1:11); het zou daar niet als een weldaad ontvangen zijn, integendeel veracht zijn geworden, wanneer de Heere het nog in dezelfde volheid als tevoren gegeven had; maar eerst hield het geheel op, toen een nieuwe orde van zaken aanving met de inbezitneming van het land..

Maar waartoe het reeds hier in het vóórverhaal opgenomen? Gewis om ons ook deze vier dingen tot onze bemoediging, besturing en vertroosting te leren: 1e. dat God niet alleen voor de Zijnen begint te zorgen, maar dit laatste ook zolang voortzet, als dit nodig is; al duurt het dan ook veertig jaar lang. 2e. Al geeft God veertig jaar lang brood, geeft Hij het toch elke dag vers; ook in het geestelijke is versheid nodig. 3e. Dat het wonder ophoudt, zodra dit niet meer nodig is en de natuur zelf in de behoefte kan voorzien. Geen buitengewone genietingen moeten in het geestelijke leven verwacht en begeert worden, waar de gewone leidingen van het geloof kunnen volstaan. 4e. Dat het ophouden van de bijzondere zorg van God wijst op het naderend begin van de vervulling van de beloften van God..

2) Toen de heilige Schrijver dit opschreef, waren de veertig jaar bijna om, en was Israël genaderd tot en gelegd in de vlakke velden van Moab. Toen was het Manna niet meer

nodig, maar in de woestijn, waar niets groeide, waar niet te ploegen of te zaaien viel, ontving Israël het. Wel een bewijs van de tedere zorg, maar ook van het taai geduld van de Heere, die altijd weer, niettegenstaande Israël een weerbarstig volk was, de gave van Zijn genade bleef schenken..

36. Een gomer nu, zoveel, als ieder gedurende deze aangeven tijd dagelijks aan Manna ontving, is het tiende deel van een efa. 1)

1) Van de maten voor droge waren komen in de Heilige Schrift voor: a. de Homer (Leviticus. 27:16) of Kor (1 Kon.4:22), door Luther Jesaja 5:10 Luk.16:7) met "mud" vertaald; deze zal, gelijk men meent 11246,7 kubieke Rijnlandse duim bevat hebben; b. de Efa, gelijk aan de Bath voor vloeibare stoffen, het tiende gedeelte van een Homer (Ezech.45:11) dus 1124,67 kubieke Rijnlandse duim; c. de Seah, maat (Luther "schepel) (1 Samuel 25:18 Matth.13:33) is het derde deel van een Efa 374,89 kubieke Rijnlandse duim; d. de Gomer, of het tiende (Leviticus. 14:10) is het tiende deel van een Efa 112,467 kubieke Rijnlandse duim; e. De Kab (2 Koningen. 6:25) is het zesde deel van een Seah 62,48 kubieke Rijnlandse duim. Men ziet, welk een buitengewoon grote menigte Manna voor meer dan twee miljoen mensen dagelijks neervallen moest; maar juist met het doel, om een diepe indruk van de grootheid van het goddelijk wonder bij alle volgende geslachten teweeg te brengen, heeft Mozes de laatste aanmerking van dit hoofdstuk er bijgevoegd. Het tegenwoordige Manna levert in de overvloedigste jaren slechts ongeveer 600 pond in een jaar; Israël had echter dagelijks alleen voor de mannen, vrouwen en kinderen niet mee gerekend, meer dan 600,000 pond nodig.

HOOFDSTUK 17.

DE KINDEREN VAN ISRAËL WORDEN UIT EEN ROTS GEDRENKT EN OVERWINNEN AMALEK.

I. Vs.1-7. Te Rafidim, waar de kinderen van Israëel, na enige dagreizen van de woestijn Sin af, gekomen zijn, ontbreekt water. Het volk twist met Mozes en werpt hem opnieuw voor, dat hij het alleen daarom uit Egypte gevoerd heeft, om het in de woestijn te laten omkomen; de Heere roept Mozes met enige oudsten op een berg, laat hem daar op een rots slaan, en deze geeft overvloedig water. (Massa en Meriba).

1. Daarna, na een oponthoud van 5 of 6 dagen, toog de gehele vergadering van de kinderen van Israëel, naar hun dagreizen, uit de woestijn Sin, in het noordwestelijkgedeelte waarvan zij (hoofdstuk 16:1) geweest waren, op het bevel van de HEERE, zoals Hij hen leidde door de wolkkolom. Volgens deze leiding wendde zij zich eerst zuidoostelijk naar Dofka, het tegenwoordige Wady-Seih, vervolgens zuidoostelijk naar Alus (Numeri. 33:12 vv.) aan de mond van de Wady Akir, en zij legerden zich na deze tocht, op welke niets bijzonder voorviel, te Rafidim, 1)in het dal es-Scheikh. Daar nu was geen water voor het volk om te drinken.

1) De enige, voor het gehele volk begaanbare, weg uit de zandvlakte er-Ramleh naar Horeb of Sinaï gaat door het grote dal es-Scheikh, hetwelk door de meeste geleerden voor de legerplaats Rafidim gehouden wordt. Het heeft zijn naam van het grafteken van een heilig verklaarde Arabische sjeik, dat zich in het zuidoostelijk deel daarvan bevindt; het strekt zich in een uitgebreidheid van ongeveer tien uur om de Plataeus van Orfan en Fureia uit, die het noordelijke voorgebergte van de Horeb uitmaken; in het midden is het tegenwoordig rijkelijk van water voorzien, en op zijn vele weilanden met een menigte van Tarfabomen bezet, waardoor het de plaats is, waar tegenwoordig het meeste manna gevonden wordt. Het punt, waar Israëel geen water vond, is waarschijnlijk te zoeken, waar het dal zich van de zuidoostelijke richting naar het zuiden begint te wenden. Niet verre van daar tonen de Bedoeïenen een rotsblok, dat vijf voet hoog is, en een voortreffelijke natuurlijke stoel vormt. Deze wordt door de Mokad Seida Musa (zetel van onze meester Mozes) genoemd, en is zeer waarschijnlijk de standplaats van Mozes geweest, gedurende de strijd tegen Amalek (vs.8 vv.). Van hier reikt het oog over de beide zijden van het dal. Enigszins oostelijk van daar ligt Bir Musa (Mozes-bron)

2. Toen twistte, 1) het volk met Mozes, en zei: Geeft gij, gij en uw broeder Aäron, ons water, dat wij drinken! Gij behoort voor alles te zorgen; Mozes dan zei tot hen: Wat twist gij met mij. Waarom verzoekt2) gij nu van uw zijde uw HEERE.

1) Hier ontdekt zich hun goddeloosheid tegen God, omdat zij, na Hem de rug toegekeerd en verlaten te hebben, met Mozes oorlog beginnen te voeren; tevens ook hun slechtheid en onmenselijkheid, omdat zij, zo vele weldaden niet gedenkende, op heftige wijze tegen Mozes opstaan. Zij wisten toch, dat geen bronnen of rivieren door een sterfelijk mens konden tevoorschijn geroepen worden. Waarom twisten zij dan met hem, en roepen zij God niet

onmiddellijk aan, in wiens hand de wateren, evenals de overige elementen, zijn? Indien er althans bij hen een greintje geloof was geweest, zouden zij zich tot Hem in het gebed gewend hebben..

In het Hebreeuws Wajareb, "twistte," in de zin van, met heftige gebaren tegen iemand spreken, waaruit een vijandige stemming openbaar wordt. Hieruit leert men de geaardheid van het volk kennen. Nauwelijks zijn zij toch te Rafidim aangekomen, nauwelijks is er gebrek aan water, of bijna dreigt men Mozes te stenigen, en zet zich aldus in vijandige houding tegenover God, hun Heer en Leidsman..

2)Verzoeken, in de zin van, ongelovig twijfelen aan de hulp van de Heere. Waarin dat verzoeken bestond, wordt in vs.3 nader aangeduid, waaruit duidelijk die ongelovige twijfeling spreekt.

3. Toen nu het volk aldaar dorstte naar water, en ondanks de vriendelijke toespraak en ernstige vermaning van Mozes, alleen aan de dorst dacht en vervulling van die behoefte wilde, zo mopperde het volk nog meer tegen Mozes, en het zei, weer evenals toen het aan brood gebrek had (hoofdstuk 16:2,3): Waartoe hebt gij ons uit Egypte doen optrekken, opdat gij mij, en mijn kinderen, en mijn vee, van dorst deed sterven; 1) en daarbij gaven zij tekenen alsof zij hem wilden doden (vs.4).

1) De bron van het gehele kwaad was ongeloof, omdat zij noch de rechtmatige lof aan de macht van God toedeelden, noch in waarheid geloofden aan Zijn belofte. Want Hij had de zorg over hen op zich genomen, en beloofd, dat hun nooit iets zou ontbreken. Waarom geloven zij dan niet, toen de zaak aldus geschapen stond, dat Hij hun nabij zou zijn, tenzij dat zij zowel van Zijn Macht als van Zijn Trouw geringe gedachte hadden?.

Wederom spartelt de buik. De goede Mozes heeft een moeilijk, verdrietelijk ambt gehad, dat hij zulk een onwillig, hardnekkig, halsstarrig volk heeft moeten regeren; hij heeft het gevoeld, dat hij bijna ieder uur in groot levensgevaar stond, want hij heeft altijd moeten vrezen, dat zij zouden komen en hem doden. Maar zo gaat het de Christenen; zij moeten voor weldaden, schande, schade, nadeel en ondankbaarheid inoogsten..

Wij zouden het natuurlijk vinden, wanneer Mozes zijn staf had neergelegd, wanneer hij weer naar Horeb gegaan was, om daar de meer stille en gehoorzame kudde te weiden, wanneer hij deze verkeerde, dolle mensen hun eigen wegen had laten gaan. Maar hij ging niet, en, mocht hij dikwijls ook zijn leven moe zijn, zijn liefde werd niet koud, zijn geduld werd niet uitgeput, zijn ijver verflauwde niet. Dit arme volk was hem toch door zijn Heere aan het hart gelegd en op de ziel gebonden, en al was het ook zulk een liefde niet waard, zo droeg hij het toch, gedachtig aan de liefde van zijn Heer, die besloten had het te verlossen..

4. Zo riep Mozes, gelijk altijd, wanneer hij aangevochten werd (hoofdstuk 5:22; 14:15; 15:25; 16:4) tot de HEERE, zeggende: Wat zal Ik dit volk doen? 1) Er scheelt niet veel, of zij zullen mij stenigen! Zij staan op het punt, om dit te doen. (Numeri. 14:10).

1) In de benauwdheid van zijn hart roept Mozes tot de Heere, vraagt Hem om raad, bindt Hem niet aan deze of gene weg, maar geeft zich geheel aan Hem over, stelt zich met vertrouwen in Zijn handen. Hoogstwaarschijnlijk was Mozes op dat ogenblik buiten de legerplaats het volk ontvlucht. Dit is toch op te maken uit het volgende vers, waar de Heere Mozes gebiedt, om weer naar het leger te gaan..

5. Toen zei de HEERE tot Mozes: Vrees niet en ontwijk niet, maar ga onverschrokken, zonder enige siddering of ontroering, heen voor het aangezicht 1) van het volk door het leger, en neem met u uit de oudsten 2) van Israël, opdat zij getuigen zijn van hetgeen geschieden zal; en neem uw staf³⁾ in uw hand, a) waarmee gij de rivier, de Nijl, voor farao sloeg, en de overige tekenen voor Israël deed, en ga heen naar de plaats in het gebergte, waarheen u de wolkkolom zal voorgaan.

a) Exodus. 7:20

1)"Voor het aangezicht," d.i. voor de ogen van het volk. De Heere wil zijn knecht voor de ogen van het gehele volk verheerlijken, in tegenwoordigheid van de oudsten als getuigen van hetgeen geschieden zou..

2) De oudsten zijn hier de hoofden van de vaderlijke huizen..

3) De staf was het teken van zijn goddelijke zending. Als vluchteling was hij voor God verschenen, omdat Israël hem dreigde te stenigen. Hiermee stelt God hem weer volkomen in het ambt..

6. a) Zie, Ik zal aldaar voor uw aangezicht op de rotssteen in Horeb staan; 1) en gij zult, in vertrouwen op Mijn almacht, die Ik zo dikwijls aan uw staf verbonden heb, en die in de wolkkolom, het teken van Mijn tegenwoordigheid, u werkzaam nabij is, op de rotsteen van het voorgebergte van Horeb slaan, zo zal er water als uit een rijk vloeiende bron, uitgaan, opdat het volk drinkt. 2) Mozes nu deed also voor de ogen van de oudsten van Israël. Hij sloeg met zijn staf de rots, waarop de wolkkolom zich plaatste, en toen er nu werkelijk water uitvloeide, liet hij het volk door de oudsten tot de, door de Heere zo wonderbaar geopende, rotsbron leiden.

a) Numeri. 20:9 Psalm. 78:15; 114:8; 1 Kor.10:4.

1) Dat God hem aankondigt, dat Hij op de rots zal staan, dient om bij hem de twijfel weg te nemen, opdat Mozes, ten opzichte van de uitkomst, niet in angst of twijfel zou verkeren, omdat anders het slaan op de rotssteen zonder gevolg en nutteloos zou zijn. Daarom wordt Mozes tot vertrouwen aangespoord, omdat God, wie hij, in gehoorzaam geloof, als zijn leidsman volgt, door Zijn hand zijn kracht zou tentoon spreiden, opdat niets vruchteloos of zonder gevolg zou geschieden..

God, de Heere, zou Mozes tot een Helper zijn. Hij zou het water uit de rotssteen doen stromen, maar voor de ogen van de oudsten zou Mozes ook hier weer het instrument in de

hand van de Heere zijn. De Heere zou in de wolkkolom zich stellen voor Mozes aangezicht, en ten aanschouwe van de oudsten, opdat het duidelijk zichtbaar werd, dat door Gods wonderkracht, het water uit de rotssteen tevoorschijn kwam..

2) Evenals de heerlijkheid des Heeren in de woestijn Sin, wegens de weerspanning van het volk, niet in het leger verscheen (hoofdstuk 16:10), zo wordt ook nu de hulp buiten het leger door de onmiddellijke tegenwoordigheid van Jehova bewerkt; niet het gehele volk zal getuige van het wonder zijn, tot straf voor zijn lasterend ongeloof, wel echter zullen enige uitverkoren oudsten met hun ogen zien, dat de Heere onder Israël is, en ook de natuur van de harde, dorre rots kan veranderen, dat Hij water geeft in stromen. De oudsten zullen het hierna aan het ongelovige volk betuigen, dat de rots vantevoren geen water heeft gehad, en Mozes geen spiegelgevecht geleverd heeft; waarvan bijv. Tacitus (Hist. 5:3) en vele andere van de nieuwe uitleggers hem beschuldigen. Vergelijk de wezenlijk van deze verschillende gebeurtenis. (Numeri. 20:1-13).

De steenrots was Christus niet in substantie, maar in betekenis..

Niet alleen ontsprong er uit de steenrots een overvloed van water zoveel als nodig was, om de dorst van de Israëlieten te lessen, maar de vloedden volgden hen, waarheen zij ook in de woestijn reisden. Alzo brengt ook de overvloed van de genade, die in Christus is, teweeg, dat onze beker overvloeiende is, en dat het goede en de weldadigheid ons volgen al de dagen van ons leven (Psalm. 23:5,6)

De woestijn heeft zijn afwatering naar de Dode Zee. De stroom kan dus door de bergkloven heen vloeien tot in de woestijn Paran..

God opent fonteinen tot lessing van de dorst, waar de gelovigen, het geestelijk Israël, het niet verwachten. Gelijk Israël door het water uit de rotssteen gelaafd werd, zo zal de Heere al Zijn gelovigen laven uit de volheid van de genade, die in Christus, de geestelijke rotssteen, is..

7. En hij noemde de naam van die plaats, bij het wegtrekken van daar (hoofdstuk 19:2) Massa (verzoeking) en Meriba 1) (twist) om de twist van de kinderen van Israël met Mozes (vs.2), en omdat zij de HEERE verzocht hadden, zeggende: Is de HEERE in het midden van ons, of niet? Wij zullen het niet eerder geloven, dat Hij nog onder ons is, dan Hij het metterdaad bewezen en ons water gegeven heeft.

1) Ieder heeft hier en daar zijn Massa en Meriba, waar hij tegen de wegen van de Heere opgestaan is, over Zijn leidingen gemopperd, tegen Zijn woord zich verzet, Zijn genade veracht, Zijn geduld en Zijn lankmoedigheid verzocht, waar hij in ongeloof gevraagd heeft: "Is de Heere bij mij of niet?" Mocht echter ook ieder de geestelijke rots met haar altijd vloeiende water kennen, waarvan de apostel Paulus 1 Corinthiers. 10:4) spreekt, en daaruit de zegen drinken voor alle schade aan zijn ziel..

Massa betekent verzoeking, en Meriba terging. De eerste naam gaf Mozes aan die plaats, omdat Israël door haar zonde God verzocht had, en de tweede, om de bittere twist van het

volk tegen hem en de Heere. Hoogstwaarschijnlijk heeft de Heere Mozes bevolen die plaats aldus te noemen, om Israël voortdurend aan zijn zonde te herinneren, dat het met de vuur- en wolkkolom in zijn midden, d.i. met de Engel van het Verbond, ja, met de Heere zelf, nog durfde vragen: Is de Heere in het midden van ons of niet, omdat dit geen kleingeloof, maar ongeloof van hart was..

De vraag: "Is de Heer bij mij of niet?" ik erken het, komt dikwijls in het hart op, als wij het Egypte van de zonde hebben verlaten en onlangs onze eerste lofzang, de lofzang van de bevrijding zongen; doch het is evenals Israëls vraag een opstaan tegen God, waartegen te strijden is. Israëls voorbeeld is niet, opdat wij het zouden navolgen, maar opdat wij, door hen geleerd, zouden waken tegen het ongeloof. Men acht die vraag dikwijls voor een kenmerk van ware bekering; alsof ongeloof een bewijs van geloof, twijfel een teken van waarheid kon zijn. Men brengt dikwijls zelf die jeugdige zielen van Elim naar Massa en Meriba, en dwingt ze die vraag af; maar hoe goed men het ook meent, er wordt een duivels werk verricht. Oh, zo de Heer niet zo getrouw was, om ondanks dat twisten met Hem en dat verdenken van Zijn liefde, al is het met de tekens van Zijn afkeuring, bij Zijn volk te blijven, hoe zou door ons eigen ongeloof en door het onverstand van mensen de ziel in de afgrond worden gestoten! Christus is de fontein van het levende water, die altijd overvloedig geeft. Kleingelovigen richt niet het oog op uzelf, maar op Hem! Sluit het niet voor de eeuwige stroom, om met gesloten ogen bij hem te klagen: "Er is geen water;" met de engel van het verbond in het midden te vragen: "Is de Heer bij mij of niet?" Nee, al dorst uw ziel een ogenblik, blijft geloven en vertrouwt op de liefde van uw Heiland, die u wel beproeft, maar nooit verlaat!

II. Vs.8-16. Nog te Rafidim wordt Israël door een stam van de Amalekieten verraderlijk aangevallen; Mozes zendt Jozua met een uitgelezen schaar van krijgslieden tegen hen af; hij zelf begeeft zich met Aäron en Hur op de top van een nabij de strijdplaats gelegen heuvel, om daar de staf van God als een banier in de hoogte te houden en met uitgestrekte handen aan zijn volk de overwinning van Godswege te verzekeren. Na vernietiging van de Amalekieten richt hij een altaar op, en bepaalt hij de strijd van de Heere tegen Amalek voor alle volgende tijden.

8. Toen het water uit de door Mozes geslagen rots vloeide, en het volk door de oudsten daarheen geleid werd, om zijn dorst te stillen (vs.6) kwam Amalek, 1) een legerbende van uit het geslacht van Edom afstammende, in steenachtig Arabië wonende Amalekieten (zie "Ge 36.12), en streed 2) tegen Israël in Rafadim, door de achterhoede van Israël, die achter het hoofdleger trok, en, moe van de tocht en afgemat van dorst (Deuteronomium. 25:17 vv.) nog een eind verder noordwestelijk zich bevond, aan te grijpen.

1) God stelt deze vijanden het eerst tegenover Israël, nadat Hij hen, van de Egyptenaren bevrijd, enige tijd van verademing en rust had geschonken. Het meest om deze twee redenen, wilde Hij het toen met een oorlog bezoeken, óf om hen te straffen voor het jongste misdrijf, óf om daarmee hun nietsdoen te doen ophouden, opdat dit geen lokaas om te zondigen zou zijn. Want gelijk onder de soldaten dikwijls uit gebrek aan werkzaamheden een opstand voortkomt, zo ook hier, hoe meer God dit volk spaarde en zacht behandelde, des te meer nam zijn overmoed toe. Niet te verwonderen daarom, indien zij door een oorlog worden opgewekt,

juist wanneer zij de gelegenheid zouden waarnemen, om, wegens hun kalme toestand, eens oprecht vrolijk te zijn. Sommigen gissen, dat de Amalekieten met dat doel naar de wapens hebben gegrepen, vooreerst, om daarmee de achteruitzetting van hun vader te wreken; vervolgens, omdat de nijd hun verteerde, en zij niet wilden, dat Jakobs nakomelingen de erfenis zouden verkrijgen, waaruit Ezau geworpen was, wiens kleinzoon Amalek, de vader van deze volkstam was. En gewis, het is waarschijnlijk, dat de herinnering aan het onrecht, hun vader aangedaan, nog voortgeduurd heeft, en dat zij door de duivel zijn aangehitst, om de belofte van God, waardoor het eerstgeboorterecht van Ezau op Jakob was overgegaan, te verijdel en haar doel te doen missen. Deze reden om oorlog te voeren kan wel bij hun aanwezig zijn geweest, maar God had nog iets anders op het oog, om, nl. het volk, na hun onbeschaamdheid overmeesterd te hebben, Hem meer gehoorzaam te maken. En wellicht heeft Hij, na Mozes als aanvoerder hun onttrokken te hebben, Jozua aangesteld, om daarmee enig teken van Zijn misnoegen te geven. Want ofschoon Hij hun op volstrekt niet verborgen wijze hulp verschaft heeft, nu zij de overwinning behaald hebben door Zijn genade en op het gebed van Mozes, zo heeft Hij hen toch door de afwezigheid van Mozes een les willen geven, omtrent hun jongste belediging..

Te Rafidim viel Amalek, de afstammeling van Ezau (Genesis 36:16), de eersteling van de heidenen (Numeri. 24:20), op verraderlijke wijze in de achterhoede van het ontmoedigde volk. Het is kennelijk zijn bedoeling geweest, Israël de doortocht naar Kanaän te betwisten, en zo mogelijk te verdelgen. (Deuteronomium. 25:17 vv.)

In de zomer, wanneer het gras in de vlakten verdroogd is, trekken de Bedoeïenen naar de hoger getegen streken, waar de weiden langer fris blijven; op deze wijze moet verklaard worden, hoe de kinderen van Israël hier met de Amalekieten, die eigenlijk de meer noordelijke delen van het Sinaïtische Schiereiland in bezit hadden, in aanraking kwamen. Deze wilden nu aan niemand de doortocht door de van hen gebruikte weiden betwistten; maar hun aanval heeft nog een diepere grond. In hen ontwaakt de oude haat van Ezau, hun stamvader, tegen Jakob weer, zij willen niet dat Israël de beloofde erfenis inneme; zij willen het volk van God, ware het mogelijk, zijn zegen ontnemen (Genesis 27:28 vv.), en treden het op de weg tot zijn groot doel op een meer sluipmoordenaarsachtige dan eerlijke krijgsmanwijze tegemoet. Dat doen zij, hoewel de grote daden, die de Heere aan Israël in Egypte gedaan heeft, ook hun bekend zijn geworden; hun vijandschap is diensvolgens tevens een vijandschap tegen de Heere, en wel de eerste aanval, die een, hoewel oorspronkelijk met het uitverkoren geslacht verwant, doch daarna tot de grote menigte van de overige volkeren, die hun eigen weg gaan, teruggetreden, en alzo heidens geworden volk onderneemt, om tegen het rijk van God te strijden, ten einde het te vernietigen. Daarom worden zij (Numeri. 24:20) in de spreuk van Bileam "de eersteling onder de heidenen" genoemd..

Zo zijn de eerste en grootste vijanden van het waar, geestelijk leven gewoonlijk degenen, die wij zouden menen, dat enigszins in betrekking tot ons stonden, de burgerlijk brave mensen, de bloot humanistische filantropen, en nog meer de dode rechtzinnigen..

2) Gelijk Amalek Israël bevocht, toen Mozes de rotssteen in Horeb geslagen had, zodat zij water gaf, zo hebben ook de ongehoorzame Joden, wanneer Christus, de geestelijke Steenrots,

was geslagen en gestorven, en het Evangelie van Zijn opstanding met dezelfde toegebrachte genade werd verkondigd, hun broeders bestreden, die in Hem geloofden..

Ongetwijfeld draagt de strijd tussen Amalek en Israël een typisch karakter. Amalek streed tegen Israël als het volk van God, het volk van het Verbond, en dat niet op een ridderlijke, maar op een laaghartige en verraderlijke manier. Vandaar, dat, als straks Israël een koning ontvangt, het diens roeping wordt, om Amalek geheel uit te roeien..

9. Mozes, dan zei tot Hosea, de 53 jaar oude zoon van Nun, uit de stam van Efraïm (Numeri. 13:9) die hij door de inspraak van de Heilige Geest voor een strijdbare held erkende, voor een werktuig van God, dat tot grote dingen geroepen was, en wiens naam Hosea (hulp) hij nu in de nog meer betekenisvolle Jozua (de Heere is helper) veranderde: Kies ons mannen, die gij voor bijzonder krijgshaftig houdt en trek uit met hen, en strijd tegen Amalek; morgen, wanneer gij met uw voorbereidingen voor een beslissende slag gereed zult zijn, zal ik gedurende die tijd op de hoogte van de heuvel, 1) Mokad Seidna Musa (zie "Ex 17.1) staan, en de staf van God (hoofdstuk 4:20) zal in mijn hand zijn, 2) als de banier, waaronder gij strijden zult.

1) De grondtekst geeft duidelijk aan, dat die heuvel bij Israël bekend was. Toen Israël aan de Rode Zee de aanval van Egypte moest doorstaan, moest het niet zelf strijden, maar de strijd van de geweldige arm van Jehova stilzwijgend aanzien (hoofdstuk 14:14). De Egyptenaren waren hun meesters, tegen welke zij niet hadden te strijden als oproerigen, maar waarvan God hen verlostte; nu moesten zij in de strijd trekken, want zij waren een vrij, zelfstandig volk geworden. Jozua, die Mozes daardoor, dat hij hem een nieuwe naam geeft, tot zijn dienaar aanneemt (Numeri. 11:28) ontvangt bevel, aan het hoofd van een uitgelezen schaar tegen Amalek te strijden; maar de strijd in mensen handen gelegd is onzeker, alleen in de hand des Heeren rust de beslissende overwinning. Tot getuigenis hiervan vlecht Mozes de naam Jehova (zie Ge 17.16) in die van Hosea, zodat nu in en met de aanvoerder van Israël de Heere zelf werkzaam is. Maar nog heeft het in de strijd uittrekkend volk de Heere niet bij zich; tussen hen en de Heere is veeleer door het gedurig morren en verzoeken (vs.2 vv.) een scheiding gekomen, zodat de wolkkolom zich weer van het leger teruggetrokken heeft). Alleen tussen Mozes en de Heere is de betrekking nog ongeschonden; Mozes werpt daarom zijn staf, waaraan God Zijn macht verbonden heeft, als een banier op, om als voorbiddend middelaar deze onder aanhoudend gebed hoog naar boven te houden, opdat Israëls zonde de eeuwige krachten, zonder welke de overwinning onmogelijk is, en die in de staf nabij het volk zijn, niet terughoudt..

2) Niet om zich te bergen voor de strijd is hij weggegaan, maar omdat God hem een ander ambt had bevolen. En hieruit blijkt, dat door de staf van God te voeren, hij zowel als leidsman en als standaarddrager een gelukkige uitkomst van de strijd heeft beloofd; want deze staf alleen was meer waard, dan dat hij met duizend vaandels voorgaande, hen tot in de strijd had gevoerd..

Twee zaken stelde Mozes in het werk, om op de vijand van Gods volk de zege te behalen, nl. strijden en bidden. Terwijl Jozua de vijanden zou aangrijpen, nam Mozes op zich, zijn

pogingen te ondersteunen door de strijd van het gebed, waartoe hij dan ook met zijn wonderstaf op de kruin van Horeb zou staan..

Zeer waarschijnlijk doelt de profeet Jesaja in vers 59:19 hierop als hij zegt: "Wanneer de vijand zal komen als een stroom, zal de Geest des Heeren de banier oprichten tegenn hen," op deze geschiedenis van Mozes..

10. Jozua nu deed, zo als Mozes hem gezegd had; hij verzamelde een uitgelezen schaar van krijgsknechten rondom zich, en trok de volgende dag uit, strijdende tegen Amalek; doch Mozes en tot zijn ondersteuning Aäron; en zijn zwager Hur 1) (spelonk) klommen op de hoogte van de heuvel.

1) Hur, de zoon van Kaleb, de zoon van Hesron, de kleinzoon van Juda, was de grootvader van Bezaleël, de werkmeester van de tent der samenkomst (hoofdstuk 31:2; 1 Kronieken 2:18-20), en volgens een Joodse overlevering de echtgenoot van Mirjam, de zuster van Mozes (hoofdstuk 15:21); ook, volgens hoofdstuk 14:14, nam hij, naast Aäron, een aanzienlijke plaats onder het volk in..

11. En het geschiedde, terwijl Mozes zijn hand met de staf van God ophief, zo was Israël de sterkste; maar terwijl hij zijn hand van vermoedheid liet zakken, dan was Amalek de sterkste.

De strijd werd met afwisselend geluk gestreden; nadat de kinderen van Israël eerst de overhand gehad hadden, moesten zij daarna voor hun vijanden wijken, en konden zij niet eerder weer tegen hen stand houden, dan Mozes op de top van de heuvel weer in staat was, zijn handen op te heffen. Deze afwisseling herhaalde zich verscheidene malen..

Hierdoor moest én Mozes én Israël leren, dat, als straks de overwinning behaald werd, het niet was om hen, maar enkel en alleen uit vrije genade van God..

12. Doch de handen van Mozes werden zwaar; hij kon, hoe hij zich inspande, deze niet meer onafgebroken opheffen; hij moest ze laten zinken, daarom namen zij, zijn begeleiders, (vs.10), wie het nu eerst inde gedachte kwam, wat zij tot zijn ondersteuning moesten doen, een steen, en legden die onder hem, dat hij daarop zat, en niet door langer staan geheel zou uitgeput worden; en Aäron en Hur ondersteunden zijn handen, terwijl zij zich naast hem plaatsten, de een aan deze, de rechter-, de ander aan de andere, de linkerzijde, en alzo ieder een van zijn handen vasthield; alzo waren zijn handen zeker; zij waren ondersteund en konden zich in de hoogte houden, totdat de zon onderging, 1) en er was geen afwisseling van krijgsgeluk meer.

1) Daar in de Amalekieten de heidenwereld de strijd tegen het volk van God opende, en in hen, de prototype (het oorspronkelijke beeld) van de aan God vijandige machten, het uit de dienstbaarheid verlost volk des Heeren tegemoet trad, om het komen in de beloofde erfenis te bestrijden, zo had de strijd, die Israël met deze vijand streed, een betekenis als voorbeeld voor de gehele toekomst van Israël. Deze strijd kan het met het zwaard alléén niet overwinnend ten einde brengen, maar alleen door de uit de hoogte toestromende krachten van

God, die het door gebed, onder aanwending van de verleende genademiddelen, zich toeëigenen moet. Zulk een middel heeft Mozes in de staf, door welke hem, als door een kanaal, krachten van almacht aangevoerd worden, en hij wendt ze tot zijn strijdend volk, terwijl hij de handen met de staf biddend tot God opheft, tot hij afgemat is en met het zinken van de handen en van de staf ook het afstromen van de Godskrachten uit de hoogte ophoudt, zodat zijn armen gesteund moeten worden, om tot gehele overwinning van de vijanden opgericht te blijven. Hieruit moest Israël leren, dat het in de strijd met de aan God vijandige machten slechts door onophoudelijk opheffen van zijn handen in gebed de kracht van de overwinning ontvangen zou..

Intussen is ook hier een mooi beeld, hoe regeerders en predikers voor God in het gebed moeten liggen, in tijden van oorlog en in andere nood, daar zij de strijd dan door hun generaals kunnen voeren, gelijk Mozes hier daartoe Jozua verordend heeft; en deze beide (de regeerders en predikers) moeten dan ook hun tot steun zijn, en hen in alle moeilijke gevallen voor God bijstaan, evenals zij zelf zich voor Hem verootmoedigen en hun heerserstaf met gelovige handen tot de Heere moeten opheffen, dat Hij hun de last in genade helpt dragen, en tot al hun arbeid wijsheid en kracht verlenen wil

Zo heeft de Heere er ook in de gemeenten sommigen gegeven die biddend en in dezelfde gemeente wederom anderen die met middelen strijden. Terwijl Mozes bad, streed Jozua; maar ook Jozua wist te bidden en ook Mozes wist als het nodig was te strijden. Nu werd op last van de Heere de arbeid gelijk verdeeld. Want hetzij men worstelt in het gebed, hetzij men strijd met het zwaard, het is voor het geloof een en hetzelfde; daar het toch dezelfde God is, die op beide de gezegende uitkomst moet geven. Zij, die thuis blijven bidden, werken niet minder ijverig aan de goede uitslag mee dan zij die naar buiten uittrokken om te strijden. Daar is verband tussen het gebed van de zwakke en de strijd van de sterke gelovigen..

Mozes heeft door de volstandige opheffing van zijn handen de Kerk een leerzaam voorbeeld nagelaten, om tegen alle bezwaren, die het gebed en het geloof hinderlijk zijn, gewisse en bestendige hulpmiddelen te zoeken, waardoor de trage handen en slappe knieën hemelwaarts worden geheven en vastgemaakt..

Wij hebben hier ook in Mozes een voorbeeld van het veelbetekenende: De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak..

Zonder twijfel hief Mozes zijn handen biddend op; dit is echter niet de hoofdzaak in deze geschiedenis; niet het gebed op zichzelf schenkt de overwinning; maar het biddend en gelovig verheffen van de staf van God, als van een Gods-banier, waaronder Israël strijdt. Daarvan hangt Israëls zege over Amalek af. Wij hebben ook een strijd tegen vlees, wereld en duivel. Wie in de geestelijke strijd van zijn ziel alleen van het gebed de zege verwacht, zal de overwinning niet vinden; deze is beloofd op het biddend en gelovig verheffen van de kruisbanier. Veel, alles hing hier af van hetgeen deed. Wat een gewichtig werk is de prediker van het Evangelie opgedragen, en iedere christen, daar des Heeren deugden verkondigen moet en voor zijn Heiland strijden. Zakken uw handen vermoeid neer, broeders, gij geeft het erfdeel van God de vijand over! Het kruis hoog verheven, biddend verheven, gelovig

verheven, en de satan zal wijken; want dat kruis van de redding verdraagt hij niet! Verkondigt onder de Heidenen, en doet horen, en werpt een banier op (Jeremia. 50:2), en hij zal van vrees doorgaan naar zijn rotssteen, en zijn vorsten zullen voor de banier verschrikken, spreekt de Heere, die te Zion vuur en te Jeruzalemeen oven heeft Jesaja 31:9). Het kruis van Christus biddend opgeheven, en er zullen zielen worden bekeerd, of God, die het beloofd heeft, zou moeten kunnen liegen. Waar geen zegen is, daar is het menselijke, het gebed, of iets anders, dat hoger dan de banier, bij u staat. o Heere! geef ons kracht, opdat wij dat kruis, dat kruis alleen verheffen, en, waar wij moe van worden, omdat de arbeid veel is, schik Gij ons daar een Aäron en Hur toe, opdat Israël overwint!.

13. Alzo dat Jozua Amalek en zijn volk krenkte 1) door de scherpste van het zwaard. 2)

1) In het Hebreeuws Wajachalasch. Dit werkwoord betekent wel overwinnen, maar ook verzwakken, zwak maken. Zo ook in het Syrisch. Amalek geheel vernietigen zou niet het werk zijn van Jozua. Wel zou deze de oorlogen van de Heere strijden, maar het vernietigen van de Amalekiet, de ervvijand van Gods volk, was bestemd voor de koningen, in het bijzonder voor David. Ook daarin ligt een typische zin en betekenis. Verzwakken kan Gods dienstknecht de vijanden, maar hen geheel overwinnen, dat zal Hij eenmaal doen, Wiens naam is Koning der Koningen en Heer der Heeren. Onder Amalek en zijn volk hebben wij te verstaan, Amalek en zijn bondgenoten..

2)"Door de scherpste van het zwaard", eigenlijk door de mond van het zwaard, is een uitdrukking, die dikwijls dient, om daarmee te kennen te geven, dat het zonder uitzondering geschiedt..

14. Toen, aan de avond van die dag van de overwinning, zei de HEERE tot Mozes: Schrijf dit, wat heden geschied is, ter gedachtenis in een 1) boek, gelijk gij zodanig een tot aantekening van de grote daden, waardoor Ik Mij aan uverheerlijkt heb, reeds begonnen zijt, en leg het in de oren van Jozua, 2) a) dat Ik de gedachtenis van Amalek, ter vergelding, dat hij met zijn aanval op u de strijd van de wereld tegen Mijn rijk geopend heeft, geheel uitdelgen zal van onder de hemel! 3)

a)Numeri. 24:20; 1 Samuel. 15:2,3 Deuteronomium. 25:17,18,19

1) Beter, in het boek. Hier wordt voor de eerste maal er melding van gemaakt, dat de Heere iets beveelt op te tekenen. Het doel is tweeledig. Later zou de Heere Israël bevelen, om Ezau geen kwaad te doen (Deuteronomium. 2:4), en nu behoorde Amalek ook tot de nakomelingen van Ezau. Israël moest dus weten en blijven weten, dat Amalek van die bewaring was uitgesloten. Vervolgens, opdat Amalek altijd als de ervvijand van Israël zou aangemerkt worden, welke door Israël niet mocht worden gespaard..

2) "Leg het in de oren van Jozua," wil zeggen, doe het Jozua in het bijzonder horen. Jozua was de opvolger van Mozes. Hij vooral zou de strijd tegen alle vijanden van Israël te voeren hebben. Daarom moest hij uitdrukkelijk horen, wat de Heere te zeggen had, en voor het overige volk moest het in het boek geschreven worden tot herinnering voor alle geslachten..

3) Dit is geschied onder David. Door hem is Amalek als volk vernietigd, zodat er slechts 400 man zijn overgebleven. (1 Samuel 30:17).

15. En Mozes bouwde, waarschijnlijk op de dag na de slag en zonder twijfel op dezelfde heuvel, waarop hij gedurende de strijd gezeten had, een altaar, 1) om de Heere voor Zijn hulp te danken; en hij noemde deze: Jehova Nissi, dat is: de HEERE is mijn banier. 2)

1) Ongetwijfeld om door een plechtig offer getuigenis te geven van zijn dankbaarheid, en niet alleen van hem zelf, maar ook van het gehele volk, hetgeen de naam zelf van het altaar aanduidt. Want hij wil God niet een standbeeld oprichten, of een altaar met de naam van God versieren, maar hij toont, dat hij dit doel zich voor ogen heeft gesteld, dat de trotse Israëlieten zich in hun voorspoed niet op hun eigen krachten zouden beroemen, maar alleen God de eer van zijn Naam zouden geven..

2) Een banier werd gebruikt bij het leger als veldteken, waarom men zich schaarde. De echte banierdrager verdedigde dan ook altijd het veldteken ten koste van zijn leven, omdat in de banier de eer van het leger gelegen was. Zo zegt Mozes hier van Jehova, dat Hij is zijn teken, met Wie hij zal optrekken, en bij Wie hij zich veilig en zeker waant. Sommigen zijn van mening, dat de vertaling moet zijn, en hij noemde deze (het altaar van) Jehova, mijn banier. Hoe het echter ook zij, Mozes heeft hier willen zeggen, dat de Heere en Hij alleen de Beschermers en Leidsman van zijn volk is, onder wiens bescherming zij veilig zijn, en door wie zij tegen alle vijanden zullen beschermd en verdedigd worden..

16. Nadat Mozes door deze naam de eer des Heeren had uitgesproken, stelde hij tevens op grond van het goddelijk raadsbesluit voor alle volgende eeuwen de strijd tegen Amalek vast, en hij zei: omdat de hand van Amalek op de troon van de HEERE is, 1) zo zal de oorlog van de HEERE tegen Amalek zijn van geslacht op geslacht; de strijd, die Hij heden door onze hand begonnen heeft, heeft Hij niet opgegeven, Hij zal die voortzetten van kind tot kind, totdat Amaleks naam verdelgd is van onder de hemel. Daarom willen wij altijd aan deze strijd denken; een nalaten van die strijd zou een nalaten zijn van onze heilige roeping, om het rijk van God te steunen tegen alle vijandelijke machten van de wereld. (1 Samuel 15:2) 2)

1) Ik twijfel niet, dat, wat gezegd is, omtrent het vernietigen en uitroeien van Amalek, hierdoor bevestigd wordt, dat omdat Hij de Almachtige is, Hij dus ook met dat goddeloze volk de strijd zal voeren. Daarom wordt Zijn hand gezegd op de troon van God te zijn, omdat Hij niet werkeloos in de hemel zetelt, maar Zijn heerschappij oefent in het besturen van de wereld, alsof Hij gezegd zou hebben: God, die machtig heerst, en die door Zijn hand en door Zijn kracht alles tempert en matigt, in stand houdt en vernietigt, zolang Hij op Zijn troon regeert en bekleed is met de hoogste en de te vrezen macht, Hij zal ook niet afhouden, de Amalekieten met Zijn rechtvaardige straffen te achtervolgen..

Het valt niet te loochenen, dat deze plaats zeer moeilijk is, maar toch hebben wij o.i. het woord "hand" hier te houden voor de hand van God. En dan weten we, dat door "hand" Zijn kracht en macht wordt voorgesteld. De bedoeling kan dan niet anders zijn, dat, zolang de hand op de troon van de Heere is, d.i. zolang de Heere regeert, ook er strijd zal zijn tegen de

Amalekieten. M.a.w. hier wordt op deze wijze de volkomen vernietiging van de Amalekieten vastgesteld en Israël aangezegd, dat het van geslacht tot geslacht met Amalek had te strijden. Sommigen lezen in plaats van Mk (Troon), Mn (Banier). De bedoeling zou dan zijn: Zolang de hand aan de banier zal zijn, en die banier niet wordt losgelaten, zal er strijd met Amalek zijn. Wij houden ons echter aan het eerste..

2) Van Bir Musa of Massa en Meriba (vs.7 en zie Ex 17.1) zetten de Israëlieten, wellicht op de tweede dag na de slag, hun tocht door het Sjeikdal verder voort, en kwamen na een mars van negen uur op de plaats aan, waar zelfs aan de brede uit het noordoosten komende Wady es-Scheikh de nog bredere van het zuidwesten naar het noordwesten zich uitstrekkende hoge vlakte er-Rabah aansluit. Deze raakt aan het zuideinde onmiddellijk aan het (zie Ex 3.1) beschreven, uit de drie gebergten Dschebel ed Deir, Dschebel Musa en Dschebel el Homs bestaande Horebgebergte. Hier legerde zich Mozes werkelijk met het volk, gelijk hij ook in hoofdstuk 18:5 zegt, aan de berg van God, waarop hem tevoren de engel des Heeren verschenen was; want hij bevond zich aan de ingang van het Jethrodal, dat Dschebel el Deir van Horeb scheidt..

HOOFDSTUK 18.

JETHRO GEEFT AAN MOZES EEN GOEDE RAAD.

I. Vs.1-12. Bij het uitgaan van Rafidim, terwijl Mozes enige dagen tegenover de berg van God gelegd is, komt zijn schoonvader Jethro tot hem, en brengt hem zijn vrouw Zippora en zijn beide zonen Gersom en Eliëzer. Hij belijdt de naam des Heeren, die zo grote dingen aan Zijn volk gedaan heeft, en brengt Hem brand- en slachtoffers. Mozes en Aäron en alle oudsten van Israël nemen aan de offermaaltijd deel.

1. Toen a) Jethro, priester van Midian, schoonvader van Mozes, hoorde al wat God aan Mozes en aan Israël, Zijn volk, gedaan had, want ook tot hem was dit doorgedrongen; dat de HEERE Israël uit Egypte uitgevoerd had, door eenuitgestrekte arm en door grote gerichten.

a) Ex.2:16; 3:1

2. Zo nam Jethro, Mozes' schoonvader, Zippora, Mozes' vrouw, (nadat hij, *Mozes* haar, na het voorval in de herberg (hoofdstuk 4:24-26) teruggezonden had, omdat zij niet geschikt was, om vol van geloofsmoed de in Egypte dreigende gevaren tegemoet te gaan, en waarschijnlijk zelf op terugkeren aangedrongen had).

3. Met haar twee zonen, van wie de ene Gersom heette: (want hij zei, hij had gezegd, toen het kind geboren was en had het daarom de naam gegeven: Ik ben een vreemdeling geweest in een vreemd land. (hoofdstuk 2:22)

4. En de naam van de andere was Eliëzer (hulp van God), want, zei hij, bij de geboorte van die tweede zoon: de God van mijn vader is mij tot hulp geweest, en heeft mijverlost van Farao's zwaard. 1)

1) De betekenis van de namen, die Mozes zijn zonen gegeven heeft, is nu voor het eerst echt openbaar geworden, daarom wordt niet alleen de naam van de tweede zoon, in wie het geloof aan de hulp van Jehova uitgesproken is, en dat thans volle bevestiging gevonden heeft, voor de eerste maal vermeld, maar ook de naam van de eersten zoo herhaald, met vermelding van de reden, waarom hij die naam gaf, in zo verre nu door het uitzicht op het erfdeel van de vaders het smartelijk gevoel, dat Mozes in den vreemde had, eerst goed te begrijpen valt..

5. Toen nu Jethro, 1) Mozes' schoonvader, met zijn zonen en zijn vrouw tot Mozes kwam, na 4 of 5 dagen geleden van huis opgetrokken, de woestijn doorgetrokken en het tussen de Dschebel ed Deir en de middelste bergketen gelegen dal Schoeib doorgegaan te zijn; en gekomen waren inde woestijn, de vlakke er-Rabah, aan de berg van God, de Horeb (hoofdstuk 3:1) waar hij zich gelegd had.

1) Niet zo zeer de liefde voor Mozes als wel het gerucht van de wonderen, had de grijsaard, hoewel door ouderdom verzwakt, gedwongen van huis te gaan en naar de woestijn te komen. Want dat hij niet door eerezucht werd gedreven, blijkt weldra uit het vervolg, daar hij, nadat

hij God een offer had gebracht en door een plechtige daad van dankbaarheid had betuigd, dat hij de roem enkel en alleen aan God gaf, naar huis is teruggekeerd op dezelfde wijze, waarop hij gekomen was, met alle eenvoudigheid..

6. Zo zond hij boden, waarschijnlijk van de plaats, waar Mozes het gezicht van de brandende braambos gehad had, en nu het Catharijnenklooster zich bevindt; toen zei hij tot Mozes: Ik, uw schoonvader Jethro, kom tot u, met uw vrouw en haar beide zonen met haar.

1) Jethro wil dat men op zijn komst voorbereid is; hij zelf houdt waarschijnlijk niet van die onverwachte bezoeken, die zogenaamde verrassingen, die menige huishouding in de war sturen, menige moeder uit de goede stemming brengen en wel van veel hartelijkheid, maar niet van veel bezonnenheid blijk geven. Mogelijk had hij zelf een groot huishouden en kende hij daardoor beter de behoeften en eisen bij de gewone gang van het dagelijks leven in een gezin. Hij wilde dat zijn ontmoeting een oorzaak van genoegen en niet van schrik voor Mozes en de zijnen zou zijn. Daartoe, ook voor de juiste voorbereiding van zijn ontvangst, om gelegen te kunnen komen, zond hij eerst een bericht..

De tijd wanneer, is zonder twijfel geweest vóór de wetgeving..

7. Toen ging Mozes uit het leger, zijn schoonvader tegemoet, naar de plaats waar zij rust genomen hadden, en hij boog zich, ontving hem met de aan zijn stand toekomendeerbewijzen, en kustte hem, volgens het recht van zijn verwantschap aan hem (Genesis 29:11) en zij vroegen de een de ander naar de welstand, en zij gingen, nadat ook Zippora haar echtgenoot en de beide zonen hun vader begroet hadden, tezamen naar de tent van Mozes.

8. En Mozes, nadat zij samen neergezeten waren, vertelde zijn schoonvader alles nauwkeurig en omstandig, wat de HEERE aan farao en aan de Egyptenaren gedaan had, om Israël's wil; al de moeite, die hun op die weg uit Egypte tot hertoe ontmoet was, en dat hen de HEERE op zo wonderbare wijze uit al deze moeite verlost had. 1)

1) Mozes wil van niets anders weten, dan van de daden en wonderen van de Allerhoogste. In alles, wat hij zijn schoonvader meedeelt, doet hij zo goed mogelijk uitkomen, dat het de Heere is, die hen verlost heeft..

9. Toen Jethro nu zoveel nauwkeuriger dan vroeger, uit de verspreide geruchten, alles vernam, verheugde hij zich over al het goede, dat de HEERE Israël gedaan had, en waarvan de hoofdzaak deze was, dat Hij het verlost had uit de hand vande Egyptenaren.

10. En Jethro zei: Gezegend zij de HEERE, 1) die u verlost heeft uit de hand van de Egyptenaren, en uit farao's hand, uit de verdrukking van die tiran (hoofdstuk 12:29 vv.); die dit volk van onder de hand van de Egyptenaren verlost heeft, en middelen en wegen gevonden heeft, om u voor de tweede keer uit hun hand te redden, toen zij u achtervolgden, en reeds meenden, u weer in hun macht te hebben. (hoofdstuk 14:5 vv.).

1) Hieruit blijkt, dat Jethro, ofschoon de dienst van God toen bedorven was door vreemde inmengsels, niet zo aan bijgelovigheid was overgegeven, dat hij niet de vrees voor God kende en diende. Dat hij echter niet geheel en al van alle dwaling zuiver en vrij was, toonde de vergelijking, welke hij maakte, nl. dat Jehova groter was dan alle goden. Want ofschoon de profeten ook dikwijls zo spreken, is er toch verschil in hun uitdrukking. Wordt God soms boven de Engelen verheven, opdat Hij alleen uitblinke, terwijl voor ieder hemels wezen zijn voortreffelijkheid in rang wordt beperkt, soms wordt Hij oneigenlijk groot genoemd, niet omdat de schijngoden enige macht bekleedden, maar om hun hoge plaats, welke hun op valse en dwaze wijze in de wereld werd toebedeeld, te vernietigen. Doch hier stelt Jethro zich voor, volgens de algemene mening, dat de menigte van de mindere goden onderworpen zijn aan de hoogste God. Waar de zuivere waarheid van God niet aan het licht treedt, is de Godsverering nooit zuiver en zonder gebreken maar heeft iets troebels. Tegelijk echter schijnt Jethro iets vooruitgegaan te zijn, omdat hij nu verzekerde, dat hij de macht van God erkent, en daarmee toont dat hij juist de zaken inziet, dan tevoren..

11. Nu weet ik, nu zie ik uit zo vele bewijzen, wat ik wel vroeger geloofde, maar tot hiertoe nooit in zo duidelijk licht zag, dat de HEERE groter is dan alle goden van de heidenen (hoofdstuk 15:11); a) want in de zaak, waarin zij (de Egyptenaren) trots gehandeld hebben tegen de kinderen van Israël, in al de tegenstand tegen zijn woord, in alle duivelskunsten, die zij verrichtten, was Hij boven hen; 1) in alles heeft de Heere Zich groot aan hen bewezen, als de Vergelder van het kwade, door Zijn wonderen tot hun smadelijke ondergang.

a)Exodus. 1:10,16,22; 5:7; 14:18 Jak.2:8 Matth.7:2

1)"Boven hen", d.i. niet boven de goden, maar boven de Egyptenaars. Het trotse handelen ziet op alles, wat zij tegen het volk van God hadden ondernomen..

12. Toen nam Jethro, de schoonvader van Mozes, (Genesis 14:18 vv.) God tot brandoffer en slachtoffers, 1) en hij offerde deze aan God op een op de berg van God opgericht altaar, om aan zijn belijdenis van God ook opplechtige wijze een bevestiging te geven; en Aäron kwam, nadat het vet van de offeranden op het altaar verteerd was, en al de oversten van Israël kwamen naar de plaats van het offer, om brood te eten met de schoonvader van Mozes, voor het aangezicht van God. 2) Zo namen zij deel aan het offermaal, dat Jethro aanrichtte uit de overige stukken vlees, en werden also tezamen verbonden tot de innigste gemeenschap van het geloof. (Genesis 31:54)

1) Wel was Jethro priester in Midian, maar geenszins daarom bracht hij nu ook onder Israël de brandoffers en slachtoffers. De wet was nog niet gegeven, dat alleen Aäron en zijn geslacht de Heere de offeranden moesten brengen, daarom wordt dit nu aan Jethro toegestaan, omdat hij ook de schoonvader van Mozes was. Sommigen zijn van mening, dat Jethro zelf niet geofferd heeft, maar dit wellicht door Mozes heeft laten doen. Dat van Aäron geen sprake is, dan alleen dat hij ook aanzat, is een bewijs, dat dit bezoek van Jethro vóór de wetgeving heeft plaats gehad..

2) Deze gebeurtenis staat niet slechts in uitwendig verband met de vorige (hoofdstuk 17:8-16), in zoverre zij zich aan die naar tijdsorde aansluit; maar er is ook tussen beide gebeurtenissen een inwendige verwantschap. In Amalek zagen wij de prototype van de wereld, die zich openlijk tegenover het rijk van God stelt en zijn voortgang bestrijdt; in Jethro daarentegen zien wij de eersteling van hen, die, hoewel buiten het burgerschap van Israël staande, toch de God van Israël als de ware, levende God erkennen en met Zijn uitverkoren volk in gemeenschap treden. Aan beiden wordt vervuld, wat de Heere eens tot Abraham gezegd heeft (Genesis 12:3): "Ik zal zegenen, die u zegenen, en vloeken, die u vloeken." Amalek toch wordt tot uitroeiing veroordeeld; aan deze stam van de Midianieten daarentegen wordt later de opname in Israëls gemeenschap aangeboden en werkelijk gegeven (Numeri. 10:29-32 Richteren. 1:16; 4:11; 1 Samuel. 15:6; 30:29). Beiden hebben echter ook hun opvolgers in de latere geschiedenis van het Godsrijk: Amalek en al degenen, die zich ooit tot tegenstanders en onderdrukkers van de Gemeente van de Heere gesteld hebben, en ten laatste met verschrikking zijn ten ondergegaan: Jethro en alle zielen, die, als Rachab, Ruth enz. de zegen van Abraham zochten en die deelachtig werden..

2) Indien ons vermoeden juist is, geldt het hier een offermaaltijd, zoals bij Abraham (Genesis 21:27), Izak (Genesis 26:30) en Jakob (Genesis 31:54), ter inleiding of ter bezegeling van een nog te sluiten of reeds gesloten verbond van wederzijdse hulp en trouw. Het was een verbondsmaal, waarbij vooraf God als getuige was aangeropen. Zo zaten tezamen aan Abraham en Abimélech, Jakob en Laban en, bij deze gelegenheid, Jethro, het stamhoofd van de Kenieten, van de ene zijde, en Mozes, Aäron en al de oversten van Israël van de andere zijde, als de wederzijdse partijen, die een verbond van vriendschap met elkaar sloten in de tegenwoordigheid en onder aanroeping van God. Dit is de betekenis van de woorden: "En Aäron kwam en al de oversten van Israël, om brood te eten met de schoonvader van Mozes, voor het aangezicht van God." Van een eigenlijk offer, gelijk de Mozaïsche wetging die voorschreef en verordende, is hier dus in geen enkel opzicht sprake; wel van de slachtinge van vee, gevolgd door het gezamenlijk breken en eten van brood, als teken van de verbondssluiting..

"Voor het aangezicht van God". Deze uitdrukking kan niet gebezigd worden, om daarmee te bewijzen dat de tabernakel toen reeds was ingesteld, omdat èn voor het aangezicht van God èn voor het aangezicht des Heeren ook vroeger zeer dikwijls voorkomt. "Voor het aangezicht van God" betekent hier, voor de wolkkolom. Van deze tijd af is de verhouding tussen Israël en de Kenieten, (waarvan Jethro het toenmalige stamhoofd was) zeer gunstig geweest. (Richteren. 1:16; 4:11; 5:24; 1 Samuel. 15:6; 1 Samuel. 30:29). Ook de Rechabieten behoorden tot deze stam..

II. Vs.13-27. Als Mozes de volgende dag zijn rechterlijk ambt uitoefent en het volk de hele dag van de morgen tot de avond rondom hem staat, neemt Jethro daaruit aanleiding, aan zijn schoonzoon goede raad te geven, hoe hij zijn al te zwaar ambt tot welzijn van het volk, kon verlichten. Mozes neemt dit voorstel aan en doet naar Jethro's raad; deze keert vervolgens weer naar zijn land terug.

13. Doch het geschiedde 1) de volgende dag, zo zat 2) Mozes gelijk hij dat gewoon was telkens te doen, als de kinderen van Israël langer dan één nacht ergens vertoefden, op een vrije plaats, om het volk te richten, om alle verschillen, die zij onder elkaar hadden, aan te horen, en naar goddelijk recht te beslissen, en het volk stond voor Mozes van de morgen tot de avond, daar de menigte, van hen, die zijn beslissing begeerden, te groot was, dan dat hij dit werk spoedig zou hebben kunnen verrichten.

1) Hier wordt een vermeldingswaardige zaak, die tevens zeer nuttig was om bekend te worden, ertussen gevoegd, dat in dat gedeelte van zijn bestuur, waarin God hem had gesteld, en hetgeen hij met een zeldzame luister van zijn glorie deed schitteren, iets berispingswaardig is geweest, wat Jethro heeft verbeterd. Vervolgens, dat Mozes zelfs, de grootste profeet en die alleen met God als met een vriend omging, naar verdienste is, berispt, omdat hij zichzelf en het volk, zonder erbij na te denken, al te zeer met arbeid bezwaarde. Dit is wel een bewijs van zijn uitstekende kracht en van zijn heldere ziel geweest, dat hij zoveel last en zoveel verdriet kon verdragen, en niet door vermoeidheid te onderging, hoewel hij zich dagelijks met nieuwe arbeid bezwaarde. Het is ook een nooit genoeg geprezen grootheid van ziel geweest, dat hij zich aan het slechte en verkeerde volk voor niets gaf, en niet van zijn voornemen afging, ofschoon hij zag, dat hij voor zijn weldaden een onbillijk loon ontving. Want wij zien hem meermalen geschokt door smaadredenen en smaadvolle behandelingen, met twisten en bedreigingen aangevallen, zodat het meer dan verwonderlijk is, dat hij zijn zo dikwijls aangevallen geduld niet heeft laten varen. Hier worden nu vele deugden aangetroffen, de hoogste lofzang waardig. En toch, in die loffelijke daden neemt Jethro een gebrek waar. Waardoor wij herinnerd worden, dat ook in de meest uitstekende daden van de mensen altijd nog enig gebrek schuilt, en dat er nauwelijks één bestaat, in het geheel volmaakt, of hij is altijd nog met enig vlekje bezoedeld. Dat zij daarom, wie zij ook zijn die zijn aangesteld over de volken, om hen te regeren, hoe nauwkeurig zij ook hun ambt uitoefenen, weten, dat, indien zij van de beste zaak, die zij hebben, rekenschap moeten geven, er altijd iets aan ontbreekt. Evenzo, opdat zowel de koningen als de overheidspersonen en de herders zouden weten, waar zij alle krachten inspannen, om hun plicht te beoefenen, er echter altijd iets overblijft, wat voor verbetering vatbaar is. Hier is het ook de moeite waard te noteren, dat er niemand onder de stervelingen is, in hoeveel en in hoe verschillende gaven hij ook uitblinkt, dat hij bekwaam is, om alle rollen te vervullen..

2) Zitten komt in de Heilige Schrift dikwijls voor als teken van met bedaardheid en ernst een zaak afdoen. Hoogstwaarschijnlijk zat Mozes op een verhevenheid, terwijl het volk voor hem stond. Dan wordt ook het volgende beter verstaan..

14. Als de schoonvader van Mozes alles zag, wat hij het volk deed, hoe hij de ene zaak na de andere behandelde, en zichzelf zo weinig ontzag, dat zulk een arbeid te zwaar voor hem was, zo zei hij 's avonds tegen Mozes toen hij met hem alleen was: Wat is dit, dat gij het volk doet? 1) Volbrengt gij zo uw ambt als rechter? Waarom zit gij zelf alleen, zonder een helper, en al het volk staat daarom voor u, van de morgen tot de avond? 2)

1) Jethro treedt hier op in zijn vaderlijk gezag tegenover Mozes. De inkleding van de vraag geeft iets terechtwijzends, iets berispends aan..

2) Ook hier komt het uit, dat niet het volk is om de Overheid, maar de Overheid om het volk, dat zowel de Overheid het volk heeft te ontzien, in de zin, dat zij de nodige zorg voor het welzijn van het gehele volk moet dragen, als dat het volk eerbied en ontzag voor de Overheid moet hebben en bewaren.

15. Toen zei Mozes tot zijn schoonvader; Omdat dit volk tot mij komt, om God raad te vragen.¹⁾

1) Oprecht antwoordt Mozes, als gold het een zaak, die ten hoogste was te prijzen, evenals iemand, die zich van geen enkele zonde bewust is. Hij bekent nu, dat hij dienaar van God is, en orgaan van de Geest. En zijn geloof en onbaatzuchtigheid kon niet in staat van beschuldiging komen. Maar hierin zondigde hij, dat hij zich overmatig met arbeid bezwaarde, noch voor zichzelf in het bijzonder, noch in het algemeen voor al de anderen zorg droeg. Overigens is uit deze woorden een nuttige kennis te verzamelen. Hij zegt, dat de twistenden kwamen, om God te vragen, dat hij dus de wetten en instellingen van God onderwees. Waaruit volgt, dat hij, zover hij op de politieke orde toezag, het deed alsof de vierschaar door God op de aarde was opgericht, waarop hij het ambt van rechter uitoefende, opdat de rechters en overheidspersonen zich geen macht zouden aanmatigen, die niet aan de wetten was ontleend; opdat niemand zich zou veroorloven, naar eigen willekeur en mening te rechten; opdat zij kortom niet tot zich zouden trekken, wat het eigendom van God was. Want dan eerst gedragen de overheidspersonen zich wel, indien zij zich herinneren, dat zij plaatsvervangers van God zijn..

In het Hebreeuws Lidrosch Elohiem, eigenlijk om God te zoeken. Mozes richtte zo het volk, door hun de wetten en instellingen van God bekend te maken, door zo hun pleitzaken te beslechten, als overeenkomstig de wet van God was..

16. Wanneer zij een zaak hebben, over iets onder elkaar in strijd gekomen zijn, zo komt het volk tot mij, dat ik richtte tussen de man en tussen zijn naaste, met wie hij de twist heeft, en dat ik hun Gods instellingen en Zijn wetten

1) bekend maak.

1) Omdat de wet nog niet gegeven was en het volk zichzelf niet mocht rechten, zo kwamen zij tot Mozes, als Gods mond, die hen dan richtte, naar Gods voorheen gegeven wetten of hun verschillen, als het de zaak vereiste, telkens voor God bracht en de Heere raad vroeg..

Mozes bedoelt hier niet mee, dat hij deze gelegenheid aangreep om het volk de rechte wetten en instellingen te geven, maar om hun naar Gods wet een daarop gegronde uitspraak te geven..

17. Doch de schoonvader van Mozes zei tot hem: De zaak is niet goed, die gij doet; 1) hoewel ik ermee instem, dat gij naar goddelijk recht de rechtspleging volvoert, zo acht ik toch de wijze niet doelmatig.

1) Door deze handeling heeft God zijn knecht vernederd, evenals Paulus zegt dat hij door een engel van de satan met vuisten is geslagen, opdat de uitnemendheid van de openbaring hem niet al te zeer zou verheffen 2 Corinthiers. 12:7)

Met ronde woorden en zonder omwegen keurt Jethro de burgerlijke rechtspleging af, gelijk die door Mozes werd behandeld; "de zaak is niet goed." Bovendien legt hij de gehele verantwoordelijkheid daarvan op Mozes en geenszins op het volk, dat Mozes zelf enigszins in de zaak had betrokken, alsof het volk Mozes juist daartoe had aangezocht. Geen overheid mag (ook wat het gezin betreft) in de aansporing of onredelijke drijving van het volk ooit enige verontschuldiging zoeken voor eigen daden en handelingen. Mozes is hier de man die het "doet"

18. Gij zult geheel vervallen, 1) zo jij, wanneer jij dit ambt alleen op u neemt en van de morgen tot de avond als rechter zit; als dit volk, dat bij u is en zijn rechtzaken voor u brengt, wanneer het de gehele dag om u staat, en wachten moet, totdat jij de zaak van de anderen beslist hebt. Het is in nadeel van beiden: want deze zaak is te zwaar voor u; jij alleen kunt het niet doen.

1) In het Hebreeuws Nabol thievol eigenlijk jij zult zeker verwelken. Het woord in de grondtekst wordt gebruikt van het blad, dat eerst verwelkt en dan afvalt. Daaronder moet verstaan worden van groen naar geel en tenslotte dat het blad afvalt. Zo, wil Jethro zeggen, zal het ook U gaan. Door de overmacht van arbeid zult jij langzaam, maar zeker te gronde gaan. En niet alleen Mozes, maar heel het volk..

19. Hoor nu mijn stem; ik zal u raden, hoe jij uw ambt lichter kunt maken, zonder dat er schade geleden wordt, en God zal met u zijn, 1) God zal u, zo jij naar mijn raad doet, hoewel die komt van een, die van uw volk niet is, ondersteunen, dat jij de zegen daarvan ondervindt; wees jij voor het volk bij God; blijft jij de middelaar tussen de Heere en Zijn volk, en breng jij de zaken, waar het menselijk oordeel niet toereikende, maar goddelijke beslissing nodig is (Numeri. 15:32 vv.; 27:1-11), voor God. 2)

1) Jethro durft wel een gelukkige uitkomst voorspellen, indien Mozes zijn raad opvolgt, maar pocht er niet trotselijk op, dat dit de vrucht zal zijn van zijn voorzichtigheid, maar schrijft het aan de zegen en de gunst van God toe, indien een gunstig verloop heeft, wat hij niet anders dan met de beste bedoelingen instelt. Want dit betekent de uitdrukking: Ik zal U raad geven, en God zal met U zijn (moge u zegenen)

2) Mozes moest blijven, de uitlegger. Hij moest de wetgevende arbeid op zich nemen, terwijl, zoals uit vs.20 blijkt, hij de rechtsprekende macht moest overlaten aan de oudsten. Jethro scheidt aldus de wetgevende en de rechtsprekende macht en wil niet, dat deze door één en dezelfde persoon zal worden uitgeoefend..

20. En verklaar hun, volgens de u ten deel gevallen openbaringen, de instellingen en de wetten, en maak hun bekend de weg, waarin zij wandelen zullen, en het werk, dat zij doen zullen, 1) zodat jij altijd de profeet en openbaarder van God voor Israël blijft.

1) De aan Jethro zowel als aan Mozes eigen hoofdovertuiging omtrent het wezen van het recht berust daarop, dat, waar de ziel van de mens in een moeilijke zaak is, en dat is in elke zaak, wanneer de ene mens tegenover de andere staat, het geval-niet eerder rust kan gevonden worden, dan God zelf daarin gesproken heeft. De moderne grondstellingen van de rechtspleging, die deze hoogst ernstige zaak zoeken te ontgaan, voldoen niet aan het menselijk bewustzijn, noch van de rechtvaardige, noch van de onrechtvaardige, en moeten eindelijk, in plaats van aan de stroom van de ongerechtigheid op aarde een onverwinnelijke tegenstand te stellen, zelf door de golven van de diepte weggerukt worden..

De gang van de wetgevende arbeid, die Jethro Mozes voorstelt, is naar zijn woorden deze: de enige bron van de zuivere rechtskennis en van het stellige recht moet bij God gezocht worden. Daar alleen, niet in de beschouwing van de natuur of in de gebruiken van het volk moest Mozes de nodig kennis van het recht en van diens gronden zien te verwerven. De onderwerper zelf op dat gebied, waarop de verkregen waarheden van het recht dienden toegepast, moesten daarentegen bij het volk zelf gezocht worden. Mozes moest met het volk verkeren, hun zaken vernemen en die voor God brengen. Daarbij moest hij wel deugdelijk onderscheid maken tussen de leer van de beginselen en de gronden van het recht en tussen datgene, wat nodig was, om dit alles langs tweevoudige weg, door oefening en door uitoefening in het leven te doen treden. Zo hebben wij het verschil van de drie uitdrukkingen op te vatten, door Jethro gebezigd: instellingen en wetten te "verklaren", "de weg bekend maken, waarin zij hebben te wandelen", en dan daarbij "het werk dat zij hebben te doen."

21. a) Doch zie gij om, onder al het volk naar kloeke mannen, God vrezende, waarachtige, recht gezinde mannen, de gierigheid hatende, 1) zodat er geen vrees voor omkoperij behoeft te zijn; stel ze over hen, over deverschillende afdelingen van het volk (hoofdstuk 6:14), als oversten van duizend, oversten van honderd, oversten van vijftig, oversten van tien. 2)

a) Deuteronomium. 1:17

1) Dit is bij een vrij volk het meest te betrachten, dat de rechters niet gekozen worden om hun vermogen of rijkdom, maar zij, die in deugden uitblinken. Het is daarom evenwel recht, dat het eerst gezien wordt naar deugd, opdat, indien iemand onder het volk wordt gevonden, bovenmate geschikt, hij beter geacht worden dan een aanzienlijke of rijke; indien echter iemand dit als een eeuwige wet en als volstrekt noodzakelijk zou willen invoeren, zou hij, naar verdienste, voor strijdlustig gehouden worden..

Waarachtige, in de zin van, wakkere mannen, mannen van zedelijke kracht. Volgens de Rabbijnen moest een rechter zijn: wijs, nederig, Godvrezend, de rijkdom minachtende en een liefhebber van de waarheid, geacht bij zijn medemensen en een goede naam bezittende. Bovendien moest hij zijn, zonder enig letsel of gebreken van het lichaam, en ervaren in zeventig talen, opdat hij in het aanhoren van de rechtzaken geen tolk nodig zou hebben. Ook moest hij niet te oud zijn en vader van kinderen, opdat hij wist, wat barmhartigheid te oefenen was..

2) Het volk was van oudsher in "stammen," "geslachten," "vaderhuizen" en "hoofden van gezinnen" ingedeeld. De hoofden van de stammen en geslachten waren "vorsten" (Numeri. 1:44; Jozua. 22:14). De gezamenlijke vorsten "de oudsten." In Egypte waren uit deze oudsten de "ambtslieden" (Exodus. 5:6) gekomen; thans worden uit hun getal "de oversten van duizend," "honderd," "vijftig" en "tien" (Deuteronomium. 1:15 vv.) aangesteld.

Deze vormden nu samen de Raad, waarvan de leden later zeventig in getal waren. Bij de Zeventig werden later nog gevoegd, óf de vorst van het volk en de vader van het rechthuis, óf de twee schriftgeleerden, waarvan de een veroordeelde en de andere vrijspak..

22. Dat zij dit volk te allen tijde richten, 1) alle twistzaken onder het volk ter harte nemen, zodat voortaan geen meer onmiddellijk tot u gebracht wordt; doch het geschiede, dat zij alle grote zaken, alle die volgens de maat de reeds voorhanden wetten en rechten niet te beslissen zijn, aan u, de van God verkoren rechter, brengen, maar dat zij alle kleine zaken, voor welke het bestaande recht toereikend is, richten. Verlicht also uzelf

2) de regering van het volk, en laat hen met u die zware taak dragen.

1) Hiermee wordt bedoeld, dat zij alle voorkomende zaken zouden afdoen, zowel die tot de rechtsprekende macht behoorden, als die, welke meer op burgerlijk gebied gezocht moesten worden. De grote en gewichtige zaken, die meer met de wetgevende macht in verband stonden, moesten bij Mozes blijven..

2) Eigenlijk maak licht (makkelijk) van het op u liggende. Jethro noemt dus het ambt, of de ambten, die Mozes gekleedde, een last, die op hem lag..

23. Indien gij deze zaak doet, 1) zoals ik u aangeraden heb, en God het u gebiedt, 2) God het u toe zal staan om zo te handelen, zo zult gij kunnen bestaan, en niet aan het gevaar blootgesteld zijn, om door al te veel arbeid neergedrukt te worden; zo zal ook dit volk, dat gij tothiertoe zo schaars verzorgen kon, een voordeel daarvan hebben, en in vrede aan zijn plaats komen, het zal goed geordend en met een welingerichte rechtspleging Kanaän binnengaan.

1) De oorspronkelijke inrichting onder Israëel berustte op de indeling van het volk in stammen, geslachten en families (zie Ex 6.16); de hoofden van deze, die wij meermalen onder de naam van oudsten aantreffen (hoofdstuk 3:16,18; 4:29; 12:21; 17:5), zoals zij de gemeente vertegenwoordigen, voor hun rechten optraden, en de tussenpersonen waren, door welke een werking op het gehele volk mogelijk was, waren ook de rechters en regeerders van de onder hen staande stammen, geslachten en families. In Mozes, de door God onmiddellijk geroepen grondvester en middelaar van Zijn verbond met Israëel, verkregen deze oversten van het volk een vaste standplaats over de anderen; op hen ging alle kracht van regeren en rechten op die wijze over, dat de Israëlitische gemeente reeds begon het karakter van een monarchie (heerschappij van een) aan te nemen, toen onder de Egyptische verdrukking het aanzien van de oudsten als overheden en rechters geheel in verval geraakt en tot veel wanorde gekomen was, gelijk dit voorval (hoofdstuk 2:11 vv.) bewijst. De raad van Jethro loopt hierop uit, dat Mozes, hoewel hij het hoofd van regering en recht blijven moest, toch weer meer teruggaan moest tot patriarchale inrichting. Over deze wijze van verdeling en de wederkerige

verhouding tussen de hoofden van duizend, honderd enz. ten opzichte van hun rechterlijke werkzaamheid, zie Deuteronomium. 1:17

2) Jethro wil niet, dat Mozes zijn raad opvolgt, alvorens het aangezicht des Heeren gezocht te hebben, en van Hem verlof gekregen te hebben, dat hij zo iets mocht doen..

24. Mozes nu hoorde naar de stem van zijn schoonvader, 1) nadat hij zich van de goedkeuring van de Heere verzekerd had (Spreuken. 19:20), en hij deed later, toen hij met het volk in de woestijn Sinai zich bevond, engeschied was, wat in de hoofdstukken 19-35 vermeld is, alles, wat hij gezegd had.

1) Een singulier bewijs van bescheidenheid, dat Mozes geen bezwaar maakt, de raad van zijn schoonvader op te volgen. Want ofschoon Jethro in leeftijd van bloedvriendschap hoger stond, stond hij toch in andere dingen veel lager. Dat Mozes dus wijkt voor zijn gezag, daarmee schrijft hij de grootste en voortreffelijkste doctoren de regel voor, om niet te weinig gehoor te geven aan de wenken van hen, welke zij erkennen, rechte dingen voor te schrijven, ofschoon zij niet met grote waardigheid zijn bekleed..

25. En Mozes verkoos volgens de voordrachten, die hij zich door het volk liet doen (Deuteronomium. 1:9 vv.), kloeke, oprechte mannen uit geheel Israël, en maakte hen tot hoofden over het volk; sommigen tot oversten van duizend, anderen tot oversten van honderd, deze tot oversten van vijftig, en geen tot oversten van tien. 1)

1) Ongetwijfeld bewoog Mozes zich hier op de historische lijn. Uit hetgeen door Gods Voorzienigheid onder het volk geschiedkundig geworden was, dat regelde hij nu bij de wet. Deze verdeling sloot zich aan de natuurlijke indeling van het volk aan.

26. Dat zij het volk te allen tijde richten, de harde zaak, tot Mozes brachten, maar zij al kleine zaken richten. 1)

1) Is er gevaar, zo laat mij niet vrezen; geef mij heldenmoed om mijn kruis te dragen. Geef, Heer! dat ik mijn vijand door zachtmoedigheid overwin, en wanneer ik raad behoef, ook goede raad vind!.

Onder harde zaken hebben wij te verstaan, die, waaromtrent geen duidelijke aanwijzing in de wetten was gegeven; onder kleine zaken, die, waaromtrent de wetten wel een duidelijke aanwijzing gaven, of die volgens de algemene begrippen van het recht gemakkelijk konden behandeld worden..

27. Toen liet Mozes zijn schoonvader weer naar Midian vertrekken; en hij, Jethro, ging naar zijn land; 1) Zippora met haar zonen bleven voortaan bij Mozes.

1) De Chaldeeuwse uitbreiding zegt: "om zijn kinderen of het volk van het land Jodengenoten te maken. Het is ook waarschijnlijk, dat hij zich beijverd heeft, om de Midianieten de ware godsdienst te leren, en dat hij daarin geslaagd is, zodat de godsvrucht, onder verscheidene

geslachten van dat land tot de volgende eeuwen voortgeplant werd. De Rechabieten toch, die Jeremia omtrent het einde van het rijk van Juda (hoofdstuk 35) prijst, waren, volgens 1 Kronieken 2:55 uit dat land afkomstig..

HOOFDSTUK 16.

KWAKKELS EN MANNA WORDEN GEGEVEN.

I. Vs.1-12. Als de Israëlieten de vlakte aan de Schelfzee achter zich gelaten en de woestijn Sin bereikt hebben, morren zij tegen Mozes en Aäron, omdat zij vrezen, wegens gebrek aan brood de hongerdood te zullen sterven. Mozes, door de Heere onderricht, wat hij tot voeding van het volk doen zal, bestraft hen over hun misdadige rede; maar ook de Heere zelf bekrachtigt de woorden van Zijn dienstknecht en geeft een plechtig voor het volk waarneembaar getuigenis, daar Zijn heerlijkheid in glinsterende majesteit van de zijde van de woestijn verschijnt.

1. Toen zij van Elim gereisd waren, kwamen zij, na een tocht van acht of negen uur, over een hoge vlakte, die ter rechter- en linkerzijde door rotsen ingesloten was, in een vlakte, die zich anderhalf uur ver langs de oever van de Schelfzee uitstreckte, en met vele struiken begroeid was. Daar legerden zij zich (Numeri. 33:10) ongeveer twee dagen lang, en namen water in. Daar van het zuiden de rotswand zo nabij de zee kwam, dat zij niet verder in deze richting konden voortgaan, wendden zij zich oostelijk; zo kwam de gehele vergadering van de kinderen van Israël in de woestijn Sin, een hoge uitgestrekte zandige vlakte, welke thans Debbet en Ramleh genoemd wordt, en van het noordwesten tot het zuidoosten zich bijna over het gehele schiereiland uitstrekt. Deze woestijn is tussen Elim en tussen Sinaï. Na een reis van weer acht of negen uur rustten zij in het zogenaamde Koperdal of Wady Nasb, op devijftiende dag van de tweede maand, dat is van de maand Sif of Jijar (zie "Ex 12.2), nadat zij op de vijftiende dag van de eerste maand uit Egypte gegaan waren;

1) also waren zij nu een maand op weg geweest.

1) Volgens de tot hiertoe door ons aangenomen telling was de reis van de kinderen van Israël deze:

- 1 15 Abib (Zondag) van Ramésés naar Sukkoth.
- 2 16-17 Abib van Sukkoth tot Etham.
- 3 18 Abib van Etham tot het dal Machiroth.
- 4 19-20 Abib rust aan de zee.
- 5 21 Abib (Zaterdag) doortocht door de Rode zee.
- 6 22 Abib rustdag te Ayun Musa.
- 7 23-25 Abib reis van drie dagen in de woestijn.
- 8 26-28 Abib oponthoud te Mara.
- 9 29 Abib (Zondag) reis naar Elim.
- 10 1-7 Sif rust te Elim.
- 11 8-10 Sif reis tot aan de Schelfzee.
- 12 11-12 Sif legering bij de Schelfzee.
- 13 13-15 Sif reis tot aan de woestijn Sin.

De meeste uitleggers van de tegenwoordige tijd verstaan onder de woestijn Sin, de zandvlakte el-Kâa, die in aanmerkelijke breedte zich langs de zuidelijke helft van de oostkust van de

Rode Zee tot aan de uiterste punt van het schiereiland, naar de Ras (voorgebergte) Mahommed, zich uitstrekt. Zij laten de kinderen van Israël van de rustplaats aan de Schelfzee af hun weg nemen, in zuidoostelijke richting door het met vele rotsopschriften voorziene dal Mokatteb, en dan door het wijde, liefelijke Feiran tot aan een derde dal, dat tot het gebergte Serbal behoort, om daarna in meer oostelijke richting naar Rafidim (hoofdstuk 17:1) te komen. Maar deels is niet recht in te zien, hoe van die zandvlakte gezegd kon worden, dat zij tussen Elim en Sinaï ligt, deels leidt deze weg op twee plaatsen door zeer nauwe bergpassen, door welke een zo groot en talrijk volk met vrouwen, kinderen en kuddes zich moeilijk had kunnen begeven. Van die eerste pas, die zich aan de ingang van het Mokatteb-dal bevindt, bericht een reiziger: "Wij stegen van onze dromedarissen af en lieten het aan hun instinct en aan hun zekere tred over, om de gevaarlijke pas te beklimmen." Een ander bericht, dat de pas altijd slechts voor één kameel ruimte gelaten had, zodat de gehele karavaan zich had moeten verdelen en elk afzonderlijk had moeten doortrekken. Een tweede "nog vreselijker en wilder" pas bevindt zich bij de uitgang van dat dal, eer men in het heerlijke dal Feiran komt. Daarentegen was de weg naar de Wady (dal) Nasb, waarheen, om bovengenoemde reden, andere reizigers de tocht van de kinderen van Israël van de Schelfzee af zich laten bewegen, zonder twijfel toen reeds een begaanbare straat; want in dit dal waren aanzienlijke koperbergwerken, die van Egypte met kolonisten bevolkt en vlijtig bearbeid werden. Evenzo is hier tussen dadelbomen een bron met overvloedig en voortreffelijk water te vinden..

2. En de gehele vergadering 1) van de kinderen van Israël mopperde 2) tegen Mozes en tegen Aäron, in de woestijn.

1) Dit wil niet zeggen, hoofd voor hoofd, maar de vergadering in het algemeen, al zullen er gunstige uitzonderingen geweest zijn..

2) Op de tocht van dertig dagen waren de levensmiddelen, die uit Egypte meegenomen waren, verteerd, en hier, in deze dorre woestijn, was geen mogelijkheid, om zich nieuwe voorraad te verschaffen; in het geloof zich aan de Heere en Zijn hulp vast te houden, dat verstonden zij nog niet, hoewel Hij toch reeds twee maal (hoofdstuk 14:10 vv.; 15:22 vv.) zo wonderbaar geholpen had..

3. a) En de kinderen van Israël zeiden, in bitterheid en neerslachtigheid hun verlossing en Gods belofte voor niets achtende, tot hen: b) Och, dat wij in Egypte eveneens een plotselinge dood gestorven waren door de hand des HEEREN, 1) toen wij bij de vleespotten zaten, toen wij tot verzadiging brood aten! Wat nut hebben wij nu van deze bewaring en van onze uitleiding uit Egypte? Gij zijt de oorzaak van ons leed, want gij hebt ons uitgeleid in deze woestijn, om, gelijk het heden is, deze hele gemeente van zo vele honderdduizenden zielen door de honger te doden. 2) Wanneer uw macht niet verder reikt, dan dat gij ons hier een langzame en vreselijke dood tegemoet voert, dan had gij ons liever in Egypte moeten laten blijven, of met de Egyptenaars moeten laten omkomen.

a) 1 Kor.10:10 b) Numeri. 11:4

1) "Door de hand des Heeren." Dit ziet op de laatste plaag, toen door de hand des Heeren alle eerstgeborenen van de Egyptenaren stierven. Zij zeggen nu, dat zij liever hadden gehad, dat ook zij toen door de hand des Heeren waren getroffen, dan dat zij nu van honger moesten sterven. Juist deze uitdrukking werpt een treurig licht over de geestelijke toestand van Israëls volk. Immers, die "hand des Heeren" had hun duidelijk bewezen, de uitreddende en bewarende hand des Heeren te zijn, Zijn macht en kracht, en in plaats dat nu dit feit hem stemde tot ootmoedig geloofsvertrouwen, dat de Heere verder zou helpen, stuiten zij hun ogen, en verloochenen zij de Heere, die hen gered had. Al de daden van Gods trouw, alle woorden van Zijn belofte, waren zij voor dit ogenblik vergeten, nu ongeloof en opstand tegen 's Heeren weg zich van hun harten meester had gemaakt..

2) In deze ondankbare en vermetele rede is alles vergroot. Vooreerst is het geheel onwaarschijnlijk, dat zij bij de vleespotten tot verzadiging brood aten, daar zij niet alleen arme slaven waren, maar ook onder zware verdrukkingen zuchten; zij verhieven also hun vorige toestand boven de waarheid, opdat de tegenwoordige des te ellendiger zou schijnen, gelijk de gewoonte van goddelozen en ongeduldigen is. Ten tweede waren zij in geen gevaar van terstond te sterven, daar zij zo vele kuddes hadden, om tot spijs te gebruiken; zij wilden zich echter hiermee niet vergenoegen zonder brood, waren onwillig iets te missen van hun voorraad, die zij liever wilden doen toe- dan afnemen, of anders zij verlangden nu reeds naar lekkernijen, gelijk vervolgens geschiedde, toen God bewogen werd om hun vele vogels toe te zenden..

Zo zijn wantrouwen en gierigheid hartstochten, die nooit nuttig zijn; wanneer slechts de geringste reden bestaat, om iets te vrezen, wordt alles veel groter gemaakt..

Waar eenmaal achterdocht en wrevel in de ziel een plaats vonden, is men ras geneigd alles aan nevenbedoelingen, ja zelfs aan boosaardigheid toe te schrijven; terwijl dit, bij enig bedaard nadenken en in kalmer ogenblikken, ons zelf als het toppunt van verblindheid moet voorkomen. Maar het is ons in een dergelijke stemming ook niet te doen, om iets te verbeteren, maar om iemand te verbitteren; niet om te overtuigen, maar om te krenken. Een achterdochtig en ontevreden gemoed wordt zo ras wreed, tot boosaardigheid toe. Want die een ander aldus van boosaardigheid kan verdenken, doet dit slechts, omdat hij zelf boosaardigheid in zijn hart heeft en verbergt..

4. Toen 1) zei de HEERE tot Mozes, zie, Ik zal voor u, daar de aarde geen brood voor u heeft, a) brood uit de hemel 2) regenen; en het volk zal uitgaan voor het leger, en verzamelen elke dagmaat op haar dag, 3) vooriedere dag juist zo veel als zij nodig hebben, en dit zolang zij in de woestijn zijn. Ik zal zorgen, dat zij nooit meer hebben dan dat, opdat Ik het volk verzoeken, 4) of het in Mijn wet ga, of niet, of het in Mijn beschikkingen zich vinden zal en geloof en gehoorzaamheid zal betonen.

a) Psalm. 78:24; 105:40

1) Het is geloofwaardig, dat veeleer de berisping door Mozes is verzwegen, omdat het niet pastte, dat zelfs niet met één woord het ongenoegen van het volk berispt werd. Ofschoon nu

God in Zijn bijzondere goedgunstigheid spijs aan zo slechte en goddeloze mensen, die het licht van de zon en de adem onwaardig waren heeft verleend, heeft Hij echter geenzins gewild, hun boosheid door stilzwijgen te vergoeilijken; maar omdat Hij hun ondankbaarheid kende, heeft Hij hun overmoed hevig berispt. Doch Mozes, dit overslaande, springt over tot de voor de vermelding de meest merkwaardige geschiedenis, dat God dit ellendig volk als het ware met brood uit de hemel heeft gevoed, terwijl hij manna als dauw uit de wolken deed neerdruppelen..

2) Dit is het allerwonderbaarste van alle wonderen, dat hun brood zou gegeven worden, niet, als naar gewoonte, uit de aarde, maar uit de lucht, waarin nooit zaad gezaaid wordt.

3) Of, dagelijks. Zoveel als voor een dag voldoende was. Hiermee wilde de Heere zijn volk leren: te haten de gierigheid en schraapzucht, vergenoegd te zijn met het tegenwoordige, en in diepe afhankelijkheid van Hem te leven..

4) Of "beproeve", ten eerste, of het Mij wegens zulk een wonderbaar en treffend teken niet beminnen en gehoorzamen zal; ten tweede of het, door het nedervallen van het manna, gedurende zo vele dagen, niet leren zal op Mij te vertrouwen, ten aanzien van de volgende dagen..

Bovendien, of zij zouden gehoorzamen aan hetgeen Hij (vs.5) zou bevelen..

5. En het zal geschieden op de zesde dag, 1) de dag vóór de Sabbat, dat zij bereiden zullen, hetgeen zij ingebracht zullen hebben: dat zal dubbel zijn boven hetgeen zij gewoonlijk dagelijks zullen verzamelen.2)

1) Op de Vrijdag zullen zij dubbel zo veel oplezen, dan op de andere dagen, en ook dat tweede deel toebereiden, opdat zij op de Zaterdag rusten mogen. Ook hierin wil Ik hun geloof beproeven, dat zij niet zorgeloos zijn, na reeds verscheidene malen elke dag te hebben ontvangen, maar naar Mijn gebod dan ook voor de volgende vergaderden..

2) Terwijl de Heere Zijn volk op wonderbare wijze verzorgt, wil Hij toch ook, dat het zelf zijn krachten inspant. Iedereen moet vroeg op zijn, juist wanneer de dauw zal gevallen zijn (vs.21), en zal vlijtig moeten inzamelen. Maar Hij wil ook, zowel bij het afmeten als bij de inzameling voor de Sabbat, hun geloof aan Zijn voorzienige trouw gedurig beproeven, en de hebzuchtige, die door een samenlezing voor de volgende dag het vernieuwd bewijs van zijn geloof nodeloos zoekt te maken, komt beschaamd uit (vs.20). In al deze wonderen zien wij het beeld van het geheim van de dagelijkse leiding van God, die voor de natuurlijke mens verborgen zijn..

Daar weldra melding wordt gemaakt van de Sabbat, verbonden aan de waarneming daarvan wat vanaf de wet daarvoor is vastgesteld, en halen er dan de zin uit, dat God de proef heeft genomen, of het volk ook op de zevende dag de voorgeschreven rust getrouw zou waarnemen, hetgeen niets betekent. Want nadat God levensonderhoud voor iedere dag aan de Zijnen belooft, voegt Hij er nu een uitzondering bij, nl. dat op de zesde dag, zij een dubbele portie

zullen verzamelen, en de helft ervan nemen voor het gebruik op de Sabbat. Zo wordt door de zaak zelf de zevende dag geheiligd, vóór dat de wet is afgekondigd. Evenwel is het onzeker, of de rust reeds vroeger door de vaders is in acht genomen, hetgeen wel waarschijnlijk is, hoewel ik er niet over wil strijden..

De zesde dag, dat wil niet zeggen, van de tijd af dat het manna begon te vallen, maar de zesde dag van de week..

6. Toen zeiden Mozes en Aäron, tot al de kinderen van Israël, door middel van de oudsten, die zich om hen vergaderden: Op de avond van deze dag, waarop gij zogemopperd hebt tegen ons, dan zult gij weten, dan zal het u ontegenzegglijk bewezen worden, dat noch Mozes, noch Aäron, maar dat u de HEERE uit Egypte uitgeleid heeft, daar Hij u geven zal, wat noch Mozes, noch Aäron vermogen; dan zult gij voelen, dat gij niet tegen ons, maar tegen de Heere gemopperd hebt, gelijk gij ook niet aan ons, maar aan Hem alleen uw verlossing te danken hebt.

7. En morgen, wanneer uw brood geheel verteerd zal zijn, dan zult gij de heerlijkheid van de HEERE 1) zien, wanneer gij daar voor u zult zien liggen, wat u voeden zal (vs.13,14) en also zien zult, dat Hij u kan onderhouden, ook zonder het brood dat uit de aarde voortkomt. Hij zal het doen, omdat Hij uw gemopper tegen de HEERE, 2) gehoord heeft, en Hij zich deze heeft aangetrokken; want wat zijn wij, Mozes en Aäron, dat gij tegen ons moppert. 3)

1) "De heerlijkheid van de Heere". Deze uitdrukking komt vele malen in de Heilige Schrift, en betekent zeer dikwijls, zoals in Ex.24:16 de openbaring van Zijn heerlijkheid en majesteit. Echter ook, zoals hier, een bijzonder werk, dat door Hem gewrocht zal worden, en waardoor het openbaar wordt, dat Hij en Hij alleen de Werkmeester is; een werk, waardoor uit grote nood wordt gered. Zo sprak de Heere Jezus ook tot Martha en Maria, dat zij de heerlijkheid van God zouden zien, indien zij zouden geloven. Beide verzen, vs.6 en 7 moeten nauw met elkaar verbonden worden. Mozes wil toch zeggen, dat zij én 's avonds én 's morgens de heerlijkheid van God zullen zien..

2) Het gemopper tegen Mozes en Aäron worden hier genoemd, gemopper tegen de Heere. Want niet Mozes en Aäron hadden Israël in die woestijn geleid, maar de Heere zelf..

3) Daar door dit getuigen hij zich bewijst een getrouw dienstknecht van God te zijn, laten wij daaruit opmaken, dat niemand, rechtens voor zich in de kerk op eer aanspraak heeft, zodat zij voor wettige herders mogen worden gehouden, behalve die zowel van Gods wege daartoe geroepen zijn, zodat zij God tot auteur van hun ambt hebben, als ook, die uit zichzelf niet voortbrengen, maar slechts opvolgen, wat hun bevolen is. Zodat de zodanigen niet kunnen verworpen worden, zonder God daarmee te beledigen, Wiens plaats zij bekeerden. Alzo, wie naar willekeur het bewind uitoefenen, verschrikken de eenvoudigen met de naam van God nutteloos, omdat zij, in plaats van de waarheid, een bedrieglijk spook voorwerpen..

8. Voorts zei Mozes, door de mond van Aäron, om de kinderen van Israël nog duidelijker hun zware zonden onder het oog te brengen; als de HEERE u 's avonds vlees te eten zal

geven, en 's morgens brood tot verzadiging, het zal zijn, omdat de HEERE uw gemopper gehoord heeft, die gij tegen Hem moppert, en u nu bewijzen wil, dat Hij u ook in de woestijn kan geven, wat gij in Egypte gehad hebt (vs.3). Want, nog eens moeten wij het u zeggen: wat zijn wij, nietige mensen, die u nooit van farao hadden kunnen redden? Uw gemopper is niet tegen ons, maar tegen de HEERE.¹⁾

1) Mozes wil zeggen, dat, indien zij alleen tegen hem gemopperd hadden, hij zich stil had gehouden..

9. Daarna zei¹⁾ Mozes, die het door de Heiligen Geest wist, dat de Heere thans zelf voor de oren van het gehele volk wilde getuigen, tot Aäron: Zeg tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël: Nadert voor het aangezicht²⁾ van de HEERE; treedt uit uw tenten en begeeft u met ons voor de legerplaats, naar de wolkkolom, in welke de Heere bij u aanwezig is, want Hij heeft uw gemopper gehoord, en zal nu met eigen mond tot u spreken, opdat gij erkent, dat wij niet naar onze gedachten tot u spreken en met u handelen.

1) Er is geen twijfel aan, of hij daagt de schuldige voor de vierschaar van God, alsof hij zeggen wilde, dat zij zich bedrogen, indien zij meenden, dat hun gemopper voor Hem verborgen was. Ondertussen zinspeelt hij op de wolk, welke als een zichtbaar teken was van de aanwezigheid van God, en zo verwijt hij hun hun stomtheid van geest, omdat zij niet hadden gearzeld, God, die zo nabij was, die als bijna voor hun ogen stond, uit te dagen. Daarom is allereerst op te merken, dat zij zelf uit hun schuilhoek werden voor de dag gehaald, opdat hun onbeschaamdheid zou worden verbroken. Vervolgens, dat hun verstomtheid aan de dag werd gebracht, omdat zij God, hoewel aanwezig zijnde, niet hadden gevreesd..

2)"Voor de Sjechina of Majesteit van Jehova." Mogelijk, dat Israël in toorn zich had omgewend, maar meer waarschijnlijk, dat de wolkkolom zich van het leger had verwijderd, en dat Israël nu opgeroepen wordt, om zich naar die wolk te begeven en af te wachten wat er geschieden zou..

10. En het geschiedde, als Aäron tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël sprak, en zij zich, bij hun uittreden uit de legerplaats, naar de woestijn keerden, naar de richting waar de Sinaï ligt (vs.1) (want naar deze richting had de wolk haar plaats ingenomen, nadat zij bij de bestraffende woorden van Mozes (vs.7 en 8) zich van het leger van de kinderen van Israël verwijderd had), zo ziet, a)de heerlijkheid van de HEERE verscheen in de wolk; 1) toen zij zich buiten de legerplaats bevonden en de wolk gewaar werden, kwam plotseling een vurige lichtglans daaruit voort.

a)Exodus. 13:21

1) In waarheid, zegt Luther, zijn de kinderen van Israël een boos volk geweest, die Gods wonderen en weldaden spoedig vergaten en over hun roeping verdrietig werden; Mozes en Aäron lasterden zij, alsof die hen van honger hadden willen laten sterven; ja, zij schandvlekten God zelf, alsof Hij hen niet door Mozes uit Egypte had laten leiden. Daar de wolkkolom, dit teken van voortdurende tegenwoordigheid en leiding van God, reeds zo

gewoon was geworden, dat het alle betekenis voor hen verloren had, moest de Heere door een onder het bereik van de zinnen vallende betoning van Zijn hoge Majesteit hun weer een heilzame vrees instorten, de zonde van hun miterij hun onder de aandacht brengen, maar tevens te verstaan geven, dat de spijs, die zij hebben moeten, een gave van Zijn genade en barmhartigheid is. Dit is de oorzaak van de in de wolk opgaande lichtglans. Ziet, de wolk heeft zich daarom van het leger verwijderd, opdat Israël zie, dat zulk ongelovig morren, wanneer het zich gedurig zou vernieuwen, de Heere zou noodzaken, Zijn aanwezigheid aan het volk te onttrekken, en als een straffend Rechter zich tegenover hen te stellen; zij heeft zich bovendien naar de Sinaï gewend, als naar die plaats, waar Zijn tegenwoordige leiding haar voornaamste doel bereiken zouden. (Deuteronomium. 33:2).

Niet de heerlijkheid van God, versta ik eronder, welke zij dagelijks gewoon waren te zien, maar welke toen op een buitengewone wijze openbaar werd, om hun vrees aan te jagen, omdat zij voor gewone bewijzen reeds onvatbaar waren geworden..

Tweeledig is het doel: 1e. om hun te tonen, dat de Heere, tegen wie zij gemopperd hebben, de Heilige en Verhevene is; 2e. dat Hij het is, die hen hierheen geleid heeft en ook verder voor hen zal zorgen..

11. Ook 1) heeft de HEERE uit de lichtglans van de wolk tot Mozes gesproken met luide, voor al het volk hoorbare stem (hoofdstuk 14:15 vv.), zeggende:

1) Hier leert Mozes, dat hij niet tegen het bevel van de Heere heeft gehandeld, maar getrouw en bescheiden vervuld heeft, wat Hij aan zijn dienaar had opgedragen. En zeker, tenzij het door de mond van God gesproken was, zou hij niet beloofd hebben, wat wij tevoren gezien hebben..

God bevestigt hier, wat Hij reeds vroeger aan Mozes geopenbaard had..

12. Ik heb het gemopper 1) van de kinderen van Israël gehoord, en die opgenomen als tegen Mij zelf gericht; spreek tot hen, zeggende: In plaats van u te doden, zal Ik, Jehova, uw zonde met goedertierenheid beantwoorden; tussen de twee avonden (hoofdstuk 12, zult gij vlees eten, en 's morgens daarop zult gij a) met brood verzadigd worden, gelijk Gij begeerd hebt; en gij zult door hetgeen Ik doen zal duidelijk weten, dat Ik, de HEERE, uw God ben, die, gelijk Hij u uit Egypte in de woestijn geleid heeft, zo ook in de woestijn uw gehele gemeente weet te voeden, en u niet van honger zal laten omkomen, gelijk gij in uw ongeloof Mij gelasterd hebt.

a)Joh.6:49,58

1) Zulk een goddeloos bestaan, als wij hier in de kinderen van Israël waarnemen, ziet ook ons uit de ogen, wij zijn evenzo; wanneer het meel uit de zak is en geen deeg meer voorhanden, dan staat de afgod, onze buik, op en laat zich horen, en kan het uitstel van de Heere onze God niet verduren..

II. Vs.13-31. Nog op de avond van dezelfde dag laat zich een grote schare van kwakkels neer, daar, waar Israël zich gelegerd heeft, en de volgende morgen valt met de dauw het aan het volk toegedachte brood van de hemel. De kinderen van Israël noemen het Manna; de Heer beschikt echter ten opzichte van deze gave alzo, dat Israël een geheel van Hem afhankelijke leefwijze en de heiliging van de buiten gebruik geraakte sabbat leren moet. Daarom verleent Hij op gewone dagen altijd slechts zoveel, als de behoefte van elke dag vordert, op de zesde dag daarentegen geeft Hij het dubbel.

13. En het geschiedde nog op de avond van dezelfde dag, waarop Israël zo tegen de Heere gemopperd en de Heere Zijn hulp beloofd had, a) dat er door een zuidoosten wind over de Elanitische golf (Numeri. 11:31 Psalm. 78:26 vv.), dus uit dezelfde richting, naar welke de wolk (vs.10 vv.)) gestaan had, kwakkels¹⁾ opkwamen, en door Gods leiding juist over de plaats, waar de kinderen van Israël gelegerd waren, zich nederlieten, en zij het leger bedekten; en op de morgen lag de dauw, 2) een dikke nevel, rondom 3) het leger.

a) Numeri. 11:31 Psalm. 105:40

1) Behalve de gewone kwartel komt in die streken nog een bijzondere grote soort van hetzelfde geslacht voor, welke de Arabieren Kata noemen, en die in het systeem van Linneus onder de naam van Tetrao Alchato overgegaan is. Deze leeft in Arabië, Palestina, Syrië, Egypte enz. in grote menigte, is van de grote van een tortelduif, heeft een korte, kromme, gele bek, asgrauwe hals en kop, roodachtige buik en rug, wigvormige staart en poten, die van voren gevederd zijn; deze moet diensvolgens eigenlijk onder de patrijzen gerekend worden. Het vlees is wel hard en droog, maar wordt toch door de inwoners graag gegeten. Het is een trekvogel, die in de lente uit de zuidelijke landen naar het noorden trekt, en dan in zo dichte menigten vliegt, dat de Arabische jongens dikwijls twee of drie in een keer doden, alleen door een stok ertussen te werpen. Op onze plaats bestaat het wonder van de goddelijke genade in het aanvoeren van de kwakkels op deze tijd en naar deze plaats, zo mede in de buitengewone menigte, dat deze aan de behoefte van een zo talrijk volk evenredig was..

2) Eigenlijk "een uitstorting van dauw."

In het Hebreeuws staat "een laag" of "bed van dauw;" Daarmee was het Manna bedekt; vandaar de zinspeling op 't *verborgen* manna. Openb.2:17

3) Niet in de legerplaats, maar rondom, op het aangezicht van de woestijn (vs.14). Het leger was zo rein niet als de grond rondom, en daarom zo geschikt niet, om het manna te ontvangen..

14. a) Toen nu de liggende dauw opgevaren was, de nevel weggetrokken was; zo ziet, over de woestijn was een klein, rond ding, 1) een vaste stof, van gedaante en grootte klein als de rijp, die uit de nevel op de aarde achterblijft.

a) Numeri. 11:7 Nehemiah. 9:15 Psalm. 78:24; 105:40

1) Het tegenwoordige manna, dat op in het oogvallende wijze in vele opzichten met het Bijbelse overeenkomt, is het zoete sap van de Tarfaboom, een soort van Tamarisk, die gedurende de nacht in de hete zomertijd uit de bast van stam en takken (volgens Ehrenberg, ten gevolge van de steek van een insect) tevoorschijn komt, tot kleine, ronde, witte korrels zich vormt, in deze vorm op de grond valt en vóór zonsopgang verzameld wordt, daar het in de hitte van de zon versmelt. De Tamarisk (Genesis 21:33) is een boom, die veelvuldig in Egypte, Arabië, Syrië en Palestina groeit, die een recht opschietende stam van middelbare hoogte, lange, smalle, dicht bij elkaar staande en altijd groene bladeren heeft, groene, harde bessen van de grootte van een noot, en een soort van galnoten draagt en een hoge ouderdom bereikt. Slechts weinig verschilt van deze de Tarfaboom; deze groeit hoger (soms 20 voet hoog), heeft meerdere en grotere takken, dichter loof, doch geeft, hoewel hij ook in Nubië, Egypte, Arabië en aan de Eufraat gevonden wordt, nergens Manna, dan in de nabijheid van de Sinaï, en wel het rijkste in die jaren, waarin het veel regent, terwijl het in andere geheel gemist wordt..

Ware dit manna het voedsel van Israël in de woestijn geweest, zo waren zij zeer te betreuren geweest; het bevat toch niet van die stoffen, die voor het dierlijk lichaam tot zijn dagelijks onderhoud onontbeerlijk nodig zijn, en waarin wormen van verrotting konden komen (vs.20). Het brood van de engelen (Psalm. 78:25), het manna van de hemel moet iets anders geweest zijn, dan het manna, dat door luizen en kevers uit de bomen te voorschijn gebracht..

Dat het dan ook werkelijk iets anders geweest is, daarop wijzen verschillende omstandigheden. "Het natuurlijke manna bevat geen meelstof, maar alleen slijmsuiker, waardoor ook de korrels de vastheid van was verkrijgen, terwijl de korrels van het de Israëlieten gegeven manna zo hard waren, dat zij in molens gemalen of in vijzels gestampt moesten worden, en zo veel meelstof bezaten, dat daarvan koeken gebakken werden, die de plaats van het gewone brood innamen."

Wat het geweest is, zeggen onze Heer en de apostelen Paulus met duidelijke, ondubbelzinnige woorden (Johannes 6:31 vv.; 1Kor.10:3), het was een wonderbare spijs, een brood, dat van de hemel gegeven was, krachtens Zijn goddelijke almacht, door welke de Heere even zo goed een meel- of broodachtige stof onmiddellijk uit Zijn hand, zonder bemiddeling van akker of akkerbouw kan geven, als Christus daarna op de bruiloft te Kana zonder bemiddeling van wijnstok en wijngaardenier uit zuiver water wijn schept. "Overigens is de dauw de gave van de hemel, welke de aarde vruchtbaar maakt, om het brood voort te brengen (Genesis 27:28). Maar in de woestijn kan de dauw niets teweeg brengen, want hier wordt niets gezaaid (Numeri. 20:5); wanneer nu de dauw toch brood brengt, zo is het hemels brood."

Opdat het ontwijfelbaar vaststond, dat deze spijs op verwonderlijke en op bovennatuurlijke wijze is geschapen, moet men het volgende nader overwegen. Vooreerst, dat het niet vroeger in de woestijn tevoorschijn kwam, dan op het uur, dat door Mozes op Gods bevel was aangekondigd. Vervolgens, dat geen verandering van dampkring in de weg stond, dat het Manna met gelijkmatige gang neerviel, noch vorst, noch regen, noch zomer, noch winter, geen hitte de loop van dit neerdruppelen afbrak. Ten derde, het benodigde, dat voor een zeer grote menigte voldoende was, werd elke dag gevonden, terwijl één gomer door ieder hoofd

voor hoofd ontvangen werd. Hierbij komt nog, dat op de zesde dag het benodigde verdubbeld was, opdat zij een tweede gomer voor spijs op de Sabbat zouden verkrijgen. Ten vijfde, indien zij iets bewaarden, boven de vastgestelde maat, werd het door bederf onbruikbaar, terwijl de tweede portie, voor de Sabbat bestemd, goed bleef. Ten zesde, waarheen zij ook vertrokken, altijd verzelde hen deze weldaad van God en slechts in hun legerplaats was het Manna bekend. Ten zevende, zodra zij een vruchtbaar en aan koren rijk land binnentraden, bleef het Manna weg. Ten achtste, omdat, hetgeen Aäron bevolen werd in een kruik te bewaren, niet verrotte..

Wanneer wij zo beslist moeten vasthouden, dat het manna van Israël met het Tamariskenhars niets te maken heeft, zo blijft toch deze natuurverschijning van het Sinaïtische schiereiland een voor de vriend van de Heilige Schrift zeer merkwaardige verschijning, "Wanneer de krachtige hand van de Werkmeester eerst een kanaal door de rotsen gewrocht heeft, dan neemt het water in alle volgende eeuwen zijn loop daardoor heen. Als de stamvorm van de geslachten en van de verschillende soorten van zichtbare dingen eerst eens door het woord van de goddelijke almacht geschapen was, toen plantte het zich op de gewone weg van voortbrenging voort; zo is ook het werk van de mannabereiding, hetwelk op zijn tijd de levensadem van de lucht en met deze alle levenskrachten van het land doordrong, tenminste nog in het levende bos van de Mannatamarisken voortdurend bewaard." (v. Schubert). Dit voorhanden zijn van een aan het oorspronkelijk manna gelijk natuurvoortbrengsel, en wel juist in diezelfde streken, waar het eerste gegeven werd, en overigens nergens, laat dan "voor het geloof evenals voor het ongeloof ruimte (hoofdstuk 7:13), om of het wonder te erkennen en zijn Bewerker te prijzen, of het geheel te loochenen en alles geheel natuurlijk te verklaren."

15. Toen het de kinderen van Israël bij hun uitgaan uit de tenten zagen, zo zeiden zij, de een tot de ander: a) Het is Manna, 1) de gave, die de Heere ons geschonken heeft, gelijk Hij gisteren beloofd heeft (vs.12); want zij wisten niet, wat het was, zij hadden nooit iets dergelijks gezien, zodat zij het ook geen meer bepaalde naam konden geven, dan in het algemeen gave, geschenk. Mozes dan zei tot hen, hun mening, dat het die beloofde gave was, bevestigende: Ja! dit is het brood, dat de HEERE u te eten gegeven heeft.

a) Joh.6:31; 1 Kor.10:3.

1) De Israëlieten geven een teken van dankbaarheid, waar zij de spijs, die hun van de hemel verschaft is "manna" noemen, en veroordelen daarmee stilzwijgend hun schuldige, zondige klacht, omdat het toch nog veel beter is een spijs, die gegeven is, in te zamelen, dan zich deze door moeilijke veldarbeid te verschaffen. Maar Mozes verklaart het hun, dat zij niet hebben gevraagd naar hetgeen hun tevoren geheel onbekend was, maar dat hun kennis met onkunde gepaard ging. Voor hun ogen was de almacht van God zichtbaar; maar hun blik werd beperkt door het deksel van het ongeloof, zodat zij de hun beloofde genade niet duidelijk opmerkten..

In het Hebreeuws Manhoe. De LXX ti esti touto, wat is dat? Ook andere uitleggers doen also en menen, dat het eerste woord een Egyptisch woord is. Doch dit ten onrechte. In verband met het stamverwante Arabisch, betekent Manna geschenk, Gods geschenk. In die taal wordt het

aldus omschreven: een dauw, nederdalende an de hemel op bomen en stenen, welke zoet is en taai wordt zoals de honing en op hars lijkt.

en Numeri. 11:7 wordt gezegd, dat het Manna er uitzag als korianderzaad..

16. Dit is, zo ging Mozes voort: het woord, dat de HEERE geboden heeft, ten opzichte van de inzameling: Verzamelt daarvan een ieder, zoveel hij eten mag, zoveel hij nodig heeft, en hij berekene aldus: een gomer 1) voor een hoofd, naar het getal van uw zielen, ieder zal nemen voor degenen, die in zijn tent zijn, dus even veel gomers, als er personen tot zijn gezin behoren.

1) De gomer is een kleine beker of nap, die in iedere huishouding voorhanden en overal van gelijke grootte was; gelijk vs.36 zegt, ging het tiende deel van een efa daarin. De grootte van de Hebreeuwse maten is onmogelijk te bepalen. De kinderen van Israël moesten verzamelen, zo veel zij konden, en het thuis in de gomer nameten; daar zou men bevinden, dat iedere vader in vereniging met zijn huisgenoten juist zo vele gomers verzameld had, als de familie uit personen bestond..

Israël moest niet alleen verwonderd staan bij het gezicht van de weldaden van God, maar moest ook die weldaden in het geloof aanvaarden. De gomer is ongeveer een pond van onze maat..

17. En de kinderen van Israël deden alzo, en verzamelden, de een veel en de ander weinig, al naar gelang er op de plaats, waar hij verzamelde, veel of weinig lag.

18. Doch als zij het, ieder wat hij verzameld had, thuis met de gomer maten, a) zo had hij, die veel verzameld had, niets over, niets boven hetgeen er voor zijn gezin nodig was, en die, die weinig verzameld had, ontbrak niet; een ieder verzamelde zoveel, als hij eten mocht. 1) Die een groot gezin had, had veel gevonden; wiens gezin slechts uit weinig personen bestond, die had slechts weinig. De Heere had aan ieder juist zijn deel toegemeten.

a) 2 Kor.8:15

1) Ik ben niet van oordeel, dat hier de gehoorzaamheid van het volk geprezen wordt. Immers, kort hierna laat Mozes volgen, dat sommigen niet met de juiste maat tevreden, meer dan geoorloofd was hadden bijengeschaapt, dat anderen zelfs overschreden hadden, wat omtrent de Sabbat was voorgeschreven. Maar zo vat ik het op, dat, waar allen ijverig zich onledig hielden met het inzamelen van de bijeen vergaarde hoop, ieder, hoofd voor hoofd, een gomer ontving. Want niet een ieder in het bijzonder verschaftte zich zijn rantsoen, maar waar allen het werk verrichtten, namen zij uit de algemene hoop het voorgeschreven aandeel. Zodat, wie door vlugheid uitmuntte, zonder enig verlies, zijn tragere en minder ijverige buurman te hulp kwam..

De Apostel past dit toe op de aalmoezen, en zijn oogmerk is, de Korintheërs te vermanen, om van het hun, van hun overvloed mede te delen aan de armere broeders en zusters, opdat er in

de gemeente geen gebrek zou worden geleden. De Heere wil hierdoor leren, dat Hij het is, die in al de noden en behoeften van Zijn volk voorziet..

De Joodse uitlegger Abarbanel tekent hierbij aan, "dat van deze spijs, als een goddelijk voedsel, geen gebruik mocht worden gemaakt, als van gewone dingen, welke de mensen samen bijeenbrengen, opleggen, daarmee handel drijven, of voor hun kinderen bewaren; maar dat men die eten moest als een gift van God, aan armen en rijken gemeen. Sommigen," zo gaat hij voort, "kunnen meer, anderen minder tijdelijke goederen verzamelen, zodat sommigen geven en anderen ontvangen; maar hier ontvingen zij allen van de hemelse liefdadigheid, en God verordende het zo, dat het de armen aan niets ontbrak, terwijl de rijken, boven hun behoefte, niets hadden, om op te leggen of te verkopen, gelijk zij met andere dingen deden."

19. En Mozes, van de bedoelingen van God, hoe het verder met het Manna gaan zou, reeds geheel door de Heilige Geest onderricht, zei tot hen: Niemand laat uit voorzorg voor de volgende dag, daarvan over tot de morgen. 1)

1) Wat de een of ander van zijn gedeelte niet verteren kan, dat verbrande hij met vuur, of geve het aan het vee; want het zal u dagelijks opnieuw gegeven worden, en altijd zoveel als gij voor iedere dag behoeft..

Van alle gierigheid, alle schraapzucht, alle onnodige zorgen voor de volgende morgen, maant Mozes hier af, en wil dat het volk in beoefening brenge, wat de Heer eeuwen daarna zegt: "Zijt niet bezorgd tegen de dag van morgen, want de morgen zal voor het zijne zorgen; elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad." (Matth.6:34).

20. Doch zij hoorden niet allen naar Mozes, maar sommige mannen lieten daarvan over tot de morgen; de ene uit bezorgdheid dat het misschien de andere dag kon ontbreken, de ander om te beproeven, wat er van het overblijvende worden zou. Toen groeiden er 's nachts wormen in, 1) en het ging stinken, zodat men het wegwerpen moest; hierdoor werd Mozes zeer toornig op hen. 2)

1)Letterlijk: Verhief zich tot wormen, d.i. ging in wormen op. Ongeloof in de vermaningen van de Heere, bracht deze mannen er toe, om aldus te handelen. Zij versmaadden daarmee de beloften van God..

2) Mozes had recht, met over de Israëlieten, die hij zo menigmaal, maar steeds tevergeefs, gewaarschuwd had, verontwaardigd te zijn. Immers was hun het manna gegeven, om hun geloof en vertrouwen te beproeven; en nu bleek aanstonds, dat zij beiden misten. Daarin zag hij een tekort doen aan de eer van God. Indien zij hem zelf, hem persoonlijk beledigden, dat kon hij verduren; maar niet, dat zij aldus, door de daad, de eer van zijn God aanranden..

21. Zij nu verzamelden het van die dag af elke morgen, een ieder zoveel hij eten mocht (vs.16,18); zij moesten dit 's morgens doen, want als de zon heet werd, zo versmolt het. 1)

1) Op kinderlijke en zichtbare wijze wil hier de Heere de kinderen van Israël voor ogen stellen, hoe hun aards beroep naar Zijn wil moest volbracht worden; daarom richt Hij het zo eigenaardig met het Manna in. Eerst moeten zij leren, dat niet de grond van zichzelf geeft, wat mens en vee voedt en onderhoudt, maar dat Gods genade dit doet, en dat Hij ook zonder de vrucht van de akker hen onderhouden kan; daarom geeft Hij hun een hemelspijs, die onmiddellijk uit Zijn hand komt, hoewel Hem overigens nog vele andere middelen en wegen ten dienste stonden, om hem in de woestijn te onderhouden; onder deze ook zodanige, bij welke het meer natuurlijk en minder wonderbaar toegegaan zou zijn. Bij deze geheel van Hem afhankelijke leefwijze, daar zij in de echte zin van het woord aan Zijn dis eten, moeten zij dan ten tweede leren, dat aan Zijn tafel ieder ontvangt, wat hij behoeft, niet meer en niet minder; daarom is er ook geen voorraad voor de volgende dag, maar iedere dag moet voor het zijne zorgen. Terwijl zij zulk een gerust en stil leven zonder de heidense zorgen: "Wat zullen wij eten? wat zullen wij drinken? waarmee zullen wij ons kleden?" leiden kunnen, moeten zij toch, en wij merken dit in de derde plaats, niet werkeloos blijven zitten, maar vroeg op zijn, en het hun met vlijt verrichten. Wie niet arbeiden wil, dat hij ook niet ete! Alles, wat in deze geschiedenis van het Manna voorkomt, is verder niets dan het openbaar worden van datgene, dat anders achter het omhulsel van de zichtbare dingen verborgen is. Hetzelfde leven, dat de kinderen van Israël daar in de woestijn op zinnelijk-tastbare wijze mochten leiden, is de gelovigen nog altijd beschikt (Matth.6:11,34) en zijn geloof wordt niet zelden beproefd, opdat het bevestigd worde; wie gelooft, die zal de heerlijkheid van God zien, evenals Israël..

22. En het geschiedde op de zesde dag, dat zij dubbel brood

1) verzamelden; er was zulk een rijke oplezing, dat zij bij het meten thuis juist het dubbel bedrag vonden, twee gomers voor een; en al de oversten van de vergadering kwamen, 2) en zij verkondigden het aan Mozes, dat zij zulk een buitengewone samenlezing gehad hadden.

1) Dus toonde de Heere, dat Hij machtig was, om de Israëlieten, als het Hem behaagde, voor langer dan één dag van brood te bezorgen, en dat Hij het ook onbederfelijk bewaren kon, als in het te bewaren voor de volgende dag het voorschrift maar gevolgd werd..

2) De schending van de Sabbat wordt nog niet meegedeeld, maar slechts de domheid of al te grove onbekendheid bij de oversten zelf. Want ofschoon zij uit de mond van Mozes gehoord hadden, dat God op die dag hun zou geven, dat zij voor twee dagen genoeg voedsel hadden, verwonderden zij zich echter en boodschappen de zaak als nieuw en ongelooflijk aan Mozes. Gemakkelijk blijkt, dat zij wel aan het bevel gehoorzaamd hebben, om geen moeite te sparen in het verzamelen van een dubbele portie, maar hun ongelooft en stomtheid van geest komt hierin te voorschijn, dat zij verbaasd staan, waar zij zien, dat door de zaak zelf uitkomt, wat God beloofd had. Overigens mag men vermoeden, dat zij met bevreemding hebben beschouwd, wat hen tot verwondering bracht. Daaruit volgt, dat zij God geloof geweigerd hebben, totdat de waarheid door de uitkomst was bevestigd. Maar door het verwonderlijk beleid van God is het geschied, dat hun slechte en verkeerde twijfel, zowel tot bevestiging van het wonder, als tot bewaring van de Sabbat heeft gediend. Hierdoor werd Mozes gelegenheid gegeven, om voor de tweede maal hun te zeggen, wat overigens zeer was verwaarloosd, nl. dat zij op de zevende dag de heilige rust in acht zouden nemen..

23. Hij dan zei tot hen: Dit is het, dat de HEERE, door dit dubbele deel gesproken heeft. Morgen is de rust, de heilige Sabbat (rust) van de HEERE, 1) de dag, die de Heere zich tot rust van alle arbeid door Zijn eigen rust op dezedag na het volbrachte scheppingswerk geheiligd heeft (Genesis 2:2 vv.). Opdat gij nu morgen werkelijk kunt rusten en het inzamelen overbodig zij, heeft Hij u reeds heden gegeven, wat gij voor morgen behoeft. Wat gij tot uw spijs voor deze dag bakken zou, bakt dat, en kookt, wat gij koken zou; en al wat over blijft, legt het voor u in bewaring tot de morgen, 2) opdat het dan gebakken en gekookt wordt; het zal deze dag niet weer bederven (vs.20).

1) Hieruit blijkt duidelijk genoeg, dat Israël niet onbekend was met de viering van de zevende dag, als rustdag van de Heere, maar ook, dat de Heere hen wil voorbereiden voor de afkondiging van het vierde gebod. zie Ex 16.26 en zie Ex 20.8.

2) Deze verplichting hield voorzeker een grote eis aan het geloofsvertrouwen in. Immers de ervaring van de vroegere dagen had de Israëlieten geleerd, dat men het manna niet tot de volgende dag kon overhouden; en nu gebiedt Mozes zelf, "al wat over bleef tot morgen in bewaring te leggen." Daarin lag wel iets verrassends. Had de man van God dan vergeten, hoe hij over zo iets getoornd had, verontwaardigd over het verzuimen van zijn voorschrift, om het manna niet te bewaren? Evenwel Israël gehoorzaamt ditmaal, daartoe voorbereid en aangespoord door de dubbele zegen, die God vooraf reeds geschonken had, door op de zesde dag het dubbele te laten inzamelen..

24. En zij legden het neer tot de morgen, gelijk als Mozes geboden had; en het stonk niet, en er was geen worm in. 1)

1) Volgens Numeri. 11:8 liet het Manna zich geheel als gewoon broodkoren behandelen, zodat men het met de handmolen malen, of in vijzels stoten en dan in de pot koken, of tot koek bakken kon; het tegenwoordige manna (zie Ex 16.14) is nooit zo hard, dat men daarmee op gelijke wijze zou kunnen handelen. Wat de wijze van broodbereiding bij de kinderen van Israël betreft, zo stampte men het koren (tarwe, gerst of pelt) of in vijzels, of het werd met de handmolen, wanneer er een in huis aanwezig was, door de dienstmaagden gemalen. De handmolen bestond uit twee over elkaar gelegde ronde stenen, één onder, die vast lag, harder en zwaarder en enigszins rond was (Job 14:15), en één daarboven, die zo veel was uitgehold, dat hij de onderste juist bedekte; in het midden was een trechter, om daardoor het koren in te gieten: door middel van een houten handvat werd nu de bovenste steen omgedraaid, om het koren, dat tussen beide stenen zich bevond, te vermalen; op deze wijze verkreeg men zowel fijn als gewoon broodmeel (Genesis 18:6). Het omdraaien van de steen was een moeilijke en langdurige arbeid, moeilijk voornamelijk in grote gezinnen; het geschiedde door de geringste dienstmaagden of door gevangenen (hoofdstuk 11:5 Jesaja. 47:2. Matth.24:11 Klaagl.5:13); de laatsten blinddoekte men en stak hun zelfs de ogen uit, een gruwzame straf, waardoor het duizelig worden bij het draaien moest verhoed worden (Richteren. 16:21). Men was altijd gewoon slechts zoveel te malen, als er juist voor die dag nodig was; daar dit malen dagelijks geschiedde, is het geluid van de molen (Jeremia. 25:10) tot een spreekwoord geworden, en betekent het bedrijvige leven in huis, evenals bij ons het geruis van de koffiemolen. Ook het bakken geschiedde dagelijks opnieuw. Het meel werd in houten schotels gemengd (hoofdstuk

12:34), en het deeg, nadat deze doorzuurd was, tot langwerpige ronde koeken van de grootte van een bord, en de dikte van een duim gevormd, en of alleen op kolen en gloeiende stenen geroosterd (1 Kon.19:6) of in bakovens gebakken (hoofdstuk 8:3). Deze bakovens, gelijk men die in iedere huishouding had, bestonden gewoonlijk slechts uit grote stenen kruiken van ongeveer drie voet hoogte, die geen bodem hadden en op enig toestel op een ijzeren plaat gezet werden; was door het op de plaat aangestoken vuur de kruik behoorlijk warm gemaakt, zo dekte men de bovenste opening toe, om de warmte te behouden, en legde dan op de wanden van de kruik de gereed gemaakte broden, die dan in korte tijd gebakken waren..

25. Toen zei Mozes, toen hetgeen van de vorige dag bewaard was op de volgende morgen nog onbedorven bleek te zijn: Eet dat heden, want het is heden de sabbat van de HEERE; gij zult het heden op het veld niet vinden; 1) want God wil, dat gij deze dag heiligt, dat is van de gewone arbeid u onthoudt.

1) De gedachten van God beheersen ook de gewone loop van de natuur, gelijk mede haar buitengewone openbaringen. Achter de gewone en ook achter de meer treffende verschijnselen op het gebied van de natuur schuilt de heilige achtergrond van de hoge raad van God. In het zichtbare van de schepping wordt het onzichtbare van God aan het peinzend gemoed en gelovige hart geopenbaard. Dat is de grote gedachte, die Mozes op dit ogenblik uitspreekt en die ook door de Sabbat zelf wordt gepredikt. Daar is een samenstemming van de gewillig gehoorzamende natuur met het gebod van de Heere, die haar Zijn ordeningen en wetten heeft ingeplant en opgelegd. Daar is geen toeval, maar alles is door de voorzienigheid van God aldus beschikt, bepaald en besteld..

26. Zes dagen zult gij het verzamelen; a) doch op de zevende dag is het Sabbat, op deze zal het niet zijn. 1)

a) Leviticus. 20:2; 23:9

1) Het is niet te betwijfelen, hoewel vele geleerden hun bedenkingen daartegen ingebracht hebben, dat, nadat reeds Adam de eerste Sabbat meegevierd had, van de heiliging van deze dag door de Heere zelf onderricht, ook de oudvaders en patriarchen deze dag voor heilig hielden (Genesis 4:3 vv.; 26:5,24; 12:7,8; 13:4; 26:25; 33:20). De viering van de Sabbat was echter nog geen bepaalde instelling, maar een vrije gehoorzaamheid aan Gods oorspronkelijke instelling (Genesis 26:5). In Egypte ging de heiliging van de zevende dag hoe langer hoe meer teniet, toen Israël tot een grote volksmenigte was aangegroeid, en geheel, toen het door de nieuw opgekomen dynastie in zo wrede slavernij gehouden werd (Exodus. 1:6 vv.). Toen de uittocht geschied was, heeft de Heere opnieuw Zijn dag gezegend en geheiligd; want de doortocht door de Rode Zee (hoofdstuk 14) en de lofzang van Mozes (hoofdstuk

15) vielen, gelijk wij ons daarvan overtuigden, op een Sabbat; vervolgens bereidt de Heere, door de wijze waarop Hij het Manna geeft (anders voor iedere dag een deel, op de zesde een dubbel en op de zevende niets), naar Zijn kinderlijk, zichtbare wijze van opvoeding, het gebod voor, dat Hij geven zal (hoofdstuk 20:8-11), en maakt tenslotte de Sabbat uitdrukkelijk tot een teken van Zijn verbond met Israël (hoofdstuk 31:16-17). Nadat die dag daartoe gesteld is, wordt door Mozes het onthouden van alle arbeid, zo ver versterkt, dat op de Sabbat niet

eens een vuur mag aangestoken of enige spijs mag bereid worden (hoofdstuk 35:1-3). Dit streng, wettelijk en uitwendig verbindend karakter heeft het sabbatsgebod in het Nieuwe Testament weer verloren; wij zijn in dit opzicht als het ware weer verloren; wij zijn in dit opzicht als het ware weer tot het patriarchale standpunt teruggeplaatst, daar men uit vrije gehoorzaamheid het derde gebod houdt, hoewel op de ontheiliging van de feestdag geen doodstraf meer bedreigd is (Matth.12:8 Koll.2:16 vv.). Evenals Israël op de zesde dag zijn behoeften vooraf verkreeg, mag de Christen verzekerd zijn, dat de zegen van de Heere rijkelijk vergoeden kan, wat men aan tijdelijke winst moet verliezen, wanneer men op Zijn dag zich van de gewone arbeid onthoudt, en de dag des Heeren heiligt; ja, men zij verzekerd, dat de aardse arbeid op deze dag volbracht, eigenlijk geen winst oplevert, en niet alleen zichzelf verderft, maar ook het andere mee verteert..

27. En het geschiedde op de zevende dag, dat, ondanks de ontvangen aanwijzing, sommigen van het volk uitgingen, om te verzamelen, 1) en wel om te zien, of het werkelijk was, zoals Mozes gezegd had; doch zij vonden niet.

1) Dit is de tweede overschrijding van het bevel, omdat zij, op de zevende dag uitgegaan, de viering van de Sabbat schenden. Want duidelijk had hij hun aangezegd, dat zij niets zouden vinden. Daarom verdenken zij hem van leugen, omdat zij hun eigen ogen willen geloven. Ondertussen werd het heilig houden van de Sabbat door hen zelf voor niets gehouden, ja, zij hebben beproefd, de dag, welke God had geheiligt, te ontheiligen, zodat hij in niets van de anderen verschild. Naar verdienste bestraft God hen zeer scherp. Want Mozes bestraffende, beschuldigt Hij in diens persoon de onbuigzame slechtheid van het gehele volk. Want Mozes was zeker niet een van het getal van hen, die de wetten van God hadden geweigerd te onderhouden, maar door deze algemene bestraffing wordt de menigte, die gezondigd had, des te scherper getroffen, en wordt de grote noodzakelijkheid, om het volk te kastijden, Mozes opgelegd, terwijl een gedeelte van de schuld op hem zelf wordt overgedragen. In het woordje: "Hoelang," wijst God aan, dat hun hardnekkigheid geenszins te verdragen was, omdat zij geen einde maakten aan het zondigen, maar door nieuwe misdaden een groter straf zich op de hals te halen, toonden, dat er met hen niet te handelen was..

28. Toen zei de HEERE tot Mozes: Zeg tot de kinderen van Israël: Hoelang 1) weigert gij u te houden aan Mijn geboden en Mijn wetten? Nadat gij ze pas overtreden hebt (vs.19) en daarvoor bestraft zijt geworden, acht gij wederom Mijn inzetting (vs.20) 16.20niet.

1) Met dat woord "hoelang" geeft God uitdrukkelijk Zijn heilig misnoegen over de zonde te kennen. Deze was nu toch geen zwakheid, maar welbewuste daad van overtreding tegen Zijn gebod. Het was een opzettelijke zonde, en vandaar de klacht, welke een openlijke beschuldiging inhoudt..

29. Terwijl Mozes aan het volk dit woord bekend maakte, ging hij biddend en vermanend voort: Ziet, omdat de HEERE u de Sabbat, de dag van Zijn rust op zo vriendelijke wijze gegeven heeft, dat Hij u ook op deze rust wil schenken, daarom geeft Hij u op de zesde dag voor twee dagen brood, en bespaart u daardoor alle zorg voor uw voeding op deze dag: een

ieder blijft in zijn plaats, in zijn tent, dat niemand uit zijn plaats gaat op de zevende dag, 1) om manna te verzamelen, of enig ander werk te doen!

1) Op grond van deze plaats hebben latere Joodse wetgeleerden bepaald, dat niemand op de Sabbat zich verder dan 2000 el van zijn woning verwijderen mag. Vandaar de uitdrukking sabbatsweg (Hand.1:12), welke Eusebius volgens de Griekse maat op 6 stadiën berekent (ongeveer 1/7 mijl)

Hiermee wordt Israël elk voorwendsel voor verontschuldiging ontnomen. Niet alleen had de Heere hun de Sabbatdag gegeven, maar er ook voor gezorgd, dat zij op die dag geen spijs behoeften in te zamelen. Zo werd ook door hen bewezen, dat het bedenken van het vlees vijandschap is tegen God, dat het zich aan de wet van God niet onderwerpt, en het ook niet kan..

30. Alzo rustte het volk, nu gehoorzaam aan God, op de zevende dag. 1)

1) Hier staat niet, dat het volk op de Sabbat in zijn tenten bleef, maar dat het rustte, dat in tegenstelling staat tot het uitgaan uit het leger, om manna te verzamelen, zoals tevoren geschied was..

De rust van God is het doel, waartoe de gehele schepping komen moet. Om tot dit doel te leiden, werd aan het volk, waarin de verlossingsweg moest gebaad worden, geboden als correctief (verbeteringsmiddels) voor de schade, welke uit de zware, drukkende, van God aftrekkende arbeid, voor de, onder de vloek van de zonde staande mens voortspruit. Daarom heiligde God de zevende dag, dat is, Hij zonderde die van de overige dagen van de week af, tot een heilige dag voor de mens, terwijl Hij Zijn zegen op de rust van deze dag legde. Want op de mens, als evenbeeld van God, heeft deze zegening en heiliging voornamelijk betrekking. Gelijk de mens over het werk van God is gesteld (Genesis 1:28), zo zal hij ook deel hebben aan de rust van God. Het terugkeren van deze gezegende en heilige dag zal hem een gedurige herinnering en genieting van de goddelijke rust zijn.

Na de instelling van de tent der samenkomst en de gehele Godsverering kwam het bevel, om niet alleen te rusten van alle arbeid, maar ook dat aangaande de heilige samenroeping, de verdubbeling van het dagelijks offer, en het neerleggen voor het aangezicht des Heeren van de nieuwe toonbroden (Leviticus. 23:1-3; 24:8 Numeri. 28:9 vv.. Ook bij heidense volken werd de zevende dag gewijd..

31. En het huis 1) van Israël (zie "Ex 6.15" corr.)noemde diens naam, de naam van hetgeen de Heere tot dagelijkse voeding gaf: Manna 2) (gave, vs.15); en het was als korianderzaad, 3) uit net zulke kleine, ronde bolletjes bestaande als de zaadkorrels van deze plant; wit, en de smaak daarvan als honingkoeken, evenals met honing bereid fijn gebak. (Numeri. 11:8).

1) Hier voor het eerst treedt het Verbondsvolk als "huis van Israël" (Béth Israël) op. Vroeger heette het de "kinderen van Israël" (béne Israël), ook de "vergadering van de kinderen van Israël" (âdat, of kahal Israël). De kinderen van Israël is de gehele naam van het volk in het

algemeen, wanneer het in de geschiedenis optreedt; de vergadering van de kinderen van Israël wordt het genoemd, als het (meest in kwade zin) zich gemeenschappelijk in enige daad of raad van het geheel uitsprak; huis van Israël is de naam bovenal wanneer het in maatschappelijke of godsdienstige belangen gemeenschappelijk optreedt of handelt. Zo is het ook hier bij de benaming van het Manna, die zo langzamerhand in het volksgebruik was aangenomen..

2) Veertig jaren lang aten de kinderen van Israël brood uit de hemel, en dronken zij water uit de steenrots; doch, meent gij, dat dit voortdurend wonder hen bij het geloof bewaard heeft? Nee! wat veertig jaren geduurd heeft, is bij de mensen geen wonder meer. Alle uitwendige goddelijke werkingen baten niets, wanneer God niet van binnen in de mens werkt. Zonder dit blijven de treffendste wonderen van God enkel lichamelijke verlossingen, die buiten de ziel omgaan..

Niet zonder oorzaak herhaalt Mozes weer, wat hij tevoren gezegd heeft, dat de naam Manna is ingesteld voor de spijs, welke God had toebeschikt, opdat aan goddeloze hardnekkigheid zou schuldig verklaard worden, wie nog van zulk een bewezen zaak een punt van kwestie zou durven maken, wanneer de duidelijkheid van de zaak, aan overigens boze en ondankbare, dit woord heeft ontwongen. De gedaante wordt uitgedrukt, om de zekerheid van het wonder te staven, nl. dat het ronde korrels waren, gelijk aan korianderzaad, omdat het nooit tevoren gezien was. De smaak noopte hen tot erkenning van hun ondankbaarheid, welke de spijs niet slechts als geschikt en gezond, maar ook zelfs zeer zoet van smaak, teruggaf..

3) De Koriander is een éénjarige, in Egypte zeer overvloedige groeiende plant, die men ook later in Palestina veelvuldig verbouwde. Zij heeft een hoge, ronde stengel, bladeren met brede stelen, die niet zelden als moes gebruikt worden, en draagt witte of roodachtige bloemen, die de vorm van een scherm hebben; de zaadkorrels zijn rond, geelachtig en van binnen hol; deze werden in Egypte bij het bereiden van de spijsen als specerij gebruikt. Het tegenwoordige manna komt ook in kleur met het Korianderzaad overeen; het is niet wit, gelijk het Bijbelse, maar geelachtig grauw, en heeft, wanneer men er veel van geniet, een zacht afleidende werking..

In Numeri. 11:7 wordt gezegd: "Zijn verf was als de verf van de bedólah." Daar hoogwaarschijnlijk onder bedólah de parel wordt verstaan, kan men best nagaan, hoe wit de kleur is geweest. (zie Nu 11.7).

III. Vs.32-36. Tenslotte volgt een opmerking over de verdere geschiedenis van het Manna, welke door Mozes wel niet aanstonds, toen hij voor het eerst de gebeurtenissen bij de tocht van Israël door de woestijn optekende, maar eerst tegen het einde van zijn leven, bij het overzien van de vijf door hem vervaardigde boeken bijgevoegd is; alzo wordt hier de samenhang van het geschiedverhaal afgebroken en iets ingevoegd, dat tot een veel latere tijd behoort.

32. Voorts zei1) Mozes, wellicht een jaar later, toen de ark van het verbond was opgericht, en de Godsverering geheel was ingericht, waarschijnlijk ten tijde, toen Israël van Sinai opbrak

(Numeri. 10:11 vv.), tot het volk: Dit is het woord, dat de HEERE mij bevolen heeft: Vult een gomer daarvan, even zo veel als ieder dagelijks voor zijn behoefte ontvangen heeft (vs.16), tot bewaring voor uw geslachten, opdat zij nog in latere tijden, zien het brood, dat Ik u heb te eten gegeven in deze woestijn, toen ik u uit Egypte leidde.

1) Mozes vervolgt hier de geschiedenis niet volgens de orde, maar door dit bericht er bij wijze van vóórverhaal ertussen in te lassen, bevestigt hij des te meer, dat door de bijzondere gunst van God dit voedsel toen voor het volk is geschapen. Daar God heeft gewild, dat één gomer tot herinnering zou bewaard worden, hetwelk door geen stank bedorven, de roem van het wonder aan de nakomelingen heeft bekend gemaakt. Vooreerst brengt hij in het algemeen het bevel van God onder de aandacht. Vervolgens, in het laatste vers geeft hij de maat aan, nl. dat Aäron het zou wegbergen in een schaal of kruik, en het plaatsen bij de Ark van het Verbond. Waaruit ook blijkt, hoe hoog God deze Zijn weldaad heeft willen geschat hebben, waarvan Hij de herinnering heeft willen bewaren in het heiligdom, tegelijk met de tafels van Zijn Verbond..

33. Ook zei Mozes, toen hij aan het volk het goddelijk bevel bekend gemaakt had, tot Aäron: Neem een gouden (Hebr.9:4) kruik, en doe een gomer vol Manna daarin; en zet die voor het aangezicht des HEEREN, naast de ark van het verbond, tot bewaring voor uw geslachten.

Het neerleggen van het Manna in een gouden kist of kistje voor het aangezicht des Heeren, om aldaar vrij van alle bederf en verrotting bewaard te blijven, beduidt, dat Hij, die van de hemel is neergedaald, opdat Hij zou zijn het Brood des Levens, voor de zondaren, die zonder Hem ontwijfelbaar zouden moeten sterven, wederom in de hemel zouden opgenomen worden, opdat zij niet meer aan enige zwakheid onderworpen, in onverwelkelijke heerlijkheid eeuwig bij de Vader zou leven.

34. Gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had, also zette ze Aäron later voor de getuigenis, 1)voor de kist, welke de getuigenis of de beide tafels van de wet bevatte (hoofdstuk 25:16; 40:20), tot bewaring voor de volgende geslachten.

1) Dat nu twee uitdrukkingen voor de zelfde zaak worden gebruikt: Voor het aangezicht des Heeren en voor de getuigenis, dient tot aanbeveling van de wettige eredienst, opdat het volk zou weten, dat de kracht van God in het heiligdom hun nabij was. Niet omdat deze aan de plaats was gebonden, of omdat Hij door een zichtbaar teken de harten van de zijnen wilde binden, maar voor hun zwakheid willende zorg dragen, daalt Hij tot hen op die wijze af, daar de tegenwoordigheid van Zijn kracht door uiterlijke tekenen wordt gestaafd. Hij daalt dus tot hen af, niet om van hun gemoederen in grof bijgeloof bezit te nemen, maar om hen trapsgewijs tot een geestelijke eredienst op te heffen..

35. a) En de kinderen van Israël aten Manna; niet alleen gedurende hun reis naar de Sinaï, ook niet alleen na het opbreken van daar, en na de bewaring daarvan in een gouden kruik, maar al de veertig jaar, 1) die zij in de woestijn doorgebracht hebben, totdat zij in een bewoond land kwamen; 2) zij aten Manna, totdat zij kwamen aan de grens van het land Kanaän, ja zelfs

daarin; eerst toen zij aan de overzijde van de Jordaan waren, hield de wonderbare gave op Jozua 5:12).

a) Nehemiah. 9:15

1) Hieruit volgt niet, dat Israël gedurende die veertig jaar geen ander brood dan het Manna gegeten heeft. Volgens Leviticus. 8:2,26,31 vv.; 9:4; 10:12; 24:5 vv. Numeri. 7:13 vv. te oordelen, waren zij nog gedurende hun oponthoud bij de Sinaï genoeg van tarwemeel voorzien. Het gebergte Sinaï, waar "de lucht koel en zuiver is, waar de boze Samoën niet waait, de bronnen rijkelijk vloeien, de plantengroei sterk is en edele vruchten rijpen," bood hun zonder twijfel vele plaatsen aan, die zij konden bezaaien, in elk geval veel meer dan tegenwoordig, nu door de verwoesting van het geboomte, ten gevolge van de kolenhandel, de vruchtbaarheid van die dalen, evenals het getal en de omvang van de groene oasen zeer afgenomen is. Terwijl zij dan daar tevens hun talrijke kuddes vee, die zij uit Egypte meegebracht hadden, konden weiden, ontbrak het hun niet aan melk en vlees; en daar zij niet zonder geld waren, konden zij ook van de daar wonende volken, evenals van doortrekkende karavanen, velerlei levensbehoeften inruilen. Dat zij dit na het opbreken van de Sinaï en gedurende 38 jaar, die zij tot hun straf in de woestijn Paran moesten rondtrekken, werkelijk gedaan hebben, wordt ons uitdrukkelijk (Deuteronomium. 2:6 vv.) gezegd. Hoe nader zij later aan het beloofde land kwamen, en de natuurlijke hulpbronnen toenamen, des te meer nam het Manna af (Jozua 1:11); het zou daar niet als een weldaad ontvangen zijn, integendeel veracht zijn geworden, wanneer de Heere het nog in dezelfde volheid als tevoren gegeven had; maar eerst hield het geheel op, toen een nieuwe orde van zaken aanving met de inbezitting van het land..

Maar waartoe het reeds hier in het vóórverhaal opgenomen? Gewis om ons ook deze vier dingen tot onze bemoediging, besturing en vertroosting te leren: 1e. dat God niet alleen voor de Zijnen begint te zorgen, maar dit laatste ook zolang voortzet, als dit nodig is; al duurt het dan ook veertig jaar lang. 2e. Al geeft God veertig jaar lang brood, geeft Hij het toch elke dag vers; ook in het geestelijke is versheid nodig. 3e. Dat het wonder ophoudt, zodra dit niet meer nodig is en de natuur zelf in de behoefte kan voorzien. Geen buitengewone genietingen moeten in het geestelijke leven verwacht en begeert worden, waar de gewone leidingen van het geloof kunnen volstaan. 4e. Dat het ophouden van de bijzondere zorg van God wijst op het naderend begin van de vervulling van de beloften van God..

2) Toen de heilige Schrijver dit opschreef, waren de veertig jaar bijna om, en was Israël genaderd tot en gelegerd in de vlakke velden van Moab. Toen was het Manna niet meer nodig, maar in de woestijn, waar niets groeide, waar niet te ploegen of te zaaien viel, ontving Israël het. Wel een bewijs van de tedere zorg, maar ook van het taai geduld van de Heere, die altijd weer, niettegenstaande Israël een weerbarstig volk was, de gave van Zijn genade bleef schenken..

36. Een gomer nu, zoveel, als ieder gedurende deze aangeven tijd dagelijks aan Manna ontving, is het tiende deel van een efa. 1)

1) Van de maten voor droge waren komen in de Heilige Schrift voor: a. de Homer (Leviticus. 27:16) of Kor (1 Kon.4:22), door Luther Jesaja 5:10 Luk.16:7) met "mud" vertaald; deze zal, gelijk men meent 11246,7 kubieke Rijnlandse duim bevat hebben; b. de Efa, gelijk aan de Bath voor vloeibare stoffen, het tiende gedeelte van een Homer (Ezech.45:11) dus 1124,67 kubieke Rijnlandse duim; c. de Seah, maat (Luther "schepel) (1 Samuel 25:18 Matth.13:33) is het derde deel van een Efa 374,89 kubieke Rijnlandse duim; d. de Gomer, of het tiende (Leviticus. 14:10) is het tiende deel van een Efa 112,467 kubieke Rijnlandse duim; e. De Kab (2 Koningen. 6:25) is het zesde deel van een Seah 62,48 kubieke Rijnlandse duim. Men ziet, welk een buitengewoon grote menigte Manna voor meer dan twee miljoen mensen dagelijks neervallen moest; maar juist met het doel, om een diepe indruk van de grootheid van het goddelijk wonder bij alle volgende geslachten teweeg te brengen, heeft Mozes de laatste aanmerking van dit hoofdstuk er bijgevoegd. Het tegenwoordige Manna levert in de overvloedigste jaren slechts ongeveer 600 pond in een jaar; Israël had echter dagelijks alleen voor de mannen, vrouwen en kinderen niet mee gerekend, meer dan 600,000 pond nodig.

HOOFDSTUK 17.

DE KINDEREN VAN ISRAËL WORDEN UIT EEN ROTS GEDRENKT EN OVERWINNEN AMALEK.

I. Vs.1-7. Te Rafidim, waar de kinderen van Israëel, na enige dagreizen van de woestijn Sin af, gekomen zijn, ontbreekt water. Het volk twist met Mozes en werpt hem opnieuw voor, dat hij het alleen daarom uit Egypte gevoerd heeft, om het in de woestijn te laten omkomen; de Heere roept Mozes met enige oudsten op een berg, laat hem daar op een rots slaan, en deze geeft overvloedig water. (Massa en Meriba).

1. Daarna, na een oponthoud van 5 of 6 dagen, toog de gehele vergadering van de kinderen van Israëel, naar hun dagreizen, uit de woestijn Sin, in het noordwestelijkgedeelte waarvan zij (hoofdstuk 16:1) geweest waren, op het bevel van de HEERE, zoals Hij hen leidde door de wolkkolom. Volgens deze leiding wendde zij zich eerst zuidoostelijk naar Dofka, het tegenwoordige Wady-Seih, vervolgens zuidoostelijk naar Alus (Numeri. 33:12 vv.) aan de mond van de Wady Akir, en zij legerden zich na deze tocht, op welke niets bijzonder voorviel, te Rafidim, 1)in het dal es-Scheikh. Daar nu was geen water voor het volk om te drinken.

1) De enige, voor het gehele volk begaanbare, weg uit de zandvlakte er-Ramleh naar Horeb of Sinaï gaat door het grote dal es-Scheikh, hetwelk door de meeste geleerden voor de legerplaats Rafidim gehouden wordt. Het heeft zijn naam van het grafteken van een heilig verklaarde Arabische sjeik, dat zich in het zuidoostelijk deel daarvan bevindt; het strekt zich in een uitgebreidheid van ongeveer tien uur om de Plataeus van Orfan en Fureia uit, die het noordelijke voorgebergte van de Horeb uitmaken; in het midden is het tegenwoordig rijkelijk van water voorzien, en op zijn vele weilanden met een menigte van Tarfabomen bezet, waardoor het de plaats is, waar tegenwoordig het meeste manna gevonden wordt. Het punt, waar Israëel geen water vond, is waarschijnlijk te zoeken, waar het dal zich van de zuidoostelijke richting naar het zuiden begint te wenden. Niet verre van daar tonen de Bedoeïenen een rotsblok, dat vijf voet hoog is, en een voortreffelijke natuurlijke stoel vormt. Deze wordt door de Mokad Seida Musa (zetel van onze meester Mozes) genoemd, en is zeer waarschijnlijk de standplaats van Mozes geweest, gedurende de strijd tegen Amalek (vs.8 vv.). Van hier reikt het oog over de beide zijden van het dal. Enigszins oostelijk van daar ligt Bir Musa (Mozes-bron)

2. Toen twistte, 1) het volk met Mozes, en zei: Geeft gij, gij en uw broeder Aäron, ons water, dat wij drinken! Gij behoort voor alles te zorgen; Mozes dan zei tot hen: Wat twist gij met mij. Waarom verzoekt2) gij nu van uw zijde uw HEERE.

1) Hier ontdekt zich hun goddeloosheid tegen God, omdat zij, na Hem de rug toegekeerd en verlaten te hebben, met Mozes oorlog beginnen te voeren; tevens ook hun slechtheid en onmenselijkheid, omdat zij, zo vele weldaden niet gedenkende, op heftige wijze tegen Mozes opstaan. Zij wisten toch, dat geen bronnen of rivieren door een sterfelijk mens konden tevoorschijn geroepen worden. Waarom twisten zij dan met hem, en roepen zij God niet

onmiddellijk aan, in wiens hand de wateren, evenals de overige elementen, zijn? Indien er althans bij hen een greintje geloof was geweest, zouden zij zich tot Hem in het gebed gewend hebben..

In het Hebreeuws Wajareb, "twistte," in de zin van, met heftige gebaren tegen iemand spreken, waaruit een vijandige stemming openbaar wordt. Hieruit leert men de geaardheid van het volk kennen. Nauwelijks zijn zij toch te Rafidim aangekomen, nauwelijks is er gebrek aan water, of bijna dreigt men Mozes te stenigen, en zet zich aldus in vijandige houding tegenover God, hun Heer en Leidsman..

2)Verzoeken, in de zin van, ongelovig twijfelen aan de hulp van de Heere. Waarin dat verzoeken bestond, wordt in vs.3 nader aangeduid, waaruit duidelijk die ongelovige twijfeling spreekt.

3. Toen nu het volk aldaar dorstte naar water, en ondanks de vriendelijke toespraak en ernstige vermaning van Mozes, alleen aan de dorst dacht en vervulling van die behoefte wilde, zo mopperde het volk nog meer tegen Mozes, en het zei, weer evenals toen het aan brood gebrek had (hoofdstuk 16:2,3): Waartoe hebt gij ons uit Egypte doen optrekken, opdat gij mij, en mijn kinderen, en mijn vee, van dorst deed sterven; 1) en daarbij gaven zij tekenen alsof zij hem wilden doden (vs.4).

1) De bron van het gehele kwaad was ongeloof, omdat zij noch de rechtmatige lof aan de macht van God toedeelden, noch in waarheid geloofden aan Zijn belofte. Want Hij had de zorg over hen op zich genomen, en beloofd, dat hun nooit iets zou ontbreken. Waarom geloven zij dan niet, toen de zaak aldus geschapen stond, dat Hij hun nabij zou zijn, tenzij dat zij zowel van Zijn Macht als van Zijn Trouw geringe gedachte hadden?.

Wederom spartelt de buik. De goede Mozes heeft een moeilijk, verdrietelijk ambt gehad, dat hij zulk een onwillig, hardnekkig, halsstarrig volk heeft moeten regeren; hij heeft het gevoeld, dat hij bijna ieder uur in groot levensgevaar stond, want hij heeft altijd moeten vrezen, dat zij zouden komen en hem doden. Maar zo gaat het de Christenen; zij moeten voor weldaden, schande, schade, nadeel en ondankbaarheid inoogsten..

Wij zouden het natuurlijk vinden, wanneer Mozes zijn staf had neergelegd, wanneer hij weer naar Horeb gegaan was, om daar de meer stille en gehoorzame kudde te weiden, wanneer hij deze verkeerde, dolle mensen hun eigen wegen had laten gaan. Maar hij ging niet, en, mocht hij dikwijls ook zijn leven moe zijn, zijn liefde werd niet koud, zijn geduld werd niet uitgeput, zijn ijver verflauwde niet. Dit arme volk was hem toch door zijn Heere aan het hart gelegd en op de ziel gebonden, en al was het ook zulk een liefde niet waard, zo droeg hij het toch, gedachtig aan de liefde van zijn Heer, die besloten had het te verlossen..

4. Zo riep Mozes, gelijk altijd, wanneer hij aangevochten werd (hoofdstuk 5:22; 14:15; 15:25; 16:4) tot de HEERE, zeggende: Wat zal Ik dit volk doen? 1) Er scheelt niet veel, of zij zullen mij stenigen! Zij staan op het punt, om dit te doen. (Numeri. 14:10).

1) In de benauwdheid van zijn hart roept Mozes tot de Heere, vraagt Hem om raad, bindt Hem niet aan deze of gene weg, maar geeft zich geheel aan Hem over, stelt zich met vertrouwen in Zijn handen. Hoogstwaarschijnlijk was Mozes op dat ogenblik buiten de legerplaats het volk ontvlucht. Dit is toch op te maken uit het volgende vers, waar de Heere Mozes gebiedt, om weer naar het leger te gaan..

5. Toen zei de HEERE tot Mozes: Vrees niet en ontwijk niet, maar ga onverschrokken, zonder enige siddering of ontroering, heen voor het aangezicht 1) van het volk door het leger, en neem met u uit de oudsten 2) van Israël, opdat zij getuigen zijn van hetgeen geschieden zal; en neem uw staf³⁾ in uw hand, a) waarmee gij de rivier, de Nijl, voor farao sloeg, en de overige tekenen voor Israël deed, en ga heen naar de plaats in het gebergte, waarheen u de wolkkolom zal voorgaan.

a) Exodus. 7:20

1)"Voor het aangezicht," d.i. voor de ogen van het volk. De Heere wil zijn knecht voor de ogen van het gehele volk verheerlijken, in tegenwoordigheid van de oudsten als getuigen van hetgeen geschieden zou..

2) De oudsten zijn hier de hoofden van de vaderlijke huizen..

3) De staf was het teken van zijn goddelijke zending. Als vluchteling was hij voor God verschenen, omdat Israël hem dreigde te stenigen. Hiermee stelt God hem weer volkomen in het ambt..

6. a) Zie, Ik zal aldaar voor uw aangezicht op de rotssteen in Horeb staan; 1) en gij zult, in vertrouwen op Mijn almacht, die Ik zo dikwijls aan uw staf verbonden heb, en die in de wolkkolom, het teken van Mijn tegenwoordigheid, u werkzaam nabij is, op de rotsteen van het voorgebergte van Horeb slaan, zo zal er water als uit een rijk vloeiende bron, uitgaan, opdat het volk drinkt. 2) Mozes nu deed also voor de ogen van de oudsten van Israël. Hij sloeg met zijn staf de rots, waarop de wolkkolom zich plaatste, en toen er nu werkelijk water uitvloeide, liet hij het volk door de oudsten tot de, door de Heere zo wonderbaar geopende, rotsbron leiden.

a) Numeri. 20:9 Psalm. 78:15; 114:8; 1 Kor.10:4.

1) Dat God hem aankondigt, dat Hij op de rots zal staan, dient om bij hem de twijfel weg te nemen, opdat Mozes, ten opzichte van de uitkomst, niet in angst of twijfel zou verkeren, omdat anders het slaan op de rotssteen zonder gevolg en nutteloos zou zijn. Daarom wordt Mozes tot vertrouwen aangespoord, omdat God, wie hij, in gehoorzaam geloof, als zijn leidsman volgt, door Zijn hand zijn kracht zou tentoon spreiden, opdat niets vruchteloos of zonder gevolg zou geschieden..

God, de Heere, zou Mozes tot een Helper zijn. Hij zou het water uit de rotssteen doen stromen, maar voor de ogen van de oudsten zou Mozes ook hier weer het instrument in de hand van de Heere zijn. De Heere zou in de wolkkolom zich stellen voor Mozes aangezicht,

en ten aanschouwe van de oudsten, opdat het duidelijk zichtbaar werd, dat door Gods wonderkracht, het water uit de rotssteen tevoorschijn kwam..

2) Evenals de heerlijkheid des Heeren in de woestijn Sin, wegens de weerspanning van het volk, niet in het leger verscheen (hoofdstuk 16:10), zo wordt ook nu de hulp buiten het leger door de onmiddellijke tegenwoordigheid van Jehova bewerkt; niet het gehele volk zal getuige van het wonder zijn, tot straf voor zijn lasterend ongeloof, wel echter zullen enige uitverkoren oudsten met hun ogen zien, dat de Heere onder Israël is, en ook de natuur van de harde, dorre rots kan veranderen, dat Hij water geeft in stromen. De oudsten zullen het hierna aan het ongelovige volk betuigen, dat de rots vantevoren geen water heeft gehad, en Mozes geen spiegelgevecht geleverd heeft; waarvan bijv. Tacitus (Hist. 5:3) en vele andere van de nieuwe uitleggers hem beschuldigen. Vergelijk de wezenlijk van deze verschillende gebeurtenis. (Numeri. 20:1-13).

De steenrots was Christus niet in substantie, maar in betekenis..

Niet alleen ontsprong er uit de steenrots een overvloed van water zoveel als nodig was, om de dorst van de Israëlieten te lessen, maar de vloedden volgden hen, waarheen zij ook in de woestijn reisden. Alzo brengt ook de overvloed van de genade, die in Christus is, teweeg, dat onze beker overvloeiende is, en dat het goede en de weldadigheid ons volgen al de dagen van ons leven (Psalm. 23:5,6)

De woestijn heeft zijn afwatering naar de Dode Zee. De stroom kan dus door de bergkloven heen vloeien tot in de woestijn Paran..

God opent fonteinën tot lessing van de dorst, waar de gelovigen, het geestelijk Israël, het niet verwachten. Gelijk Israël door het water uit de rotssteen gelaafd werd, zo zal de Heere al Zijn gelovigen laven uit de volheid van de genade, die in Christus, de geestelijke rotssteen, is..

7. En hij noemde de naam van die plaats, bij het wegtrekken van daar (hoofdstuk 19:2). Massa (verzoeking) en Meriba 1) (twist) om de twist van de kinderen van Israël met Mozes (vs.2), en omdat zij de HEERE verzocht hadden, zeggende: Is de HEERE in het midden van ons, of niet? Wij zullen het niet eerder geloven, dat Hij nog onder ons is, dan Hij het metterdaad bewezen en ons water gegeven heeft.

1) Ieder heeft hier en daar zijn Massa en Meriba, waar hij tegen de wegen van de Heere opgestaan is, over Zijn leidingen gemopperd, tegen Zijn woord zich verzet, Zijn genade veracht, Zijn geduld en Zijn lankmoedigheid verzocht, waar hij in ongeloof gevraagd heeft: "Is de Heere bij mij of niet?" Mocht echter ook ieder de geestelijke rots met haar altijd vloeiende water kennen, waarvan de apostel Paulus 1 Corinthiers. 10:4) spreekt, en daaruit de zegen drinken voor alle schade aan zijn ziel..

Massa betekent verzoeking, en Meriba terging. De eerste naam gaf Mozes aan die plaats, omdat Israël door haar zonde God verzocht had, en de tweede, om de bittere twist van het volk tegen hem en de Heere. Hoogstwaarschijnlijk heeft de Heere Mozes bevolen die plaats

aldus te noemen, om Israël voortdurend aan zijn zonde te herinneren, dat het met de vuur- en wolkkolom in zijn midden, d.i. met de Engel van het Verbond, ja, met de Heere zelf, nog durfde vragen: Is de Heere in het midden van ons of niet, omdat dit geen kleingeloof, maar ongeloof van hart was..

De vraag: "Is de Heer bij mij of niet?" ik erken het, komt dikwijls in het hart op, als wij het Egypte van de zonde hebben verlaten en onlangs onze eerste lofzang, de lofzang van de bevrijding zongen; doch het is evenals Israëls vraag een opstaan tegen God, waartegen te strijden is. Israëls voorbeeld is niet, opdat wij het zouden navolgen, maar opdat wij, door hen geleerd, zouden waken tegen het ongeloof. Men acht die vraag dikwijls voor een kenmerk van ware bekering; alsof ongeloof een bewijs van geloof, twijfel een teken van waarheid kon zijn. Men brengt dikwijls zelf die jeugdige zielen van Elim naar Massa en Meriba, en dwingt ze die vraag af; maar hoe goed men het ook meent, er wordt een duivels werk verricht. Oh, zo de Heer niet zo getrouw was, om ondanks dat twisten met Hem en dat verdenken van Zijn liefde, al is het met de tekens van Zijn afkeuring, bij Zijn volk te blijven, hoe zou door ons eigen ongeloof en door het onverstand van mensen de ziel in de afgrond worden gestoten! Christus is de fontein van het levende water, die altijd overvloedig geeft. Kleingelovigen richt niet het oog op uzelf, maar op Hem! Sluit het niet voor de eeuwige stroom, om met gesloten ogen bij hem te klagen: "Er is geen water;" met de engel van het verbond in het midden te vragen: "Is de Heer bij mij of niet?" Nee, al dorst uw ziel een ogenblik, blijft geloven en vertrouwt op de liefde van uw Heiland, die u wel beproeft, maar nooit verlaat!

II. Vs.8-16. Nog te Rafidim wordt Israël door een stam van de Amalekieten verraderlijk aangevallen; Mozes zendt Jozua met een uitgelezen schaar van krijgslieden tegen hen af; hij zelf begeeft zich met Aäron en Hur op de top van een nabij de strijdplaats gelegen heuvel, om daar de staf van God als een banier in de hoogte te houden en met uitgestrekte handen aan zijn volk de overwinning van Godswege te verzekeren. Na vernietiging van de Amalekieten richt hij een altaar op, en bepaalt hij de strijd van de Heere tegen Amalek voor alle volgende tijden.

8. Toen het water uit de door Mozes geslagen rots vloeide, en het volk door de oudsten daarheen geleid werd, om zijn dorst te stillen (vs.6) kwam Amalek, 1) een legerbende van uit het geslacht van Edom afstammende, in steenachtig Arabië wonende Amalekieten (zie "Ge 36.12), en streed 2) tegen Israël in Rafadim, door de achterhoede van Israël, die achter het hoofdleger trok, en, moe van de tocht en afgemat van dorst (Deuteronomium. 25:17 vv.) nog een eind verder noordwestelijk zich bevond, aan te grijpen.

1) God stelt deze vijanden het eerst tegenover Israël, nadat Hij hen, van de Egyptenaren bevrijd, enige tijd van verademing en rust had geschonken. Het meest om deze twee redenen, wilde Hij het toen met een oorlog bezoeken, óf om hen te straffen voor het jongste misdrijf, óf om daarmee hun nietsdoen te doen ophouden, opdat dit geen lokaas om te zondigen zou zijn. Want gelijk onder de soldaten dikwijls uit gebrek aan werkzaamheden een opstand voortkomt, zo ook hier, hoe meer God dit volk spaarde en zacht behandelde, des te meer nam zijn overmoed toe. Niet te verwonderen daarom, indien zij door een oorlog worden opgewekt, juist wanneer zij de gelegenheid zouden waarnemen, om, wegens hun kalme toestand, eens

oprecht vrolijk te zijn. Sommigen gissen, dat de Amalekieten met dat doel naar de wapens hebben gegrepen, vooreerst, om daarmee de achteruitzetting van hun vader te wreken; vervolgens, omdat de nijd hun verteerde, en zij niet wilden, dat Jakobs nakomelingen de erfenis zouden verkrijgen, waaruit Ezau geworpen was, wiens kleinzoon Amalek, de vader van deze volkstam was. En gewis, het is waarschijnlijk, dat de herinnering aan het onrecht, hun vader aangedaan, nog voortgeduurd heeft, en dat zij door de duivel zijn aangehitst, om de belofte van God, waardoor het eerstgeboorterecht van Ezau op Jakob was overgegaan, te verijdelen en haar doel te doen missen. Deze reden om oorlog te voeren kan wel bij hun aanwezig zijn geweest, maar God had nog iets anders op het oog, om, nl. het volk, na hun onbeschaamdheid overmeesterd te hebben, Hem meer gehoorzaam te maken. En wellicht heeft Hij, na Mozes als aanvoerder hun onttrokken te hebben, Jozua aangesteld, om daarmee enig teken van Zijn misnoegen te geven. Want ofschoon Hij hun op volstrekt niet verborgen wijze hulp verschaft heeft, nu zij de overwinning behaald hebben door Zijn genade en op het gebed van Mozes, zo heeft Hij hen toch door de afwezigheid van Mozes een les willen geven, omtrent hun jongste belediging..

Te Rafidim viel Amalek, de afstammeling van Ezau (Genesis 36:16), de eersteling van de heidenen (Numeri. 24:20), op verraderlijke wijze in de achterhoede van het ontmoedigde volk. Het is kennelijk zijn bedoeling geweest, Israël de doortocht naar Kanaän te betwisten, en zo mogelijk te verdelgen. (Deuteronomium. 25:17 vv.)

In de zomer, wanneer het gras in de vlakten verdroogd is, trekken de Bedoeïenen naar de hoger getegen streken, waar de weiden langer fris blijven; op deze wijze moet verklaard worden, hoe de kinderen van Israël hier met de Amalekieten, die eigenlijk de meer noordelijke delen van het Sinaitische Schiereiland in bezit hadden, in aanraking kwamen. Deze wilden nu aan niemand de doortocht door de van hen gebruikte weiden betwistten; maar hun aanval heeft nog een diepere grond. In hen ontwaakt de oude haat van Ezau, hun stamvader, tegen Jakob weer, zij willen niet dat Israël de beloofde erfenis inneme; zij willen het volk van God, ware het mogelijk, zijn zegen ontnemen (Genesis 27:28 vv.), en treden het op de weg tot zijn groot doel op een meer sluipmoordenaarsachtige dan eerlijke krijgsmanwijze tegemoet. Dat doen zij, hoewel de grote daden, die de Heere aan Israël in Egypte gedaan heeft, ook hun bekend zijn geworden; hun vijandschap is diensvolgens tevens een vijandschap tegen de Heere, en wel de eerste aanval, die een, hoewel oorspronkelijk met het uitverkoren geslacht verwant, doch daarna tot de grote menigte van de overige volkeren, die hun eigen weg gaan, teruggetreden, en alzo heidens geworden volk onderneemt, om tegen het rijk van God te strijden, ten einde het te vernietigen. Daarom worden zij (Numeri. 24:20) in de spreuk van Bileam "de eersteling onder de heidenen" genoemd..

Zo zijn de eerste en grootste vijanden van het waar, geestelijk leven gewoonlijk degenen, die wij zouden menen, dat enigszins in betrekking tot ons stonden, de burgerlijk brave mensen, de bloot humanistische filantropen, en nog meer de dode rechtzinnigen..

2) Gelijk Amalek Israël bevocht, toen Mozes de rotssteen in Horeb geslagen had, zodat zij water gaf, zo hebben ook de ongehoorzame Joden, wanneer Christus, de geestelijke Steenrots,

was geslagen en gestorven, en het Evangelie van Zijn opstanding met dezelfde toegebrachte genade werd verkondigd, hun broeders bestreden, die in Hem geloofden..

Ongetwijfeld draagt de strijd tussen Amalek en Israël een typisch karakter. Amalek streed tegen Israël als het volk van God, het volk van het Verbond, en dat niet op een ridderlijke, maar op een laaghartige en verraderlijke manier. Vandaar, dat, als straks Israël een koning ontvangt, het diens roeping wordt, om Amalek geheel uit te roeien..

9. Mozes, dan zei tot Hosea, de 53 jaar oude zoon van Nun, uit de stam van Efraïm (Numeri. 13:9) die hij door de inspraak van de Heilige Geest voor een strijdbare held erkende, voor een werktuig van God, dat tot grote dingen geroepen was, en wiens naam Hosea (hulp) hij nu in de nog meer betekenisvolle Jozua (de Heere is helper) veranderde: Kies ons mannen, die gij voor bijzonder krijgshaftig houdt en trek uit met hen, en strijd tegen Amalek; morgen, wanneer gij met uw voorbereidingen voor een beslissende slag gereed zult zijn, zal ik gedurende die tijd op de hoogte van de heuvel, 1) Mokad Seidna Musa (zie "Ex 17.1) staan, en de staf van God (hoofdstuk 4:20) zal in mijn hand zijn, 2) als de banier, waaronder gij strijden zult.

1) De grondtekst geeft duidelijk aan, dat die heuvel bij Israël bekend was. Toen Israël aan de Rode Zee de aanval van Egypte moest doorstaan, moest het niet zelf strijden, maar de strijd van de geweldige arm van Jehova stilzwijgend aanzien (hoofdstuk 14:14). De Egyptenaren waren hun meesters, tegen welke zij niet hadden te strijden als oproerigen, maar waarvan God hen verlostte; nu moesten zij in de strijd trekken, want zij waren een vrij, zelfstandig volk geworden. Jozua, die Mozes daardoor, dat hij hem een nieuwe naam geeft, tot zijn dienaar aanneemt (Numeri. 11:28) ontvangt bevel, aan het hoofd van een uitgelezen schaar tegen Amalek te strijden; maar de strijd in mensen handen gelegd is onzeker, alleen in de hand des Heeren rust de beslissende overwinning. Tot getuigenis hiervan vlecht Mozes de naam Jehova (zie Ge 17.16) in die van Hosea, zodat nu in en met de aanvoerder van Israël de Heere zelf werkzaam is. Maar nog heeft het in de strijd uittrekkend volk de Heere niet bij zich; tussen hen en de Heere is veeleer door het gedurig morren en verzoeken (vs.2 vv.) een scheiding gekomen, zodat de wolkkolom zich weer van het leger teruggetrokken heeft (zie Ex 17.6). Alleen tussen Mozes en de Heere is de betrekking nog ongeschonden; Mozes werpt daarom zijn staf, waaraan God Zijn macht verbonden heeft, als een banier op, om als voorbiddend middelaar deze onder aanhoudend gebed hoog naar boven te houden, opdat Israëls zonde de eeuwige krachten, zonder welke de overwinning onmogelijk is, en die in de staf nabij het volk zijn, niet terughoudt..

2) Niet om zich te bergen voor de strijd is hij weggegaan, maar omdat God hem een ander ambt had bevolen. En hieruit blijkt, dat door de staf van God te voeren, hij zowel als leidsman en als standaarddrager een gelukkige uitkomst van de strijd heeft beloofd; want deze staf alleen was meer waard, dan dat hij met duizend vaandels voorgaande, hen tot in de strijd had gevoerd..

Twee zaken stelde Mozes in het werk, om op de vijand van Gods volk de zege te behalen, nl. strijden en bidden. Terwijl Jozua de vijanden zou aangrijpen, nam Mozes op zich, zijn

pogingen te ondersteunen door de strijd van het gebed, waartoe hij dan ook met zijn wonderstaf op de kruin van Horeb zou staan..

Zeer waarschijnlijk doelt de profeet Jesaja in vers 59:19 hierop als hij zegt: "Wanneer de vijand zal komen als een stroom, zal de Geest des Heeren de banier oprichten tegenn hen," op deze geschiedenis van Mozes..

10. Jozua nu deed, zo als Mozes hem gezegd had; hij verzamelde een uitgelezen schaar van krijgsknechten rondom zich, en trok de volgende dag uit, strijdende tegen Amalek; doch Mozes en tot zijn ondersteuning Aäron; en zijn zwager Hur 1) (spelonk) klommen op de hoogte van de heuvel.

1) Hur, de zoon van Kaleb, de zoon van Hesron, de kleinzoon van Juda, was de grootvader van Bezaleël, de werkmeester van de tent der samenkomst (hoofdstuk 31:2; 1 Kronieken 2:18-20), en volgens een Joodse overlevering de echtgenoot van Mirjam, de zuster van Mozes (hoofdstuk 15:21); ook, volgens hoofdstuk 14:14, nam hij, naast Aäron, een aanzienlijke plaats onder het volk in..

11. En het geschiedde, terwijl Mozes zijn hand met de staf van God ophief, zo was Israël de sterkste; maar terwijl hij zijn hand van vermoedheid liet zakken, dan was Amalek de sterkste.

De strijd werd met afwisselend geluk gestreden; nadat de kinderen van Israël eerst de overhand gehad hadden, moesten zij daarna voor hun vijanden wijken, en konden zij niet eerder weer tegen hen stand houden, dan Mozes op de top van de heuvel weer in staat was, zijn handen op te heffen. Deze afwisseling herhaalde zich verscheidene malen..

Hierdoor moest én Mozes én Israël leren, dat, als straks de overwinning behaald werd, het niet was om hen, maar enkel en alleen uit vrije genade van God..

12. Doch de handen van Mozes werden zwaar; hij kon, hoe hij zich inspande, deze niet meer onafgebroken opheffen; hij moest ze laten zinken, daarom namen zij, zijn begeleiders, (vs.10), wie het nu eerst inde gedachte kwam, wat zij tot zijn ondersteuning moesten doen, een steen, en legden die onder hem, dat hij daarop zat, en niet door langer staan geheel zou uitgeput worden; en Aäron en Hur ondersteunden zijn handen, terwijl zij zich naast hem plaatsten, de een aan deze, de rechter-, de ander aan de andere, de linkerzijde, en alzo ieder een van zijn handen vasthield; alzo waren zijn handen zeker; zij waren ondersteund en konden zich in de hoogte houden, totdat de zon onderging, 1) en er was geen afwisseling van krijgsgeluk meer.

1) Daar in de Amalekieten de heidenwereld de strijd tegen het volk van God opende, en in hen, de prototype (het oorspronkelijke beeld) van de aan God vijandige machten, het uit de dienstbaarheid verlost volk des Heeren tegemoet trad, om het komen in de beloofde erfenis te bestrijden, zo had de strijd, die Israël met deze vijand streed, een betekenis als voorbeeld voor de gehele toekomst van Israël. Deze strijd kan het met het zwaard alléén niet overwinnend ten einde brengen, maar alleen door de uit de hoogte toestromende krachten van

God, die het door gebed, onder aanwending van de verleende genademiddelen, zich toeëigenen moet. Zulk een middel heeft Mozes in de staf, door welke hem, als door een kanaal, krachten van almacht aangevoerd worden, en hij wendt ze tot zijn strijdend volk, terwijl hij de handen met de staf biddend tot God opheft, tot hij afgemat is en met het zinken van de handen en van de staf ook het afstromen van de Godskrachten uit de hoogte ophoudt, zodat zijn armen gesteund moeten worden, om tot gehele overwinning van de vijanden opgericht te blijven. Hieruit moest Israël leren, dat het in de strijd met de aan God vijandige machten slechts door onophoudelijk opheffen van zijn handen in gebed de kracht van de overwinning ontvangen zou..

Intussen is ook hier een mooi beeld, hoe regeerders en predikers voor God in het gebed moeten liggen, in tijden van oorlog en in andere nood, daar zij de strijd dan door hun generaals kunnen voeren, gelijk Mozes hier daartoe Jozua verordend heeft; en deze beide (de regeerders en predikers) moeten dan ook hun tot steun zijn, en hen in alle moeilijke gevallen voor God bijstaan, evenals zij zelf zich voor Hem verootmoedigen en hun heerserstaf met gelovige handen tot de Heere moeten opheffen, dat Hij hun de last in genade helpt dragen, en tot al hun arbeid wijsheid en kracht verlenen wil.

Zo heeft de Heere er ook in de gemeenten sommigen gegeven die biddend en in dezelfde gemeente wederom anderen die met middelen strijden. Terwijl Mozes bad, streed Jozua; maar ook Jozua wist te bidden en ook Mozes wist als het nodig was te strijden. Nu werd op last van de Heere de arbeid gelijk verdeeld. Want hetzij men worstelt in het gebed, hetzij men strijd met het zwaard, het is voor het geloof een en hetzelfde; daar het toch dezelfde God is, die op beide de gezegende uitkomst moet geven. Zij, die thuis blijven bidden, werken niet minder ijverig aan de goede uitslag mee dan zij die naar buiten uittrokken om te strijden. Daar is verband tussen het gebed van de zwakke en de strijd van de sterke gelovigen..

Mozes heeft door de volstandige opheffing van zijn handen de Kerk een leerzaam voorbeeld nagelaten, om tegen alle bezwaren, die het gebed en het geloof hinderlijk zijn, gewisse en bestendige hulpmiddelen te zoeken, waardoor de trage handen en slappe knieën hemelwaarts worden geheven en vastgemaakt..

Wij hebben hier ook in Mozes een voorbeeld van het veelbetekenende: De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak..

Zonder twijfel hief Mozes zijn handen biddend op; dit is echter niet de hoofdzaak in deze geschiedenis; niet het gebed op zichzelf schenkt de overwinning; maar het biddend en gelovig verheffen van de staf van God, als van een Gods-banier, waaronder Israël strijdt. Daarvan hangt Israëls zege over Amalek af. Wij hebben ook een strijd tegen vlees, wereld en duivel. Wie in de geestelijke strijd van zijn ziel alleen van het gebed de zege verwacht, zal de overwinning niet vinden; deze is beloofd op het biddend en gelovig verheffen van de kruisbanier. Veel, alles hing hier af van hetgeen deed. Wat een gewichtig werk is de prediker van het Evangelie opgedragen, en iedere christen, daar des Heeren deugden verkondigen moet en voor zijn Heiland strijden. Zakken uw handen vermoeid neer, broeders, gij geeft het erfdeel van God de vijand over! Het kruis hoog verheven, biddend verheven, gelovig

verheven, en de satan zal wijken; want dat kruis van de redding verdraagt hij niet! Verkondigt onder de Heidenen, en doet horen, en werpt een banier op (Jeremia. 50:2), en hij zal van vrees doorgaan naar zijn rotssteen, en zijn vorsten zullen voor de banier verschrikken, spreekt de Heere, die te Zion vuur en te Jeruzalemeen oven heeft Jesaja 31:9). Het kruis van Christus biddend opgeheven, en er zullen zielen worden bekeerd, of God, die het beloofd heeft, zou moeten kunnen liegen. Waar geen zegen is, daar is het menselijke, het gebed, of iets anders, dat hoger dan de banier, bij u staat. o Heere! geef ons kracht, opdat wij dat kruis, dat kruis alleen verheffen, en, waar wij moe van worden, omdat de arbeid veel is, schik Gij ons daar een Aäron en Hur toe, opdat Israël overwint!.

13. Alzo dat Jozua Amalek en zijn volk krenkte 1) door de scherpste van het zwaard. 2)

1) In het Hebreeuws Wajachalasch. Dit werkwoord betekent wel overwinnen, maar ook verzwakken, zwak maken. Zo ook in het Syrisch. Amalek geheel vernietigen zou niet het werk zijn van Jozua. Wel zou deze de oorlogen van de Heere strijden, maar het vernietigen van de Amalekiet, de ervvijand van Gods volk, was bestemd voor de koningen, in het bijzonder voor David. Ook daarin ligt een typische zin en betekenis. Verzwakken kan Gods dienstknecht de vijanden, maar hen geheel overwinnen, dat zal Hij eenmaal doen, Wiens naam is Koning der Koningen en Heer der Heeren. Onder Amalek en zijn volk hebben wij te verstaan, Amalek en zijn bondgenoten..

2)"Door de scherpste van het zwaard", eigenlijk door de mond van het zwaard, is een uitdrukking, die dikwijls dient, om daarmee te kennen te geven, dat het zonder uitzondering geschiedt..

14. Toen, aan de avond van die dag van de overwinning, zei de HEERE tot Mozes: Schrijf dit, wat heden geschied is, ter gedachtenis in een 1) boek, gelijk gij zodanig een tot aantekening van de grote daden, waardoor Ik Mij aan uverheerlijkt heb, reeds begonnen zijt, en leg het in de oren van Jozua, 2) a) dat Ik de gedachtenis van Amalek, ter vergelding, dat hij met zijn aanval op u de strijd van de wereld tegen Mijn rijk geopend heeft, geheel uitdelgen zal van onder de hemel! 3)

a)Numeri. 24:20; 1 Samuel. 15:2,3 Deuteronomium. 25:17,18,19

1) Beter, in het boek. Hier wordt voor de eerste maal er melding van gemaakt, dat de Heere iets beveelt op te tekenen. Het doel is tweeledig. Later zou de Heere Israël bevelen, om Ezau geen kwaad te doen (Deuteronomium. 2:4), en nu behoorde Amalek ook tot de nakomelingen van Ezau. Israël moest dus weten en blijven weten, dat Amalek van die bewaring was uitgesloten. Vervolgens, opdat Amalek altijd als de ervvijand van Israël zou aangemerkt worden, welke door Israël niet mocht worden gespaard..

2) "Leg het in de oren van Jozua," wil zeggen, doe het Jozua in het bijzonder horen. Jozua was de opvolger van Mozes. Hij vooral zou de strijd tegen alle vijanden van Israël te voeren hebben. Daarom moest hij uitdrukkelijk horen, wat de Heere te zeggen had, en voor het overige volk moest het in het boek geschreven worden tot herinnering voor alle geslachten..

3) Dit is geschied onder David. Door hem is Amalek als volk vernietigd, zodat er slechts 400 man zijn overgebleven. (1 Samuel 30:17).

15. En Mozes bouwde, waarschijnlijk op de dag na de slag en zonder twijfel op dezelfde heuvel, waarop hij gedurende de strijd gezeten had, een altaar, 1) om de Heere voor Zijn hulp te danken; en hij noemde deze: Jehova Nissi, dat is: de HEERE is mijn banier. 2)

1) Ongetwijfeld om door een plechtig offer getuigenis te geven van zijn dankbaarheid, en niet alleen van hem zelf, maar ook van het gehele volk, hetgeen de naam zelf van het altaar aanduidt. Want hij wil God niet een standbeeld oprichten, of een altaar met de naam van God versieren, maar hij toont, dat hij dit doel zich voor ogen heeft gesteld, dat de trotse Israëlieten zich in hun voorspoed niet op hun eigen krachten zouden beroemen, maar alleen God de eer van zijn Naam zouden geven..

2) Een banier werd gebruikt bij het leger als veldteken, waarom men zich schaarde. De echte banierdrager verdedigde dan ook altijd het veldteken ten koste van zijn leven, omdat in de banier de eer van het leger gelegen was. Zo zegt Mozes hier van Jehova, dat Hij is zijn teken, met Wie hij zal optrekken, en bij Wie hij zich veilig en zeker waant. Sommigen zijn van mening, dat de vertaling moet zijn, en hij noemde deze (het altaar van) Jehova, mijn banier. Hoe het echter ook zij, Mozes heeft hier willen zeggen, dat de Heere en Hij alleen de Beschermers en Leidsman van zijn volk is, onder wiens bescherming zij veilig zijn, en door wie zij tegen alle vijanden zullen beschermd en verdedigd worden..

16. Nadat Mozes door deze naam de eer des Heeren had uitgesproken, stelde hij tevens op grond van het goddelijk raadsbesluit voor alle volgende eeuwen de strijd tegen Amalek vast, en hij zei: omdat de hand van Amalek op de troon van de HEERE is, 1) zo zal de oorlog van de HEERE tegen Amalek zijn van geslacht op geslacht; de strijd, die Hij heden door onze hand begonnen heeft, heeft Hij niet opgegeven, Hij zal die voortzetten van kind tot kind, totdat Amaleks naam verdelgd is van onder de hemel. Daarom willen wij altijd aan deze strijd denken; een nalaten van die strijd zou een nalaten zijn van onze heilige roeping, om het rijk van God te steunen tegen alle vijandelijke machten van de wereld. (1 Samuel 15:2) 2)

1) Ik twijfel niet, dat, wat gezegd is, omtrent het vernietigen en uitroeien van Amalek, hierdoor bevestigd wordt, dat omdat Hij de Almachtige is, Hij dus ook met dat goddeloze volk de strijd zal voeren. Daarom wordt Zijn hand gezegd op de troon van God te zijn, omdat Hij niet werkeloos in de hemel zetelt, maar Zijn heerschappij oefent in het besturen van de wereld, alsof Hij gezegd zou hebben: God, die machtig heerst, en die door Zijn hand en door Zijn kracht alles tempert en matigt, in stand houdt en vernietigt, zolang Hij op Zijn troon regeert en bekleed is met de hoogste en de te vrezen macht, Hij zal ook niet afhouden, de Amalekieten met Zijn rechtvaardige straffen te achtervolgen..

Het valt niet te loochenen, dat deze plaats zeer moeilijk is, maar toch hebben wij o.i. het woord "hand" hier te houden voor de hand van God. En dan weten we, dat door "hand" Zijn kracht en macht wordt voorgesteld. De bedoeling kan dan niet anders zijn, dat, zolang de hand op de troon van de Heere is, d.i. zolang de Heere regeert, ook er strijd zal zijn tegen de

Amalekieten. M.a.w. hier wordt op deze wijze de volkomen vernietiging van de Amalekieten vastgesteld en Israël aangezegd, dat het van geslacht tot geslacht met Amalek had te strijden. Sommigen lezen in plaats van Mk (Troon), Mn (Banier). De bedoeling zou dan zijn: Zolang de hand aan de banier zal zijn, en die banier niet wordt losgelaten, zal er strijd met Amalek zijn. Wij houden ons echter aan het eerste..

2) Van Bir Musa of Massa en Meriba (vs.7 en zie Ex 17.1) zetten de Israëlieten, wellicht op de tweede dag na de slag, hun tocht door het Sjeikdal verder voort, en kwamen na een mars van negen uur op de plaats aan, waar zelfs aan de brede uit het noordoosten komende Wady es-Scheikh de nog bredere van het zuidwesten naar het noordwesten zich uitstrekkende hoge vlakte er-Rabah aansluit. Deze raakt aan het zuideinde onmiddellijk aan het (zie Ex 3.1) beschreven, uit de drie gebergten Dschebel ed Deir, Dschebel Musa en Dschebel el Homs bestaande Horebgebergte. Hier legerde zich Mozes werkelijk met het volk, gelijk hij ook in hoofdstuk 18:5 zegt, aan de berg van God, waarop hem tevoren de engel des Heeren verschenen was; want hij bevond zich aan de ingang van het Jethrodal, dat Dschebel el Deir van Horeb scheidt..

HOOFDSTUK 18.

JETHRO GEEFT AAN MOZES EEN GOEDE RAAD.

I. Vs.1-12. Bij het uitgaan van Rafidim, terwijl Mozes enige dagen tegenover de berg van God gelegd is, komt zijn schoonvader Jethro tot hem, en brengt hem zijn vrouw Zippora en zijn beide zonen Gersom en Eliëzer. Hij belijdt de naam des Heeren, die zo grote dingen aan Zijn volk gedaan heeft, en brengt Hem brand- en slachtoffers. Mozes en Aäron en alle oudsten van Israël nemen aan de offermaaltijd deel.

1. Toen a) Jethro, priester van Midian, schoonvader van Mozes, hoorde al wat God aan Mozes en aan Israël, Zijn volk, gedaan had, want ook tot hem was dit doorgedrongen; dat de HEERE Israël uit Egypte uitgevoerd had, door eenuitgestrekte arm en door grote gerichten.

a) Ex.2:16; 3:1

2. Zo nam Jethro, Mozes' schoonvader, Zippora, Mozes' vrouw, (nadat hij, *Mozes* haar, na het voorval in de herberg (hoofdstuk 4:24-26) teruggezonden had, omdat zij niet geschikt was, om vol van geloofsmoed de in Egypte dreigende gevaren tegemoet te gaan, en waarschijnlijk zelf op terugkeren aangedrongen had).

3. Met haar twee zonen, van wie de ene Gersom heette: (want hij zei, hij had gezegd, toen het kind geboren was en had het daarom de naam gegeven: Ik ben een vreemdeling geweest in een vreemd land. (hoofdstuk 2:22)

4. En de naam van de andere was Eliëzer (hulp van God), want, zei hij, bij de geboorte van die tweede zoon: de God van mijn vader is mij tot hulp geweest, en heeft mijverlost van Farao's zwaard. 1)

1) De betekenis van de namen, die Mozes zijn zonen gegeven heeft, is nu voor het eerst echt openbaar geworden, daarom wordt niet alleen de naam van de tweede zoon, in wie het geloof aan de hulp van Jehova uitgesproken is, en dat thans volle bevestiging gevonden heeft, voor de eerste maal vermeld, maar ook de naam van de eersten zoo herhaald, met vermelding van de reden, waarom hij die naam gaf, in zo verre nu door het uitzicht op het erfdeel van de vaders het smartelijk gevoel, dat Mozes in den vreemde had, eerst goed te begrijpen valt..

5. Toen nu Jethro, 1) Mozes' schoonvader, met zijn zonen en zijn vrouw tot Mozes kwam, na 4 of 5 dagen geleden van huis opgetrokken, de woestijn doorgetrokken en het tussen de Dschebel ed Deir en de middelste bergketen gelegen dal Schoeib doorgegaan te zijn; en gekomen waren inde woestijn, de vlakke er-Rabah, aan de berg van God, de Horeb (hoofdstuk 3:1) waar hij zich gelegd had.

1) Niet zo zeer de liefde voor Mozes als wel het gerucht van de wonderen, had de grijsaard, hoewel door ouderdom verzwakt, gedwongen van huis te gaan en naar de woestijn te komen. Want dat hij niet door eerezucht werd gedreven, blijkt weldra uit het vervolg, daar hij, nadat

hij God een offer had gebracht en door een plechtige daad van dankbaarheid had betuigd, dat hij de roem enkel en alleen aan God gaf, naar huis is teruggekeerd op dezelfde wijze, waarop hij gekomen was, met alle eenvoudigheid..

6. Zo zond hij boden, waarschijnlijk van de plaats, waar Mozes het gezicht van de brandende braambos gehad had, en nu het Catharijnenklooster zich bevindt; toen zei1) hij tot Mozes: Ik, uw schoonvader Jethro, kom tot u, met uw vrouw en haar beide zonen met haar.

1) Jethro wil dat men op zijn komst voorbereid is; hij zelf houdt waarschijnlijk niet van die onverwachte bezoeken, die zogenaamde verrassingen, die menige huishouding in de war sturen, menige moeder uit de goede stemming brengen en wel van veel hartelijkheid, maar niet van veel bezonnenheid blijk geven. Mogelijk had hij zelf een groot huishouden en kende hij daardoor beter de behoeften en eisen bij de gewone gang van het dagelijks leven in een gezin. Hij wilde dat zijn ontmoeting een oorzaak van genoeg en niet van schrik voor Mozes en de zijnen zou zijn. Daartoe, ook voor de juiste voorbereiding van zijn ontvangst, om gelegen te kunnen komen, zond hij eerst een bericht..

De tijd wanneer, is zonder twijfel geweest vóór de wetgeving..

7. Toen ging Mozes uit het leger, zijn schoonvader tegemoet, naar de plaats waar zij rust genomen hadden, en hij boog zich, ontving hem met de aan zijn stand toekomende eerbewijzen, en kustte hem, volgens het recht van zijn verwantschap aan hem (Genesis 29:11) en zij vroegen de een de ander naar de welstand, en zij gingen, nadat ook Zippora haar echtgenoot en de beide zonen hun vader begroet hadden, tezamen naar de tent van Mozes.

8. En Mozes, nadat zij samen neergezeten waren, vertelde zijn schoonvader alles nauwkeurig en omstandig, wat de HEERE aan farao en aan de Egyptenaren gedaan had, om Israël's wil; al de moeite, die hun op die weg uit Egypte tot hertoe ontmoet was, en dat hen de HEERE op zo wonderbare wijze uit al deze moeite verlost had. 1)

1) Mozes wil van niets anders weten, dan van de daden en wonderen van de Allerhoogste. In alles, wat hij zijn schoonvader mededeelt, doet hij zo goed mogelijk uitkomen, dat het de Heere is, die hen verlost heeft..

9. Toen Jethro nu zoveel nauwkeuriger dan vroeger, uit de verspreide geruchten, alles vernam, verheugde hij zich over al het goede, dat de HEERE Israël gedaan had, en waarvan de hoofdzaak deze was, dat Hij het verlost had uit de hand vande Egyptenaren.

10. En Jethro zei: Gezegend zij de HEERE, 1) die u verlost heeft uit de hand van de Egyptenaren, en uit farao's hand, uit de verdrukking van die tiran (hoofdstuk 12:29 vv.) 12.29; die dit volk van onder de hand van de Egyptenaren verlost heeft, en middelen en wegen gevonden heeft, om u voor de tweede keer uit hun hand te redden, toen zij u achtervolgden, en reeds meenden, u weer in hun macht te hebben. (hoofdstuk 14:5 vv.)

1) Hieruit blijkt, dat Jethro, ofschoon de dienst van God toen bedorven was door vreemde innengsels, niet zo aan bijgelovigheid was overgegeven, dat hij niet de vrees voor God kende en diende. Dat hij echter niet geheel en al van alle dwaling zuiver en vrij was, toonde de vergelijking, welke hij maakte, nl. dat Jehova groter was dan alle goden. Want ofschoon de profeten ook dikwijls zo spreken, is er toch verschil in hun uitdrukking. Wordt God soms boven de Engelen verheven, opdat Hij alleen uitblinke, terwijl voor ieder hemels wezen zijn voortreffelijkheid in rang wordt beperkt, soms wordt Hij oneigenlijk groot genoemd, niet omdat de schijngoden enige macht bekleedden, maar om hun hoge plaats, welke hun op valse en dwaze wijze in de wereld werd toebedeeld, te vernietigen. Doch hier stelt Jethro zich voor, volgens de algemene mening, dat de menigte van de mindere goden onderworpen zijn aan de hoogste God. Waar de zuivere waarheid van God niet aan het licht treedt, is de Godsverering nooit zuiver en zonder gebreken maar heeft iets troebels. Tegelijk echter schijnt Jethro iets vooruitgegaan te zijn, omdat hij nu verzekerde, dat hij de macht van God erkent, en daarmee toont dat hij juist de zaken inziet, dan tevoren..

11. Nu weet ik, nu zie ik uit zo vele bewijzen, wat ik wel vroeger geloofde, maar tot hiertoe nooit in zo duidelijk licht zag, dat de HEERE groter is dan alle goden van de heidenen (hoofdstuk 15:11); a) want in de zaak, waarin zij (de Egyptenaren) trots gehandeld hebben tegen de kinderen van Israël, in al de tegenstand tegen zijn woord, in alle duivelskunsten, die zij verrichtten, was Hij boven hen; 1) in alles heeft de Heere Zich groot aan hen bewezen, als de Vergelder van het kwade, door Zijn wonderen tot hun smadelijke ondergang.

a)Exodus. 1:10,16,22; 5:7; 14:18 Jak.2:8 Matth.7:2

1)"Boven hen", d.i. niet boven de goden, maar boven de Egyptenaars. Het trotse handelen ziet op alles, wat zij tegen het volk van God hadden ondernomen..

12. Toen nam Jethro, de schoonvader van Mozes, (Genesis 14:18 vv.) God tot brandoffer en slachtoffers, 1) en hij offerde deze aan God op een op de berg van God opgericht altaar, om aan zijn belijdenis van God ook opplechtige wijze een bevestiging te geven; en Aäron kwam, nadat het vet van de offeranden op het altaar verteerd was, en al de oversten van Israël kwamen naar de plaats van het offer, om brood te eten met de schoonvader van Mozes, voor het aangezicht van God. 2) Zo namen zij deel aan het offermaal, dat Jethro aanrichtte uit de overige stukkenvlees, en werden also tezamen verbonden tot de innigste gemeenschap van het geloof. (Genesis 31:54)

1) Wel was Jethro priester in Midian, maar geenszins daarom bracht hij nu ook onder Israël de brandoffers en slachtoffers. De wet was nog niet gegeven, dat alleen Aäron en zijn geslacht de Heere de offeranden moesten brengen, daarom wordt dit nu aan Jethro toegestaan, omdat hij ook de schoonvader van Mozes was. Sommigen zijn van mening, dat Jethro zelf niet geofferd heeft, maar dit wellicht door Mozes heeft laten doen. Dat van Aäron geen sprake is, dan alleen dat hij ook aanzat, is een bewijs, dat dit bezoek van Jethro vóór de wetgeving heeft plaats gehad..

2) Deze gebeurtenis staat niet slechts in uitwendig verband met de vorige (hoofdstuk 17:8-16) 17.8-16, in zoverre zij zich aan die naar tijdsorde aansluit; maar er is ook tussen beide gebeurtenissen een inwendige verwantschap. In Amalek zagen wij de prototype van de wereld, die zich openlijk tegenover het rijk van God stelt en zijn voortgang bestrijdt; in Jethro daarentegen zien wij de eersteling van hen, die, hoewel buiten het burgerschap van Israël staande, toch de God van Israël als de ware, levende God erkennen en met Zijn uitverkoren volk in gemeenschap treden. Aan beiden wordt vervuld, wat de Heere eens tot Abraham gezegd heeft (Genesis 12:3): "Ik zal zegenen, die u zegenen, en vloeken, die u vloeken." Amalek toch wordt tot uitroeiing veroordeeld; aan deze stam van de Midianieten daarentegen wordt later de opname in Israëls gemeenschap aangeboden en werkelijk gegeven (Numeri. 10:29-32 Richteren. 1:16; 4:11; 1 Samuel. 15:6; 30:29). Beiden hebben echter ook hun opvolgers in de latere geschiedenis van het Godsrijk: Amalek en al degenen, die zich ooit tot tegenstanders en onderdrukkers van de Gemeente van de Heere gesteld hebben, en ten laatste met verschrikking zijn ten ondergegaan: Jethro en alle zielen, die, als Rachab, Ruth enz. de zegen van Abraham zochten en die deelachtig werden..

2) Indien ons vermoeden juist is, geldt het hier een offermaaltijd, zoals bij Abraham (Genesis 21:27), Izak (Genesis 26:30) en Jakob (Genesis 31:54), ter inleiding of ter bezegeling van een nog te sluiten of reeds gesloten verbond van wederzijdse hulp en trouw. Het was een verbondsmaal, waarbij vooraf God als getuige was aangeropen. Zo zaten tezamen aan Abraham en Abimélech, Jakob en Laban en, bij deze gelegenheid, Jethro, het stamhoofd van de Kenieten, van de ene zijde, en Mozes, Aäron en al de oversten van Israël van de andere zijde, als de wederzijdse partijen, die een verbond van vriendschap met elkaar sloten in de tegenwoordigheid en onder aanroeping van God. Dit is de betekenis van de woorden: "En Aäron kwam en al de oversten van Israël, om brood te eten met de schoonvader van Mozes, voor het aangezicht van God." Van een eigenlijk offer, gelijk de Mozaïsche wetging die voorschreef en verordende, is hier dus in geen enkel opzicht sprake; wel van de slachtinge van vee, gevolgd door het gezamenlijk breken en eten van brood, als teken van de verbondssluiting..

"Voor het aangezicht van God". Deze uitdrukking kan niet gebezigd worden, om daarmee te bewijzen dat de tabernakel toen reeds was ingesteld, omdat èn voor het aangezicht van God èn voor het aangezicht des Heeren ook vroeger zeer dikwijls voorkomt. "Voor het aangezicht van God" betekent hier, voor de wolkkolom. Van deze tijd af is de verhouding tussen Israël en de Kenieten, (waarvan Jethro het toenmalige stamhoofd was) zeer gunstig geweest. (Richteren. 1:16; 4:11; 5:24; 1 Samuel. 15:6; 1 Samuel. 30:29). Ook de Rechabieten behoorden tot deze stam..

II. Vs.13-27. Als Mozes de volgende dag zijn rechterlijk ambt uitoefent en het volk de hele dag van de morgen tot de avond rondom hem staat, neemt Jethro daaruit aanleiding, aan zijn schoonzoon goede raad te geven, hoe hij zijn al te zwaar ambt tot welzijn van het volk, kon verlichten. Mozes neemt dit voorstel aan en doet naar Jethro's raad; deze keert vervolgens weer naar zijn land terug.

13. Doch het geschiedde 1) de volgende dag, zo zat 2) Mozes gelijk hij dat gewoon was telkens te doen, als de kinderen van Israël langer dan één nacht ergens vertoefden, op een vrije plaats, om het volk te richten, om alle verschillen, die zij onder elkaar hadden, aan te horen, en naar goddelijk recht te beslissen, en het volk stond voor Mozes van de morgen tot de avond, daar de menigte, van hen, die zijn beslissing begeerden, te groot was, dan dat hij dit werk spoedig zou hebben kunnen verrichten.

1) Hier wordt een vermeldingswaardige zaak, die tevens zeer nuttig was om bekend te worden, ertussen gevoegd, dat in dat gedeelte van zijn bestuur, waarin God hem had gesteld, en hetgeen hij met een zeldzame luister van zijn glorie deed schitteren, iets berispingswaardig is geweest, wat Jethro heeft verbeterd. Vervolgens, dat Mozes zelfs, de grootste profeet en die alleen met God als met een vriend omging, naar verdienste is, berispt, omdat hij zichzelf en het volk, zonder erbij na te denken, al te zeer met arbeid bezwaarde. Dit is wel een bewijs van zijn uitstekende kracht en van zijn heldere ziel geweest, dat hij zoveel last en zoveel verdriet kon verdragen, en niet door vermoeidheid te onderging, hoewel hij zich dagelijks met nieuwe arbeid bezwaarde. Het is ook een nooit genoeg geprezen grootheid van ziel geweest, dat hij zich aan het slechte en verkeerde volk voor niets gaf, en niet van zijn voornemen afging, ofschoon hij zag, dat hij voor zijn weldaden een onbillijk loon ontving. Want wij zien hem meermalen geschokt door smaadredenen en smaadvolle behandelingen, met twisten en bedreigingen aangevallen, zodat het meer dan verwonderlijk is, dat hij zijn zo dikwijls aangevallen geduld niet heeft laten varen. Hier worden nu vele deugden aangetroffen, de hoogste lofzang waardig. En toch, in die loffelijke daden neemt Jethro een gebrek waar. Waardoor wij herinnerd worden, dat ook in de meest uitstekende daden van de mensen altijd nog enig gebrek schuilt, en dat er nauwelijks één bestaat, in het geheel volmaakt, of hij is altijd nog met enig vlekje bezoedeld. Dat zij daarom, wie zij ook zijn die zijn aangesteld over de volken, om hen te regeren, hoe nauwkeurig zij ook hun ambt uitoefenen, weten, dat, indien zij van de beste zaak, die zij hebben, rekenschap moeten geven, er altijd iets aan ontbreekt. Evenzo, opdat zowel de koningen als de overheidspersonen en de herders zouden weten, waar zij alle krachten inspannen, om hun plicht te beoefenen, er echter altijd iets overblijft, wat voor verbetering vatbaar is. Hier is het ook de moeite waard te noteren, dat er niemand onder de stervelingen is, in hoeveel en in hoe verschillende gaven hij ook uitblinkt, dat hij bekwaam is, om alle rollen te vervullen..

2) Zitten komt in de Heilige Schrift dikwijls voor als teken van met bedaardheid en ernst een zaak afdoen. Hoogstwaarschijnlijk zat Mozes op een verhevenheid, terwijl het volk voor hem stond. Dan wordt ook het volgende beter verstaan..

14. Als de schoonvader van Mozes alles zag, wat hij het volk deed, hoe hij de ene zaak na de andere behandelde, en zichzelf zo weinig ontzag, dat zulk een arbeid te zwaar voor hem was, zo zei hij 's avonds tegen Mozes toen hij met hem alleen was: Wat is dit, dat gij het volk doet? 1) Volbrengt gij zo uw ambt als rechter? Waarom zit gij zelf alleen, zonder een helper, en al het volk staat daarom voor u, van de morgen tot de avond? 2)

1) Jethro treedt hier op in zijn vaderlijk gezag tegenover Mozes. De inkleding van de vraag geeft iets terechtwijzends, iets berispends aan..

2) Ook hier komt het uit, dat niet het volk is om de Overheid, maar de Overheid om het volk, dat zowel de Overheid het volk heeft te ontzien, in de zin, dat zij de nodige zorg voor het welzijn van het gehele volk moet dragen, als dat het volk eerbied en ontzag voor de Overheid moet hebben en bewaren.

15. Toen zei Mozes tot zijn schoonvader; Omdat dit volk tot mij komt, om God raad te vragen.¹⁾

1) Oprecht antwoordt Mozes, als gold het een zaak, die ten hoogste was te prijzen, evenals iemand, die zich van geen enkele zonde bewust is. Hij bekent nu, dat hij dienaar van God is, en orgaan van de Geest. En zijn geloof en onbaatzuchtigheid kon niet in staat van beschuldiging komen. Maar hierin zondigde hij, dat hij zich overmatig met arbeid bezwaarde, noch voor zichzelf in het bijzonder, noch in het algemeen voor al de anderen zorg droeg. Overigens is uit deze woorden een nuttige kennis te verzamelen. Hij zegt, dat de twistenden kwamen, om God te vragen, dat hij dus de wetten en instellingen van God onderwees. Waaruit volgt, dat hij, zover hij op de politieke orde toezag, het deed alsof de vierschaar door God op de aarde was opgericht, waarop hij het ambt van rechter uitoefende, opdat de rechters en overheidspersonen zich geen macht zouden aanmatigen, die niet aan de wetten was ontleend; opdat niemand zich zou veroorloven, naar eigen willekeur en mening te rechten; opdat zij kortom niet tot zich zouden trekken, wat het eigendom van God was. Want dan eerst gedragen de overheidspersonen zich wel, indien zij zich herinneren, dat zij plaatsvervangers van God zijn..

In het Hebreeuws Lidrosch Elohiem, eigenlijk om God te zoeken. Mozes richtte zo het volk, door hun de wetten en instellingen van God bekend te maken, door zo hun pleitzaken te beslechten, als overeenkomstig de wet van God was..

16. Wanneer zij een zaak hebben, over iets onder elkaar in strijd gekomen zijn, zo komt het volk tot mij, dat ik richtte tussen de man en tussen zijn naaste, met wie hij de twist heeft, en dat ik hun Gods instellingen en Zijn wetten

1) bekend maak.

1) Omdat de wet nog niet gegeven was en het volk zichzelf niet mocht rechten, zo kwamen zij tot Mozes, als Gods mond, die hen dan richtte, naar Gods voorheen gegeven wetten of hun verschillen, als het de zaak vereiste, telkens voor God bracht en de Heere raad vroeg..

Mozes bedoelt hier niet mee, dat hij deze gelegenheid aangreep om het volk de rechte wetten en instellingen te geven, maar om hun naar Gods wet een daarop gegronde uitspraak te geven..

17. Doch de schoonvader van Mozes zei tot hem: De zaak is niet goed, die gij doet; 1) hoewel ik ermee instem, dat gij naar goddelijk recht de rechtspleging volvoert, zo acht ik toch de wijze niet doelmatig.

1) Door deze handeling heeft God zijn knecht vernederd, evenals Paulus zegt dat hij door een engel van de satan met vuisten is geslagen, opdat de uitnemendheid van de openbaring hem niet al te zeer zou verheffen 2 Corinthiers. 12:7)

Met ronde woorden en zonder omwegen keurt Jethro de burgerlijke rechtspleging af, gelijk die door Mozes werd behandeld; "de zaak is niet goed." Bovendien legt hij de gehele verantwoordelijkheid daarvan op Mozes en geenszins op het volk, dat Mozes zelf enigszins in de zaak had betrokken, alsof het volk Mozes juist daartoe had aangezocht. Geen overheid mag (ook wat het gezin betreft) in de aansporing of onredelijke drijving van het volk ooit enige verontschuldiging zoeken voor eigen daden en handelingen. Mozes is hier de man die het "doet"

18. Gij zult geheel vervallen, 1) zo jij, wanneer jij dit ambt alleen op u neemt en van de morgen tot de avond als rechter zit; als dit volk, dat bij u is en zijn rechtszaken voor u brengt, wanneer het de gehele dag om u staat, en wachten moet, totdat jij de zaak van de anderen beslist hebt. Het is in nadeel van beiden: want deze zaak is te zwaar voor u; jij alleen kunt het niet doen.

1) In het Hebreeuws Nabool thibbool eigenlijk jij zult zeker verwelken. Het woord in de grondtekst wordt gebruikt van het blad, dat eerst verwelkt en dan afvalt. Daaronder moet verstaan worden van groen naar geel en tenslotte dat het blad afvalt. Zo, wil Jethro zeggen, zal het ook U gaan. Door de overmacht van arbeid zult jij langzaam, maar zeker te gronde gaan. En niet alleen Mozes, maar heel het volk..

19. Hoor nu mijn stem; ik zal u raden, hoe jij uw ambt lichter kunt maken, zonder dat er schade geleden wordt, en God zal met u zijn, 1) God zal u, zo jij naar mijn raad doet, hoewel die komt van een, die van uw volk niet is, ondersteunen, dat jij de zegen daarvan ondervindt; wees jij voor het volk bij God; blijft jij de middelaar tussen de Heere en Zijn volk, en breng jij de zaken, waar het menselijk oordeel niet toereikende, maar goddelijke beslissing nodig is (Numeri. 15:32 vv.; 27:1-11) voor God. 2)

1) Jethro durft wel een gelukkige uitkomst voorspellen, indien Mozes zijn raad opvolgt, maar pocht er niet trotselijk op, dat dit de vrucht zal zijn van zijn voorzichtigheid, maar schrijft het aan de zegen en de gunst van God toe, indien een gunstig verloop heeft, wat hij niet anders dan met de beste bedoelingen instelt. Want dit betekent de uitdrukking: Ik zal U raad geven, en God zal met U zijn (moge u zegenen)

2) Mozes moest blijven, de uitlegger. Hij moest de wetgevende arbeid op zich nemen, terwijl, zoals uit vs.20 blijkt, hij de rechtsprekende macht moest overlaten aan de oudsten. Jethro scheidt aldus de wetgevende en de rechtsprekende macht en wil niet, dat deze door één en dezelfde persoon zal worden uitgeoefend..

20. En verklaar hun, volgens de u ten deel gevallen openbaringen, de instellingen en de wetten, en maak hun bekend de weg, waarin zij wandelen zullen, en het werk, dat zij doen zullen, 1) zodat jij altijd de profeet en openbaarder van God voor Israël blijft.

1) De aan Jethro zowel als aan Mozes eigen hoofdovertuiging omtrent het wezen van het recht berust daarop, dat, waar de ziel van de mens in een moeilijke zaak is, en dat is in elke zaak, wanneer de ene mens tegenover de andere staat, het geval-niet eerder rust kan gevonden worden, dan God zelf daarin gesproken heeft. De moderne grondstellingen van de rechtspleging, die deze hoogst ernstige zaak zoeken te ontgaan, voldoen niet aan het menselijk bewustzijn, noch van de rechtvaardige, noch van de onrechtvaardige, en moeten eindelijk, in plaats van aan de stroom van de ongerechtigheid op aarde een onverwinnelijke tegenstand te stellen, zelf door de golven van de diepte weggerukt worden..

De gang van de wetgevende arbeid, die Jethro Mozes voorstelt, is naar zijn woorden deze: de enige bron van de zuivere rechtskennis en van het stellige recht moet bij God gezocht worden. Daar alleen, niet in de beschouwing van de natuur of in de gebruiken van het volk moest Mozes de nodig kennis van het recht en van diens gronden zien te verwerven. De onderwerper zelf op dat gebied, waarop de verkregen waarheden van het recht dienden toegepast, moesten daarentegen bij het volk zelf gezocht worden. Mozes moest met het volk verkeren, hun zaken vernemen en die voor God brengen. Daarbij moest hij wel deugdelijk onderscheid maken tussen de leer van de beginselen en de gronden van het recht en tussen datgene, wat nodig was, om dit alles langs tweevoudige weg, door oefening en door uitoefening in het leven te doen treden. Zo hebben wij het verschil van de drie uitdrukkingen op te vatten, door Jethro gebezigd: instellingen en wetten te "verklaren", "de weg bekend maken, waarin zij hebben te wandelen", en dan daarbij "het werk dat zij hebben te doen."

21. a) Doch zie gij om, onder al het volk naar kloeke mannen, God vrezende, waarachtige, recht gezinde mannen, de gierigheid hatende, 1) zodat er geen vrees voor omkoperij behoeft te zijn; stel ze over hen, over deverschillende afdelingen van het volk (hoofdstuk 6:14), als oversten van duizend, oversten van honderd, oversten van vijftig, oversten van tien. 2)

a) Deuteronomium. 1:17

1) Dit is bij een vrij volk het meest te betrachten, dat de rechters niet gekozen worden om hun vermogen of rijkdom, maar zij, die in deugden uitblinken. Het is daarom evenwel recht, dat het eerst gezien wordt naar deugd, opdat, indien iemand onder het volk wordt gevonden, bovenmate geschikt, hij beter geacht worden dan een aanzienlijke of rijke; indien echter iemand dit als een eeuwige wet en als volstrekt noodzakelijk zou willen invoeren, zou hij, naar verdienste, voor strijdlustig gehouden worden..

Waarachtige, in de zin van, wakkere mannen, mannen van zedelijke kracht. Volgens de Rabbijnen moest een rechter zijn: wijs, nederig, Godvrezend, de rijkdom minachtende en een liefhebber van de waarheid, geacht bij zijn medemensen en een goede naam bezittende. Bovendien moest hij zijn, zonder enig letsel of gebreken van het lichaam, en ervaren in zeventig talen, opdat hij in het aanhoren van de rechtzaken geen tolk nodig zou hebben. Ook moest hij niet te oud zijn en vader van kinderen, opdat hij wist, wat barmhartigheid te oefenen was..

2) Het volk was van oudsher in "stammen," "geslachten," "vaderhuizen" en "hoofden van gezinnen" ingedeeld. De hoofden van de stammen en geslachten waren "vorsten" (Numeri. 1:44; Jozua. 22:14). De gezamenlijke vorsten "de oudsten." In Egypte waren uit deze oudsten de "ambtslieden" (Exodus. 5:6) gekomen; thans worden uit hun getal "de oversten van duizend," "honderd," "vijftig" en "tien" (Deuteronomium. 1:15 vv.) aangesteld.

Deze vormden nu samen de Raad, waarvan de leden later zeventig in getal waren. Bij de Zeventig werden later nog gevoegd, óf de vorst van het volk en de vader van het rechthuis, óf de twee schriftgeleerden, waarvan de een veroordeelde en de andere vrijsprak..

22. Dat zij dit volk te allen tijde richten, 1) alle twistzaken onder het volk ter harte nemen, zodat voortaan geen meer onmiddellijk tot u gebracht wordt; doch het geschiede, dat zij alle grote zaken, alle die volgens de maat de reeds voorhanden wetten en rechten niet te beslissen zijn, aan u, de van God verkoren rechter, brengen, maar dat zij alle kleine zaken, voor welke het bestaande recht toereikend is, richten. Verlicht also uzelf

2) de regering van het volk, en laat hen met u die zware taak dragen.

1) Hiermee wordt bedoeld, dat zij alle voorkomende zaken zouden afdoen, zowel die tot de rechtsprekende macht behoorden, als die, welke meer op burgerlijk gebied gezocht moesten worden. De grote en gewichtige zaken, die meer met de wetgevende macht in verband stonden, moesten bij Mozes blijven..

2) Eigenlijk maak licht (makkelijk) van het op u liggende. Jethro noemt dus het ambt, of de ambten, die Mozes gekleedde, een last, die op hem lag..

23. Indien gij deze zaak doet, 1) zoals ik u aangeraden heb, en God het u gebiedt, 2) God het u toe zal staan om zo te handelen, zo zult gij kunnen bestaan, en niet aan het gevaar blootgesteld zijn, om door al te veel arbeid neergedrukt te worden; zo zal ook dit volk, dat gij tothiertoe zo schaars verzorgen kon, een voordeel daarvan hebben, en in vrede aan zijn plaats komen, het zal goed geordend en met een welingerichte rechtspleging Kanaän binnengaan.

1) De oorspronkelijke inrichting onder Israël berustte op de indeling van het volk in stammen, geslachten en families; de hoofden van deze, die wij meermalen onder de naam van oudsten aantreffen (hoofdstuk 3:16,18; 4:29; 12:21; 17:5), zoals zij de gemeente vertegenwoordigen, voor hun rechten optraden, en de tussenpersonen waren, door welke een werking op het gehele volk mogelijk was, waren ook de rechters en regeerders van de onder hen staande stammen, geslachten en families. In Mozes, de door God onmiddellijk geroepen grondvester en middelaar van Zijn verbond met Israël, verkregen deze oversten van het volk een vaste standplaats over de anderen; op hen ging alle kracht van regeren en rechten op die wijze over, dat de Israëlitische gemeente reeds begon het karakter van een monarchie (heerschappij van een) aan te nemen, toen onder de Egyptische verdrukking het aanzien van de oudsten als overheden en rechters geheel in verval geraakt en tot veel wanorde gekomen was, gelijk dit voorval (hoofdstuk 2:11 vv.) bewijst. De raad van Jethro loopt hierop uit, dat Mozes, hoewel hij het hoofd van regering en recht blijven moest, toch weer meer teruggaan moest tot patriarchale inrichting. Over deze wijze van verdeling en de wederkerige verhouding tussen

de hoofden van duizend, honderd enz. ten opzichte van hun rechterlijke werkzaamheid, zie Deuteronomium. 1:17

2) Jethro wil niet, dat Mozes zijn raad opvolgt, alvorens het aangezicht des Heeren gezocht te hebben, en van Hem verlof gekregen te hebben, dat hij zo iets mocht doen..

24. Mozes nu hoorde naar de stem van zijn schoonvader, 1) nadat hij zich van de goedkeuring van de Heere verzekerd had (Spreuken. 19:20), en hij deed later, toen hij met het volk in de woestijn Sinai zich bevond, engeschied was, wat in de hoofdstukken 19-35 vermeld is, alles, wat hij gezegd had.

1) Een singulier bewijs van bescheidenheid, dat Mozes geen bezwaar maakt, de raad van zijn schoonvader op te volgen. Want ofschoon Jethro in leeftijd van bloedvriendschap hoger stond, stond hij toch in andere dingen veel lager. Dat Mozes dus wijkt voor zijn gezag, daarmee schrijft hij de grootste en voortreffelijkste doctoren de regel voor, om niet te weinig gehoor te geven aan de wenken van hen, welke zij erkennen, rechte dingen voor te schrijven, ofschoon zij niet met grote waardigheid zijn bekleed..

25. En Mozes verkoos volgens de voordrachten, die hij zich door het volk liet doen (Deuteronomium. 1:9 vv.), kloeke, oprechte mannen uit geheel Israël, en maakte hen tot hoofden over het volk; sommigen tot oversten van duizend, anderen tot oversten van honderd, deze tot oversten van vijftig, en geen tot oversten van tien. 1)

1) Ongetwijfeld bewoog Mozes zich hier op de historische lijn. Uit hetgeen door Gods Voorzienigheid onder het volk geschiedkundig geworden was, dat regelde hij nu bij de wet. Deze verdeling sloot zich aan de natuurlijke indeling van het volk aan.

26. Dat zij het volk te allen tijde richten, de harde zaak, tot Mozes brachten, maar zij al kleine zaken richten. 1)

1) Is er gevaar, zo laat mij niet vrezen; geef mij heldenmoed om mijn kruis te dragen. Geef, Heer! dat ik mijn vijand door zachtmoedigheid overwin, en wanneer ik raad behoef, ook goede raad vind!.

Onder harde zaken hebben wij te verstaan, die, waaromtrent geen duidelijke aanwijzing in de wetten was gegeven; onder kleine zaken, die, waaromtrent de wetten wel een duidelijke aanwijzing gaven, of die volgens de algemene begrippen van het recht gemakkelijk konden behandeld worden..

27. Toen liet Mozes zijn schoonvader weer naar Midian vertrekken; en hij, Jethro, ging naar zijn land; 1) Zippora met haar zonen bleven voortaan bij Mozes.

1) De Chaldeeuwse uitbreiding zegt: "om zijn kinderen of het volk van het land Jodengenoten te maken. Het is ook waarschijnlijk, dat hij zich beijverd heeft, om de Midianieten de ware godsdienst te leren, en dat hij daarin geslaagd is, zodat de godsvrucht, onder verscheidene

geslachten van dat land tot de volgende eeuwen voortgeplant werd. De Rechabieten toch, die Jeremia omtrent het einde van het rijk van Juda (hoofdstuk 35) prijst, waren, volgens 1 Kronieken 2:55 uit dat land afkomstig..

2. Want zij vertrokken, na een oponthoud van 4 of 5 dagen, uit Rafidim, 1) en kwamen, terwijl zij nog niet aan hun eigenlijk doel (hoofdstuk 19:1), hoewel de berg van God, van welke de Heere (hoofdstuk 2:12) tot Mozes gesproken had, reeds zeer nabij was (hoofdstuk 18:5) in de woestijn Sinaï, en zij legerden zich in de woestijn; Israël nu legerde zich, nadat zij van hunlegerplaats door de beide dalen, de Wady es-Sebaijeh en de Wady Schoeib (zie "Ex 3.1), voortgegaan waren, aldaar, tegenover die berg, 2) de Sinaï of Dschebel Musa (= de berg van Mozes) zuidoostelijk tegenover die.

1) Rafidim was een grote, in een halve cirkel van ongeveer 12 uur zich uitstrekkende, vlakte, welke het Wady (dal) er-Scheikh met de Wady er-Rabah verenigt..

2) De middelste van de drie (zie Ex 3.1) beschreven gebergten, de eigenlijke Horeb op Sinaï, verheft zich, aan de zuidoostelijke zijde van de Rabah-vlakte tot een bijna loodrecht opstijgende, 1500 voet boven de vlakte gelegen, rotswand; de top, die de naam Ras es Sufsafeh draagt, is in drie delen gespleten (de middelste top vormt een koepel, de beide anderen daarentegen zijn kegelvormig). Van hier overziet het oog niet slechts de Rabah-vlakte in haar gehele uitgestrektheid, maar ook een groot deel van het Wady es Scheikh; daarom heeft de Noordamerikaanse professor E. Robinson, die, vergezeld van de zendeling E. Smith in het jaar 1838 Palestina en de zuidelijke aangrenzende landen doorreisde, en door zijn ontdekkingen zich zeer verdienstelijk voor de bijbelse landkennis gemaakt heeft, met alle beslistheid beweerd, dat voor de berg, waarop de wetgeving heeft plaats gevonden, geen ander dan deze in drieën gespleten top van het Horebgebergte, de Ras en Sufsafeh, te houden is. De vlakte er-Rabah in verbintenis met de zuidwestelijke uitgang van het Scheikh-dal is dan onder de "woestijn van Sinaï" te verstaan, in welke Mozes het volk leidde, om de wet van God aan te horen. Intussen hebben latere reizigers, die omtrent de Sinaï onderzoek deden (Strausz, vergezeld door Krafft en eveneens Graul) zich van het onbewezene van deze opvatting overtuigd. Niet alleen daalt de Rabah-vlakte zozeer naar het noorden af, dat, ware het volk daar verzameld geweest, de berg voor de achterste reien door de meer vooraan staande geheel bedekt ware geweest, maar het is ook zo moeilijk, ja zelfs gevaarlijk, de noordelijke top van Horeb te bestijgen, dat zulk een bestendig verkeer van Mozes met de Heere op de berg en het volk in de vlakte, gelijk in ons hoofdstuk beschreven wordt, geheel onmogelijk zou geweest zijn. "Wij beproefden eerst aan de zijde recht op te klimmen," zo verhaalt Robinson van zichzelf en van zijn metgezel; "wij vonden echter de rots zo glad en steil, dat wij na meermalen gevallen te zijn en wegens grotere gevaren de onderneming moesten opgeven. Wij klommen nu door een steile kloof met een langere omweg op, konden toen van de hoogste uitgang van de kloof om de noordelijke rotswand opklimmen, en langs de diepe holten, die in de loop der eeuwen in het graniet ontstaan waren, de top bereiken." Deze theorie is daarom door de nieuwste wetenschap weer opgegeven en er is een andere aangenomen, die ook door K. Ritter onderschreven wordt. Aan de andere zijde van de Ras es Sufsafeh namelijk, strekt zich het gebergte als een grote, ver uitstekende bergrug van 500 voet hoogte, een klein uur ver naar het zuidoende, uit: hier verheft hij zich tot een tweede nog

grootsere top, die nog meer dan 1700 voet hoger is, dan die noordelijke. Deze heet Dschebel Musa, en is van ouds af aangezien voor de berg van Mozes of van de wetgeving. "Verre weidt van hier het oog over land en zee. Oostelijk verschijnt de golf van Akabah, achter deze het gebergte van Arabië, terwijl verder ontelbare heuvels en bergketenen de Mozesberg omringen; in het zuiden als in een halve kring altijd hoger opstijgende, in de verte door de blauwe wateren van de zee als door een gordel omsloten. Prachtig verheft zich zuidwestelijk de Catharijnenberg (zie Ex 3.1), evenals een vesting de berg van de wet beschermende; verder naar het noorden over talloze heuvels glinsteren bij Suez aan de voet van Atakah (zie Ex 14.2) de wateren van de Rode Zee, die zich voor het volk van God verdeelden, met de woeste hoogten van Egypte; ten noorden volgt de woeste, trapsgewijze opstijgende woestijn et Tih (zie Ex 13.20); vóór deze, veelvuldige rotsen, die de vlakte Rabah omgeven; eindelijk de lange, langzamerhand afhellende rug van de Sinaï, die zijn top, de berg van Mozes, van alle geruis en alle onrust in de dalen afsluit."

Aan de voet van deze berg strekt zich in zuidoostelijke richting een 1400 tot 1500 voet brede en 12000 voet lange vlakte uit, die naar het zuiden en naar het oosten begrensd wordt, door langzaam opstijgende bergen van geen aanmerkelijke hoogte. Dit is de vlakte Sebaijeh. Men komt uit de Rabah-vlakte en het Scheikh-dal tot haar, door het oostelijk van ed Deir gelegen Wady es-Sebaijeh en door het Jethro-dal; zij is, gelijk de gehele omstreek van de Sinaï, rijk in bronnen, die altijd water hebben; er groeien vele planten. Hier heeft zonder twijfel, Israëel, van nu tot aan het vertrek van de Sinaï, (Numeri. 10:11) bijna een geheel jaar zich gelegerd; hier de wet van de beide tafelen en de tent der samenkomst met de gehele verordening van de godsdienst ontvangen. Deze vlakte was voor het vertoeven van het volk gedurende de wetgeving bijzonder geschikt, omdat zij zich terrasvormig verheft, zodat de op de achtergrond staande mensen over de op de voorgrond staanden kunnen zien, en omdat de in het zuiden en oosten aangrenzende bergen langzamerhand opstijgen en zo eveneens een grote menigte volk kunnen opnemen. "Het is een vlakte, als het ware geschapen om een talrijke verzameling om de voet van de berg te verenigen. Hierheen kwam de gemeente van Israëel. Haar oog zag naar de berg, die, een groot altaar gelijk, boven haar hing. Ja, hij staat als een altaar in het Allerheiligste, die rondom door rotstoppen als door het koor van de majestueuze dom omgeven wordt, waarover de blauwe hemel zich als een dak welft! Een heiligdom van God! Ieder spoor van menselijke hand blijft ver. Geen vogel verschijnt in de lucht, geen gras is er op de rotsen. Slechts hemel, rots en zee staan daar als getuigen van de Almachtige scheppende kracht van die God, die hemel en aarde gemaakt heeft."

Gelijk uit het volgende blijkt, liet Mozes het leger meer oostelijk van de Sinaï opslaan, zodat het onmiddellijk voor de berg gelegen deel van de vlakte een vrije ruimte vormde, die later (vs.12 vv.) werd afgepaald; aan de andere zijde van die afpaling diende dan de westzijde van de vlakte met de in het zuiden aangrenzende terrassen tot verblijfplaats voor het volk gedurende de wetgeving (vs.17). "Er is in de gehele wereld geen schouwspel zo verhevenals de Sinaï, uit de diepte van de Ouadi Sebaijeh gezien.

Dat is echt een schouwplaats voor de grote tonelen, die Exodus verhaalt. Deze massa's van graniet waren waardig, om aan God tot troonzetel te strekken, en de stem des Heeren kon in de hele wereld geen ernstiger en plechtiger oord vinden, om aan Mozes de wetten te geven,

die Zijn volk moesten besturen. In het gezicht van de eenzame, naakte en zwijgende natuur, waar geen spoor van plantengroei door de onvruchtbare rotsen heenbreekt, moesten de Israëlieten begrijpen, dat zij geen hulp hoefden te verwachten, dan van de hemel, geen vertrouwen te stellen, dan op God alleen"

"In deze stoute en verheven eenzaamheid, van alle volken van de aarde afgesneden, van ruwe puntige rotsen omgeven, onder het drukkende van een brandend hete lucht, aan vurige slangen blootgesteld, terwijl bliksems rondom hen slingerden en rollende donderslagen vreselijk boven hun hoofden ratelden; in deze eenzaamheid eindelijk, waar Jehova, als ware het bij voortduring Zijn hand naar de hemel opheft en zweert: "Ik ben Jehova, de Enige, uw God, o afvallig Israël! en leve in eeuwigheid"; daar gaf Jehovah Zijn volk de wet."

Israël, tegenover de berg gelegen, werd reeds daardoor voorbereid op het ontvangen van de Wet..

3. a) En Mozes klom 1) op, toen Israëls leger in de woestijn Sinai opgeslagen was, ongeveer op de derde dag na de aankomst, op de 4de Sivan; hij klom op de berg tot God, daar de wolkkolom zich op de top geplaatst had, om te vernemen, wat de Heere, die in die kolom was, tot hem spreken zou. En de Heere riep tot hem van de berg, zeggende: Aldus zult gij tot het huis van Jakob spreken, en de kinderen van Israël²⁾ verkondigen:

a) Hand.7:38

1) Zeer waarschijnlijk is het, dat Mozes, volgens gewoonte, de afzondering gezocht heeft om God te raadplegen. Er wordt toch niet als van een nieuwe en ongewone zaak gesproken, maar als van een vroeger opgemerkt gebruik, omdat hij nergens durfde blijven of naar elders optrekken, tenzij het hem door de mond van God was voorgeschreven. Verder, tot God opgeklommen, wil niet anders zeggen, dan dat hij buiten de legerplaats is gegaan, om ver van de menigte en van alle verstrooiing in hemelse rust te weten te komen, wat God behaagde. Want hij heeft niet, zoals de bijgelovigen doen, een verheven plaats uitgekozen, waar hij dicht bij God was, maar van alle rumoer heeft hij zich verwijderd, om alleen zijn gedachten ijverig bij elkaar te houden om te leren..

De Kanttekenaars verklaren het aldus: dat Mozes opklom tot de wolk, die nu naar alle schijn op de berg rustte, zoals naderhand op de tabernakel..

2) Abrahams nageslacht wordt hier genoemd huis van Jakob en kinderen van Israël. Door de eerste benaming wordt bedoeld op de natuurlijke betrekking, waarin het tot Jakob stond; door de tweede, op de geestelijke betrekking. Niet alleen was Jakob het natuurlijke stamhoofd, maar als Israël ook het geestelijk verbondshoofd.

4. a) Gij hebt gezien, 1) wat Ik de Egyptenaren gedaan heb, om hen te dwingen, dat zij u vrijlieten; hoe Ik u op vleugels van arenden gedragen²⁾ heb, opdat gij geen schade zou lijden, en u tot Mij gebracht heb³⁾ aan deze plaats, waar Ik, afgezonderd van de wereld, Mij geheel aan u ten eigendom geven wil in Mijn woord en in Mijn wet.

a)Deuteronomium. 29:2; 32:11

1) Twee openbaringen van Zijn goedertierenheid gaat Hij met hen na; vooreerst dat Hij Zijn vreselijke macht tegen de Egyptenaren heeft geopenbaard; vervolgens, dat Hij zijn verlost volk op verwonderlijke wijze, door zee en woestijn, als door wolken en lucht heeft gedragen. Dit nu was zijn onwaardeerbare gunst, dat Hij de oorlog had ondernomen met de machtigste koning, de strijd had aangeboden met het meest bloeiende volk, het land, beroemd wegens zijn zeer grote vruchtbaarheid, had verwoest, om weinig geachte slaven te helpen. Want er was bij hen, die vooreerst vreemdelingen waren, vervolgens verachtelijke veehoeders, en aan een schandelijk en er zich voor te schamen slavernij prijsgegeven mensen, geen waardigheid, waarom God voor hen zou worden uitgelokt, om de Egyptenaren te vernietigen, die door roem, rijkdom, vruchtbaarheid van grond en door luister van regering uitmuntten. Waarom het een afschuwelijke ondankbaarheid zou zijn geweest, dat zij niet erkenden, hoezeer zij aan God verbonden waren. Dat Hij nu in de tweede plaats er bijvoegt, dat Hij hen gedragen heeft, zoals de arenden hun jongen doen, heeft betrekking op de voortdurende tederheid van Zijn Vaderlijke zorg..

2) De adelaar is in de verpleging van zijn jongen zeer zorgvuldig; bijzonder wanneer hij ze uit het nest leidt en tot vliegen noopt; dan zweeft hij onder hen, opdat zij, als zij vermoeid worden, zich op zijn vleugels kunnen nederlaten en niet in de diepte storten en verpletterd worden. Evenzo heeft de Heere op de weg door de woestijn Zijn vleugels onder Israël uitgebreid en hen door Zijn wonderdaden gemakkelijk en zonder gevaar over alle moeilijkheden heengedragen..

Bochard (Hieroz P.II) wijst op Deuteronomium. 23, als de beste verklaring van dit woord; door het vliegen van de arend rondom zijn nest, door het zweven en uitbreiden van zijn vleugels, om zijn jongen op te wekken, dat zij het vuile nest verlaten, en door het vragen van hen op de vlerken, worden de vele middelen afegebeeld, die God gebruikt heeft, om de verslagen geesten van de Israëlieten, toen zij ellendig in wrede dienstbaarheid verdrukt werden, op te wekken, om hun moed te geven, opdat zij naar hun vrijheid trachten zouden, en om hen de personen, welke God tot hun verlossing gezonden had, te doen gehoorzamen (vergelijk Jesaja. 63:11, Openb.12:14

3) "Heb u tot Mij gebracht." Dit betekent niet, dat de Heere Israël nu gebracht heeft tot Horeb, waar de Heere zich op dit ogenblik en zo straks openbaart en zal openbaren, maar dit heeft een algemenen zin, nl. dat Israël, door de verlossing uit Egypte, als het ware onder de onmiddellijke hoede en zorg van Israëls God is gekomen..

5. Nu dan, indien gij naarstig Mijn stem in deze woorden, die Ik u zal doen vernemen, zult gehoorzamen, 1) en Mijn verbond, dat Ik door de wet met u opgericht, houden zult, a) zo zult gij Mijn bijzonder eigendom²⁾ zijn uit alle volken; want b) de gehele aarde is van Mij.

3)

a) Deuteronomium. 7:6; 10:14,15; 14:2; 26:18 Psalm. 135:4 Jesaja. 41:8 Tit.2:14 b) Psalm. 24:1

1) Gehoorzamen was de eis van het Verbond, en wel metterdaad, niet met de mond alleen en in belofte; in alle oprechtheid en niet slechts in schijn. God had hen wezenlijke gunsten bewezen, en daarom eiste Hij ook een gehoorzaamheid, die wezenlijk was en de proef kon uitstaan..

Men heeft in de Schrift conditionele en positieve, voorwaardelijke en stellige beloften. De belofte, die hier gegeven wordt, is een conditionele. Wat is echter voorwaardelijk? Dat Israël het eigendom zou zijn van de Heere? Geenszins. Dit was reeds het geval krachtens Gods vrije verkiezing. Maar hierin ligt het voorwaardelijke, dat, indien Israël de Heere zou gehoorzamen, het voor Hem zou zijn, een kostelijk kleinood, dat Hij met alle nauwgezetheid zou bewaren, beschermen en verzorgen. Aan het feit van de verkiezing zou Israël al of niet gehoorzaam zijn, geen afbreuk kunnen doen, maar van Israëls gehoorzaamheid hing wel af, de mate van de toepassing van het Verbond.

2) In het Hebreeuws Segla. Door onze Statenvertalers is het vertaald door "eigendom." Dit is minder juist. Wel betekent het eigendom, maar niet in de gewone zin van het woord. Afgeleid van een werkwoord, dat in stamverwante talen uitzoeken betekent, geeft het dan ook aan, een boven alles voortreffelijk eigendom. De Engelse vertaling heeft "schat." De LXX een "bijzonder volk." In Prediker. 2:8 wordt het vertaald door "kleinoden." De bedoeling is dan duidelijk. De gehele wereld is in het algemeen het eigendom van de Heere, maar uit al die volken heeft God, de Heere, Israël als een bijzonder eigendom, als een kostbare schat uitverkoren. In het volgende vers wordt dit nader aangeduid..

3) Met deze woorden wijst God op zijn volkomen vrijmacht om Israël niet te verkiezen, maar daarom ook op Israëls onschatbaar voorrecht, dat Hij het verkoren heeft, met voorbijgang van alle andere volken..

Jehovah is geen God van Israël alleen, maar de enige God van de hele schepping, nochtans is Israël uit alle volken uitverkoren, als Gods bijzonder eigendom. Die verkiezing was de daad van Gods genade, met het doel, om in Israël voor allen te zorgen, om Israël ten zegen van allen te doen worden. Ik wenste wel, dat allen, die daar strijden over bijzondere voldoening en algemene verzoening over het "Christus voor allen" of "voor velen", deze woorden begrepen en toepasten: "Mijn eigendom uit alle volken, want de hele aarde is Mijn"; dan kwam er een einde aan al die eenzijdigheid en verdeeldheid, aan al dat Schrift verdraaien, dan stemden wij tezamen in, in dat: "Cristus voor allen, Christus bloed genoegzaam voor de hele wereld," en nochtans "een bijzonder, een uitverkoren volk, gekocht door Zijn volk, geheiligd door Zijn Geest, om een zegen te zijn voor allen, en een middel in Zijn hand, daartoe, dat alle knieën zich buigen in Zijn naam en de aarde vol wordt van de kennis des Heeren."

6. a) En gij zult, wanneer gij Mijn verbond zult houden, als Mijn uitverkoren volk, ook de verhevenste bestemming, de hoogste waarde en het schoonste karakter in u dragen onder alle volken op aarde; want Gij zult Mij eenpriesterlijk koninkrijk, 1) en een heilig volk zijn, 2) een volk van enkel priesters en koningen, dit is uwe bestemming en waarde; en een volk, waarin Mijn eigen vlekkeloos rein wezen zich afspiegelt, dit uw karakter. Dit zijn de woorden, die gij

tot de kinderen van Israël spreken zult, en nu ga heen en zeg Mij weer, wat zij op een dergelijke aanbieding van Mijn kant antwoorden zullen.

a) 1 Petr.2:9

1) Helder en met verscheidene woorden wijst Hij aan, hoe de Israëlieten God dierbaar zouden zijn, nl. dat zij zullen zijn, tot een koninklijk priesterdom en tot een heilig volk. Waarmee Hij aanduidt, dat zij zowel met priesterlijke als met koninklijke eer zullen begiftigd worden, alsof Hij wilde zeggen, dat zij niet slechts Zijn kinderen zouden zijn, indien zij in geloof en gehoorzaamheid bleven volharden, maar als koningen gelijk, omdat er geen begeerlijker of gelukkiger rijk is, dan dat wij ons aan God onderwerpen. Verder, omdat de rijken van de wereld toen profaan waren, noemde Hij dit een heilig rijk; alsof Hij zeggen wilde, dat zij niet slechts een aardse en vergankelijke heerschappij zouden genieten, maar een heilige en hemelse. Anderen vatten het passief op, nl. dat God hun tot een koning zou zijn, terwijl andere volken, sterfelijke en voor het merendeel wrede tyrannen tot heersers hadden. Ofschoon ik dit niet geheel verwerp, zo hel ik toch meer tot de zo-even genoemde mening over..

Het voorwerp van het Koning- en Priesterdom van Israël zijn de volken van de aarde, waaruit Jehova Israël zich tot zijn kostbaar eigendom heeft gekozen. Deze buitengewoon grote en heerlijke belofte, wier volkomen vervulling eerst zal intreden met de voleindiging van het rijk van God, is voorbereid door de belofte aan de aartsvaderen gedaan, en nog duidelijker door de voorspelling van Jakob van Silo..

Dat getuigt de Apostel Petrus in geestelijke zin van het geestelijke Israël: "Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk" (1 Petr.2:9). En indien gij hem vraagt, waarin dan eigenlijk de toewijding van het volk aan God bestond, die uit de wijding van het volk door God was geboren; dan laat hij, voor uw onderrichting, er onmiddellijk op volgen: "opdat gij zou verkondigen de deugden van Hem, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht." Ook voor u geldt ditzelfde, gelovige broeder en zuster! die uit de duisternis van uw Egypte zijt getrokken tot het licht van Gods waarheid en Gods genade. Datzelfde betuigt u ook de apostel Paulus, als hij zijn oprechte zoon Titus betuigt: dat Jezus Christus "Zichzelf voor ons heeft gegeven, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid en zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken." (Tit.2:14)

De LXX vertaalt, een koninklijk priesterdom: De heerschappij van Israël over het volk zou in de eerste en voornaamste plaats een geestelijke heerschappij zijn, hierin bestaande, dat de geestelijke meerderheid van Israël door andere volken gevoeld zou worden..

2)Hebreeuws: "Een koninkrijk van priesters". Een heilig volk zal eindelijk Israël zijn; want, krachtens het verbond, waarin de Heere tot dat volk treedt, wordt het reeds het karakter van heiligheid als een stempel gegeven, dat het geen profaan volk meer is, als de overige volken, maar dat volk, waarin en waarmee de driemaal Heilige is. Maar nu wil deze God, Israëls God, door bijzondere verordeningen daarvoor zorgen, dat in Israël de zonde geweerd, en een

wandel in heiligheid en rechtvaardigheid mogelijk wordt, zoals geen mens die ooit uit eigen vermogen bereikt (zie Ex 28.1)

De priesterlijke roeping bestaat daarin, dat men het middel van de gemeenschap is tussen God en de mens. Deze bestemming verkrijgt Israël ten opzichte van de overige volken, die zonder God in de wereld leven; het moet Gods openbaringen, beloften en gaven in ontvangst nemen, bij zich bewaren, maar ze ook verder geven, en aan alle geslachten op aarde in hun hele volheid meedelen, om voor deze een zegen te worden, en de roeping van Abraham, in wiens erfenis zij als zijn kinderen treden, te vervullen (Genesis 12:2 v.). Met de priesterlijke bestemming van Israël staat in de nauwste samenhang zijn koninklijke waardigheid, daarom wordt het een "Koninkrijk van priesters" genoemd; het zal de overige volken niet alleen dienen, het zal ook over hen heersen. In de priesterroeping is reeds de geestelijke overmacht over de volken van de wereld verleend; doch deze geestelijke heerschappij zal ten laatste ook een uitwendige wereldheerschappij worden, zo zeker als de geest de macht is, die de wereld overwint. In Christus, de bloem van Israël, is dat reeds sinds lange tijd werkelijkheid geworden; het zal in Hem ook nog eens als volle werkelijkheid gezien worden, wanneer Hij komt, om Zijn rijk in bezit te nemen..

Een heilig volk wordt het hier genoemd, niet met het oog op zijn godsvrucht of zijn heilige wandel, maar omdat God het door een bijzonder privilege van de andere volken had afgezonderd. Maar aan deze heiligverklaring hangt een tweede, nl. dat zij, die door de genade van God zijn uitgezonderd, de heiligheid zouden beoefenen, en alzo op hun beurt zich voor God heiligen..

Gods vrijwillige liefde, uitgedrukt in deze woorden: Gij zult mij een eigendom zijn, is de grond en reden van deze twee laatste voorrechten..

"Een heilig volk," niet alleen in den zin van afgezonderd volk, afgezonderd van de andere volken, maar ook in die van een volk, in wiens midden de heilige God op een bijzondere wijze zou wonen en zich openbaren, en waaruit straks de Heilige, wat het vlees aangaat, zou worden geboren. Heilig staat toch hier tegenover profaan, ongewijd, hetgeen geen heilig doel heeft..

7. En Mozes kwam van de berg (vs.3) af, en riep de oudsten van het volk tot zich, en stelde voor hun aangezichten al deze woorden, die de HEERE hem geboden had,

1) opdat zij die tot het volk zouden brengen, en hun antwoord daarop vernemen.

1) Daar hier het sluiten van een verbond plaatsheeft, moest ieder van de beide partijen het vooraf en plechtig uitspreken, onder welke toezeggingen en beloften men tot het Verbond toetrad..

Het verbond, dat de Heere zou oprichten, was natuurlijk niet het genadeverbond, al stond het ermee in zeer nauw verband, maar een staatsverbond, of, zoals het ook wel genoemd is, een volksverbond. God eiste volkomen gehoorzaamheid en belooft de heerlijkste zegeningen..

8. Toen antwoordde op dit goddelijke voorstel, op die onvergelijklijk heerlijke belofte van God, die door de oudsten meegedeeld was, al het volk hetzelfde, 1) enzei, ten hoogste daarover verheugd en als uit één mond: a) Al wat de HEERE gesproken heeft, namelijk, dat wij Zijn stem zullen gehoorzamen en Zijn verbond houden, zullen wij doen! 2) En Mozes bracht de woorden van het volk weer tot de HEERE; 3) hij steeg wederom op de berg, waarschijnlijk nog dezelfde dag, waarop hij het antwoord ontvangen had, om de plechtige belofte van het volk tot de Heere te brengen.

a) Exodus. 24:3

1) In het Hebreeuws Jachdoe, beter, gezamenlijk, als uit één mond. Niet een gedeelte van het volk antwoordt, maar het gehele volk, het volk in zijn geheel..

2) Het is niet geloofwaardig, dat zij in iets zich huichelachtig hebben gedragen. Maar ofschoon zij niet van zins waren God te bedriegen hebben zij veeleer zichzelf, door een blinde ijver aangegrepen, bedrogen. En nu is het Mozes' plan niet geweest, om hen te berispen, door te zeggen, dat zij God bedrogen hebben, of dat zij als bedrieglijk uit hun mond hebben laten gaan, hetgeen in hun harten niet werd gevonden, maar zeggende, dat zij tot gehoorzaamheid gereed waren, heeft hij hen, voor het vervolg, alle voorwendsel van onkunde ontnomen. Het is niet twijfelachtig, of God heeft hun gemoederen tot deze gezindheid omgebogen, waardoor Hij de kennis van Zijn wet bevestigde. Ondertussen laten wij uit dit voorbeeld leren, dat men het woord van God niet slechts moet gehoorzamen in een driftig genomen besluit daartoe, of wanneer de neiging gevolg is van een ogenblikkelijk invallende gedachte, tenzij ook de wil om te volharden erbij komt..

God wilde niet gedwongen, maar gewillig gediend zijn, en daarom was nodig, dat elk, hoofd voor hoofd, hulde deed aan zijn Koning en Opperheer, en om zo te spreken, de eed van trouw in diens handen aflegde..

3) De Heere, als de Alwetende, was de gezindheid van het volk bekend, en Hij had hun woorden gehoord. Daarom hoefde Mozes niet op te klimmen, maar om aan de vorm stevig vast te houden en om nader Gods bevelen te vernemen. Mozes was de middelaar tussen God en het volk. God, de Heere, had hem daartoe geroepen, maar ook het volk moest dit toestemmen, en waar nu Mozes met de woorden van God afdaalt tot het volk en zijn woorden als Gods woorden worden aangemerkt, daar erkent het volk, dat Mozes is de middelaar tussen Israël en Israëls God..

9. En de HEERE zei 1) tot Mozes: Zie, Ik zal, wanneer Ik Mij nu geheel aan Israël in Mijn woord en in Mijn wet ten eigendom geven zal (vs.4), tot u komen in een dikke wolk; 2) voor de ogen van het volk zal Ik Mij in een dikke wolk nederlaten tot aan de plaats, waargij nu staat, en zal hardop en voor iedereen hoorbaar uit de wolk met u spreken; opdat het volk hoort, als Ik met u spreek. Dit zal Ik doen, opdat zij niet misschien zeggen, dat gij slechts doet voorkomen, die geboden van Mij ontvangen te hebben, en dat zij van uw eigen vinding waren, en opdat zij ook eeuwig 3) aan u geloven, als aan Mijgezant en bode. Want Mozes had de HEERE de woorden van het volk verkondigd, dat zij al de wetten zouden houden,

waarom nu Mozes, als degene, door wie God spreken zou, plechtig en ontegenzegglijk moest worden aangewezen.

1) Hier verkondigt God, dat Hij door een zichtbaar symbool van Zijn luister zal bekend maken, dat de Wet niet door Mozes is voortgebracht, maar dat deze getrouw zal weergeven, wat hij uit de hemel ontvangt. Want God was zo in de wolk als in een sluier verborgen, dat Hij zeker door het teken van Zijn tegenwoordigheid de gemoederen tot zich ophief. Daarin nu was het gezag van Mozes gefundeerd, dat van de wet, waarvan hij de bedienaar was, de Israëlieten merkten, dat God de auteur was..

2) "In een dikke wolk." De LXX, in de wolkkolom. De wolk zou dikker en zwaarder worden, om het heilige aangezicht van de Heere te verbergen voor het zondige volk. Het voorhangsel in het Heiligdom bedoelde hetzelfde. Bovendien was die donkere wolk een eigenaardig zinnebeeld van de huishouding van het Oude Verbond, en had tot doel, Israël een diep ontzag in te prenten voor de Heere God..

3) Alle wetgevers van de oude wereld hebben geroemd op voorgegeven openbaringen van deze of gene godheid, en aan de door henzelf opgestelde wetten aanzien en ingang bij hun volkeren verschaft daardoor, dat zij aan deze een goddelijke oorsprong toeschreven. Zo heeft Minos, koning van Kreta beweerd met Jupiter in onmiddellijk verkeer te hebben gestaan; Numa Pompilius, tweede koning van Rome, met de Nymf Egeria; Lycurgus, de wetgever van de Spartanen, met Apollo; Zoroaster, de stichter van de godsdienst van de Meden en Perzen, met Ormuzd enz. Wat nu de overige volken slechts op voorgegeven en ingebeeld wijze verkregen, namelijk een openbaring van God tot kennis van Zijn wezen en van Zijn wil, dat moest Israël in waarheid bezitten (zie Ex 13.21); maar tevens moest het het volle vertrouwen hebben, dat zijn geloof niet eveneens op bedrog rustte als bij de andere volken; daarom wil de Heere de grondwet voor Israël, de heilige tien geboden, hardop en openlijk voor de oren van het gehele volk aan Mozes openbaren. Nadat deze op zo ontegenzegglijke wijze, in tegenwoordigheid van vele duizenden oog- en oorgetuigen, als werkelijk van God geopenbaard bevestigd zijn, kunnen de overige wetten en rechten in het geheim, zonder tegenwoordigheid van getuigen, meegedeeld worden; niemand heeft nu ooit het recht meer, om van een vroom bedrog te spreken..

"Geloven," hier in de zin van, voor waar en waarachtig houden. Door voor waar en waarachtig te houden, hetgeen Mozes zou verkondigen, in de naam des Heeren, zou Israël opgeleid worden, tot dat andere geloven, dat een toevlucht nemen tot de Heere in zich draagt..

10. Ook zei 1) de HEERE tot Mozes, Israëls plechtige verklaring aannemende, en nu voortgaande tot de volvoering van zijn voornemen: Ga tot het volk, en heilig hen heden en morgen, en dat zij hun kleren wassen 2) (Genesis 35:2)) opdat zij alzo begrijpen, dat zij voor Mij, de kenner van harten hun hart behoren te reinigen.

1) Vóórdat God Zijn wet afkondigt, beveelt Hij niet zonder reden, dat het volk geheiligd zal worden, opdat Hij de parels niet zou werpen voor de zwijnen, noch het heilige aan de honden zou geven. Want ofschoon zij, volgens het recht van hun aanneming, heilig waren, in zoverre

Hij hen in zichzelf beschouwde, verhinderde hun onreinheid van nature hen, om zo grote genade deelachtig te worden. Verder, volstrekt niet billijk of recht was het dat een onwaardeerbare schat door vuile en onreine vaten bezoedeld zou worden. Daarom in het bevel, om te heiligen, worden twee zaken openbaar, dat het heilige onderwijs van God niet met ongewassen handen mocht behandeld worden; dat het gehele menselijke geslacht onrein en bezoedeld is..

2) Het heiligen bestond schijnbaar in uitwendige dingen, maar deze hadden een diepe zin en een geestelijke betekenis. De reiniging van het uiterlijke zag op het reinigen en heiligen van het innerlijke. Israël moest zich schikken, om op een heilige wijze met heilige gedachten te verschijnen voor de Heere God. Er waren wel twee dagen nodig voor het wassen van de kleren. Niet, heiligt ze tegen den derde dag, maar heiligt ze heden en morgen, opdat Israël terstond zou beginnen het voorschrift van de Heere te volgen..

11. En beveel hen, dat zij gereed zijn 1) tegen de derde dag; want op de derde dag, van heden af gerekend, zal de HEERE voor de ogen van al het volk, onder zichtbare tekenen van Zijn heerlijkheid, afdalen op de berg Sinaï, en van daar Zijn woord en Zijn wet openbaren.

1) In verband met vs.15 moest aan dat gereed zijn voorafgaan, niet alleen het wassen van de kleren, maar ook het zich onthouden van den geslachtsomgang. Wellicht ook het wassen van het gehele lichaam. (Exodus. 29:4; 40:12). Ook hier heeft het getal drie weer betekenis..

Onder dit heiligen kan verstaan worden het onthouden van de geslachtsomgang vs.15; 1Sam.21:4 v. 1Kor.7:5, onthouding van wijn en sterke drank (Numeri. 6) wassing van het hele lichaam (Ex.29:4, 40:12) en zeker heeft de Heere hier bedoeld de zuivering van alle besmetting van vlees en geest, om zo gereiding in 's Heeren Verbond in te gaan..

12. En bepaal 1) het volk rondom; maak een omtuining van hout of stenen rondom het volk, opdat, gedurende de gehele tijd, niemand, noch met voorbedachtzaamheid noch onvoorbedacht verder voortdringt dan de heiligheid van de plaats het toelaat, en spreek tot hen, zeggende:a) Wacht u, om eerder op de berg te klimmen, dan u het teken daartoe gegeven wordt (vs.13), en diens einde aan te roeren; al wie de berg, zelfs in zijn uiterste, zijn onderste delen aanroert, zal, omdat hij zich aan ontwijding van deze allerheiligste plaats schuldig gemaakt heeft, zeker gedood worden. 2)

a)Hebr.12:18

1) In het Hebreeuws Hiegbaltha, stel grenzen vast (voor het volk). Hiermee wordt Mozes bevolen, de berg af te grenzen, een kring om de berg te trekken, die het volk niet mocht overschrijden. Dit bevel geschiedt, om Israël te leren, met heilig ontzag voor de Heere vervuld te zijn..

2) De redenen, waarom de Heere het volk zo streng verbood tot Hem op te klimmen, kunnen deze zijn geweest; nl. 1e. Om Israël eerbied en hoogachting in te boezemen voor hun God en Koning. 2e. Om aan te wijzen hun onwaardigheid, om tot de heilige God te naderen vanwege

hun natuurlijke verdorvenheid en zondige onreinheid, omdat de heilige God geen gemeenschap kan hebben met de zondaar, dan door tussenkomst van een middelaar, waarom dan ook Mozes en Aäron alleen op de berg mochten klimmen, die daarin voorbeelden waren van Christus, de Middelaar en grote Hogepriester, die alleen recht heeft, om tot God te naderen, en die in Zijn toenadering het gehele volk van de uitverkorenen vervangt (Jeremia. 30:21 Hebr.9:24). Het verbeeldde ook de Staat van de Kerk van het Oude Testament, die zulk een vrijmoedigheid tot God niet had, als de gelovigen van het Nieuwe Testament, nadat Christus door Zijn bloed de weg van het heiligdom geopend heeft. (Hebr.10:20-22).

Voor de heiligschenner het oordeel van de dood! God weet wel, dat het volk zelf dit niet genoeg bedenken zou. Daarom weet Mozes zelf een bepaalde grenslijn te trekken, af te grenzen, waarbinnen het volk niet mocht komen, en die zo omvangrijk was, dat ook de zijde of liever de voet van de berg daarin begrepen was..

13. Geen hand zal hem aanraken, om hem eerst van de andere zijde van de omtuining weg te halen, maar hij zal uit de verte zeker gestenigd worden, of zeker door pijlen en werpspiesen doorschoten worden; wie over de omtuining gedrongen is, hetzij een beest, hetzij een man, een mens, hij zal niet leven.1) Als echter op de derde dag, wanneer de Heere, onder donder en bliksemen op de berg nederdaalt, de ramshoorn langzaam gaat, 2) wanneer de trompet een langzaam, aanhoudend geluid geeft, ten teken, dat het ogenblik gekomen is, om nader te treden, dan zullen zij 3) op de berg klimmen, dan zullen de kinderen van Israël opstijgen.

1) Wij hebben hier niet te denken aan een bijzondere tussenkomst van God, gelijk later bij Uza, maar aan een gerechtelijke handeling van het volk zelf..

2) Eigenlijk met langgerekte toon aanhoudt. Dit signaal werd ook gegeven, als het volk tot de strijd werd geroepen en bij openlijke afkondigingen. Wij hebben hier niet te denken aan een eigenlijk blaasinstrument, maar aan een geluid, dat met het geluid van de ramshoorn, of van de bazuin overeenkwam..

3)"Zij". Natuurlijk niet al het volk, maar het volk vertegenwoordigd door zijn oudsten..

14. Toen ging Mozes, met deze bevelen toegerust, van de berg af tot het volk, en hij heiligde het volk, terwijl hij hun Gods bevelen meedeelde; en zij wassen hun kleren. 1)

1) Als het voorschrift van God met eerbied ontvangen is en het voornemen bestaat om dit nauwgezet op te volgen, dan moet dit ook straks uit de volkomen en bereidwillige gehoorzaamheid blijken. Zo was dit bij Mozes, die aanstonds het ontvangen bevel zoveel mogelijk zocht ten uitvoer te brengen; en door de eigenlijke zin daarvan aan te wijzen, en, maar dit het eerst, door metterdaad te volbrengen wat God had geëist. Want wat zovelen doen is niet goed, namelijk: te wachten met de volbrenging van het gebod, totdat men eerst de rechte betekenis daarvan heeft begrepen. Begin met te gehoorzamen en zo zult gij al doende tot het begrijpen komen. Indien gij met het eerste wacht, totdat eerst het tweede is gekomen, zult gij misschien kunnen wachten, totdat de dood is gekomen, en gij tot het eerste nooit meer zult kunnen komen..

15. En hij zei tot het volk: Weest gereed tegen de derde dag; a) en nadert in deze tussentijd niet tot de vrouw; een ieder richte veel eer zijn gedachten geheel op de heilige dingen, die hij zien en horen zal.

a) 1 Samuel. 21:4; 1 Kor.7:5

Volgens de Joodse overlevering volgde de wetgeving op de 6e dag van de derde maand. Dit is nu dezelfde dag, waarop volgens (Leviticus. 23:15 vv.) het wekenfeest of het oogstfeest moest begonnen worden. Het laatste heette met een Grieks woord "Pinksteren" (Pentecosta), d.i. "de vijftigste dag"; want van de tweede dag van Pasen, als van de dag, waarop de eerste gave van de nieuwe oogst moest gebracht en voor de Heere bewogen worden (Leviticus. 23:12), moesten zeven gehele sabbatten of vijftig dagen geteld en dan het wekenfeest gehouden worden. Het is niet zonder betekenis, dat in het Nieuwe Testament, de Heilige Geest uitgestort en de Christelijke kerk gesticht is op dezelfde dag, waarop Israël zijn oogstfeest vierde en de wetgeving op Sinai herdacht werd. (Hand.2).

II. Vs. 16-20:21. Aan de morgen van de dag, voor welke Israël zich had moeten voorbereiden, geschieden op de top van de berg grote en heerlijke dingen. Door een krachtig bazuingeclank wordt het volk geroepen tot de plaats, van waar de Heere Zijn wet openbaren wil; de openbaring van de tien woorden geschiedt dan voor de ogen van de gehele gemeente; doch deze, getroffen door de ontzaglijke tekenen van Gods nabijheid, verzoeken door hun oversten en oudsten, dat Mozes, in hun plaats verder met de Heere verkere.

16. En het geschiedde op de derde dag, 1) nadat Israël begonnen was zich te reinigen (vs.11), toen het morgen was, a)dat er op de berg donderen en bliksemen waren, en een zware wolk vertoonde zich op de berg, en het geluid van een zeer sterke bazuin²⁾ liet zich horen: zodat al het volk verschrikte, dat in het legerwas, wegens dat wonderbaar en groots begin.

a)Hebr.12:18

1) Dit is in gedachte te houden, dat in dit vreselijk schouwspel deels de tegenwoordigheid van God voor de ogen verborgen is geweest, opdat Zijn Majesteit de toeschouwers tot gehoorzaamheid zou dwingen, dat daarmee deels de natuur van de wet is uitgedrukt, die op zichzelf niets anders dan louter schrik baarde. Door de donder en bliksem en het geluid van de bazuin werd de lucht beroerd, door rook en damp werd de berg omhuld, opdat het volk deemoedig voor Gods aangezicht zich zou neerbuigen en het hun voorgestelde Verbond heilig zou omhelzen, omdat nooit de eerbied voor God hun gemoederen zo zou binnendringen, dat zij ernstig het Woord van God zouden ontvangen, totdat zij, na van het onreine gezuiverd te zijn en ontdaan, wel daartoe waren gekneed..

2) In het Hebreeuws Kol Schofar, de stem van de bazuin. Deze bazuin is de bazuin van God, in de dienst van God, waarover ook de Apostel spreekt (1 Thess.4:16).

17. En Mozes, uit de in vs.9 vv. hem ten dele geworpen openbaringen wel wetende, wat de Heere thans voorhad, leidde het volk uit het leger, 1) dat in het oostelijk gedeelte van de

vlakke opgeslagen was, God tegemoet, naar de tegenover de Sinaï vrij gebleven ruimte (zie "Ex 19.2), a) en zij stonden aan de andere zijde van de omtuining, aan het onderste van de berg, 2) die zij hier, van de voet tot de kruin in een loodrechte hoogte van 2000 voet, voor zich hadden.

a)Deuteronomium. 4:10,11

1) Wij worden door deze woorden onderwezen, dat deze tekenen niet zijn gegeven om het volk voor Gods aangezicht te doen vluchten, noch dat de vrees werd ingestort, om hun gemoed in haat te doen ontbranden tegen de wet, maar dat het verbond God niet minder beminnenswaardig is geweest, dan te vrezen. Want zij worden bevolen God tegemoet te gaan en zich vrijwillig aan te bieden tot gehoorzaamheid. Doch dit kon niet geschieden, tenzij zij in de wet zouden horen, zowel de voorschriften, als de bedreigingen..

Mozes is hier type van Christus. Gelijk Christus Jezus alle zijnen leidt tot de Heere, als een bruidegom zijn bruid, zo treedt Mozes hier op. Hij leidt het volk tot de Heere, opdat het verbond gesloten zou worden..

2) Het is niet zonder betekenis, dat God juist deze verborgen, van alle zijden omsloten en van geen enkele zijde zichtbare woestijnplaats, het Adytum of binnenste heiligdom van het gehele schiereiland opzocht, om daar Zijn wet te openbaren. "Juist omdat Jehova met Israël heimelijk te spreken had, omdat Hij met Israël alleen wilde zijn, om het lichtverbond met hen te sluiten, leidde Hij hen in het middelste en geheimste Adytum van de woestijn..

18. a) En de gehele berg Sinaï rookte, terwijl Israël beneden stond en naar de top opzag, omdat de HEERE hierop neerkwam in vuur, en zijn rook ging op, zo dik en zwart (Genesis 19:28) als de rook van een oven; en de gehele berg beefde zeer, 1) als dreunende onder devoetstappen van Hem, die daarop neerdaalde.

a) Richteren. 5:4 Psalm. 68:9; 114:4 Hab.3:10

1) De eerste grondslagen van het Godsrijk in Israël zijn gelegd. De weg is gebaad voor de afkondiging van de grondwet, waarnaar het nieuwe rijk zal worden bestuurd (vs.3-8). Maar o! hoe zinkt nu bij het gezicht van heerlijkheid en majesteit, daarbij door de goddelijke Koning geopenbaard, de heerlijkheid en majesteit van al de koningen en volkeren op de aarde, de luister van de troonaanvaarding en kroningsplechtigheden van alle Roomse en Franse keizers van de wereld in het niet. De vijftigste dag na Israëls uittocht is aangebroken. Al de voorbereidende plechtigheden hebben plaats gehad. Het volk is geheiligd; de berg is rondom afgebakend; strenge verboden omtrent de nadering van de berg zijn gegeven: de ramshoorn gaat; het bazuinegeklank klinkt. "En Mozes leidde het volk uit het leger, God tegemoet; en zij stonden aan het onderste van de berg." Welk een toneel! Men verbeelde zich hier geen uitgestrekte vlakke of zandwoestijn, geen ruime open plaats, neen, maar een golvend terrein van hoogten en diepten van bergen en dalen. Toen men een van de geestelijken, die thans het klooster nabij de Sinaï bewonen, vroeg: waar naar zijn mening de Israëlieten gestaan hadden, strekte hij zijn handen uit, en antwoordde: "Overal, in de rotskloven, op de heuvelen, in de

dalen zowel als in de vlakten." Is het niet zo? Het schouwspel wordt er nog grootser en schilderachtiger door. Een opreizend amfitheater, uit zwarte steenklompen van vele honderden voeten gebouwd, en vervuld met een bijna ontelbare schare van twee tot drie miljoen zielen, die allen het oog naar één punt gericht hebben, en sidderend het prachtigste drama verbeiden, waarvan de aarde ooit getuige was. Aan de andere zijde de Sinai, het door het onderaards vuur verzengde hoofd opheffende, als ware het de hemel tegemoet. Een troon van onbesneden graniet voor de Koning van de hemel, die zich voor de voetstap van de Eeuwige nederbuigt. Zie, de Koning komt! Een zwarte wolk is de wagen, waarop Hij neervaart. Donderen en bliksemen, die daarvan uitgaan, verraden de verborgen tegenwoordigheid van Hem, die in de donkerheid woont. Rondom Hem klinkt het geluid van een zeer sterke bazuin, als ware het de voorbode van de eigen stem van de Koning. Terwijl God aldus op de berg in vuur neervaart, rookt de berg als een oven en springt op als een huppelende ram. Is het wonder, dat ook het volk bewogen wordt en beeft? Is het wonder dat het volk afwijkt en van verre staat en Mozes vraagt: "Dat God met ons niet spreke, en wij niet sterven" (hoofdstuk 20:19)

Het is ontegenzeglijk, dat men aan het vuur drie dingen kan onderscheiden: de brandende gloed, het schijnend licht en de verblindende glans. De eerste is het beeld van de strafeisende gerechtigheid van God, het tweede dat van Zijn goedgunstigheid, en de derde duidt de Majesteit van de Heere aan, voor zover deze in haar verschijning zichtbaar optreedt. Van dit alles is tabernakel en tempel het aangrijpendste beeld. Voor hen, die nog buiten het verbond stond, blaakte in het voorhof op het altaar de gloed van het vuur, die teken is van Gods heilige, wrake invorderende gerechtigheid. In het heilige zelf, verspreidde de kandelaar met zeven armen het vriendelijk schijnsel van het licht, beeld van Gods goedgunstigheid; maar in het allerheiligste was de glans van de wolk van de heerlijkheid, rustende tussen de Cherubijnen op het verzoendeksel, om getuigenis te geven van Gods genaderijke tegenwoordigheid in het midden van het volk (Ex.40:34,35). Bij elke vermelding van vuur in de bijbel dient reeds de vraag gesteld in welke zin het daar optreedt, of in strafrichterlijke of in heilige zin, als verterend of als niet verterend. Hier, bij Sinai is het gewis wel de openbaring van een heilige God, die rookte tegen de onheilige zondaar..

19. Toen het geluid van de bazuin, dat zich van het begin af aan had laten horen (vs.16), om Israël uit zijn leger te roepen, gaande was, en zeer sterk werd, sprak 1) Mozes, en God antwoordde hem met een stem, niet slechts door een teken of door inspraak van de Heilige Geest, maar hardop, zodat het volk het woord verstaan kon: Vrees niet, want Ik ben gekomen, opdat Ik u verzoeken, en opdat Mijn vrees voor uw aangezicht zou zijn, dat gij niet zondigd. (hoofdstuk 20:21).

1)"Sprak Mozes," d.i. vroeg de Heere naar zijn bevel, naar wat Hij wilde dat geschieden zou..

20. Als de HEERE neergekomen was op de berg Sinai, op de top van de berg, en het verstokte hart door vriendelijke toespraak getroost had, zo riep de HEERE, eveneens metluide, voor al het volk verstaanbare stem Mozes tot zich, op de top van de berg; en Mozes klom op. 1)

1) Hieruit hebben de Perzen, die hiervan gehoord hadden, zeer waarschijnlijk het verhaal van Zoroaster gevormd, die, in woeste plaatsen dwalende, in de hemel zou zijn opgenomen, en God daar in het midden van vuurvlammen zag, welke hij, daar de glans zo groot was, met eigen ogen niet zien kon, maar met de ogen, die de engelen hem leenden, gezien heeft; daar zou hij het boek van zijn wet van God ontvangen hebben..

Wat de Heere tot hem sprak of hem beval, wordt in het volgende vers verklaard, nl. om te komen op de top van de berg..

21. En de HEERE zei tot Mozes: Ga nog eens af, voordat Ik u zeg, wat Ik in het bijzonder met u te spreken heb (hoofdstuk 20:22 vv.), en betuig dit volk scherp het hun nadrukkelijk in, dat zij niet, wanneer de nieuwsgierigheid sterker zal geworden zijn dan de schrik, doorbreken over de getrokken grenzen tot de HEERE, met het doel, om te zien, hoe het hier is, en tot straf voor de misdaad velen van hen vallen 1) zouden.

1) Met dit bevel van God wordt hetzelfde verbod herhaald, dat het volk de grenzen niet zou overschrijden en dit zonder twijfel, omdat het niet genoeg was, dat het eenmaal werd verboden, hetgeen uit Mozes antwoord kon opgemaakt worden. Want hij meende, dat, terwijl allen gewaarschuwd waren, een nieuw verbod niet nodig was. Maar God staat er des te vaster op en beveelt andermaal met nieuwe bedreigingen, dat zij zich nauwkeurig zullen wachten. Hij wist toch met verstokten te doen te hebben, voor wie, om hen te beteugelen, een sterke vrees voor straf nodig was. Daar wij nu in niets beter zijn, laten wij er ons niet over verwonderen, indien God ons met meerdere prikkels van vermaningen treft en de bedreigingen er bijvoegt. Anders zou het vergeten van alles, wat eenmaal is voorschreven, ons gemakkelijk kunnen overvallen. Ook bevestigt deze plaats, hoezeer God de nieuwsgierigheid, welke de menselijke geest kietelt, mishaat..

Wellicht dat het volk steeds meer naar voren drong, door ijdele nieuwsgierigheid geprikkeld, menende, dat de Heere zich in een uitwendige gedaante aan Mozes openbaren zou..

22. Daartoe zullen ook de priesters, 1) die tot de HEERE naderen, zich heiligen, opdat de HEERE, die de diepste grond van het hart onderzoekt, niet tegen hen uitbreke, 2) wanneer Hij hen als onheilige dienaars leert kennen.

1)"Priesters." Wie zijn deze geweest? Natuurlijk niet de Levitische priesters. De stam van Levi en het geslacht van Aäron wordt eerst later tot het priesterambt afgezonderd. Sommigen zijn van mening, dat het de voornaamsten van het volk zijn geweest, die in de regering van Israëel, na Mozes, het dichtst bij de Heere stonden. Ook later werden de vorsten, kohanim (priesters) genoemd. O.i. zijn het echter bepaalde priesters geweest, priesters uit de mensen, door de mensen aangesteld, die voor anderen tot de Heere naderden en de offeranden brachten. Dat van hen gezegd wordt, dat, ook zij zich zullen heiligen, komt hoogstwaarschijnlijk, omdat deze meenden, niet een bijzondere heiliging nodig te hebben, omdat zij als het ware dagelijks tot de Heere naderden. Hiermee wilde de Heere nog in het bijzonder leren, dat niet alleen het gros van het volk, maar ook zijn voornaamste als onheilig bij hem werden geacht..

2) In het Hebreeuws Jifroots, eigenlijk verscheure, verdele, een scheur make. Zo wordt het ook vertaald (2 Samuel 6:7) in de geschiedenis van Uza..

23. Toen zei Mozes tot de HEERE, menende voor het volk wel te kunnen instaan, dat het niet nader zou treden dan toegestaan was: Het volk, al wilde het, zal op de bergSinaï niet kunnen klimmen; want Gij hebt ons reeds eenmaal betuigd, dat niemand op de berg klimmen, noch zijn einden aanvoeren mag, en Gij hebt tot voorkoming daarvan gesproken, zeggende: Bepaal de berg, en heilig hem, gelijk ik ook gedaan heb.

24. De HEERE dan, het menselijk hart beter kennende in zijn zwakheid, en hoe makkelijk het, wanneer het niet voortdurend bewaakt wordt, door zijn begeerte zich laatmeeslepen, en wanneer eens de lust tot een verboden genot hem overweldigd heeft, geen gevaar acht, zei tot hem: Ga heen, gelijk Ik u bevolen heb; klim af, om Mijn bevel te volbrengen, en blijf gedurende hetgeen nu geschieden zal, in de onmiddellijke nabijheid van het volk, om iedere poging tot doorbreken aanstonds te kunnen verhinderen; daarna zult gij, en Aäron met u, opklimmen, wanneer het juiste tijdstip gekomen is; doch dat de priesters en het volk niet doorbreken, noch heden, noch later, om op te klimmen op de top van de berg tot de HEERE, dat Hij om hun zonde tegen hen niet in toorn uitbreke en hen verplettere.

In dit vers geeft de Heere de reden aan, waarom deze nadere waarschuwing nodig was. Was het niet om het volk, het was nodig omwille van de priesters, welke zich mochten verbeeld hebben, dat zij in dit verbond niet begrepen waren. Alleen wordt, behalve Mozes, ook Aäron uitgezonderd en hen gelast, met Mozes op te klimmen, als zijnde tot het priesterschap verordend, om tot de God van Israël op te klimmen..

Mozes mocht en moest als middelaar opklimmen tot de Heere. In het opklimmen van Aäron werd het priesterschap, uit hem, geheiligd voor de toekomst. Duidelijk veroordeelt de Heere hiermee het bestaande priesterschap, en bereidt Israël voor, voor het priesterschap, naar de ordening van Aäron. Aäron vulde Mozes aan in het tussentreden voor het volk bij God, en bewees daarmee de zwakheid van de bediening van het Oude Verbond..

25. Toen klom Mozes, nu gehoorzaam aan de goddelijkenwil, af tot het volk, en zei het hun, 1)hoe zij zich te gedragen hadden.

1) Het is duidelijk, welk doel en welke betekenis de donder en bliksem hebben, die uit de dikke wolk, die op de berg gelegd is, uitbreken, als ook waarom het vuur met de rookdamp daar is. Zij moeten de heerlijkheid en majesteit van God voor het volk zichtbaar maken op een wijze, dat het daardoor een diepe indruk verkrijgt, zonder toch te menen, dat het God zelf aanschouwd had, die een Geest is en die niet lichamelijk, niet zichtbaar is. De met toenemende sterkte klinkende bazuin is als het geroep van de heraut, die aan het volk de verschijning van de Heere aankondigt en het oproept, om voor de stoel van Zijn Majesteit te verschijnen, en Zijn woorden te horen. Dat de onder deze tekenen nederdalende Heere dezelfde Engel des Heeren was, die aan Mozes in de brandende braambos verscheen (hoofdstuk 3:2), die Israël tot hiertoe in de wolk- en vuurkolom geleid had (hoofdstuk 13:21 vv.) leert uitdrukkelijk (Hand.7:30-40). Dienaren en werktuigen bij het scheppen van de

grootse natuurverschijningen, evenals ook de stemmen, die Mozes en het volk vernamen, waren daarentegen, volgens Deuteronomium. 33:2 Hand.7:53 Galaten. 3:19 Hebr.2:2 de geschapen engelen of de hemelgeesten. Wanneer reizigers verhalen, dat in het Sinaïgebergte nog heden soms een donderend geluid, als van herhaalde sterke kanonschoten gehoord wordt, zo heeft men dit evenzo aan te zien, als een nawerking van hetgeen de Heere eens in die streken gedaan heeft, als het Manna van de Tarfabomen. Opmerkelijk is het, dat de Heere eerst (vs.13) een tijdpunt stelt, waarop het volk eveneens op de berg zal mogen stijgen, daarna (vs.24) dit verlot weer enigszins terugtrekt, zoals wij dan later ook werkelijk van zulk een nederdalen tot het volk niets lezen. Dit is echter alles geheel in de orde en geenszins tegenspraak van de zijde van God. In vs.18 heeft God het ideale Israël voor zich, dat, hetgeen werkelijk met Zijn verheven beeld overeenkomt, en het doel van de volmaking bereikt heeft, hetgeen in de woorden van vs.6 is voorgesteld. Zulk een ideaal Israël, een koninklijk priesterdom en heilig volk was dat Israël nog geenszins; dat zou het eerst worden, wanneer de tijd van het Nieuwe Verbond zou gekomen zijn (1 Petr.2:9); en dit nieuwtestamentische Godsvolk is daarna ook werkelijk op de berg geroepen in de onmiddellijke nabijheid van God (Hebr.12:18-29). Daarom zwijgt de Heere in het vervolg van de wetgeving geheel daarover, dat ook het volk nog tot Hem zal opkomen, en, terwijl het in vs.24 zelfs de priesters van de waardigheid daartoe uitsluit, die tot die tijd, volgens menselijk recht, Hem hadden mogen naderen, om de offerdienst te verrichten, bereidt Hij zich een nieuw door Hemzelf ingesteld priesterschap (hoofdstuk 28:1). Israël ziet er ook hierna vrijwillig van af, (hoofdstuk 20:18 vv.), om onmiddellijk met God te verkeren, omdat het zich daartoe ongeschikt kent, en begeert uitdrukkelijk een middelaar, die in zijn zaak voor God treedt; daarmee geeft het de Heere Zijn eerste belofte terug, zodat also dit, beide naar goddelijk en naar menselijk recht, niet tot uitvoering komt, en slechts daartoe dient, om op "het doel van de hemelse roeping van God in Christus Jezus" reeds nu te wijzen..

HOOFDSTUK 20.

MOZES ONTVANGT DE TIEN GEBODEN VAN GOD.

1. Toen Mozes nu weer onderaan de berg stond, sprak God al deze woorden, 1) met verheven stem voor de oren van geheel Israël (Deuteronomium. 4:12,33; 5:22), zeggende:

1) Deze woorden heten (hoofdstuk 34:25 Deuteronomium. 4:13; 10:4); "de tien woorden" (met een Griekse, in de wetenschap zeer gebruikelijk geworden uitdrukking "de Decaloog" genoemd); overigens komen in het Oude Testament ook de namen "verbond" en "getuigenis" voor (hoofdstuk 25:16,21; 34:28 Deuteronomium. 4:13,45). "Geboden" heten zij eerst in het Nieuwe Testament (Luk.18:20). Vervolgens wordt de afdeling van deze woorden, waar het ene woord of gebod ophoudt en het andere begint, niet nader aangegeven; evenmin bij de herhaling van dit gewichtigste gedeelte van de wet (Deuteronomium. 5:6-21). Verschillende inzichten zijn hierover geweest en in latere tijd, sedert 1836, zijn een reeks van geschriften over deze verdeling uitgegeven. De eerste gedachte is die van Philo, een Alexandrijnse Jood (gestorven 40 n.C.) en van Josephus, de bekende veldheer ten tijde van de laatste Joodse oorlog, die door Vespasianus gevangen genomen, om zijn profetie, dat hij zelf keizer zou worden, weer losgelaten werd, en, bij de belegering van Jeruzalem, door Titus als onderhandelaar gebruikt werd (hij leefde van 37-93 n.C.). Hun mening is door bijna alle kerkvaders van de eerste vier eeuwen gedeeld, en wordt nog heden in de Oosterse en de Hervormde kerken voor de ware gehouden. Volgens deze vormen in vs. 2-3 het eerste, vs.4-6 het tweede gebod, terwijl vs.17 voor één, het tiende, gebod gehouden wordt. In de vijfde eeuw werd door Augustinus, bisschop te Hippo, Regium (het tegenwoordige Bona) in Numidië (430 n.C.), een andere mening in de Westerse Kerk algemeen, volgens welke vs.2-6 slechts een gebod uitmaakten, vs.17 daarentegen in twee geboden verdeeld werd. Augustinus hield zich bij deze verdeling van het verbod aan de klank van de woorden (Deuteronomium. 5:21), en rekende als negende gebod: "Gij zult niet begeren uws naasten vrouw, en als tiende: "gij zult u niet begeren uws naasten huis enz."; De Rooms-Katholieke kerk, die zijn berekening volgde, hield zich aan de tekst van ons hoofdstuk en maakte tot het negende gebod: "Gij zult niet begeren uws naasten huis; tot het tiende: "gij zult niet begeren uws naasten vrouw enz." Bij de Roomse kerk heeft Luther zich in zijn Catechismus aangesloten, zoals hij in alles, wat met de Heilige Schrift niet in tegenspraak was, maar tot de zogenoemde bijzaken behoorde, dat Christenen bij de eenmaal aangenomene gewoonte liet blijven. In tegenstelling tot de eerst aangehaalde mening, die bij de kerkvaders bestond, had, reeds voor Augustinus, de Romeinse keizer Julianus Apostata (de afvallige, van 361-363 n.C.) beweerd, dat de inleiding in vs.2: "Ik ben de Heere, uw God, enz." een van de tien woorden was; hij rekende vervolgens vs.3-6 als het tweede en het verbod van begeren als het tiende. Hem zijn de zogenaamde Talmudische Joden, uit oppositie tegen de Christenen gevolgd; ook onder de Christelijke theologen van deze tijd hebben enigen (Knobel, S. Preiswerk) zich voor deze opvatting verklaard, terwijl zij zich erop beroepen, dat de tien geboden in Oude Testament slechts de tien woorden heten, het eerste woord dus geenszins een gebod behoefde te zijn, maar zeer goed alleen een inleiding tot de eigenlijke geboden zijn kon. Een vaste overtuiging, welke van de verschillende verdelingen de meest aanbevelenswaardige is, zullen wij eerst

door de beschouwing van het volgende gedeelte in alle afzonderlijke punten, kunnen verkrijgen..

Het woord "woord" moet hier in de zin van gebod, bevel worden opgevat. Dit brengt het Oosterse spraakgebruik mee. Als zelfs een Oosters vorst iets spreekt, een woord uit, staat dat woord gelijk met een bevel. Waar dus van de Heere God, de hoogste Majesteit, gezegd wordt, dat Hij woorden spreekt, daar heeft dit de betekenis, dat Hij beveelt te onderhouden, wat Hij laat afkondigen..

Het woord Emir komt ook van een werkwoord, dat in de eerste plaats zeggen betekent en in de tweede plaats bevelen. Als een Emir spreekt, beveelt hij. Ongetwijfeld sprak God deze woorden, voordat Mozes en Aäron nog tot de berg waren opgeklommen, voor de oren van geheel Israëel..

2. Ik ben de HEERE, uw God. 1) Ik, die alleen waarachtig ben, verheven boven alle verandering, in Mij alle leven en zaligheid omvattende (hoofdstuk 3:14) geef in het verbond, dat Ik thans met u, o Israëel, sluit, Mij zelf tot uw eigen God, met alles wat Ik ben en heb; Ik wil uw God, uw hoogste goed zijn. (Genesis 17:7). Dat doe Ik, die u uit Egypte, a) uit het diensthuis, waarin gij gevangen zat, uitgeleid heb, 2) die u tot een vrij, zelfstandig volk en wel tot Mijn volk gemaakt heb (Exodus. 19:4 vv.); daarom is het recht en billijk, dat gij Mij ook waarlijk tot uw God in het geloof aanneemt; en uit dankbaarheid voor deze u bewezen redding Mijn welgevallen doet.

a) Exodus. 13:3 Deuteronomium. 5:6 Psalm. 81:11

1) Zelfs de heidenen erkenden, dat de godsdienst de onontbeerlijk en enig houdbare grondslag van de zedelijkheid was (vrgl. Xenophon, memor IV: 4, 19; Cicero, de leg. ij: 7); daarom beginnen Zaleucus (wetgever van de Locriërs) en andere wetgevers uit de oudheid hun voorschriften met de eis, dat de leden van een staat voor alle dingen moesten geloven, dat er goden waren, en dat zij hen vreesden (Diod. Sic. XII:20). Dien ten gevolge heeft men in ons vers reeds een van de tien woorden gezien, die de Heere met eigen mond tot de gemeente van de kinderen van Israëel gesproken heeft. De in dit vers uitgesproken waarheid is de grondslag van alle geloof en leven in Israëel. Het vormt het inleidend woord, waarmee de Heere de gemoederen van het volk tot gehoorzaamheid aan Zijn wet wil buigen, en wordt vervolgens, deels volledig, deels verkort tot inscherping van andere wetten dikwijls genoeg herhaald (hoofdstuk 29:46 Leviticus. 19:36; 11:44; 18:2,4 vv.); in het bijzonder dient het hier tot voorbereiding van het eerstvolgend woord. Toch ware het verkeerd, dit reeds tot de tien woorden zelf te willen tellen; want dan verkregen wij slechts negen eigenlijke geboden, wat de geest van de Heilige Schrift weerspreekt. Deze heeft overal getallen van symbolische betekenis (zie Ge 35.26 zie Ge 46.27). Het getal tien betekent een geheel (Genesis 31:27 Exodus. 11:10), gelijk het dan ook werkelijk de rij van de grondgetallen sluit, en de natuurlijke vertegenwoordiger van het getallensysteem is. Wij houden daarom beslist vast, dat tien eigenlijke geboden moeten geteld worden, omdat daardoor de wet eerst een volledig geheel wordt, en verwerpen onder de bovengenoemde wijzen van telling de derde, welke naar

haar oorsprong meer aan de geest van tegenspraak, dan aan de kracht van de waarheid te danken is..

Door deze woorden bewerkt God een heilig ontzag voor Hem, voordat Hij de regel voorschrijft, om vroom en rechtvaardig te leven. Verder kondigt Hij zich niet slechts als Jehova en als de enige God aan, die uit kracht van de schepping de mensenkinderen aan zich verbonden houdt, welke Hij het bestaan heeft gegeven en wier leven Hij beschermt, ja, die van allen het leven is, maar Hij voegt er nog bij, dat Hij in het bijzonder de God van Israël is, omdat het de moeite waard was, dat het volk niet slechts voor de Majesteit van God een heilige vrees had, maar ook op liefelijke wijze werd aangetrokken, om de wet kostbaarder te achten dan goud en zilver en tegelijk zoeter dan honing (Psalm. 119:103). Want het was niet genoeg, dat de mens door een slaafse vrees werd gedwongen, om onder haar juk door te gaan, maar ook, dat zij door de liefelijkheid ervan aangetrokken, vrijwillig zich eronder stelde..

Begrijpt gij dat? De Heere, die de Hemel heeft tot Zijn troon is de God van mij, stofje op de aarde, van mij, de zondaar! En toch, het is zo. Loof Hem, mijn ziel. Zijn eigen mond heeft het verklaard. Kent gij een heerlijker lot? Zalig is het volk, welke van God de Heere is (Psalm. 33:12). Wat heet het een God te hebben? Een God heet datgene, waarvan men alle goeds verwacht, en waarbij men toevlucht heeft in alle noden, zodat "een God hebben" niets anders betekent, dan van harte op Hem vertrouwen, en in Hem geloven. Datgene, waaraan gij met geheel uw hart hangt en waarop gij u verlaat, dat is eigenlijk uw God..

2) Hij brengt die buitengewone weldaad, waarmee het volk verwaardigd was in herinnering, waarmee Hij tevens betuigd had, dat het niet vruchteloos geweest was, dat het door Hem was uitverkoren. Want de verlossing was een zeker pand van de aanneming, maar opdat Hij het volk des te beter aan zich verbond, herinnert hij tevens, hoedanig hun toestand was geweest. Want Egypte was als het ware een slavenhuis geweest, waaruit de Israëlieten bevrijd waren. Waarom zij nu niet meer hun eigen meester waren, omdat God hen zich had verworven. Dit nu heeft in eigenlijke zin op ons geen betrekking, maar met een heiliger band heeft Hij ons aan zich verbonden, door de hand van Zijn eniggeboren Zoon, welke Hij daarom heeft doen sterven en weer doen opstaan, opdat Hij over doden en levenden zou heersen (Rom.14:9) 14.9. Alzo is Hij niet slechts God van één volk, maar van alle volken, welke Hij tot Zijn Kerk, door de algemene aanneming heeft geroepen..

God vermeldt deze weldaad: 1e. Om het volk tot een dankbare gehoorzaamheid te verplichten; want wie was het schuldig meer te gehoorzamen dan God, die het uit zulk een zware dienstbaarheid had geleid. 2e. Om de Israëlieten tot het geloof aan te sporen; wie zou het beter vertrouwen, als die God, die de belofte, die Hij zo veel jaren tevoren aan Abraham gedaan, nu volbracht? 3e. Om Jakobs nakomelingen tot de godsvrucht op te leiden; wie zouden zij meer vrezen, als die God, die zich door wonderen zo krachtig bewees, waarvoor geheel Egypte sidderde. 4e. Omdat dat uitleiden een voorbeeld zou zijn voor de uitleiding uit het geestelijk Egypte.

Deze woorden behoren niet tot het eerste gebod, maar vormen een voorafsprak, waarmee de Heere én Zijn Soeverein recht te kennen geeft, én bedoelt het volk tot gehoorzaamheid te dwingen..

3. Gij nu zult, opdat ik inderdaad uw God zij, (vs.2), en u met niemand te delen heb, geen andere goden voor Mijn aangezicht 1) hebben, geen goden, die niet bestaan 1 Corinthiers. 8:4), dan in de verbeelding van dwazen (Hebr.3:12).

1) In het Hebreeuws Al panai. Onze Statenvertaling komt met de Latijnse vertaling overeen. "Voor mijn aangezicht," maar is minder juist. De eigenlijke betekenis is, boven mij. God verbiedt hiermee niet alleen alle afgodendienst en het vereren van afgoden, maar gebiedt tevens, Hem alleen te dienen en Hem volkomen, Hem als de gehele, de volstrekt enige God. Alle woorden zijn deels verboden, deels geboden. God rekent met de zonde, in het hart inwonende en daarom komt zijn gebod in de vorm van een verbod.

4. a) Gij zult 1) u ook van Mij, uw God, geen gesneden beeld in mensengedaante, noch enige gelijkenis maken, 2) noch enig teken, van andere schepselen genomen, noch van hetgeen boven in de hemel is, van sterren en vogels, noch van hetgeen onder op de aarde is, van vee, wormen, planten of stenen, noch van hetgeen in de wateren onder de aarde is, in de wateren, die lager dan de aarde zijn, van vissen of andere waterdieren.

a) Leviticus. 26:1 Psalm. 97:7

1) Nadat God in het eerste gebod hen onderwezen heeft wie de ware God was en bevelen, dat Hij alleen zou gediend worden, stelt hij nu zijn wettige eredienst vast..

2) Zo is, om een voorbeeld te geven, de loochening van de heilige Drie-eenheid beeldendienst: omdat men geen voorstelling van God wil, zoals de Bijbel ons die geeft, door te gewagen van de driemaal heilige God: Vader, Zoon en Heilige Geest. Men kan een dergelijke voorstelling niet met zijn verstand rijmen, men begrijpt dit niet, en daarom verwerpt men dit, ten wille van eigen geliefkoosde voorstelling van het verstand. Zo maakt men zich ook met Israël aan beeldendienst schuldig, indien men van de zijde van het gevoel zich slechts een God van louter goedheid en toegevendheid droomt, zonder om Zijn rein zedelijke eigenschappen van de heiligheid, rechtvaardigheid en strafeisende gerechtigheid te denken. Gelijk de afgoderij naast de ene ware God andere valse goden, die in werkelijkheid niet slechts in de verbeelding bestaan, verdicht; zo maakt de beeldendienst zich een voorstelling van de ene ware God, niet zoals Deze in zichzelf bestaat en zich in Zijn woord heeft geopenbaard, maar naar het beeld, waarin Hij voor de ziekelijke en overprikkelde verbeelding verrijst..

In verband met Deuteronomium. 4:15 vv. waar dit gebod nader wordt verklaard, blijkt duidelijk, dat hier van beelden en gelijkenissen gesproken wordt, als van symbolen van de levende God. In dit gebod prent God Israël scherp in, dat Hij niet onder een symbool wil gediend worden, dat men geen symbolisch teken van Hem mag maken, om hem daaronder te aanbidden. Een zuiver geestelijke verering ligt aan dit gebod ten grondslag. Daarom was het

voor Jerobeam zo'n verschrikkelijke zonde, dat Hij de zuivere en geestelijke dienst van God veranderde, door van Jehova een symbool, in de gedaante van een gouden kalf, te maken. Feitelijk veranderde Hij daarmee de belijdenis van de enige en waarachtige God, welke Hij zelf aan zijn volk had gegeven. Niet het maken van beelden op zichzelf wordt hier verboden, maar het maken van beelden als van symbolen van God..

5. Gij zult u voor die beelden en gelijkenissen niet buigen, noch hen dienen, 1) want ik, de HEERE, uw God, ben een naijverig God. 2) Met jaloezie waak Ik voor de Mij toekomende eer (Jesaja 42:8; 48:11). Ik die, wanneer Mij Mijn eer door gehele geslachten onttrokken wordt, de misdaad van de vaders bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde, 3) lid van hen, die Mij haten. Ik straf die geslachten met uitroeijing; zo Ik ook al in lankmoedigheid op boete en bekering wacht, langer dan tot in het derde en vierde lid duurt dielankmoedigheid niet. Ik zend u thans heen om de Amorieten, wier misdaad thans vol geworden is, (Genesis 15:16) te verdelgen. Weet daaruit, dat Ik een grimmig wreker ben tegenover Mijn vijanden.

1) Onder buigen wordt verstaan het aanbidden en aanroepen van God, onder de gedaante van een beeld en onder dienen, het brengen en vereren van en met offers..

2) Hiermee wil de Heere God zijn volk leren, dat Hij Zijn eer aan geen ander geeft, dat Hij Zijn eer niet deelt met een schepsel van eigen maaksel. Zijn dienst moet zuiver en volkomen zijn. Naijverig, hier in de zin van ijverzuchtig, jaloers. De uitdrukking is ontleend aan de jaloeziesheid van de man, die zijn vrouw teder liefheeft en niet dulden kan, dat zij zijn liefde niet volkomen beantwoordt of met een ander deelt..

Israël was de bruid van de Heere. Hij had zich Israël door het Verbond ondertrouwd. Nu kon en mocht de Heere ook niet dulden en toelaten, dat Israël met een andere man hoereerde, andere goden volgde. Zo opgevat, is deze uitdrukking dan ook uitvloeisel, zowel van Gods onkreukbare rechtvaardigheid en heiligheid, als van Zijn tedere liefde voor Zijn volk. De afgoderij droeg daarom dikwijls de naam van hoererij en overspel..

3) Geen afgodische familie in Israël bleef bestaan over het derde en vierde geslacht. De afgodische koningsfamilies in Israël, van Jerobeam, van Baësa, van Achab en van anderen, die in het derde en vierde geslacht verdelgd worden, moesten in hun ondergang, die onmiskenbaar door wonderen en leiding van de goddelijke voorzienigheid werd teweeg gebracht, de waarheid van Israëls godsdienst, de waarachtigheid van de Godsregering en de heerlijkheid van de wet als de wet van de onveranderlijke, levende God bewijzen. Hun verdelging was een nieuwe sanctie (plechtige bevestiging) van de wet, die zij verlaten en overtreden hadden.

Is hiermee niet de strijd Ezech.18:20: "de zoon zal niet dragen de ongerechtigheid van zijn vader?" Hier wordt het tegendeel niet geleerd. Ieder wordt voor zijn eigen zonden gestraft; maar ouders leiden door hun voorbeeld hun kinderen de zonden en de elende in. God heeft niet de zoon van Jerobeam, waarin iets goeds was gestraft, maar Jerobeam's huis, dat in zijn voetstappen wandelde..

Het dreigement in het tweede gebod moet niet onbepaald worden verstaan, alsof God altijd de kinderen zou willen plagen, om de zonden van de vaders, maar bij voorwaarde, indien zij volharden en voortgaan in hun zonden, wandelende in hun wegen en tredende in hun voetstappen. Hetzelfde antwoord wordt gegeven in het tweede gebod, dat God de zonde van de vaders niet bezoeken zal, uitgenomen alleen degenen, die Hem haten..

Tegen de straf aan degenen, die Hem haten, voltrokken tot in het derde en vierde geslacht, staat in vs.6 de barmhartigheid, betoond aan duizenden, degenen die Hem zouden liefhebben..

Volgens sommigen, slaat deze bedreiging niet alleen op de overtreding in het tweede gebod verbonden, maar ook op die, welke in het eerste veroordeeld wordt..

6. En, aan uzelf, nageslacht van Mijn knechten Abraham, Izak en Jakob kunt gij het opmerken: Ik doe barmhartigheid aan duizenden van hen, die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden. 1) Gij, die nu tot duizenden geworden zijt, beërf immers nu de gegeven beloften; aan u vergeld Ik, dat uw vaders Mij hebben liefgehad en gediend.

1) Hoe nauw dit gehele gedeelte, vs.3-6 samenhangt, blijkt uit deze vloek en deze zegen, die zeker zowel op het derde als op het vierde vers betrekking heeft. Wil men echter hier twee geboden onderscheiden, dan is in vs.3 de verering van heidense goden (als Baäl en Astarte), in vs.4 de beeldendienst verboden, waarbij men voorgaf de ware, enige God te dienen, maar dit onder beelden en gelijkenissen van de geschapen wereld deed, en daardoor de heerlijkheid van de onverderfelijke God in de gelijkenis van een beeld van een vergankelijk mens en van gevogelte, en van viervoetige en kruipende gedierten veranderde (Rom.1:23 vrgl. de kalveren van Aäron en van Jerobeam hoofdstuk 32:1-6; 1 Kon.12:25-29). Doch al is het dat hier twee vormen van afgoderij, Idolatrie (afgodenaanbidding) en Ikonolatrie (beeldendienst) genoemd worden, zo zijn beide toch slechts één zonde. In theorie (beschouwing) zijn zij uit elkaar te houden; maar de praktijk (uitoefening in het dagelijks leven) springt over de grenzen heen. Waar de afgoderij verschijnt, vormt zij zich als beeldendienst; de afgoderij is de abstracte (nog in de wil verborgen), de beeldendienst de concrete (in de werkelijkheid tevoorschijn tredende) zonde. Waarschijnlijker is de Augustijnse telling te verkiezen, volgens welke hier één gebod is. Deze is waarschijnlijk ook de oorspronkelijke bij de Joden geweest, en dus ouder dan die van Philo en die van Josephus; tenminste in de Hebreeuwse bijbel is het gedeelte, vs.2-6, als een bij elkaar behorend gedeelte door een samek (o) aangeduid; deze zinafdelingen in de Hebreeuwse tekst behoren ongetwijfeld tot een zeer hoge ouderdom, zijn wellicht van de schrijvers zelf afkomstig..

In de Lutherse catechismus worden de woorden van vs.4: "Gij zult u enz" weggelaten. Luther meende, dat crucifixen en afbeeldingen uit de heilige geschiedenis niet tegen de Heilige Schrift waren. Hij zegt (w.d. himm. proph.): "God wil hebben, dat men Zijn werk zal horen en lezen, in het bijzonder het lijden van Christus; zal ik dit echter horen of overdenken, zo is het mij onmogelijk, dat ik in mijn hart daarvan geen beelden maak; want of ik wil of niet, wanneer ik Christus hoor, zo heb ik in mijn hart het beeld van een man, die aan het kruis hangt. Is het nu geen zonde, maar goed, dat ik Christus' beeld in het hart heb, waarom zou het dan zonde zijn, wanneer ik het in het oog heb? daar toch het hart meer betekent dan de ogen."

Meer stemmen wij in met hetgeen onze Heidelbergse Catechismus vraag 98 leert. "Al veroordelen wij ook elk beeld en elke schilderij niet als herinnering aan het heilige; toch menen wij het: "principiis obsta" (sta de beginselen tegen) ook hier te moeten toepassen..

Al is ook de Roomse kerkleer uitgedrukt in de regels onder het Christus-beeld in de St. Jans kerk te 's Hertogenbosch: "Gedenk, o mens, wat gij hier ziet, is Christus beeld, maar Christus niet; daarom, aanbid geen hout of steen, maar Christus, uw God alleen." Wij weten, waartoe de leken van de kerk vervallen zijn, en hoe gemakkelijk ons hart van aanbidding in geest en waarheid afgeleid wordt..

Luther's catechismus stelt de bedreiging en belofte aan het slot van de geboden, omdat hij van mening is, dat deze bedreiging en belofte op alle geboden van toepassing is. Ons inziens slaat deze alleen op de eerste twee geboden, zoals ook de geschiedenis van Israëls volk aangeeft, en dan nog wel voornamelijk op het tweede gebod, zoals ook in de geschiedenis van Israëls koningen openbaar wordt. De historie heeft ook in deze de betekenis van dit gebod gestaafd en opgehelderd..

De belofte is veel sterker dan de bedreiging; de straf zal zijn in het derde en vierde lid, de zegen aan duizenden; de gevolgen van het werk van de satan, mogen niet zo ver reiken, als de gevolgen van de liefde van God. Ziet wat voor zegen een waar Christen heeft, die liefheeft en het waarachtige van zijn liefde in zijn wandel, in het onderhouden van Gods geboden. God zal zijn godsvrucht dienstbaar maken tot heil van anderen, en deze, tot God bekeerd, zullen wederom geestelijke kinderen verkrijgen, zodat die zegen zeer ver reikt. Men moet echter wel bedenken, dat die zegen alleen rust op een reine wandel, voortspruitende uit die liefde; wie Zijn geboden niet houdt, zal, evenmin als een rechtvaardige Lot, Sodoms bewoners tot bekering leiden, noch godvruchtige kinderen zien..

7. a) Gij zult de naam van de HEERE, uw God, in welke Hij Zijn onzichtbaar wezen, Zijn eeuwige kracht en Godheid u duidelijk geopenbaard heeft, niet ijdel gebruiken, 1) noch op nodeloze wijze, noch in de dienst van leugen en ongerechtigheid. Gij zult dus bij Zijn naam niet vloeken, onnodig zweren, liegen of bedriegen: want de HEERE zal niet onschuldig houden, wie Zijn naam ijdel gebruikt.

a) Leviticus. 19:12 Matth.5:33

1) Moge het ongelovig mensenhart niet veel hechten aan zonden van de tong en, wat onbedachtzaam of uit gewoonte geschiedt, als geen kwaad aanmerken, de Heere denkt also niet. Hij zal u rekenschap vragen van ieder ijdel woord (Matth.12:36), en het meest zal Hij Zijn toorn doen voelen aan hem, die Zijn heilige naam niet acht..

In het Hebreeuws, tot ijdelheid opnemen, d.i. niet doelloos en gedachtenloos uitspreken. Calvijn tekent hierbij aan: "De synekdoche is in dit gebod duidelijk waar te nemen. Want opdat God het heilig ontzag, dat men Zijn heilige naam verschuldigd is, bewerkte, verbiedt Hij die gedachteloos op te nemen, voornamelijk in eedzweringen. Waaruit men bij wijze van tegenstelling van dit gebod kan opmaken, dat alle eedzwering een getuigenis is van

vroomheid, waarin de majesteit van God zelf haar luister behoudt. Verder, het is zeker, niet slechts wanneer wij zweren, dat wij die naam heilig hebben te houden, maar zo dikwijls als van die naam sprake is. Alzo vrijwaart Hij door deze woorden Zijn heerlijkheid, zowel in zijn woord als in zijn daden, voor alle ijdele geringschatting. Dat het zweren bij de naam van God een bewijs, of een deel van zijn eredienst is, zullen wij later zien, en blijkt uit de woorden van Jesaja duidelijk (Jesaja 45:23). Want waar hij voorspelt, dat alle volken zich zullen aanmelden voor de zuivere Godsverering, zo zegt Hij: "Ik leef, zegt de Heere, Mij zal alle knie buigen en alle tong zal bij Mij zweren." Verder, indien het buigen van de knieën aanbidding aanduidt, heeft dat zweren, dat er onmiddellijk bijgevoegd wordt, dezelfde kracht, als zich voor God te verklaren." IJdel wordt de naam van God opgenomen, niet slechts, wanneer iemand deze misbruikt tot meened, maar ook, wanneer hij lichtvaardig en onachtzaam wordt gebruikt, om onbetekenende en nutteloze dingen te bevestigen..

Hoezeer de Heere toornst over het ijdel gebruik of misbruik van die enige, heilige Naam, en hoe de bijgevoegde drangreden in alle ernst opgevat en verklaard moet worden, blijkt wel uit het vervolg van de geschiedenis bij het verhaal van hetgeen met de lasteraar van de naam van de Heere is geschied (Leviticus. 24:16,17). Het Hebreeuwse woord, wat onze vertalers door "ijdel" weergegeven hebben, betekent eigenlijk in het oorspronkelijke "doelloos" (lasschaw), tevergeefs, zonder genoegzame reden of behoorlijke grond. Ook is er in het oorspronkelijke eigenlijk geen spraak van de naam te "gebruiken," maar wel van de "op te nemen," uit te spreken (nasah). Men mocht die ontzaglijke Naam, zo vol van majesteit en hoogheid, niet maar doelloos opnemen en gedachteloos uitspreken.

8. a) Gedenkt¹⁾ de Sabbat, dat gij die heiligt, die van de gewone werkdagen onderscheidt, gelijk Ik bij de gave van het Manna u reeds heb aangewezen.

a)Ezech.20:12

1) Doel van dit gebod is, dat de gelovigen zich oefenen in de dienst van God. Want wij weten, indien de mensen niet in het ijverig zorgdragen voor de godsdienst ondersteund en gesterkt worden, hoe makkelijk zij deze laten versloffen. En niet zonder oorzaak deelt God een opzettelijke plaats toe aan de Sabbat en aan de overige feestdagen..

Uit dit woord gedenken blijkt duidelijk, dat Israël niet onbekend was met de Sabbat. Echter bestond het gebod als zodanig, om die dag des Heeren te heiligen nog niet. Het gebod omvat de heiliging van de Sabbat, en stempelt de Sabbat tot dag des Heeren, terwijl de verplichting, om zes dagen te werken, er in onmiddellijk verband mee staat..

Als een rustdag en als een heilige dag moest de Sabbat beschouwd worden..

9. a) Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; getrouw zult gij al uw arbeid verrichten, opdat gij met een blijmoedig hart rust nemen kunt; volbrengt alles in die vorige dagen, opdat gij op de zevende dag niet hoeft te werken.

a)Exodus. 23:12; 34:21 Luk.13:14

10. Maar de zevende dag is de Sabbat, de rust-, de feesttijd van de HEERE, uw God; dan zult gij geen werk doen, 1) noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw last- of trek-vee, noch uw vreemdeling, die in uw dienst is, noch de om loon werkende buitenlander, die in uw poorten is, 2) die zich een tijdlang onder u ophoudt.

1) Het werk, dat hier verboden wordt, is het werk van de beroeping, gemeenlijk dienstwerk genaamd, hetzij van ambacht, van ploegen, zaaien, oogsten, van nering, kopen en verkopen, en alles, waarmee de mens zijn kost wint. Hieronder wordt niet begrepen: a. Het werk van de godsdienst, het prediken van de predikanten tot zwetens toe, en al wat in de godsdienst geschiedt. De priesters doodden de beesten op de Sabbat, nochtans zondigden zij niet. b. Ook wordt hier niet onder begrepen, de werken van absolute noodzakelijkheid, waarvan de noodzaak veroorzaakt wordt door een onverwacht voorval op de Sabbat, hetzij dat er brand komt, een mens in het water valt, of dergelijke. c. Ook worden hier niet onder begrepen, de werken van barmhartigheid..

"Die in uw poorten is," wil niet zeggen, die binnen de poort van uw huis is, maar die binnen de poorten van uw steden zich bevindt. Het woord in de grondtekst, geeft nimmer aan een deur in het huis, maar altijd de poorten van de stad..

11. Want a) in zes dagen heeft de HEERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte op de zevende dag; 1) daarom zegende de HEERE de Sabbat, legde Hij ook voor Zijn schepselen de zegen van verkwikking, van vrede en vreugde op deze dag, en heiligde Hij deze, verhief die boven het gewone en dagelijkse tot een dag de Heere gewijd.

a) Genesis 2:2

1) Wanneer in het Nieuwe Testament de Zondag in de plaats van de Sabbat getreden is, dan heeft dit zijn rechtvaardiging daarin, dat de opwekking van Christus uit het graf een nog grotere daad van God is dan de schepping van de wereld, en de uitstorting van de Heilige Geest, een nog heerlijker openbaring, dan die op de Sinai. Daarbij bestaat een grootse door de Heere zelf van het begin af aangevangen parallel tussen die eerste en deze nieuwe schepping, die met goddelijke kracht van de viering van de oorspronkelijke rustdag tot die van het nieuwtestamentische voortgezet is. Op een Vrijdag heeft God de mens geschapen; op een Vrijdag stierf de Godmens aan het kruis, om hem te verlossen. Op de avond van een Vrijdag heette het: "Alzo zijn volbracht de hemel en de aarde en al hun leger" en op de avond van een Vrijdag klonk het goddelijk woord van de verlossing: "Het is volbracht." Op de Sabbat daarop keerde God de Schepper in Zijn eeuwige rust terug, en wederom op een Sabbat lag God, de Verlosser, in de rust van het graf. Uit deze trad Hij vervolgens op de Zondagmorgen vroeg in heerlijkheid tevoorschijn, als het beeld van een nieuwe mensheid, en de aanvang van een nieuwe verheerlijkte wereld. Voor de nieuwe schepping, wier eerstgeborene de opgestane is, en wier einddoel de nieuwe hemel en de nieuwe aarde zijn, moet de oude wijken (2 Petr.3:10 vv.); tot voorbeeld en onderpand daarvan is reeds nu voor de eerste dag van de nieuwe schepping, de laatste dag de oude, voor de Zondag de Sabbat geweken..

Het Evangelie keert de orde van de wet om. Bij Mozes is het: "Doet dit en gij zult leven;" bij Christus: "Leeft en gij zult doen;" bij Mozes: "Werkt en daarna (de zevende dag) zult gij rusten;" bij Christus: "Rust in God (de eerste dag) en gij zult Godverheerlijkend werken." Dßßr is het de dienst, die moe maakt en rust noodzakelijk maakt; hier is de kracht des Heeren, die tot opgewekt werk geschikt maakt..

Uit deze plaats mag de waarschijnlijke gissing gemaakt worden, dat de heiliging van de Sabbat er vroeger wettelijk was. En zeker, omdat Mozes vroeger verhaald heeft, dat verboden was, op de zevende dag het Manna te verzamelen, schijnt genomen uit een ontvangen aanwijzing en gebruik. En daar God aan de heiligen de wijze van offeren heeft overgeleverd, is het niet geloofwaardig, dat de bewaring van de Sabbat zou weggelaten zijn. Maar om de verdorvenheid van het menselijk verstand, dat bij de heidense volken geheel was uitgeblust, bij het nageslacht van Abraham bijna was afgesleten, heeft God het door Zijn wet vernieuwd, opdat de Sabbat met heilige en ongebroken zorgvuldigheid zou worden onderhouden..

Het rusten op en het heiligen van de Sabbat door de mens heeft zijn grond in het rusten van God op de zevende dag. Hierdoor ontvangt de instelling van de Sabbat haar zedelijke en geestelijke betekenis. Met dit gebod sluit de eerste tafel. In het eerste gebod worden wij bevolen, God alleen te dienen; het tweede gebod beveelt God op geestelijke wijze te eren. Het derde gebod bedoelt, het heilig houden van de naam des Heeren, en in het vierde gebod wordt geboden, de wijze, waarop en hoe God in het bijzonder wil vereerd worden, op welke dag. Er zijn er, die ook het vijfde gebod er nog bijvoegen. O.i. ten onrechte. In het vijfde gebod treedt toch de liefde jegens de naaste op de voorgrond, jegens hen, die ons het leven schonken. (Zie Ex 20.17).

12. a) Eert uw vader en uw moeder, 1) die door Mij boven u gesteld zijn, en aan wie gij het leven, de opvoeding en zoveel zegeningen te danken hebt; gij zult hen in uw woorden en daden op een aan hun waarde overeenkomstige wijze bejegenen en u aan hun wil en hun gebod in gehoorzaamheid en liefde onderwerpen. Doet dit, opdat uw dagen, o, Israël, wanneer gij zulk een volk zijt, waarbij vroomheid heerst, verlengd worden, vele worden in het land, dat u de HEERE, uw God, geeft. Doet dit, opdat het land Kanaän van geslacht tot geslacht uw erfenis blijft, en Ik geen straffen en plagen behoef uit te zenden, die er velen in hun jeugd doen sterven (Deuteronomium. 5:16 Ex.23:25 vv. 23.25).

a)Matth.15:4 Efez.6:2

1) De stand van vader en moeder heeft God in het bijzonder verheven boven alle andere standen, die onder Hem zijn, zodat hij niet slechts gebiedt, hen lief te hebben, maar ook hen te eren. Jegens broeders, zusters en de naasten beveelt God in het algemeen niets hogers, dan hen lief te hebben, alzo onderscheidt de Heere boven alle andere personen op aarde vader en moeder, en zet Hij hen naast zich. Want het is veel hoger te eren, dan lief te hebben, daar dit niet alleen de liefde, maar ook de gehoorzaamheid, de ootmoed en de vrees in zich sluit, als voor een daar verborgen Majesteit..

Onder vader en moeder zijn echter niet alleen te verstaan degenen, die ons lichamelijk voortgebracht en opgevoed hebben (vaders 2 Koningen. 5:13) maar ook degenen, die ons tot Christus hebben geleid, die ons geestelijk leven hebben verzorgd en bevorderd, profeten en leraren, aan welke deels de vadersnaam (2 Koningen. 2:12; 13:14; 1 Kor.4:15) deels het vaderschap toegeschreven wordt, terwijl hun leerlingen zonen en dochters genoemd worden (Psalm. 34:12; 45:11 Spreuken. 1:3; 10:15 vv.). Wij hebben daaronder ook te verstaan de beschermers van ons lichamelijk en geestelijk leven, de door God over ons gestelde overheid, die met recht de vader- en moedersnaam voeren kan (Genesis 41:43; 45:8 Richteren. 5:7), omdat de stand van de overheid zich ontwikkeld heeft uit het vader- en kindschap, en uit de eerbied van de kinderen jegens de ouders voortdurend zijn zedelijke vastheid verkrijgt, waarvan het welzijn en het geluk van de volken afhangt..

Het vierde gebod legt in de eis, om de ouders te eren, de grondslag voor de heiliging van het gehele maatschappelijke leven, daar het een goddelijk gezag leert kennen.

Wanneer nu overal het staatkundig bestaan van een volk voornamelijk afhangt van de ondergeschiktheid van de onderdanen onder de overheid, van de tucht, orde en eenheid, zo is dit in het bijzonder voor Israël waar, daar het slechts zó lang het land zou bezitten, als die door de ouders op de kinderen voorgeplante opvoeding duren zou. (Mal.4:6).

Indien er één gebod is, dat ons wijst op de goddelijke oorsprong van de wet, dan is het wel het vijfde gebod, waarin niet alleen bevolen wordt de vader, maar ook de moeder te eren. Immers in het Oosten, was de vrouw, de moeder, weinig in tel. Had het kind als het ware een slaafse vrees voor de vader, niet zelden was zijn moeder een voorwerp van minachting bij hem. Was dus de wet een product van de menselijke geest uit die dagen, dan ware ongetwijfeld de bijvoeging, en de moeder, weggelaten. God echter eist zowel liefde en heilige vrees voor de moeder als voor de vader. -Het woord "eren" betekent, zoals Calvijn terecht aanmerkt, niets anders, dan God en de mens, die in ambten staan, de rechte eer te geven. Bij het lange leven zijn in Deuteronomium. 5:16 ook nog de woorden "en opdat het u welga" bijgevoegd..

13. a) Gij zult niet doodslaan, 1) noch u zelf, noch een ander; gij zult ook een mensenleven niet moedwillig in gevaar brengen. (Leviticus. 19:14 Deuteronomium. 22:8)

a)Matth.5:21

1) Eigenlijk gij zult niet moorden, in de zin van, met voorbedachte rade een doodslag doen. Niet alleen de volbrachte daad wordt hier verboden, maar alles, wat tot doden aanleiding kan geven, zoals de Heidelbergse Catechismus terecht opmerkt..

14. a) Gij zult niet echtbreken; 1) zowel het huwelijk van u zelf als dat van een ander zal u heilig zijn. (Leviticus. 19:14 Deuteronomium. 22:8)

a)Matth.5:27

1) Wel te onderscheiden van hoererij. Hier wordt bedoeld de geslachtsomgang tussen een wettig getrouwd man met een vrouw, of die van een wettig getrouwde vrouw met een man. Evenwel, ook alle zonde, die met deze in verband staat, is hieronder begrepen. Duidelijk straalt hierin door, dat de Heere wil, dat het huwelijk heilig wordt gehouden..

15. Gij zult niet stelen; gij zult het eigendom van uw naaste noch met list aantasten, noch uit moedwil of onverschilligheid uw medemens schade berokkenen. (Deuteronomium. 22:1-4).

Ook hier weer alles wat met diefstal in verband staat..

16. Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste

1) noch voor het gericht door een valse aanklacht of een leugenachtig getuigenis, noch in het dagelijks leven door lastering, hem zijn goede naam ontstelen.

1) Letterlijk: Gij zult niet antwoorden ten opzichte van uw naaste, als een valse getuige. Iedere onware en leugenachtige getuige wordt hier verboden, wat het leven, of de naam, of het goed van de naaste in gevaar kan brengen..

17. a) Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat van uw naasten is, 1) om het hem op enige wijze te ontnemen.

a) Rom.7:7

1) In bewonderenswaardige orde en trapsgewijze voortgang, wordt het ene gebod aan het andere gehecht. Allereerst neemt de Heere aan de naaste zijn lichaam en zijn leven in bescherming (vs.13), daarna zijn tweede persoon, die tot één lichaam en één leven met hem verbonden is (vs.14); vervolgens hetgeen hij voor het leven van zich en de zijnen nodig heeft, zijn have en zijn goed (vs.15). Aan deze drie verboden, om de naaste op enige wijze door de daad schade aan te doen, wordt het verbod gevoegd van alle schade door het woord (vs.16), en verder het verbod van alle schade door gedachten (vs.17). Nu is de vraag, of wij de inhoud van vs. 17 slechts voor één gebod rekenen, of in twee geboden verdelen moeten. Ware het eerste onveranderlijk nodig-en de meeste uitleggers staan met grote beslistheid daarop-zo bleven ons, volgens hetgeen wij vs.6 opgemerkt hebben, slechts 9 geboden over, en wij moesten tot de, bij vs.2 verworpen wijze van tellen teruggaan. Dat het intussen van grote betekenis is, wanneer de Heere na het verbod: "Gij zult niet begeren uws naasten huis," niet zonder meer voortgaat; "noch zijn vrouw, noch zijn dienstknecht enz."; maar opnieuw aanheft: "Gij zult niet begeren uws naasten vrouw enz." duidt reeds de Hebreeuwse codex (evenals bij vs.2-6) door een samek aan, beide zinnen werden dus reeds in de vroegste tijden bij het openlijk voorlezen van de Heilige Schrift van elkaar gehouden. Dat nu echter de betekenis van dit dubbel verbod omtrent het begeren niet in de voorwerpen van de boze begeerte, maar in het begeren zelf ligt, bewijst de wijze, waarop het verbod in Deuteronomium. 5:21 herhaald wordt; daar zijn namelijk de voorwerpen van de begeerte omgekeerd; eerst wordt de vrouw, daarna het huis met het daarbij behorende genoemd; daarenboven is het begeren door twee verschillende woorden uitgedrukt, die bepaald van

elkaar onderscheiden zijn. De eerste uitdrukking, die wij beide malen in de voor ons liggende plaats vinden, wordt gebruikt van een begeren, dat door een uitwendige schoonheid wordt opgewekt (Jozua 7:21); terwijl de tweede uitdrukking meer op dat begeren ziet, dat van de begerenden zelf uitgaat, dat zijn oorzaak heeft in de neigingen en behoeften van de begerenden zelf (Spreuken. 21:10). Alzo is op onze plaats aangewezen, dat de boze lust van tweevoudige daar is; in Deuteronomium. 5:21 wordt nader die lust, dus een andere dan in de aanvang van het vers bedoeld is, verstaan, dit wijst Paulus (Rom.7:7) aan; want de werkelijke begeerte erkent de mens ook wel zonder de wet, maar eerst het tweede: "Gij zult niet begeren," heeft de apostel met de bedorven grond van zijn inwendige mens, met de erfzonde bekend gemaakt. En ook Rom.13:9 geeft het bijgevoegde: "en zo er enig ander gebod is," te denken, dat achter het: "Gij zult niet begeren," nog een ander verbod ligt, namelijk het: "Gij zult niet begeren," in de tweede door ons genoemde betekenis. Na deze opmerkingen is het niet moeilijk in te zien, waarom in Ex.20:17 de voorwerpen van het begeren zo afgebeeld zijn, dat eerst het huis, daarna vrouw, dienstbaren, vee enz. genoemd worden. In Deuteronomium. 5:21 daarentegen zo, dat bij het eerste verbod de vrouw, bij het tweede huis, akker enz. genoemd worden. Daar op onze plaats slechts middellijk tussen het zich laten lusten en begeren scheiding gemaakt is, zo zijn de voorwerpen meer naar de wetten van de logica tussen de beide verboden verdeeld. Vooraan staat het huis, waaronder de gehele bezitting begrepen is; deze wordt hier volgens haar afzonderlijke bestanddelen aangegeven, vrouw, dienstbaren enz. Nadat echter in Deuteronomium. 5:21 eenmaal het onderscheid tussen het tweeërlei begeren gemaakt is, en het eerste opgevat moet worden in de bijzondere zin: "Laat niet door hetgeen buiten u is uw boze lusten opgewekt worden," zo was voor dit verbod de vrouw van de naaste (Spreuken. 6:25) het eigenaardigste, terwijl het huis enz. beter bij het tweede verbod pastte: "Begeer niet van uzelf, wat van uw naasten is." Over de verdeling van de 10 geboden in twee tafels, zie Ex 31.18

Dit verbod moest iedere Israëliet wel de bede op de lippen leggen: "Scheep mij een rein hart" (Psalm. 51:12). Wanneer wij in het licht van deze wet ons zelf beschouwen, en haar als een spiegel gebruiken; leidt zij ons tot de erkenning van de diep bedorven toestand van ons hart, dat zondig is in zijn wezen en zondig in zijn werkingen. Zo komen wij door zelfbeproeving tot zelfkennis. Dit alleen is niet genoeg, er moeten ook zodanige vruchten volgen zoals in Jesaja. 1:16 genoemd worden. De wet moet aandrijven tot zelfbeheersing. Op tweeërlei wijze valt de zonde ons aan. Zij komt of in boze begeerten uit het hart op, en vertoont zich naar buiten in de daad, of wij zien haar buiten ons, terwijl zij door verleiding in ons hart wil insluipen. In beide gevallen is de verzoeking sterk, want de zonde maakt van alles gebruik om haar doel te bereiken. Maar nu komt de wet, die zich reeds in het geweten deed horen, en spreekt gebiedend: "Gij zult niet; uw Heer, die alles ziet, alles zoekt, van wie gij in alles afhankelijk zijt, verbiedt het." Laat die wet een grendel zijn voor uw hart, die aan de zonde het uitkomen en het ingaan belet. Gelijk een dienaar dus zijn heer ontziet en vreest voor de overtreding van zijn instellingen, leert ons ook de wet als dienaren van de Heere te gehoorzamen. Ieder is zondaar, en het gevolg van de zonde is de vloek. Hoe zullen wij dan zalig worden? Christus heeft ons verlost van de vloek van de wet. Om dit middel te bezitten, moeten wij ons zelf verloochen. Wie tot Christus komt, belijdt daardoor, dat hij tegenover de wet was: onwillig, onwaardig en onmachtig. Onwillig, want nu pas dwingt hem de liefde van Christus tot een oprecht streven, om die wet te vervullen, terwijl zijn bedorven hart

vroeger alle vermaningen met een: "Ik wil niet," beantwoordde. Onwaardig, want alle geboden van zijn God heeft hij overtreden, en zoekt vergeving. Onmachtig, want door in Christus kracht te verlangen tot volbrenging van de wet, bekent hij van zichzelf deze niet te bezitten. Ja hij doet afstand van de gehele voorgaande levensontwikkeling, van zichzelf, om als een nieuw mens, door het geloof met Christus verenigd, een nieuw leven van gehoorzaamheid aan te vangen. Zo moet dus deze wet voor ieder mens, gelijk vroeger voor de mensheid, een tuchtmeester tot Christus zijn, en door kennis van zonde, tot kennis van zaligheid, door zelfkennis tot Godskennis leiden. Zij leert ons als een last beschouwen, wat wij aan het kruis moeten afwerpen en niet dan door haar dienstbaarheid komt men tot de vrijheid van de heerlijkheid van Gods kinderen..

Sinai! Wat zijt gij geweest en wat zijt gij nog voor de wijsgeer, die geen hogere waarheid kende, dan de waarheid die uit de mensen is, in u niets dan een eerwaardig gedenkteken van de oudheid wil zien? Voor hem, Sinai! waart gij- te weinig. Want gij zijt meer dan zo'n gedenkteken. Ook het oog van de blindste van de ongelovigen, aanschouwt op aarde een volk, even wonderbaar is hetgeen het is als in hetgeen het niet is; even wonderbaar in zijn vroegere opkomst en bloei, als in zijn tegenwoordige vernedering en val; even wonderbaar in de hardnekkigheid van de tegen hem gevoerde strijd van vervolging en moord, als in de hardnekkige tegenstand, die het daaraan biedt; reeds sinds achttien eeuwen als volk bijna stervende, en toch altijd onsterfelijk; onder alle volken verspreid en toch van alle volken onderscheiden; op alle volken invloed uitoefende, ja enigszins over hen heersende naar de geest, door zijn geschiedenis, wetten en zeden, maar wederkerig de invloed van geen van deze volken ondergaande, en ofschoon doe allen naar het lichaam, door geen van hen naar de geest beheerst; met één woord: onveranderlijk onder alle veranderingen, en evenals zijn rivier de Jordaan, de meiren, die het op zijn weg ontmoet doorgaande, zonder zijn loop te veranderen, of zich met hun water te vermengen! Het volk van alle volken, die bestaan, het grootste in zijn verleden, het armste en ellendigste in zijn heden, het heerlijkste in zijn verwachting en toekomst! Vanwaar dit volk? Wat is de wonderbare keten, die het tezamen hecht, en als door een elektrische stroom aan allen, die ertoe behoren, dezelfde beweging meedeelt? En wat is het brandpunt, vanwaar die stroom is uitgegaan? Gij zijt het, o Sinai! De wet, op uw top gegeven, heeft Israël als volk geschapen, doet Israël als volk leven, zal Israël als volk doen voortduren, totdat het geheel zal zijn vervuld. Solon! Lycurgus! Numa Pompilius! Waar zijn uw wetten? Waar de volken door uw wetten gevormd? Eeuwig Rome! Waar zijt gij? -Geen antwoord! Hef dan vrij het hoofd omhoog, o Sinai! gij, verkondiger van de wet van Jehovah aan het volk van God! Verkondiger van die wet aan alle volken van de wereld! En wat is uw heerlijkheid bij hetgeen gij eenmaal wezen zult? Ja, ook als verkondiger van des Heeren wet, hebt gij nog uw hoogste luister niet bereikt. Uw wet, gelijk zij thans het onbereikbaar toonbeeld is van alle wetgeving, zal eens de moeder van alle wetten zijn! "De wet zal eens in volle kracht uit Sion uitgaan en des het Heeren woord uit Jeruzalem." En niet alleen Griekenland en Rome, maar al de volken zullen tot u komen, om van u de rechten en getuigenissen des Heeren te leren, en in het licht van uw geboden te wandelen!.

Sinai! Wat zijt gij geweest en wat zijt gij nog voor de heilbegerige zondaar, die tot u kwam, om van u woorden van eeuwige leven te horen? Sinai! Voor hem waart gij-te veel! Niet dat wij u ervan beschuldigen. Gij toch kunt geen antwoord geven, dan op vragen, die tot uw

rechtsgebied behoren. Gij staat daar als een rechter; weegschaal en zwaard zijn in uw hand; voor u ligt het hemelse wetboek van God; gij kunt niets anders doen, dan naar de inhoud van dat wetboek rechtspreken, en dan is uw antwoord aan allen: "Gij zijt aan de dood schuldig; want allen hebben gezondigd! Misschien bestaat elders een hoger gericht, waar uw gevonniste genade wordt verleend; zelfs schijnt gij met de vinger (in de offers) daarheen te wijzen; maar gij zelf bezit dat recht van genade niet. Gij hebt slechts één woord: "Betaal wat gij schuldig zijt!" Maar daarom: dubbel ongelukkig het Israël van onze dagen, dubbel ongelukkig ieder mens, die uw aanspraken tot zó verre misduidt, dat hij meent in u, in plaats van een ongenadige rechter, een genadevolle vriend, redder en verlosser te aanschouwen, die in moedwillige onkunde van de algemene, zowel als van zijn eigen val, zich voordoet, alsof uw zwaard hem niet trof: ja, alsof hij in uw weegschaal gewogen, niet te licht zou worden bevonden! De ongelukkige! hoe vreselijk zal hij eens ontwaken, als gij nogmaals uw stem tegen hem verheffen zult, en daar, waar geen zelfbedrog meer mogelijk, en tegelijk de weg van herstel afgesneden is, tegen hem de dood zult eisen, die hij gehoopt had juist door u te zullen ongaan. Nee, Sinai! Aan die verblinding hebt gij geen schuld! Gij predikt luid genoeg: "Vervloekt is een ieder, die niet blijft in de woorden van deze wet, om die te doen." Daarom zijt gij ook voor duizenden en tienduizenden als een andere Mozes geweest, die op een andere Aäron wijst: "Zie, het Lam van God, dat de zonde van de wereld draagt!" Daarom zegenen duizenden en tienduizenden de donderen en bliksemen, die van u zijn uitgegaan, en hebben uw rotsen genoemd: "Geboorteplaats van het leven, dat niet sterft in eeuwigheid."

In het vijfde gebod wordt beschermd degene, die ons het leven, naast God, gaf; in het zesde, ons eigen leven; in het zevende de echtvriend of vriendin; in het achtste, het eigendom; in het negende, de goede naam; terwijl in het tiende, de wortel van alle zonden wordt aangetast..

18. En al het volk zag 1) en hoorde de donderen, en de bliksemen, die een poos gezwezen hadden, maar, nadat de Heere de tien woorden gesproken had, zich in veel sterkere mate verheven, en het hoorde het geluid van de bazuin, en zag de rokende berg; toen het volk dit zag, weken 2) zij af van hun plaats, getroffen door de schrik van de goddelijke Majesteit, en stonden veraf. 3)

1)"Zag," in de zin van, nam waar. In die betekenis komt het meermalen in de Heilige Schrift voor. Het volk nam waar, wat voor ogen was, en wat het met het oor opving. De engelenwereld, die ook gewis de berg omringde, zag Israël niet, evenmin als later Eliza's knecht de vurige wagen en paarden, welke Dothan omringde zag, dan nadat God hem de ogen had geopend. Dat ook engelen zich erbij bevonden, leert zowel Stéfanus als de Apostel Paulus (zie Ac 7.38) (Galaten. 3:19)

2) Hij wijst het doel aan, waarom die tekenen tot het inboezemen van vrees zichtbaar werden, opdat nl. God hen daarmee tot gehoorzaamheid zou dringen. Zij werden dus verschrikt, niet om als verpletterd te sterven, maar slechts om in deemoedigheid zich aan God te onderwerpen. En dit geschiedde door een bijzonder gunstbewijs, dat de Majesteit van God, waarvoor aarde en hemel sidderden, Zijn kinderen niet ontzielde, maar hen slechts beproefde (non exanimet sed tantum examinet)

3) Van die rechterstoel gaan donderslagen uit, die: "wee! wee!" en bliksemen, die: "dood en verderf!" roepen. Zo moet die wet dienen, om het ingeslapen geweten weer wakker te roepen, en met zich tegen de mens te doen getuigen: "Allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid van God." Zo moet die pool van de zedelijke wereld, die wij zonde noemen, en die de zondaar zelf een onbekend gewest geworden was, door de wet weer aan het licht worden gebracht, opdat de tegenpool die wij genade noemen zich mede openbaren kan! Zo moet de wet zelf als een andere Johannes de boetgezent met het haar kleed op de schouder, het "wee" in de mond en de bijl in de hand voor het aangezicht des Heeren heengaan, om Hem een effen pad te bereiden. Zij moet de hoofden buigen, de harten verbreken, de geesten verbrijzelen, de gehele mens ter aarde en op de knieën werpen. Zij moet in haar vervloekingen de zondaar de vloek, in haar doodvonnissen hem de toekomstige straf van de zonde verkondigen. Zij moet in zijn boezem een vuur werpen, dat hem doet uitroepen: "Wie kan wonen bij een eeuwige gloed? Zij moet op zijn schouders een juk en een last leggen, die hem moe van zonde maakt en hem doet uitroepen: "Hoelang nog, Heer, hoe lang nog?".

In het Hebreeuws Jan'oe, hier vertaald door weken zij af. Dit moet dan opgevat worden, ten opzichte van de geest. Beter is de vertaling: werden beroerd of bevende. Een schrik voer hen door de leden bij het waarnemen van de geduchte tekenen van Gods Majesteit. Ten gevolge van die schrik durfden zij niet de berg bestijgen, maar bleven veraf staan..

19. a) En zij zeiden door hun oudsten en oversten (Deuteronomium. 5:23 vv.), die zij gezonden hadden, tot Mozes: Spreek gij met ons, in de plaats van God, en wij zullen horen alles, wat Hij ons door uw mond beveelt; endat God met ons niet langer onmiddellijk spreke, opdat wij niet sterven, 1) als onmachtige, zondige mensenkinderen, die de aanblik van de goddelijke heerlijkheid niet kunnen verdragen (Genesis 16:13 vv. Exodus. 33:20).

a)Hebr.12:19

1) Hiermee heeft Israël ook van zijn zijde Mozes tot een middelaar gesteld, en hem de volmacht gegeven, om in zijn plaats met de Heere te handelen. Van de zijde van God was hij reeds daartoe verordend, als hij op de berg geroepen, en dan weer tot het volk gezonden werd (Ex.19:20-25). Tot zijn roeping als middelaar behoorde echter ook, dat Israël hem uitdrukkelijk een last gaf; want een middelaar is geen middelaar van een (Galaten. 3:20), kan nooit tot een partij, maar moet altijd tot beide delen behoren, tussen welke hij als middelaar zal optreden..

Dus ziet men, 1e. dat, wanneer de zondaar Gods stem in de wet gewaar wordt, als tot zijn geweten sprekende, het als dan voor hem ondraaglijk wordt, die aan te horen. 2e. Dat door het spreken van de wet geleerd wordt, de onvermijdelijke noodzakelijkheid van een middelaar tussen God en de zondaar, gelijk het dan ook de Heere door Zijn oneindige goedheid behaagde, de volken op dit hun zeggen, de belofte te doen van de verwekking van Christus (Deuteronomium. 18:15-18). Dus is de wet een tuchtmeester, om de mens tot Christus te brengen, de ware Middelaar van de verzoening. (Galaten. 3:24 Hebr.12:24)

Hoewel Israël had ondervonden, dat het kon blijven leven al sprak ook de Heere met hen, toch is het zo beangst geworden, dat het bevreesd is te sterven, indien de Heere langer met hen spreekt. De Apostel zegt (Hebr.12:9): "Zij baden, dat tot hun het woord niet meer zou gedaan worden."

20. En Mozes zei tot het volk, om de valse vrees voor God weg te nemen, en hen tot de heilige vrees, welke die ontzettende tekenen in hen werken moesten, te leiden, en hij sprak: Vreest niet, want God is daarom op zo heerlijke wijze op de berg neer gekomen, opdat Hij u verzocht, 1) en opdat, nadat hij haar gezien, en een diepe indruk ontvangen hebt, Zijn vrees voor uw aangezicht zou zijn, dat gij niet tegen Zijn geboden handelt en zondigt (Spreuken. 16:6 Psalm. 111:10).

1) De wet dreigde Israël de dood; de haar vergezellende tekenen schenen die reeds nabij te brengen. Ook aldus was en is er door de wet de kennis van de zonde, en wordt aldus het zondig hart aan zichzelf ontdekt. Ziedaar wat dit "verzoeken" aanduidt: het hart wordt gedwongen als met een schok tot zichzelf in te keren, aan tegelijk eigen bestaan aan de heilige eis van Gods wet, aan de strenge uitspraak van Zijn recht te toetsen. Dan spreekt het geweten zich uit in die dodelijke vrees, die nu bij Israël werd waargenomen. Om deze als getuigenis tegen het volk van God op te wekken, was de wet gekomen, en dit, als een getuigenis van en voor God..

21. a) En het volk, stond veraf; 1) het werd weer naar het leger teruggeleid (Deuteronomium. 5:30); want God keurde het woord van Israël (vs.20) goed en verklaarde het voor recht en goed (Deuteronomium. 5:28 vv.) daar onder het Oude Testament werkelijk nog geen onmiddellijk naderen tot Hem, geen algemeen priesterdom mogelijk was, maar een bemiddeling tussen Hem en het niet ontzondigde mensengeslacht noodzakelijk was. Alzo ging het volk niet zelf op de berg, maar Mozes, door de Heere opnieuw geroepen (hoofdstuk 19:20) naderde tot de donkerheid van de wolk, die zich op de top van de berg gelegd had, alwaar God was, 2)om die wetten aan Zijn dienstknecht te geven, die op de grondwet van de tien woorden gebouwd, hem tot mededeling aan het volk moesten gegeven worden.

a)Hebr.12:18

1) Het veraf staan, of liever standhouden van het volk staat hier tegenover het naderen van Mozes tot de donkerheid, alwaar God was. Het volk ging niet meer achterwaarts, maar bleef veraf staan, het bleef in de tenten, naar Deuteronomium. 5:30, als begreep het, dat de nadering tot God enkel en alleen door de Middelaar kon plaats hebben. Een heilige en betamelijke vrees voor Gods geduchte Majesteit vervulde het..

2) De wet van de tien woorden is gegeven. In haar is de gehele wet als in haar kern en kiem bevat. Zij is de grondwet; de grond, waarop alle andere wetten en geboden berusten, de wortel, waaruit zij voortkomen, de bron, waaruit zij vloeien. En toch hiermee vergenoegt zich de nederbuigende liefde van God niet. Niet alleen de grondwet, ook de geheel daarop te gronden wetgeving van Israël, wil hij zelf door Mozes aan Israël medelen. Dezelfde hand, die de hoeksteen gelegd heeft, verwaardigt zich daarop ook het overige gebouw op te trekken.

Mozes hoort nogmaals de roepstem van de Heere. Hij klimt nogmaals op. En in de verborgenheid van de wolk is hij met de engel, die met hem spreekt, en ontvangt hij de levende woorden, om die te geven. (Hand.7:38).

Dit opgaan van Mozes op de berg was ware, eenvoudige geloofsgehoorzaamheid. Op een rokende berg gaan, in wolken gaan, waaruit kort tevoren een vuur uitgeflikkerd had, in het donkere gaan, waarin de Heilige God was, vorderde een groot geloof, en niets dan de eenvoudige gehoorzaamheid aan het bevel van God kon Mozes daartoe bewegen. Maar wat willen we zeggen? Wie van ons zal op de heilige berg gaan, wie zal blijven op Zijn heilige plaats? Wie zal in de hemel gaan, waar de heerlijkheid van God zich vollediger vertoont dan op de berg Sinai? Wie zal staan voor de heilige God, en Zijn aangezicht zien, dat Mozes niet zien mocht? Niemand, dan alleen hij, die door het geloof Christus is ingeplant, en door de geest van het kindschap, de slaafse vrees voor God overwonnen heeft..

Met de donkerheid wordt bedoeld, dat gedeelte van Sinai's bergtop, dat door de dikke wolken door de vurige rook was omhuld. Daarom troonde Hij ook in het donkere in het Heilige der Heiligen (1 Kon.8:12). De LXX vertaalt het woord door onweer. Evenzo wordt die donkerheid ook genoemd in Hebr.12:18

I. Vs.22-26. Op de berg ontvangt Mozes, als middelaar van het verbond, dat de Heere met Israël wilde sluiten, een reeks van verordeningen, die hij daarna bij het werkelijk sluiten van het verbond (hoofdstuk 24:3-8) aan het volk voorlegt, en in het boek van het verbond neerleggen moet. Zij bevatten de hoofdlijnen van het verbond, en spreken aan de ene zijde uit, wat de Heere aan Zijn volk oplegt, en aan de andere zijde, wat Hij daarin aanbiedt. Wat Hij hen oplegt, heeft betrekking op de wijze, hoe Hij, in tegenstelling van de reeds door het eerste gebod verboden beeldendienst, vereerd wil zijn (grondwet van de cultus of de godsdienst).

22. Toen zei de HEERE tot Mozes, die nu op de top van de berg in het donkere van de wolk opgeklommen was: Aldus zult gij tot de kinderen van Israël zeggen: Gij hebt bij de afkondiging van de wet (hoofdstuk 19:16-20:18) gezien, dat Ik met u van de hemel 1) gesproken heb.

1) Niet zonder bedoeling benadrukt de Heere, dat Hij met Israël van uit de hemel gesproken heeft. Hiermee wil Hij toch op de goddelijke oorsprong van de wet de nadruk leggen. Bovendien, voordat de Heere komt met de uitbreiding van het tweede gebod, wijst Hij hen daarmee op het feit, dat zij Zijn vreselijke tekenen hebben waargenomen, waaruit zij konden opmaken, dat geen afbeeldsel van Hem te treffen is..

23. Gij zult naast Mij 1) de Onzichtbare, de Hemelse niet maken, iets wat aan het gebied van de aardse en zichtbare dingen ontleend is, zilveren goden, 2) en gouden goden, gelijk de heidenen hebben, zult gij u niet maken.

1) In het Hebreeuws Ietthie, eigenlijk bij mij. Dit betekent niet, tegelijk met mij, maar verbonden met maken gelijk stellen..

2) De Heere God noemt de afbeeldsels en afgoden hier goden, niet omdat zij werkelijk enig wezen hebben, maar omdat Hij zich hier schikt naar de begrippen van de mensen. God kende zijn volk, wist dat het een zinnelijk volk was en behoefte had aan iets zichtbaars, dat het zich niet wel kon schikken in het aanbidden van Hem, als een zuiver geestelijk Wezen..

24. a) 1) Maakt Mij een altaar van aarde, en offert daarop uw brandoffers en uw dankoffers, uw schapen en uw runderen, 2) en terwijl gij met zulk een altaar u van de aarde verheft, en de hemel, waar Ik woon, nader treedt, om daarop Mij uw gaven te brengen, wil Ik de hemel neigen (Psalm. 144:15) en ook van Mijn zijde nader tot u treden, opdat in uw godsdienstplechtigheden hemel en aarde elkaar aanraken. Aan alle plaats, waar Ik de gedachtenis aan Mijn naam stichten zal, 3) overal, waar Ik door enige grote daad of openbaring van Mijn grote en heerlijke naam, de plaats heiligen zal (hoofdstuk 3:5 Genesis 28:10 vv. Deuteronomium. 27:5 vv. Jozua. 8:30 Richteren. 6:25 vv.; 1 Kon.18:29), zal Ik, ook in volgende tijden, tot u komen en zal u zegenen. Zo weet gij dan, op welke plaatsen gij Mij altaren zult oprichten, niet overal, waar het u goed dunkt, maar alleen daar, waar Ik Mijn tegenwoordigheid te kennen gegeven heb (Deuteronomium. 12:13 vv.).

a)Exodus. 27:1; 38:1 vv.

1)Ongetwijfeld staat dit gebod met het voorgaande in nauw verband. Israël mocht geen beeltenis, geen zilveren of gouden beeltenis van God maken. De eredienst moest zuiver geestelijk, maar daarom ook eenvoudig zijn. Maakte Israël nu een sierlijk altaar, dan kon allicht tenslotte het altaar de plaats van God innemen, en meer op de vorm, dan op het wezen worden gelet. Het altaar moest daarom iets voorbijgaands zijn, de vorm, waarop het brandoffer en schuldoffer werd gebracht. Niet Israël moest zelf iets toedoen tot de gemeenschapsoefening met Jehova, maar de Heere zelf zou Israël zegenen en heiligen..

2) Het brandoffer hier drukt zo wel belijden van schuld uit als ootmoedige dankbaarheid. Straks zouden de offeranden verdeeld worden in het dagelijks brandoffer, in het dankoffer, in het zond- en in het schuldoffer..

3) Het is de Heere zelf, van Wie deze moet uitgaan. Hoor, Hij zelf getuigt het: "Waar Ik Mijn Naam zal doen gedenken" gelijk ook de kanttekenaren de vertaling van de oorspronkelijke woorden aangeven. De Heere doet Zijn heilige Naam gedenken door zich te openbaren in de leiding van het leven, in de betoning van Zijn gunst, in gevoelige ondervindingen van Zijn toorn en in zoveel andere omstandigheden meer, waarin ons de leidende en ingrijpende Voorzienigheid Gods merkbaar wordt. Als gij b.v. na lange afwezigheid uit de huiskamer, door ziekte of moeilijkheden veroorzaakt, wederom voor het eerst met diep bewogen hart bij de huislijke godsdienst oefeningen moogt tegenwoordig zijn; of wel als gij die bijwoont op bijzonder merkwaardige tijdstippen in het leven, wanneer de Heere-hij weet u dat nog wel te herinneren-u zo bijzonder bij Zijn liefelijke leiding en uw eigen ondankbare vergetelheid bepaalde; zo dat gij soms zelf, al was het niet luide, onwillekeurig moest uitroepen: "O God! wees mij zondaar genadig!".

Dit doelt niet alleen op die plaats, waar straks de tabernakel in de woestijn zou vertoeven, maar op alle plaatsen, welke de Heere door een bijzondere openbaring daartoe zou wijden..

25. a) Maar indien gij Mij een stenen in plaats van een aarden altaar zult maken, zo zult gij dit niet bouwen van gehouwen steen, 1) maar slechts van ruwe steen, gelijk dit uit Mijn scheppende hand is voortgekomen; zo gij uw houwijzer daarover verheft, of enig ander werktuig, om de steen eerst te bewerken, zo zult gij het altaar daardoor ontheiligen. 2)

a) Deuteronomium. 27:5 Jozua. 8:30,31

1) De onbearbeide stenen, die zonder enige verandering hun eigen gedaante behielden, waren met een meer natuurlijke reinheid begaafd en kwamen dus nader met de heerlijkheid van het altaar overeen; terwijl integendeel de stenen, die met veel moeite en naar de kunst behouwen en gepolijst waren door de behandeling van de werkmeester ontaarden en iets meesterlijks aan zich trokken, en die niet beantwoordde aan de eenvoudige en onvervalsheid, die God in de bouw van een altaar tot Zijn eer in acht genomen wilde hebben..

Het woord door de Statenvertalers weergegeven door houwijzer, betekent oorspronkelijk zwaard, maar wordt ook gebruikt voor alle scherpe voorwerpen, die gebruikt worden, om te snijden en om te graveren. Houwijzer is dus hier zeer goed. Van geen gehouwen steen mocht het altaar worden gemaakt. Het moest eenvoudig, sober zijn..

2) Dit voorschrift heeft zijn reden in de dubbele bestemming van het altaar. Van de zijde van de mensen is het een verhoging van de aarde naar de hemel, een verheffing van de aarde boven haar gewone vlakke (zie Ge 8.20); daarom mag slechts aarde of zulke steen daartoe gebruikt worden, die nog geheel het karakter van de natuurlijke vorming in zich draagt, anders gaat de eigenlijke betekenis van een altaar (latijn: altare van altur = hoog) verloren. Van de zijde van God is het het punt van de met een vloek Genesis 3:17) beladen aarde waartoe Hij, die de hemel met Zijn heerlijkheid vervult, in genadig nederbuigen neerkomt, om met de mens in aanraking te komen en diens gaven aan te nemen; menselijke kunst kan er niets toe bijdragen, om de vloek te verzachten en de Heere op de aarde af te trekken; alleen Zijn nederbuigende genade vermag de brug te bouwen tussen hemel en aarde, daarom moet de kunst ver weg blijven. Wel wordt zij later (hoofdstuk 31:1-11) tot de dienst van het heiligdom gebezigd; maar zij mag slechts in zoverre dienen, als de Heere haar dienst begeert, en zij mag het pas, wanneer Zijn Geest haar doortrokken heeft..

26. Gij zult ook niet met trappen tot Mijn altaar opklimmen, maar alleen een langzaam opklimmende glooiing daarvoor aanbrengen, opdat, wanneer gij opstijgt, om uw offeranden te brengen, uw schaamte voor deze, dat deel van uw lichaam, waar zonde en dood het meest zich openbaren (zie "Ex 28.41), niet ontdekt en het altaar ontwijd wordt.1)

1) Een voorschrift van stipte eerbaarheid als een zinnebeeld van de zuiverheid van het gemoed, die daar geëist wordt..

Terwijl God aan de priesters de achting voor het heilige geheel het leven voorschrijft en in bijzondere handelingen, is het niet te verwonderen, indien Hij bij het verrichten van de heilige zaken een bijzondere zorg, om het eerbaar en waardig te doen, eist. Want vroeger wel wilde Hij, dat de priesters, wanneer zij tot het heilige opgingen, gekleed waren met schorten of broeken, om de schaamte te bedekken, maar met dit symbool van zedelijke reinheid niet tevreden verbiedt Hij langs trappen tot het altaar op te klimmen, opdat zelfs de schorten niet zichtbaar werden, omdat door zodanig gezicht de waardigheid van de heilige dingen, en de heilige vrees er voor schade werd aangedaan. Daarom heeft Hij op allerlei wijze de Israëlieten ertoe willen brengen, dat zij bij de eredienst zich zeer rein en gewijd zouden gedragen..

Hoogstwaarschijnlijk staat ook dit vers hier, bij wijze van proloog, omdat in vs.25 van een altaar sprake is. Niet nog van het altaar in de voorhof, maar van het altaar in het algemeen is daar sprake..

HOOFDSTUK 21.

WETTEN OMTRENT DIENSTBAREN, MOORDENAARS EN DOODSLAGERS.

I. Vs.1-11. Wat de Heere nu verder aan Zijn volk oplegt, met betrekking tot het te sluiten verbond doelt op de wederkerige verhouding van de burgers van Zijn rijk in staatsrechterlijk opzicht (rechten van het burgerlijk maatschappelijk leven en wel op de persoonlijke rechten van de lijfeigenen (vs.1-6), zowel als van de door hun vaders ten huwelijk verkochte dochters (vs.7-11).

1. Verder zei de Heere tot Mozes: Dit nu zijn de rechten,

1) de rechtsverordeningen voor uw burgerlijke maatschappij, die gij hun ter bewaring zult voorstellen, wanneer zij een staat onder Mij, als hun koning-een theocratie-willen vormen.

1) Onder rechten hebben wij te verstaan, de verordeningen, waardoor de burgerlijke verhouding tot en onder elkaar wordt geregeld, de rechten, waardoor het volksleven vastere verhoudingen verkrijgt. Rechten, waaruit blijkt, dat bij Israël, het verbondsvolk van God, geen onderscheid bestaat tussen vrijen en slaven, zoals bij andere volken, maar dat de Heere onder hen alleen kent personen en burgers. Het waren echter geboden, die voor Israël bindend gezag hadden. Tertullianus heeft deze wetten genoemd, regels van menslievendheid, omdat God hiermee zijn volk wilde leren, in het bijzonder de barmhartigheid te oefenen..

2. Als gij de burger van Mijn rijk, een Hebreeuwse 1) knecht, een van uw volksgenoten tot uw lijfeigene kopen zult, hetzij dat hij uit nood zichzelf te koop aanbiedt (Leviticus. 25:39), of hij van rechtswege verkocht wordt (Exodus. 22:3), 2) die zal van de tijd van zijn in dienst treden af gerekend, zes jaar dienen; maar in het zevende zal hij als vrij man uitgaan

3) om niet, zonder dat hij eerst zijn vrijlating hoeft te betalen, en gij zult hem bovendien nog een geschenk in vee en vruchten meegeven (Deuteronomium. 15:13 vv.).

1)Uitdrukkelijk wordt hier gesproken van een Hebreeuwse knecht, omdat deze verordeningen niet van toepassing waren op niet-Israëlieten. Niet-Israëlieten konden lijfeigenen worden door oorlog met andere volken..

2) Dat niet zelden gelovigen ook hun schuldenaars, die niet betalen konden, of de achtergeblevene betrekkingen van deze tot lijfeigenen maakten, blijkt uit 2 Koningen. 4:1 2 Samuel Nehemiah. 5:5 Jesaja. 50:1 Matth.18:25; het is echter niet duidelijk uit de wet te zien, of zij daartoe recht hadden, of, wat waarschijnlijker is, zij zich dit slechts aanmatigden..

Een vast lijfeigenschap mocht daarom in Israël niet worden ingevoerd. Na zes jaar dienst was de dienstknecht (Ebed) vrij..

3) Evenals na een zesdaagse arbeid mens en vee een rustdag hebben (hoofdstuk 20:10), het land na bearbeiding gedurende zes jaar rust (Leviticus. 25:3 vv.) en in het sabbatsjaar de Hebreeuwse schuldenaar door zijn schuldeiser niet lastig gevallen mocht worden (Deuteronomium. 15:2 vv.), zo moest ook een Hebreeuwse knecht na zesjarige dienst

vrijkomen, en in het zevende jaar zijn vrijheid verkrijgen. Onder het zevende jaar is echter niet zoals sommigen aannemen, het sabbatsjaar te verstaan, maar het zevende jaar van de dienst; wel gaf eens het sabbatsjaar aanleiding, om alle Hebreeuwse knechten vrij te laten (Jeremia. 34:8 vv.) 34.8 doch dit geschiedde slechts, om aan de tot die tijd veronachtzaamde wet te voldoen. Omtrent het jubeljaar daarentegen wordt (Leviticus. 25:39 vv.) verordend, dat iedere lijfeigene vrijgelaten zal worden, ook al is zijn dienstdienst nog niet ten einde..

3. Indien hij met zijn lijf, dat is zonder een vrouw, ingekomen zal zijn, zo zal hij met zijn lijf uitgaan, 1) hij heeft geen recht, gedurende zijn dienstdienst te huwen en een gezin te vestigen; indien hij een getrouwd man was, zozal zijn vrouw bij zijn vrijlating hem niet onthouden worden, maar met hem uitgaan.

1)"Uitgaan," nl. uit het huis van zijn meester, in de zin van, vrijgelaten worden. Stierf de heer, vóór de zes jaar om waren, dan was de knecht ook vrij. Bovendien kon hij door zijn bloedverwanten voor geld gelost worden..

4. Indien hem zijn heer gedurende die zes jaar een vrouw

1) gegeven, en zij hem zonen en dochters gebaard zal hebben, zo zal bij zijn in vrijheid stelling de vrouw en haar kinderen het eigendom van haar heer zijn; zij zullen in de lijfeigenschap blijven, en hij zal met zijn lijf alleen, zonder vrouw en kinderen, uitgaan.

1) Sommigen willen onder "vrouw" een heidense slavin verstaan hebben, omdat alleen niet-Israëlieten in voortdurende dienst mochten gehouden worden en met Hebreeuwse vrouwen moest worden gehandeld, naar vs.7-9 van dit hoofdstuk en naar Leviticus. 25:41 en Deuteronomium. 15:12

5. a) Maar indien de knecht ronduit zeggen zal: Ik heb mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen lief, ik wil niet vrij uitgaan, maar bij hen blijven.

a)Deuteronomium. 15:16

6. Zo zal hem zijn heer tot de goden 1) brengen, voor God brengen, dat is aan de plaats van het gericht, waar de rechters in naam van God recht spraken (Deuteronomium. 1:17; 19:17 vv.), opdat hij daar zijn afstand van de vrijstelling plechtig verklare; 2)daarna nadat zijn heer met hem naar huis zal gekeerd zijn, zal hij hem in tegenwoordigheid van rechterlijke getuigen, aan de deur of aan de post van een van de deuren brengen; en zijn heer zal hem met een priem zijn oor doorboren, 3) en daardoor aan het huis vasthechten, en hij zal hem eeuwig, 4) voor zijn gehele leven dienen.

1) In het Myhlah la (El-Haëlohim). De LXX vertaalt prov to arithrion, d.i. tot de plaats, waar in de naam van God werd recht gesproken. De rechters en de overheid werden goden genoemd omdat zij als het ware daar de vonnissen uitspraken, waar God gezegd werd te wonen en daar in de naam van God, als in Zijn tegenwoordigheid, rechtspraken. Op die plaats moest dan door de knecht het worden uitgesproken, dat hij vrijwillig in het gezin van zijn

meester bleef dienen en de Overheid had dan geen recht om hem dit te beletten, omdat het burgerschapsrecht de rechten van het bloed heeft te eerbiedigen..

2) Daar God de eenmaal reeds werkelijk ingevoerde lijfeigenschap in de burgerlijke inrichting van zijn volk wilde opnemen-en Hij kon dat temeer, omdat het volk van het Oude Testament zelf nog in de toestand van dienstbaarheid zich bevond, en nog niet tot de heerlijke vrijheid van de kinderen van God doorgedrongen was-zo is het nu geheel in de orde, wanneer de lijfeigenschap door vaste bepalingen wordt geregeld. Alle menselijke hardheid en tyrannieke willekeur van meesters jegens hun slaven is door deze gefnuikt, ja, zelfs het lot van de lijfeigenen door andere voorschriften (Leviticus. 25:39,43,53) zeer draaglijk gemaakt, en aan dat van gehuurde arbeiders bijna gelijk gesteld. Ook wordt hier de wederkerige betrekking tussen heren en knechten naar de koninklijke wet van de liefde (Jacobus 2:8) geregeld; de liefde van de zijde van de Heere zal de knecht bij zijn vrijlating niet met lege handen laten uitgaan, maar hem, om zelfstandig te kunnen voorthelpen, met een uitrusting voorzien; en de liefde van de zijde van de knecht, vooral wanneer hij door vrouw en kind nog in het bijzonder aan zijn heer gebonden is, zal hem de lijfeigenschap voor zijn leven boven de vrijheid doen verkiezen. Wat het symbolische gebruik aangaat, het doorboren van het rechter oor, zo betekent deze handeling, dat diegene, met wie zij geschiedt, open, aan de bevelen van de heer gehoorzame oren hebben moet (Psalm. 40:7); het aanhechten met de priem aan de deur of post moet de bestendige verbintenis aan het huis uitdrukken. Dit gebruik bestond ook bij andere volken in de oudheid, en nog heden laten de Derwischen (Islamitische geestelijken), ten teken van hun wijding en van hun toebehoren aan God zich de oren doorboren. Dat overigens dezelfde bepalingen ook ten opzichte van de dienstmaagden gelden zouden, zegt Deuteronomium. 15:12-18, waar de hier gegeven voorschriften bovendien verder uitgebreid en nader bevestigd worden..

3) Er bleef ook dan nog iets vernederends aan die toestand zelf hangen. Dit wordt aan geduid door de verscheuring van het oor, niet binnenshuis, maar als op de straat, aan de deur of deurpost, ten aanschouwe van allen. Het woord dat in de grondtekst gebezigd wordt, duidt eerder een scheuren (ratzang) dan doorboren (nakab) aan. Nog een ander woord (karath) vindt gij in Psalm. 40:7. Deze laatste plaats moet veeleer met Psalm. 22:17, dan met dit voorgeschreven gebruik van de stukrijting van het oor van een dienstknecht vergeleken worden..

4)"Eeuwig". In de zin van, zolang hij leeft. Zo hij het jubeljaar beleefde, werd hij ook dan niet ontslagen. Ook Immanuël wordt sprekend ingevoerd; "Gij hebt mij de oren doorboord". Deze plaat geeft de betekenis van die uitdrukking te verstaan. De dienstknecht hier is een type van de Christus..

7. Wanneer nu iemand, een in behoeftige omstandigheden verkerend vader, zijn dochter aan een vermogende volksgenoot zal verkocht hebben tot een dienstmaagd, 1) deels om zichzelf met dat geld te helpen, deels om de dochter zelf onderdak te brengen, zo zal zij in het zevende jaar niet uitgaan, gelijk de knechten uitgaan (vs.2), maar haar heer is verplicht, haar tot de echt te helpen, wegens haar ondergeschikte stand.

1) Het woord in de grondtekst betekent eigenlijk: tot een dienstmaagd als bijvrouw, zoals ook uit het volgende blijkt. Ook Hagar, nadat zij aan Abraham was gegeven, werd met die naam genoemd..

8. Hij kan daardoor zijn plicht volbrengen, dat hij zelf haar tot een bijvrouw neemt, dan is hij verbonden haar in ieder opzicht als zodanig te houden (vs.10). Indien zij echter kwalijk bevalt in de ogen van haar heer, dat hij haar niet 1) ondertrouwd heeft op deze wijze of op de andere (vs.9), dat hij ze aan een van zijn zonen geeft; zo zal hij haar doen lossen, haar aan een ander, die de koopprijs voor haar betaalt, overlaten; maar aan een vreemd volk haar teverkopen, zal hij niet vermogen, omdat hij trouweloos met haar gehandeld heeft, 2) haar versmaad heeft. Wanneer hij geen koper kan vinden onder de Hebreëen, zo is hij gehouden haar zonder losgeld vrij te laten (vs.11).

1) De Statenvertalers hebben het woordje al (Lo) vertaald door niet. Anderen zijn van mening, en o.i. terecht, dat al hier staat voor wel hetgeen meer voorkomt, zodat het dan vertaald moet worden door zich. De bedoeling toch is deze, dat, indien de dienstmaagd door hem als bijvrouw geweigerd wordt, hij haar dan zal doen lossen, tenzij hij haar geeft (vs.9) aan zijn zoon tot een vrouw..

2)Hebreeuws: Wanneer hij haar voor zich versmaadt. Niemand uit Israël mocht aan een niet-Israëliet als slaaf of slavin verkocht worden. De grond van dat gebod lag hierin, dat Israël het bijzonder eigendom van de Heere was..

9. Maar indien hij haar aan zijn zoon ondertrouwt, en op deze wijze zijn verplichting nakomt, zo zal hij met haar doen naar het recht van de dochters, 1) haar woning, kleding, voedsel en alles geven, gelijk een vader dit voor een dochter verplicht is.

1)"Naar het recht van de dochters," wil zeggen, zoals aan een vrije dochter van Israël toekomt. Zij trad dan op, niet als bijvrouw, maar als wettige vrouw van zijn zoon..

10. Indien hij voor zich later een andere vrouw neemt, zo zal hij aan deze haar spijs haar dagelijks deel, haar deksel, woning en kleding, en haar huwelijksplicht, alles waar verder een vrouw recht op heeft 1 Corinthiers. 7:3) niet onttrekken, maar haar steeds overeenkomstig haar stand behandelen.

1) Slaven en slavinnen, over wie de heer en meester het recht van leven en dood had, kende men dus onder Israël niet. Wel had men een dienstbare stand, tot welke te behoren volstrekt niet als schande beschouwd werd. Men had knechten en dienstmaagden, maar deze werden meer als leden van het gezin en als huisgenoten beschouwd, die mede van de sabbatsrust en de feestvreugde van de feestelijke dagen genieten konden en mochten (Exodus. 20:10; 23:12). Zij hadden in de woning van de meester, met de andere leden van het gezin, gelijke aanspraak op gelijke rechtsbedeling; zoals Job dit uitdrukt, en dit op grond juist van dat zedelijk beginsel, dat hij voorop stelt, dat zij kinderen van dezelfde God en Schepper zijn. "Heeft Hij niet die mij maakte, hen ook gemaakt en Eén ons in de baarmoeder bereid?" (Job 31:13-15).

11. En indien hij haar deze drie dingen, voedsel, kleding en verdere huwelijksplicht (vs.10) niet doet, zo zal zij om niet uitgaan, zonder losgeld. 1)

1) Volgens Deuteronomium. 5:12 moest hij dan daarbij nog een geschenk geven. Of wettige vrouw moest zij zijn, of zij moest vrij uitgaan. Het concubinaat werd hier in beginsel veroordeeld en tegen alle onreinheid gewaakt..

Men mag bij dergelijke en bij andere bepalingen van de door Mozes gegevene wet het standpunt van de oudtestamentische gemeente niet met het nieuwtestamentische verwisselen; anders blijft het geheel onverklaarbaar, hoe God op de ene plaats veroorloven kon, dat een vader zijn dochter aan een andere Hebreër verkocht, en op andere verbieden, dat de heer de gekochte dienstmaagd òf voor zichzelf tot een bijwif zou nemen, òf aan zijn zoon als zodanig zou geven. Het Oude Testament heeft nog de oude, onwedergeborene natuur van de mens voor zich; het kan die niet veranderen een nieuw schepsel in de plaats stellen; het kan haar slechts binnen perken houden, en van buiten met de heilige invloed van Gods geest omgeven. Het hoogste, dat het Oude Testament kan geven, is een geheiligd natuurleven, een werken van de Heilige Geest van buiten naar binnen, waarbij eerst de periferie of omgeving veredeld en in de voorhanden, uitwendige, wettelijke ordeningen van het maatschappelijk leven iets van het leven, dat uit God is, ingelegd wordt, opdat van daaruit na verloop van tijd ook het centrum (het middelpunt van de kring) van het hart veredeld wordt. Terwijl dan de Mozaïsche wet veel, wat Israël in zijn volksleven met de heidenen gemeen heeft, nog duldt, het alleen tegen misbruiken en nog groter verderf van de zonde in bescherming neemt, maar tevens een zaad van het goede voor volgende ontwikkeling inplant, vinden wij bijv. ten opzichte van dergelijke betrekkingen, als waarover hier gehandeld wordt, na de Babylonische ballingschap de echt in haar verhevene betekenis als een heilig, door God gesloten verbond algemeen erkend, het concubinaat of samenleven met anderen dan een wettige vrouw, zo goed als afgeschaft, en de vaderlijke macht over de kinderen, voornamelijk de dochters, werkelijk beperkt. Het karakter van de nieuwtestamentische gemeente daarentegen, in onderscheiding van het oudtestamentische, is, dat het niet meer in de natuur, maar in de geest leeft, en nu het doel heeft, ook in de geest te wandelen (Galaten. 5:25). Zijn richting gaat van binnen naar buiten, van het centrum naar de periferie; het wil het geestesleven hoe langer hoe meer ontwikkelen, en de beheersende en verhelderende invloed van de geest over elk gebied van het aardse leven uitbreiden, totdat dit geheel in zijn eigen wezen ingetrokken is, en nu een nieuwe hemel en een nieuwe aarde in de plaats van de eerste schepping treden kan..

III. Vs.12-36. De instellingen, die de onderlinge, burgerlijke verhouding regelen, hebben betrekking op de heiligheid van het leven en onschendbaarheid van het lichaam, zowel van lijfeigenen als van slaven (vs.12-27); daarbij wordt dan allereerst het menselijk leven zelf tegen het gevaar van vee in bescherming genomen (vs.28-32), ten tweede ook het leven van het vee tegenover de nalatigheid en lichtzinnigheid van de mensen.

12. a) Wie iemand slaat, dat hij sterft, hetzij op de plaats zelf, of ten gevolge van de slag, die zal naar het oude, reeds in Genesis 9:6 uitgesproken recht, zeker gedood worden, en wel door de hand van debloedwreker.

a) Leviticus. 24:17

13. Doch die hem niet nagesteld 1) heeft, niet de bedoeling gehad heeft, hem te doden, maar God 2) heeft hem zijn hand doen ontmoeten, heeft het zo bestuurd, terwijl hij niet eens het doel had de ander leed te doen, zo zal Ik, voor een dergelijk geval van niet moedwillige doodslag, u een plaats bestellen, waarheen hij tot zijn veiligheid voor de bloedwreker vlucht. 3)

1) In het Hebreeuws Tsadah. Het woord nastellen, door onze Statenvertalers gebezigd, betekent dit ook in de zin van met voorbedachte rade handelen. Het Duitse nachstellen wil zeggen, met een net omzetten. De plannen zo goed beramen, dat er geen ontkomen mogelijk is. Hier wordt daarom de moord met voorbedachte rade gesteld tegenover de z.g. doodslag door een ongelukkig toeval..

2) God is de beschikker over leven en dood. Daarom wordt ook hier de onwillige doodslag tot God teruggebracht, zonder wiens Voorzienigheid geen musje op de aarde valt..

3) Er kan doodslag zijn door hetgeen de wereld toevalt, maar dat Gods woord zo terecht een gevolg van de alles beschikkende leiding van God noemt. De vraag is, of het de kennelijke bedoeling van de doodslager was, om het leven van de naaste te beklagen, "hem na te stellen," dan of het uit alles blijkt, dat "God hem zijn hand heeft doen ontmoeten." In dit laatste geval zou de Heere God, die de doodslager als een onbewust werktuig en onkundig middel van Zijn eigen hand heeft gebruikt, ook zorgen, dat deze aan de bloedwraak van de naaste betrekkingen en verwanten van de verslagene ontkwam. Voor hen waren de vrijsteden ingericht en geopend, die ons later worden genoemd..

Uit het feit, dat de doodslager de vrijheid, om naar zijn woonplaats weer te keren, niet met een som geld mocht kopen, maar haar alleen en vanzelf na de dood van de Hogepriester herkreeg, mogen wij afleiden, dat de vrijheid niet als een plaats van verbanning, evenmin als een schuilplaats, maar als een zinnebeeld van verzoening moest worden beschouwd..

In Kanaän waren het de zes vrijsteden; in de woestijn de hoornen van het altaar..

14. Maar indien iemand tegen zijn naaste moedwillig gehandeld heeft, hem overvallen heeft, om hem met list te doden, zo zult gij deze zelfs van voor Mijn altaar nemen, indien hij daarheen gevluht is, dat hij sterve; 1) zelfs de allerheiligste plaats kan voor zo'n doodschuldige misdadiger geen vrijplaats zijn.

1) Aan het gehele oudtestamentische strafrecht ligt het recht van strenge wedervergelding (Jus talionis) ten grondslag, dat ook op zichzelf volkomen met de goddelijke wereldorde overeenkomt, en, geheel daartoe geschikt is, om het boze op aarde te onderdrukken, en waar het tevoorschijn komt, uit te roeien. Een uitvloeisel van dit recht van wedervergelding is de bloedwraak, die ons bijna overal ontmoet, waar het staatsleven nog in de eerste beginselen van de ontwikkeling ligt; het reikt tot in de eerste tijd van het menselijk geslacht (Genesis 4:15,24; 27:45) en bestaat daarin, dat de naaste bloedverwant van een verslagene verplicht is,

de daad met het bloed van de doodslager te verzoenen (2 Samuel 14:6 vv.). God stelt dan hier de bloedwraak als die vorm, waarin oorspronkelijk Zijn woord: "Wie des mensen bloed vergiet, diens bloed zal de mens weer vergoten worden" tot uitvoering kwam, onder zekere beperkingen, naar mate de menselijke willekeur of zijn achteloosheid de oorzaken zijn; deze bepalingen zijn nader uitgewerkt en de bijzondere gevallen, die daarbij in aanmerking komen, nader aangewezen in Numeri. 35:9 vv. en Deuteronomium. 19:1 vv.

15. a) Wie zijn vader of zijn moeder slaat, die zal, evenals een doodslager, zeker gedood worden; 1) want hij heeft zich vergrepen aan de plaatsbekleders van God en in hen de goddelijke Majesteit aangetast (hoofdstuk 20:12).

a) Matth. 15:4

1) De moord van ouders wordt als een verschrikkelijke misdaad, die nauwelijks denkbaar is, niet vermeld; daarom hebben ook de heidense koningen, als Romulus en Solon in hun wetten deze moord niet in aanmerking genomen..

"Zeker gedood worden." Deze uitdrukking komt ook in vs.16 en 17 voor, en betekent bij rechterlijk vonnis..

16. Verder, wie een mens, een van zijn broeders uit de kinderen van Israël (Deuteronomium. 24:7) steelt, hetzij dat hij die verkocht heeft, of dat hij, de geroofde, in zijn hand gevonden wordt, en de misdaad also blijkt reeds gepleegd te zijn, die zal zeker aan een moordenaar gelijk gesteld worden, en dus gedood worden. 1)

1) In een land van doorvoer, zoals Kanaän en steenachtig Arabië waren, moest dit misdrijf zeer vaak voorkomen. Volgens het tegenwoordig volkenrecht wordt dit misdrijf, dat door de slavenhandelaars aan de negerslaven wordt gepleegd, ook met de dood gestraft..

Wie zich aan de vrijheid van een mens vergreep, vergreep zich aan het leven. Zonder vrijheid heeft het leven geen waarde. Daarom werd vroeger ook de overwonnen vijand als slaaf verkocht. Hij werd gerekend, door de nederlaag, het leven te hebben ingeboet..

17. a) Wie ook zijn vader of zijn moeder vervloekt, 1) op lasterlijke wijze verwenst, die zal, evenals degene, die God gelasterd heeft (Leviticus. 24:16) zeker gedood worden.

a) Leviticus. 20:9 Spreuken. 20:20 Matth. 15:4 Mark. 7:10

1) In het Hebreeuws wordt tussen het lasterlijk vloeken van de mens (Genesis 12:3) en het rechterlijk vloeken van God (Genesis 3:14,17) door twee bijzondere uitdrukkingen nauwkeurig onderscheid gemaakt (het eerste heet llq; het tweede rra). Deuteronomium. 21:18-21 rekent ook hardnekkige ongehoorzaamheid jegens vader en moeder onder de misdaden, die de dood waardig zijn (Spreuken. 30:17)

18. En wanneer mannen twisten, en de een slaat de ander met een steen, of met een vuist, en hij sterft niet op de plaats zelf, zo zal de dader volgens vs.12 te straffen zijn, maar raakt hij ten gevolge van de ontvangen verwonding of slagen te bed, wordt hij ziek, zo komt het ten opzichte van de straf van hem, die geslagen heeft, op de afloop van de ziekte aan.

19. Indien hij weer opstaat en op straat gaat bij zijn stok, 1) zodat hij het bewijs geeft, dat er geen doodslag is geschied, zo zal hij, die hem sloeg, onschuldig zijn, van dat ogenblik af zal hij van de schuld van doodslag vrijgesproken zijn; alleen zal hij, die geslagen heeft, geven hetgeen hij, die geslagen is, verzuimd heeft in zijn beroep gedurende de ziekte, en hij zal hem volkomen laten helen, hij zal de kosten van de geneesheer ten einde toe dragen; sterft hij echter in de ziekte, zo is de dader alleszins aan doodslag schuldig en volgens vs.12 te straffen.

1) Een vierde nog denkbaar geval, wanneer de geslagene wel van zijn leger weer opkomt en reeds weer begint uit te gaan, doch later nog sterft, is niet nader bepaald; het blijkt echter toch uit de samenhang, dat de ander, nadat hij het verzuim in arbeid en de kosten van de genezing vergoed heeft, nu niet verder verantwoordelijk te stellen is..

20. Wanneer ook iemand zijn dienstknecht of zijn dienstmaagd, die hij van de heidenen of van vreemdelingen gekocht heeft, of uit de nakomelingen van de lijfeigenen gewonnen heeft (Leviticus. 25:44) met een stok op zo harde wijze slaat, dat hij, de dienstbare, onder zijn hand sterft, die zal, daar hier aan geen opzettelijke doodslag kan gedacht worden, maar een misbruik van het recht van kastijding heeft plaatsgehad, naarmate van omstandigheden zeker gewroken worden. 1)

1) Wat voor straf hem opgelegd moest worden, wordt niet vermeld. Van doodstraf is hier geen sprake. Wellicht dat dit aan de prudentie van de rechters werd overgelaten..

21. Zo hij, de geslagen knecht of de mishandelde dienstmaagd, nochtans een dag of twee dagen overeind blijft, leven blijft, dan zal hij niet gewroken worden, want hij is zijn geld; hij lijdt reeds straf door het verlies van de slaaf of de slavin, die hij voor geld gekocht heeft.

22. Wanneer nu mannen kijden, in gevecht met elkaar zijn, en slaan daarbij een zwangere vrouw, die tussenbeide getreden is, om vrede te maken (Deuteronomium. 25:11), zodat haar, ten gevolge van de ontvangen slag of stoot, de vrucht van haar lichaam afgaat, doch aan haar, en aan het geboren kind geen dodelijk verderf zij, 1) zo zal hij, die de slag heeft toegebracht, zeker gestraft worden met een geldboete, gelijk als hem de man van de geslagen vrouw oplegt, en hij zal het geven door de rechters, volgens goedkeuring van scheidsrechters, naardat deze de gestelde eis òf bevestigen, òf, als deze te hoog is, verminderen.

23. Maar indien er een dodelijk verderf zal zijn, hetzij voor de moeder of voor de vrucht, zo zult gij geven ziel voor ziel.

1) M.a.w. indien of de moeder, of het kind, of beide tegelijk tengevolge van de stoot stierven..

24. a) Oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet.

a) Leviticus. 24:20 Deuteronomium. 19:21 Matth.5:38

Met betrekking hierop leert Christus (Matth.5:38), dat de straf, die publiek tegen de schuldigen wordt vastgesteld, niet ten dienste staat aan bijzondere willekeur, zodat, wie beledigd is, nu ook kan optreden, om weerwraak te nemen..

25. Brand voor brand, wond voor wond, buil voor buil; 1) dezelfde verwonding, die hij vrouw of kind zal aangedaan hebben, zal tot zijn straf hem aangedaan worden; zo zal het recht weer hersteld worden.

1) Een moeder met een kind onder haar hart is het tederste en heiligste voorwerp in het gehele gebied van het menselijk leven; daarom wordt hier tegen verwondingen van deze soort de gestrengste grondstelling van het recht verbindend gemaakt. Dat is het jus talionis of het recht van de wedervergelding (zie Ex 21.14), hetgeen de straf van de misdadiger voor de noodzakelijke opheffing van zijn misdaad en de plichtmatige herstelling van de door hem geschonden rechtstoestand aanziet en zulk een herstelling daardoor bewerkt, dat de misdadiger juist hetzelfde overkomt als hij een ander gedaan heeft. "Aan de mens is met de mogelijkheid van de daad ook de heerschappij gegeven, maar deze mag hij slechts in en met God hebben; handelt hij nu slecht, zo heeft hij een heerlijkheid tegen God in de wereld. De goddelijke gerechtigheid kan niet eisen de daad zelf en haar gevolg ongeschied te maken, maar slechts deze heerlijkheid van de daad, slechts deze is te breken, en kan zij verbroken worden, zo is de tegenspraak opgelost." (Stahl, Filosofie van het recht II. 1. 83). Het strafrecht van de nieuwere tijd daarentegen heeft het bijbelse en bij bijna alle volken van de oude wereld geldende rechtsbeginsel verlaten, en dat van de Romeinse filosoof Seneca (leermeester van keizer Nero, in het jaar 65 na Christus door hem ter dood gebracht) aangenomen: "Geen verstandig mens straft, omdat gezondigd is, maar opdat niet verder gezondigd wordt; want wat geschied is, kan niet ongedaan gemaakt, maar wel het toekomstige verhinderd worden." In plaats van het beginsel van wedervergelding heeft men alzo dat van nut, verbetering of afschrikking geldende gemaakt; daarom wordt ook op de afschaffing van de doodstraf aangedrongen..

Of ook de in Leviticus. 24:19 vv. en Deuteronomium. 19:21 terugkerende bepalingen: "Oog om oog; tand om tand enz." tot werkelijke uitvoering kwamen, dan of, wanneer de gewonde zich dit liet welgevallen, een schadevergoeding door geld of andere goederen in de plaats trad, kan niet nauwkeurig gezegd worden. Wettig was in ieder geval het eerste, in het praktisch leven kan echter het andere in de tijd in gebruik gekomen zijn; tenminste daar, waar de gewonde de zaak met zijn tegenpartij kon vinden en het niet tot een rechterlijke aanklacht liet komen..

Wij besluiten, dat God deze wet alleen tot een schets gegeven heeft, en waar de rechters bij voorkomende gelegenheden moesten te werk gaan, en die zij alleen naar de letter moesten uitvoeren, als de belediger volstrekt weigerde, een rechtmatige voldoening te geven, waarmee de beledigde zich wilde laten tevreden stellen..

Niet aan een ieder in het bijzonder werd dit recht gegund, maar alleen aan de rechterlijke Overheid. Deze alleen was bevoegd, om het jus talionis uit te oefenen. Ook uit Leviticus. 24:19,20 en Deuteronomium. 19:16-21 is dit duidelijk. De betekenis is, dat de wettige Overheid de misdadiger een straf moet opleggen, naar evenredigheid van de misdaad, welke is gepleegd. Ook bij de Romeinen gold dit oorspronkelijk. In de wet van de twaalf tafelen stond geschreven: Si quis mem brum rumpit, talio esto, d.i. indien iemand aan een ander een lid breekt, moet hem een dergelijke vergelding geschieden. Op die wijze opgevat, is ook dit gebod volstrekt niet in strijd met het bevel, om zichzelf niet te wreken, omdat de Overheid niet wrekt, maar straft en tuchtigt..

26. Wanneer daarentegen ook iemand het oog van zijn dienstknecht, of het oog van zijn dienstmaagd slaat, en verderft het, zodat knecht of maagd het oog verliest, hij zal hem vrij laten gaan uit de lijfeigenschap vanwege zijnoog.

Een oog is het kostbaarste lid van het lichaam, een tand een van de minst kostbare delen. Door oog en tand worden daarom de beide uitersten genoemd, en daarmee komt de Heere op tegen alle wreedheid en onbillijkheid jegens de dienstbaren te plegen. De eis van barmhartigheid te oefenen staat hier op de voorgrond..

27. En evenals indien hij een ander kleiner deel van het lichaam, bijvoorbeeld een tand van zijn dienstknecht, of een tand van zijn dienstmaagd uitslaat, zo zal hij hem vrij laten voor zijn tand. 1)

1) Het rechtsbeginsel van strenge wedervergelding zal bij beschadiging van een knecht of een dienstmaagd daarom niet in aanmerking komen, omdat dit rechtsbeginsel gelijkheid van partijen veronderstelt, hetgeen bij heren tegenover lijfeigenen niet het geval is; toch mogen die niet zonder bescherming zijn, gelijk bijv. bij de Romeinen tot de tijd van de keizer; hun zal, in plaats van het verdorven lid, het hun meest welkome goed, de vrijheid geschonken worden..

28. En wanneer een os een man of een vrouw stoot, zodat hij, de man of de vrouw, sterft, zal de os zeker gestenigd worden, opdat ook aan het dier de onschendbaarheid van het menselijk leven openbaar wordt (Genesis 9:5) en zijn vlees, met doodschuld beladen en dus onrein, zal niet gegeten worden, maar de heer van de os zal onschuldig zijn, wanneer namelijk niet tevoren bekend is geweest, dat de os stotig was; hem zal geen verdere straf, dan het verlies van het dier overkomen.

Mozes daalt zelfs tot het stomme vee af, opdat, indien deze iemand gestoten hadden, hun straf de mensen meer en meer zou afschrikken van bloed te vergieten. Daarom indien een stoterige os een mens zou gedood hebben, moest hij gestenigd worden en zijn vlees als onrein worden weggeworpen. Wanneer wijsneuszige mensen deze wet verachten alsof het kinderachtig was, een arm dier met de dood te straffen, wiens daad geen misdaad was in de eigenlijke zin van het woord, deze overmoed is geen lange weerlegging waard. Want evenals de runderen zijn geschapen tot genoegen van de mensen, zo is het niet verwonderlijk, dat zowel hun dood als hun leven tot openbaar nut is gegeven. Indien nu een moordende stier in het leven wordt

gelaten, is het niet twijfelachtig, of de mensen worden door zulk een schouwspel tot wreedheid aangezet. Zijn vlees nu te eten, zou bijna evenveel zijn, als zich te voeden met menselijk vlees. Daarom kon de wreedheid van de mensen niet beter onderdrukt worden, om van wederkerige moorden af te schrikken, dan indien de dood van een mens also werd gewroken. In het tweede lid gaat God verder, door de dood van de mens zelf te bevelen, indien hij aangemaand was, om voorzichtig te zijn. Want zodanig een waarschuwing hief alle voorwendsel van onkunde op. En de straf op een domme verontachtzaming moest niet hard schijnen, omdat aan schadelijke beesten een vrije loop te geven, hetzelfde was, als hen te wapenen tot een moord op de mensen. Wie nu wetens en willens het leven van zijn naaste in gevaar bracht, werd naar verdienste voor de bewerker van diens dood gehouden..

29. Maar indien de os tevoren stotig geweest is, en zijn heer is daarvan overtuigd geweest, en hij hem niet bewaard heeft, en hij, de os, doodt een man of een vrouw, zo zal die os gestenigd worden, en zijn heer, die het onheil had kunnen verhoeden, maar het uit zorgeloosheid of lichtzinnigheid nagelaten heeft, zal ook gedood worden; want door zijn nalatigheid heeft hij het onheil teweeggebracht.

30. Indien hem echter van de zijde van de aanverwanten van de geslagene een losgeld opgelegd wordt, wanneer deze zich tot het aannemen daarvan bereid verklaren, Zo zal hij tot lossing van zijn ziel (van zijn leven) geven naar alles, wat hem zal opgelegd worden, zo veel als men van hem vordert, daardoor zal hij zich van de schuld, waardoor hij de dood verdiend had, vrijkopen.

31. Evenzo zal men handelen, hetzij dat hij een zoon gestoten heeft, of een dochter gestoten heeft, naar dat recht zal hem gedaan worden; de omstandigheid, dat de gewonde nog niet mondig is, brengt geen verzachting van de straf teweeg; persoon en leven van minderen geldt even zo veel als van meerderen.

32. Indien de os een knecht of een dienstmaagd van niet-Hebreeuwse afkomst stoot, hij, (de heer van de os) zal zijn heer (de heer van de knecht), dertig zilverstukken geven, 1) tot schadevergoeding, en de os zal gestenigd worden.

1) Ook: zie Ge 37.28.

De os moest gestenigd worden, ook als hij een knecht of een dienstmaagd gestoten had. God neemt ook het zwakke en het verachte in bescherming. Voor God bestaat er geen verschil tussen vrijen en dienstknechten. De koopprijs van een Hebreeuwse knecht was 50 zilverstukken. Wellicht dat 30 zilverstukken de prijs was van een niet-Israëlitische slaaf..

33. En wanneer iemand een kuil opent, die tot hiertoe bedekt was, en die niet weer sluit, of wanneer iemand een kuil graaft, en hij dekt hem niet toe, en een os of ezel valt daarin;

34. De heer van de kuil zal het vergelden, hij zal aan deze het geld teruggeven, doch dat dode dier zal van hem wezen.

35. Wanneer nu iemands os de os van zijn naaste verwondt, zodat hij sterft, dan zal men de levende os, die de schade heeft aangericht, verkopen, en het geld daarvan half en half delen, en de dode, de gestoten os, zal men ook half en half delen, en aan ieder van de beide heren zal een deel daarvan toekomen.

36. Of is het kennelijk geweest, dat die os van tevoren stotig was, en zijn heer heeft hem niet bewaard, zo zal hij in altijd os voor os vergelden; voor de dode os zal hij een levende geven; doch de dode os zal van hem wezen. 1)

1) De beide laatste bepalingen (vs.33-36), welke het recht van billijkheid gebieden voor zulke gevallen, waarbij door nalatigheid het vee van de een dat van de ander doodt, hebben reeds een overgang gevormd van de bescherming van het leven totdat van het eigendom, waarop de Heere verder in het volgende gedeelte acht slaat..

HOOFDSTUK 22.

STRAFFEN OP DIEFSTAL EN ANDERE ZONDEN.

I. Vs.1-17. Vervolgens wordt er ten opzichte van het eigendom alle diefstal van het vee (vs.1-4) alle beschadiging van veld en veldgewas (vs.5,6), alle ontrouw en onrecht (vs.7-17) verboden, en alzo rondom het eigendom een grens getrokken, die niemand met geweld mag overgaan.

1. Wanneer) iemand een os, of kleinvee steelt, en slacht het, of verkoopt het, die zal, omdat hij zijn voornemen tot het uiterste volbracht heeft en berouwvol omkeren van de boze weg en teruggave van het gestolene (Leviticus. 6:1 vv.) niet meer mogelijk is, vijf runderen voor een os teruggeven, en vier schapen voor een stuk kleinvee. 1)

a) 2 Samuel. 12:6

1) God veroordeelt hen tot teruggave van het dubbele, bij wie het gestolene nog zal gevonden worden, en tot het vierdubbele, wie het óf gedood óf verkocht had. En naar verdienste, omdat de hardnekkigheid in het kwade zich groter vertoont, wanneer het gestolene in winst is omgezet, en er niet de minste hoop meer is op verandering, en alzo de misdaad van kwade trouw door het verloop van de zaak als het ware een dubbele is geworden. Doch het is mogelijk, dat de dief terstond na het plegen van de misdaad berouw krijgt. Wie nu een gestolen dier durft te doden of te verkopen, is geheel en al in het kwade verhard. Hoe moeilijker nu de reden is op te sporen, des te zwaarder straf verdient het opzettelijk bedrog. Ondertussen is het ervoor te houden, dat de geldboete, welke de dieven werd opgelegd, hen niet van straf bevrijdde..

Aan dit vers sluit zich vs.4 aan, de samenhang wordt afgebroken door de inlassing van vs.2 en 3, dat deels de rechterlijke beoordeling van die eigenaars regelt, die bij het grijpen van een dief hem gedood hebben, ten tweede de behandeling van zulke dieven vaststelt, die wegens onvermogen geen schadevergoeding kunnen geven..

Vijf runderen voor een os en vier schapen voor een stuk kleinvee (schapen of bokken). Dat de vergoeding voor kleinvee minder bedroeg dan voor groot vee, kwam én omdat het grote vee moeilijker kon opgeborgten worden, én omdat de waarde van het grote vee groter was, dan van het kleinevee. Naarmate de schade groter was, moest ook de straf groter zijn..

2. Indien een dief gevonden wordt in het doorzoeken van een huis, en hij wordt door degene die hem gegrepen heeft, geslagen, dat hij sterft, het zal hem geen bloedschuld zijn; hij zal niet schuldig geacht worden als een moordenaar, daar bij nachtelijke inbraak zowel het recht tot verwerping groter is, als het gevaar, om op een dodelijke plaats te treffen.

3. Indien de zon over hem, de inbrekende dief, opgegaan is, zodat degene die hem grijpt, zien kan, wie hij voor zich heeft, en waarheen hij slaat, ook hulp kan roepen, en toch de betrapte dief een slag geeft, dat hij daaraan sterft, zo zal het hem een bloedschuld zijn. 1) Hij de dief,

zal het volkomen teruggeven, 2) hij moet het gestolene geheel vergoeden; reeds daarom mag niemand zonder werkelijke noodzakelijkheid zijn leven aantasten; heeft hij niet, om te vergoeden, zo zal hij van gerechtswege voor slaaf verkocht worden voor zijn diefstal, daar de koper in zijn plaats vergoeding geeft, en hem dan zo lang in zijn dienst houdt, totdat hij het betaalde door zijn arbeid heeft gewonnen.

1) Vs. 2 en vs.3a vormen als het ware een tussenzin. Beter was het geweest, indien bij "Hij zal het volkomen weergeven" een nieuw vers was begonnen. Door vs. 2 en 3a wil de Heere te kennen geven, wanneer, indien een dief gedood werd, het degene, bij wie werd ingebroken, een bloedschuld zou zijn. 's Nachts was het niet tot een bloedschuld, maar bij dag, of als de zon reeds was opgegaan, wel..

2)Eigenlijk, zeker weergeven. Zo hij niet in staat was, om het terug te betalen, moest hij als slaaf verkocht worden, en alzo aan den lijve boeten..

4. Indien de diefstal, het gestolen stuk vee, levend in zijn hand voorzeker gevonden wordt, en hij het noch geslacht, noch verkocht heeft, hetzij os, of ezel, of kleinvee, hij zal het dubbel teruggeven. 1)

1) Strengere wedervergelding aan de ene zijde, om de ongerechtigheid te straffen en het boze te vernietigen, en aan de andere zijde grote billijkheid, dat de misdadiger nooit te veel geschiedde en hem de weg tot berouw en tot terugkeren zolang mogelijk geopend blijve, onderscheiden de door de Heere gegevene politie- en burgerlijke wetten. Daarbij neemt de goddelijke wet veelvoudige aanleiding tot zonden weg, bijvoorbeeld door bepalingen, als in Deuteronomium. 23:24 vv.; 24:19-21, welke aan de arme genoegzaam gelegenheid aanboden, om zich voedsel te verschaffen..

5. Wanneer iemand, uit onvoorzichtigheid of nalatigheid een veld, of een wijngaard laat afweiden, en hij zijn beest van zijn eigen akker af daarin drijft, dat het in andermans veld weidt; 1) die zal van het beste van zijn veld en van het beste van zijn wijngaard weergeven.

1) Bij nalatigheid kon ook gierigheid komen, om zich ten koste van zijn naaste te verrijken. Daarom past ook dit gebod in het kader van deze wetten..

6. Wanneer, bij het afbranden van onkruid of stoppels op de eigen akker, een vuur zich verspreidt,1) en vat de doornen, waarmee de akker omtuind is, zodat het zich op de akker van de naaste verbreidt en de korenhoop deze verteerdwordt, of het nog in de halmen staande koren, of wat zich verder op het veld van de naaste moge bevinden, bomen of planten; hij, die de brand heeft aangestoken en niet de nodige voorzorgen voor het goed van zijn naaste genomen heeft, zal het volkomen teruggeven.

1) Stoppels, droog gras, onkruid en struiken is men gewoon in het oosten, nadat de akker geoogst is, af te branden Jesaja 5:24; 47:14); daarbij moet alle voorzichtigheid in het oog gehouden worden, dat aan de naaste geen schade geschiedt, of de schade moet volledig

vergoed worden. Door deze strafbepaling wordt tevens elke beschadiging uit boze bedoelingen voorkomen..

7. Wanneer iemand zijn naaste geld of vaten of andere zaken te bewaren geeft, 1) en het wordt uit diens huis, uit het huis van degene aan wie gij het te bewaren gegeven hebt, gestolen; indien de dief gevonden wordt, hij zal het dubbel aan de eigenaar weergeven.

1) Ofschoon in deze plaats en de twee volgende verzen sprake is van in bewaargeving, en Mozes bedrog, roof en diefstal met opzet hier bestrijdt, toch moet dit gedeelte terug gebracht worden tot het derde gebod, omdat hij het wettig gebruik van de eed aanwijst, namelijk, dat in duistere zaken de mensen de toevlucht mogen nemen tot het getuigenis van God, en de twist, door aanroeping van Zijn heilige naam, onder hen wordt uitgemaakt. Doch omdat van de eerbied voor God afhangt, welk gezag aan de eed wordt geschonken, wordt tegelijk geloof en godsdienst hun ingeprent, opdat alles met elkaar overeenkomt. Ook wil hij, dat het in bewaring gegeven wordt prijsgegeven, indien hij zweert, dat het dier, dat hij in bewaring had ontvangen, verongelukt is, ofschoon hij geen getuigen voor de zaak kan bijbrengen, omdat het onbillijk is, dat de schuld wordt volgehouden, tenzij bedrog of nog grover misdaad tussenbeide komen..

Hier wordt het recht gegeven tot instelling van een rechtsvordering wegens diefstal, maar tegelijk een boete opgelegd, indien iemand zijn naaste zonder voldoende grond had beschuldigd. Want het kon voor het overige worden betwijfeld, op welke grond ten laatste en wanneer de restitutie moest uitgevoerd worden in het dubbele of in het vierdubbele. Daarom laat hij toe, dat, wie op iemand vermoeden heeft van diefstal, hij hem citeert om zich te verdedigen. Indien hij hem schuldig doet verklaren, dat hij alsdan het dubbele van de verloren som terug verkrijgt. Indien echter de rechter uitspreekt, dat hij zonder voldoende grond het proces heeft op touw gezet, dat hij dan op zijn beurt de straf onderga voor zijn valse aanklacht. Want omdat deze rechtshandel niet geheel een burgerlijke zaak is, maar eerloosheid met zich meebrengt, zou het onbillijk zijn, dat met een vals vermoeden bezwaard werd, hij wie de rechter vrij van de misdaad verklaarde..

8. Indien de dief niet gevonden wordt, zo zal de heer des huizes, aan wie het toevertrouwde volgens zijn verklaring ontstolen is, tot de goden, tot God, dat is tot de rechters, die door God ter beslissing gesteld zijn (hoofdstuk 21:6) gebracht worden, en deze zullen onderzoeken, of hij niet zijn hand aan het bezit van zijn naaste gelegd heeft; blijkt het niet, zo zal hij zich door een eed voor de rechters van de verdenking moeten zuiveren en daardoor zijn onschuld bewijzen; zo hij dit niet doen kan, is hij tot vergoeding verplicht.

9. Over elke zaak van onrecht, 1) over elke zaak, waarover twijfel van vervreemding is, over een os, over een ezel, over kleinvee, over kleding, over al het verlorene, waarvan iemand zegt dat het zijn is, waarvan de een beweert, dat het door hem verloren en door de ander op onrechtmatige wijze toegeëigend geworden is, beider zaak zal voor de goden, voor God komen, opdat de rechters, die in Zijn naam spreken, de zaak onderzoeken: wie de goden, God en Hij door de rechters verwijzen, die zal het aan zijn naaste dubbel teruggeven, 1) de

aangeklaagde, omdat hij zo goed als een dief is (vs.4,7), of de aanklager, opdat niemand zijn goede naam ontstolen wordt.

1) Dit betekent, dat niemand zijn eigen rechter mocht zijn, dat men niet op eigen gezag het geleden verlies mocht trachten terug te krijgen..

10. Wanneer iemand aan zijn naaste een ezel, of os, of kleinvee, of enig beest te bewaren geeft, bij voorbeeld aan een herder om het te hoeden, en het toevertrouwde stuk vee sterft, of het raakt gewond, het breekt bijv. een been, of het wordt door rovers weggedreven (Johannes 1:15,17), dat het niemand ziet, geen ooggetuige daarbij is, die de waarheid kan bevestigen.

11. Zo zal de eed van de HEERE tussen hen beide Zijn, 1) waardoor de aangeklaagde zich van de verdenking te reinigen heeft, of hij niet zijn hand aan het bezit van zijn naaste geslagen heeft, het dier tot zijn eigen voordeel verkocht of geslacht heeft, of door boos opzet beschadigd heeft; en de heer van deze bezittingen zal die eed aannemen, en hij, de beschuldigde, zal het niet teruggeven.

1) Daardoor, dat de juristen de eed niet kunnen, noch willen opgeven, bekennen zij, dat het recht op objectieve en goddelijke grond rust..

De eed moest daarom gedaan worden, als elk bewijs van schuld of onachtzaamheid ontbrak..

12. Maar indien het van 1) hem, van de herder, zeker gestolen is, hij zal het zijn heer teruggeven, omdat hij door behoorlijke waakzaamheid de diefstal had kunnen voorkomen.

1) Eigenlijk van bij hem, d.i. uit zijn huis of stal..

13. Is het gewis door een roofdier verscheurd, dat hij hetgeen van het verscheurde stuk vee nog over is, brengt tot getuigen, dat zowel hetgeen hij zegt, waar is, als ook, dat het van zijn zijde niet aan vlijt ontbroken heeft, om aan het roofdier zijn buit te ontnemen (1 Samuel 17:34 vv. Amos 3:12); zo hij dit doet, zo zal hij het verscheurde niet weergeven 1) (Genesis 31:39).

1) Omdat de eed het onmiddellijk inroepen van God in het recht is (zie Ex 22.11), moet deze beperkt worden; want de handhaving van het recht is door God aan de mens overgegeven, en daarom moet het met de menselijke bemiddeling van het recht werkelijk ernst zijn. Daarop rust de noodzakelijkheid, dat hoe meer zich de menselijke toestanden ontwikkelen, de bepalingen van het recht des te moeilijker worden, en de eenvoudige grondstellingen van het recht, zich tot een wetenschap moeten uitbreiden..

14. En wanneer iemand van zijn naaste wat begeert, os of ezel voor zijn arbeid leent, en het wordt beschadigd, of het sterft, zijn heer daar niet bij zijnde en alzo zijn recht niet kunnende waarnemen, zo zal hij, die het dier geleend heeft, het volkomen weergeven.

Hier nu leert Mozes, wat recht is, indien een ter leen gegeven dier sterft of het wordt verminkt of beschadigd. Doch er is een andere berekening voor het voor aangeven tijd ter leen

gegevene als voor het ter bewaring gegeven; want met ter leen geven, bewijst men een weldaad. Daarom, wie vraagt dat hem iets ter leen wordt gegeven, heeft ervoor te zorgen, dat dit in wezen blijft, zoveel in zijn vermogen is. Doch een onderscheid wordt gesteld, indien de heer zelf van het dier als ooggetuige daarbij tegenwoordig is als wanneer hij zelf het verlies van de dood of van de kwetsuur moet dragen. Doch indien het dier in zijn afwezigheid is gestorven of verminkt, zal hem een som worden toegeschreven. Wat hier over het dier wordt vastgesteld, moet ook tot andere zaken, die geleend zijn, in betrekking gebracht worden..

15. Indien echter zijn heer daarbij geweest is, wanneer het ongeval geschiedt, hij zal het niet weergeven, want de eigenaar heeft zich, óf kunnen overtuigen, dat het ongeval niet af te wenden was, óf, wanneer het af te wenden was, waarom heeft hij niet zelf dat gedaan? Die het dier in gebruik gehad heeft, is des te minder tot schadevergoeding verplicht, indien het gehuurd is, want in dat geval zo is het voor zijn huur gekomen; de eigenaar heeft reeds in het loon enige vergoeding.

Vervolgens wordt de verleiding van een maagd behandeld, omdat deze mede tot het goed van de familie behoort, deze werd volgens het recht uit die tijd, zolang zij niet verloofd was, voor een eigendom van de vader gehouden, die haar zelfs aan een andere Israëliet verkopen kon. (hoofdstuk 27:7).

16. 1) Wanneer nu iemand een maagd verleid, die niet ondertrouwd is-is zij dit, dan is de zaak geheel anders (Deuteronomium. 22:23-27) -en hij ligt bij haar, die zal haar zonder uitstel een bruidsschat geven, zoveel als hij als bruidsschat (Genesis 24:53; 34:12) haar zou gegeven hebben, wanneer hij op eerlijke wijze haar gezocht had; hij zal haar nemen, dat zij hem tot vrouw zij.

1) Dat deze zaak in dit verband behandeld wordt, komt, omdat ook een maagd als het ware behoort tot het eigendom van de vader, zolang zij nog niet verloofd of ondertrouwd was..

17. Indien haar vader in het geheel weigert 1) haar aan hem te geven, zo zal hij geld geven naar de bruidsschat 2) van de maagden, van haar stand, en daardoor de aan de vader en zijn huis aangedane smaad wegnemen.

1) Het hier voor ons liggende geval is niet geheel hetzelfde, als het in Deuteronomium. 22:28 vv. genoemde, daar is meer van geweldige overrompeling van een maagd, van verkrachting sprake, hier van overreding en verleiding. Daarom wordt hier het recht van de vader, om zijn inwilliging tot het huwelijk te geven of te weigeren, uitdrukkelijk toegekend, omdat aan dergelijke verleidingen het doel ten grondslag liggen kon, om de vaderlijke toestemming af te dwingen..

2) Het Hebreeuwse woord "Mohar" betekent bruidsschat, in het Duits "Morgengabe", hetgeen een man op de morgen na het huwelijk aan zijn vrouw geeft, voor het geval dat hij sterft; het betekent niet de prijs, waarvoor hij haar van de vader koopt. De zeer verbreide mening, dat de Israëlieten, volgens een, in de oudheid zeer algemene en nog in het Oosten heersende gewoonte, de vrouw van haar ouders of aanverwanten zouden hebben moeten kopen, berust

op een dwaling, die door Saalschüts in zijn Mozaïsch recht uitvoerig is weerlegd; ten opzichte van het in hoofdstuk 21:7 vermelde verkopen van de dochter door de vader is het anders, daar hierbij niet van een wettige echt sprake is, maar van het geven tot bijvrouw..

II. Vs.18-31. Thans volgen die instellingen welke Israëls verplichtingen jegens de Heere, als zijn koning, of Israëls religieus-theocratische betrekking tot Jehova nader aanwijzen, en wel, bij uitsluiting van alle vreemde, heidense gruwelen (vs.18-20), zeer barmhartige verschooning van vreemden, weduwen en wezen (vs.21-27), alsook eerbied voor de in Gods plaats staande overheid en getrouwe vervulling van godsdienstige plechtigheden (vs.28-31) gebieden.

18. a) De tovenares 1) zult gij niet laten leven.

2)

a) Leviticus. 20:27 Deuteronomium. 18:11

1) Van tovenares is hier sprake, niet omdat er geen tovenaars waren, maar omdat de zonde van toverij meer werd gepleegd door vrouwen, dan door mannen. Zij, de tovenares, was het, die door waarzeggerij het volk aftrok van de zuivere dienst van God, of door haar minne- en liefdedranken het volk aanzette tot de zonden, die in het zevende gebod werden verboden..

2) Er staat niet: zal zeker gedood worden, maar, zult gij niet laten leven. Hiermee wordt Israël bevolen, de tovenarij geenszins te dulden onder het volk, maar wordt ook de mogelijkheid geopend, dat, indien zij, nl. de tovenaars, zich bekeren van hun zonden, zij in het leven mogen blijven..

19. Al wie bij een beest ligt, hetzij man of vrouw, (Leviticus. 18:23 vv.; 20:15 vv.), die zal zeker gedood worden. 1)

1) Wij lezen hier, dat het volk niet alleen van echtbreuk wordt teruggehouden, maar van alle ongerechtigheid, welke strijdt met de waardigheid van de natuur zelf. Verder, opdat alle onreinheid des te meer te verafschuwen zij, meldt Hij twee vormen van onnatuurlijke wellust, waaruit blijkt, dat, wanneer de mensen zich in deze zaak prijsgeven, zij door meer dan een beestelijke aandrif worden aangegrepen, om zich met zo schandelijke daad te bezoedelen..

Want de zodanige werkt, door de prikkeling van de zondige hartstochten, mede aan de verdierlijking van de mens; en de geschiedenis leert, dat ook dergelijke tovenaars en tovenaressen de ellendige kunst verstonden, om, ter bevrediging van de walgelijkste hartstochten, de zondige lusten in die vreselijke richting te leiden, waarvan de Heilige schrift ons hier de ontzettende uitkomst noemt, door dit voorschrift: "al wie bij een beest ligt zal zeker gedood worden." Zo keert de ontucht door de bandeloosheid van de onbeteugelde hartstocht, in de verterende gloed van de zinnelijke lust en van de vleselijke begeerlijkheden, elke ordening van de schepping om. Zij verlaagt de mens, die haar dient, tot een dier, hem ontaardende en verbeestelijkende. Ziedaar één enkel gevolg van het verdierlijkend geweld van die ontucht, wier einde gewis is-de dood..

20. Wie de goden offert, 1) behalve de HEERE alleen, die zal verbannen worden, in de ban komen, zodat Hij gedood en door zijn dood de Heere gewijd wordt, aan wie hij zich levend niet heeft willen toewijden. (Deuteronomium. 17:2 vv.)

1) Offeren staat hier voor de gehele eredienst, omdat een offerande brengen, een van de voornaamste manieren van godsverering was..

21. Gij zult ook de vreemdeling geen overlast doen, noch hem onderdrukken, door hem zijn loon te onthouden of zijn recht te verkorten (Leviticus. 19:33 vv. Deut.24:15,17), want gij zijt vreemdelingen geweest in Egypte, 1) en weet daarom uit eigen ervaring, hoe het is als men in een vreemd land verdrukt wordt (hoofdstuk 23:9).

1) De vreemde goden mochten zij niet dienen, maar de vreemdeling zelf, moesten zij mild en liefderijk behandelen, gedenkende dat ook zij vreemdelingen in Egypte waren geweest. Hiermee wil de Heere Israël ongetwijfeld erop wijzen, dat wat het is en wezen zal, het enkel en alleen aan de gunst van zijn Verbondsgod heeft te danken. Tegen alle hoogmoedige zelfverheffing komt dit gebod op..

Christenen, gij zult hem, die vreemdeling is in de dingen des Heeren, niet haten, noch leed aandoen, maar gedenken, dat gij eertijds ook zonder God in de wereld was.

22. a) Gij zult ook geen weduwe noch wees van uw eigen volk beledigen, 1) alsof zij zonder rechten waren en gij tegen hen kon doen, wat gij wilde.

a) Zacheria 7:10

1) Onder beledigen hebben wij niet alleen te verstaan, volgens de grondtekst, onrechtvaardig behandelen, onderdrukken, maar ook elk liefdeloos en onbarmhartig behandelen. De weduwe en de wees bekleedt in de Schrift een grote plaats..

23. Indien gij hen enigszins beledigt, hard en onrechtvaardig behandelt, en 1) indien zij enigszins 2) tot Mij, als tot hun beschermer, roepen, Ik zal hun geroep zeker verhoren. 3)

1) En beter vertaald, ja. Het woordje Kie drukt een verzekering uit..

2) In het Hebreeuws Tsaoek Jitsak, eigenlijk en beter, indien zij dringend tot mij roepen. Roepen in de zin van, schreien uit hun nood en ellende..

3) Hiermee verzekert God reeds, dat Hij een Vader van de wezen en een Rechter van de weduwen zal zijn..

24. En Mijn toorn zal ontsteken, dat Ik de strijd in het land zend, en Ik zal u, mannen en huisvaders, met het zwaard van uw vijanden doden; en uw vrouwen zullen weduwen en uw kinderen wezen worden.

Gelijk uw ervaring in Egypte u moet afhouden van elke verdrukking van vreemden (vs.21), zo laat u door hetgeen uw vrouwen en kinderen zouden ondervinden, van alle verachting of onrechtvaardige behandeling van weduwen en wezen terughouden..

25. a) Indien gij Mijn 1) volk, dat bij u arm is, een van de arme Israëlieten, geld leent, zo zult gij tegen hem niet zijn als een woekeraar; gij zult op hem geen woeker leggen; 2) gij zult hem niet lenen tot eigenwinst, maar uit liefde.

a)Leviticus. 25:36,37 Deuteronomium. 23:19,20 Psalm. 15:5 Spreuken. 28:8 Ezech.18:8

1) Israël wordt hier wederom Mijn volk genoemd, opdat het gedurig ter harte zou nemen, dat het als volk het eigendom was van de Heere..

2) Tot deze, door God zelf bij uitnemendheid in bescherming genomen, personen behoren ook nog de tijdelijke armen onder het volk. Daarom behoort het nemen van rente of woeker van hen, ook tot de hier genoemde heimelijke zonden. En onder geheime zonden verstaan wij degenen, die voor het gerecht van de wereldse rechter niet strafbaar zijn, in tegenstelling tot die openlijke zonden, waarover men voor het gerecht kon worden geroepen. Deze onderscheiding wordt ook door de Heere Jezus in de bergrede gemaakt, als hij de heimelijke zonden die in het verborgen geschieden en naar de landswet niet strafbaar zijn, evenwel "strafbaar noemt door het helse vuur." (Matth.5:22). Aldus geeft de mond van de waarheid zelf ons de nodige aanduiding van de goddelijke straf over die zonden, die hier wel niet wordt genoemd, maar toch zeer zeker wordt verondersteld. Wel komt hier duidelijk uit, waarin eigenlijk de zonde van verongelijking en bemoeilijking van het leven bestaat, die kort tevoren "verdrukking" werd genoemd..

Duidelijk straalt hierin door, dat de Heere werkelijk bedoelde, de armoede te voorkomen, opdat er aan het lenigen ervan, geen behoefte zou zijn..

26. Indien gij enigszins, wat tot uw eigen zekerheid geoorloofd is, het kleed van uw naaste 1) als pand neemt, zijn opperkleed of mantel (zie "Ex 12.34), zo zult gij het hem teruggeven, eer de zon ondergaat. 2) (Deuteronomium. 24:12 vv.).

1) Dit kleed was het opperkleed, bestaande vooral bij armen, uit een vierkant stuk doek, dat 's nachts gebruikt werd om er zich in te hullen..

2) Het opperkleed, het enige kleed van de armen, een grof stuk lijnwaad van zes el lang en half zo breed, om het midden met een gordel vastgesnoerd, is ook nu nog het gewaad, dat de Bedoeïenen en Kabijlen dragen, en dat hun tegelijk dient om in te slapen. Het allernodigste kleed zal aan geen arme als pand mogen ontnomen worden..

27. Want dat kleed alleen is zijn enig bedekking, het is zijn kleed over zijn huid, waarin zou hij gedurende de nacht liggen en slapen, wanneer gij het hem ontnam? Het zal dan geschieden, wanneer gij dit doet, en hij tot Mij roept, dat Ik het zal horen: want Ik ben genadig de arme die tot Mij schreit, en de ellendige, over wie zich niemand erbarmen wil.

De zonde van hebzucht wordt hier aangetast tot in de diepste wortel, terwijl tevens met de rechtmatige toorn van God wordt gedreigd, opdat Israël tot gehoorzaamheid zich zou laten dwingen..

28. De goden zult gij niet vloeken, geen verwensingen tegen hen in uw hart hebben, noch met de mond uitspreken, en de oversten in uw volk zult gij niet lasteren, 1)zelfs niet, wanneer zij hard en streng tegen u zijn (Prediker. 10:20 Hand.23:5).

1) Allereerst beveelt God eerbied te voelen voor en eerbiedig te spreken over de rechters en anderen, die het ambt van Overheid uitoefenen. Het is nu niet twijfelachtig, of naar het algemeen gebruik van de Hebreeuwse taal, herhaalt Hij tweemaal hetzelfde, waaruit volgt, dat dezelfde personen goden en vorsten van het volk worden genoemd. De naam van God nu draagt hij oneigenlijk, met de beste bedoeling over op de Overheidspersonen, aan welke Hij evenals aan de dienaren van zijn heerschappij een teken van zijn luister ingriffelt. Gelijk wij nu gezien hebben, dat wij aan de vaders eer verschuldigd zijn, omdat God hen heeft toegelaten gemeenschappelijk met Hem de vadersnaam te dragen, zo ook zet Hij de rechters Zijn waardigheid bij, opdat het volk hen eerbiedig vereert, omdat zij de persoon van God als Zijn afgezanten en plaatsvervangers vertegenwoordigen..

Onder Overheid hebben wij ook de rechterlijke macht te verstaan, welke het recht heeft te handhaven en het onrecht te onderdrukken..

29. Uw volheid en uw tranen, 1) de opbrengst van uw koren en van uw most en olie zult gij niet uitstellen, 2) maar de eerstelingen van veld- en boomvruchten Mij tijdig en gewillig brengen (Deuteronomium. 26:2-11), de eerstgeborene van uw zonen zult gij Mij eveneens met een verheugd hart geven, gelijk Ik u (hoofdstuk 13:2) geboden heb.

1) Deze spreekwijze schijnt een spreekwoord te zijn. "Volheid" is hier de oogst van alle vruchten, "tranen" zijn het uitgedrukt vocht van olijven en druiven, dus de eerstelingen van de dorsvloer en van de wijngaard; deze worden tezamen gevat met de eerstgeborenen zonen. Het eerste van alle bezitting moet God worden gewijd, om daardoor, als door een zinnebeeldige overgave, geheel de bezitting te heiligen. Ook de eerstgeborene zoon maakt deel uit van vaders bezitting, daarom moest hij aan God worden overgegeven; maar hij is aan de andere zijde meer dan enig ander goed; hij staat in een zelfstandige betrekking tot God, en het is daarom, dat hij niet als elke andere eerstgeboorte, lichamelijk moet worden geofferd, maar slechts zinnebeeldig door middel van een losprijs Hem moet gewijd worden. Is ook dit gebod in de letterlijke zin de Christenen niet meer voorgeschreven, naar de geest blijft het van kracht. Zij zijn verplicht, met al wat zij bezitten niet zichzelf maar God te dienen, en deze hun bedoeling om Hem te dienen, behoren zij daardoor te tonen, dat zij ook het liefste en beste volgaarne aan God overgeven..

Wat men, als burger van de staat van God, van land en voortbrengselen de Heere, ter onderhouding van de openlijke dienst had op te brengen, werd hier gezegd. Wij kunnen daarin niet met de joodse geleerden een aangegeven volgorde van de opbrengsten opgeven of gewijzigd zien. Volgens hen zou hier bevolen zijn, eerst de zogenaamde t'rumah of het

vijftigste deel van het pas gedorste graan naar de priesters te brengen, om dit straks door de eerste tienden, voor de Leviëten af te zonderen, te laten volgen; waarbij dan nog de tweede tienden kwamen, die men te Jeruzalem gebruikte. Hier is alleen sprake van de eerstelingen van de koren- en wijnoogst. Deze heet "trane" of vocht, geen "volheid." Zo worden deze woorden ook elders gebezigd (Numeri. 18:27 Deuteronomium. 22:9). Een bepaalde maat van opbrengst wordt hier niet aangegeven. Deze was afhankelijk van de maat van dankbaarheid van Gods zegeningen, die in het hart mocht wonen..

2)"Niet uitstellen," d.w.z.: niet vertragen om Mij te geven. Met het brengen van de eerstelingen deed Israël belijdenis, dat God recht op alles had. Daarom moest men niet talmen, om de eerstelingen de Heere te brengen, opdat men geen gevaar liep, het geheel te vergeten..

30. a) Evenals, naar dit zelfde gebod, zult gij doen met uw, de eerstgeborenen van uw ossen en met uw schapen; zeven dagen zullen zij bij hun moeder zijn, Op de achtste dag zult gij ze Mij geven. 1)

a)Exodus. 23:19 Leviticus. 22:27 Ezech.44:30

1) Dat het eerstgeborene van het vee eerst op de achtste dag aan Hem moest gebracht worden, staat zeer waarschijnlijk met de reinheid in het verband, omdat het dan gezuiverd was van de onreinheid van de moeder..

31. Gij nu zult, dit is Mijn bedoeling bij al deze voorschriften, in het bijzonder bij de heiliging van uw eerstgeboorte, Mij heilige mensen zijn, afgezonderd van de wereld en haar wegen, gewijd tot Mijn dienst; a) daarom zult gij eindelijk geen vlees eten van een dier, dat op het veld door roofdieren gescheurd is, en alzo in bloed gestikt, of reeds tot verrotting overgegaan is; maar gij zult het de hond voorwerpen (Leviticus. 17:13-15) of, wanneer gij dit niet doet wilt, het aas aan een vreemdeling verkopen (Deuteronomium. 14:21).

a)Ezech.44:31

Van alle onreinheid en onkiesheid moest het gespeend worden. Daarom moest het verscheurde de honden worden voorgeworpen, omdat de hond het beeld is van onreinheid..

HOOFDSTUK 23.

OVER FEESTEN EN FEESTDAGEN.

I. Vs.1-9. Verder wordt aan de in de plaats van God staande rechters strenge gezetheid en rechtvaardigheid in de behandeling van rechtzaken ten plicht gesteld; een nauwgezetheid, die geen aanklacht zonder nauwkeurig onderzoek voor waar aanneemt en door geen vals medelijden, ook door geen persoonlijke afkerigheid geleid wordt (vs.1-5), en een rechtvaardigheid, die aan ieder zijn recht geeft, aan de arme, zowel als aan de vreemdeling, en door geen geschenken zich laat omkopen (vs.6-9).

1. Gij zult geen vals gerucht opnemen, de tegen hem ingebrachte aanklacht niet zonder meer voor waar houden, daar zij integendeel in de grond vals kan zijn (Deuteronomium. 19:16 vv.), en stelt uw hand niet bij degoddeloze. Vreest ervoor, om door onrechtvaardige rechtspraak een getuige tot geweld te zijn. 1)

1) Door deze verbinding maant God de zijn, om geen valse beschuldigingen te verspreiden en noemt hen, die, door de hand te reiken aan goddelozen, hun naasten te schande maken, valse getuigen, omdat het weinig verschilt, of gij de beschuldiging uitdenkt of laat voortduren..

Hier wordt zowel veroordeeld degene, die een vals gerucht en onware beschuldigingen opneemt, als degene, die de hand reikt aan de goddeloze, om een getuige tot geweld of onrecht te zijn. Stelt uw hand niet bij de goddeloze, wil zeggen, biedt de goddeloze de hand niet, verenig u niet met hem. Een getuige tot geweld of onrecht is iemand, die opzettelijk een gerucht verspreidt of vermeedert, om zijn naaste in het ongeluk te storten..

2. Gij zult verder de menigte 1) tot boze zaken niet volgen, noch door mensenvrees, noch door mensengunst bij uw oordeel u laten leiden; en gij zult niet spreken in een twistige zaak, uw rechtspraak in enige zaak also stellen, dat gij u neigt naar de menigte, om het recht te buigen; al wilde ook al het volk u tot rechtsverdraaiing bewegen, uw plicht is het met een rechte weegschaal te wegen.

1) Onder menigte hebben vrij hier o.i. niet te verstaan de grote hoop, maar de aanzienlijken, de machtigen, in tegenstelling tot de geringen in vs.3. De bedoeling is dan, dat Israël, om de grote en aanzienlijke te behagen, niet tegen de verordeningen van God in mocht gaan, noch het recht buigen. Noch de rijke gelijk geven, omdat hij rijk is, noch de arme, omdat hij arm is. De rijke niet, omdat hij in de maatschappij hoog geplaatst is, de geringe niet uit een misplaatst medelijden..

3. a) Ook zult gij door vals medelijden u niet tot een onrechtvaardige beslissing laten leiden; gij zult de geringe niet vóórtrekken in zijn twistige zaak, niemand daarom helpen, omdat hij arm en gering is, hoewel gij zijn zaak voor verkeerd houden moet.

a) Leviticus. 19:15

4. a) Wanneer gij, om een voorbeeld te stellen, de os van uw vijand os, of zijn dwalende ezel ontmoet, iets, dat van hem afgedwaald, of door hem verloren is, gij zult hem deze in zijn geheel zeker terugbrengen, of wanneer gij dit niet aanstonds kunt, die in bewaring nemen. (Deuteronomium. 22:1,2)

a) Luk.6:27 Filipp.2:4

Geen persoonlijke afkeer, geen geleden onrecht mag in aanmerking komen, mag de minste invloed hebben in het dagelijks leven. Ook jegens de vijand zou men de liefde jegens de naaste beoefenen..

5. Of in een ander geval: wanneer gij de ezel van uw hater onder zijn last, die hem te zwaar geworden is, bezweken ziet liggen, zult gij het dan nalaten, om het uwe te verlaten voor hem? Zult gij dan horen naar de inspraak van uw natuurlijk hart, dat u raadt, het dier alleen aan uw hater over te laten, hoe hij zich helpen zal? Nee! verre zij dit van u; gij zult het uwe in alle manier met hem, om zijnentwil, verlaten; 1) gij zult de behulpzame hand bieden, om het dier van zijn last te ontheffen en weer te doen opstaan (Deuteronomium. 22:4).

1) Of, gij zult het zeker met hem ontbinden. Alle wraak wil de Heere ver wegdoen uit het midden van zijn volk..

6. a) Gij zult het recht van uw 1) armen niet buigen in zijn twistige zaak (Leviticus. 19:15)

a)Deuteronomium. 27:19

1) Van uw armen. De Heere wil niet, dat de geringen uit een misplaatst medelijden worden voorgetrokken, maar evenmin, dat zijn recht verbogen wordt. Bovendien zegt de Heere niet van de arme, maar van uw armen, om daarmee te kennen te geven, dat ook de arme evengoed als de rijke, een burger van de staat is, alsmede om de nauwe betrekking tussen rijken en armen aan het licht te brengen.

7. Zijt ver van valse zaken, 1) dat is de hoofdwet, die u bij alle rechtzaken leiden moet; en de onschuldige en gerechte zult gij niet doden, in het bijzonder wanneer het een doodstraf geldt, zult gij met de allergrootstevoorzichtigheid en nauwkeurigheid tewerk gaan, opdat gij niet de zware schuld op u laadt, een gerechtelijke moord gepleegd te hebben; want Ik zal de goddeloze niet rechtvaardigen; uw rechterlijk vonnis maakt het onrecht niet tot recht.

1) Mozes veroordeelt hier met de opzet valse getuigen en haalt slechts één soort aan, waaruit moet blijken, hoe afschuwelijk de misdaad is, de broeder met laster te besmetten, omdat een valse getuige met zijn tong meer doodt, dan een beul met het zwaard. Ofschoon in de manier van te liegen tegen zijn broeder de onmenslievendheid te misdadiger is, wordt echter de zaak nog erger, indien de broeder ten onrechte wordt gedood, omdat bij de trouweloosheid dan nog een moord komt. De bedreiging wordt er nog bijgevoegd, waarmee God de valse getuigen voor zijn vierschaar daagt, waarvan zij niet straffeloos zullen uitgaan, die door hun bedrieglijke handelingen aan de goeden gevaar hebben bezorgd..

8. a) Ook zult gij, om voor elk onrechtvaardig oordeel uw ziel te bewaren, geen geschenk nemen; want het geschenk verblindt de zienden, 1) neemt het gemoed zozeer voor de gever in, dat, alhoewel de onrechtvaardigheid van zijn zaak wordt ingezien, men die toch niet zien wil, en het verdraait de zaak van de rechtvaardigen, het bewerkt een beslissing ten nadele van de anderen, die een rechtvaardige zaak had, maar geen geschenk bracht.

a)Deuteronomium. 16:19; 1 Samuel. 8:3 Spreuken. 19:6 Prediker. 7:7

1) Eigenlijk maakt open ogen blind..

9. a) Gij zult ook de vreemdeling niet onderdrukken in uw rechterlijk ambt, door hem zijn toekomend recht niet te verlenen (Deuteronomium. 24:17; 27:19); want gij kent het gemoed van de vreemdeling, 1)gij weet hoe hij zich in het vreemde land reeds genoeg gedrukt engebogen gevoelt, omdat gij vreemdelingen geweest zijt in Egypte.

a)Exodus. 22:21 Leviticus. 19:33

1) Het gemoed van de vreemdeling kennen wil zeggen, bij ervaring weten, hoe het de vreemdeling te moe is, wanneer hem recht geweigerd wordt..

II. Vs.10-19. Ten opzichte van hun religieus-theocratische betrekking tot Jehova, wordt de kinderen van Israël bevolen, de door de Heere later nog nader te beschrijven feestdagen nauwkeurig volgens de goddelijke instelling te houden (vs.10-16), en daardoor in de gemeenschap met hun onzichtbare heerser steeds gesterkt te worden (vs.17-19).

10. Gij zult ook zes jaar uw land bezaaien, en de inkomsten daarvan verzamelen.

11. Maar in het zevende zult gij het rusten en stil, onbearbeid en laten, 1) dat de armen van uw volk van hetgeen in dat jaar vanzelf groeit mogen eten, en het overige daarvan, hetgeen door de armen niet gebruikt wordt, de beesten van het veld eten mogen; also zult gij ook doen met uw wijngaard en met uw olijfbomen; ook deze zult gij in het zevende jaar voor de armen overlaten (zie verder over het sabbatsjaar Leviticus. 25:1-7).

Door deze wet heeft Hij hun onverzadigbare begeerte besnoeid, want daarom zaaiden zij, opdat zij meer zouden trekken, terwijl ondertussen het land zonder rust zijnde, magerder oogsten voortbracht.

1) Dat nu het land Kanaän zes jaar achter elkaar kon bezaaid worden, zonder uitgeput te geraken, was wel een teken van zeldzame en uitstekende vruchtbaarheid. Hierdoor veredelt God het ten gunste van zijn volk. En deze rust nu schrijft Hij niet noodzakelijkerwijs voor, omdat Hij in het zesde jaar de kracht van zijn weldaden heeft verdubbeld, maar opdat aan alle kanten de heerlijkheid van de Sabbat zou tevoorschijn treden en de kinderen van Israël aldus meer tot de waarneming ervan zouden aangevuurd worden, door de aanblik van de aarde. Verder zodanig was het gehalte van rust, dat zij niets mochten zaaien in het heilige jaar en geen druiven mochten persen. Doch indien er iets groeide uit de overgebleven gezaaide

granen van het vorige jaar, kwam uit ten voordele van de geringen en de vreemdelingen. Evenwel, aan de armen werd zowel de veldvrucht als de most, wat van zelf als het ware opkwam of groeide, in het bijzonder toegestaan, opdat er enige onbaatzuchtige schenking zou zijn, om hun armoede op te heffen. En deze menslievendheid en goedertierenheid was hulpmiddel tot oefening in de Godsvrucht. Het was nu wel niet het meest en voornamelijk door God verordend om de armen enige troost te verschaffen, maar het was niet ongerijmd, de plicht van liefde te verbinden aan de dienst van God..

Deze wet diende: Om een gedenkteken te zijn van Gods rust op de zevende dag, en om de volken gestadig te herinneren, één van hun voornaamste geloofstukken, nl. dat de enige, enige en almachtige God hemel en aarde in zes dagen geschapen had ten opzichte van welke waarheid, alle andere volken zo geweldig verbijsterd waren. 2e. Doordat zij om het zevende jaar geen voordeel hadden van het land, maar het onbebouwd lieten, en zij dat jaar als een heilig jaar God moesten toewijden. Daarmee wilde de Wetgever hun een openlijke belijdenis afvorderen, dat het land niet hun eigen, maar van God was, en dat zij er slechts vruchtgebruikers van waren, waarom de Israëlieten, door de zevende jaarlijkse rust van het land, het als het ware God weer opdroegen, erkennende zijn Oppereigendom hierover, terwijl zij op zijn bevel moesten nalaten het land te bouwen, en zij het in de volgende jaren weer als opnieuw als een leengoed van God ontvingen..

Het sabbatjaar was tevens profetie, dat de bedeling van de schaduwdienst eenmaal een einde zou nemen, en gevolgd worden door de dagen van het Nieuwe Verbond..

12. Zes dagen zult gij uw werk doen (hoofdstuk 20:9 vv.), maar op de zevende dag zult gij met uw hele huis rusten; opdat uw os en uw ezel rust, en dat de zoon van uw dienstmaagd, de knecht die in uw huis geboren is (Genesis 14:14), en evenals deze ook uwgekochte knecht (Exodus. 12:44) en de in uw land zich voor korter of langer tijd ophoudende vreemdeling adem schept, en weer tot krachten komt.

13. In alles, wat Ik (hoofdstuk 20:22-23:13) tot u gezegd heb, zult gij op uw hoede zijn; neemt dat zorgvuldig in acht, want slechts op deze wijze kan Mijn verbond met u bestaan; en, hetgeen het gewichtigste gebod onder alles is, a) de naam van andere goden zult gij niet gedenken, dat gij hun naast Mij godsdienst bewijzen zou (Hos.2:17); uit uw mond zal hij (de naam van die valse goden) zelfs niet gehoord worden! gij zult die naam niet noemen, om daarbij te zweren Jozua 23:7); wanneer gij zweert, zult gij het bij Mijn naam doen. (Deuteronomium. 6:13; 10:20).

a) Numeri. 32:38 Psalm. 16:4 Zacheria 13:2

14. Drie reizen in het jaar zult gij Mij feesthouden, en daardoor op plechtige wijze uitspreken, dat gij Mijn volk zijt (vs.17).

15. Namelijk, allereerst: Het feest van de ongezuurde broden of het Paasfeest zult gij houden. Zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten, gelijk Ik u geboden heb (Exodus. 12:15; 13:6), op de daarvoorbestemde tijd in de maand Abib, van 15-21 van die maand, want in deze tijd

zijt gij uit Egypte vertrokken, en die weldaad zult gij nooit vergeten. Doch men zal, wanneer men op dit en de volgende feesten (vs.16) komt (vs.17), niet met lege handen 1) voor Mijn aangezicht verschijnen, maar men zal van de ontvangen zegeningen, die offergaven brengen, die Ik u (Numeri. 28 en 29) nog nader aanwijzen zal (Deuteronomium. 16:16 vv.).

1) Niet met lege handen, maar met offeranden of offergaven, deels om daarmee zijn dankbaarheid jegens de liefde van de Heere te openbaren, deels om daarmee de Priester en de Leviet te onderhouden..

16. En daarna, zeven weken later, zult gij het feest van de oogst houden, het feest van de eerste vruchten van uw arbeid, die gij op het veld gezaaid zult hebben; op datfeest van de eerstelingen van de oogst zult gij de eerste van het nieuwe koren gebakken tarwebroden offeren (hoofdstuk 34:22). En eindelijk zult gij houden het feest van de inzameling, het feest van de geheel volbrachte oogst, op het einde van het jaar (zie "Ex 12.2), wanneer gij de opbrengst van uw arbeid uit het veld zult ingezameld 1) hebben, als ook die van uw tuinen en olijf- en wijnbergen, dus in de maand Tisri en wel van de 15-21 van die maand.

1) Meer over deze drie hoofdfesten, zie Leviticus. 23. Of, bij uw inzamelen. De tijd van het feest werd niet geheel afhankelijk gesteld van het voleindigd zijn van de oogst. Dit feest toch werd gevierd van 15-21 van de maand Tischri..

17. Drie maal per jaar, wanneer deze hoge feesten zijn, zullen al uw mannen in persoon en met hun offergaven voor het aangezicht van de Heere HEERE verschijnen.1)

1) Hiermee wordt het opgaan van alle mannelijke Israëlieten, die geen wettige redenen van verontschuldiging hadden, verplicht gesteld. Waarschijnlijk was de leeftijd op 20 jaar bepaald, omdat zij dan in de census of tempelschatting werden opgenomen. Vrouwen en kinderen mochten ook mee optrekken..

18. Gij zult echter, om de zegen, die Ik u op Mijn feest toegedacht heb, werkelijk deelachtig te worden, het op de juiste wijze vieren, overeenkomstig Mijn geboden, en alzo, wat het Paasfeest betreft, het bloed van Mijn offer 1) met geen gedeseemde broden offeren; ook zal het vette van Mijn feest, 2) tot op de morgen niet vernachten, maar nog in diezelfde nacht verteerd en het overige met vuur verbrand worden (hoofdstuk 12:10; 34:25).

1) Van mijn offer wil zeggen, van het Paasoffer. Het Paasoffer was als het ware bij uitnemendheid het offer van de Heere..

2) "Het vette van mijn feest", betekent het beste van het Paasoffer. Hiermee is bedoeld het vlees van het Paaslam, wat gegeten moest worden en waarvan het overblijvende met vuur moest worden verbrand (hoofdstuk 12:7)

19. Wat verder het feest van de weken of Pinksteren betreft, zo zult gij niet het eerste, wat u voor de hand komt, voor de beweegbroden (Leviticus. 23:17) nemen (Genesis 4:3 vv.); de

eerstelingen, het beste, van de eerste vruchten van uw land zult gij in het huis van de HEERE, uw God, brengen, gij zult het bokje niet koken in de melk van zijn moeder. 1)

1) De laatste woorden van dit vers, die ook in hoofdstuk 34:26 en in Deuteronomium. 14:21) gevonden worden, hebben de uitleggers veel moeite veroorzaakt, zodat Augustinus (Quaest.in Exodus. 34:26) aan de mogelijkheid van een bevredigende verklaring twijfelde. De volgende zijn de drie voornaamste proeven van verklaring: 1. Volgens de Lutherse vertaling zal de betekenis zijn: "Gij zult het bokje niet koken terwijl het aan de melk van zijn moeder is," en zou het also verboden zijn een bokje, dat nog geen zeven dagen is, te slachten, om te koken of te braden (hoofdstuk 22:30 Leviticus. 22:27). Men moet also, wanneer men deze vertaling volgt, het verbod tot deze tijd beperken, want melklammeren te offeren en te genieten was geenszins verboden (1 Samuel 7:9); volgens de samenhang heeft dan het verbod niet op het derde, maar op het eerste feest betrekking, zodat voor paaslammeren bokjes van minstens acht dagen moesten genomen worden. 2. Anderen, die onze Statenvertaling overnemen, geloven, dat bij het verbod niet meer van de feestviering gesproken wordt, maar van de voorbereiding van de vleesspijzen in het gewone, dagelijkse leven. Geitenbokjes toch waren een bijzonder geliefde spijs (Genesis 27:9,14 Richteren. 6:19; 13:15; 1 Samuel. 16:20), men zocht deze nog smakelijker te maken door ze te koken in melk, voornamelijk in zure melk. Dit werd nu de Israëliet wel niet verboden, maar wel het koken van een bokje in de melk van zijn moeder, omdat dit een omkering van de goddelijke orde was, ten opzichte van de betrekking tussen ouden en jongen; het verbod zou dan op één lijn staan met voorschriften als Leviticus. 22:28 en Deuteronomium. 22:6 vv., welke evenzeer verschoning van de natuur van de dierenwereld bedoelen. 3. Een derde mening behoudt de Statenvertaling, en laat het verbod doelen op een bij de heidenen meermalen voorkomend bijgelovig gebruik, om na het einde van de oogst een geitebokje in de melk van zijn moeder te koken, en met deze melk bomen, wijnstokken, velden enz. te besprengen, waaraan men dan een magische (toverachtige) invloed tot groter vruchtbaarheid van de daarmee besprengde bomen enz. toeschreef. Reeds Maimonides, een zeer beroemd Joods theoloog en wetverklaarder (geb. 1139 te Cordova, gest. 1209 te Caïro) en na hem Abarbanel (gest. 1508) hebben op deze uitleg gewezen; dien ten gevolge werd aan Israël verboden, hun feest van de inzameling door heidens bijgeloof te ontwijden en door dergelijke gebruiken te bezoedelen, maar het op de door God bevolen wijze te houden, dan zou de zegen van de Heere niet ontbreken. Met de tweede mening kunnen wij ons het best verenigen..

III. Vs.20-33. Wat de Heere hierop aan Zijn volk in het met Hem te sluiten verbond aanbiedt (zie Ex 20:22) is een veilig geleide tot aan de grenzen van het beloofde land door de in de wolk- en vuurkolom voor hen heentrekkende Engel (vs.20-22) krachtige bijstand tot uitroeijing van de Kanaänieten, opdat Israël bezit van zijn land neemt en in het genot van rijke, goddelijke zegen daarin zou kunnen wonen (vs.23-28) voortdurende uitbreiding van de grenzen van het land, totdat het de omvang zou verkregen hebben, die reeds aan Abraham beloofd was (vs.29-33).

20. a) Ziet Ik zend een Engel 1) voor uw aangezicht, dezelfde, door wie Ik u uit Egypte geleid en tot hiertoe gebracht heb (Exodus. 14:19 Numeri. 20:16), deze zend Ik in de wolk- en

vuurkolom, voor u heen, om u te behoeden op deze weg, die gij gaan zult, en om u te brengen tot de plaats, die Ik u tot woning bereid heb, naar het land Kanaän.

a) Jesaja. 63:9

1) Ongetwijfeld wordt hier beloofd de voortdurende zorg en bewaking van de Engel van het Verbond, de tweede persoon van het Goddelijk wezen..

21. Hoedt u voor Zijn aangezicht, dat altijd naar u heengekeerd is, zodat Hij al uw werken ziet, en al uw woorden hoort, ook de gedachten van uw hart van verre verstaat, en weest aan Zijn stem gehoorzaam, door gewillig de weg te gaan, die Hij u leidt, en getrouw te doen, wat Hij u beveelt, en verbittert Hem niet door ongeloof en ongehoorzaamheid, gelijk gij tot hiertoe meermalen gedaan hebt (hoofdstuk 14:11 vv.; 15:24; 16:2 vv.; 17:2 vv.); want Hij zal uw overtredingen niet vergeven, 1) wanneer gij volhardt in tegenstreven; maar u aan Zijn toorn en Zijn gericht prijsgeven, en dit is hetzelfde, als waart gij in Mijn gericht, want Mijn naam 2) is in het binnenste van Hem, de gehele volheid van Mijn goddelijk wezen woont in Hem; Hij is één wezen met Mij.

1) Niet vergeven, beduidt hier, zwaar en streng straffen, bezoeking doen over hun zonde en ongerechtigheid..

2) Want Mijn naam is in het binnenste van Hem. Met deze woorden deelt de Heere zelf aan de Engel de Majesteit en Heiligheid van Zijn wezen toe. Naam staat hier toch voor Wezen. De Engel is daarom hetzelfde Wezen deelachtig als de heilige God. Heilig en Rechtvaardig, Barmhartig en Genadig, zal Hij zich openbaren. Daarom, omdat Hij het wezen van Jehova deelachtig is, zal Hij het kwade niet kunnen aanschouwen, noch de ongehoorzaamheid van Israël kunnen dulden. De Heere God wil daarom zijn volk een heilige vrees en eerbied voor de Engel van het Verbond inprenten, opdat Israël Hem gehoorzaam zou zijn. Onvoorwaardelijke gehoorzaamheid eist de Engel evenals Jehova zelf.

21. Hoedt u voor Zijn aangezicht, dat altijd naar u heengekeerd is, zodat Hij al uw werken ziet, en al uw woorden hoort, ook de gedachten van uw hart van verre verstaat, en weest aan Zijn stem gehoorzaam, door gewillig de weg te gaan, die Hij u leidt, en getrouw te doen, wat Hij u beveelt, en verbittert Hem niet door ongeloof en ongehoorzaamheid, gelijk gij tot hiertoe meermalen gedaan hebt (hoofdstuk 14:11 vv.; 15:24; 16:2 vv.; 17:2 vv.); want Hij zal uw overtredingen niet vergeven, 1) wanneer gij volhardt in tegenstreven; maar u aan Zijn toorn en Zijn gericht prijsgeven, en dit is hetzelfde, als waart gij in Mijn gericht, want Mijn naam 2) is in het binnenste van Hem, de gehele volheid van Mijn goddelijk wezen woont in Hem; Hij is één wezen met Mij.

1) Niet vergeven, beduidt hier, zwaar en streng straffen, bezoeking doen over hun zonde en ongerechtigheid..

2) Want Mijn naam is in het binnenste van Hem. Met deze woorden deelt de Heere zelf aan de Engel de Majesteit en Heiligheid van Zijn wezen toe. Naam staat hier toch voor Wezen.

De Engel is daarom hetzelfde Wezen deelachtig als de heilige God. Heilig en Rechtvaardig, Barmhartig en Genadig, zal Hij zich openbaren. Daarom, omdat Hij het wezen van Jehova deelachtig is, zal Hij het kwade niet kunnen aanschouwen, noch de ongehoorzaamheid van Israël kunnen dulden. De Heere God wil daarom zijn volk een heilige vrees en eerbied voor de Engel van het Verbond inprenten, opdat Israël Hem gehoorzaam zou zijn. Onvoorwaardelijke gehoorzaamheid eist de Engel evenals Jehova zelf.

22. Maar zo gij Zijn stem naarstig gehoorzaamt, en doet al, wat Ik door Zijn mond spreken zal, zo zal Ik de vijand van uw vijanden, en de tegenstander van uw tegenstanders zijn; Ik zal met hen handelen, alsof zij zich vijandig tegenover Mij zelf gesteld hadden (Genesis 12:3 Jesaja. 63:8,9).

23. Want Mijn Engel zal, gelijk Ik u zo-even (vs.20) gezegd heb, voor uw aangezicht gaan, en Hij zal u door Zijn leiding en hulp brengen tot de Amorieten, en Hethieten, en Ferezieten en Kanaänieten, Hevieten en Jebusieten (hoofdstuk 3:8), en Ik zal hen verdelgen en u in het bezit van hun land stellen.

1) De heerlijkste beloften van genade en trouw, ontvangt Israël. Maar het wordt ook hier aan het volk bekend gemaakt dat, als het veilig door de woestijn komt en straks op eigen grond woont in Kanaän, het dit enig en alleen te danken heeft aan zijn God, die Zijn Engel voor hun aangezicht zond. De Hethieten woonden in het zuiden van het land Kanaän, bij Hesbon en Ber-séba. De Ferezieten waren hoogstwaarschijnlijk nakomelingen van Ferez, een van de zonen van Cham. Onder Kanaänieten hebben wij te verstaan, die volksstam, die woonde in het noorden aan de zee kant en bij de Jordaan. De Jebusieten waren gevestigd in en in de omtrek van Jeruzalem. De Hevieten woonden bij het gebergte Libanon totdat men komt te Rameses (Ruth 3:9). Men vereenzelvigt hen wel met de Kadmonieten. Bij deze volken behoren nog de Girgazieten, welke hun verblijf hielden aan de overzijde van de Jordaan..

24. Gij zult u voor hun goden niet buigen, noch hen dienen; want Ik heb u geboden (hoofdstuk 20:3) geen andere goden naast Mij te hebben; ook zult gij naar a) hun werken niet doen; gij zult die boosheden niet bedrijven, die met die afgodendienst in verband staan. Gij zult die goden niet eren; maar gij zult ze geheel afbreken, en hun opgerichte beelden¹⁾ met de zuilen, waarop zij staan, geheel vermorzelen.

a) Leviticus. 18:3

1) Onder opgerichte beelden moeten verstaan worden de gedenktekenen, welke aan de afgoden gewijd werden..

25. En gij zult de HEERE uw God dienen, zo zal Hij uw brood en uw water ¹⁾ zegenen, u overvloedig voedsel geven in het land van uw erfdeel en Ik zal de ziekten, gelijk die, welke andere landen om de afgoderij van de inwoners treffen (hoofdstuk 15:26 Leviticus. 26:16,25 vv. Deuteronomium. 28:20 vv.) uit het midden van u weren.

1) Onder brood en water is te verstaan de noodzakelijke levensbehoeften..

26. Er zal onder mensen en vee geen misdrachtige noch onvruchtbare in uw land zijn (Deuteronomium. 7:13 vv.): Ik zal het getal van uw dagen vervullen; 1) Ik zal zorgen, dat gij niet met de goddelozen vóór de tijd afgesneden wordt (Job 14:5 Psalm. 55:24) gij zult geen voortijdige, onnatuurlijke dood sterven.

1) Het getal van uw dagen vervullen, wil zeggen: dat zij oud zouden worden. Wordt van de goddeloze gezegd (Psalm. 31:16; 55:24) dat hij weggeraapt wordt in het midden, of op de helft van zijn jaren, hier wordt de godvrezende een hoge ouderdom beloofd. In dit vers wordt beloofd een goed nakomelingschap en een lang leven, twee van de vurigste wensen van een vroom Israëliet..

Elke ziekte, elk onheil roept ons van Gods weg toe; onderzoekt uw hart en uw wegen. Menige ziekte is het gevolg van onze verkeerdheid, al is er ook geen natuurlijk verband (Exodus. 4:24 vv.). Bij belijdenis van de schuld is de troost van de Christus in Hem, die zijn zonden en ook zijn ziekten Jesaja 53:4) gedragen heeft..

27. Ik zal, onder voorwaarde dat gij de stem van de Engel gehoorzaamt, en om te bewijzen dat Ik de vijand van uw vijanden ben, Mijn schrik, een door Mijn wonderen, die Ik aan u doe, teweeggebrachte schrik voor uw aangezicht zenden, en al het volk, waartoe gij komt Jozua 2:9; 9:24) versaagd maken; en Ik zal maken, dat al uw vijanden u de nek toekeren, 1)dat degenen, die het wagen zich tegen u te verzetten, op de vlucht moeten gaan. Jozua 8,10,11)

1) De nek toekeren, is hier in eigenlijke zin te verstaan, nl. dat zij zouden vluchten voor het aangezicht van de kinderen van Israël..

28. Ik zal ook horzels 1) voor uw aangezicht zenden, die hun geen rust zullen laten, maar zich in menigten op hen zullen werpen; die zullen van voor uw aangezicht uitstoten de Hevieten, de Kanaänieten en de Hethieten, totdat niemand van hen meer over is in uw land. (Deuteronomium. 7:20 Jozua. 24:12)

1) De meeste uitleggers verstaan, volgens voorbeeld van Augustinus, onder deze horzels, die de kinderen van Israël bij de verdrijving van de Kanaänieten zouden voorgaan, oneigenlijk de vrees, die hen vervullen en verdrijven zou; zij beroepen zich daarop, dat in het boek van Jozua niet alleen niets van de overweldiging van de Kanaänieten door deze bericht is, maar ook hoofdstuk 24:12 onze plaats uitdrukkelijk op een geval toegepast wordt, waarbij horzels in de eigenlijke zin, volgens het verhaal in Numeri. 21:21 vv. in het geheel niet werkzaam geweest waren. Intussen heeft Bochart in zijn reeds vermeld boek Hierozoïcon daarop opmerkzaam gemaakt, dat niet zelden kikvorsen, slangen, muizen enz. gehele volken verdreven hebben, en uit Aelianus (Var. hist. 11; 28) het bericht aangehaald, dat de Faselieten, waarschijnlijk een Kanaänitisch volk, werkelijk door wespen uit hun woonplaatsen verdreven zijn. Andere dergelijke voorbeelden kan men vinden bij Herodotus, Diodorus, Siculus, Plinius, Justinus enz. Hier moet dus het woord horzel in de eigenlijke zin worden opgevat. In Jozua. 24:12 wordt hier nader over gesproken en in het apocriefe Boek der Wijsheid 12:8 worden de horzels voorlopers van de Heere genoemd..

29. Ik zal hen, echter in een jaar van uw aangezicht niet allen opeens uitstoten, opdat het land, dat voor u te groot is om het te bezetten en te bebouwen, niet woest wordt, en het wild gedierte boven U niet vermenigvuldigd wordt¹⁾ en mens en vee in gevaar brengen (Leviticus. 26:22 Ezech.14:15 2 Koningen. 17:25 vv.).

1) Dit is een van de redenen, waarom God de goddelozen op de wereld laat overblijven; juist wanneer zij allen verdelgd werden, zou het meeste deel van het aardrijk woest worden, en in plaats van mensen, wilde dieren daarop vermenigvuldigen, die de vromen beschadigen zouden. Daarom laat God zo wel kwaden als goeden overblijven en bewijst zijn macht en ere daarin, dat Hij een kleine kudde, zoals de Heere Jezus zijn Kerk noemt, bewaart en beschermt in het midden van een woeste vijandige wereld..

30. Ik zal hen, die na de inneming van het land nog overblijven, allengs van uw aangezicht uitstoten, 1) totdat gij gegroeid zijt en het land erft, wanneer hetgetal zo groot is geworden, dat gij alleen het land kunt vervullen.

1) Dien ten gevolge handelde Jozua geheel naar de wil en de bepaling van God, toen hij later het land slechts in het groot veroverde, maar nog menige Kanaänitische stam overliet; deze langzamerhand en al naar gelang er behoefte was te verdrijven, was een werk voor de volgende tijd, maar de kinderen van Israël lieten dit na, en zondigden tegen het uitdrukkelijk gebod (vs.32 vv.); vandaar die gedurig terugkerende nood in de tijd van de richters..

Dit is ook mede een reden, waarom God de goddelozen nog op de aarde duldt; want wanneer Hij hen allen verdelgde, zo zou het grootste deel van de aarde woest worden, en in plaats van mensen zouden daar wilde dieren wonen, die de vromen schade aandeden. Nu echter laat God beiden, goeden en bozen blijven, en Hij bewijst Zijn macht en Zijn eer daarin, dat Hij een handvol godvrezenden onder een wereld van goddelozen behoudt en bewaart.

In Richteren. 3:1,2,4 wordt nog een andere reden vermeld, maar het behaagde de Heere deze alsnog voor de Israëlieten verborgen te houden. De Heere ging geheel opvoedend met Israël, als zijn kind, te werk..

31. En Ik zal uw grenzen stellen van de zee Suf, de Schelfzee (zie "Ex 14.21) in het westen, tot aan de zee van de Filistijnen, de Middellandse Zee, waaraan de Filistijnen wonen en in het oosten van de grote Arabische woestijn tot aan de rivier, 1) de Eufraat (Genesis 15:18 Numeri. 32:2 vv.): Want Ik zal de inwoners van dat land, dat tussen deze grenzen is, de 6of 7 Kanaänitische stammen, in uw hand geven, dat gij hen na elkaar voor uw aangezicht uitstoot, en geen van deze in het land overlaat (Numeri. 33:51 vv.).

1) De grenzen van het land worden hier zeer ruim genomen. Van de Rode Zee tot de Middellandse Zee, en van de Arabische woestijn tot aan de rivier, de Euphraat. Deze belofte is in de dagen van Salomo als het ware vervuld. (1 Kon.4:21).

32. Gij zult met hen, noch met hun goden, geen verbond maken; 1) gij zult hen niet in uw midden dulden, noch onder u laten wonen (hoofdstuk 34:12 vv. Deuteronomium. 7:2 vv..

1) Een verbond maken met de heidense volken sluit in: een dulden van hen en hun afgoden. Daardoor kon Israël, ja, daardoor moest Israël, uit kracht van de zondige natuur, tot afgodendienst vervallen..

33. Zij zullen in uw land niet wonen, opdat zij u tegen Mij niet doen zondigen, en door hun afgoderij van Mij aftrekken; indien gij hun goden dient, het zal u voorzeker tot een valstrik 1) zijn, tot een oorzaak van vele ellenden, want Ik ben een grimmig wreker Jozua 23:13 Richteren. 2:3).

1) Tot een valstrik zijn, betekent, oorzaak worden, dat de Heere zijn aangezicht van hun afwendde en hen met zijn straffen bezocht..

HOOFDSTUK 24.

MOZES STIJGT, NA BEVESTIGING VAN HET VERBOND, WEER OP DE BERG SINAI.

I. Vs.1-11. Volgens een nadere aanwijzing, die Mozes voor zichzelf van de Heere ontvangt, stijgt hij weer van de berg, deelt hij aan het volk de eisen en beloften van God mee en schrijft beide, als Israël zich tot aanneming van deze bereid verklaard heeft, in een boek. Op de morgen van de daarop volgende dag slacht hij, als middelaar, het offer van het verbond en de plechtige inwijding heeft plaats; hierop bestijgt hij met Aäron en diens beide zonen, alsmede met de 70 oudsten de berg, ziet daar met hen de Heere en houdt met hen het verbondsmaal, tot bewaring van de verkregen gemeenschap.

1. Daarna 1)zei Hij tot Mozes, ten opzichte, van hem zelf: Klim, wanneer gij Mijn last bij het volk volbracht en het antwoord ontvangen hebt, weer op tot de HEERE, op deze berg, namelijk gij en uw broeder Aäron (hoofdstuk 19:24), Nadab en Abihu, en, als plaatsbekleders van Mijn volk, zeventig van de oudsten van Israël, 2) de hoofden van de stammen en geslachten (hoofdstuk 3:16 zie "Ge 46.27); en, wanneer gij op de rug van de berg gekomen zijt, buigt u neer van verre, om Mij te aanbidden!

1) Nadat Mozes zijn last bij Israëls volk had uitgevoerd, moest hij wederom verschijnen voor Gods aangezicht, om verder te vernemen, wat de Heere hem te zeggen heeft. Zo hebben ook de Kanttekenaars het verstaan, als zij zeggen: t.w. nadat gij de boven verhaalde woorden aan het volk hebt bekendgemaakt. Vs.1 en 2 behoren eigenlijk nog tot het vorige hoofdstuk. Als Mozes de rechten en instellingen, tevoren vermeld, aan het volk had bekend gemaakt, moet hij Aäron en diens beide oudste zonen meenemen..

2) Mozes was de profeet en middelaar van het Oude Verbond. Aäron klom op, omdat hij met zijn geslacht straks afgezonderd zou worden tot het Priesterambt en de zeventig oudsten vertegenwoordigden het volk. Zeven x tien. Zeven het getal van het Verbond en tien het getal van de volkomendheid. Daar God de Heere met Israël het Verbond sloot..

2. En dat na deze aanbidding Mozes alleen zich nadere tot de HEERE, op de top opklimme tot de onmiddellijke nabijheid van de Heere (hoofdstuk 20:21) maar dat zij niet naderen, maar op hun plaats blijven; en het volk klimme ook niet op met hem, 1) maar blijve onderaan de berg, buiten de omheining (hoofdstuk 19:12 vv.; 19:24 vv.).

1) Nadat de Heere de ordening van het priesterschap daardoor opgeheven heeft, dat Hij (hoofdstuk 19:24) de priesters met het volk geheel gelijk stelde, en hun eveneens ontzegde de berg te naderen, bereidt Hij nu de nieuwe ordening, die Hij voorheeft, namelijk het Aäronitische priesterschap voor, daar Mozes, Aäron en zijn beide zonen met zich meenemen moet. In hoofdstuk 28:1 vv. volgt dan de wettige instelling en in Numeri. 17 de plechtige bevestiging van dit priesterschap..

Deze toenadering van de oudsten, en wel op zo'n wijze, als nu gezegd is, diende niet alleen, om hen ontzag in te boezemen jegens God, hun koning, voor wiens aangezicht zij stonden te

verschijnen, maar ook, om zich als onderdanen aan hem op te dragen, hem in de naam van het hele volk hulde te doen en de eed van trouw aan hem af te leggen, nadat zij het verbond met hun koning door plechtige offeranden zouden gestaafd hebben; want dat zoiets vooraf moest gaan eer zij opklommen, blijkt uit het volgende. Daarbij werden deze oudsten, en dus zoveel als het gehele volk, door deze toenadering in staat gesteld, om getuigenis te kunnen geven van de onmiddellijke openbaring, waarmee Mozes van God vereerd werd en overtuigd van de goddelijkheid van de bevelen, die hij hen overleverde, hoewel de krachtige bewijzen daarvan reeds zo overvloedig waren..

3. Als Mozes door de Heere gezonden (hoofdstuk 20:21) van de berg neergedaald was, kwam hij en verhaalde hij aan het volk al de woorden van de HEERE, alles wat God volgens het te sluiten verbond aanbood (hoofdstuk 23:20-33), en al de rechten, alles, wat Hij van hen eiste en hen oplegde (hoofdstuk 20:22-23:19), toen antwoordde al het volk met één 1) stem, en zij zeiden: Al deze woorden, 2) die de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen; Zijn beloften nemen wij gelovig aan en Zijn instellingen willen wij gehoorzaam volbrengen. 3)

1) Met één stem, betekent ook hier weer, als uit één mond, gezamenlijk..

2) De wetten, die door de koningen aan hun volken worden gegeven, moeten gehoorzaamd worden, en daarmee is de zaak uit; maar God wil in een veel nauwere betrekking tot Zijn volk treden, in een betrekking van liefde. Hij wil Zijn wet niet van kracht gehouden hebben, alvorens het volk zelf zegt: "De wet is goed, wij zullen haar doen"! En wanneer nu de kinderen van Israël betuigen: "Al wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen en gehoorzamen, zo is dit niet anders dan de getuigenis van het geweten, dat Gods wet goed is en niets onbillijks van de mens eist, ja dat God niet anders eisen kan dan Hij doet, zodat Zijn wet volkomen Godswaardig is. Doch de gezondste spijzen zijn de zieke niet gezond. En hierin ligt de eenvoudige oplossing van de voor velen zo moeilijk te begrijpen zaak: dat Gods wet goed is, en de mens zelf haar goedkeurt en toch niet doet. Vanwaar dit? Van de zonde, die in ons is, en die zich stelt tussen ons geweten en de wet..

3) Al deze woorden zien niet in de eerste plaats op de Wet van de Tien geboden. Deze had de Heere zelf afgekondigd, maar op de rechten en instellingen in het algemeen, welke het volk uit de mond van Mozes had vernomen. Deze handeling gaat aan de verbondssluiting vooraf, dient tot voorbereiding ervan..

Het is goed de Heere een gelofte te doen, maar met de bedoom Zijn kracht; maar laat het dan ook onophoudelijk zijn: "Ik zal de Heere mijn gelofte betalen" (Psalm. 116:14).

4. Mozes nu beschreef al de woorden van de HEERE; behalve de woorden (hoofdstuk 20:22-23:33), schreef hij ook zeker de tien geboden (hoofdstuk 20:2-17) nog in de loop van de dag in het boek, dat de oorkonde van het verbond vormen zou, en hij maakte zich de volgende dag 's morgens vroeg op, uit zijn tent, waar hij alles opgetekend had, en hij bouwde een altaar van aarde en ongehouwen stenen (hoofdstuk 20:24 vv.) onderaan de berg, als de plaats van de tegenwoordigheid van Jehova onder Zijn volk; en hij plaatste rondom het altaar

twalf kolommen, naar de twalf stammen van Israël, 1)als gedenktekenen van het verbond, dat heden zou bevestigd worden, om de Heere heen verzameld.

1) Het altaar vertegenwoordigde God en de twalf kolommen vertegenwoordigden Israël, het gehele volk. De mening, dat die 12 kolommen tot gedenkzuilen werden opgericht, is onjuist. God en het volk sluiten het verbond. Daarom moest niet alleen de Heere door het altaar vertegenwoordigd zijn, maar ook Israël door de twalf kolommen..

5. En hij zond, nadat hij het volk opnieuw uit het leger God tegemoet geleid had, (hoofdstuk 19:17) de jongemannen 1) van de kinderen van Israël heen, om de voor dit offer nodige offerdieren te halen, die brandoffers offerden, en de HEERE dankoffers offerden, van jonge ossenof varren.

1) Deze jongemannen zijn dienaars en helpers geweest van Mozes, die, als middelaar van het verbond zelf het offer zal gebracht hebben; hij heeft daartoe krachtige lieden genomen, zoveel als hij nodig had voor de gehele menigte dieren, die aangebracht en geslacht moesten worden. Brandoffers en dankoffers waren tot hiertoe de enige gewone soorten van offeranden; in het bijzonder zijn de zoenoffers eerst later (Leviticus. 1) als een nieuwe soort door de Heere toegevoegd. Zou Israël in een verbond met de Heere komen, zo moest tevoren zijn zonde uitgedelgd worden, en dit geschiedt, doordat in plaats van het schuldige leven van het schuldige volk het onschuldige leven van de offerdieren in de dood gegeven wordt. Later gaan echter beide soorten in hun betekenis uit elkaar: in de brandoffers, waarvan het vlees geheel op het altaar in het vuur opging, wijdde zich het volk met alle zijn leden en krachten tot een geheel en onverdeeld eigendom van de Heere: in de dankoffers daarentegen, van welke slechts de stukken vet op het altaar kwamen, en het vlees tot de offermaaltijd (vs.11) gebruikt werd, moest het door de oudsten vertegenwoordigde Israël zijn gemeenschap met de Heere door uitwendige tekenen zich bewust worden, en zich hierover in het binnenste van het hart verheugen..

In het brandoffer lag, vóór de volledige instelling van de offerdienst, vóór de verdeling van de offeranden in brand-, dank- en zoenoffers, het idee van verzoening opgesloten. Niet zozeer in het dankoffer..

6. En Mozes nam de helft 1) van het door hem, als waarnemend priester, in vaten opgevangen bloed van de door de jongemannen geslachte varren, en zette het (de ene helft van het bloed) in enige bekkens; en de andere helft van het bloed sprenkelde hij op het altaar, 2) om alzo het, totverzoening van de zonden van het volk bestemde, bloed aan de Heere te geven, opdat Hij de verzoening zou aannemen, de zonden naar zijn genade bedekken, en nu met het onzondigde volk in de verbondsgemeenschap zou treden.

1) Mozes deelt het bloed in tweeën, enkel om deze reden, dat hij en het altaar en het volk moest besprenkelen. De Apostel meldt niet van de besprenkeling van het altaar, maar van de besprenkeling van het boek, waaruit men schijnt te mogen besluiten, dat het boek op het altaar heeft gelegen en dat alzo het altaar met het boek God gerepresenteerd heeft als de

Verbondsmaker van Israël, die door zijn knecht Mozes de belofte van zijn erfgoed en de voorwaarden van zijn verbond in dat boek had laten beschrijven..

Het sprenkelen van het bloed op het altaar beduidde, dat het volk als door de zonde ter dood gedoemd, alle aanspraak op het leven had verbeurd. Hiermee gaf het volk als het ware zijn leven, waarop het omwille van de zonde geen recht had, aan God terug..

7. En hij nam het boek van het verbond 1) (vs.4), en hij las het voor de oren van het volk; en zij zeiden weer, zoals zij reeds de vorige dag (vs.3) gedaan hadden op al hetgeen hun hier bevolen was en aangeboden werd: Al wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen en gehoorzamen. 2)

1) Hetgeen hier "boek" wordt genoemd, is wellicht een rol geweest van perkament, waarop de wetten en instellingen van God waren beschreven..

2) De toestemmende onderwerping heeft de mens op de voorstelling van het verbond niet kunnen weigeren. 1e. Uit kracht van de wet, die hem geheel verbindt, om alles met nederigheid te omhelzen, hetgeen door God voorgesteld wordt. God nu alleszins onderworpen te zijn, is het zedelijk schepsel zo eigen, dat het tot zijn wezen behoort. 2e. Om de allerhoogste uitnemendheid van God, aan wie de oppermacht toekomt om van zijn goederen te schikken naar zijn welgevallen, onder zodanig een voorwaarde als het hem belieft; en met een de mens te bevelen, dat hij onder de voorgeschreven voorwaarden streeft naar de aangeboden goederen. Waarom dat verbond, omdat het plaats heeft tussen hen, die elkaar zeer ongelijk zijn, de natuur van die verbonden aantrekt, welke de Grieken geboden of verboden of bevelen noemen. Hier komt het vandaan, dat Paulus het zeggen van Mozes, "ziet het bloed van het verbond, dat de Heere met u gemaakt heeft," vertaalt met: "dit is het bloed van het Verbond, dat de Heere U geboden heeft (Hebr.9:20). Het staat aan de mens niet Gods verbond òf te omhelzen òf te verwerpen naar zijn welgevallen.

8. Toen nam Mozes dat bloed, dat hij in de bekkens bewaard had (vs.6) en sprenkelde het op het volk, 1) door het midden heengaande, om het op deze wijze te wijden en in de verbondsgemeenschap met God op te nemen; en hij zei: a) Ziet, dit is het bloed van het verbond, 2) dat de HEERE met u gemaakt heeft over al die woorden, overeenkomstig die woorden, die ik u straks uit het boek van het verbond voorgelezen heb, en aan welke gij uzelf hebt gegeven (vs.8).

a) 1 Petr.1:2 Hebr.9:20

1) In de verdeling van het gezamenlijk offerbloed in twee helften (vs.16) ligt uitgedrukt, dat twee partijen zich tot een gemeenschap verenigen; evenwel zijn bij de dubbele zich daaraan aansluitende handeling beide helften als één bloed te beschouwen, dat bij elkaar behoort. Zowel bij de besprenkeling van het altaar, als bij de besprenkeling van het volk is het eigenlijk het gehele bloed, dat beide malen gesprengd wordt: hetzelfde bloed, dat op het altaar de zonden van het volk verzoend heeft, zal met de Godskracht, die het daar verkrijgt, nu ook het volk tot verbondsgemeenschap met God wijden en verenigen. "Zou de gehele gedachte,

die hier uitgedrukt wordt, ten volle kunnen afgebeeld worden, zo zou eerst al het bloed op de altaar en dan, aangedaan met de helende kracht, door de genadige tegenwoordigheid van God daaraan verleend, weer weggenomen en op het volk gesprenkeld zijn."

De gedachte, die hier uitgedrukt wordt, is deze: "In het op het altaar gesprengde bloed wordt het natuurlijke leven van het volk als door de dood doorgedaan, aan God overgegeven, en van Zijn genade doortrokken; en door het sprenkelen van het bloed op het volk, wordt dat leven als een door de goddelijke genade vernieuwd leven, aan het volk teruggegeven. Op deze wijze wordt het bloed niet slechts tot een verbindingsmiddel tussen Jehova en Zijn volk, maar als verbondsbloed ook tot een goddelijke levenskracht, die Israël met zijn God verenigt; en de besprenkeling van het volk met dit bloed wordt tot een daad van levensvernieuwing, tot een overplaatsing van Israël in het rijk van God, waarin het met krachten van de goddelijke Geest van genade vervuld en tot een koninkrijk van priesters, tot een heilig volk van Jehova (hoofdstuk 19:6) geheiligd wordt..

Wanneer de voorstelling van onze geschiedenis in Hebr.9:19-21 op enige punten van het hier voor ons liggende afwijkt, zo komt dit daardoor, dat de Apostel bij de verbondsinwijding van het volk op deze plaats ook nog de priester- en Leviëtenwijding (Leviticus. 8; Numeri. 9) neemt; in alle drie die wijdingsplechtigheden is toch aangewezen, dat ook het oude verbond niet zonder bloed gesloten kon worden en dat is het, wat de Apostel wil aanwijzen..

2) Nadat het volk, als uit één mond wederom door zijn oudsten verklaard heeft, dat het de woorden van de Heere zal gehoorzamen, sprenkelt Mozes het andere gedeelte van het bloed op het volk uit, als teken, dat het leven, door de zonde verbeurd, is teruggegeven en dat Israël voortaan in een tot God geheiligde betrekking komt te staan, uit kracht van het verbond, dat gesloten is, dat de Heere met Israël heeft opgericht..

Nauwelijks hoort Mozes de belofte van het volk (Exodus. 24:7), of hij doet verzoening over het volk, van het bloed sprengende op het volk, zeggende: "Dit is het bloed van het Verbond." Hij weet, dat zonder deze verzoening Israël verloren is, alleen onder de besprenging van het bloed van het Verbond is het veilig."

9. Mozes en Aäron klommen opwaarts, nadat deze inwijding van het verbond had plaatsgehad, ook Nadab en Abihu, en zeventig van de oudsten van Israël, overeenkomstig het bevel van God. Zij beklommen de rug van de berg, om als de bloem van het volk en in diens naam de werkelijke door het verbond herstelde gemeenschap met de Heere te genieten.

10. En zij zagen, van hun standplaats af in de wolk, die de top van de berg omgaf, de God van Israël, 1) de God, die door het gesloten verbond Israëls God geworden was, in een van licht en heerlijkheid omgeven gedaante, die zich met menselijke woorden niet beschrijven laat (Numeri. 12:8 Jesaja. 6:1 Ezech.1:26), en onder Zijn voeten als een werk van saffierstenen, 2) daar was iets, als een voetbank, gemaakt uit enkel doorschijnende edelgesteenten, en als de gestaltenis van de hemel in zijn helderheid.

1) Wij verstaan dit zien van een lichamelijke en stoffelijke vertoning. Niet alsof hetgeen zich aan hun ogen voordeed, God zelf was, maar hetgeen zij zagen was een zichtbaar blijk en een uitwendig teken van Gods heerlijke tegenwoordigheid, die zich daar op een bijzondere wijze in zijn gunst voor de ogen van het volk, of liever voor diens oudsten, wilde openbaren; in welke zin gezegd wordt, dat JEHOVA oog aan oog onder de Israëlieten gezien werd, hetgeen nochtans te verstaan is, van de wolk- en vuurkolom (Numeri. 14:14), die niet God zelf, maar een zinnebeeldig en zichtbaar teken was van Gods Majesteit, die zich daarin aan Israël openbaarde..

Op de vraag, in welke gedaante zij de God van Israël zagen, luiden de antwoorden verschillend. Er zijn er, die menen, dat het ook in de gedaante van een wolk is geweest, maar zoals door anderen terecht is aangemerkt, strijdt het tekstverband daartegen. Velen zijn van mening, dat de Heere zich vertoond heeft in een menselijke gedaante, omdat er zo aanstonds van voeten sprake is. Ook Jesaja (6:1), Micha (1 Kon.22:19), Ezechiël (1:26) en Daniël (7:9,13) hebben Hem gezien. Ezechiël ook in een menselijke gedaante. In verband met wat onmiddellijk volgt, ten opzichte van hetgeen onder zijn voeten was, hebben we het ervoor te houden, dat zij de Heere, de God van Israël, die nu door het verbond werkelijk de God van Israël is geworden, hebben gezien in zijn koninklijke Majesteit, voor zover dit door mensenogen aanschouwd kon worden. De God van Israël zagen zij als de Koning van Israël, die als het ware in zijn oudsten, van Israël, hier op de berg, het teken van aanbidding en onderwerping ontving. De oudsten konden ook later geen beschrijving geven van die gedaante en Mozes heeft het evenmin gedaan, opdat Israël niet de zonde tegen het tweede gebod zou begaan..

2) Anderen vertalen, als een werk van heldere saffiersteen of van doorschijnende saffieren. Bij Ezechiël (1:26) heeft de troon van Jehova het aanzien van saffiersteen. De bedoeling is hier de heerlijkheid en reinheid en zuiverheid van de hemel te schilderen, de plaats, waar de Heere Zijn heerlijkheid het luisterrijkst openbaart. De voetbank was als ware van zuivere, heldere saffieren en zo zuiver als de gestalte van de hemel, wanneer de lucht doorschijnend blauw is..

Duidelijk wil de Heere hier zijn volk zijn heerlijkheid en zaligheid openbaar maken, maar hun ook te kennen geven, welk een heerlijkheid zij zullen genieten, indien zij het verbond zullen onderhouden..

11. a) Doch Hij strekte Zijn hand niet 1) tot de afgezonderden 2) van de kinderen van Israël, tot Mozes en Aäron, Nadab en Abihu, en de zeventig oudsten. Zij werden niet verteerd van die gloed van Gods Majesteit, maar zij aten en dronken, nadat zij God gezien hadden, 3) zij hielden van de meegebrachte stukken vlees van het dankoffer en de meegebrachte wijn de offermaaltijd, om zich also op uitwendig zichtbare wijze aan de heerlijke en zalige goederen van het Godsrijk, dat nu in Israël was opgericht, te verkwikken.

a)Genesis 37:22; 1 Samuel. 24:7, Esther 2:21 Job 1:2; 30:21 Psalm. 55:21; 138:7

1)Uitdrukkelijk wordt dit hier gemeld, om de bijzondere genade en gunst van God aan te duiden, openbaar wordende in het sparen van hen, die zijn aangezicht hadden gezien..

2)Afgezonderden, hier in de zin van, uitgelezenen of aanzienlijken..

3) Wil men deze en de voorgaande omstandigheid wat meer in een Evangelische zin aanmerken, zoals men zeker op grond en gezag van het woord van de Heere doen mag, men zou deze afgezonderden van de kinderen van Israël kunnen aanmerken, als de hele uitverkoren en in de tijd geroepen en geheiligde kerk, die op de offerande van Jozua het verbond met God gemaakt en met Zijn bloed, het bloed van het Testament of verbond, besprenkeld zijnde, daarop worden toegelaten om te eten en te drinken aan de tafel van de Heere in Zijn Koninkrijk..

Het zien van de God van Israël was een voorsmaak van de zaligheid van het zien van God in het eeuwige leven, en het op de berg voor het aangezicht van God gehouden verbondsmaal, een voorbeeldend feest van het bruiloftsmaal van het Lam, waartoe de Heere zijn verzamelde Gemeente ten dage van de volle openbaring van zijn heerlijkheid geroepen, leiden zal..

II. Vs.12-18. Als Mozes na het eindigen van het verbondsmaal met zijn begeleiders naar het leger teruggekeerd is, wordt hij spoedig weer opnieuw naar de berg geroepen om de tafelen van de wet te halen, die de Heere hem geven wil. Hij laat de oudsten in het leger achter, draagt gedurende de tijd van zijn afwezigheid de leiding van de gemeente aan Aäron en Hur op, en bestijgt nu met zijn dienaar Jozua de berg. Op deze berg rust de heerlijkheid van de Heere; zij bedekt die met een wolk zes dagen lang, vervolgens wordt Mozes nog nader tot de Heere in het duistere van de wolk geroepen en vertoeft daar 40 dagen en nachten.

12. Toen 1) zei de HEERE tot Mozes, waarschijnlijk met luide, voor allen hoorbare stem van de berg af; Kom tot Mij op de berg, en wees daar, 2) totdat Ik alles met u zal besproken hebben (hoofdstuk 31:18); en Ik zal u stenen 3) tafelen geven, en op deze de wet en de geboden; de wet van de tien geboden (hoofdstuk 20:2 vv.) die Ik, nadat Ik ze voor de gehele gemeente uitgesproken heb, nu ook met Mijn vinger geschreven heb, om hen daardoor als de grondwet van het met hen gesloten verbond, te onderwijzen.

1) Toen, d.i. nadat de oudsten van het volk met Mozes en Aäron, Nadab en Abihu tot het leger van de Israëlieten waren teruggekeerd, toen de offermaaltijd was afgelopen. Uit vs.13 en 14 blijkt duidelijk, dat, toen dit bevel tot Mozes kwam, hij tevens bij het volk Israël was..

2) Wees daar, in de zin van, blijf daar. Tot nu toe was het een opklimmen en neerdalen geweest, nu wordt Mozes bevolen op de berg te blijven, totdat hij de wetten van God had ontvangen..

3) Steen is in de Heilige Schrift het beeld van de onveranderlijkheid. Daarom wordt de Heere dikwijls vergeleken met een steen, met een rotssteen. Wanneer Mozes nu stenen tafelen zal ontvangen, daarmee wil de Heere hem duidelijk zeggen, dat die geboden onveranderlijk zijn,

zolang het heden genoemd wordt, dat zij daarom niet alleen voor Israël waren bestemd, maar voor heel de Kerk, voor alle eeuwen..

13. Toen maakte zich Mozes op, met Jozua, zijn dienaar (hoofdstuk 17:9); en Mozes klom (maakte zich gereed om te klimmen) op de berg van God.

14. En hij zei, terwijl hij het leger verliet, tot de oudsten: Blijft gij hier, 1) totdat wij weer tot u komen: en ziet, Aäron en Hur (hoofdstuk 17:10) zijn bij u; wie van het volk enige zaken, een twistzaak heeft (hoofdstuk 18:21 vv.) zal tot deze komen.2)

1) Blijft gij hier, betekent hier, wacht ons op deze plaats, waar gij nu zijt, op..

2) Een leer voor de Christen, dat hij zijn dagelijks beroep niet mag vergeten of veronachtzamen voor geestelijke bespiegelingen. Wij zeggen u dit met nadruk, omdat wij weten, dat velen door het verzuim hiervan in het tijdelijke verachterd, en in grote zorgen gekomen zijn, en wij willen met de Apostel Paulus 1 Corinthiers. 7:23), dat gij zonder bekommernis zijt..

Als een goed huisbezorger stelt Mozes eerst orde op de zaken, als een goed vorst, draagt hij zijn ambt aan regenten over..

15. Toen nu Mozes, vergezeld door Jozua, op de berg, de rug van de berg (zie "Ex 19.2" en zie "Ex 19.3) geklommen was, heeft een wolk de berg bedekt. 1)

1) De wolk bedekte de berg, opdat Mozes eerst zes dagen voorbereid zou worden voor zijn nadere verschijning voor God. De wolk verhinderde Mozes daarom verder te gaan..

16. En de heerlijkheid van de HEERE, die reeds vroeger eens in een wolk verschenen was (hoofdstuk 16:10) woonde op de berg Sinai, had zich op de hoogste spits neergelaten en bleef daar, en de wolk bedekte hem, nl. de berg, zes dagen, gedurende welke tijd Mozes met zijn begeleider op eerbiedige afstand staan bleef en zich op de openbaringen, die hij ontvangen zou, voorbereidde; en op de zevende dag riep Hij, de Heere, Mozes uit het midden van de wolk.

17. En a) het aanzien van de heerlijkheid van de HEERE was als een verterend vuur, op het bovenste van die berg, in de ogen van de kinderen van Israël.1)

a)Hebr.12:29

1) De kinderen van Israël, die uit het leger de berg voor zich zagen, zagen zijn spits in helder vuur branden, alsof die daardoor verteerd zou worden; want nu een nadere verklaring omtrent de wet zou gegeven worden, moest het volk door de gedachte worden aangegrepen, dat de Heere God een verterend vuur en een ijverig God was (Deuteronomium. 4:24), opdat het zou leren voor Zijn toorn te vrezen en niet tegen Zijn geboden zou handelen (hoofdstuk 19:16 vv.)

Niet in de ogen van Mozes was God een verterend vuur, deze voelde zich in de zaligheid. Op dezelfde wijze is God ook voor de goddelozen een verterend vuur, doch de drie jongemannen te Babel bleven niet alleen ongedeerd in de gloeiende oven, maar waren aldaar in het gezelschap van een Engel, dus in de hemel. Zo ook wij, die geloven, wij leven reeds nu, en zullen eeuwig leven in het verterende vuur van God onverteerd, en daarom wensen wij zo gaarne allen, die voordat vuur vrezen, toe te roepen: "Doet de Heere Jezus Christus aan door een waarachtig geloof, want deze is het enige, onverbrandbare kleed voor dat vuur."

Dus komen hier de heerlijkheid van de Heere en de wolken, waarvan zo-even gesproken is, als twee onderscheiden zaken voor, hetgeen meer geschiedt (Leviticus. 9:6,23,24) en wel zo, dat door de heerlijkheid van de Heere eigenlijk een glanzig vuur verstaan wordt, dat of in een wolk besloten, of daarmee vermengd was. Tot hiertoe was de heerlijkheid van de Heere binnen de wolken gebleven, maar nu brak deze door de wolken heen en vertoonde zich als een vlammen of verterend vuur, waarop mogelijk de woorden van de heilige Psalmzinger zinspeelde (Psalm. 97:2). Wat zou ook een gepaster zinnebeeld kunnen zijn van Gods heerlijke majesteit?.

18. En Mozes ging, Jozua achter zich op de rug van de berg (vs.15) latende, in het midden van de wolk, nadat hij op de berg geklommen was;a) en Mozes was op die berg veertig 1) dagen en veertig nachten, zonder dat hij gedurende deze tijd enig voedsel nam (Deuteronomium. 9:18 zie "Mt 4.2).

a) Ex.34:28 Deuteronomium. 9:9,10

1) Het getal veertig is niet zonder betekenis, daar het niet alleen twee maal bij een langer vertoeven van Mozes op de Sinaï herhaald wordt (hoofdstuk 34:28 Deuteronomium. 9:18), maar ook in de veertig dagen van de reis van Elia tot de berg van God, Horeb, in de kracht van de door de Engel ontvangen spijze (1 Kon.19:1) en in het vasten van Jezus bij Zijn verzoeking (Matth.4:2) terugkeert; ook in de 40 jaren van de reis van Israël in de woestijn (Deuteronomium. 8:2). In al deze gevallen betekent dit getal een tijd van geloofsbeproeving en verzoeking, niet minder dan de geloofsversterking door wonderbaar goddelijke hulp..

Veertig dagen bracht hij daar op de berg door, ten einde van het standpunt, waarop hij nu geplaatst was, afgezonderd, in de heilige gemeenschap met God levende, zijn gehele toekomstige roeping te overzien, en zich door vasten en gebed daartoe voor te bereiden, en als het ware reeds tevoren geheel de strijd van 40 jaar te doorstrijden, die hem wachtte..

Het getal 40 duidt in de Heilige schrift een tijdperk aan, waarna God zijn belofte en bedreiging "vertraagt" of slechts voorlopig vervult, m.a.w. een tijdperk van beproeving..

Als middelaar moest Mozes alleen staan en mocht hij alleen tot God naderen. Aan het schaduwbeeld van Christus mocht niets ontbreken. Het portret moest op de persoon volmaakt lijken. "Er is één middelaar van God en de mensen, de mens Christus Jezus (1 Tim.2:5). Het volk mocht in het geheel niet opklimmen; het werd nog verder verwijderd, tot een bewijs dat er een kloof was tussen God en het volk: de zonde. Dit alles is natuurlijk een aanstoot voor de

wijzen van deze wereld. Deze willen God zelf zien. "Wat, mensen tussen mij en God!" roept Rousseau uit, "waarom spreekt God niet onmiddellijk tot mij?" Doch wij zeggen op onze beurt, "wat zou gij eraan hebben? God zelf te zien, ware uw dood. Hij zou een verterend vuur zijn. Zal God verdraaglijk voor u zijn, dan moet gij Hem menselijk, in de menselijke vorm zien. En al kwam nu Christus zelf met al de bewijzen van Zijn waarachtige Godheid tot u, zo zou gij toch zeggen: "Deze is God niet, maar een mens!" tenzij God u het hart en de ogen opende; dan zou gij in deze mens God zien..

Mozes, welke uit de hand van de Heere de wet aan Israël gaf, Elia, welke optrad als handhaver van de wet en onze Heere Jezus Christus, welke de wet volkomen vervuld heeft, hebben allen veertig dagen en nachten gevast. Mozes op de berg (Ex.34:28). Elia in de veertig dagen van de reis tot Horeb, en de Heer in de woestijn..

HOOFDSTUK 25.

OPRICHTING VAN EEN HEILIGDOM.

I. Vs.1-9. Voordat de Heere Mozes de tafelen van de Wet overgeeft, handelt hij uitvoerig met hem over de oprichting van een heiligdom, waarin Hij als Verbondsgod onder Israël wonen wil, en dat in zijn voornaamst gedeelte, de Ark van het Verbond, de tafelen van de wet zal opnemen. Vooreerst worden Mozes de stoffen bekend gemaakt, waaruit het heiligdom zal vervaardigd worden; daarna wordt hem een voorbeeld of model van het geheel en van zijn delen in een gezicht getoond.

1. Toen sprak de HEERE tot Mozes, toen deze op de berg was, zeggende:

Het verdient opmerking, dat de schepping van hemel en aarde niet meer dan twee kapitels beslaat, terwijl aan de beschrijving van het heiligdom en zijn toebehoren, bijna de gehele helft van dit tweede boek van Mozes besteed is, hoewel zij de dingen, niet maar uitwendig en niet in haar betekenis voorstelt. Een blijk, dat God meer werk maakt van zijn Kerk, waarvan de Tabernakel de verzamelplaats en het voorbeeld was, en waar de Heere gediend werd, dan van de gehele wereld, die omwille van de Kerk geschapen is..

2. Spreek tot de kinderen van Israël, dat zij, van hun in Egypte verkregen goederen, die door hetgeen de Egyptenaren hun vrijwillig (hoofdstuk 12:35 vv.) geschonken hebben, zo aanzienlijk vermeerderd zijn, voor Mij een hefoffer 1) een afgezonderd deel als geschenk voor Mij, nemen.a) Van elke man, wiens hart zich vrijwillig bewegen zal, zult gij Mijn hefoffer nemen.

a) Ex.35:5; 1 Kronieken 29:3,5,9,14 Ezra 2:68; 3:5 Nehemiah. 11:2

1) Zulk een gave voor de Heere en Zijn dienst werd gewoonlijk tot zinnebeeldige aanwijzing, dat zij de Heere geschonken werd, en tot uitdrukking van de bede, dat Hij ze zich zou laten welgevalen, ten hemel geheven.

Daarmee hangt de naam hefoffer samen (hoofdstuk 30:15) over het hiermee verwante beweegoffer (zie Ex 29.24)

3. Dit nu is het hefoffer, dat gij van hen nemen zult: goud en zilver en koper;

4. Als ook hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn linnen, boomwol van al deze kleuren en byssus linnen, de fijnste soort, en geitehaar, uit het lange zijdeachtige haar van de langharige geiten gesponnen gaven.

5. En roodgeverfde ramsvellen, een soort van saffraan of marokijn en dassenvellen, 1) en sittimhout, 2) hout van de acacia.

1) In het Hebreeuws Techaschim. Dit woord komt nog éénmaal voor in Ezech.16:10, waar de Heere zegt: Ik schoeide u met "tachas." Ook daar is het vertaald door "dassenvellen." Een das werd echter met een andere naam genoemd. De vellen hier bedoeld, zijn die van de zeekoe uit de Rode Zee, wiens huid ook gebezigd werd, om de sandalen ervan te bereiden. De bovenhuid werd gebruikt, om tenten ermee te bedekken en deze voor weer en wind te beveiligen. De zeekoe is, volgens Rosenmuller, 8-17 voet lang, 6 ß 7 voet breed, en weegt van 500-800 pond..

2) Dit is de een boom van die landstreek, waaruit planken gezaagd kunnen worden. Hij bereikt de grote van een notenboom, groeit veelvuldig in Egypte en op het Arabische schiereiland en heeft een licht en duurzaam hout, dat noch van wormen, noch van verrotting te lijden heeft..

6. Bovendien olie tot de luchter (hoofdstuk 27:20), specerijen tot zalfolie (hoofdstuk 30:22 vv.) en tot roking welriekende specerijen (hoofdstuk 30:7 vv.; 34 vv.).

De olie hier bedoeld is de olijfolie; tot roking wil zeggen, tot reukwerk..

7. Sardonixstenen (Genesis 2:12), en vervullende

1) stenen, stenen om ingezet te worden, tot de efod (hoofdstuk 28:4 vv.), de lijfrok, en tot de borstlap (hoofdstuk 28:6 vv.; 15 vv.).

1)Vervullende stenen zijn die stenen, welke gebruikt moesten worden, om in de Efod en in de borstlap gezet te worden. Daarom werden zij vervullende stenen genoemd, omdat zij de kassen, waarin zij gezet werden, als het ware vol maakten..

8. En zij zullen Mij een heiligdom maken, opdat Ik daarin bestendig in het midden van hen woon.

9. Naar al wat Ik u tot een voorbeeld van deze tabernakel,

1) en een voorbeeld van al diens gereedschap wijzen zal, evenzo zult gij dat maken. 2)

1) De Tabernakel betekent eigenlijk: zwervende tent, omdat hij geen blijvende plaats had, en van oord tot oord weggedragen werd als het zinnebeeld van de Kerk van Christus, welke hier beneden slechts als gast en vreemdeling moet leven, om des te beter de stad van de inwoning daarboven te zoeken, wier tekenaar en bouwheer God is.

2) Daar dit wonen van God onder Israël een bepaalde bedoeling heeft-namelijk vooreerst, de zichtbare voorstelling van het rijk van God, gelijk het in Israël reeds voorhanden is, en vervolgens, de voorafschaduwing en voorbereiding van het in latere tijden te verwezenlijken huwelijksverbond-zo moet de wijze van het wonen, zowel als de toestand van de woning door de Heere zelf voorgeschreven worden, opdat die tot in bijzonderheden aan het beoogde doel beantwoordde. Nu geschiedde het tonen van het voorbeeld zonder twijfel door een gezicht, waarin aan Mozes niet alleen het geheel, maar ook ieder afzonderlijk deel voorgesteld werd; volgens dit gezicht, dat niet uitdrukkelijk gemeld is, maar toch als hier gezien moet

aangenomen worden, volgden dan verdere aanwijzingen van God (hoofdstuk 25:10-31:11), doch niet in een doorlopende rede, maar in afzonderlijke gedeelten, waartussen aan Mozes tijd gelaten wordt tot geestelijk indringen in het gezegde en tot geestelijke reproductie (herhaling) van hetgeen hij gezien had. Tot recht verstand van het volgende is het nodig, wanneer ook wij een beeld van het telkens in de rede voorkomende voorwerp ons voorhouden, dat echter slechts een kan zijn, dat door de mens ontworpen is, en waarvan het steeds onzeker blijft, in hoeverre het overeenkomt met het aan Mozes getoonde model.

Hoe deze vertoning aan Mozes geschied zij, is niet goed te bepalen. Dit schijnt echter zeker te zijn en door de Apostel Paulus bevestigd te worden, dat aan Mozes niet alleen vertoond en vast in het geheugen ingeprent zij, een schets van de tabernakel met al diens vaten en gereedschappen, maar ook dat hem is ingeboezemd, dat zulks was een afbeelding van hemelse en geestelijke dingen, en dat hem tegelijk vertoond is, wat voor hemelse dingen en hoe die door de aardse tabernakel zouden verbeeld worden, eveneens of iemand willende een gebouw, dat het oorspronkelijke wel gelijk, door een werkmeester nagemaakt hebben, hem, opdat hij het des te volmaakter zou namaken, het gebouw zelf, of een nauwkeurige aftekening laat zien, zolang, totdat hij van alles, wat daaromtrent waar te nemen is, een goede en diepe indruk heeft. Bijna eveneens is het ook hier gelegen; de Opperbouwmeester en Kunstenaar is God, die heeft gemaakt en in Zijn besluit vastgesteld, de hemelse en geestelijke dingen, die, voordat het Nieuwe Testament wezen zou, en deze heeft Hij door en in een tabernakel willen afgebeeld hebben. Van die tabernakel heeft Hij Mozes, Zijn dienaar, een afbeelding gegeven; maar om hem des te meer in staat te stellen, om die afbeelding nauwkeurig na te maken, heeft Hij hem ook vertoond de hemelse en geestelijke dingen zelf, en wat voor dingen het waren, en hoe die door de tabernakel konden en moesten afgebeeld worden..

In de bouw van de tabernakel is de grote Godsgedachte ten opzichte van de zaliging van de gelovigen, en van het behoud van de gehele Kerk zinnebeeldig getoond..

II. Vs.10-22. Hier volgen de bepalingen omtrent de vervaardiging van de Ark, die het heiligdom in het heiligdom en de eigenlijke zetel van God onder Zijn volk moest vormen.

10. Zo zullen zij een ark 1) van a) sittimhout maken: twee en een half el²) zal haar lengte zijn, en anderhalve el haar breedte, en anderhalve el haar hoogte.

a) Ex.37:1 Hebr.9:1

1) Het woord ark betekent hier kist of koffer. De Ark is de troon van God onder Israël, tevens de troon van de genade, en als zodanig een type van Christus, de Godmens, die "de heerlijkheid van God openbaart en in wie Hij op aarde woont". (Openb.11:19).

Deze ark draagt onderscheidene namen in de Heilige Schrift; die van Ark van het Verbond, omdat de tafels van het Verbond in haar verborgen waren; de Ark van de Getuigenis, de ark van God, of de ark van de sterkte van de Heere; de ark van de heiligheid of de Heiligheid, of de Heiligheid van de Heiligenheden, en ook de arke van de heerlijkheid. De meest gebruikelijke namen zijn: de Ark van het Verbond, of de Ark van de Getuigenis..

2) De Hebreeuwse el was waarschijnlijk de lengte van de elleboog tot aan de top van de middelste vinger (Deuteronomium. 3:11). Zo meten nog heden de Hindoes; iedere kleine man weet, hoeveel vingerbreedten hij nog aan zijn lengte moet toevoegen om de gewone maat te verkrijgen..

Het woord in de grondtekst betekent ook eigenlijk elleboog. De maat van een el was ongeveer 18 oude duimen..

11. En gij zult ze met louter 1) (fijn) goud overtrekken, van binnen en van buiten zult gij ze overtrekken, en gij zult op deze een gouden krans2) maken rondom uit massief goud gewerkt.

1) Van het gewone goud wordt het fijne onderscheiden, dat slechts zoveel andere stof, bijv. zilver, behouden heeft, als nodig is, om het metaal te kunnen bewerken. In de symboliek is het goud wegens zijn schone lichtgevendende glans een zinnebeeld van de Godheid; evenzo het zilver wegens zijn reinheid..

Wordt door het sittimhout de menselijke natuur van Christus afgebeeld, door het louter (fijn) goud Zijn Godheid. In Christus was een volheid van genade, en uit de schatkamers van Zijn genade leeft de Kerk, daarom draagt ook de Ark de vorm van een kist..

2) Onder krans hebben we waarschijnlijk te verstaan, een zogenaamde kroonlijst van kransvormige gedaante..

12. En giet voor haar vier gouden ringen, en zet die aan haar vier van onderen in voeten uitlopende hoeken, also dat twee ringen op de ene zijde hiervan zijn en twee ringen op de andere zijde.

13. En maak handbomen van sittimhout, en overtrek ze met goud.

13. En maak handbomen van sittimhout, en overtrek ze met goud.

14. En steek de handbomen in de ringen, die aan de zijde van de Ark zijn, dat men de Ark daarmee draagt, 1) wanneer het heiligdom vervoerd moet worden.

1) Noch de Ark, noch de tafel van de toonbroden, noch het reukaltaar mochten op wagens worden vervoerd. Dit is, opdat de heilige vrees en eerbied des te meer zou worden betracht, en opdat er minder gevaar zou zijn voor beschadiging. Het Heilige moest heilig en eerbiedig worden behandeld..

15. a) De draagbomen zullen in de ringen van de Ark zijn, zij zullen er niet, gelijk de draagbomen aan de tafel van de toonbroden (vs.27 vv.) en aan het reukaltaar (hoofdstuk 30:4 vv.) uitgetrokken worden. 1)

a) 1 Kon.8:8

1) Het is mogelijk, dat ook met dit bevel bedoeld wordt, om te allen tijde gereed te zijn te vertrekken, maar hoofddoel is, opdat de dragers de Ark niet hoefden aan te raken. De Ark mocht niet worden aangeroerd..

16. Daarna) zult gij in de Ark leggen de getuigenis, 1) die Ik u geven zal, 2) (hoofdstuk 31:18), de stenen tafelen met de tien geboden, Mijn getuigenis omtrent Mijn wil.

a) Hebr.9:4

1) De bestemming van de Ark was dus in de eerste plaats om het huis te zijn voor de wet van de beide tafelen. Dit was Israëls kleinood en kostbare schat, die een edele kast ter bewaring waardig was, en om dit kleinood, dat zij in zich sloot, was de kist niet alleen uitwendig, als de tafel van de toonbroden en het reukaltaar, maar ook inwendig met goud overtrokken. In zo verre nu de wet van de beide tafelen een getuigenis, de betuiging van God aan Zijn volk was, heette de Ark "Ark van de Getuigenis"; in zo verre dit tevens het verbond uitmaakte, of de oorkonde van het met Israël gesloten verbond vormde, heette de Ark ook "Ark van het Verbond". De door de Ark omsloten wet was verder het hart, waarvan het hele geestelijk leven in Israël, het politieke zowel als het godsdienstige uitging; daarom werd zij later in het binnenste van het heiligdom (hoofdstuk 26:33) en daarmee in het centrum van het zich rondom de tabernakel legerende volk (Numeri. 2:2) gesteld. Evenzo was de wet om het Verbond, dat de Heere met Israël gesloten had, de bron van alle zegen en voorspoed voor het volk; daarom was de ark met een gouden krans, het zinnebeeld van bloei en welvaart versierd..

Jezus droeg de wet in zijn hart, en Hij zou niet komen om die te ontbinden, maar om die te vervullen. En juist daardoor, dat Hij als de Borg van een veel beter verbond, dan vroeger bestaan had, de verbondswet kwam vervullen, de verbondsschulden kwam betalen, en de verbondsbeloften kwam verwerven, daardoor zou Hij het eeuwige en enige voorwerp van aanbidding in de hemel zijn, beide als de verbondsark (waarin alles ligt opgesloten) voor zijn volk, en het voorwerp van welbehagen en eeuwige rust van de Vader.

Israël kon en wil door zichzelf de wet niet vervullen, kon dat donderen van de wet niet verdragen. Daarom moest voor die wet de Ark gemaakt worden. Die Ark, symbool van de Christus, zou de wet bevatten, d.w.z. Christus zou voor heel zijn volk de wet volkomen vervullen, in zijn menselijke natuur, gesterkt door zijn Godheid..

2) Wel was de wet gegeven of uitgesproken door de Heere God, maar hier zegt God aan Mozes, dat Hij hem die wet, geschreven, ter hand zal stellen..

17. a) Gij zult ook een verzoendeksel 1) maken van louter goud, een massief gouden plaat, ongeveer ter dikte van het platte van een hand, die de gedaante heeft van een deksel (vs.21), deze moet dienen, opdat aan deze de verzoening van de zonden jaarlijks op de grote Verzoendag volbracht wordt (Leviticus. 16:14 vv.): twee en een halve el zal diens lengte zijn, en anderhalve el diens breedte, dus juist zolang en zo breed als de kist zelf (vs.10), opdat hij die geheel bedekt en vast door de van boven omlopenden krans (vs.11) ingesloten wordt.

a) Exodus. 37:6

1) In het Hebreeuws Capporeth. Het werkwoord, waarvan dit zelfstandig naamwoord is afgeleid, betekent eigenlijk, bedekken, overstrijken, maar hetgeen dan ook niet anders kan betekenen, dan de zonde bedekken, d.i. de zonde verzoenen. In 1 Kronieken 28:11 wordt het Allerheiligste genoemd, het huis van de verzoening (Beth hacapporeth). Daarom onderstelt het verzoendeksel, de tussenkomst van het bloed van de verzoening, waardoor en waarmee de zonde van het volk bedekt wordt. Dit deksel moest van louter goud zijn. Waarom? Omdat het een symbool van Christus was, het grote middel van de verzoening van de zondaar met God. Boven dat verzoendeksel troonde God. En God kon daarboven tronen, kon daarboven rusten, omdat Hij zijn rust vond in het werk van de verzoening van Christus, zijn Zoon. Luther vertaalt niet verzoendeksel maar genadestoel..

18. a) Gij zult ook twee cherubim, 1) zinnebeelden van de hoogste geschapen wezens, van goud maken; van dicht

2) goud zult gij ze maken, dus niet massief, maar hol (Numeri. 10:2) uit de beide einden van de verzoendeksel, zodat zij als uit deze voortkomen.

a) Hebr.9:5

1) Ook: zie Ge 3.24

2) "Van dicht goud," d.i. van gedegen goud, zonder enige holligheid van binnen. Ook kan het woord in de grondtekst betekenen: van goud met de hamer gedreven..

19. En maak u een cherub uit het ene einde aan deze zijde, en de andere cherub uit het andere einde aan de andere zijde; uit het verzoendeksel zult gij de cherubim maken, uit de beide einden hiervan, zodat ze met het verzoendeksel een geheel vormen en niet daarvan weggenomen kunnen worden.

20. En de cherubim 1) zullen hun beide vleugels omhoog uitbreiden, a)bedekkende met hun vleugels, als met een scherm, het verzoendeksel; en hun aangezichten zullen tegenover elkaar naar elkaar toegekeerd zijn; en de aangezichten van de cherubim zullen tevens zich naar beneden neigen en naar het verzoendeksel.

a) Hebr.9:5

1) Van cherubim was reeds in Genesis 3:24 sprake, daar werd de oorspronkelijk aan de mens toegewezen maar door hem zo slecht bewaakte hof, aan deze ter bewaking overgegeven; ongetwijfeld zijn schepsels van een hogere wereld, levende wezens, die de hoogste plaats in het rijk van de geschapen geesten innemen, hieronder te verstaan. Waar zij verder in de Bijbel vermeld worden, staan zij God, de hemelse Koning, bij Zijn gerichten op aarde ter zijde, en moeten zij met hun tegenwoordigheid de boven al het geschapene hoog verheven Majesteit van de Wereldrechter openbaren, daar zij de hoogste en volkomenste schepsels, het toppunt van de gehele schepping vormen. Met welk woord de naam cherub oorspronkelijk

samenhangt, en wat het dus betekent, kan niet bepaald worden. In elk geval is het een woord uit de eerste tijd van het menselijk geslacht, en is met de herinnering aan de geschiedenis van de uitdrijving uit het paradijs ook op andere volkeren overgegaan, gelijk het verhaal van de gier-een uit verschillende bestanddelen gevormde diergestalte-die de goudgroeven in hoog-Azië te beschermen heeft, bewijst. Wanneer nu tevens deze eenvoudige, alleen door vleugels-het zinnebeeld van een dienstbaarheid, die boven de gewone perken van ruimte en tijd verheven is, uitstekende mensengedaante, gelijk die op onze plaats aan te nemen is, elders als uit verschillende diersoorten samengestelde diergestalten verschijnen (Ezech.1:10; 10:14), zodat daardoor de cherubim tot veranderlijke hiërogliefen worden, zo heeft dit daarin zijn reden, dat er geen wezens zijn, in de vorm als wij straks beschreven hebben, maar deze vorm slechts beeld, zinnebeeld is. Als wezens van de hemelse wereld staan zij ten opzichte van hun eigenlijke wijze van bestaan boven het bereik van de menselijke voorstelling; wat aan hen tot voorstelling gebracht wordt, is een gedachte, een idee, en alzo wisselt de vorm van hun verschijning af met de veranderlijke behoefte van de mens. Zulk een onbepaaldheid en veranderlijkheid van vorm heeft dan ook dit voordeel, dat daarmee het voor Israël overigens al te nabijzijnd gevaar afgesneden wordt, om met de cherubim afgoderij of beeldendienst te bedrijven..

In de Ark zijn zij de zinnebeelden van alle schepselen, die in de staat van heerlijkheid van het hiernamaals hun geluk of hun zaligheid zullen toekennen aan het verzoendeksel, dat is: Jezus Christus, de verzoening van de wereld, de Borg en Zaligmaker van het door zijn bloed verlorene volk. Die schare zullen vol ogen zijn, om de genade, liefde en trouw van hun Verlosser te aanschouwen, en nochtans zullen zij zich als het ware met vleugels moeten dekken, vanwege de heerlijkheid van het gezegende Lam..

De Apostel noemt deze cherubs "Cherubijnen van de heerlijkheid" (Hebr.9:5), vanwege hun stand en gebruik..

21. En a) gij zult het verzoendeksel bovenop de Ark zetten, nadat gij in de Ark de Getuigenis (vs.15), die Ik u geven zal, zult gelegd hebben.

a)Hebr.9:4,5

22. En a) aldaar zal Ik bij u komen; Ik zal aldaar in een wolk (Leviticus. 16:2) Mijn tegenwoordigheid u doen zien, en Ik zal met u spreken van boven het verzoendeksel

1) af, tussen de twee cherubim, die op de Ark van de Getuigenis zijn zullen, alles, wat Ik u gebieden zal aan de kinderen van Israël.

a) Numeri. 7:89

1) Het Cappareth (verzoendeksel, volgens de vertaling van Luther, genadestoel) was alzo het middelpunt van de aanwezigheid van God onder Zijn volk, als het ware de troon, van welke Hij Israël, als diens onzichtbare koning regeren en Zijn bevelen geven wilde. Zij rustte op de ark, die de twee tafelen van de wet in zich besloot, want gerechtigheid en gericht zijn de vastheid van Zijn troon (Psalm. 89:15; 97:2). Zij was van massief goud, en cherubim waren

aan haar beide einden opgericht, want die hier tronen wilde, rondom die is enkel licht en hemelse glans (Psalm. 104:1 vv.), voor hem neigt zich aanbiddende de schepping in haar meest verheven vertegenwoordigers (Psalm. 103:19 vv.). De Capporeth is echter tevens ook de voornaamste en de gewichtigste plaats tot verzoening, daar zij met haar onderstuk, de Ark van het Verbond, tezamen een altaar vormt; want voordat de Heere de genade en waarheid, die voor Zijn aangezicht zijn (Psalm. 89:15) openbaren kan, moeten eerst de overtredingen van Zijn volk, van welke de wet onder Zijn voeten getuigt, verzoend en uitgedelgd worden (Leviticus. 17:11). Nu is wel de wijze van verzoening, gelijk die later voor Israël verordend is (Leviticus. 16) eerst een voorlopige en nog onvolkomen (Hebr.9:6 vv.); maar in en met deze is Zijn raadsbesluit vooraf aangewezen, dat later tot uitvoering komen en de zonde werkelijk verdelgen moet. In dit Evangelie begeren ook de engelen in te zien (1 Petr.1:12), waarom de cherubim met hun ogen op de Capporeth neerzien..

Het rusten van God op het verzoendeksel, Jezus, te midden van zijn volk, had een heerlijke betekenis. Want God wilde rusten, maar kon slechts rusten in genade; in het bewijzen van genade vond hij slechts voldoening. Zo spreekt Hij bij de Profeet: "Ik zal rusten en stil zijn, en in eeuwigheid niet meer op U toornen en schelden." Daarom bouwde Hij zich in zijn Zoon een genadestoel. En indien Hij ook gedurig met bezoeken en tuchtroeden midden door Zijn volk wandelde, nochtans als Hij rusten wilde, dan vond Hij zijn rust op de stoel van de genade of van de verzoening. En de allerhoogste God kon waarlijk op die Ark en op dat verzoendeksel rusten, want daarin lag Zijn Wet zuiver ongeschonden..

III. Vs.23-30. Hierop volgen de bepalingen over de vervaardiging van een tafel, waarop bestendig toonbroden voor de Heere moeten liggen.

23. Gij zult ook een tafel 1) maken van sittimhout; twee el zal haar lengte zijn, en één el haar breedte, dus half zo breed als lang, en anderhalve el zal haar hoogte zijn, evenals de Ark van het Verbond (vs.10).

1) Alles van die tafel, en niet het minst haar rand of kroon schaduwde af de koninklijke bediening van de Heere Jezus en Zijn Kerk. Twaalf broden waren de zinnebeelden van de heilige algemene Kerk, gelijk die in de Openbaring van Johannes veeltijds wordt afgebeeld als de twaalf geslachten van de kinderen van Israël. Brood duidde aan, de genade, de onderscheiding en het leven van de Kerk voor haar verworven in het vlees en bloed van haar Koning..

24. En gij zult ze met louter goud overtrekken (vs.11); gij zult ook een gouden krans daaraan maken, rondom het blad van de tafel.

25. Gij zult ook een lijst rondom daaraan maken, een lijst onder het blad van de tafel, die de vier voeten tezamen verbindt, deze zal zijn een hand breed, en gij zult een gouden krans evenals om het tafelblad, rondom deze lijst maken.

26. Ook zult gij vier gouden ringen daaraan maken; en gij zult de ringen zetten aan de vier hoeken, die aan dezelfde vier voeten zullen zijn.

27. Tegenover de lijst zullen de ringen zijn tot plaatsen voor de handbomen, om de tafel, bij verplaatsing van het heiligdom, te dragen.

28. Deze handbomen nu zult gij van sittimhout maken, en gij zult deze met goud overtrekken; en, gelijk reeds gezegd is, de tafel zal daaraan gedragen worden.

29. Gij zult ook maken haar, de tot de tafel behorende en daarop te plaatsen (hoofdstuk 37:16) schotels

1) in welke de broden (vs.30) liggen, en haar rookschalen, 2) noten in de gedaante van een lepel (Numeri. 4:7), waarin de tot de toonbroden behorende wierookgave (Leviticus. 24:7), op ieder van de beide gedeelten brood geplaatst kan worden, en haar plattelen, haar plengschalen, kruiken voor de eveneens daar te plaatsen wijn, en haar kroezen, bekers tot uitstorting van de wijn als dankoffer (met welke zij, de tafel, bedekt zal worden), 3) van louter goud zult gij ze maken, namelijk de schalen en bekers.

1) In het Hebreeuws Ke'arath, schotels. Hoogstwaarschijnlijk dienden deze schotels niet alleen, opdat de broden op of in deze zouden worden, maar ook, opdat zij daarmee op de tafel zouden gelegd worden gesteld. De gedaante is moeilijk aan te geven. Klein kunnen zij niet geweest zijn, omdat Nahesson (Numeri. 7:13) een schotel de Heere ten geschenke gaf, welke 130 sikkels zwaar was..

2) Het woord in de grondtekst geeft enige holheid te kennen. Deze schalen waren slechts 10 sikkels zwaar..

3) Van deze woorden vindt men verschillende vertalingen. De Engelse vertaling heeft: "Om mee te schenken"; andere "om plengoffers mee te verrichten". Wordt de vertaling, bedekken behouden, dan is dit van toepassing op alles wat hiervoor vermeld is. In hoofdstuk 37:16 worden deze gereedschappen in een andere volgorde opgenoemd..

30. En gij zult op deze tafel altijd, zo dikwijls een nieuwe Sabbat aanbreekt, het toonbrood¹⁾ over welks bereiding, getal en verder gebruik Ik later (Leviticus. 24:5 vv.) tot u spreken zal, voor Mijn aangezicht, voor mij, die in het Allerhoogste op het verzoendeksel Mijn troon heb, leggen, om ze daar gedurende die week te laten liggen.

1) De toonbroden, waarvoor de tafel moest zijn hadden hun naam van hun bestemming; het zijn broden, die voor Gods aangezicht neergelegd, Hem getoond worden, opdat Hij ze ziet en er Zich in verheugt. Wat echter betekenen deze? Zij zijn een onbloedig offer, waarin Israël de vrucht van zijn werken, leven en streven aan de Heere brengt, en zich openbaart als een volk, ijverig in goede werken. Israël was het akkerwerk van de Heere 1 Corinthiers. 3:9), zijn geestelijke wijngaard Jesaja 5). Wat het nu daarbuiten op de akker en van de wijnberg in het land van zijn erfdeel, bij trouwe waarneming van het tijdelijk beroep, oogstte, daarvan bracht het hier onafgebroken, altijd opnieuw een gave, om daarmee te kennen te geven, dat het altijd in goede werken wilde bevonden worden. De Heere wilde deze vrucht van de arbeid, het beeld van geestelijke spijs (Johannes 6:27) altijd voor Zich zien, en Zich daarin verheugen. Het geheel was een voorafschaduw van de nieuwtestamentische gemeente, waarvan het in

Tit.2:14 heet: "die zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken." De gehele tabernakel met al zijn gereedschap is dan ook niet eenzijdig op te vatten, maar naar een dubbel doel, deels als zinnebeeld van hetgeen de Heere reeds in Israël doet, en ten tweede als voorbeeld van hetgeen komen zal. Ten opzichte van het laatste moest aan Israël worden afgebeeld, hoe, in plaats van de tabernakel of de tempel, de gemeente zelf tot een heilige tempel in de Heere en een huis van God in de geest zou opgebouwd worden, (Efe.2:19 vv.). Wie denkt bij deze tafel met brood en wijn niet aan de dis van het Nieuwe Verbond?.

IV. Vs.31-40. De Heere bepaalt de vervaardiging van de kandelaar, die zeven armen moet hebben en net zoveel lampen.

31. Gij zult ook een kandelaar van louter goud maken, (volgens de Joodse overlevering drie el hoog). Van dicht gepolijst werk zal deze kandelaar gemaakt worden, zijn schacht, zijn stam, en zijn rieten of takken; zijn schaaltes of bekken in de vorm van amandelnoten (vs.33), zijn knopen 1) of knoppen, rond als een granaatappel, en zijn bloemen 2) zullen uit hem 3) zijn; deze zullen ter versiering uit één en hetzelfde stuk gevormd worden.

1) Zijn knopen. Hieronder moeten verstaan worden, ronde balletjes, in de vorm van granaatappels, (Amos 9:1 Zef.2:14)

2) De LXX vertaalt: zijn Lelies. Wij hebben hier echter onder te verstaan, in verband met het woord in de grondtekst, hetwelk van "uitbotten" is afgeleid, afbeeldingen van opengaande, zich ontsluitende bloemen..

3) Uit hem. Dit ziet niet alleen op de bloemen, maar op al het voorgaande en wil zeggen, dat de lamp als uit een stuk zal worden gemaakt, of dat alle onderdelen ten nauwste met de stam zullen verbonden worden en alles tezamen uit dicht goud gemaakt moest worden..

32. En zes rieten zullen uit zijn zijden, uit de in het midden opstaande schacht uitgaan: drie rieten van de kandelaar uit zijn ene zijde, en drie rieten van de kandelaar uit zijn andere zijde.

33. In het een riet zullen drie schaaltes, versieringen in de vorm van bloemkelken zijn, gelijk amandelnoten; deze zullen uit een knoop en een bloem bestaan, namelijk een kogelvormige knop onder de kelk en de bloem boven hierop, en evenzo bij de andere rieten, drie schaaltes gelijk amandelnoten 1) in een ander riet, een knoop en een bloem; also zullen die zes rieten zijn, die uit de kandelaar gaan.

1) De amandelboom begint onder alle bomen het vroegst te bloeien. In januari heeft dit reeds plaats en ontwikkelt hij dan de bloesems en de vruchten. Israël was het eerst van alle andere volken geroepen tot het geestelijk leven..

34. Maar aan de kandelaar zelf zullen niet drie, maar vier schaaltes zijn, gelijk amandelnoten, met zijn knopen en met zijn bloemen.

35. En daar zal een knoop zijn onder twee rieten, uit deze uitgaande; ook een knoop onder twee rieten, uit deze uitgaande; nog een knoop onder twee rieten, uit deze uitgaande; also zal het zijn met de zes rieten, die uit de kandelaar uitgaan. Daar waar de zes rieten twee aan twee van het hoofdriet uitgaan, zal een knoop zich bevinden.

36. Hun knopen en hun rieten zullen uit hem zijn; het zal allemaal een dicht werk van louter goud zijn; 1) de nevenrieten met hun versieringen zullen met het hoofdriet en also met de kandelaar zelf uit één stuk vervaardigd zijnen er één geheel mee vormen.

1) Dit geeft voor het hoofdriet drie schalen met knopen en bloemen; de vierde versiering is dus boven het uitgangspunt van de beide bovenste armen, of aan dat stuk van de schacht te denken, dat van daar tot aan de spits zich verhief..

37. Gij zult hem ook zeven lampen 1) maken, op de zes einden van de nevenrieten en op dat van het hoofdriet, en men zal zijn lampen aansteken, en doen lichten aan zijn zijden; de priesters zullen er zorg voor dragen, dat deze lampen branden, en also zullen de armen geplaatst worden dat het licht is aan beide zijden van de kandelaar; zij zullen dat licht werpen naar de zijde, waar de tafel van de toonbroden staat, waarmee (hoofdstuk 26:35) deze kandelaar in nauwe betrekking staat.

1) In het Hebreeuws Neroth, LXX lucnov. In het Nieuwe Testament wordt dit woord altijd door kaars vertaald, behalve in 2 Petr.1:9, waar het door licht wordt overgezet. De lampen waren niet als vast aan de kandelaar verbonden, maar werden erop gezet..

38. Zijn snuiters en zijn blusvaten 1) zullen louter goud zijn.

1) De snuiters dienden, om de lampen, wanneer zij 's nachts gebrand hadden, 's morgens te reinigen en weer gereed te maken (hoofdstuk 27:20 vv. Leviticus. 24:2 vv.), de blusvaten om het onreine daarin op te nemen en uit het heiligdom weg te dragen..

39. Uit een talent 1) louter goud zal men dat maken met al dit gereedschap. a)

a) Ex.38:24 vv.

1) Een talent woog ongeveer 3000 sikkels. Een sikkkel wordt gerekend op ongeveer f 1.25 vaste munt; daarom was een talent om en nabij 3750 gulden. Een talent goud bedroeg waarschijnlijk 45000 gulden..

40. Zie dan toe, dat gij het, de kandelaar, evenals de tafel en de Ark, maakt naar hun voorbeeld, dat u op de berg getoond is.

De kandelaar is de Kerk, in gemeenschap met haar heerlijk hoofd Christus, Die tegelijk haar Profeet is, Christus is de hoofdschacht, de gelovigen zijn de rieten die daaruit voortschieten. Op zichzelf is de Kerk duister; maar een en dezelfde olie vervult alle lampjes en doet ze lichten; de olie is de Heilige Geest, in Christus wonende zonder mate, en aan alle gelovigen

meegedeeld, opdat Christus hun licht zou zijn, en opdat zij ook tevens als lichten zouden schijnen in het midden van een krom en verdraaid geslacht. De schalen, bloemen en knopen tonen bovendien duidelijk, hoe Christus als Profeet niet slechts het nodige, maar ook het overvloedige licht voor Zijn volk is, tot ontdekking van de heerlijkheid van de Heere, diens deugden, vriendelijk aangezicht en beminnelijke dienst..

De kandelaar met zijn zeven rieten en zijn gedurig licht door middel van reine olie, waardoor de priesters in staat waren, om niet alleen de heilige diensten te verrichten, maar ook om met genoegen en verwondering te aanschouwen het heerlijke en prachtige, dat in de Tabernakel gevonden werd, daardoor werd aangewezen: 1e. Hoe de Geest van Christus, bij zeven lampen vergeleken (Openb.1:4) volstrekt nodig was, om al die dingen en hetgeen verder aan de plechtige schaduwdienst vast was, recht en in haar wezenlijke betekenis te beschouwen, zoals daardoor werd afgebeeld het lijden, dat op Christus komen zou en de heerlijkheid daarna volgende. (1 Petr.1:11,12). 2e. Voor zover de kandelaar de heilige olie (waardoor vervolgens de gaven van de Heilige Geest betekend werden) in zich bevatten en deze aan de rieten ten wederzijden mededeelden, die geen olie hadden, dan die hen uit het lichaam van de kandelaar werd meegedeeld, zo was zulks een zinneprint van Christus de fontein van al het geestelijke licht (Efez.1:17,19), die leende de gaven van Zijn Geest aan al zijn dienaren, waardoor zij bekwaam werden om tot verlichting te zijn van Gods kerk.

De kandelaar diende om te verlichten, omdat in het Heilige geen licht binnendrong dan het weinige door het voorhangsel..

HOOFDSTUK 26.

BOUW VAN DE TABERNAKEL.

I. Vs.1-14. Nadat de drie voornaamste stukken zijn aangewezen waarin deels de verhouding van de Heere tot Zijn volk (Ark van het Verbond), deels de verhouding van het volk tot Zijn Verbondsgod (tafel van de toonbroden en kandelaar) symbolisch voorgesteld is, volgen nu de bepalingen omtrent de vervaardiging van de woning, waarin deze gereedschappen moeten geplaatst worden; en wel vooreerst over de vervaardiging van de vier van binnen en van buiten haar omkledende deksels.

1. De a) tabernakel het eerste bedeksel voor de inwendige wanden van de woning, nu zult gij maken van tien

1) gordijnen, en wel elk gordijn van fijn getwijnd linnen, van glinsterend linnen, vervaardigd uit samengedraaid byssusgaren, en van hemelsblauw, en purper, en scharlakenwol, met cherubim van eenvoudiger gedaante dan in hoofdstuk 25:18 vv., also alleen engelenhoofden met vleugels, van het allerkunstigste werk zult gij ze maken.

2)

a) Ex.36:8

1) Van tien gordijnen. Ook hier duidt het getal tien weer een volkomenheid aan..

2) Zulke werken hadden de Hebreëen bij de Egyptenaren geleerd, die bij de ouden als de uitvinders van de weverij bekend stonden, als wevers beroemd waren en de kunst verstonden om beeltenissen in te weven. De onder de Egyptische oudheden bewaarde werken bewijzen door hun fijnheid grote vorderingen in die kunst..

De bekleding van de woning van binnen en buiten door uit tapijten samengestelde deksels moest aan deze het karakter van een tent geven; het heiligdom van de Heere in het midden van Zijn volk moest een tent zijn, omdat, zolang het volk op reis was, en slechts in tenten woonde, ook zijn God slechts in een tent onder hen wonen kon..

Van oudsher was er tweeërlei soort van werk, dat zeer kunstig was, de een soort noemde men chosjeh, waarvan hier gesproken wordt, de andere rokem, welke wij geborduurd werk vertalen. De eerste soort was de voortreffelijkste..

Waar in de Heilige Schrift enig werk rokem, genoemd wordt, moet men dat verstaan van beeltenissen, alleen aan de ene zijde van de stof gemaakt; maar het werk chosjeh, had beelden aan beide zijden, voor en achter.

2. De lengte van een gordijn zal van achtentwintig el zijn, en de breedte van een gordijn van vier el; al deze tien gordijnen zullen één maat hebben in lengte en breedte.

3. Er zullen vijf gordijnen voor een afdeling samengevoegd zijn, de ene aan de andere; 1) wederom zullen er vijf gordijnen samengevoegd zijn, de ene aan de andere, zodat de gehele bedekking uit twee helften bestaat, overeenstemmende met de twee afdelingen van de woning zelf.

1) De ene aan de andere. Deze uitdrukking wijst, volgens de grondtekst, een zeer nauwe vereniging aan (Jesaja 54:15,16). De kerk, door de tabernakel afgebeeld, is niet alleen, wat de leden onderling aangaat, nauw verenigd, maar ook met haar Hoofd, Christus Jezus.

4. En gij zult hemelsblauwe strikjes maken aan de kant van de een gordijn aan het uiterste, aan de zoom van de gordijn, in de samenvoeging, alzo zult gij ook doen aan de uiterste kant van het gordijn, aan het tweede samengevoegend; bij het ene gordijn aan de rechter-, bij het andere aan de linkerzijde, om ze alzo samen te kunnen binden.

5. Vijftig strikjes zult gij aan het ene gordijn maken, en vijftig strikjes zult gij maken aan het uiterste van het gordijn, dat aan het tweede samengevoegend is; dezestrikjes zullen het ene aan het andere vastmaken; zij zullen zo geplaatst zijn, dat zij bij het ene en het andere gordijn juist tegenover elkaar staan.

6. Gij zult ook vijftig gouden haakjes, gouden knopen of hoeken, die men aan de lussen deed, maken en gij zult de gordijnen door deze samenvoegen, het ene aan het andere, met deze haakjes, opdat het één tabernakel zij 1) doordit een tapijt overkleed.

1) Door middel van deze eerste bedekking moest alzo het inwendige van de tabernakel als met één tapijt bekleed en versierd worden, dat aan kleine haken, die zich boven in de hoogte van de drie wanden bevonden, opgehangen werd. Het bestond uit twee helften of afdelingen, elk van vijf tapijten, beide afdelingen waren door strikken en haken met elkaar verbonden, en had in zijn geheel een breedte van 28 el en een lengte van 4 bij 10 = 40 el. De middelste tien el van de breedte en de voorste 30 el van de lengte gingen op de overkleding van het plafond; 9 el van de breedte links en net zoveel rechts dienden tot het behangen van de brede zijwanden, de onderste, tiende el van de laatste bleef onbedekt, zodat daar het gouden overtreksel van de planken (vs.29) (tenminste in de voor het heiligdom bestemde ruimte) bloot lag en een Talon. Het overige gedeelte van de bedekking bedekte de achterwand; wat daartoe aan de beide wanden (9 el rechts en 9 el links) te veel was, werd omgeslagen, zodat de gordijn aan de zijwanden glad gezien werd. Daar, waar de beide afdelingen door haken en strikken met elkaar verbonden waren, ging het voorhangsel, dat het heilige van het allerheilige (vs.31 vv.) scheidde, van boven naar beneden..

Wat de symbolische betekenis van deze bedekking, de kostbaarste van allen betreft, zo wijst de grondstof, die door fijnheid en lichtheid uitmuntte, op de hogere hemelse natuur (Dan.10:5; 12:6 Openb.15:6; 19:8,14) van de dingen, die binnen de woning moesten afgeschaduwd worden; de glinsterend witte kleur zag op de heiligheid van de plaats, want het was de plaats van de samenkomst van God met Zijn volk. In de grondstof zijn met bontkleurig purpergaren allerlei kunstbeelden ingeweven, behalve de genoemde cherubim waarschijnlijk ook bloemen en palmen, deze als de hoogte vorm, de andere als de schoonste

vrucht van het vegetatieve leven (1 Kon.6:29,35). Dat karakteriseert eerst de tent tevens als een symbool van de hof van Eden, die de Heere na de verdrijving van de mens aan de cherubim ter bewaking overgegeven en vervolgens geheel van de aarde weggenomen heeft, welker levensvolheid Hij echter nu daardoor teruggeeft, dat Hij Zijn rijk op aarde bouwt. Voorlopig geeft Hij deze levensvolheid, welke ook de bloemen en kransen, waarmee alles in het heiligdom getooid is, moeten afbeelden, slechts in zinnebeelden terug, totdat Hij later, wanneer Zijn raadsbesluiten zullen volbracht zijn, ook in werkelijkheid doet. Van de drie purperkleuren, welke de kunstbeelden aan zich dragen, is het zwartachtige blauw de kleur van de hemel in de zuidelijke landen; het donkere glinsterende rood, de kleur van het bloed en ook van het leven (Leviticus. 17:11,14). Alzo beschrijven deze het rijk van God als een rijk dat van de hemel gekomen is, waarin de Koning van alle koningen het volk van Zijn eigendom regeert en daardoor aanbeden wordt, en die het leven geeft aan allen, die tot dat rijk behoren; dat echter in dit rijk alles onder één hoofd moet gebracht worden, de hemelse geestenwereld met de aardse mensenwereld (Efe.1:10), daarop wijzen uitdrukkelijk de in de gordijnen ingeweeftde cherubim..

De nadruk valt hier op het woordje één. Het moest één tabernakel zijn. De kerk van Christus is één. De Heere Jezus heeft beloofd, dat het zou worden één kudde. (Johannes 10:16).

7. Ook zult gij tot een tweede bedekking a) gordijnen uit geitenhaar¹⁾ maken tot een tent over de tabernakel, tot uitwendige omkleeding van de woning; van elf gordijnen zult gij die maken.

a) Ex.36:14

1) De bedekking van de tenten van de Bedoeïenen is gewoonlijk uit doek, dat van geitehaar (camelot) is vervaardigd, dat de vrouwen spinnen en weven. Is hier het haar van de langharige geiten bedoeld, dan was de kleur zilverwit, de gewone geiten daarentegen hadden zwart haar..

Als men het gebruik wel inzielt, waartoe dit dekkleed naar de mond van de Heere geschikt was, zou men dan niet mogen denken, dat de profeet Jesaja (4:5,6) daar, zoals ook op het gebruik van de twee bovenste kleden van de tabernakel op het oog gehad heeft; want gezinspeeld hebbende op de wolk- en vuurkolom bij dag en bij nacht, die gediend had, om Israël in de woestijn de weg te wijzen en om het te beschermen, en welke zich naderhand zette op de tabernakel, zo laat de profeet erop volgen: want of en over alles, dat heilig is, zal een beschutting zijn enz. En dus kunnen de drie dekkleden van de tabernakel een zinneprent geweest zijn, om te kennen te geven, de goedertieren zorg, de trouwe bewaring en de machtige bescherming van de Drie-enige God ten opzichte van Zijn Kerk, en alles wat daar heerlijk was en is, de gelovigen en alle deze heerlijke voorrechten. Immers, het is van het volk van de Heere, de ware Kerk, waar hetgeen beloofd wordt in Psalm. 91:4: Hij zal u dekken met Zijn vlerken, en onder Zijn vleugels zult gij betrouwen, Zijn waarheid is een rondas en beukelaar..

8. De lengte van een gordijn zal dertig el zijn, en de breedte van een gordijn, evenals bij de eerste bedekking, vier el: deze elf gordijnen zullen één maat hebben.

9. En gij zult vijf van deze gordijnen aan elkaar bijzonder voegen, en zes van deze gordijnen bijzonder, zodat deze bedekking eveneens uit twee doch ongelijke delen bestaat, en de zesde van deze gordijnen zult gij dubbel maken, bij de helft omslaan, zodat het slechts twee el breed is; dit dubbele gordijn moet recht voor op de tent gehangen worden, om bij de ingang als een soort van portaal te hebben.

10. En gij zult vijftig strikjes maken aan de kant van het ene gordijn, het uiterste in de samenvoeging, en vijftig strikjes aan de kant van de gordijn; die aan het tweede samengevoegend is.

11. Gij zult ook vijftig koperen haakjes maken en gij zult de haakjes in de strikjes doen, 1) en gij zult deze tot inwendige omkleeding van de woning bestemde bedekking aan elkaar verbinden, en alzo de tent samenvoegen, dat zij ééntezamen behorend aan elkaar verbonden geheel zij.

1) Lussen en haken zijn bij het tweede bedeksel als bij het eerste, alleen is voor de eerste geen stof, voor deze koper voorgeschreven; hoe eerder van het inwendige, en alzo van Jehova af, des te meer neemt de stof in kostbaarheid af. Wat nu het koper betreft, zo is dit "een parallel van het goud", de afspiegeling daarvan; het heeft kleur, licht en glans van het goud, maar alles minder, onvolkomener "zijn kleur is een verduisterde goudkleur, de glans van het goud is daarin verzwakt en verbroken."

Dat koperen haakjes moesten gebruikt worden, kan ons tonen, dat, hoewel er ter bedekking en bescherming van de Kerk, en om ze tot een lichaam in Christus te vergaderen, en ze bij haar eenheid te bewaren, een Goddelijke kracht en werking vereist wordt, de Heere nochtans ter beschikking van Zijn onveranderlijk voornemen, ook geringe middelen en werktuigen wil gebruiken, nl. de dienst van mensen, Apostels, Profeten, Herders en Leraren 1 Corinthiers. 12:28 Efez.4:11), zoals ook koningen, vorsten en overheden, die ter bevordering van de welstand en de veiligheid van de Kerk, Gods Raad moeten dienen..

12. Het overige nu, dat overblijft aan de gordijnen van de tent, de twee el, waar het gordijn van het tweede bedeksel groter is, dan het eerste (vs.8 vs.2); de helft van het gordijn, dat overschiet, zal overhangen, aan de achterste delen van de tabernakel.

13. En een el van deze, en een el van de andere zijde van hetgeen, dat over zijn zal aan de lengte van de gordijnen van de tent, zal overhangen aan de zijden van de tabernakel, aan beide zijden, om die te bedekken, 1) hetgeen zonder zo'n overschot niet geschieden zou, daar door het tweede bedeksel ook de beide andere kanten van de zijwanden, ter breedte van een el (vs.15), mede moesten bedekt worden.

1) Van de twee el die volgens vs.9 over het voorfront te brengen zijn, opdat daar een portaal ontsta, kwam een el op de verbindingsstaven, of de Architrav (vs.37) te liggen, de tweede el vormde het vooruitspringende gedeelte van de ingang. Aan de drie zijden van de tent, naar het zuiden, westen en noorden, hing het bedeksel 9 el af, en werd waarschijnlijk van onderen aan

haken vastgemaakt; onder deze was rondom het gouden overtreksel van planken een breedte van een el te zien, evenals in het inwendige van de woning..

14. Gij zult ook voor de tent een derde deksel maken van roodgeverfde ramsvellen (Saffiaan) en daarover een vierde deksel 1) van dassenvellen 2) om de woning tegen de invloed van het weer te beschermen.

1) Deze beide bedeksels werden door middel van touwen aan koperen pennen (hoofdstuk 27:19), bevestigd, die evenals gewone pennen van de tenten in de grond geslagen werden. Hierdoor werd dan ook een uitspanning van de beide bedeksels op die wijze verbonden, dat deze aan de drie bedekte zijden in hellende richting naar beneden hingen; de aan de drie zijden daardoor ontstane ruimten zijn wellicht gebruikt tot bewaring van die tot de tabernakel behorende gereedschappen, welke gedurende de reis voor het inwikkelen, dragen enz. nodig waren, zodat zij de plaats van de kamers innamen, die Salomo later aan het tempelgebouw liet maken. (1 Kon.6:5).

2) Ook: zie Ex 25.5

Hoogstwaarschijnlijk is het deksel van ramsvellen even lang en breed geweest als dat wat van geitehaar was gemaakt; het andere, dat van zeekoeienvellen, zal er wel alleen bovenop gelegen hebben, zoals ook de grondtekst uitdrukt, alleen een weinig groter dan het dak van de Tent..

II. Vs.15-30. Verder wordt het overige over de vervaardiging van het houten gedeelte bepaald, tot welks inwendige versiering en uitwendige omkleeding de tevoren beschreven bedeksels dienen moesten.

15. Gij zult ook tot de tabernakel staande stijlen 1) maken, van sittimhout, houten stijlen of planken, om rechtop naast elkaar geplaatst te worden.

1) De stijlen, die voor de eigenlijke woning (vs.1) tot steunpunt moeten dienen, vormen hier een soort van muur, en wijzen evenals het platte dak, op de tijd, dat in de plaats van de tent een eigenlijk huis van God zal komen. Het daartoe gebruikte acaciahout was wegens zijn lichtheid het meest voor zulk een draagbare tempel geschikt; de lange duur van dit hout is een heenwijzing naar het hout van het leven, dat in het paradijs van God is. (Openb.2:6; 22:2,14).

16. De lengte van een stijl zal tien el zijn, overeenkomende met de hoogte van de woning, en anderhalve el zal de breedte van elke stijl zijn.

17. Twee houvasten (Hebreeuws handen) zal een stijl hebben, als sporten in een ladder gezet, het ene naast het andere; gij zult die onderaan maken en de stijlen zullen met deze sporten in de beide zilveren voeten grijpen (vs.19); zo, met zulke handen, zult gij het met al de stijlen van de tabernakel maken.

18. En de stijlen tot de tabernakel zult gij zo maken: twintig stijlen naar de zuidzijde zuidwaarts, hetgeen voor de zuid-, evenals (vs.23) voor de noordzijde een lengte van 30 el uitmaakt.

19. Gij zult ook in het geheel veertig zilveren voeten 1) maken onder de twintig stijlen, onderstukken met een gat in het midden, waarin een hand kan geplaatst worden: twee voeten onder een stijl, aan zijn twee houvasten, en tweevoeten onder een ander stijl, aan zijn twee houvasten.

1) Waarschijnlijk liepen deze voetstukken van onderen spits toe, en werden zij in de aarde gegraven, zodat de vlakte met de grond gelijk kwam..

20. Er zullen ook twintig stijlen zijn aan de andere zijde van de tabernakel, aan de noordhoek.

21. Met hun veertig zilveren voeten: twee voeten onder een stijl en twee voeten onder een andere stijl.

22. Doch aan de westzijde van de tabernakel zult gij zes stijlen maken, tezamen een breedte van 9 el uitmakende.

23. Ook zult gij twee stijlen maken tot de hoekstijlen van de tabernakel, aan de beide zijden, een stijl ter linker- en een ter rechterzijde van de eerstgenoemde 6 stijlen als hoek, zodat het gehele achtergedeelte van buiten een breedte van 12 el bereikt; deze twee hoekstijlen zullen op de volgende wijze geplaatst worden:

24. En zij zullen van beneden als tweelingen samengevoegd zijn met de daaraan grenzende stijl van de noordelijke of zuidelijke zijwand; zij zullen ook als tweelingen aan het bovineinde hiervan samengevoegd zijn met een ring; alzo zal het met de twee stijlen zijn, tot twee hoekstijlen zullen zij zijn.

De zin van deze voor een deel duistere woorden, kan slechts deze zijn: De beide hoekstijlen, van de achterzijde zullen uit twee in een rechte hoek samengevoegd stuk bestaan, zodat zij als dubbele stijlen één geheel vormen van onderen naar boven..

25. Alzo zullen 1) aan de achterzijde tezamen de acht stijlen zijn met hun zilveren voeten, waarin zij door middel van de aan hun kanten aangebrachte handen of houvasten moeten geplaatst worden, zijnde samen zestien voet: twee voet onder een stijl, wederom twee voet onder een stijl.

1) Van de gezamenlijke breedte aan de achterzijde van 12 el (vs.23) moeten daardoor, dat de beide hoekplanken tevens de hoeken van de beide, elk 1 el sterke zijwanden vorderen, twee el afgetrokken worden; de breedte van de woning van binnen bedroeg alzo, evenals de hoogte, slechts 10 el, terwijl de lengte 30 el was. Dien ten gevolge had het plankengebouw de gedaante van een langwerpig vierkant of oblongum, en was van voren evenals van boven

open; daar werd het met een tapijt (vs.36 vv.) of voorhangsel, hier met de vier bedeksels (vs.1-14) omhangen..

26. Gij zult ook richels, sterke staven, of sluitbomen, maken van sittimhout, vijf aan de stijlen van de ene zijde van de tabernakel, om deze aan elkaar te verbinden, zodat zij niet uit elkaar vallen.

27. En vijf richels aan de stijlen van de andere zijde van de tabernakel; als ook vijf richels aan de stijlen van de zijde van de tabernakel, aan de beide zijden westwaarts; aan de stijlen zelf zullen ringen bevestigd zijn, door welke vier van deze vijf richels kunnen gestoken worden.

28. En de middelste richel zal midden aan de stijlen zijn, de middelste staaf zal even ver van boven als van beneden verwijderd zijn, doorschietende midden door de planken, die daartoe moeten doorboord worden, en alzo zult gij alle stijlen van het ene einde tot het andere einde aan elkaar bevestigen.

29. En gij zult de stijlen van binnen en van buiten met goud overtrekken, en hun ringen (de plaatsen voor de richels) zult gij van goud maken: de richels zult gij ook met goud overtrekken.

30. a) Dan zult gij, wanneer al dat houtwerk met de bedeksels gereed zal zijn, de tabernakel oprichten naar zijn wijze, die u op de berg getoond is 1) met het achterdeel naar het westen; de beide zijwanden naar het noorden en zuiden, en het front naar het oosten.

a)Ex.25:9,40 Hand.7:44 Hebr.8:5

1) In de richting ten opzichte van de vier windstreken ligt de aanwijzing, dat het Godsrijk, dat in de tent verlichamelijkt en naar zijn aardse, op tijd en ruimte beperkte, vorm afgeschaduwd is, niet voor dit volk, maar voor de gehele wereld bestemd is, hoewel de Heere het onder een bijzonder volk sticht. Daardoor, dat de tent met haar ingang naar het oosten staat, is zij als een plaats aangewezen, die de opgang uit de hoogte wacht, waarin haar geheim zich volmaken zal (Luk.1:78 Mal.4:2 Jesaja. 60:1 vv.); daardoor dat de richting van haar lengte naar het westen gaat, is aan het rijk van God zijn weg, die het door de wereld nemen zou, reeds voorgeschreven (Azië, Europa, Amerika)

Gedurig komt de Heere terug op het gezicht op de berg. Het was, opdat Mozes diep overtuigd zou zijn, dat de tabernakel moest beschouwd worden, niet als een uitvinding van het menselijk vernuft, maar als een openbaring van Gods Geest..

III. Vs.31-37. Ook over de afscheiding van de ruimte in de tent, in twee afdelingen, over de plaatsing van de drie stukken in de beide afdelingen, zowel als over de afsluiting van de ingang aan de voorzijde van het heiligdom ontvangt Mozes de nodige aanwijzing.

31. Daarna zult gij een voorhang 1) maken van dezelfde stoffen en met dezelfde versierselen, als het deksel, dat de woning van binnen bekleedt (vs.1), namelijk van hemelsblauw, en

purper, en scharlaken en fijn getwijnd linnen byssus, 2) van het allerkunstigste werk zal men die maken, met cherubs daarin geweven.

1) In het Hebreeuws Parocheth, eigenlijk een scheiding. Een voorhang diende, om het Heilige van de voorhof en het Heilige der Heiligen te scheiden van het Heilige. De Apostel van het geloof geeft aan, de zin en de betekenis van de voorhang, als hij zegt (Hebr.9:8): De Heilige Geest beduidde daarmee, dat de weg van het Heiligdom nog niet openbaar was gemaakt, zolang de eerste tabernakel nog stand had. Tevens werd door dat voorhangsel aangeduid, het vlees, d.i. de menselijke natuur van Christus..

2) De vier kleuren van dat voorhangsel schijnen aan te wijzen, hemelsblauw, de gerechtigheid; purper en scharlaken, zonde en schuld Jesaja 1:18); en het witte linnen, de heiligheid. Inderdaad was de menselijke natuur van Jezus een allerheerlijkste openbaring van de gerechtigheid en de heiligheid van God, maar te midden daarvan niet minder van de zonde en schuld van het volk. Daarom moest dat voorhangsel tussen God en ons, namelijk het vlees van de Zoon van God worden gescheurd, eer de weg tot het heiligdom waarlijk open kon zijn. En als Borg, Die aan de gerechtigheid en waarheid voldoet, door het dragen en wegnemen van schuld en zonde beide, was Christus de ingang in het heilige (de kerk), en tevens de ingang in het allerheiligste (de Hemel). Vandaar dan ook dat de voorhangsels doorweven waren met cherubijnen (de triomferende kerk), want die gerechtigheid en waarheid, die zonde en schuld, hadden betrekking op het volk van Jezus, en aan hen kon geen ingang in genade en in heerlijkheid worden gegeven, dan door het scheuren van Jezus' vlees, dat is door het verzoenen van de deugden van God, die Hij openbaarde, en door het wegnemen van de ongerechtigheden, die Hij droeg..

De kleuren, waarmee de voorhangsels bewerkt waren, wit, hemels blauw, purper en karmozijn, zijn een zinnebeeld van Gods regering onder Israël. De heiligheid, onveranderlijkheid of getrouwheid, heerlijkheid en genade van de Heere worden hierdoor aangeduid..

32. En gij zult hem, de voorhang, hangen aan vier, even ver, dat is twee el van elkaar staande, pilaren van sittimhout, met goud overtrokken; hun haken voor het aanhangen van de voorhang, zullen van goud zijn, staande op vier zilveren voeten, voetstukken, waarop zij vastgemaakt zijn.

33. En gij zult de voorhang onder de haakjes, waarmee de beide delen van het binnenste bedeksel samengevoegd zijn (vs.16), hangen, en gij zult de Ark van de Getuigenis (hoofdstuk 25:10 vv.) aldaar binnen de voorhang, in het door deze afgezonderde gedeelte van detent, brengen, en deze voorhang zal u, gelijk zijn naam Parochet, dat is scheiding aanduidt, een scheiding maken tussen het Heilige, het voorste gedeelte, en tussen het Heilige der Heiligen, de achterste afdeling.

Het (tweede) voorhangsel scheidde daarom het Heilige van het Heilige der Heilige in die mate, dat het heilige 20 el lang werd en het Heilige der Heilige of het binnenste Heiligdom 10 el..

34. En gij zult het verzoendeksel (hoofdstuk 24:17 vv.) zetten op de Ark van de Getuigenis, die zich in het Heilige der Heiligen bevindt.

35. De tafel (hoofdstuk 25:23 vv.) nu zult gij zetten buiten de voorhang in het Heilige, en de kandelaar (hoofdstuk 25:31 vv.) tegenover de tafel aan de ene zijde van de tabernakel zuidwaarts; maar de tafel zult gij zetten aan de noordzijde; 1)de tafel in het noordelijk, de kandelaar in het zuidelijk gedeelte van het heilige tegenover elkaar.

1) Daar de woning als geheel een langwerpige vierkant van 30 el lengte, 10 el breedte en 10 el hoogte vormt (zie Ex 26.25) stelt het Heilige der Heiligen alleen een volledige vierhoek, of liever een kubus (10 el in lengte, in hoogte en breedte) voor. Deze maat karakteriseert het rijk van God volgens de vorm van Zijn verschijning in de wereld. Want de vierhoek is in de symboliek van de oudheid gewoonlijk een beeld van het Universum, of de gehele schepping; dat het rijk van God voor de gehele wereld bestemd is, daarop wijst reeds het plaatsen van de tent naar de vier hemelstreken. Voor het tegenwoordige, de tijd van het Oude Testament, is de openbaring van het Godsrijk nog onvolkomen; het is nu eerst in Israël geplant en verschijnt eerst in de vorm van voorbereidingsmiddel. Daarom heeft de woning als geheel de vorm van een langwerpige vierhoek. Later daarentegen zal het rijk van God zijn volmaking bereiken, wanneer de voorspelling vervuld en de boodschap van het heil tot alle volken doordrongen zal zijn; dat wordt profetisch aangeduid door de kubusvorm van het Allerheilige. Ondanks de tijdelijke nog onvolkomen openbaring biedt intussen het rijk van God reeds gedurende het Oude Testament in zijn soort iets volkomens aan, daarom zijn ook de afmetingen naar het getal tien, dat een volledigheid aanduidt, bepaald (een maal tien de breedte en hoogte, twee maal tien de lengte van het heilige, drie maal tien de lengte van het geheel)

De onvolkomenheid van de tegenwoordige bedeling wordt door het langwerpige vierkant, de heerlijkheid van het koninkrijk in de toekomstige eeuw, door het vierkant aangeduid. (Openb.21:16).

36. Gij zult ook aan de deur van de tent, voor aan de ingang van het heilige, een deksel maken, van hemelsblauw en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, 1) geborduurd werk. 2)

1) De ingang voert uit het heiligdom in de verder van de Heere verwijderde voorhof; daarom is het werk, de versiering er gedeeltelijk, gelijk het volgende aantoont, ook in stof iets geringer dan het heiligdom zelf. Omdat de ingang ook aan de andere zijde tot het heiligdom leidt, ontbreekt daaraan sieraad en goud niet geheel..

2) In het Hebreeuws Ma'asee rokem. Door de Statenvertalers weergegeven door borduurwerk. Dit is minder juist. Het Hebreeuwse woord rokem wordt afgeleid van een werkwoord rakam en betekent weven. In het Arabisch betekent het stamverwante woord: lijnen op doek maken en inweven. Wij hebben hier dus te denken aan het werk van de bontwerker. Het voorhangsel, hier deksel genaamd, was gelijk aan dat, wat voor het Heilige der Heilige hing, maar miste het stikwerk; het was niet met figuren doorweven..

Alzo van dezelfde stoffen als de eerste voorhang (vs.31), maar niet kunstig met figuren doorweven, slechts gestreept, evenals daarna het tapijt voor de ingang van de voorhof (hoofdstuk 27:16)

37. En gij zult tot dit deksel vijf pilaren van sittimhout maken, namelijk aan de zijde, die naar het heiligdom is gekeerd, en gij zult die met goud overtrekken, boven aan de kapitelen; hun haken, waaraan het doek hangt, evenals de verbindingsstaven (hoofdstuk 36:38), die boven over de pilaren komen te liggen, zullen van goud zijn; en gij zult hun vijf koperen voeten gieten. 1)

1) Terwijl de vier zuilen voor het Allerheilige elk twee el van elkaar en alzo gezamenlijk in een ruimte van tien el staan, vormen de twee uiterste zuilen aan de ingang de voorste hoekstukken van het houten gebouw; in het midden tussen deze staan dan de drie overige, 1 3/4 el de een van de andere verwijderd. Zo was de toegang tot het heiligdom tamelijk smal; dat is wel een beeld van waarheid, die Christus uitspreekt (Matth.7:14): "de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt."

HOOFDSTUK 27.

OVER HET BRANDOFFERALTAAR, DE VOORHOF EN DE HEILIGE OLIE.

I. Vs.1-8. Nadat de bepalingen omtrent het heiligdom en zijn gereedschap, met uitzondering van het later (hoofdstuk 30:1 vv.) in het bijzonder te bespreken reukaltaar gegeven zijn, gaat de Heere over tot de bepalingen omtrent de voorhof, en beschrijft allereerst het daarin te plaatsen hoofdgereedschap, namelijk het brandofferaltaar.

1. Gij zult ook een altaar 1) maken van sittimhout, een draagbare kast, die met aarde of onbehouwen steen kan gevuld worden en dan een werkelijk altaar zal vormen; vijf el zal de lengte zijn en evenzo vijf el de breedte, (vierkant²) zal dit altaar zijn) (hoofdstuk 30:2) en drie el zijn hoogte, evenals de gouden kandelaar (hoofdstuk 25:31).

1) Het zoenaltaar was van sittimhout (een fijn en zeer duurzaam soort van cederhout) met koper beslagen, met een koperen netwerk overdekt en van binnen gevuld met ruwe stenen. Hout en koper waren slechts om de vorm, de stenen maakten de eigenlijke stof van het altaar uit. Zij moesten ongesneden zijn: "Zie toe, dat gij uw houwijzer (beitel) daarover niet verheft; want niets mocht de menselijke hand toedoen tot het verzoeningswerk, dat op het altaar werd afgebeeld. Steen, vuur en bloed, dat was alles; terwijl aan de vier zijden vier uitstekende hoornen van koper waren aangebracht, als zinnebeelden van de gemeenschap, van de kracht en van de overvloedige genade, opdat een ieder, die schuldig, veroordeeld en van de wrekers vervolgd was, door het aangrijpen van een van deze hoornen in gemeenschap zou komen met het offer van de verzoening, en veilig en vrij zou zijn, zolang hij daar bleef. (Vergelijk de geschiedenissen van Joab en Adonia)

Wij hebben het ons zo voor te stellen, dat wat de Heere hier aan Mozes beveelt te maken, het uitwendige is van het altaar, de kast, die het altaar van aarde of van onbehouwen steen (Ex.20:24,25) zal omsluiten. Alleen het altaar in de tabernakel mocht zo zijn. Wanneer men buiten de tabernakel een altaar oprichtte, mocht het zo wezen als in Ex.20 wordt aangegeven..

Het zoenaltaar was een schaduw van Christus God en mens. God vertoonde daarin het schilderij van de wraak en van de vrede, van de vloek zowel als van de vergeving. Het vuur (van Gods toorn) brandde onophoudelijk op dat altaar; vlees en bloed werden erdoor verteerd, maar het altaar zelf niet (Psalm. 40). Christus is dat altaar, waarvan geen macht hebben te eten degenen, die de tabernakel dienen (Hebr.13:10-13). God heeft van al onze ongerechtigheid op Hem doen aanlopen, en uit Zijn volheid ontvangt niet die werkt, noch die loopt, maar die uit genade gerechtvaardigd wordt door de ontfermende God..

2) Het altaar moest vierkant zijn. Ook dit was niet zonder bedoeling. Daardoor toch werd afgebeeld, dat van alle vier einden van de aarde men mocht komen, om bij dit altaar de verzoening van de zonde te zien en te ervaren. Daarom was aan alle vier hoeken een hoorn, opdat men die hoorn tot behoud kon aangrijpen..

2. En gij zult zijn hoornen, naar de hoornen van stieren gevormde punten van hetzelfde hout maken op zijn vier hoeken; uit hetzelfde altaar zullen zijn hoornen zijn, als eruit tevoorschijn groeiende, en dus niet daarvan weg te nemen, en gij zult het van buiten en binnen met koper overtrekken, 1) evenals ook zijn vier hoornen.

1) Aan de vier hoornen, die uit de vier hoeken tevoorschijn traden, werden de offerdieren gebonden, zoals uit de Psalm (118:27) blijkt: "Bindt het offerdier met touwen tot aan de hoornen van het altaar." En dit is ook het beginsel van de echte aanbidding ten opzichte van de geestelijke offeranden, dat alle ijdelheid van het vlees wordt weggedaan en als het ware gevangen gelegd, om God te gehoorzamen. Waarom zelfs Christus, ofschoon Hij in zichzelf niets dan in alles de rechte maat hield, is gebonden geweest, opdat Hij Zijn gehoorzaamheid zou bewijzen, zoals hij gezegd had: "Niet mijn wil, maar Uw wil geschiedde." (Matth.26:39).

Er is hier van een vorm sprake, die het volgens in hoofdstuk 20:24 vv. uit aarde of ongehouwen stenen op te richten altaar omsluiten en daaraan de door God bedoelde vorm geven moet. Deze vorm is geregeld naar de getallen drie en vijf; terwijl het getal drie van de hoogte op hem wijst, aan wie de offers op het altaar gebracht worden, betekent het getal vijf van de breedte en lengte, dat dit gereedschap tot de voorhof, de plaats van het volk behoort; vijf is namelijk het getal, dat de maat in de voorhof is: vijf in getal waren de zuilen, die het heiligdom aan de zijde van de voorhof afsloten (hoofdstuk 26:37), vijf is meermalen de maat (hoofdstuk 27:12 vv.). Dit getal is de helft van tien en zal aanwijzen, dat het volk, dat in de voorhof zijn godsdienst verricht, nog niet tot volkomenheid van de juiste verhouding tot God gekomen is; het is echter met zijn offers en gaven op de weg daarheen, waarom de maat van de voorhof weer naar het getal tien, het teken van een in zich afgesloten goddelijk geheel neigt (hoofdstuk 27:9 vv.). Gelijk wij reeds vroeger opmerkten (zie Ge 8.20) is het altaar volgens zijn bedoeling een verheffing van de aarde boven haar gewone oppervlakte; want sedert de val in het bijzonder, sedert de zondvloed, zijn hemel en aarde van elkaar gescheiden. God wandelt niet meer als voorheen in voortdurend verkeer met de mensen; de mens moet, veeleer Zich tot Hem van de aarde verheffen, wanneer hij aan Hem zijn gaven wil brengen, en God moet van de hemel neerdalen, en zich aan de mensen te openbaren. Evenals nu de mens, door het oprichten van een altaar, dit werkelijk doet, zich van de met de vloek beladen aarde verheft, om God nader te treden, zo stijgt ook God van Zijn zijde, in de godsdienstige instellingen, die Hij gegeven heeft, tot de mens af, biedt hem Zijn hand, schenkt hem Zijn hulp; het zinnebeeld van deze van boven zich aanbiedende macht en hulp zijn de hoornen (Psalm. 18:3), waarmee het altaar versierd is. Aan deze wordt het bloed van het zoenoffer gestreken (Leviticus. 4:25) en daarmee als het ware God in de hand gelegd; wie in het heiligdom een toevluchtsplaats zocht en deze aangreep, was daar veilig voor de hem vervolgende wreker, want hij was nu in Gods hand, waaruit niemand hem rukken kon. (1 Kon.1:51; 2:28).

3. Gij zult het ook potten maken, om daarin, na ieder offer, dat op het altaar verbrand is, zijn as te ontvangen en naar de ashoop (Leviticus. 1:16) te dragen, ook zijn schoffels, asschoppen, om het altaar van as te reinigen, en zijn besprengbekkens tot het opvangen van bloed bij het slachten van de offerdieren, en zijn krauwelen, grote drietandige gavels om de offerstukken bij het verbranden in orde te schikken en om te keren, en zijn koolpannen, om tot

onderhouding van het bestendig brandende offervuur (zie "Ex 27.8) nieuwe kolen aan te voeren; al zijn gereedschap zult gij van koper maken.

4. Gij zult het een rooster maken van koperen netwerk, een uit koper gewerkt vlechtwerk; en gij zult aan dat net vier koperen ringen maken aan zijn vier einden, om daardoor staven te steken (vs.6 vv.).

5. En gij zult het onder de om het altaar omgaande omloop van het altaar van beneden opleggen, also dat het net tot het midden van het altaar zij 1) tot halverwege de aan het altaar aangebrachte omloop, het moet dus anderhalve el breed zijn.

1) Rondom de vier wanden van het altaar, op de helft van zijn hoogte was een omgang, een vlak met koper overtrokken. Hierop gingen de priesters, wanneer zij tot het altaar opgestegen waren (Leviticus. 9:22); zo konden zij van daar geschikt en naar alle zijden heen hun verrichtingen op het vlak van het altaar volbrengen. Aan de uiterste rand van deze bank moest een koperen traliewerk aangebracht worden en loodrecht tot aan de grond reiken; het vormde also in vereniging met de bank een vooruitspringend toestel aan het altaar, dat tot sieraad diende, maar bovendien om het aan de voet van het altaar uit te gieten bloed van de zoenoffers (hoofdstuk 29:12 Leviticus. 4:7,18,25) door het traliewerk in zich op te nemen, opdat het niet in de voorhof wegliep. Tot deze bank of omloop voerde, daar, volgens hoofdstuk 20:26, trappen verboden waren, een langzaam opklimmende aardhoop; deze was aan de zuidzijde van het altaar aangebracht, terwijl ten oosten de ashoop (Leviticus. 1:16), ten westen het koperen wasvat (hoofdstuk 30:18) zich bevonden, en aan de noordzijde het slachten van de dieren geschiedde. (Leviticus. 1:11).

6. Gij zult ook handbomen maken tot het altaar, handbomen van sittimhout; en gij zult ze met koper overtrekken, evenals het altaar zelf (vs.2 zie "Ex 26.11).

7. En de handbomen zullen in de ringen gedaan worden, zodat de handbomen zijn aan beide zijden van het altaar, als men het draagt.

8. Gij zult het hol van planken maken, 1) zodat het later met aarde en stenen kan gevuld worden; gelijk als Hij u op de berg gewezen heeft, zo zullen zij doen (hoofdstuk 25:9).

1) Ook: zie Ex 27.2. Volgens Leviticus. 6:12 vv. moest het vuur onafgebroken op het brandaltaar voortbranden, een zinnebeeld van de bestendige duur van de offerdienst en daarmee van de verering van Jehova zelf..

II. Vs.9-19. Thans volgt de beschrijving van de voorhof zelf, die bestaan moest uit een hieraan bevestigd omkleedsel van enkel byssus, en aan de voorste, de breedste zijde, een ingang met een uit de vier weefstoffen gewerkt voorhangsel, gelijk aan dat, dat aan de ingang van de tabernakel was, hebben moest.

9. a) Gij zult ook de voorhof 1) van de tabernakel maken, een open ruimte rondom het (hoofdstuk 26) beschrevene, uit hout en vier bedeksels bestaande, in het heilige en allerheilige

verdeelde heiligdom, namelijk: aan de zuidhoek zuidwaarts, zullen aan de voorhof behangselen zijn van fijn getweernd linnen; de lengte van een zijde zal honderd el zijn.

a) Ex.38:9

1) Er waren twee voorhoven van het Heilige gescheiden, de ene, de priesterlijke en de andere, de algemene, voor het gehele volk. Aan het eerste waren de kamers verbonden, waarin de Levieten, de bewaarders van de tabernakel, verblijf hielden. Daarom wordt ook dikwijls van voorhoven melding gemaakt, als in het meervoud, en het meest in de Psalmen (65:5; 84:2; 92:14; 96:8).

Hier wordt gehandeld over de voorhof van het volk, waar de offerdieren werden geofferd, de gebeden werden opgezonden, en God verzoening werd aangebracht. Op deze wijze werd de toestand van de mens aan de Israëliet getoond, omdat zij werden verhinderd om in het innerlijke van de tempel te komen. Tegelijk werden zij vermaand, dat de mensen, hoewel onwaardig en verwerpelijk, door God werden toegelaten, indien zij slechts als smekelingen kwamen en in die ootmoed, welke betaamt, Hem zochten, gedachtig zijnde aan hun onwaardigheid. Hierdoor de troost, waarvan David spreekt (Psalm. 84:11): Liever verkies ik te wonen in de voorhoven van de Heere, dan in de schitterende tenten van de goddelozen..

De voorhof, was die ruime open vlakte, aan vier zijden door houten stijlen met handbomen bevestigd, afgesloten, welke een zinnebeeld was van de wereld, voor zover deze onder de roeping van het Evangelie leeft, en daardoor afgesloten is van de heidenwereld, die God niet kent. Door die voorhof was Israël afgescheiden van de volkeren, gelijk wij en onze kinderen van de heidenwereld afgescheiden zijn door de doop; waarom in het doopformulier dan ook gevraagd wordt: "Of gij niet gelooft en belijdt, dat uw kinderen in Christus geheiligd zijn," enz.; dat wil zeggen: of gij niet gelooft en belijdt, dat uw kinderen door Christus binnen de voorhof van de roeping gebracht zijn (want heiligen betekent afzonderen tot gebruik of ten dienste van God), en van die afzondering in de doop het van Christus ingestelde teken moeten ontvangen, gelijk niemand binnen Israëls voorhof komen mocht, dan die het teken van de roeping, dat is de besnijdenis, ontvangen had..

10. Ook zullen zijn twintig pilaren tot het aanhangen van die behangselen, en diens twintig voeten, waaraan de pilaren bevestigd zijn (hoofdstuk 26:32) van koper zijn, de haken van deze pilaren en hun banden zullen van zilver zijn, de haken tot het inhangen van de staven tussen de pilaren, zowel als de verbindingsstaven zelf, van massief zilver (vs.17).

11. Alzo zullen ook aan de noordhoek in de lengte de behangsels honderd el lang zijn, en zijn twintig pilaren, en diens twintig voeten, van koper; de haken van de pilaren (hoofdstuk 26:32,37) en diens banden(hoofdstuk 36:38) zullen van zilver zijn.

12. En in de breedte van de voorhof, aan de westhoek, zullen behangselen zijn van vijftig el, dus half zolang, en eveneens hun pilaren half zoveel, tien, en diens voeten tien.

13. Van gelijken zal de breedte van de voorhof, aan de oosthoek oostwaarts, van vijftig el zijn, wel even zoveel als naar de westzijde, doch hier zal de gehele breedte in drie delen-in de beide zijden of vleugels en in het midden-verdeeld worden.

14. Alzo, dat er vijftien el van de behangselen op de een zijde zijn; hun pilaren drie en hun voeten drie;

15. En vijftien el van de behangselen aan de andere zijde; hun pilaren drie en hun voeten drie.

16. In het tot de ingang of de poort dienende middelstuk nu van de voorhof zal een deksel zijn van twintig el, een gordijn van dezelfde stof als het voor de ingang van detent zich bevindende voorhangsel (hoofdstuk 26:36), van hemelsblauw en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, geborduurd werk (hoofdstuk 35:35); de pilaren vier en hun voeten vier.

17. Al de pilaren van de voorhof tezamen zestig, zullen rondom uit acaciahout vervaardigd en uitgezonderd de kapitelen, die verzilverd moeten worden, (hoofdstuk 38:17,19) met zilveren banden van massief zilver bezet zijn; deze banden zullen van de ene pilaar tot deanderen reiken en dienen om de behangsels eraan te bevestigen; hun haken zullen eveneens van massief zilver zijn, om daarin de strikken te leggen, maar hun voeten zullen van koper zijn; er zullen bovendien touwen zijn, om met deze de gordijnen, aan koperen pennen, zowel naarbinnen als naar buiten, vast te spannen (vs.19; hoofdstuk 35:10-39:40; Numeri. 3:37).

18. De lengte van de door het van buiten om de pilaren te spannen behangsel gevormde voorhof zal honderd el zijn (vs.9,11), en de breedte doorgaans vijftig 1) (vs.12,13), en de hoogte vijf el 2) van fijn getwijnd linnen; maar hun voeten, de onder de pilaren zich bevindende voetstukken, waarin deze staan, zullen van koper zijn.

1) In het Hebreeuws Hamischim bahamischim. De LXX penthaonta epipenthkonta, d.i. vijftig bij vijftig. De bedoeling is: de zuidelijke breedte vijftig el en de noordelijke breedte vijftig el..

2) De grootte van een lange man bedraagt vier ellen (1 Samuel 17:4); 5 el voor de hoogte van de voorhof waren alzo toereikend, dat niemand over deze heen kon zien..

19. Aangaande al het gereedschap van de tabernakel, alle werktuigen, die men voor het opslaan en afbreken behoeft, en al het overige in al deze dienst, ja al zijn pennen, die tot bevestiging van de deksel over de woning nodig zijn (zie "Ex 26.14), en al de pennen van de voorhof, (hoofdstuk 27:17) zullen van koper (zie "Ex 26.11) zijn. 1)

1) De voorhof, die de tabernakel omsloot, bestond dus uit 2 maal 20 en 2 maal 10 gelijk 60 pilaren, en een uit enkel byssus geweven wit omhangsel; van boven was het open; het besloeg een ruimte van 100 el lengte en 50 el breedte en was 5 el breed. De in hun kapitelen verzilverde pilaren waren aan elkaar verbonden door massief zilveren in zilveren haken liggende staven en stonden van onderen in koperen, in de aarde gegraven voetstukken vast, zij waren bovendien zowel aan de binnen- als aan de buitenzijde met koorden aan koperen in de aarde geslagen pinnen bevestigd. Aan de staven nu hing aan de buitenzijde van de voorhof,

het eenvoudig witte, uit byssus geweven omhangsel; dit bedekte aan de voorste naar het oosten gekeerde zijde slechts 15 el aan de rechter- en 15 el aan de linkervleugel, de middelste 20 el waren voor de door- en ingangen bestemd. Deze ingangen stonden echter niet open, maar aan de naar binnen gekeerde zijden van de pilaren, die de ingangen verdeelden, was een voorhangsel, in bonte kleuren gewerkt, dat aan de beide zijden kon teruggeslagen worden, en zo naast de noordelijke vleugel een doorgang vormde. De binnenste, door de pilaren in hun behangsels omsloten ruimte van de voorhof bedroeg 5000 vierkante el. De tabernakel zelf was zó binnen deze ruimte geplaatst, dat hij in het zuiden, noorden en westen ieder 20 el van de pilaren verwijderd was; de voorste plaats, voor de ingang tot de tabernakel, omvatte alzo 2500 vierkante el, op deze plaats stonden het brandofferaltaar en het koperen wasvat (hoofdstuk 27:1-8; 30:18)

Gelijk de tabernakel de woning van de Heere is in het midden van Zijn volk, zo betekent de voorhof de plaats, welke Israël tegenover zijn God inneemt. Aan de ene zijde is deze plaats een, die uitnemend is boven alle volken van de aarde: God en volk wonen bij elkaar. God midden onder Zijn volk, het volk in de omgeving en nabijheid van zijn God. Aan de andere zijde is deze verhouding toch ook een nog daar buiten staan, een staan voor de deuren. De woning van God zelf mag Israël niet betreden; alleen is aan zijn gewijde plaatsbekleders en middelaars, de priesters het ingaan toegestaan, opdat zij in zijn plaats met God verkeren, daar de gaven van het volk aan God brengen, en van daar aan het volk de genadebetuigingen van God terugbrengen. Maar ook zelfs de priesters is de onmiddellijke toegang tot God en het bestendig blijven bij Hem nog ontzegd; zij mogen niet verder dan in het heilige; slechts eens in het jaar mag de hogepriester de voorhang voor het Allerheilige opheffen en met het verzoenend offerbloed en de wolk van wierook voor God verschijnen, om de volkomen verzoening met God in het nieuwe verbond en de volkomen vereniging met Hem, en het bestendig wonen bij Hem in het rijk van de heerlijkheid profetisch af te beelden. Wij zien alzo, dat de tent der samenkomst in haar drievoudige verdeling drie trappen van voortgang in zich heeft, welke de voortgaande ontwikkeling van het rijk van God in zijn geschiedenis aanwijzen; in de voorhof hebben wij de oudtestamentische gemeente, die als drager van het rijk van God nog priesterlijke middelaars nodig heeft; in het heilige zien wij de nieuwtestamentische gemeente, die, daar de verzoening reeds volbracht is, door middel van het algemene priesterschap onmiddellijk en zelf tot God naderen, haar gaven brengen en de zegen halen mag; in het Allerheilige eindelijk wordt ons de hemelse gemeente voorgesteld, die, nadat het rijk van God zijn volmaking gevonden heeft, tot het aanschouwen van de heerlijkheid van God en tot bestendig wonen bij Hem gekomen is..

De majesteit van de heilige zaken lag voor hen verborgen onder deze schaduwbeelden, opdat zij eerbiedig zouden naderen, om God te vereren; en aan hun onwaardigheid werden zij herinnerd, opdat zij des te nederiger zich voor Gods aangezicht zouden gedragen, en de vrees het berouw tevoorschijn zou brengen. Hun werd tevens aanbevolen, de matigheid in het wijs zijn te betrachten, opdat zij niet bovenmate weetgierig zouden zijn..

III. Vs.20-21. Het eveneens in de voorhof te plaatsen wasvat (hoofdstuk 30:7 vv.) vooreerst nog voor bijgaande, en in het volgende hoofdstuk van de kleding van zijn dienaren willende handelen, schrijft de Heere eerst voor de soort en toebereiding van de olie voor de zeven

lampen, omdat de dagelijkse verzorging van deze lampen aanstonds na het oprichten van de tabernakel een begin moet nemen.

20. a) Gij nu zult de kinderen van Israël gebieden, dat zij tot u brengen zuivere olie van olijven, 1) niet van andere olievruchten, gestoten, niet door persen verkregen. De olijven moeten eerst van bladeren, stof enz. gereinigd worden, opdat het olie van de fijnste soort zij, want zijmoet dienen tot de luchter, opdat men gedurig de lampen aansteekt (hoofdstuk 25:31 vv.).

a) Leviticus. 24:2

1) De olijfboom, een van de voortreffelijkste gewassen van Palestina, werd in bijzondere tuinen, voornamelijk op hoogten en bergen gekweekt, daar zij een droge, zandige grond beminnen; ook komt hij in vochtigen voor, en groeit zelfs onder het water (zie Ge 8.11). De knoestige stam is 20-30 voet hoog, heeft een gladde grauwe bast, en draagt over zijn gehele lengte takken, die zich zeer ver uitbreiden (Psalm. 128:3). De bladeren zijn lancetvormig, dik en stijf, bijna zonder steel, ongeveer 2« duim lang en blijven het gehele jaar groen (Psalm. 52:10 Jer.11:19). Uit de in kleine bosjes tussen de bladeren tevoorschijn komende witte bloesems ontwikkelen zich de olijven in de gedaante van langwerpige ronde bessen, die soms zo groot als een duivenei worden, eerst groen, en later purperkleurig en zwart zijn en een harde kern omsluiten; zij zijn in september rijp. De onrijpe, voorzichtig afgeslagen vruchten werden òf gestoten, en gaven dan de fijnste olie van witte kleur, òf geperst en getreden; ook heeft men oliemolens. Rijpe en zeer vlezig vruchten geven slechte olie. Niet ongewoon was het, de olijven ook ruw, of in zout water gewekt, of ook ingemaakt te eten.

III. Vs.20-21. Het eveneens in de voorhof te plaatsen wasvat (hoofdstuk 30:7 vv.) vooreerst nog voor bijgaande, en in het volgende hoofdstuk van de kleding van zijn dienaren willende handelen, schrijft de Heere eerst voor de soort en toebereiding van de olie voor de zeven lampen, omdat de dagelijkse verzorging van deze lampen aanstonds na het oprichten van de tabernakel een begin moet nemen.

20. a) Gij nu zult de kinderen van Israël gebieden, dat zij tot u brengen zuivere olie van olijven, 1) niet van andere olievruchten, gestoten, niet door persen verkregen. De olijven moeten eerst van bladeren, stof enz. gereinigd worden, opdat het olie van de fijnste soort zij, want zijmoet dienen tot de luchter, opdat men gedurig de lampen aansteekt (hoofdstuk 25:31 vv.).

a) Leviticus. 24:2

1) De olijfboom, een van de voortreffelijkste gewassen van Palestina, werd in bijzondere tuinen, voornamelijk op hoogten en bergen gekweekt, daar zij een droge, zandige grond beminnen; ook komt hij in vochtigen voor, en groeit zelfs onder het water (zie Ge 8.11). De knoestige stam is 20-30 voet hoog, heeft een gladde grauwe bast, en draagt over zijn gehele lengte takken, die zich zeer ver uitbreiden (Psalm. 128:3). De bladeren zijn lancetvormig, dik en stijf, bijna zonder steel, ongeveer 2« duim lang en blijven het gehele jaar groen (Psalm.

52:10 Jer.11:19). Uit de in kleine bosjes tussen de bladeren tevoorschijn komende witte bloesems ontwikkelen zich de olijven in de gedaante van langwerpige ronde bessen, die soms zo groot als een duivenei worden, eerst groen, en later purperkleurig en zwart zijn en een harde kern omsluiten; zij zijn in september rijp. De onrijpe, voorzichtig afgeslagen vruchten werden òf gestoten, en gaven dan de fijnste olie van witte kleur, òf geperst en getreden; ook heeft men oliemolens. Rijpe en zeer vlezig vruchten geven slechte olie. Niet ongewoon was het, de olijven ook ruw, of in zout water geweekt, of ook ingemaakt te eten.

21. Gelijk reeds (hoofdstuk 26:35) gezegd is, zal de kandelaar met zijn zeven lampen in de tent der samenkomst 1) (zie Ex "35.21) staan van buiten de voorhang, die voor de getuigenis is, voor het Allerheilige met de Ark van het Verbond. Daar zullen Aäron en zijn zonen, van wier priesterlijk beroep later verder zal gesproken worden (hoofdstuk 28:1 vv.) ze toerichten, van de avond tot de morgen, voor het aangezicht van de HEERE (Leviticus. 24:1-4); dit, deze gave van olie voor het volk, en de bereiding van de lampen voor de priesters, zal een eeuwige inzetting zijn voor hun geslachten, vanwege (onder) de kinderen van Israël, tot op de tijd, dat de tegenwoordige bedeling in haar zinnebeeldend door de volgende vervuld zal zijn (Genesis 17:7).

1) Voor de eerste maal wordt hier de tabernakel de tent der samenkomst genoemd. Hiermee wordt aangeduid, dat in die tent de Heere zou komen tot Zijn volk, dat het samenkomen van de Heere en Zijn Verbondsvolk Israël in die tent zodanig zou plaats hebben, dat in waarheid de innige betrekking tussen Jehova en Israël zou openbaar worden..

HOOFDSTUK 28.

PRIESTERLIJKE KLEDING VAN AÄRON EN ZIJN ZONEN.

I. Vs.1-5. Van de tabernakel met zijn voorhof en zijn gereedschappen gaat de Heere over tot de personen, die in de dienst van het heiligdom moeten voorzien, of tot de priesters, bestemt Aäron en diens zonen tot die stand en bepaalt hun klederdracht, allereerst voor de voornaamste onder hen, de hogepriester.

1. Daarna, nadat gij de tabernakel hebt opgericht en de wet van de dienst van het heiligdom zal gegeven zijn (Ex.40-Lev.7) zult gij uw broeder Aäron en zijn zonen methem, tot u doen naderen uit het midden van de kinderen van Israël) gij zult hen uit de menigte van het volk tevoorschijn laten treden tot u, die als mijn plaatsbekleder bij het heiligdom zult staan, om Mij met zijn zonen het priesterambt te bedienen, om uit Mijn hand het priesterlijk ambt te ontvangen (Leviticus. 8): a) namelijk Aäron, Nadab en Abihu, Eleßzar en Ithamar, de zonen van Aäron 2) (hoofdstuk 6-23).

a) Hebr.5:4.

1) Nadat God, de Heere, de instellingen omtrent de heilige zaken heeft gegeven, gaat Hij over tot de instelling, omtrent de heilige personen. Hoogstwaarschijnlijk moesten, toen de tabernakel was afgewerkt, Aäron met zijn zonen, in tegenwoordigheid van de Oudsten van Israël, naderen tot aan de deur van de tent der samenkomst..

2) Israëls roeping en verhouding tot de wereld of de overige geslachten van de mensen is in hoofdst.19:5,6 scherp en nauwkeurig afgetekend. In de woorden, waarvan de Heere zich daar bedient, zijn vier punten op te merken. 1. Israël is verkoren, van alle overige volken uit- en afgezonderd, opdat het niet zij, gelijk zij zijn; het is: 2. de Heere ten eigendom gegeven, opdat het Hem alleen toebehore en Hem diene; 3. in dit eigen zijn aan de Heere moet het heilig zijn, gelijk Hij zelf heilig is, opdat het met al zijn doen en laten, met zijn gehele geschiedenis aan de genadige bedoelingen van God dienstbaar en een bemiddelaar voor alle geslachten kan worden; 4. als heilig volk zal het nu ook tot de Heere mogen naderen en onmiddellijk met Hem verkeren, om Hem zijn gaven te brengen, en gaven van Hem te verkrijgen. Intussen juist daar, waar het van zijn eigen priesterlijk recht zou gebruik maken en God tegemoet zou treden, om van de berg af Gods openbaring te ontvangen, week Israël, door schrik en ontzetting aangegrepen, terug, onttrok zich aan zijn voorrecht, om de Heere onmiddellijk te naderen, en bekende zelf een bijzondere middelaar nodig te hebben, die het verkeer met de Heere onderhield (hoofdstuk 19:7; 20:18 vv.). Op zo'n erkenning en belijdenis was ook de bedoeling van God met de geweldige donder en de bliksem en de overige tekenen van zijn ongenaakbare Majesteit gericht (hoofdstuk 20:20); daarom billijkte Hij uitdrukkelijk de woorden van het volk (Deuteronomium. 5:28), en stelde Hij Mozes voor de tijd van de stichting en eerste openbaring van het verbond tot een middelaar; daarom stelde God tevens bij de wetgeving een bijzondere priesterstand in, die in de plaats van het volk tot Hem zou naderen en het verkeer met Hem voor de verdere tijden van de oudtestamentische bedeling zou onderhouden. Uit het gezegde blijkt vanzelf, dat de drie eigenschappen, welke tot het

priesterlijk karakter in Israël behoorde, nu in de stand van de priesters in nog hogere graad en in volle mate moesten tevoorschijn treden; dat deze stand, wat het gehele volk in ruimere kring tegenover de wereld was, op bijzondere wijze in engere kring ten opzichte van het volk zelf zijn moest. Met andere woorden: Israëls religieuze waarde moest haar toppunt in zijn priesterstand en in deze haar volledigste uitwendige voorstelling bezitten, voornamelijk in het hoofd van de priesters, de hogepriester. Dit is dan ook werkelijk het geval, gelijk uit de woorden van Mozes blijkt, die hij bij gelegenheid van Korach's oproer sprak (Numeri. 16:5): "Morgen vroeg, dan zal de Heere bekend maken, wie de Zijne en heilig is, die Hij tot zich zal doen naderen, en wie Hij verkoren zal hebben, die zal Hij tot zien doen naderen." Hier hebben wij de drie eerstgenoemde hoofdzaken weer bij elkaar, en daarbij het vierde, het offeren of naderen tot God. In hoeverre nu die drie hoofdzaken in het Aäronitische priesterschap in hogere graad zouden gevonden worden, toont ons hoofdstuk genoegzaam aan. Ten opzichte van 1e. het verkoren zijn, worden (vs.1) Aäron en zijn zonen tot een afgesloten geheel onder het volk daardoor verheven, dat Mozes hen uit de kinderen van Israël tot zich nemen en hun het priesterambt toevertrouwen zou; de erfelijkheid van de priesterstand plantte dit verkoren zijn op ieder van Aärons nakomelingen in het bijzonder voor alle volgende tijden voort. Ten opzichte van het 2e. de Heere eigen zijn, zo lopen alle priesterwetten in het derde boek van Mozes daarop uit, dat zij met al hun werken en leven niet zichzelf toebehoren, niet eens een tijdelijke bezitting hebben, maar geheel aan de dienst van God gewijd, en zelfs met hun levensonderhoud aan hem alleen overgegeven moeten zijn. Ten opzichte van 3e. het heilig zijn, zo wordt, als insigne of uitwendig teken van deze aan het gehele volk geschonken waarde (Numeri. 15:37 vv.) het dragen van kwasten en troetels, die met donkerblauwe snoeren aan de vier hoeken van het opperkleed moesten bevestigd worden, voor alle mannen in Israël bevolen; een nog meer uitstekende kleding, overeenkomstig de grotere mate van hun heiligheid verkrijgen dan ook de priesters, de alleruitstekendste echter wordt alleen de hogepriester toegedeeld, omdat in hem de priesterwaardigheid haar hoogste toppunt bereikt..

De wijze van het priesterlijk en hogepriesterlijk naderen tot God, wordt later in het derde boek van Mozes tot in bijzonderheden geregeld; het is een naderen alleen tot in het heilige bij de gewone priesters, een naderen tot in het allerheilige, de plaats van de onmiddellijke aanwezigheid van de Heere, bij de hogepriester op de grote Verzoendag. Maar ook dit gehele priesterschap, hoe hoog het zich boven het gewone priesterschap van Israël moge verheffen, is toch nog een zeer gebrekkig. Tot volkomenheid ontbreekt de zondeloosheid van degene, die het ambt bekleedt; hem ontbreekt bovendien, dat hij, die in de plaats van het volk voor de Heere, en in de plaats van de Heere voor het volk treden moet, in zijn persoon een werkelijke bemiddeling tussen beiden zou voorstellen, doordat hij in wezenlijke gemeenschap aan de ene zijde met God en aan de andere met het volk staat. Zo wijst het Aäronitische priesterschap zelf weer op iets hogers, als het doel, waarheen het streeft; dat is het hogepriesterschap van Christus, dat heilig en onbevlekt is, en de Godheid en mensheid in één verenigt..

Gelijk Jehova de tabernakel en naderhand de tempel heeft verkoren tot Zijn koninklijk paleis, zo heeft Hij ook Zijn rijks- en hoofdbedienden gehad, die een vrije toegang tot hem hadden, in Zijn paleis en tegenwoordigheid steeds verkeren en Zijn dienst waarnemen..

Het Hebreeuwse woord (Cohen), betekent, zoals uit het Arabisch blijkt, eigenlijk een administrateur van andermans zaak, iemand, die de zaken van een ander in orde brengt. Vandaar de betekenis van priester, als iemand, die optreedt voor de mens bij God..

2. En gij zult voor uw broeder Aäron heilige klederen 1) maken, opdat hij die bij zijn ambtsbezigheden draagt, om hem tot heerlijkheid en tot sieraad 2) te dienen.

1) Om tot Jehova, de Heilige te kunnen naderen, moest hun onheiligheid door heilige klederen toegedekt worden, die de met wijsheid begaafden onder het volk, welke de Heere met de Geest van wijsheid had vervuld, moesten vervaardigen..

2) Tot heerlijkheid en tot sieraad. Hiermee wordt de hoge waardigheid en uitnemendheid van de Hogepriester aangeduid. In zichzelf was hij onrein, en bezat hij geen heerlijkheid. Het bekleed zijn met de kostelijke klederen zou zinnebeeld hiervan zijn, dat de Heere God zijn onreinheid niet aanzag, maar hem beschouwde als de door Hem uitgekozen persoon, om het altaar te bedienen, als type van de Meerdere van Aäron..

3. Gij zult ook spreken tot allen, die wijs van hart 1) zijn, die Ik 2) met de geest van wijsheid vervuld heb, met die in het bijzonder door Mij verlichte en begaafde mannen (hoofdstuk 31:1-11) om de werken aan het heiligdom te vervaardigen, dat zij voor Aäron klederenmaken, om hem te heiligen, in welke hij bij zijn wijding plechtig ingekleed zal worden (investituur) (hoofdstuk 29:1-37), dat hij Mij het priesterambt bedient. 3)

1) Wijs van hart wil zeggen, met wijsheid begaafd..

2) Alle volmaakte wijsheid daalt af van God. Ook hier kost dit zo treffend uit, en daardoor tevens, dat de Heere altijd verheerlijkt wordt in en door Zijn eigen werk..

3) Hierdoor komt wel degelijk uit, dat de kleren symbolen hiervan waren, dat Aäron tot het priesterambt geheiligd was..

4. Dit nu zijn de kleren, de afzonderlijke stukken van de hogepriesterlijke ambtskleding, die zij maken zullen: een borstlap (vs.15 vv.), en een efod (vs.6 vv.) en een mantel (vs.31 vv.), en een rok vol oogjes (vs.39), een hoed (vs.39) met de gouden voorhoofdplaat (vs.36 vv.) en een gordel (vs.39); zij zullen dan voor uw broeder Aäron de zo-even genoemde 7 stuks heilige kleren maken en verder de linnen onderklederen, voor hem, en voor zijn zonen zullen zij maken onderklederen, rokken, gordels en mutsen (vs.40), om Mij het priesterambt te bedienen.

5. Zij 1) zullen ook als stoffen het goud, en hemelsblauw, en purper, en scharlaken en fijn linnen nemen.

2)

1) Zij, nl. degenen, die wijs van harte zijn, degenen, die dat alles moesten vervaardigen..

2) Al deze dingen zijn slechts een schaduw geweest van de betere goederen, die Christus Zijn geestelijke onderdanen vervangen zou. Zo behoort onder het Evangelie de kleding van Zijn Koninklijk Priesterschap (1 Petr.2:9) niet te bestaan in goud, parels en kostelijk opschik van kleren, maar daarin alleen moeten zij zich beroemen. dat zij bekleed zijn met de klederen van het heil en de mantel van gerechtigheid Jesaja 61:10 Psalm. 132:9,16). Eigenlijk, de vuile kleren, waarmee Jozua, de Hogepriester bekleed was, betekende de ongerechtigheid, die zijn priesterschap aanhing of aankleefde, en omtrent welke gezegd werd, dat ze van hem weggenomen werd (Zacheria 3:3,4). Zo betekenden deze heilige kleren de volmaakte rechtvaardigheid en heiligheid, waarmee niet alleen Christus zelf bekleed is, zijnde heilig, onnozel, onbesmet (Hebr.7:26), maar ook de gerechtigheid en heiligheid, waarmee Hij Zijn volk bekleedt en versiert..

II. Vs.6-14. Van de afzonderlijke kledingstukken van de hogepriester wordt als het eerste en prachtigste nu de efod nader beschreven, deze bestaat uit twee stukken, een voor de borst en een voor de rug, werd over het hoofd geworpen, op de wijze van het Roomse misgewaad, en op de beide schouders door twee gegraveerde sardonixstenen in gouden kastjes omvat, in de beide zijden door een gordelband samengehouden. Dit is de insigne of het uiterlijke teken van de op schouders van de hogepriesters rustende heersers waardigheid van Israël.

6. En zij zullen de efod, 1) lijfrok of schouderkleed, maken van gouddraad, hemelsblauw, en purper, scharlaken (purpergaren in de drie kleuren, donkerrood en karmozijnrood) en fijn getwijnd linnen, glinsterend witte uit verschillende draden samengedraaide byssus, van het allerkunstigste werk, van de arbeid van de kunstwevers (zie "Ex 35.35), gelijk aan de binnenste tapijten van de woning en het voorhangsel voor het Allerheilige (hoofdstuk 26:1,31), maar zonder cherubim, in de plaats daarvan echter met gouddraad doorwerkt.

1) De efod schaduwde af het kleed van de gerechtigheid, dat Christus draagt, waarom Hij in Openb.1 afgebeeld wordt als "in een lang wit kleed tot aan de voeten, zijnde omgord aan de borsten met een gouden gordel." Die gerechtigheid is samengesteld uit het lijden en de gehoorzaamheid van God geopenbaard in het vlees..

Deze efod door de LXX vertaald door schoudermantel, door Luther door lijfrok, is wel te onderscheiden van de linnen lijfrok, welke ook andere voorname personen, zoals David e.a. hebben gedragen. Deze efod werd dan ook de gouden genoemd..

7. Hij zal uit twee stukken of bladen vervaardigd worden, en twee samenbindende aan elkaar passende schouderbanden hebben, aan zijn beide einden, waarmee hij samengevoegd zal worden. 1)

1) De efod bestond dus uit een voor- en een achterstuk, door twee schouderstukken aaneengevoegd, en aan de zijde open..

Een efod met de kleuren van het heiligdom doorweven, evenals de misgewaden in de Roomse Kerk, uit twee stukken bestaande, die op de schouder door gouden haken of invatsels waren verenigd en van onderen met banden aan het lijf werden vastgemaakt..

8. En de kunstelijke riem van zijn efod, de tot de efod behorende band, uit een stuk met het ruggestuk op kunstige wijze vervaardigd, die op hem is, om boven de heupen om het lichaam mede het voorstuk vast te binden, zal zijn gelijk zijn werk, zal van dezelfde bewerking zijn, van hetzelfde, van goud, hemelsblauw en purper, en scharlaken en fijn getwijnd linnen (vs.6).

9. En gij zult twee sardonixstenen nemen, edelgesteenten van de kleur van onze nagels (Genesis 2:12), en de namen van de zonen van Israël daarop graveren. 1)

1) Opdat de vereniging van de Hogepriester met het volk des te zekerder zou zijn, plaatste God niet slechts op Zijn borst de teken van de twaalf stammen, maar droeg Hij die ook op Zijn schouder. Hierdoor werd de gelegenheid tot afgunst weggenomen, omdat het volk begrijpen moest, dat één mens niet van de anderen werd onderscheiden, ter wille van een bijzondere begunstiging, maar dat alleen bij de persoon van één de hogepriesterlijke macht berustte, hetgeen pas eerst in Christus is vervuld, zoals Petrus leert (1 Petr.2:5)

Die stenen waren in goud gevat; dat wil zeggen: de uitverkorenen waren door Goddelijke kracht aangegrepen, en in beide handen van God als het ware gegraveerd en vastgemaakt..

10. Zes van hun namen op een steen, en de zes overige namen op de andere steen, naar hun geboorten, op de steen voor de rechterschouder de namen van de oudste zonen, op die voor de linkerschouder de namen van de zes jongsten (zie "Ge 29.31).

11. Naar steensnijderswerk, gelijk men de zegels graveert, zult gij deze twee stenen graveren; met de namen van de zonen van Israël; gij zult maken, dat zij omvat zijn in gouden kastjes, dat zij in een vlechtwerk van gouddraad kunnen ingezet worden.

12. En gij zult door dit vlechtwerk, dat tevens haken of agraften zal vormen de twee stenen aan de schouderbanden van de efod zetten, opdat zij daar het borststuk met het ruggestuk bij elkaar houden; bovendien zullen zij nog tot een ander doel dienen, zijnde namelijk stenen ter gedachtenis 1) voor de kinderen van Israël; en Aäron, de middelaar en hoogste vertegenwoordiger van het volk, zal hun namen op zijn beide schouders2) dragen, ter gedachtenis, voor het aangezicht van de HEERE. Hij, deHeere, wanneer Hij de namen ziet, wil zich daardoor herinneren (Genesis 9:16) dat Israël Zijn Verbondsvolk is, en Hij onder hen als koning staat, en Hij zal Zijn volk in Zijn aardse plaatsbekleder met een goede regering verzorgen.

1) Stenen ter gedachtenis wil zeggen, stenen, waardoor de Heere zich Zijn volk herinnert. Als Aäron met de stenen op de schouder, en in die stenen de namen van de zonen van Israël gegraveerd, in het Heiligdom verscheen, zou de Heere Zijn volk op een bijzondere wijze indachtig zijn. Ook hier is de Hogepriester een type van de Christus, die al de Zijnen, geheel Zijn Kerk draagt op Zijn schouder, om ze te leggen voor de Vader, verschijnende voor het aangezicht van de Heere..

2) De schouder wordt in de Bijbel, gelijk in de gehele oudheid, als zetel van de heerschappij beschouwd (Jesaja 9:5; 22:22); de efod, als schouderkleed, wijst daarom de hogepriester in

zijn koninklijke waardigheid aan. Zij komt hem wel niet toe voor zijn persoon, maar wel voor zover Israël een priesterlijk koninkrijk (hoofdstuk 19:6) is en hij Israëls hoogste representant, in wie zich de drievoudige waardigheid van het volk verenigt. Nu behoort tot de koninklijke waardigheid, allereerst het heersen, dan ook het richten, de waardigheid van heersen is het in het bijzonder, welke in de efod wordt voorgesteld, terwijl de waardigheid van richten door de met de efod nauw verbonden borstlap (vs.15 vv.) voorgesteld wordt. De kleuren van dit kledingstuk zijn die van het heiligdom, want hier wordt geen rijk bedoeld, dat van de wereld is, al is het ook in de wereld, maar een Godsstaat (Theocratie); er is in de stof goud geweven, en meer goud wordt daaraan gebruikt, want hij, die het kledingstuk draagt, is de hoogste in de Theocratie. Dat hij de namen van zijn volk op de twee edelgesteenten draagt, ziet op de heerlijkheid, tot welke zijn volk door zijn dienst zal gebracht worden; want edelgesteenten met hun glans zijn een voortreffelijk symbool van heiligheid en heerlijkheid, welke beide in de heilige Schrift bij elkaar behorende begrippen zijn.

Deze woorden schijnen een nadere verklaring te zijn van het voorgaande, of indien ze iets meer te kennen geven, zo zal het mogelijk zijn, dat, gelijk de stenen op Aärons schouders met de namen van de kinderen van Israël daarop, een gedenkteken waren van de wederzijdse betrekking tussen hem en de stammen van Israël, alzo ook de Heere aan zijn zijde zich verbond, om zo dikwijls Aäron met deze namen op zijn schouders voor Zijn aangezicht verscheen, en voor Israël rechtstreeks offerde en zijn gebeden uitstortte, zijn volk gunstig te gedenken. Doch men begrijpt wel, dat die belofte met de meeste nadruk vervuld werd, voor zover deze verschijning gepaard ging met het geloof in de tegenbeeldende Hogepriester, om wiens wille alleen de gelovige harten met een gewenst vruchtgevolg wensen kon, genade te vinden en barmhartigheid te verkrijgen..

13. Gij zult ook aan de beide edelgesteenten (vs.9) omvattende gouden kastjes behalve de haken (vs.12) nog twee andere gouden kastjes of ringen maken, aan ieder vlechtwerk een.

14. En twee ketentjes van louter goud; gelijk eindigende, even lang zult gij die maken, een niet uit ringen bestaande, maar een uit gouddraad als een snoer samengedraaid werk; en de gedraaide ketentjes zult gij met het bovineinde aan de kastjes hechten. Wat met het ander einde geschieden moest, zie daarover vs.22-24, waar evenals de hier genoemde kastjes ook de ketentjes nog eens genoemd worden.

III. Vs.15-30. Op het voorste gedeelte van de efod zal Aäron verder de borstlap dragen, een vierhoekige zak in kwadraat vorm, van gelijk werk en gelijke stof als de efod, tot welke hij behoort en met twaalf edelgesteenten in vier rijen bezet, op welke de namen van de twaalf stammen van Israël gegraveerd zijn, in zich het "licht en recht" bevattende. Dit is de insigne van de met de heerserswaardigheid verbonden rechterswaardigheid, welke de hogepriester als vertegenwoordiger van Israël eveneens toekomt.

15. a) Gij zult ook een borstlap van het gericht, 1) (Hebreeuws: Chosjen misjpath, dat is: tooisel van het gericht) maken, van het allerkunstigste werk, gelijk het werk van de efod zult gij hem maken, van hetzelfde werk en van dezelfde stoffen, namelijk van goud, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en van fijn getwijnd linnen zult gij hem maken.

a) Ex.39:8

1) Wat de Grieken met logeion vertalen, en de Latijnen met pectorale (borstlap), was, in de vorm van een vierkante borstbedekking met kettingen verbonden, zodat het verenigd was met de Efod. Daarin waren ingesloten twaalf stenen, om de stammen van Israël te vertegenwoordigen. De Urim en Tummim waren er ook aan gehecht. Verder, hoedanig de vorm geweest is, kan niet precies bepaald worden uit de woorden van Mozes, en omdat de Joden ook zelf onder elkaar verschillen, is ons de beschouwing van de borstlap voldoende. Dat de naam van dapperheid of schat zou afgeleid zijn, mishaaft mij niet. Maar dit is de hoogste attentie waard, dat de Hogepriester de zonen van Abraham als het ware op zijn hart droeg, niet slechts om hen voor Gods aangezicht te brengen, maar opdat Hij aan hun indachtig zou zijn, en om hun heil bekommerd zou wezen..

Dat nu als symbool van de twaalf stammen er even zoveel kostbare stenen waren, daarin werd hun geen stof gegeven om zich te verheffen, alsof zij om eigen waardigheid en voortreffelijkheid zo hoog werden geschat, maar daarmee werden zij vermaand, dat de gehele waarde, om als gelovige bij God te boek te staan, afhing van de heerlijkheid van het priesterschap. Alzo leren wij uit deze figuur, dat hoe min en verworpen wij ook zijn mogen, zodat wij niets zijn dan louter afvaagsel, in zoverre Christus ons verwaardigd heeft in zijn lichaam in te zetten, wij in hem kostbare stenen zijn. En hierop schijnt Jesaja te zinspelen (Jesaja 54:11), waar hij over deze vernieuwing van de Kerk, welke onder de regering van Christus zou plaatsvinden, zegt: "Zie, zegt Hij, Ik zal uw stenen heel sierlijk leggen, en Ik zal U op saffieren grondvesten en uw glasvensters zal Ik van kristal maken, en uw poorten van robijnstenen, en uw gehele gebied van aangename stenen." Doch daarop laat hij volgen: "En al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn." Daarom, hetgeen in Christus zou vervuld worden, werd onder de Wet door een uiterlijk teken afgebeeld, nl. dat, ofschoon wij over de gehele wereld zouden verspreid zijn wij door het geloof in Christus zouden verenigd zijn, indien wij met Hem één zouden wezen..

Die borstlap betekende de rechterlijke waardigheid van de Hogepriester Jezus "aan Wie God macht gegeven heeft gericht te houden, omdat Hij ook Zoon van de mensen is." (Johannes 5:27). Als Hogepriester spreekt Hij vonnis uit in genade, want: "Vader! Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn zullen, die Gij Mij gegeven hebt," (Johannes 17). In het vonnissen draagt Hij Zijn gehele kerk op het hart, dat is in liefde. Als Hogepriester, die hun schuld betaalt en hun verzoening met God uitwerkt, draagt Hij hen op de schouders, dat is Zijn kracht. Als Hogepriester, die hen vrijspreekt, vinden zij geen plaats dan aan Zijn hart: "Hij zal zijn volk richten met gerechtigheid, en Zijn ellendigen met recht" (Psalm. 72). "Het geknakte riet zal Hij niet verbreken, totdat Hij het oordeel (het vonnis) zal uitbrengen tot overwinning." (Jesaja 49). In Zijn gerechtigheid zijn de namen tezamen gevat, in twee stenen, op twee schouders: want met een gerechtigheid bedekt en rechtvaardigt Hij allen, gelijk allen door één schuld zijn verloren gegaan. Hoeren en tollenaars zowel als Nathanaëls en Timotheïssen zijn elkaar daarin niets vooruit: "want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid van God, en worden om niet gerechtvaardigd, uit Gods genade, door de verlossing die in Christus Jezus is."

Zoals blijkt, was de borstlap ten nauwste verbonden met de Efod. Van boven aan de schouderbladen en van onderen aan de gordel was de borstlap vastgehecht. Duidelijk wilde de Heere daarmee zeggen, dat die borstlap geen betekenis had, van geen nut was, indien zij gescheiden was van de Hogepriesterlijke waardigheid..

16. Vierkant zal hij zijn en verdubbeld, bij wijze van een zak: een span of halve el zal zijn lengte zijn, en een span zijn breedte; het gehele weefsel moet alzo, daar het voor de helft omgeslagen moet worden, een el lengte hebben.

17. En gij zult aan de buitenzijde vervullende stenen daarin vullen, vier rijen stenen; een rij van een sardis, karneool van bloedrode kleur, een topaas, bleekgroene chrysoliet, en een karbonkel van grasgroene helder schitterende kleur: dit is de eerste rij.

18. En de tweede rij van een smaragd, van kleur als het vuur, een saffier van hemelsblauwe kleur, en een doorzichtige kleurloze diamant.

19. En de derde rij, een hyacint of topaas van geelachtig rode kleur, agaath, een doorschijnende hoornsteen, waarin men verschillende kleuren ziet, en violet blauwe ametist.

20. En de vierde rij van een turkoois, een als goud glinsterende chrysoliet, en een sardonix, van kleur als onze nagels (vs.9), en een jaspis, droevig rode glasachtige steen; zij zullen met goud ingevat zijn in hun vullingen, in alle vier hun rijen.

In Openb.21:9-21 vindt men bij de beschrijving van de fundamenten, van de poorten en de straten van het nieuwe Jeruzalem, de stenen van de borstlap. Dit is niet zonder betekenis, omdat toch Israël een beeld is van dat volk, dat de grote Hogepriester op zijn borst draagt, het omvat met de eeuwige armen zijn liefde en het eenmaal de heilige stad doet bewonen in vrede en gerechtigheid..

Iedere steen heeft een andere naam, omdat Christus Jezus ieder gelovige elk bij zijn naam kent, elk op bijzondere wijze uitvoert en elks noden in het bijzonder kent en vervult..

21. En deze stenen zullen zijn met de twaalf namen van de zonen van Israël, met hun namen, niet alleen zal het getal van de stenen met dat van de stammen overeenkomen, maar ook zullen de namen van Israëls zonen daarop staan; Zij zullen als zegels gegraveerd worden, elk met zijn naam voor de twaalf stammen zullen zij zijn 1) gelijk deze volgens de ouderdom van de stamvader op elkaar volgen (vs.10).

1) De volgorde van de stenen en van de daarin gegraveerde namen van de twaalf stammen was dien ten gevolge de in het volgende overzicht voorgestelde; daarbij is op te merken, dat de Hebreeër van rechts naar de links schrijft en leest, en niet, als de westerling van links naar rechts.

3. Levi-Smaragd; 2. Simeon-Topaas; 1. Ruben-Sardis;
6. Nafthali-Diamant; 5. Dan-Saffier; 4. Juda-Karbonkel;

9. Issaschar-Ametist; 8. Aser-Agaat; 7. Gad-Hyacint;
12. Benjamin-Jaspis; 11. Jozef-Sardonix; 10. Zebulon-Turkoois.

Zonder twijfel is voor elke stam juist die edelsteen gekozen, die zijn eigenaardigheid van karakter of zijn plaats in de Theocratie het beste voorstelde; in enkele gevallen is dit duidelijk op te merken. Zo is de bloedrode sardis bij zijn betrekkelijk slechts geringe waarde een treffend zinnebeeld van de door vleeselijke lust ontbrandende Ruben, die zijn eerstgeboorterecht verloor; de helder groene topaas en de grasgroene smaragd zijn kentekenen van Simeon en Levi, als broeders van een gelijk karakter; de smaragd echter, bij de ouden de kostbaarste steen naast de karbonkel of robijn, plaatst de priester- en Levietenstam aan de zijde van de koningsstam Juda; de robijn, de meest gepreze onder de edelgesteenten van het Oosten, past bijzonder voor Juda, als degene, die naar Jakobs voorzegging zijn broeders zonden prijzen (Genesis 49); eindelijk de sardonix, die reeds voor de beide schouderbladen (vs.9) aangewezen werd, dat daarop de namen van de twaalf stammen gegraveerd zouden worden, keert hij Jozef weer, wiens naam in poëzië eveneens voor geheel Israëel staat (Psalm. 81:6)

22. Gij zult ook, gelijk Ik reeds gezegd heb (vs.14), aan de borstlap gelijkeindigende, even lange ketentjes van gedraaid werk uit louter goud maken, om tot verbinding van de efod te dienen.

23. Gij zult ook aan de borstlap twee gouden ringen maken; en gij zult de twee ringen aan de twee einden van de borstlap zetten.

24. Dan zult gij de twee gedraaide gouden ketentjes van de efod met de onderste einden in de twee ringen doen, aan de einden van de borstlap.

25. Maar de twee bovenste einden van de twee gedraaide ketentjes zult gij aan die twee kastjes doen, waarvan Ik (vs.13) gesproken heb, en gij zult ze zetten aan de schouderbanden van de efod, recht op de voorste zijde hiervan, het ene aan het linker-, het andere aan het rechterschouderstuk van de efod.

26. Gij zult nog twee gouden ringen maken, en zult ze aan de twee einden van de borstlap zetten; inwendig aan zijn rand, die aan de zijde van de efod zijn zal, die aan de andere, het onderste gedeelte van de efod toegekeerde zoom van de borstlap zich bevinden.

27. Nog zult gij twee gouden ringen maken, die gij zetten zult aan de twee schouderbanden van de efod, de ene aan de rechter-, de ander aan de linkerhoek, beneden, aan de voorste zijde, tegenover zijn voege, daar waar de efod door middel van zijnen gordel (vs.8) samengebonden wordt, boven de kunstige riem van de efod, dus op die wijze dat geen van beide door de andere bedekt wordt.

28. En zij zullen de borstlap met zijn ringen (vs.26) aan de ringen van de efod (vs.27) opwaarts binden, met een hemelsblauw snoer, dat hij op de kunstige riem van de efod zij; en de borstlap zal van de efod niet bij het uittrekken van dit kledingstuk, afgescheiden worden.

29. Alzo zal Aäron en ieder hem opvolgend hogepriester de namen van de zonen van Israël dragen aan de borstlap van het gericht, waar op de 12 stenen (vs.17 vv.) die namen zijn gegraveerd, op zijn hart, 1) als hij in het heilige zal gaan, ter gedachtenis voor het aangezicht van de HEERE gedurig, opdat de Heere deze namen ziende, gedachtig zij aan Zijn volk en in Zijn aardse plaatsbekleder niet alleen een goed bestuur (vs.12) maar ook een heilzame rechtspleging geeft, door de hogepriester daartoe het nodige licht te geven.

1) Of, aan zijn hart. In de heilige beeldspraak is het zeer algemeen, dat het hart voorkomt als een zinnebeeld van getrouwe bezorging, het hart zijnde de grond, waaruit zoiets moet voortvloeien. Iets hetgeen zeker de Grote Wetgever heeft uitgedrukt, door het bevel, dat Aäron de namen van de zonen van Israël zou dragen op zijn hart..

Op zijn hart dragen betekent, dat persoonlijk verenigd zijn met het leven van een ander, waardoor Israëls hogepriester, gelijk Philo zich goed uitdrukt, de bloedvriend en algemene aanverwand van het gehele volk is, en alzo in het levendigst medegevoel met diegenen staat, voor welke hij als middelaar optreedt.

30. Gij zult ook in de borstlap van het gericht, die een zak vormt, de urim en de tummim, 1)licht en recht, zetten, dat zij op het hart van Aäron zijn, als zichtbaar onderpand, dat de Heere in ieder afzonderlijk moeilijk geval het tot bewaring en uitoefening van het recht nodige licht niet onthouden zal, als hij voor het aangezicht van de HEERE ingaan zal, zich in het heiligdom begeeft, alzo zal Aäron dat gericht van de kinderen van Israël, het ambt om het recht te handhaven, gedurig op zijn hart dragen voor het aangezicht van de HEERE, bij al Zijn verrichtingen in het heiligdom, waartoe hij de efod met de borstlap en de urim en tummim aantrekt.

1) Urim en Tummim =" licht en recht" of "waarheid." Waaruit deze bestonden is moeilijk te zeggen; slechts zoveel is zeker, dat het stoffelijke voorwerpen waren, die in of op de borstlap geplaatst waren (Leviticus. 8:8), en niet, zoals velen geloven een en dezelfde zaak met de 12 stenen. Waarschijnlijk waren het twee stenen, die God zelf aan Mozes gaf, gelijk de beide door Hem beschreven tafelen van de wet (hoofdstuk 31:18). De ondervraging door de hogepriester, die in Numeri. 27:21 voor moeilijke gevallen, die het gehele volk aangingen, bevolen wordt geschiedde geenszins op die wijze, dat er met de Urim en Tummim geworpen werd, zodat er door deze als door dobbelstenen een ja of nee kwam; maar de met de borstlap en het licht en recht bekleedde hogepriester bad de roeping, om van God uitspraak en beslissing te vragen. De Heere wilde dan door verlichting van Zijn Geest aan de Hogepriester als opperste vertegenwoordiger van de Theocratie het recht te kennen geven. Dat heeft de Heere zo getrouw gedaan, dat Johannes (11:47 vv.) zelfs een Kajafas, omdat hij hogepriester was, een woord op de lippen werd gelegd, dat geheel de goddelijke raad en wil uitsprak en een profetie behelsde, hoewel dit slechts een de spreker opgedrongen, maar daarom niet minder van boven hem ingegeven uitspraak was (gelijk staande met de woorden van Bileam, Numeri. 24:15 vv.). Toen was de Urim en Tummim als zaak niet meer voorhanden, maar wel het wezen en de roeping van het oudtestamentische priesterschap, daar dit de laatste maal is, dat dit hogepriesterschap kracht heeft, omdat nu het nieuwtestamentische aanving, zo schittert

het nog eens als de ondergaande zon in zijn gehele heerlijkheid, ondanks de onwaardigheid van de persoon, die het ambt bekleedt..

In de borstlap van het ambt, dus in de zak op plooi, die wellicht door de ringen werd dichtgehouden, moet "het licht en het recht" (de Urim en Tummim) worden gelegd. Omdat de Schrift geheel en al zwijgt van de vorm van hetgeen als zodanig werd gebezigd, kunnen wij slechts tot gissingen onze toevlucht nemen. Uit vele plaatsen kan het worden opgemaakt, dat de hogepriester in belangrijke en moeilijke gevallen in de naam van God op gezag van dit "licht en recht" uitspraak deed. Hoe dit geschiedde vinden wij nergens opgegeven. Bij de heidense volkeren vinden wij echter gebruiken, die, zowel wat de vorm als wat de aard van de zaak betreft, daarmee overeenstemmen. In Egypte hing de opperpriester, als hij als opperste rechter optrad, aan een keten een afbeeldsel van de waarheid om de hals, dat op een saffier was gegraveerd en met gesloten ogen werd voorgesteld. Bijna bij alle naties vinden wij zekere priesters en priesteressen, die in de regel bij gewichtige aangelegenheden Godspraken deden horen. Zo mogen wij het dan ook reeds vanzelf geloven, dat de Heere op soortgelijke wijze Zijn nabijheid aan Zijn volk zal hebben doen kennen. Dat de Urim en Tummim (gelijk Philo Jadaeus, die ten tijde van Jezus leefde, wil) twee geweven afbeeldsels zouden zijn geweest, die op de borstlap als op een voetstuk zouden hebben gezeteld, stemt niet overeen met de woorden: "doe ze in de borstlap"; een uitdrukking geheel in overeenstemming met die, welke wij in hoofdstuk 25:16 lezen, waar bevolen wordt: "de tafelen in de Verbondskist te doen". Misschien waren het twee beelden of juist nog een dubbele gedaante op de wijze van de Cherubijnen, die het "licht" de kennis van de waarheid en het "recht" de zedelijke reinheid voorstelde. Het Egyptische beeld heette alleen "waarheid", het Israëlitische "licht en recht", welke uitdrukking aan de heftigheid herinnert als de grondslag van de godsdienst van het Verbond, in tegenstelling van de heidense vergoding van de natuur. De wijze, waarop de hogepriester door dit licht en recht het inzicht ten deel werd, heeft men zich in geen geval voor te stellen, als werd dit verkregen door een raadplegen met het beeld of met de edelgesteenten, die door hun lichtschakering het antwoord zonden hebben gegeven. Veeleer hebben wij ons de zaak zó te denken, dat de hogepriester in dit beeld het goddelijk onderpand bezat, dat hem de zekerheid schonk, dat hij in alle gewichtige gevallen, waar het het recht en de welvaart van geheel Israël gold, op zijn gelovig gebed nooit door de Heere in het onzekere zou worden gelaten, wat Hij ten aanzien van Zijn volk wilde, zo moest bijv. Jozua en Mozes' dood voor de hogepriester Eleazar treden, om hem door "het licht" te raadplegen voor de Heere; naar diens uitspraak moeten hij en de gehele gemeente van Israël uit- en intrekken (Numeri. 27:21); zo antwoordde God Saul na zijn verwerping niet meer door "het licht" (1 Samuel 28:6), na de Babylonische gevangenschap waren er geen hogepriesters meer met het "licht en recht", en men wachtte tot de beslissing van belangrijke vraagstukken het tijdstip, dat er weer een zou opstaan (Ezra 2:63) of wel totdat enig profeet zou zijn verschenen (1 Makk.4:44,45) \$apoa\$..

Wat nu de Urim en de Tummim betreft, het komt mij waarschijnlijk voor, dat het twee in het oog vallende tekenen zijn geweest op de borstlap, welke met die namen overeen kwamen. Want wat sommigen uit de Joden gissen, dat zij zijn geweest, de onuitsprekelijke naam van God, in het weefsel geplaatst, is niet vrij van dwaasheid en schandelijk bijgeloof. Van andere verklaringen, welke eveneens bespottelijk zijn, maak ik geen melding. Noch ook doe ik

moeite, om te weten, hoedanig beide er hebben uitgezien. De zaak zelf is mij voldoende. Alzo, door de Urim of luister, ik twijfel niet, of daardoor is beduid het licht van de kennis, waarmee de ware Hogepriester alle gelovigen bestraalt. Ten eerste, omdat Hij alleen is het Licht der wereld (Johannes 8:12; 9:5), buiten wie alles vol duisternis is, en omdat in Hem alle de schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn. Daarom roemt Paulus naar waarde erop, dat hij niets wil weten behalve Jezus Christus, omdat Zijn hogepriesterschap ons genoeg is en overvloedig verlicht. Doch, zoals het volk vermaand wordt, de ogen te moeten richten op de glans van de priester, zo ook is heden ijverig te houden, wat Christus zelf leert (Johannes 8:2): Wie mij volgt, wandelt niet in de duisternis. Ten tweede, de Tummim, hetgeen volmaaktheden betekent, was een symbool van een zuivere en volkomen reinheid, welke niet anders dan in Christus te zoeken is. Want de Hogepriester zou niet aan de wet voldaan hebben, tenzij hij zuiver was en vrij van alle gebrek en aan wie van de volle Heiligheid niets ontbrak. De onderscheiding nu is niet ongerijmd, dat de Urim op het licht van de kennis en de Tummim op het leven betrekking heeft..

Dat nu de Schrift enige malen vermeldt, dat men de Urim en Tummim om raad heeft gevraagd, dat is, omdat de Heere zoiets toeliet, wegens de kinderlijke toestand van het oude volk. Want de ware Priester was nog niet verschenen, de bode van het grote Plan, van wie alle Profeten door de Geest gesproken hebben, de Bron van alle openbaringen en het uitgedrukte beeld van de Vader. Daarom, opdat de Priester, onder de schaduwbedeling, de tussenpersoon van God bij de mens zou zijn, moest hij bekleed worden met de insignes van Christus. Zo nu hebben de gelovigen onder een beeld geleerd, dat Christus was de weg, waardoor men tot de Vader kwam, en dat Hij zelf uit het hart van de Vader tevoorschijn heeft gebracht, wat nuttig is, om tot zaligheid te weten..

Sommigen houden het voor dobbelstenen, waarmee de hogepriester wierp; anderen voor de stenen van de borstlap zelf, die òf zelf, òf de letters daarop sterk blonken, om een Goddelijk antwoord te geven; nog anderen houden het voor een beeldje met een beweegbaar hoofd, dat door knikken of schudden een toestemmend of ontkennend antwoord gaf, evenals het beeld van de Meroësche afgod. Alles is gissen, daarom zal de eenvoudigste verklaring wel de beste zijn. De woorden Urim en Tummim betekenen: "licht en recht;" waarschijnlijk was het niets dan een strook perkament, waarop deze woorden geschreven stonden, welke Mozes binnen in de borstlap legde, en door middel waarvan God aan de hogepriester, die de borstlap droeg, de gave van de profetie meedeelde. Indien men vraagt, hoe ook goddeloze hogepriesters deze gave konden hebben, dan is het antwoord gereed: Bileam had die gave, en zelfs van Kajafas wordt gezegd (Johannes 11:51,52) dat hij profeteerde, omdat hij in dat jaar hogepriester was. Het is ook opmerkelijk, dat wij na de tijd van Salomo, toen de dienst over het algemeen veel vleselijker werd, van de Urim en Tummim niets meer lezen..

De LXX vertaalt de woorden door dhlwsiv ka alhfeia, openbaring en waarheid. Urim betekent licht, maar Tummim niet waarheid, maar volkomenheid, of volmaaktheid. Te vertalen door recht is daarom ook minder gelukkig..

Met die Urim en Tummim verscheen de Hogepriester niet in het Heilige der Heiligen, maar in het Heilige, en stond voor de binnenste voorhang, met het aangezicht gekeerd naar de Ark, achter die voorhang..

IV. Vs.31-35. Het derde stuk van de hogepriesterlijke kleding wordt thans beschreven. Het is de mantel van donkerblauw purpergaren, die tot onder de knie reikt, en van onderen beurtelings gouden granaatappelen en gouden klokjes heeft. Deze laatste gaven door de in deze zich bevindende tongen een geluid. Dit is de Insigne van Israël, waarde als Verbondsvolk, welke in de hogepriester haar toppunt heeft.

31. Gij zult ook a) de mantel van de Efod 1) geheel van hemelsblauw 2) maken, geheel uit een stuk geweven.

a) Ex.29:32

1) Mantel van de efod, omdat de Hogepriester deze droeg, boven de rok met de oogjes en de gordel en onder de Efod..

2) Luther vertaalt het door zijde, maar anderen zijn van mening, dat het van wol was en hemelsblauw geveerd..

Keil vertaalt: van donkerblauw purper. Deze mantel reikte tot aan de knieën..

32. En het hoofdgat 1) hiervan, tot het doorsteken van het hoofd, zal in het midden daarvan zijn; dit gat zal een boord rondom hebben, niet afzonderlijk daarop gezet, maar van geweven werk, als het gat van een pantsier (borstharnas) zal het daaraan zijn, dat het niet bij het uit- en aantrekken gescheurd wordt. 2)

1) In het Hebreeuws Pi-roscho, letterlijk, de opening voor zijn hoofd. Uit hoofdstuk 39:22 blijkt dat de mantel uit een stuk geweven was..

2) Het kleed duidde aan, de heerlijkheid van het Priesterschap van Christus. Daarom moest ook de kleur hemelsblauw zijn, als zinnebeeld van de vlekkeloze gerechtigheid van Christus, maar daarom mocht ook dit kleed, bij het aantrekken, niet gescheurd worden..

33. En aan de zomen, die onder de knie hangen, zult gij granaatappels maken van hemelsblauw, en van purper en van scharlaken, kogels, uit getwijnd (hoofdstuk 39:34) hyacint, purper en karmozijnaren vervaardigd, gelijk aan de nog gesloten niet geheel rijpe granaatappelen; deze zult gij plaatsen aan zijn zomen rondom, en gouden schelletjes in de vorm van omgekeerdebloemkelken rondom hiertussen.

34. Dat er een gouden schelletje, daarna een granaatappel zij; wederom een gouden schelletje, en een granaatappel; 1) aan de zomen van de mantel rondom.

1) De granaatappelboom, die in Palestina, Syrië, Egypte en Indië thuis is, is een hoge struik van 8 tot 10 voet met een rechte stam, vele zijtakken, roodachtige bast en lancetvormige, helder groene bladeren. De afzonderlijk staande, tamelijk grote bloesems zijn in de vorm van een ster, van hoogrode kleur, maar zonder reuk. Daaruit ontwikkelen zich tot aan het einde van augustus de ronde, uitwendig rode en inwendig gele vruchten, van de vorm en de grootte van een oranjeappel. De vrucht is bijzonder sappig en wordt in het oosten ter verfrissing genoten; ook perst men het sap uit en bereidt daarvan een soort van vruchtenwijn. De granaatappel werpt eerst zijn bloem af, als hij rijp is en openspringt; in deze gedaante, nog met de bloemenkroon voorzien, moest hij afgebeeld worden. Ook bij heidense volken komt deze appel voor als zinnebeeld van leven, bloei en vruchtbaarheid, van gemeenschap met God, de bron van alle waarachtig leven..

35. En Aäron zal deze mantel met de daaraan verbonden efod en de borstlap (vs.6-30) aan hebben, om te dienen, wanneer hij de heilige dienst verricht; opdat zijn geluid door de beweging van de klokjes (vs.33), veroorzaakt door het bewegen, gehoord wordt, 1) als hij in het heilige, voor het aangezicht van de HEERE binnengaat, en als hij uitgaat, na de dienst verricht te hebben. Dit zal hij doen, opdat hij niet sterve, want alleen als plaatsvervanger van de gehele gemeente, en daarom met alle tekenen van zijn ambt bekleed, heeft hij een recht om de Heere te naderen; zonder dat komt dezelfde straf over hem, als over ieder van het volk, die het heilige betreedt.

1) Het gewichtigste aan de mantel was dus de zoom, die met granaatappels en schelletjes bezet was..

God deed de schelletjes klinken, omdat niet anders het kleed van Christus ons de genade bezorgt, dan door de stem van het Evangelie, welke de reuk van het Hoofd over alle andere leden uitstort. In deze allegorie is niets te veel bewezen, of te ver gezocht, omdat de toepassing van de reuk en van het geluid of de aanbidding van de genade en de prediking van het Evangelie ons als vanzelf ertoe leidt..

De granaatappel ziet op het lijden van Christus en op de vrucht van het lijden. De schelletjes wezen erop, hoe het geluid van de vrede van de Heere en van Zijn heil zou bekend gemaakt worden. Als de Hogepriester zich bewoog, gaven de gouden schelletjes geluid en had het volk stof om te zingen: "Welgelukzalig is het volk, dat het geluid hoort, o Heer! zij zullen in het licht van Uw aanschijn wandelen."

Beide sieraden zijn zinnebeelden van het goddelijk woord, en wel zo, dat door de granaatappelen, met hun lieflijke geur, hun zoete en verfrissende sap en hun welsmakende pit de goddelijke wet of getuigenis als een de ziel verkwikkende, het hart verfrissende, zoete en kostelijke geestelijke spijs (Psalm. 19:8-11); door de schelletjes de klank van dit woord of zijn verkondiging (Psalm. 19:5, vergelijk Rom.10:18) aangeduid moest worden. Dit karakteriseerde also de hogepriester als bemiddelaar van de goddelijke getuigenis; het was het kenteken, dat hij de drager, bewaarder en verkondiger van de goddelijke geboden was; de donkerblauwe kleur van de mantel, aan welke zoom het hing, wees op de hemelse oorsprong en het hemelse wezen van de wet, die de Heere aan Zijn volk gegeven had. De beschrijving

en verklaring, welke Sirach 45:7-16 van de hogepriesterlijke versieringen geeft, is noch juist noch duidelijk..

V. Vs.36-38. Het vierde stuk van het hogepriesterlijk versiersel is de gouden plaat, waarop de woorden "Heiligheid van de Heere" moesten gegraveerd worden en die de Hogepriester bij zijn dienst altijd aan het voorhoofd dragen moest, opdat hij krachtens de hem gegeven heiligheid de offergaven van het volk tot God brengen zou.

36. Verder zult gij een plaat maken van louter goud (zie "Ex 25.11) en gij zult daarin graveren, gelijk men de zegels graveert het opschrift %H% kodesch, lajaweh, dat is DE HEILIGHEID VAN DE HEERE, 1)want, wie deze draagt bezit de heiligheid van de Heere, die hem verleend en daardoor bezegeld is.

1) Niet zonder bedoeling werd deze inscriptie op het voorhoofd geplaatst, opdat zij openlijk zichtbaar zou zijn. Want niet alleen heeft God daarmee betuigd, dat Hem het wettige priesterschap aangenaam en liefelijk was, hetgeen Hij zelf door Zijn woord had verordend, maar ook, dat de heiliging niet ergens anders te zoeken was. Deze twee zaken zijn daarom op te merken, dat het priesterschap, waarvan Hij zelf de auteur was, God behaagde, en dat daarom alle andere dingen ongeacht en te verwerpen waren, hoe schoon zij ook geprezen werden. Vervolgens, dat wij buiten Christus onrein zijn, en alle verering gebrekkig, en dat, hoe onze daden ook voortreffelijk schijnen, zij echter onzuiver en bedorven zijn. Daarom op het Hoofd van de enige en eeuwige Hogepriester, mogen alleen onze blikken zo gevestigd zijn, opdat wij weten, dat van Hem alleen de reinheid op geheel de Kerk afvloeit..

Aäron werd bekleed met heilige klederen. Op zijn hoofd had hij een hoed of tulband van zeer fijn lijnwaad, waaraan een hemelsblauw snoer gehecht was, een gouden plaat, waarin gegraveerd was, de Heiligheid van de Heere. Waardoor Christus' zuiverste Heiligheid, zowel van de Goddelijke als van de menselijke natuur betekend is. Evenals, dat Christus degene is, die de ongerechtigheid van de heilige dingen draagt, d.i. verzoent de zonden, waarmee onze anders heilige dingen besmet zijn.

37. En gij zult deze aanhechten met een hemelsblauw snoer (hoofdstuk 39:31), also dat zij aan de hoed, aan het hoofddeksel zij: aan de voorste zijde van de hoed (vs.39) zal zij zijn.

38. En zij zal op het voorhoofd van Aäron zijn, zodat zij door allen gezien wordt, opdat Aäron, krachtens de hem verleende heiligheid, als middelaar draagt, en door dedienst van zijn ambt wegdoet de ongerechtigheid van de heilige dingen, 1) de van nature aanklevende zonden van de dingen, welke de kinderen van Israël zullen geheiligd hebben, in alle gaven van hun geheiligde dingen, zowel tot ontzondiging de zoenoffers als de brand- en dankoffers, die tot heiliging dienen: en zij zal gedurig aan zijn voorhoofd zijn, de plaat met het opschrift zal altijd door hem in zijn dienst gedragen worden, opdat de kinderen van Israël die zien, en om hen voor het aangezicht van de HEERE aangenaam te maken, 2) om hun offergaven tot de Heere te brengen.

1) Aan alle offers kleeft de zonde, of omdat zij als zoenoffers de zonde van het volk op zich nemen, of omdat zij als dankoffers slechts onvolkomen zijn, uitdrukken wat zij moeten voorstellen. Maar de alle tegenstand overwinnende, alles vervullende heiligheid van de Heere verwijdert en verbant al wat er voor zondigs kleeft aan de offers en gaven tot ontzondiging en heiliging van het volk bestemd. Omdat echter de hogepriester dat slechts zinnebeeldig en niet in waarheid vermocht te doen, omdat hij zelf zondaar, en wat het gemoed betrof niet altijd de heiligste was, zo zien wij hier, hoe hij in al wat hij deed een voorbeeld was van de Heilige, wiens gehele leven tot in de dood toe de Heere gewijd was..

De Hogepriester werd tot verzoenende Middelaar van het gehele volk verheven. Zijn ambt, een verzoenende, de zonden uitdelgende tussenkomst bij God geschonken. De kracht hiertoe ontving hij door de gouden plaat op het voorhoofd met het inschrift: Heiligheid van de Heere. Door deze inscriptie, die op zijn, uit helder wit, het aardse beeld van de Heiligheid, bestemde hoofdsieraad was aangebracht, werd hij tot Geheiligde van de Heere gekroond, en met de macht aangegord, de zonden uit te delgen, welke de heilige gave van het volk uit kracht van de onheiligheid van de natuur aankleefde, opdat de gaven van het volk de Heere welgevallig werden, en Hij Zijn goddelijk welgevallen op deze kon laten rusten..

2) Bij de Priesters berustte daarom het ambt de heilige offerande te reinigen en daarvan alle onzuiverheden weg te nemen. Die toelichting is koud, deze nl. dat indien bij de ceremonie enige dwaling was toegelaten, deze door de gebeden van de priesters werd goedge maakt. Want, verder behoort onze blik te gaan. Dat daarom de onzuiverheid van de offerande door de priesters moest weggenomen worden, omdat geen offerande, in zover deze door de mens gebracht wordt, geheel vrij is van alle gebrek. Het is hard om te zeggen, ja bijna een paradox, dat de heiligheden zelf onrein zijn, zodat zij vergiffenis behoeven, maar het is ervoor te houden, dat niets zo zuiver is, of het wekt nog enig verderf van ons naar zich. Zoals het water, ofschoon het uit een heldere bron zuiver opborrelt, indien het echter langs de drabbige aarde gaat, wordt het bedorven en krijgt daardoor iets troebels. Zo ook, niets is op zichzelf zo zuiver, hetgeen niet door de besmetting van ons vlees bedorven wordt. Niets is voortreffelijker, dan de dienst van God en toch niets kon het volk aanbieden, zelfs al ware het door de wet voorgeschreven, tenzij wanneer de vergiffenis tussenbeide kwam, welke niet anders dan door tussenkomst van de Priester verkregen kon worden..

VI. Vs.39. Bij de tot hiertoe aangewezen vier stukken, waaruit de hogepriesterlijke versiering moet bestaan, zal Aäron nog de gewone klederdracht (vs.40-43) dragen. Dit is de insigne van de met de overige priesters hem gelijk toekomende priesterlijke waardigheid.

39. Gij zult ook voor Aäron behalve de bovengenoemde ambtskleding, een Kethoneth, een rok vol oogjes maken, een onderkleed vol maliën weven, van fijn linnen, om op het blote lijf te dragen, een aangeven rok, die tot op de enkels reikt, die van armen voorzien is en uit één stuk bestaat, gelijk ik u later (vs.40) voor de priesters nog in het bijzonder verordenen zal, gij zult ook de hoed, het hoofddekseel, van enigszins andere vorm, doch van dezelfde stof als dat van de overige priesters (vs.14) van fijn linnen maken; maar de gordel zult gij van geborduurd werk maken, 1) uit de reedsmeermalen genoemde viervoudige stoffen (hoofdstuk 39:29) bont bewerkt, en bovendien gelijk vanzelf spreekt, linnen onderkleden (vs.42 vv.).

1) Evenals de bijzondere hogepriesterlijke kleding uit vier stukken bestaan moest, zo ook de algemene priesterlijke dracht. Het getal vier heeft hier, evenals later (hoofdstuk 30:23,34) betekenis, en werd door de rabbijnen voor zo gewichtig gehouden, dat zij elke priesterlijke handeling voor onwettig verklaarden, wanneer de priester of hogepriester ook slechts een van de vier kledingstukken miste; dit moest het kenteken zijn voor de hogepriester en de priesters als dienaren van het rijk van God (zie Ex 30.30). Wanneer nu bij het hoofddeksel een onderscheiding voor de hogepriester verordend wordt, in plaats van de Migbaäh (d.i. verhoging = mitra in de vorm van een omgekeerde bloemkelk), de Metznehpheth (hogepriesterlijke tulband = Tiara, hoger dan de Mitra), zo wordt hij als het hoofd van de priesters, als de grote of hogepriester (Leviticus. 21:10 Numeri. 35:25,28) voorgesteld. In alle acht kledingstukken tezamen wordt de gehele hoofdgedachte van het oudtestamentische hogepriesterschap uitgedrukt. Dit is namelijk een concentratie of samenvatting van alles, wat Israël volgens zijn wezen en zijn waardigheid is, en over het laatste bezitten wij (Ex.19:5,6) een verklaring uit Gods eigen mond. Hier wordt Israël 1) tot een koninkrijk van God, tot een Theocratie verheven; dat is het echter alleen in zijn eigenschap 2) als eigendom van God, als volk van het verbond, van de wet. Eindelijk is het een rijk of volk van priesters, een heilig volk. Wanneer also het gehele Israël een drievoudig karakter in zich draagt: een koninklijk, een aan God door de wet verbonden, en een priesterlijk, zo moet zulk een drievoudig karakter aan de hogepriester, de vertegenwoordiger of plaatsbekleder van het gehele volk, eveneens openbaar worden. En dat geschiedt dan ook: hij is 1) de priester, de gezalfde, of grote priester; daarop wijst het onderste kledingstuk de rok met de geborduurde gordel; hij is de drager en bewaarder van het op grond van de wet met Israël gesloten verbond, dat wijst de mantel met granaatappels en schelletjes aan; en hij is de hoogste in de Theocratie, en bezit als zodanig koninklijke waardigheid, die zich deels in het heersen, deels in het rechtspreken uitdrukt; daarom is de van goud doorwerkte stoel met edelgesteenten op de beide schouders en met de borstlap versierd. Het is dus geheel juist, wat de Talmoed, de in de 3-5 eeuw na Christus vervaardigde Joodse uitlegging van de Mozaïsche wet zegt, dat Israël in zijn hogepriester een drievoudige kroon draagt: die van het priesterschap, die van de wet, en die van het koninkrijk; ditzelfde wordt dan ook in de Rooms-Katholieke kerk van de paus beweerd, die een afbeelding van de Joodse hogepriester is. Overigens heeft de hogepriesters nog een eigen bijzonder ambtsgewaad, die, alle pracht van de gewone ambtskleding missende en geheel uit wit lijnwaad vervaardigd, van de kleding van de gewone priesters slechts daardoor onderscheiden is, dat het hoofddeksel ook hier, in plaats van de priestertermuts, de hogepriesterlijke hoed, en de gordel niet bont gewerkt, maar van wit linnen was; hij droeg deze op de grote Verzoendag gedurende de expiatio of verzoening, die na het morgenoffer moest volbracht worden. (Leviticus. 16:4,23 vv.).

VII. Vs.40-43 Thans volgt de beschrijving van de kleding, waarin de gewone priesters bij hun dienst in het heiligdom moeten binnengaan; deze bestaat eveneens uit vier stukken, de rok, de gordel, de muts en de onderkleden en is eveneens also bepaald, om de priesters te versieren en hun hoog ambt aan te duiden.

40. Voor de zonen van Aäron, 1) de gewone priesters, zult gij ook rokken maken, lange van de hals tot op de enkels reikende, van armen voorziene rokken van witten byssus, en wel uit één stuk geweven (Johannes 19:23), en gij zult voor hen gordels maken, lang genoeg, om

daarmee enige malen het lichaam te omwinden en dan tot aan de voeten te kunnen afhangen, bontgewerkt uit dezelfde vier stoffen als het voorhangsel van het heilige (hoofdstuk 26:36); ook zult gij voor hen mutsen maken, hoofddeksels in de vorm van een omgekeerde bloemenkelk, uit eenvoudig wit weefsel; gij zult hun dezegeven tot heerlijkheid en sieraad, 2) hoewel deze minder prachtig zijn dan de hogepriesterlijke, moeten zij eveneens als deze (vs.2) tot versiering dienen.

1) Ook de zonen van Aäron worden niet slechts van de menigte afgezonderd, maar ook van de Levieten. Bij de gehele familie berustte een bijzondere waardigheid, waaruit naderhand een opvolger moest gezocht worden. En omdat niemand als een voor alles kon zorgen, waren de zaken onder hen verdeeld. Hierdoor kwam het, dat zij met de rok, met de gordel en met de muts werden versierd, tot heerlijkheid en sieraad..

Op te merken valt, dat niet de vader Aäron hen heiligde, maar Mozes, omdat de macht zelf, of het recht om te zalven bij God verbleef, en niet op Zijn dienaren werd overgebracht. Ook wilde God wellicht de valse aanklachten van de goddelozen voorkomen, opdat niet iemand later in het midden zou brengen, dat Aäron door bedrog en kwade praktijken het hem alleen toegevoegde eeraamt ook tot zijn zonen had uitgestrekt, en zo erfopvolgelijk, tegen recht en billijkheid in, had gemaakt. Van dit kwaad was hij vrij, wanneer de priesterlijke waardigheid door een ander op hen werd gelegd..

2) Hun sieraad bestond in de heldere witte kleur, het zinnebeeld van de Heiligheid, terwijl de gordel, waarmee de Oosterling zich omgordt, wanneer hij zich tot de een of andere zaak aangordt, als Ambtsteken door de vier kleuren van het Heiligdom hen als beambten van Jehova in Zijn aardse rijk zou kentekenen..

41. En gij zult die, zowel vroeger (vs.6-39) als zo-even (vs.40) beschreven kledingstukken uw broeder Aäron en ook zijn zonen, bij hun wijding, die Ik later (hoofdstuk 29:1-37) bepalen zal, aantrekken (Leviticus. 8:1-9,13) en gij zult hen met de zalf, waarvan Ik de bereiding later (hoofdstuk 20:22-25) voorschrijven zal, zalven (Leviticus. 8:10-12,30) en hun hand vullen met de eveneens later (hoofdstuk 29:22 vv.) aan te wijzen offergaven, om hun te geven, wat zij als Mijn priesters Mij zullen moeten offeren (Leviticus. 8:22-28), en gij zult hen heiligen, 1) door deze en nog later mee te delen ceremoniën, dat zij Mij het priesterambt bedienen.

1) Door deze Investituur of inkleding en de daarmee verbonden wijding wordt de heiligheid voorgesteld, welke wij boven (zie Ex 28.1) als de tweede eigenschap van het priesterschap leerden kennen; over de daarmee verbonden bepalingen over de lichaamsgesteldheid van de priesters en hun verhouding ten opzichte van het huiselijk- en huwelijksleven zal in Leviticus. 21 gesproken worden. Wat de priesterlijke ambtskleding aangaat, zo wijst het hoofdkleed, de het gehele lichaam bedekkende, uit één stuk geweven rok, op de integriteit of de volkomenheid en onstraftbaarheid van het aan het begrip van priester zijn verbonden heilig zijn, terwijl de witte kleur van dit weefsel het heiligzijn zelf en de vierhoekige beelden daarop het toebehoren aan het Godsrijk afschaduwen. De door de kleuren van het heiligdom zich onderscheidende gordel doet de priesters kennen als tot een gewichtig ambt geroepen, tot de dienst in het heiligdom; daarom mochten zij die ook alleen gedurende hun werkelijke

dienstverrichtingen dragen, de overige ambtskleding daarentegen konden zij, tenminste binnen de ruimte van de tempel, ook buiten de dienst dragen. De muts eindelijk karakteriseert de priesters als degenen, van wier dienst bloesem en groei, of fris, krachtig leven uitgaat, gelijk het in Psalm. 92:14 heet: "Die in het huis van de Heere geplant zijn, die zal gegeven worden te groeien in de voorhoven van onze God." Bovendien zal de priesterkleding het heiligzijn van de priesterstand niet alleen affirmatief (bevestigend) uitdrukken, maar het ook in negatief (ontkennend) opzicht voorstellen. Daarom gingen de priesters barrevoets, wat in het opgemerkte bij hoofdst.3:5 zijn verklaring vindt; bovendien worden hun vervolgens ook linnen onderkleren voorgeschreven, die van het bovenste gedeelte van de heupen tot beneden de lendenen reiken en de schaamte moesten bedekken niet voor de ogen van de mensen, want daarvoor was reeds door de aangeven nauw om het lichaam sluitende en tot aan de hielen reikenden rok gezorgd, maar voor het oog van de Heere. Zou de priester voor de Heere heilig verschijnen, zo moest hij die leden van zijn lichaam, die het meest aan zonde en dood herinneren, met bijzondere zorgvuldigheid bedekken, terwijl bij het overig gedeelte van het lichaam eenvoudige bedekking genoegzaam is (hoofdstuk 20:26)

42. Maak hun, zowel Aäron als zijn zonen, ook linnen 1) onderbroeken om het vlees van de schaamte te bedekken; zij zullen zijn van de lenden tot de dijen.

1) Later wordt ook voor de bijzondere ambtskleding van de hogepriester op de grote Verzoendag, evenals voor de bijzondere kleding van de priesters bij de reiniging van het brandofferaltaar, linnen kleding in plaats van de byssus voorgeschreven (Leviticus. 16:4; 6:10); dezelfde stof komt verder bij de kleding van de jongeling Samuël (1 Samuel 2:18) voor, en bij de lijfrok, waarin David voor de Ark van het Verbond danste (2 Samuel 6:14 1 Samuel. 22:18). Deze komt, zoals uit Ezech.9:2 vv.; 44:17 blijkt, overal voor, waar het karakter van heiligheid, dat reeds door de byssus uitgedrukt wordt, nog scherper moet uitgedrukt worden; zo ook hier in tegenoverstelling van de grote onheiligheid van die lichaamsdelen..

43. Aäron nu en zijn zonen zullen die aanhebben, als zij in de tent der samenkomst in het Heilige of Allerheilige gaan, of als zij tot het altaar treden zullen, dat in de voorhof is, om in het heilige te dienen; opdat zij geen ongerechtigheid dragen en sterven, 1) plotseling door Mijn toorn weggenomen (Leviticus. 10:2), wanneer zij met onbedekt lichaam tot Mij zouden naderen. Dit zal een eeuwige instelling 2) zijn voor hem, en zijn nageslacht na hem.

1) Opdat zij geen ongerechtigheid dragen wil zeggen, opdat zij niet een doodwaardige schuld op zich laden, door niet met heilige eerbied en vrees de heilige dingen te bedienen. Heilige zaken heilig te behandelen wil de Heere hier aan Zijn volk, in het bijzonder aan Zijn priesters, leren..

2) Een eeuwige instelling. Dit ziet niet op het voorgaande vers alleen, maar op de gehele instelling van het priesterschap. Het priesterschap van Aäron zou onder Israël een instelling blijven, zolang de bedeling van de schaduwdienst er zou zijn, en de Hogepriester naar de ordening van Melchizédek verscheen, om de eeuwige verzoening voor geheel zijn volk aan te brengen.

HOOFDSTUK 29.

INWIJDING EN OFFERANDEN VAN DE PRIESTER

I. Vs.1-37. Nadat zowel voor de hogepriester als voor de gewone priesters het ambtsgewaad is vastgesteld, wordt ook de wijze waarop zij tot hun ambt zullen gewijd worden, voorgeschreven. Deze wijding bestaat uit twee handelingen, elk weer uit drie afzonderlijke handelingen bestaande; de eerste omvat de wassing, inkleding en zalving (vs.1-9), de tweede bestaat in het brengen van een zonde-, een brand- en een dankoffer (vs.10-37). Zie over de verdere verklaring van deze voorschriften Leviticus. 8.

1. 1) Dit nu a) is de zaak, die gij hun, Aäron en zijn zonen (hoofdstuk 28:43) doen zult, om hen te heiligen, dat zij Mij het priesterambt bedienen; neem op de dag van de wijding tot het daarbij te volbrengen offer, een var, een stier niet ouder dan drie jaren, het jong van een rund, en twee volkomen rammen, zonder een van de (Leviticus. 22:22 vv.) genoemde gebreken.

a) Leviticus. 8:2; 9:2

1) Daar de wijding van Aäron en zijn zonen in Leviticus 8, nader beschreven wordt, zie Le 8:1.

2. En ongezuurd brood, gewoon brood (zie "Ex 16.24) maar zonder zuurdeeg toe bereid (Leviticus. 2:11), en ongezuurde koeken, met olie gemengd, plaatkoeken van deeg met olie (Leviticus. 2:4), en ongezuurde vladen, met olie bestreken, dunne met olie bestreken koeken (Leviticus. 2:4; 7:12): van tarwemeelbloem zult gij deze maken, niet van gerstebloem.

3. En gij zult ze drie soorten van gebak in een korf leggen, en zult ze in de korf toebrengen, tot de deur van de tent der samenkomst, dat is, in de voorhof, en wel op de plaats, waar het brandofferaltaar zich bevindt, met de var en de twee rammen (vs.1).

4. Alsdan zult gij Aäron en zijn zonen eveneens doen naderen aan de deur van de tent der samenkomst, nadat gij daar reeds de gemeente verzameld hebt (Leviticus. 8:3); en gij zult hen het gehele lichaam met water uit het koperen wasvat (hoofdstuk 30:17 vv.) wassen.

5. Daarna zult gij de (hoofdstuk 28) beschreven heilige kleren nemen, en Aäron als de geroepen hogepriester, behalve de linnen onderkleren, de rok, de witte priesterrok aantrekken, en die met de driekleurige sjerp omgorden (vs.9), en gij zult hem de hyacintkleurige mantel van de efod, met de zoom vol granaatappels en schelletjes, en over deze de efod, de, uit gouddraad, getwijnde witte byssus en de drie soorten van purpergaren gewerkte, lijfrok met de twee onyxstenen op de schouders, en de borstlap met de twaalf gegraveerde edelstenen en de zich daarin bevindende urim en tummim aandoen; en gij zult hem (Aäron) omgorden met de kunstige riem van de efod, de uit dezelfde stoffen vervaardigde gordel.

6. En gij zult de hoed op zijn hoofd zetten; de kroon van de heiligheid, de gouden plaat met het opschrift zult gij aan de hoed zetten.

7. En a) gij zult (hoofdstuk 30:23 vv.) de nader aan te wijzen zalfolie nemen, en nadat gij tevoren het heiligdom gewijd hebt (vs.36 vv. hoofdstuk 30:26 vv.; 40:9 vv. Leviticus. 8:10 vv.) daarvan rijkelijk op zijn hoofd gieten, zodat ook de olie op de aangegeven baard (Leviticus. 21:5) neerdruipt (Psalm. 133:2); zozult gij hem zalven. 1)

a) Ex.30:25

1) Beschouwen wij deze drie handelingen van het eerste gedeelte van de wijding nader, dan is de wassing, het wegdoen van lichamelijke onreinheid, een symbool van de geestelijke reiniging, zonder welke niemand, het allerm minst die het ambt van de verzoening bekleedt, God mocht naderen; de daarop volgende kleding betekent de opdracht van het ambt aan de zo geklede persoon (Numeri. 20:26,28); want de ambtskleding is de zichtbare uitdrukking van het ambtskarakter; de zalving met olie eindelijk betekent het begiftigen met de Geest van God tot bekwaam making voor het ambt, dat opgedragen wordt (1 Samuel 10:1 -6 16:13 Jesaja. 61:1). Door wassing wordt verder een reine grondslag verkregen voor het volgende. Hetgeen volgt is van de ene zijde de plaatsing in de waardigheid, aan de andere zijde de toerusting tot het recht bekleden van de hogepriesterlijke bediening; de aanstelling geschiedt door de kleding, de uitrusting door de zalving..

8. Daarna zult gij zijn zonen doen naderen, om deze tot gewone priesters te wijden, en zult hun behalve de linnen onderkieren, de rokken, die op het lijf gedragen moeten worden, doen aantrekken.

9. En gij zult hen met de driekleurige gordel omgorden, namelijk Aäron en zijn zonen; en gij zult hun de mutsen opbinden, opdat zij krachtens deze investituur of kleding, het priesterambt hebben tot een eeuwige instelling, zolanghet Levitische priesterschap duurt. Voorts zult gij, nadat gij ook de zalving door het bestrijken van het voorhoofd met de heilige olie aan hen volbracht hebt, en daarmee het eerste deel van de wijding geëindigd is, tot het tweede gedeelte overgaan, en de hand van Aäron vullen en de hand van zijn zonen, met die offergaven, die zij Mij vervolgens als Mijn priesters te brengen hebben.

10. En gij zult vervolgens de var voor het zoenoffer (zie "Le 4.2) nabij brengen voor de tent der samenkomst tot aan het brandofferaltaar; en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op het hoofd van de var 1) leggen (zie "Le 1.4).

1) Een var, also de hoogste soort van de offerdieren, wordt voor dit zondoffer bestemd, niet alleen om het grote gewicht van de plechtigheid, maar ook wegens de plaats, welke de priesters als de voornaamsten van het tot een priesterlijk koninkrijk verkoren Verbondsvolk in de Theocratie innemen. Bij hun wijding komt voor de eerste maal een zondoffer voor; dergelijke offers zijn er tot hiertoe nog niet geweest; zij zullen eerst bij de offerwet (Leviticus. 1 vv.), welke God geven zal, ingesteld worden. Tussen de Heere en de priesters staat scheidende hun zonde en overtreding; deze scheiding moet voor alle dingen opgeheven

worden, wanneer zij diegenen zullen worden, die zij geroepen zijn te worden, namelijk de boven alle anderen met Jehova verbonden en zijn naasten onder het volk. Het brengen van een zondoffer, als de eerste handeling in het tweede gedeelte van de wijding, komt alzo overeen met de eerste handeling in het eerste deel, de wassing; terwijl de laatstgenoemde meer ideaal of zinnebeeldig geweest is, volgt nu de reiniging ook reëel of werkelijk door het wegnemen van de zonde op de wijze van het Oude Testament..

De zwakheid van het Levitische priesterschap blijkt uit het feit, dat hij, die door het offer verzoening doet, tevens de verzoening door het offer behoeft..

11. En gij zult de var slachten voor het aangezicht van de HEERE, die in Zijn heiligdom tegenwoordig is, voor de deur van de tent der samenkomst, aan de noordzijde van hetbrandofferaltaar, opdat hij in plaats van Aäron en zijn zonen de dood onderga.

12. Daarna zult gij enige druppels van het bloed van de var nemen, en met uw vinger, die gij in het bloed ingedoopt hebt, op de hoornen van het altaar doen, door die met de vinger te bestrijken; en al het overige bloed zult gij uitgieten op de bodem van het altaar, opdat het van daar wegloopt (zie "Ex 27.5).

13. Gij zult ook al het vet nemen, dat de ingewanden bedekt, zowel het grote net, dat zich van de maag tot de darmen uitbreidt, en deze omgeeft, als ook het vet, dat aan de darmen zelf is, en het net over de lever, het kleine zogenaamde levernet, dat van de dwarsvoren tussen de beide leverlappen begint en zich aan de ene zijde over de maag, aan de andere zijde tot aan de nieren uitstrekt, en beide nieren en het vet, dat hieraan is, het deels onmiddellijk aan de nieren, deels aan de binnenste lendenen zich bevindende vet, en gij zult ze aansteken op het altaar. 1)

1) Naar alle schijn heeft God door het eisen van de binnenste delen van het offer willen leren, dat de innigste bewegingen en de edelste vermogens van de ziel Hem en Zijn dienst moeten worden toegewijd, of liever, dat de innigste en meest geliefde begeerlijkheden moeten verzaakt worden, en omtrent God moeten verkeren..

14. a) Maar het vlees van de var, en zijn vel en de ingewanden met zijn drek, zult gij met vuur verbranden, 1) buiten het leger; want het is een zondoffer,2) en wel zodanig een, dat voor de priesters zelf gebracht wordt, waarvan met het overblijfsel te handelen is naar Leviticus. 4:11 vv..

a)Hebr.13:11

1) De betekenis van de afzonderlijk hier voorgeschreven offergebruiken kan eerst bij Leviticus. 8 verklaard worden, nadat de betekenis van de verschillende offers besproken is. Slechts dit zij hier opgemerkt, dat, terwijl gewoonlijk het bloed van een voor de hogepriester of de gehele gemeente gebracht zondoffer in het heilige kwam, zevenmaal aan het binnenste voorhangsel gesprenkeld, en daarop aan de hoornen van het reukaltaar gestreken werd (Leviticus. 4:5-7,16-18), in dit voor ons liggende geval met het bloed op dezelfde wijze

gehandeld wordt als met dat van een voor een vorst of een bijzonder persoon gebracht zondoffer (Leviticus. 4:25,30). Dit heeft zijn reden daarin, dat de priesters, die op heden nog met gewone gemeenteliden gelijk staan, tot hun meer verhevene plaats onder het volk eerst door deze wijding zelf komen..

Het verdient opmerking, dat het vlees enz. van dit offer moest verbrand worden. Het was toch de gewoonte, dat van alle offers, waarvan het bloed niet in het Heilige gebracht werd, zoals het offer op de Grote Verzoendag, het vlees door de priester werd gegeten. Hier echter, hoewel het bloed niet in het Heilige werd gebracht, mocht Mozes het vlees niet eten. En dit niet, omdat de var als in de plaats van Aäron en zijn zonen werd geslacht, omdat het was een offer, waarmee zij zich, doordat zij de handen op de var hadden gelegd, geheel en al schuldig verklaarden, zichzelf tot zonde maakten en nu hun zonden overdroegen op de var, het zondoffer, zinnebeeld van Christus..

Gelijk het vet van het offer de ziel van Jezus afbeeldt, zo ook het vlees het lichaam van Christus..

2) Maar waarom, mocht men denken, werd het vlees van het zondoffer niet toegewezen aan Mozes, die hier het ambt van priester bekleedde, welke personen gerechtigd waren, om te eten van het zondoffer, hetgeen voor anderen geofferd was? Daarop schijnen die uitleggers best geantwoord te hebben, welke zeggen, dat dit diende, om de onvolmaaktheid van het Levitische priesterschap aan te wijzen, omdat de zonden van de priester zelf, ofschoon zij door het eten van het zondoffer toonden, dat zij de ongerechtigheid droegen (Leviticus. 10:17), niet konden worden weggenomen, noch door de wettische priester, noch door hun offeranden, zelfs niet door de Hogepriester, hetzij gewoon of wel ongewoon, hoedanig een Mozes bij die gelegenheid was, zodat zij een betere offerande, of een beter Hogepriester moesten tegemoet zien, nl. de Zoon van God zelf..

15. Daarna zult gij de een van de twee rammen (vs.1) nemen tot een brandoffer (zie "Le 1.2), en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op het hoofd van de ram leggen; 1) want ook dit tweede offer wordt voor hen gebracht, en bekleedt hun plaats.

1) De priesters moesten alweer hun handen op het hoofd van die ram leggen, ten teken van ruiling of verwisseling. Daarna moest het bloed van de ram rondom op het altaar worden gesprenkeld; waarna men de huid afstroopte en de ram in delen verdeelde, die aldus geheel en al aangestoken en verbrand moest worden op het altaar, en dat wel "tot een liefelijke reuk de Heere." Daardoor eigenden de priesters zichzelf de Heere toe, en gaven zich aan Hem over, om uit te doen de oude mens met al zijn begeerlijkheden, en de leden te doden, die op aarde waren, ten einde alzo niet zichzelf meer te leven, maar Die, die in hun plaats gestorven was..

16. En gij zult de ram slachten, 1) en gij zult a) zijn bloed nemen, en rondom op het altaar sprengelen, aan alle vier de zijden daarvan uitschudden.

a)Hebr.9:12,19

1) Hiermee boden zich Aäron en zijn zonen aan tot de waarneming van het priesterschap, dat nu eerst kon plaatshebben, nadat zij zich door het leggen van de handen op de var, het zondoffer, zichzelf geheel en al hadden overgegeven..

17. En de geslachte ram zult gij in zijn delen delen; de kop, het vet en de stukken vlees op het hout leggen, dat gij op het altaar geschikt hebt; en gij zult zijningewanden, maag, darmen enz., en zijn schenkels met water uit het koperen wasvat wassen, en deze op zijn delen en op zijn hoofd leggen.

18. Alzo zult gij de gehele ram aansteken op het altaar: het is een brandoffer voor de HEERE, dat naar zijn betekenis geheel verbrand moet worden, tot een liefelijkereuk, het is een vuuroffer voor de HEERE; 1) het behoort tot die brandingen, wier bestemming het is, de Heere een zoete reuk te bereiden, aan welke Hij een welgevallen heeft (Genesis 8:21).

1) Het slachten, onthoofden en verdelen van het offerdier was overigens altijd de zaak van de offeranden, en geschiedde dus ook wel hier niet door Mozes zelf, maar door Aäron en zijn zonen, voor welke het offer bestemd was, daarentegen heeft Mozes de bloedspreukeling en vleesbranding nog te verrichten, als de nu nog fungerende priester. Nadat de scheiding van de zonde, die de te wijden priesters van de Heere scheidt, door het zondoffer (zie Ex 29.10) weggedaan is, geven Aäron en zijn zonen in het hierop volgend brandoffer zichzelf nu geheel, naar lichaam en ziel aan de Heere, tot een offer, dat levendig, heilig en Hem welgevallig is, en treden geheel en onverdeeld in Zijn dienst. Het ambt, waarin zij door de investituur (inkleding) zijn gesteld geworden, neemt hen thans zo geheel in, dat zij niet meer aan zich zelf toebehoren, maar aan het ambt, dat zij geroepen zijn te dienen..

19. Daarna zult gij de andere ram nemen tot een zoenoffer, en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op het hoofd van de ram leggen (vs.10,15).

20. En gij zult de ram slachten 1) en verder enige druppels van zijn bloed nemen, en doen het op de rechter oorlel van Aäron, en op de rechter oorlel van zijn zonen, evenals op de duim van hun rechterhand, en op de grote teen van hun rechtervoet, alsof afbeeldende de heiliging in horen, handelen en wandelen; en dat overige bloed zult gij op het altaar rondom spreukelen (vs.16).

1) Zo-even is bevolen, dat hij de delen van het offer uit de handen van Aäron zou nemen, opdat hij God met hen zou verzoenen, hetgeen vervolgens hij zelf en zijn opvolgers in hetzelfde ambt zouden kunnen verrichten. Nu wordt een eigenaardige ceremonie beschreven, dat hij zijn rechteroor, de duim van zijn rechterhand en de teen van zijn rechtervoet met het bloed van de ram zou bestrijken, zowel hemzelf als zijn zonen; vervolgens, dat hij met het bloed, dat op het altaar was, hen en hun klederen zou besprenkelen. Verder is dit het eerst op te merken, dat de priester, zou hij zich de gunst verwerven, om voor Gods aangezicht tussenbeide te treden, hij met bloed moest besprenkeld zijn, in bloed moest ingedompeld zijn. Zo is ook het priesterschap van Christus met bloed ingewijd, opdat Hij in staat zou zijn, om ons met God te verzoenen. Nu vraagt men, waarom slechts het rechter oor en de rechter duim en teen met bloed zijn geveerd, alsof de priester slechts voor de helft aan God geheiligd zou

zijn Ik antwoord, omdat het een gedeelte in het andere moet begrepen worden, omdat hetzelfde betrekking heeft op beide oren, handen en voeten, en de plichten zo verenigd zijn, dat, wat omtrent het ene oor gezegd wordt, ook op het andere betrekking heeft. Weer vraagt men, waarom het oor, de hand en de voet besprenkeld is, eerder dan de borst en de rug. Mij is het niet twijfelachtig, of door het oor wordt betekend, de gehoorzaamheid, door de handen en voeten alle handelingen en verrichtingen van het leven. Niets is bijna meer algemeen in de Schrift dan deze metonymie, omdat de zuiverheid van de handen voor de gehele reinheid van het leven wordt genomen, en de weg, of de gang, of het lopen voor de richting of de regeling van het leven. Daarom kon het zeer goed wezen, dat het leven van de mens door bloed wordt geheiligd. Maar, omdat de gehoorzaamheid het begin is, om recht te handelen, welke door alle offeranden wordt geopenbaard, wordt Mozes bevolen met het oor te beginnen..

Het bloed van de reining en de Geest van genade moeten samenwerken, zal de gelovige bij God aangenaam zijn..

21. Dan zult gij nemen van het bloed, dat op het altaar is, en van de zalfolie, gij zult die door elkaar mengen, en gij zult met deze vermenging op Aäron en op zijn kleren sprenkelen, en op zijn zonen en op de kleren van zijn zonen met hem; opdat hij geheiligd zij, en zijn kleren, ook zijn zonen, en de klederen van zijn zonen met hem. 1)

1) Evenals de zalving in het eerste gedeelte van de wijding de toerusting tot het priesterlijk ambt betekent, zo ook deze handeling met het bloed van de tweede ram de wijding tot de werkelijke priesterdienst. Allereerst worden die ledematen, waarop het hierbij hoofdzakelijk aankomt, door het bestrijken met offerbloed aan het bereik van het dagelijks gebruik ontnomen en in betrekking tot het heiligdom en in het bijzonder tot het altaar gesteld, het oor van de priester zal voortaan opmerken op het gebod en de wil van God, als op het enig richtsnoer voor hun priesterlijk handelen en wandelen; hand en voet moeten echter voor dit handelen en wandelen gewijd worden; het is een handelen, dat in een recht volbrengen van de priesterlijke bediening, en een wandelen, dat in het uit- en ingaan voor de Heere (hoofdstuk 28:35) bestaat. Er is geen bestrijken van beide oren, handen en voeten nodig, maar alleen van de voornaamste onder deze leden, het rechter oor, de rechter hand en de rechter voet; ook is niet het bestrijken van het gehele lid noodzakelijk, maar alleen van het uiteinde, de oorlel, de duim, de grote teen, want de handeling is slechts symbolisch, en een gedeelte komt in de plaats van het geheel. Toch is het bestrijken op zichzelf nog niet genoegzaam, die ledematen zijn daardoor eerst in de dienst van het heiligdom gesteld, nog niet tot de dienst zelf geheiligd en bekwaam gemaakt. Deze heiliging en bekwaammaking kan slechts van binnen, van de inwendige mens of van de wil komen, die de leden gebruikt; daarom moet de door de investituur met het priesterlijk ambt reeds begiftigde persoon met het mengsel van olie en bloed besprenkeld worden. Dat bloed is van het altaar genomen, alzo van die plaats, waar de goddelijke genade woont en de zonde bedekt; met het bloed heeft zich de olie verenigd; bij de goddelijke genade komt alzo nog de verlichtende, levend makende, versterkende kracht van de Heilige Geest; bij de rechtvaardiging komt ook de heiliging. Deze tezamen zijn het dan, die de inwendige mens bekwaam maken, en de wil van degenen, aan wie het ambt is opgedragen, heiligen, om de genoemde leden van zijn lichaam nu ook werkelijk in de dienst van het ambt te gebruiken. Nog is op te merken, dat in Leviticus. 8, de besprenkeling van de

priesterlijke personen en van hun kleren met de vermenging uit offerbloed en olie eerst later (vs.30) vermeld wordt, nadat reeds iets geschied is, wat in ons hoofdstuk eerst in de nu volgende verzen (vs.22-26) voorgeschreven wordt; naar alle waarschijnlijkheid is de werkelijkheid opvolging van de plechtigheden deze, welke wij op onze plaats hebben..

22. Daarna zult gij van de ram nemen die delen, welke bij alle offeranden op het altaar te verbranden zijn (Leviticus. 1:8; 3:3-5; 4:8-10 enz.), namelijk het vet, bovendien de staart, 1) ook het vet, dat de ingewanden bedekt, en het net van de lever, en de beide nieren, met het vet, dat hieraan is (vs.13) en, wat anders niet in de verbranding op het altaar voorkomt, maar als het deel van de waarnemende priesters wordt genomen (Leviticus. 7:32 vv.), de rechterschouder: 2) want het is een ram van devuloffers; 3) deze ram is geen gewoon dankoffer, maar het eigenlijk wijoffer van de priesters, waardoor hun de handen gevuld worden, dat is: waardoor zij in de bediening van hun ambt gesteld worden, waarom de handeling met de stukken vlees een geheel bijzondere zijn moet.

1) Een in het Oosten voorkomende soort van schapen (*ovis latiecudata*) onderscheidt zich door een aangegeven dikke staart, die van 10 tot 15 (zelfs 40-50) pond weegt en aan het einde zich naar boven kromt. Tegenwoordig zijn alle schapen in Palestina van deze soort, en men ziet niet zelden, dat deze dieren de staart op een plank of een wagen van twee wielen naslepen. Zij onderscheiden zich bovendien van de gewone schapen door kromme verheven neuzen en lange afhangende oren..

2) Alzo heeft de Statenvertaling, het Hebreeuwse "Sjok", op het voorbeeld van de Septuaginta (Griekse vertaling van het Oude Testament) en van de Vulgata (Latijnse vertaling van de gehele Bijbel) vertaald; V. Hoffmann, die dit onderschrijft, vindt daarin, dat juist een schouder de fungerende priester als zijn aandeel toekwam, ter aanduiding van het ambt, dat hij te dragen heeft (zie Ex 28.12). De meeste nieuwere uitleggers daarentegen willen, dat het woord voor de achterborst moet gehouden worden. Wat de beide bovenvermelde vertalingen betreft, zo heeft koning Ptolomacus Philadelphus van Egypte, om een verzameling van de wetten van alle natiën te bezitten, in het jaar 277 vóór Christus een aantal van schriftgeleerden uit Palestina laten roepen: deze zouden dan, 72 of in ronde som 70 in getal, op het eiland Pharos bij Alexandrië de vertaling in het sedert Alexander de Grote heersend geworden dialect van de Griekse taal binnen 72 dagen tot stand gebracht hebben. Dit is natuurlijk een fabelachtig verhaal; toch is zeker de overzetting onder de genoemde koning, ten behoeve van de Joden, die in Egypte woonden en het Hebreeuws niet meer kenden, begonnen, en indien niet meer onder zijn regering, toch niet lang daarna volbracht geworden. De Vulgata is de in de Westerse kerk hoe langer hoe meer de algemeen aangenomen vertaling, welke Hiëronymus in de jaren 385-405 n.C. op het aandringen van zijn vrienden uit de grondtekst verzorgd heeft, en die later door Alcuinus omstreeks het jaar 802 n.C. op bevel van Karel de Grote van ingeslopen fouten gezuiverd is. Het concilie van Trente verhief haar in 1546 als tegenwicht tegen de Protestanten tot de alleen geldige tekst in de Katholieke kerk; de wettige uitgave verscheen echter pas in 1593 onder paus Clemens VII..

De hefschouder en de beweegborst zijn die delen, welke zich opheffen naar boven, in de aanspraak van het gebed, zoals die in het Oosten pleegt te geschieden (Psalm. 143:6). Hierin

lag het bewijs, dat, gelijk al de delen van Christus' verzoeningswerk, zo in het bijzonder Zijn krachtige voorbede bij de Vader, voor Zijn volk een gedurige spijs was, en hun als brood was tot voeding, en als een koek tot verkwikking..

3) Omdat hiermee de handen van de Priesters werd gevuld, werd dit offer een vuloffer genoemd..

23. En neem evenzo van het spijsoffer, dat tot deze wijdingsplechtigheid behoort, van de drie soorten van gebak (vs.2) zoveel, als bij andere spijsoffers de dienstdoende priesters ten deel valt (Leviticus. 7:14) namelijk: een broodbol, en een koek geölied brood, en een vlade, uit de korf van de ongezuurde broden, die voor het aangezicht van de HEERE zijn zal, die met zijn inhoud aan de heilige plaats gebracht is.

24. En leg ze allen, de stukken vet en vlees met de drie soorten van offerkoeken, op de handen van Aäron, en op de handen van zijn zonen en beweeg ze, 1) terwijl gij uw handen onder de hun legt, ten beweegoffer voor het aangezicht van de HEERE.

1) Dit vullen van de handen, met een gedeelte van dat offer, was zoveel als uit Gods naam iemand de macht geven, om te mogen offeren voor het volk, dat is, het priesterambt te mogen bedienen, hetgeen blijkt, omdat iemand dus de hand te vullen, en hem te heiligen tot de priesterdienst, als een en dezelfde zaak inkomt en het een tot verklaring van het ander gezegd wordt. En daarin lag, dat noch Aäron, noch zijn zonen zichzelf de eer hadden aangematigd, om priester te zijn, maar dat God hen daartoe geroepen en bevolen had, hen deze dingen op de handen te leggen, om ze Hem te vertonen..

Volgens de Talmoed, de latere Joodse uitlegging van de Mozaïsche wet, bestond het bewegen uit een horizontale beweging van de handen met de daarop liggende offergaven eerst voor- en dan achterwaarts, voorwaarts naar het altaar of naar de verbondskist en achterwaarts naar de persoon van de bewegende. "Deze beweging in de richting naar voren betekent de presentatie (overreiking) van de gave voor God; het is de factische (door de daad) verklaring, dat deze eigenlijk Hem toebehoort; daar de beweging weer achterwaarts gaat, zo is daarmee aangeduid, dat God de gave van Zijn zijde weer overgeeft en deze als Zijn geschenk de priester toewijst."

Dit zinnebeeldig gebruik komt, behalve op onze plaats, ten opzichte van de vetstukken, van de schouders, van de drie offerkoeken en (vs.26) van de borst van het vul- of wij-offer (Leviticus. 8:25-29) ook voor van de borst van de privé-dankoffers (Leviticus. 7:30), van de eersteling-oogst op de tweede dag van het Pascha (Leviticus. 23:11) van de twee lammeren en eerstelingbroden die op het Pinksterfeest moesten gebracht worden (Leviticus. 23:20), van het reinigingsoffer van de melaatsen (Leviticus. 14:12), het dankoffer van de Nazireër (Numeri. 6:20) en het offer van de ijverigen (Numeri. 5:25). Terwijl in alle andere gevallen (met uitzondering van het dankoffer van de Nazireërs, dat met het wij-offer van de priesters ook in andere opzichten verwant is) de priester de te bewegen offergaven onmiddellijk op zijn handen neemt en de beweging volbrengt, zonder die eerst op de handen van de offeraar te leggen, geschiedt het laatste in het voor ons liggende geval. Daar toch heeft de offeraar zelf

geen eigendomsrecht meer op de gaven, zij komen de priester toe, eer echter deze ze zich toeëigenen kan, moet hij door de beweging uitspreken, dat de gaven aan Jehova toebehoren, en alleen Jehova hem deze schenken kan. Anders is het hier bij de wijding van de priesters. Hier behoort het geheel tot de wijdingsplechtigheid zelf, dat Mozes alle (vs.22 vv.) offerstukken vooraf op de handen van de te wijden personen legt en deze door onderplaatsing van zijn handen voor de Heere beweegt (vs.24), voordat zij in het altaar-vuur komen (vs.25). Hij vult daarmee de handen van Aäron en zijn zonen, dat is hij stelt in hun handen de offers, welke zij voortaan krachtens hun ambt de Heere te brengen hebben; daarmee wordt uitgesproken, dat zij, en zij alleen voortaan het recht hebben en verplicht zijn, bij de dienst van het altaar te fungeren en het offervuur te verzorgen. Deze handeling is alzo een plaatsen in de functies van de priesterlijke roeping..

25. Neem ze daarna weer van hun hand, en steek ze aan op het altaar, op het brandoffer; laat het alles geheel in vuur opgaan, evenals bij het voorafgegane brandoffer(vs.18), tot een liefelijke reuk voor het aangezicht van de HEERE; het is een vuuroffer 1) voor de HEERE, dit alles is bestemd om in het gewijd altaarvuur te komen, wat u van het offer toekomt, of tot de later te vermelden offermaaltijd aangewend moet worden, zal Ik u verder medelen (vs.26,31-34).

1) De brandoffers werden ook vuuroffers genoemd. Dit zoenoffer, hier evenzo. God verklaarde hiermee, of liever, God verzegelde hiermee, door de aanneming van het beweegoffer, dat de dienst van de priesters Hem aangenaam zou zijn..

26. En neem vervolgens de borst, van de ram van de vuloffers, die van Aäron is, die bij andere dankoffers aan de priesters toekomt (Leviticus. 7:31), en beweeg hem (vs.24) ten beweegoffer 1) voor het aangezicht van de HEERE; 2) en het zal u ten dele zijn, voor uw dienst bij de gehele wijding.

1) De offeranden werden op tweeërlei wijze als beweegoffer opgeheven. Of zij werden naar de vier windstreken, naar het oosten en westen, zuiden en noorden bewogen, òf zij werden van boven naar beneden op en neer bewogen. In het eerste geval beduidde dit, dat de wereld en haar volheid van God was. In het tweede geval, dat men de offerande aan de Heere, als de Heer van hemel en aarde, opdroeg. In het eerste geval heette het offer Tenupha; in het tweede Theruma..

2) Voor het aangezicht van de Heere, d.i. met hun aangezichten gekeerd naar de deur van de tent der samenkomst..

27. En gij zult alzo door dat eerste (vs.24) en dit tweede bewegen (vs.26) de borst van het beweegoffer heiligen, 1) en de schouder van het hefoffer, die bewogen en die opgeheven zal zijn van de ram van het vuloffer van hetgeen dat van Aäron, en van hetgeen dat van zijn zonen is.

1) De delen, hier genoemd, beveelt God te heiligen, d.i. heilig te verklaren, of tot een heilig gebruik voor de priesters, de geheiligde dienaars van de tabernakel, af te zonderen..

28. En hetgeen nu voor u als de waarnemende priester bevolen is, zal voor Aäron en zijn zonen, voor de gehele priesterschap zijn tot een eeuwige instelling bij alle dankoffers, zolang dit priesterschap duurt, vanwege de kinderen van Israël, 1) die het offer brengen; want het is, ten opzichte van borst en schouder een hefoffer; en het hefoffer vanwege de kinderen van Israël zal zijn van hun dankoffers; hun hefoffer zal voor de HEERE zijn, 2) terwijl deze het zijn dienaren, de priesters ten aandeel geeft, omdat Hij hen als Zijn huisgenoten van Zijn tafel spijzigen wil.

1) Hier wordt Israël onderwezen, om de priesters te onderhouden, gelijk de Apostel het ook later uitdrukt dat, wie de heilige dingen bedienen, van het heilige eten 1 Corinthiers 9:13,18)..

2) Door deze instellingen worden voor de priesters ook de emolumenten van hun priesterlijke stand vastgesteld, hun zal een bepaald aandeel van de dankoffers van Israël ten deel vallen, namelijk de borst van het offerdier aan de gehele bij het heiligdom dienstdoende priesterschap, en de schouder aan die priester, die bij het offer fungeert; deze ontvangt de naam van beweegborst, de ander van hefschouder (vs.27 Leviticus. 7:34; 10:14 Numeri. 6:20; 18:8) naar de eigenaardige gebruiken van bewegen en heffen. Het gebruik van het bewegen ten opzichte van de borst werd bij vs.24 reeds verklaard; nu is de vraag of een werkelijk heffen, een bewegen van onderen naar boven, een elevatie (zie Ex 25.2) ook met de schouder moest geschieden, en op welke wijze dat geschieden moest. In vs.22-25, waar het had moeten vermeld worden, lezen wij daarvan niets. Door meerdere uitleggers wordt het alzo verklaard, dat het slechts het afnemen, het afzonderen zou betekenen van hetgeen men de Heere wil schenken. Doch in vs.27 komt het heffen in zo nauwe betrekking tot het bewegen, dat het ons niet twijfelachtig is of wij moeten een bewegen van onderen naar boven, een in de hoogte heffen daaronder verstaan, gelijk bij het bewegen in andere richting, namelijk voor en achterwaarts geschiedt. In vs.22-25 is dit slechts daarom niet uitdrukkelijk vermeld, omdat hier de ceremonie niet bijzonder nodig was, het opheffen geschiedde reeds vanzelf, door het heffen op het altaar (vs.25), en zo wordt ook vervolgens de ceremonie niet verder vermeld, waar de op het altaar geheven gave daarop blijft en door het vuur verteerd wordt. Is echter een gave niet bestemd om op het altaar verbrand te worden, maar moet zij tot onderhoud van de priesters dienen, zo behoort hier een bijzonder zelfstandig gebruik (Ritus), dat van het heffen te bestaan; want daarbij wordt, als zij eerst opgeheven en daarna neergelaten wordt, als het ware uitgesproken, dat de Heere voor zich daarvan afstand doet en het aan Zijn huis of Zijn dienaars overlaat. "Alzo is de betekenis van het heffen eigenlijk dezelfde als van het bewegen, en het onderscheid komt daarop neer, dat bij het bewegen het wonen van God in de tabernakel, bij het heffen het wonen van God in de hemel voorgesteld wordt."

Waarom juist de borst bewogen en de priesters in het algemeen toegewezen werd, de schouder daarentegen geheven en de fungerende priester ten deel werd, wordt duidelijk, als wij ons herinneren wat met de overige delen van het offerdier geschiedde. Het vet kwam op het altaar en werd daar als een vuur ten liefelijke reuk de Heere verbrand, de overige stukken daarentegen hield de offeraar terug en maakte daarvan een offermaaltijd. Nu heeft de borst het meest verwantschap met het vet, zij bestaat bij de schapen grotendeels uit vet, en zo liet de Heere, daar Hij deze aan de gehele priesterschap toeweest, zijn familie deelnemen aan hetgeen Hem gegeven was. De dienst van de priesters had in hoofdzaak betrekking op de in de

tabernakel wonende God, daarom moest met de borst de ceremonie van bewegen geschieden. De rechterschouder daarentegen staat in verwantschap met de overige vleesstukken; de dienstdoende priester ontvangt die als de middelaar tussen de offeraar en de Heere; zijn dienst van bloedspreukeling en aansteken van het offer heeft betrekking op de in de hoogte wonende God, daarom wordt met het hem toekomende deel in het offer de ritus van heffen gevolgd. Dat Mozes bij dit offer van de priesterwijding niet de schouder verkrijgt, maar de borst, terwijl de schouder mede door het vuur verteerd wordt, wordt later verstaanbaar; hij heeft niet eigenlijk als priester, als de middelaar van de in te wijden personen gefungeerd, want hij heeft geen priesterlijk karakter, daarom komt hem ook niet het deel van de fungerende priester toe, dit blijft aan God; wel is hij echter de van de Heere onmiddellijk gezondene; hij staat in Zijn dienst, daarom ontvangt hij, wat met het aandeel Gods aan het offer, met het vet in de nauwste verwantschap staat, namelijk de borst..

29. De heilige klederen nu, die van Aäron zullen geweest zijn, de hogepriesterlijke kleding, waarin hij gezalfd en gewijd is geworden, zullen van zijn zonen na hem zijn, van zijn opvolgers in het hogepriesterlijk ambt, opdat men heneveneens in deze zalve, en dat men hun hand in deze vult met de later door hen te brengen offergaven.

30. Zeven dagen, want zolang zal de wijding duren (vs.35 vv.) zal hij ze aantrekken, die uit zijn zonen in zijn plaats priester zal worden, die in de tent der samenkomst gaan zal, om in het heilige te dienen.¹⁾

1) Dien ten gevolge werd bij Aärons dood van zijn zonen Eleazar gekleed (Numeri. 20:23 vv.) en, hoewel dit niet uitdrukkelijk gemeld is, gewijd. Bij de gewone priesterlijke kleding was zulk een erven van de vader op de zoon niet op zijn plaats, omdat de zoon tegelijkertijd met de vader priester kon zijn, en ook wegens het spoediger verslijten van de kleding, die dagelijks bij de dienst gedragen werd, terwijl het hogepriesterlijk gewaad slechts bij bijzondere gelegenheden mocht gedragen worden..

31. Gij zult de ram van de vulling, de ram, die tot vulling van de handen van Aäron en zijn zonen (vs.22) gebruikt is, voor zoveel daar nog van over is, nemen, en gij zult zijn vlees, kop, romp en de twee nog overige bouten, in de heilige plaats in de voorhof, ten behoeve van het offermaal koken.

32. a) Aäron nu en zijn zonen, als priesters gewijd, zullen het vlees van deze ram, dat tot een offermaal is toeberaid, eten, en het brood, dat, na het wegnemen van de drie offerkoeken (vs.23), nog in de korf zal zijn, bij de deur van de tent der samenkomst, in de voorhof.

a) Leviticus. 8:31; 24:9

33. En zij zullen die dingen eten, waarmee de verzoening zal gedaan zijn, om hun hand te vullen en om hen te heiligen; zij zullen de ram, wiens bloed op het altaar (vs.20) gespreukeld is, en waardoor zij in de priesterlijke functie zijn geplaatst, eten, niet als gewoon vlees, maar als een heilige maaltijd op de heilige plaats; a) maar een vreemde, een niet gewijde, zal ze niet

met hen eten, want zij zijn heilig; het heeft tot een bijzonder heilig doel, de priesterwijding, gediend, en sluit also het meegenieten van alle ongewijden uit.

a) Leviticus. 10:14 Matth.12:4

34. En indien er wat overblijven zal van het vlees van de vulloffers, of van dit brood (vs.32) tot aan de morgen, omdat Aäron en zijn zonen niet alles hebben kunnen verteren, zo zult gij nog dezelfde dag het overgeblevene met vuur verbranden; het zal niet gegeten worden, want het is heilig, 1)en mag niet aan de mogelijkheid van bederf blootgesteld worden.

1) Ook bij andere dankoffers werd van die delen van het offerdier, die niet in het altaarvuur kwamen (het vet) en niet aan de priesterschap (de borst) of de dienstdoende priester (de rechterschouder) toekwamen, een offermaaltijd gehouden, door degene, die het offer bracht; hij bracht tot deze maaltijd zijn huisgenoten en de behoeftige Leviëten. Welke betekenis zulk een offermaal had, is duidelijk. Aan het begrip van een maaltijd verbindt de Oosterling onafscheidelijk een dubbele voorstelling, allereerst van gemeenschap en vriendschap, waarin de aanzittenden staan, zowel onder elkaar, als met hem, die de maaltijd heeft gegeven; vervolgens van vreugde en vrolijkheid, zodat zelfs de hoogste en reinste genietingen, de zaligheid in het hemelrijk onder het beeld van een maaltijd beschreven worden (Psalm. 22:5; 16:11; 36:9 Matth.8:11; 22:1 Luk.14:15). En daar hetgeen tot deze maaltijd gegeven wordt, eigenlijk aan Jehova toebehoort-want het is Hem gegeven-zo eten allen, die aan die maaltijd deel hebben, eigenlijk Hem, aan Zijn tafel; Hij geeft de maaltijd en daarom is deze een teken en onderpand van vriendschap en vrede met Hem.

De verzoening is geschied, de zonde, die de offeraar van Jehova scheidde, is bedekt, uitgedelgd; de offeraar heeft zichzelf en de vruchten van zijn werkzaamheid aan Jehova geheiligd, gewijd en overgegeven; nu wendt Jehova zich ook tot hem, neemt hem naast zijn huis- en disgenoten aan, bereidt hem een maal, en spijs en drenkt hem aan Zijn tafel (hoofdstuk 24:11). Het offermaal is also zowel onderpand als uitdrukking, als symbolische toedeling en genieting van de in de gemeenschap met Jehova aan het Verbondsvolk aangeboden zaligheid. Het stelt also het hoogste sacramentele toppunt van het gehele offer voor-en, vergelijken wij de voortgang van het offeridee met de formules van de dogmatiek, zo komt het overeen met de Unio mystica (verborgen vereniging van de gelovigen met de Heere), evenals het offervuur met de sanctificatio (heiliging) en de bloedsprenkeling met de justificatio (rechtvaardiging)

Bij het hier beschreven offermaal ten besluite van het offer van de wijding zijn slechts twee ongewone gebruiken: allereerst, dat aan de drie broodsoorten (afwijkende van Leviticus. 7:13) de gezuurde broden ontbreken, en vervolgens, dat van de deelneming zelfs de eigen familieleden van de priesters uitgesloten zijn. Van het laatste is de verklaring reeds bij vs.33 gegeven; door de priesterwijding worden Aäron en zijn zonen in een bijzonder verbond, dat de Heere met hen maken wilde (zie Ex 28.1) opgenomen; aan de goederen en zegeningen van dit verbond konden dan natuurlijk geen anderen dan de ingewijden deel hebben. Het eerste heeft dezelfde reden als de bepaling ten opzichte van het pascha, wanneer ook al het gezuurde moest wegblijven (hoofdstukken 12 en 13)

Het verbranden van het overgeblevene moest daarom plaatshebben, opdat de eerbied voor het heilige zou bewaard blijven. Alleen de priester, zelfs geen Leviet, mocht van dit heilige eten. Tot gewoon gebruik mocht het niet bestemd worden..

35. Gij zult dan aan Aäron en aan zijn zonen also doen, naar alles, wat Ik u geboden heb, en wel een gehele week dagelijks: zeven dagen zult gij hun hand op de (vs.22-24) voorgeschreven wijze vullen.

Wegens de onvolmaaktheid van de schaduwdienst (men moet dat wel in het oog houden), moest dus dat, wat in Christus' Persoon en werk onafscheidelijk verenigd was, door drie onderscheidene offers voorgesteld worden. Eenvoudig zouden wij hier kunnen zeggen, dat de inwijding van de priesters (dat wil zeggen: de intrede van arme zondaren als verlost kinderen van God in Zijn kerk) geschiedt door Christus, als de grote vloekwegner; door Christus, Die het handschrift van de zonde uitwist en daardoor tevens de oude mens gedood en van zijn heerschappij beroofd heeft; en door Christus, Wiens bloed en Geest reinigen van alle vlekken, en Die daardoor oorsprong en voedsel is van een nieuw leven in Zijn gemeenschap..

36. Gij zult ook overdag een var van het zondoffer bereiden, zoals op de eerste dag (vs.10-14), tot de verzoeningen, zowel van Aäron en zijn zonen, als van het altaar; a) en gij zult het altaar, dat door onreine mensenhanden gemaakt is, ontzondigen, 1) mits doende (wanneer gij het doet) de verzoening over hetzelfde door verbranding van het vet van de ten zondoffer geslachte var; en gij zult het zalven, om het te heiligen.

a) Leviticus. 8:15 Numeri. 7:10,1 Ezech.43:18-20

1) Het altaar had eigenlijk geen zonde en was daarvoor niet vatbaar, en nochthans moest het zelf ontzondigd worden, omdat hij verondersteld werd, door de handen en de aanraking van de werklieden en anderen, die volgens de wet als onreine personen aangemerkt werden, onrein te zijn geworden. Trouwens, alle dingen zijn door de zonde van de mensen onrein en aan de vervloeking onderworpen, en niet alleen de werklieden, die eraan gewerkt hadden, maar ook de priesters, die erop offeren zouden, waren zondaars, daarbij was de altaar verordeneerd, tot een gebruik, van meer dan gewone heiligheid, nl. om de tafel van de HEERE te zijn en de gaven te heiligen, die erop gebracht werden, ja, alles te heiligen, wat hem aanroerde, hetgeen alleen de plechtigste ontzondiging, afwassing of ontheffing, en de nauwkeurigste reiniging, alsmede de plechtigste heiliging of inwijding vorderde en betamelijk maakte..

37. Zeven dagen achter elkaar zult gij verzoening doen voor het altaar, 1) en zult het heiligen: dan zal dat altaar een plaats zijn, waarbij de Heere met Zijn genade kan tegenwoordig zijn (zie "Ex 27.2); het zal een heiligheid der heiligheden zijn, en tot de hoogheilige dingen behoren gelijk al hetgeen met de heilige olie gezalfd is geworden (hoofdstuk 30:10,29) en in de nauwste betrekking tot de Heere staat. Al wat het altaar aanroert, zal, om de heiligheid daarvan, heilig zijn. 2)

1) Dien ten gevolge zal de wijding in al haar afzonderlijke delen zeven dagen achter elkaar herhaald worden; deze herhaling is als een versterking van de wijding te beschouwen; het is op zeven dagen vastgesteld, omdat zeven een heilig getal is en daarin de werken van God volbracht zijn (Genesis 2:2)

2) Dit kan zien op de personen, die het altaar zouden bedienen, maar meer waarschijnlijk op de offeranden, welke op het altaar zouden gelegd worden. Dan wordt ook het woord van de Heere verstaan: Wat is meer? De gaven, of het altaar, dat de gaven heiligt? (Matth.23:19).

II. Vs.38-46. De vermelding van het brandofferaltaar, waarvan de wijding tegelijk met die van de priester te volbrengen is, leidt op het bestendig offer, dat door de priester van de tijd van hun wijding te brengen is, op het dagelijks brandoffer met het daarbij behorende spijs- en drankoffer. Het moet, terwijl het aan de beide grenzen van de dag, de morgen en de avond gebracht wordt, de gehele beweging van het dagelijks leven in Israël omvatten, uitvoeriger zal daarvan gesproken worden (Leviticus. 6:3 vv. Numeri. 26:3 vv.)

38. Dit nu is het, wat gij op het altaar bereiden zult, wanneer het gewijd zal zijn (vs.36 vv.): twee lammeren, die jarig zijn zal Israël door de priesters, welke Ik tot Mijn dienst heilig, overdag, gedurig, 1)iedere dag ten brandoffer offeren.

1) Onder de offeranden behaagt het Hem, de eerste plaats te geven aan het dagelijkse, hetgeen zij het gedurige noemen. 's Morgens en 's avonds wilde God, dat Hem elke dag twee lammeren zouden geofferd worden, opdat het volk zich aanhoudend oefende in het gedenken aan de toekomstige verzoening. Want ofschoon onder de wet de offerande meermalen herhaald werd, omdat de aanbieding ervan niet in staat was om de zonde te verzoenen, zo is toch aan te nemen, dat, gelijk de priester elk jaar eenmaal het Allerheiligste inging met bloed, dat het alsoo nuttig was, dat dagelijks tweemaal een ander soort van offer aan de ogen van het volk werd voorgesteld, opdat het zou bedenken, dat het voor hun nodig was, dat God dikwijls verzoend werd. Met twee lammeren werd elke dag een offerande gebracht, opdat de Israëlieten, zich schuldig en aan veroordeling waardig, belijdende zouden leren, dat zij van het begin van de dag tot het einde toe tot het mededogen van God de toevlucht hadden te nemen. Een lam werd tot dit offer uitgekozen, dat zuiver en volkomen was; want in de leeftijd werd de volmaaktheid en reinheid afgebeeld. Een geschenk van een koek in olie gedrenkt, en een plensing van wijn werd er nog bijgevoegd. Het is niet twijfelachtig, of door deze symbolen werden de Ouden geleerd, dat niets onsmakelijks God mocht aangeboden worden. God werd nu wel niet behaagd door de zoetheid van de smaak, noch ook wilde Hij, dat de priesters, aan heerlijkheden zouden gewend raken, zodat zij onder de dekmantel van de godsvrucht weelderig konden leven; ook kon de geur van de wijn, God op zichzelf niet aangenaam zijn, maar de smakelijke toebereiding moest hiertoe dienen, dat het volk niet bij de naakte en lege vorm zou blijven staan, maar zou erkennen, dat er iets beters en voortreffelijks onder verborgen lag. Daarom was de smaak van wijn en olie niets anders dan de geestelijke waarheid, dat het volk zelf op zijn beurt geloof en berouw ten offer zou brengen. En zeker, de uiterlijke ceremonie zonder de betekenende zaak zou een louter dwaasheid zijn geweest..

39. Het een lam zult gij 's morgens, 1) bij het opgaan van de zon, bereiden; maar het andere lam zult gij bereiden tussen de twee avonden (hoofdstuk 12:6).

1) Het morgenoffer had plaats omstreeks negen uur en het avondoffer omstreeks drie uur 's middags. Zowel 's morgens als 's avonds is ieder gelovige geroepen, om zich aan God op te dragen, de dag met God te beginnen en de avond met God te eindigen..

40. Met een tiende deel, 1) van de gewone maat of efa, meelbloem, fijn tarwemeel, gemengd met een vierendeel van een hin 2) gestoten, dat is de zuiverste (hoofdstuk 27:20) olie; en tot drankoffer een vierde deel van een hin wijn, tot het een lam, dat 's morgens zal geofferd worden.

1) Het tiende deel van een efa is een gomer..

2) Voor vloeistoffen (hoofdstuk 16:36) komen in het Oude Testament als maten voor: a. een bath (1 Kon.7:26,38), zo veel als een efa voor droge waren; b. een hin, volgens de rabbijnen ongeveer het zesde gedeelte van een bath; c. een log (Leviticus. 14:10), volgens de rabbijnen het twaalfde deel van een hin. De rabbijnen berekenen een log op zes middelgrote kippe-eieren; men verstond daaronder vroeger eierschalen, maar daarmee laat zich de opgaaf over de koperen zee (1 Kon.7) niet verenigen; daarom heeft Thenius die de meeste recente archeologen volgen, voor zijn berekening werkelijke eieren gebruikt, waarvan hij zes in water legde en naar het opstijgen van het water het volume (omvang) berekende..

41. Het andere lam nu zult gij bereiden tussen de twee avonden; gij zult daarmee doen, gelijk met het morgenspijsoffer en gelijk met het drankoffer hiervan, een even grote kwantiteit meel, olie en wijn zult gij als spijs- en drankoffer daarbij gebruiken; het is God tot een liefelijke reuk; het is een vuuroffer voor de HEERE, 1) en alzo zult gij het telkens tegelijk met het brandoffer op het altaar verbranden.

1) Deze dagelijkse dienst nu was: Een zinneprent van de gedurige voorspraak van Christus, uit kracht van Zijn voldoening ter gedurige heiligmaking van Zijn Kerk. Ofschoon hij zich eenmaal God onstraffelijk opgeofferd en met een offerande volmaakt heeft, diegenen, die geheiligd waren, zo wordt nochthans in Zijn voorbede voor de troon van de Vader deze zijn offerande mag gestadig vernieuwd, omdat Gods volk niet zou kunnen leven, noch zich staande blijven, indien er niet een gedurig herhaalde toepassing geschiedt van de kracht van zijn offerande aan hun zielen..

Ook: zie Le 1:1.

42. Het zal een gedurig brandoffer zijn bij uw geslachten, dat op het brandofferaltair in de voorhof, aan de deur van de tent der samenkomst, voor het Allerheilige, voor het aangezicht van de HEERE, dus in de meest mogelijke nabijheid van die plaats te brengen is: aldaar zal Ik, volgens Mijn belofte (hoofdstuk 25:22) met u komen, dat Ik aldaar met u spreek. 1)

1) Deze plaats leert ons, in welke zin het woord dewm (Moeed), moet worden begrepen, zo dikwijls over de tabernakel wordt gehandeld. Sommigen vertalen, getuigenis, anderen kerk, anderen samenkomst, anderen verordening. Wat hebben wij daarom onder tent der samenkomst te verstaan? God geeft zelf het antwoord, dat het de plaats is, welke Hij voor Zijn volk heeft vastgesteld en bepaald, opdat zij aldaar over en weer een verdrag zouden sluiten. Daarom schijnt Hij geen naam geschikter te achten, dan die van samenkomst, hetgeen van zeer groot gewicht was, om de gelovigen te houden bij de eerbied voor het priesterschap, omdat God hen als het ware uitnodigt tot een algemeen mondgesprek..

Van dit komen of ontmoeten, dat de Heere hier belooft, had de tabernakel de naam van tent der samenkomst of ontmoeting, omdat God en Zijn volk elkaar daar ontmoetten, God om hen te onderwijzen door Zijn woord, en Zijn volk, om Hem te aanbidden en Zijn Godsspraak te ontvangen..

43. En daar zal Ik komen tot de kinderen van Israël, 1) door hen als nabij en aanwezig gevonden worden; opdat zij geheiligd worden door Mijn heerlijkheid; 2)het ervaren van Mijn aanwezigheid zal hen tot heiligheid leiden, enalzo zal de tabernakel een plaats van Mijn toekomst met Mijn volk zijn.

1) Het spreken met Mozes of met de Hogepriester, aan wie God Zich boven het verzoendeksel in het Allerheiligste verbond, wordt hier genoemd: een spreken met de kinderen van Israël. En dat, zonder enigen twijfel, zowel, om de kinderen van Israël geen oorzaak te geven, om jaloers te worden op het ambt van de Hogepriester, als om Israël te leren, dat God het alleen kon aanzien in de tegenbeeldende Hogepriester, die komen zou..

2) Uit de gehele samenhang blijkt, dat het Gods plan geweest is, het volk aan zich verbonden te houden door de band van het Levitische priesterschap, maar op te merken valt, dat het God alleen is, welke én de plaats én de offerande én de mensen zelf heiligt. Waarom de ijdelheid bespottelijk is van hen, die zich meer aanmatigen dan God bevorderlijk heeft geacht..

44. En Ik zal, voor het doel van de in vs.1-37 bepaalde wijding, de tent der samenkomst heiligen, bovendien het brandofferaltaar; Ik zal ook Aäron en zijn zonen heiligen, opdat zij Mij het priesterambt bedienen.

45. En Ik zala) op deze wijze waarlijk en werkzaam, in het midden van de kinderen van Israël wonen, 1) en Ik zal hun tot een God zijn. 2)

a) Ex.25:8 Leviticus. 26:12 Psalm. 78:60 Zacheria 2:10; 2 Kor.6:16.

1) In het Hebreeuws Sjahkanthi. Ik zal wonen, verblijf houden. Van dit werkwoord Sjakan is afgeleid Sjechina of Schechina, waardoor de Majesteit van God boven het verzoendeksel in het Heilige der Heiligen wordt aangeduid. De Heere belooft hier in het midden van Zijn volk te zullen wonen, d.i. in hun midden werkzaam te zullen zijn met Zijn Goddelijke eigenschappen of deugden. Het wonen van Jehova te midden van de kinderen van Israël was symbool van de menswording van Christus en van Zijn verkeren onder de mensen, maar ook

van het eeuwig wonen van de Heere te midden van Zijn geestelijk Israël, van de Kerk, die zalig wordt..

2) Hiermee belooft de Heere hun, dat zij Zijn almacht, genade en wijsheid zullen ervaren. Mochten de heidenen roemen op hun afgoden, Israël zou het voortaan ervaren, welk een God zij tot hun God hadden..

46. En zij zullen weten, en aan de zegeningen, die Ik hun laat toekomen ervaren, dat Ik de HEERE hun God ben, 1) die hen uit Egypte gevoerd heb, en nu een tent onder hen gebouwd heb, opdat Ik in het midden van hen wonen zou; Ik ben de HEERE, hun God, die niet tevergeefs Mijn verbond met hen heb willen oprichten.

1) Met deze woorden duidt God aan, dat Hij niet eenmaal slechts hun Verlosser was geweest, maar onder deze voorwaarde, dat Hij voor hun heil zou zorg dragen, en door de zaak zelf zou tonen, dat Hij onder hen woonde. Overigens, als symbool van Zijn tegenwoordigheid en als onderpand stelde Hij het Heiligdom aan. Daar wilde Hij het richtsnoer van hun godsvrucht openbaren en daar wilde Hij door zijn vereerders gezocht worden..

Ongetwijfeld om Israël voor de verdere tocht moed in te spreken. Hij was de Heere God, die hen uit Egypte had gevoerd, maar Hij was ook de Heere, de Getrouwe Verbondsgod, die hen verder leiden zou. Israël kon gerust zijn..

HOOFDSTUK 30.

VAN HET REUKALTAAR, DE BELASTING, HET WASVAT, DE ZALFOLIE EN HET REUKWERK.

I. Vs.1-10. Tot besluit van de bepalingen over de oprichting van het heiligdom en de regels van de priesters volgt nu wat in hoofdstuk 25 is afgebroken, de oprichting van het reukaltaar, dat in het Heilige voor het voorhangsel, dat het Allerheilige bedekt, zijn plaats moet hebben.

1. Gij zult ook, behalve het reeds genoemde (hoofdstuk 25-29) een a) reukaltaar van reukwerk maken, 1) op de wijze die Ik u later (vs.7 vv.) meedelen zal; van sittimhout, van acaciahout, zult gij het maken.

a)Exodus. 37:25

1) Nu geeft God het voorschrift, omtrent het reukaltaar, waardoor het volk des te zekerder wordt vertolkt, dat de reuk van de wettische eredienst, Hem aangenaam was. Want wel wordt ook bij de volken deze plechtigheid gevonden (waardoor bij de ongewijde schrijver, op menigvuldige wijze van het offer, van wierook, wordt melding gemaakt) maar waartoe het strekte, was voor hen zelf verborgen. En ook bij hen was er geen zorg om te letten op het rechte doel, daar zij het ervoor hielden, dat zij bloot met het symbool hun plicht volbrachten. Maar op deze wijze heeft God zijn gelovigen willen bezielen, omdat zij wisten, dat de dienst, welke zij, op zijn bevel, waarnamen, een goede reuk verspreidde. Ondertussen heeft Hij hen vermaand, ijverig ervoor zorg te dragen, dat het niet een onrein offer aanstak, maar dat zij gezuiverd en gereinigd voor Zijn aangezicht kwamen. En David brengt in het bijzonder met deze zaak zijn gebeden in verband, als hij zegt: "Mijn gebed wordt gesteld als reukwerk voor uw aangezicht." (Psalm. 14:2). Daarom, zoals het brandofferaltaar bestemd was voor de offeranden om God te verzoenen, zo ook was dit andere bestemd, om door de reuk van het reukwerk, aan de offeranden toe te voegen, dat zij God aangenaam waren. Daarom werd het ook geplaatst voor de Ark van de Getuigenis, hoewel met het voorhangsel ertussenin, opdat zijn reuk, door geen beletsel weerhouden, terstond tot God zou doordringen..

Het reukaltaar in Christus, de biddende Hogepriester, Die met Zijn voorbede Zijn Gemeente heiligt, omdat het welbehagen van de Heere daarop rust, omdat het tegelijk de verklaring is van de wil van de Zoon, in welke wil wij geheilgd zijn door de offerande van Christus, eenmaal aan het kruis geschied (Psalm. 2:7,8 Joh.17:24 Hebr.10:10). Die voorbede van Christus ontleent haar oneindige waarde uit de heerlijkheid van Zijn Persoon, en uit de eeuwige kracht en verdienste van Zijn offer; daarom was aan Aäron de taak opgedragen om eenmaal per jaar te nemen van het bloed van de varren (Leviticus. 16:18,19), en dat te strijken rondom de hoornen van het reukaltaar "vanwege de onreinheden van de kinderen van Israël"

2. Een el zal zijn lengte zijn, en een el zijn breedte, vierkant zal het zijn, maar twee el van diens hoogte, 1) als geheel dus een rechthoekige zuil; uit hetzelfde altaar zullen zijn hoornen zijn, aan zijn vier hoeken zullenevenals bij het brandofferaltaar (hoofdstuk 27:2) hoornen uitgaan.

1) De hoogte van het Heilige was tien el, de hoogte van het altaar twee el. De rook kon daarom geen schade toebrengen aan het kostbare voorhangsel. Het altaar was een langwerpige vierkant. Dit was om de onvolkomenheid van het werk van het priesterschap, naar de ordening van Aäron, aan te geven..

3. En gij zult het met louter goud overtrekken, zijn dak,

1) het bovenste platte vlak en de vier wanden rondom, als ook zijn hoornen, zodat alleen het onderste vlak, waarmee het op de grond staat, onbekleed blijft; en gij zult het, evenals om de verbondskist en de tafel van de toonbroden (hoofdstuk 25:11,24) een gouden krans rondom maken. 2)

1) In het Hebreeuws Gago. De LXX vertaalt het door: thn eocaran autou, d.i. zijn vuurhaard. Een vuurhaard was echter niet nodig, omdat het reukwerk in het gouden wierookvat werd aangestoken. De Statenvertalers vertalen door dak..

2) De krans diende, om het afvallen van het reukwerk te voorkomen..

4. Gij zult ook twee gouden ringen daaraan maken, onder zijn krans, aan zijn twee zijden zult gij deze maken, aan zijn beide zijden; en zij zullen zijn tot plaatsen voor de handbomen, dat men het daarmee draagt.

5. De draagbomen nu zult gij van sittimhout maken, en gij zult die met goud overtrekken.

6. En gij zult het zetten voor de voorhang, die voor de Ark van de Getuigenis zijn zal, en het Allerheilige van het Heilige afscheidt (hoofdstuk 26:32); voor het Verzoendeksel, dat zijn zal boven de Getuigenis, boven de Ark, waarin de wet van de beide tafelen gelegd is, waarheen Ik, naar Mijn toezegging (hoofdstuk 25:22), met u samenkomen zal.

De plaats van het reukaltaar was tussen de gouden kandelaar en de tafel van de toonbroden in, zo dicht mogelijk bij het voorhangsel. Daarom wordt dat altaar in 1 Kon.6:22 genoemd het altaar, die voor de aanspraakplaats was. Zo nauw was de betrekking en zo nauw hing zijn betekenis samen met de Ark van de Getuigenis en het Verzoendeksel, dat de Apostel in Hebr.9:4 dit altaar opsomt bij hetgeen in het Allerheiligste werd gevonden..

7. En Aäron, 1) of wie van de priesters deze dienst te verrichten heeft (Luk.1:8 vv.), zal daarop aansteken welriekende specerijen van de (vs.34 vv.) beschreven soort; elke morgen, bij het dagelijks morgenoffer (hoofdstuk 39:38 vv.), als hij uit de voorhof ingaat in het heilige en a) de lampen, die op de kandelaar met zeven armen staande de gehele nacht gebrand hebben, wel zal toegericht hebben, zal hij deze specerijen aansteken (hoofdstuk 27:20 vv.).

a) 1 Samuel. 3:3

1) Aäron wordt hier genoemd, 1e. omdat hij dit voor de eerste maal doen zou, 2e. omdat onder de vader de zonen mede begrepen waren; 3e. omdat de Hogepriester op de grote Verzoendag alleen op deze altaar roken mocht..

8. En als Aäron de lampen aansteken zal tussen de twee avonden, 1) tegen drie uur 's middags (Leviticus. 24:3) zal hij eveneens bij het dagelijks avondoffer (hoofdstuk 29:41 Numeri. 28:3 vv.) dat reukoffer aansteken, het zal een gedurig reukwerk zijn, voor het aangezicht van de HEERE, die in het Allerheilige aanwezig is; het zal een blijvende zaak zijn bij uw geslachten.

1) Omdat Christus aan het kruis ten tijde van het reukoffer stierf en het voorhangsel in de tempel scheurde (Luk.23:45), is een priester juist in het Heilige geweest, toen dat geschiedde, heeft hij het scheuren met verwondering gezien en daarvan verhaald..

9. Gij zult geen vreemd reukwerk, geen ander dan Ik daartoe voorschrijven zal (vs.34 vv.) hierop aansteken (Leviticus. 10:1 vv.), noch brandoffer, noch spijsoffer; gij zult ook geen drankoffer daarop gieten; 1) daartoe is een ander altaar en zinandere gereedschappen in het heilige (hoofdstuk 27:1 vv. hoofdstuk 25:33 vv.).

1) Daar het reukaltaar niet slechts door zijn naam, maar ook door het vierkante van zijn vorm en door zijn hoornen gelijk gemaakt was aan het brandofferaltaar, zo lag er veel gewicht in, om nauwkeurig te bepalen, welk soort van offers daarop zouden gebracht worden. Want als een offer werd het aansteken van welriekend reukwerk reeds daardoor gekarakteriseerd, dat het op een offerplaats, op een altaar geschiedde. Zo werd ook het laten opstijgen niet alleen voor het aansteken van het reukwerk, maar ook voor het aansteken en verbranden van de bloedige en onbloedige offers op het brandofferaltaar gebruikt. Eindelijk werd het verband tussen het brandoffer en het reukoffer nog hierdoor aangeduid, dat het tegelijkertijd moest worden gebracht. Door beide offers werd de overgave van Israël aan zijn God afgeschaduwd en, door het dagelijks brengen ervan, deze overgave als een bestendige, voortdurende, afgebeeld. Het onderscheid bestaat echter daarin, dat in het brandoffer Israël zijn gehele leven en sterven naar lichaam en ziel, de Heere wijdt en heiligt, in het reukoffer zijn gebed (Psalm. 141:2 Openb.5:8; 8:3) belichaamd wordt, als de verheffing van de geestelijke mens tot God, waarmee het verder onderscheid samenhangt, dat de overgave in het brandoffer slechts op grond van de verzoenende bloedspreuking voltrokken wordt, daarentegen het reukoffer de verzoening met God veronderstelt..

10. En Aäron, de hogepriester, zal eens in het jaar over deze hoornen verzoening doen, en wel op de grote Verzoendag, nadat hij de besprenkeling in het Allerheiligegebracht heeft, met het bloed van het zondoffer van de verzoeningen, met het bloed van de tot verzoening van de kinderen van Israël ten zondoffer bestemde geitebok; hij zal dat bloed aan de hoornen strijken, en daarna zeven maal voor het altaar spreken (Leviticus. 16). Eens in het jaar zal hij verzoening daarop doen bij uw geslachten: 1) het is Heiligheid der Heiligheden de HEERE. 2)

1) Ofschoon dit slechts eenmaal in het jaar geschiedde, werd het toch dagelijks ingeroepen ter herinnering, opdat zij door geloof en gebeden de dood van Christus zouden verheerlijken. En echter zouden zij weten, dat hun gebeden niet een liefelijke geur verspreidden, tenzij en in zoverre zij met het bloed van de verzoening waren besprenkeld..

Heiligheid der Heiligheden heet hier het reukaltaar, en elders ook het brandaltaar (Ex.40:10), ja, zelfs alle gereedschappen, die gezalfd zijn met de heilige zalfolie (Ex.30:29). Het reukaltaar was echter bovenal een heiligheid der Heiligheden, omdat het Christus Jezus afbeelde, de biddende Hogepriester..

2) Het reukaltaar staat in verhouding tot het brandofferaltaar gelijk het Heilige tot de voorhof, gelijk het priesterlijke volk tot het niet-priesterlijke, gelijk het lof- en dankgebed van de verzoende en geheiligde tot het verlangen naar verzoening en heiliging, gelijk de glans van het zevenvoudig gelouterd goud, die van dit altaar afstraalt, tot de natte donkere droevige glans van het koper, dat het altaar van de voorhof omgeeft. Het is een herhaling van het altaar, dat in de voorhof staat, maar een herhaling daarvan in zeer verhoogde heerlijkheid..

Het roken of aansteken van aangename specerijen is een zinnebeeld van de gebeden, die onafgebroken van de uitverkoren gemeente tot de Heere moeten opstijgen (Psalm. 141:2 Openbaring. 5:8. Hoewel bij de vroeger voorgeschreven toonbroden, die altijd op de tafel moesten liggen, en de met zeven lampen brandende kandelaar (hoofdstuk 25:30,37) hier nog het roken in het heilige komt, wordt het volk van God voorgesteld door het eerste als een volk veelbetekende beroeds-werkzaamheid en wereldverlichtende kennis, en hier als een volk van onafgebroken gebed (Luk.1:10). Nu is bidden het brengen van een offer (Psalm. 119:108 Hoz.14:9, daarom wordt ook voor dit offer een altaar geëist. De bepaling daaromtrent gebeurde niet vroeger, toen van de overige gereedschappen van het heilige sprake was (hoofdstuk 25), maar eerst hier, nadat een altaar voor het bloedige offer van de voorhof voorhanden is (hoofdstuk 27:1 vv.), omdat eerst de verzoende en opnieuw met de Heere verzoende gemeente Hem gebeden kan brengen, die een lieflijke reuk voor Hem zijn (vergl.Joh.16:23 vv.)

II. Vs.11-16. Hierop handelt de Heere met Mozes nog over enige bijzondere punten, die deels de vroeger gegeven bepalingen aanvullen, deels betrekking hebben op de bouw en het daarbij streng in acht te nemen sabbatsgebod; vervolgens over het door iedereen krijgsplichtige te betalen zoengeld voor zijn ziel, hetgeen dienen moet tot aanvulling van de in hoofdstuk 25:1-9 aangewezen vrijwillige bijdragen in bouwstoffen.

11. Verder sprak de HEERE, toen hij deze bepalingen in het algemeen gegeven had, nog nader tot Mozes, om hem ook over enkele zaken, die van bijzonder gewicht waren, Zijn wil te openbaren, zeggende:

12. Als gij, ten behoeve van de later (Numeri. 1) te verrichten monsterring, de som van de kinderen van Israël opnemen zult, als gij zult tellen, hoeveel van hen naar hun ouderdom tot opneming in het leger van de Heere geschikt zijn, naar degetelden onder hen, zo zullen zij een ieder de verzoening van zijn ziel aan de HEERE geven, een hoofd- of losgeld, waarmee hij zijn persoon van Mijn straf, die hij verdiend had, loskoopt, als gij hen tellen zult, wanneer zij onder de krijgsplichtigen opgenomen worden; opdat onder hen geen plaag zij, als gij hen tellen zult, 1) en zij daarbij met Mij in onmiddellijke aanraking komen.

1) De wettige monsterring en werkelijke opname van de deugdelijk bevonden in het leger van de Heere volgde eerst een volle maand na de oprichting van de tabernakel (Numeri. 1:18 Ex.40:17), van nu tot die tijd verliepen alzo ongeveer 9 maanden. Mozes moest echter nu reeds een voorlopige telling doen van alle mannelijke personen, die boven de 20 jaar oud waren. Wanneer nu het getal, dat hierbij verkregen is, hetzelfde is als dat van de wettige monsterring (Ex.38:26 Numeri. 1:40), zo blijkt het daaruit, allereerst, dat het volksbestaan gedurende die 9 maanden over het geheel dezelfde hoogte behield, en vervolgens, dat alle dienstplichtigen later ook als geschikt voor de strijd bevonden werden; enkele betrekkelijk slechts geringe verschillen en uitzonderingen schijnen daarbij niet in aanmerking genomen te zijn, waarom beide de keren slechts ronde getallen aangegeven worden..

Maar waarom was een verzoening van zijn ziel voor ieder, die geteld werd, nodig? En hoe komt het dat een gave in geld tot een zo hoog en heilig doel dienen moet? Ten opzichte van de eerste vraag is te bedenken, dat voor de offerdienst, die een schaduw was, de gemeente wel als een geheel verzoend en geheiligd werd, maar bij de telling van de hoofden ieder afzonderlijk, *persoonlijk* voor de Heere trad, en nu ook voor zijn persoon alles, wat hem in Gods ogen verderfelijk en verdoemelijk maakte, moest bedekt worden, opdat hij niet door Gods straffen zou worden getroffen; ten opzichte van de tweede vraag, zo valt het door Christus voor de zonde van de wereld aangebrachte offer met betrekking tot iedere enkele ziel ook onder het begrip van een losgeld (Matth.20:28 1Petr.1:18) en moest dit toekomstige losgeld zonder twijfel door het zoengeld, dat iedere Israëliet was opgelegd, afgebeeld worden.

De Heere vorderde hen die prijs af, als een openbare betuiging. 1e. Dat zij zonder enige verdienstelijkheid hun leven van God hadden. 2e. Dat het aan Hem stond, hetzelfde hen te benemen, of op allerlei wijze het hen bitter te maken, naar dat Hij Zijn rechtvaardige haat tegen de zonde en zondaars meer of min omtrent hen zou willen openbaren. Van de zijde van God werd door het eisen van dat losgeld te kennen gegeven: 1e. Dat Hij recht had en macht over hen, als de Heere van leven en dood. 2e. Dat Hij naar zijn rechtvaardigheid, dat recht tot hun verderf kon gebruiken, maar zoiets niet doen wilde, en omdat op te schorten, niet anders vorderde, dan alleen een erkenning van dat recht. 3e. Dat Hij naar Zijn eeuwig voornemen gereed was, om met doodschuldigen in onderhandeling, wegens verzoening, te treden, doch niet zonder het opbrengen van een zwaarwichtig rantsoen..

13. Dit zullen zij geven, al die tot de getelden overgaat, allen die tot de ouderdom komen voor de krijgsdienst bepaald, en daartoe geschikt bevonden worden, de helft van een sikkal, naar de sikkal van het Heiligdoms, niet naar de gewone, in het dagelijks leven gebruikelijke sikkal berekend, (deze sikkal is twintig gera) (Leviticus. 27:25 Numeri. 3:47; 18:16); de helft van een sikkal 1) of een beka, is een heffer voor de HEERE (hoofdstuk 25:1 vv.)

1) De munten van de Hebreëen waren: Gera, beka (halve sikkal), sikkal, Mina (Ezech.45:12) of een pond = 50 sikkals. en een centenaar of talent. De gera heeft men gehouden voor een Johannes broodboon, die in grootte en gewicht daarmee zou overeenkomen. Is deze veronderstelling waar, dan zou een sikkal ongeveer een halve gulden zijn en ieder Israëliet dus ongeveer een vierde gulden hebben moeten opbrengen. Deze stukken waren nog geen gestempelde munten, deze kwamen eerst ten tijde van de Makkabeeën, maar zilveren stukken

met aanwijzing van hun gewicht, dat men, ter voorkoming van bedrog, nawoog (zie Ge 23.16). In de Babylonische ballingschap werden de Joden met het Babylonische en Perzische, en onder de heerschappij van de Seleuciden, met het Griekse geld bekend. Uit die tijd stammen de Dariken af (Ezra 2:69 Nehemiah. 7:70 vv), van deze de drachmen (Luk.15:8 vv.) en de staters (Matth.17:27). Onder de Romeinse overheersing eindelijk kwamen ook Romeinse munten in omloop: de denarius, van geringer waarde dan de drachme, doch in de handel daaraan gelijk gerekend (Matth.18:28; 20:2,9,13; 22:19 Mark.14:5 Luk.7:41; 10:35 Openb.6:6), de as of penning (Matth.10:29), de kwadrant = $\frac{1}{4}$ as (Matth.5:26 Mark.12:42), en als kleinste munt de scherf = $\frac{1}{2}$ kwadrant (Mark.12:42 Luk.12:59)

14. Al wie overgaat tot de getelden, van twintig jaar en ouder, zal het hefoffer aan de HEERE geven.

15. De rijke zal het niet vermeerderen, en de arme zal niet verminderen van de helft van de sikkil, als gij het hefoffer aan de HEERE geeft, om voor uw zielen verzoening te doen, 1) voor de Heere; toch is de ene ziel zoveelals de andere waard.

1) De hier voorgeschreven gave werd later tot een regelmatig tempelbelasting en bestond nog ten tijde van Christus (Matth.17:24 vv.)

Om tweërlei redenen geeft de Heere deze instelling. De eerste is deze, dat de rijke zich niet zou verhoovaardigen boven de arme, en de tweede is, dat de Heere hiermee wilde leren, dat allen voor Hem gelijk stonden, de rijke en de arme; dat er bij Hem geen onderscheid was tussen rijke zondaren en arme zondaren, dat de rijke zich in Gods ogen niets meer aangenaam kon maken, dan de arme..

Dit gebod verhinderde de rijke niet, om de Heere van het zijn vrijwillige offeranden te brengen. Hoe arm ook iemand wezen mocht, hij werd niet van deze tempelschatting vrijgesteld..

16. Gij dan zult het geld van de verzoeningen van de kinderen van Israël nemen, en zult het leggen tot de dienst van de tent der samenkomst, 1) en het zal de kinderen van Israël ter gedachtenis zijn voor het aangezicht van de HEERE, om voor uw zielen verzoening te doen; daar dit losgeld tot de bouw en het onderhoud van de woning van de Heere dient, zal het Mij tot een gedurige aandrang zijn, om de kinderen van Israël, die op Mijn bevel dat geld gebracht hebben, in genade te gedenken en hun hun misdaden niet toe te rekenen.

1) Niet alleen tot de bouw, maar ook tot hetgeen nodig was voor de eredienst moest dit geld gebruikt worden. De dagelijkse offerande, het onderhoud van de tabernakel, het zoenoffer voor het gehele volk moest ervan betaald worden..

Wij menen, dat het vorderen van die schatting duidelijk genoeg aanwees: 1e. Dat elke ziel een rantsoen, een lossing en een prijs van de verzoening nodig heeft, en wel: 2e. Een rantsoen, dat kostelijk en dierbaar is, en 3e. dat het ware rantsoen en de volmaakte zieleprijs strekken

zouden tot opbouw van Gods geestelijk huis, bestaande uit de getelden en geroepen tot het eeuwige leven..

III. Vs.17-21. Vervolgens wordt het koperen wasvat beschreven, en wat zijn bestemming betreft nader verklaard, daar dit bij de beschrijving (hoofdstuk 27) van de voorhof en zijn gereedschappen voorbijgegaan was.

17. En de HEERE sprak verder tot Mozes, zeggende:

18. Gij zult ook een koperen wasvat, 1) een grote waterbak, maken, met zijn koperen voet, een onderstel of bekken, waarin het water uit het vat door in het laatste aangebrachte kranen kan gelaten worden; dit zal dienen om te wassen bij de priesterlijke reinigingen (vs.19); en gij zult het zetten in de voorhof tussen de tent der samenkomst, en tussen het brandofferaltaar en gij zult water daarin doen;

1) Deze reiniging, welke God van Zijn priesters vraagt, was een teken van heiligheid. Daar echter het wasvat of het bekken, waarin het water in genoegzame voorraad voorhanden was, een deel uitmaakte, of één vat was van het Heiligdom, scheen men wat hieromtrent werd verordend, hierom te moeten verenigen of in elkaar te zetten, niet slechts, om wat de vorm aangaat, maar ook om wat het gebruik betreft, hetgeen niet gemakkelijk kon worden gescheiden. Want, indien er slechts melding werd gemaakt bloot van een bekken of watervat, dan zouden de lezers daarvan geen nut hebben getrokken. Maar waar God duidelijk beveelt, dat er water in het wasvat moest zijn, waarmee de priesters de handen en de voeten moesten reinigen, daaruit merken wij op, met hoeveel eerbied en heiligheid God de heilige dingen wil behandeld hebben..

19. Dat Aäron en zijn zonen, als de tot de heilige dienst geroepen priesters (hoofdstuk 28:1) zich daaruit wassen, hun handen en voeten.

20. Wanneer zij in de tent der samenkomst zullen gaan, zo zullen zij zich met water wassen, opdat zij niet sterven; of, wanneer zij tot het altaar naderen, om te dienen, dat zij het vuuroffer (vs.7 vv. Leviticus. 1:7-9) voor de HEERE aansteken. 1)

1) De Israëlieten werden er voornamelijk door indachtig gemaakt, hoe onwaardig zij waren, die God de offeranden brachten, daar de priesters, tot dit ambt uitgekozen, hun onreinheid in de weg stond, totdat zij met water gereinigd waren. Verder, de wassing van de handen en van de voeten beduidde, dat alle delen van het lichaam door onreinheid waren aangetast. Want, omdat de Schrift dikwijls de handen neemt voor de verrichtingen van het leven, en de gehele gang van het leven bij een weg of reis vergeleken wordt, gaat deze vergelijking best op, dat in de handen en in de voeten alle onreinheid werd afgewassen..

21. Zij zullen dan hun handen en voeten wassen, 1) opdat zij niet sterven, hetgeen aanstonds geschieden zou, wanneer zij ongewassen de een of andere heilige plaats wilden naderen; en dit wassen telkens voor het verrichtenvan een godsdienstige handeling, zal hun een eeuwige

inzetting zijn, voor hem, Aäron en zijn nageslacht, bij hun geslachten, 2) voor al zijn nakomelingen.

1) Wel waren Aäron en zijn zonen geheiligd tot hun dienstwerk, maar deze heiliging verhinderde niet, dat zij steeds door eigen zonden en door die van het volk verontreinigd werden. Zij hadden daarom de gedurige wassing en reiniging en heiliging nodig. Wie eenmaal door het bloed van Christus gereinigd is, heeft toch, door de aanraking met zonde en wereld, de reiniging van zijn dagelijkse zonden nodig..

2) Het koperen wasvat wordt ten opzichte van grootte en gedaante niet nader beschreven, omdat het symbolisch geen betekenis had; wel was het wassen van handen en voeten, hetgeen de priesters bevolen was, voordat zij het Heiligdom betraden en de heilige werkzaamheden verrichten, een zinnebeeld van de inwendige, geestelijke reiniging, zonder welke niemand, allerminst die het ambt van de verzoening bekleedt, de heilige God naderen mag. (Matth.5:8)

Het wasvat (het tweede voorwerp, dat zich in de voorhof bevond) was een grote, ronde, koperen ketel of bak, uit de spiegels van de Joodse vrouwen van Bezäleel vervaardigd, en rustende op een voetstuk. Het stond schuin naast het zoenaltaar, en diende tot een gedurige reiniging van de offerende personen en van het offer zelf. Rondom waren er een menigte tuiten of kranen, door welke het water afliep, dat elke dag rein en vers door de Levieten daar werd ingedragen. Bij elke dienst moesten de priesters zich daarmee vooral handen en voeten wassen..

IV. Vs.22-33. Verder wordt naar stof en wijze van samenstelling gehandeld over de zalfolie, die bij de in hoofdstuk 29 voorgeschreven priesterwijding aan te wenden is.

22. Verder sprak de HEERE wederom tot Mozes, zeggende:

23. Gij nu, neem u de voornaamste specerijen, namelijk de vier volgende: van de zuiverste mirre, die, welke vanzelf uit de boom uitgevloeid is, vijfhonderd sikkels, (waarschijnlijk ruim 14 pond) en kaneel, half zoveel, namelijk tweehonderd en vijftig sikkels, ook specerij-kalmus, tweehonderd en vijftig sikkels.

24. Ook kassie, vijfhonderd, naar de sikkels van het heiligdom; dus net zoveel als van de mirre, en een hin olijfolie. 1) (zie "Ex 27.21).

1) De Myrtheboom (amyris) heeft een gladde, bleek asgrauwe bast, geelachtig wit hout en bladeren, die in groot getal op korte gladde stelen of afzonderlijk of in bosjes staan. De vruchten, bruin van kleur, komen aan steeltjes en zijn eirond. De boom was in Palestina niet inheems, doch werd ook in tuinen geteeld (Hoogl.1:13; 4:6). Het hart, in het begin olieachtig en van geelachtig witte kleur, wordt langzamerhand harder en donkerder, en wordt eindelijk roodachtig; in deze droge toestand wordt het als reukwerk gebruikt, in vloeibare toestand daarentegen, gelijk het of vanzelf of ten gevolge van insnijdingen, die men in de boom maakt, uit de bast vloeit, vormde het een hoofdbestanddeel van de kostbare en welriekende zalf; het hart, dat vanzelf voortkwam, was beter en sterker, dan hetgeen men op kunstmatige wijze

verkreeg. De kaneelboom, wiens eigenlijk vaderland Sri Lanka is in de Indische zee, bereikt in de bossen een zeer aanmerkelijke hoogte, aan de kusten bedraagt die slechts 20-30 voet; de dikte van de stam is 3 voet in omtrek. De takken zijn zeer talrijk en met heldergroene, ovale, laurierachtige 4-6 duim lange bladeren bezet. De witachtige, aangename, maar niet aromatische bloesems vormen zich in april tot ovale steenvruchten, gelijkvormig aan jeneverbessen. Stam en takken zijn met een dubbele bast bekleed, waarvan de buitenste, witachtig of grijs en bijna reuk- en smakeloos is, de binnenste echter, die wederom uit twee vast aan elkaar hangende basten bestaat, de bruine kaneel levert; zij werd in de oudheid deels tot reukwerk, deels tot zalving gebruikt. De kalmus groeit ook wel in Europa, maar veel liever in de Aziatische, bijzonder de Indische en Arabische streken; deze heet kalmus van de welriekendheid en zijn wortel wordt eveneens tot reukwerk en zalf gebruikt. De Kassie (Cassia) is de bast van een op kaneel lijkende, in Indië en Arabië groeiende boom of struik, die wel als verder bestanddeel met de welriekende zalven gemengd werd, maar van donkerder kleur en zwakker reuk dan de kaneel was..

25. En maak daarvan een olie van Heilige zalving, een zalf, heel kunstig gemaakt, naar apothekers werk; 1) het zal een olie van heilige zalving zijn. 2)

1) De kunst, om reukwerken uit kostbare specerijen te bereiden, vormde in de oudheid een eigen beroep. De droge specerijen als kaneel, kalmus en cassia, werden daarbij wel niet tot poeder gewreven en zo met de mirre en de olie vermengd, daar dan daaruit een dikke brij ontstaan zou zijn, maar volgens de rabbijnen werden zij in water gekookt, om de kracht daaruit te trekken; deze werd dan weer met de vloeibare stoffen samen zolang gekookt, dat de waterdelen verdampt waren..

2) Ondanks alle tegenspraak stel ik vast, dat deze olie, uit de kostbaarste specerijen gemengd, een beeld is van de Heilige Geest. Want overal komt ons de overdrachtelijke betekenis van de zalving tegemoet, waar de profeten de kracht, het gevolg en de gave van de Geest, vermelden. Er is geen twijfel aan, of God, door de koningen te zalven heeft betuigd, dat Hij hen begiftigde met de Geest van wijsheid, kracht, zachtmoedigheid en rechtvaardigheid. Hieruit kan gemakkelijk worden opgemaakt, dat de tabernakel met de olie moest gezalfd worden, opdat de Israëlieten zouden leren, dat elke oefening in godsvrucht niets zou baten, zonder de goddelijke werking van de Geest. Zelfs iets groots werd aangetoond, dat de kracht en de genade van de Geest werkzaam was, en heerste in hetgeen het wezen uitmaakt van de schaduwbeelden zelf, en dat, welke goederen daardoor ontstonden, door de genade van dezelfde Geest tot nut van de gelovigen werden aangewend..

Die olie was daardoor een zinnebeeld van liefelijkheid en duurzaamheid. Zij werd uitgestort op het hoofd van de priester, en vloeide van daar naar beneden langs de baard en tot aan de zomen van het gewaad; zie Psalm 133. Op deze zalving doelt Johannes, zeggende: "Gij hebt de zalving van de Heilige." Voor de priester betekende het, de genadige mededeling van die gaven, welke hij overeenkomstig zijn priesterambt behoefde. Als schaduw voor het Nieuwe Testament was de olie, de velerlei gaven van de Heilige Geest. Christus is de hoorn, die God ons opgericht heeft in Davids huis (Luk.1:69). Uit die gezegende Hoorn van zaligheid wordt Zijn volk bedeed met alle geestelijke gaven en zegeningen (Psalm. 68:19); en ontvangt de

erenaam van Christenen, omdat zij door Zijn olie geroepen en bekwaam gemaakt zijn om te wezen: profeten, tot het verkondigen van de deugden van Hem, Die hen liefhad; priesters, om zich Hem over te geven als een dankoffer; en koningen, om tegen al Zijn en hun vijanden te strijden, en over die vijanden te triomferen in Zijn kracht..

26. En met dezelve zult gij zalven de tent der samenkomst, wanneer die opgericht is, en de in het Allerheilige zich bevindende Ark van de Getuigenis.

27. En de in het Heilige staande tafel met al haar gereedschap, en de kandelaar met zijn gereedschap en het reukaltaar.

28. En het in de voorhof op te richten altaar van het brandoffer, met al zijn gereedschap, en het wasvat met zijn voet.

29. Gij zult ze also door deze zalving heiligen, dat zij Heiligheid der Heiligheden, hoogheilig (vs.10) zijn (hoofdstuk 40:9-11), al wat ze aanraakt zal heilig zijn (zie "Ex 40.10).

30. Gij zult ook Aäron en zijn zonen daarmee zalven, en gij zult hen heiligen, om Mij het priesterambt te bedienen 1) in het heiligdom, en de heilige gereedschappen te mogen aanraken (vs.29).

1) De volbrenging van dit goddelijk bevel wordt in Leviticus. 8 verteld. Wat nu de hierboven beschreven zelf betreft, die haar wijdende en heiligende kracht daardoor bezat, dat zij naar samenstelling en wijze van bereiding door God uitdrukkelijk bevolen en aan het algemeen gebruik voor altijd onttrokken was (vs.31 vv.), zo is de grondstof, de olie, wegens haar verfrissende, helende en lichtgevende kracht het zinnebeeld van de Heilige Geest; de zalving daarmee betekende also de mededeling van deze Geest, om bekwaam te maken tot de heilige dienst. De vier welriekende, specerijachtige bestanddelen, waarmee de olie vermengd was, dienden, om de levenwekkende kracht van de olie een kracht te geven om een aangename reuk te verspreiden, en daardoor op de werking van de Heilige Geest te wijzen, die beiden, God en mensen, welgevallig zijn. Dat er vier waren is niet willekeurig; dit getal is hier, evenals in hoofdstuk 28:39 en later in hoofdstuk 30:34 een karakteristiek kenteken van het Godsrijk, volgens zijn verschijning in de wereld en zijn bestemming voor haar. Nog kan gevraagd worden, in hoeverre het zalven met de welriekende olie ook in betrekking tot de tabernakel en zijn gereedschappen een mededeling van de Geest in zich sloot, daar dit toch levenloze voorwerpen zijn, en bij deze van zulk een mededeling niet in die zin sprake kan zijn, als bij de priesters. Daar echter de tabernakel met zijn gereedschappen de plaats was, waarvan de heiliging door de priesters voor Israël uitging, zo moest ook door de Heilige Geest tenminste beademd zijn. Zijn zegel moest daarop gedrukt worden, wanneer een eigenlijke mededeling geen plaats kon vinden..

31. En gij zult tot de kinderen van Israël spreken, zeggende: Dit zo samengesteld apothekerswerk zal Mij een olie van de heilige zalving zijn, alleen voor dit heilig gebruik (vs.26 vv.) bestemd, bij uw geslachten.

32. Niet op het vlees van een mens 1) zal men ze, als een gewone zalf gieten, gij zult ook naar haar maaksel 2) geen dergelijke voor het dagelijks leven maken; het is heiligheid; die zalf is daartoe door Mij bestemd zij zal u heiligheid zijn.

1) In het Hebreeuws Al basar adam. Op het vlees van een mens. De bedoeling is, op het vlees van een gewoon mens, van iemand, die geen priester was..

2) Naar haar maaksel, wil zeggen, naar de verhouding van de verschillende specerijen, welke Ik u opgegeven heb..

33. De man, die een zelfde zalf maken zal als deze, of die daarvan op wat vreemds doet, op iemand die geen priester is, of op enige zaak, die niet voor het heiligdom bestemd is, die zal uitgeroeid worden uit zijn volken, 1) dedoodstraf zal aan hem voltrokken worden (hoofdstuk 12:15,19).

1) Hiermee wordt noch het bereiden van zalven voor het gewoon gebruik, noch de aanwending van de hier genoemde bestanddelen elk voor zich verboden; maar het is slechts de samenstelling van deze stoffen volgens de hier gegeven verhouding, welke uitsluitend voor het godsdienstig gebruik is voorbehouden..

V. Vs.34-38. Eveneens wordt het reukwerk, dat volgens vs.7 en 8 's morgens en 's avonds door de priester bij het gereed maken en aansteken van de lampen op het reukaltaar gebrand moest worden, volgens zijn bestanddelen en wijze van bereiding nader beschreven.

34. Verder zei de HEERE, op dezelfde tijd toen Hij het bevel (vs.22 vv.) gaf, tot Mozes: Neem tot u welriekende specerijen, namelijk de vier volgende: mirresap, storax gummi, en oniche, stacte, en galban, galbanum, deze welriekende specerijen, en zuivere wierook; dat elk bijzonder zij.1)

1) Beter: "van elk gelijke delen."

35. En gij zult een reukwerk van een zalf 1) daaruit maken, naar het werk van de apotheker gemengd, en doe behalve zout, de noodzakelijke bijvoeging bij ieder offer (Leviticus. 2:13 Mark.9:49) niets erbij, opdat het rein, met geen andere bestanddelen vermengd, heilig, tot godsdienstig gebruik geschikt zij.

1) De storax is een boom, overeenkomende met de kweeboom die in Syrië, Arabië enz. zelfs in zuidelijk Europa groeit, met eironde, ongeveer 2 duim lange en 1« duim brede bladeren, die 12-20 voet hoog wordt, en vele dunne takken heeft. De sneeuw witte bloemen zitten in bosjes aan het einde van de takken en geven een zeer aangename reuk, uit deze ontwikkelen zich noten, die twee harde, gladde, scherp smakende pitten bevatten. Vanzelf of door insnijdingen vloeit uit de stam van deze boom een gomachtig, doorzichtig bleek- of bruinrood, zeer aangenaam riekend hars, dat men onder reukwerk en zalf vermengde en ook als artsensij gebruikte. De oniche, ook stacte of duivelsklauw genoemd, is het kalkachtig bedeksel aan de schaal van een soort van mossels, die met de purperslak overeenkomt, en zich

in de zeeën van Indië en in Arabische wateren bevindt; afzonderlijk verbrand riekt hij onaangenaam en stinkend, maar met andere reukstoffen vermengd, verliest hij zijn onaangename reuk en dient tot versterking, gelijk prof. Knobel zich daarvan overtuigd heeft, daar hij in een apotheek het boven beschreven reukwerk heeft laten samenstellen; hij vond de reuk sterk, verfrissend en zeer aangenaam. Het galbanum is het hars van een struik, die in Syrië, Arabië en Ethiopië groeit, Ferulo geheten; het wordt evenals de gom van de storax, door insnijden in de bast gewonnen, en verbreidt evenals de oniche, op zichzelf geen aangename reuk, maar versterkt andere geuren en doet deze langer blijven. De wierook is het welriekende hars van een boom, die in Arabië groeit, die echter niemand van de latere reizigers in zijn oorspronkelijke soort gezien heeft. De soort die thans in Arabië gekweekt wordt, is, volgens de verzekering van Niebuhr, een ontarding, misschien van Indië overgeplant, waar verscheidene gewassen zijn, waaruit gom vloeit. Ook over het winnen van de Arabische wierook heerst bij de natuuronderzoekers nog onzekerheid; de beste en reinste was, die op uitgespreide kleden was gevallen, minder rein, die men van de grond opas. De wierook van de herfst- was beter dan die van de lente-oplezing..

Dat ook voor het heilig reukwerk vier stoffen voorgeschreven worden, heeft ten dele dezelfde reden, die wij boven voor de bestanddelen van de heilige zalfolie opgaven, Toch ligt hierin ook wel een heenwijzen op de vier bestanddelen van een recht gebed, waarvan de inhoud zowel lof en dank, als bede en voorbede is, of volgens Luthers verklaring bij het tweede gebod: aanroepen, bidden, loven en danken; of volgens 1Tim.2:1 smeking, gebed, voorbede en dankzegging..

Deze offerande had bij de anderen geteld kunnen worden, maar omdat slechts de toebereiding van het reukwerk, welke behoort bij het reukaltaar, ja, zijn aanhangsel is, meen ik niet, dat er oorzaak is, waarom ik het zou scheiden. *) Weetgierigen mogen, indien zij willen, de soorten zelf scherpzinnelijk oplossen, mij is het genoeg, dat, deze volgens het oordeel van God zijn gekozen, welke de liefelijkste geur verspreidden. Want, dat sommigen beweren, dat het galban van een onaangename en kwalijk riekende reuk is, of dat het wel geschikt was, weet ik niet. En omdat zij over een onbekende zaak gissingen maken, verdienen zij weinig geloof. Ik stel daarom vast, dat zij van een aangename geur zijn geweest, hetgeen Mozes woorden kort daarop bevestigen, waar hij de doodstraf als vastgesteld aankondigt, opdat niemand voor bijzonder genoeg zodanig reukwerk zou gebruiken. Wat zeker ongerijmd zou geweest zijn te verbieden, indien niet de reuk bijzonder liefelijk was geweest. Voeg er nog bij, dat er geen overeenkomst tussen het teken en de afgebeelde zaak bestaat, indien niet de liefelijke geur getuigde, dat God de gebeden van de Zijnen ten zeerste behagen. Verder, opdat er des te meer eerbied zou zijn voor het heilig teken, mocht het mengsel niet voor eigen gebruik worden aangewend, omdat, daar de mensen ruw en van een dom verstand zijn, niets hun liever is, dan de hemel met de aarde te vermengen. Daarom, opdat zij hun harten des te hoger zouden opheffen, moest het reukwerk van het algemeen gebruik afgezonderd gehouden worden, waardoor een bijzondere heiligheid aan God alleen werd toegekend.

*) Calvijn behandelt deze verzen tegelijk met die over het reukaltaar.).

36. En gij zult hiervan heel fijn poeder stoten, zoveel als voor enige tijd nodig is, en gij zult daarvan leggen voor de Getuigenis 1) in de tent der samenkomst, waarheen Ik, volgens Mijn toezegging (hoofdstuk 25:22) daar tot u komen zal, terwijl gij op het reukaltaar (hoofdstuk 30:6) dat zich voor de Ark van het Verbond bevindt, dit reukwerk neerlegt; het zal voor u Heiligheid der Heiligheden zijn; 2) door deze bewaarplaats, die Ik (vs.10) als hoogheilig aanwees, zal het bewaarde zelf hoogheilig zijn en in gebruik voor Mij kunnen komen.

1) Voor de Getuigenis wil hier niet zeggen, in het Allerheiligste, maar in het Heilige op het reukaltaar, dat stond voor de voorhang voor het Heilige der Heiligen..

2) Wanneer het geheiligde reukwerk was verbruikt legde men het overige, dat elders was heengebracht, eveneens op het reukaltaar, opdat ook dit hoogheilig zou worden, voordat het gebruikt werd..

37. Doch naar het maaksel 1) van dit reukwerk dat gij gemaakt zult hebben, zult gij voor u zelf niets maken tot gewoon gebruik; het zal u heiligheid zijn voor de HEERE.

1) Naar het maaksel, wil ook hier weer zeggen, dat de Israëlieten geen reukwerk uit de in vs.34 opgenoemde specerijen mochten bereiden in de daar opgegeven verhouding..

38. De man, die dit maken zal, om daaraan te ruiken, 1) om daarvan een liefelijke reuk te hebben, die zal uitgeroeid worden uit zijn volk (vs.32 vv.); voor het dagelijks gebruik zult gij reukwerk maken volgens uw eigen samenstelling en toebereiding.

1) Om daaraan te ruiken, d.i. om het tot zijn vermaak te gebruiken, om voor zichzelf, tot eigen genoegen, zulk reukwerk te bereiden. Terwijl de priester op het altaar in het heiligdom het reukoffer bracht (vs.7-8), steeg, daar er geen andere opening was, de rook door het voorhangsel bij de ingang (hoofdstuk 26:36 vv.) naar voren, voor de ogen van het in de voorhof biddende volk (Luk.1:10), naar de hemel; dat opstijgen was evenzeer een vermaning tot gebed, als een troostrijke verzekering van verhoring..

HOOFDSTUK 31.

AANWIJZING VAN DE WERKMEESTERS. SABBATVIERING. TAFELN VAN DE WET.

I. Vs.1-11. Nadat aan Mozes in détail gezegd is, wat hij tot oprichting van een heiligdom en tot inrichting van een bestendige dienst van de Heere in Israël maken moet, ontvangt hij verder aanwijzing van God, door wie hij dat alles moet laten vervaardigen; zowel de opzieners worden hem met name genoemd, als ook de arbeiders aangewezen, die tot dat werk geschikt zijn.

1. Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:

2. Zie, Ik heb met name geroepen, 1) met bijzondere zorg uitgekozen, Bezbleël (in de schaduw is God), de zoon van Uri (lichtend), de zoon van Hur (hoofdstuk 17:10; 24:12) uit de stam van Juda (1Kron.2:3-5, 18-20).

1) Misschien ligt in de uitdrukking: "met name geroepen," een zinspel op de betekenis van het woord Bezbleël = in schaduw is of woont God; want in het te bouwen heiligdom en de gehele daar te volbrengen dienst woonde God vooralsnog in schaduwen, de eigenlijke woning zou eerst later in Christus komen (Kol.2:17,19). Later wordt hij overal het eerst (hoofdstuk 35:30; 36:1 vv.), of ook alleen (hoofdstuk 37:1; 38:22) genoemd; hij was de opperwerkmeester..

Met name geroepen, betekent geroepen, bestemd, uitgekozen tot een bijzondere zaak. Deze uitdrukking wordt ook gebruikt van Cyrus Jesaja 45:3b, 4), die de Heere had uitverkoren, om Israël uit Babels gevangenschap te verlossen..

3. En Ik heb hem op buitengewone wijze en in bijzonder rijke mate vervuld met de Geest van God, 1) namelijk met wijsheid en met verstand, met een diep aanschouwings- en goed onderscheidingsvermogen, en met wetenschap, met praktisch inzicht en met kennis, namelijk in elk handwerk.

1) De werking van de Heilige Geest is drieërlei, of zoals hier bij Bezbleël, om te bezielen "tot vernuftige arbeid" of ambtelijk, of zalmakend..

4. Om te bedenken vernuftige arbeid, 1) om kunstige ontwerpen uit te denken en vervolgens uit te voeren, te werken in goud, en in zilver en in koper.

1) Vernuftige uitvinding en bekwaamheid, om sierlijk te maken, hetgeen men uitgevonden heeft, zijn twee nodige vereisten in een kunstenaar. Op het eerste schijnt gedoeld te worden in dit vers, en op het andere in het volgende, zoals ook op de kennis, om andere kunstenaars, die onder Bezbleël en Ahóliab arbeiden zouden, te onderwijzen..

In het Hebreeuws Lachscho machaschaboth. Om te bedenken, kunstige ontwerpen. Wel had God, de Heere, nauwkeurig opgegeven, naar welke plannen de tabernakel moest worden

gemaakt, maar God moest ook wijsheid en verstand geven, opdat dat plan nauwkeurig werd verwezenlijkt. BezBleël moest het als het ware in zijn gedachten verwerken, om het vervolgens weer te geven, naar het bevel van God, aan Mozes gegeven..

5. En in kunstige steensnijding, om in goud en zilver in te zetten (hoofdstuk 28:9 vv.; 17 vv.) en in kunstige houtsnijding, om te werken in elk handwerk, 1) zoals Ik dat voorgeschreven heb.

1) Hoewel het gebouw van de tent en de vorm van de afzonderlijke gereedschappen, zowel als de aard en de gesteldheid van al hetgeen verder tot de dienst geëist werd, niet eerst uit te denken, maar aan Mozes reeds door God in een beeld getoond en met woorden beschreven was, zo behoorde er toch nog een bijzondere gave toe, om alles behoorlijk op te vatten, overeenkomstig Gods gedachten af te beelden en dan ook zorgvuldig en nauwkeurig door arbeiders (vs.6) te laten uitvoeren..

6. En Ik, zie, Ik heb aan hem, als tweede, ondergeschikte werkmeester, toegevoegd Ahóliab (vader van mijn tabernakel), de zoon van Ahisamach (broeder van de ondersteuning) uit de stam van Dan; deze is een meester in steen- en houtwerk, en ook een kunst- en bontwerker (hoofdstuk 38:23); en in het hart van een ieder, 1) die reeds van zijn kindsheid af door mij met verstand en kennis begaafd, en alzo wijs van hart is, heb Ik nog bovendien wijsheid gegeven; en zij zullen, volgens de aanwijzing en onder de leiding vande beide werkmeesters, maken al, wat Ik u geboden heb.

1) Hiermee hebben we niet alleen mannelijke, maar ook vrouwelijke handwerklieden te verstaan. Voor het borduren en stikken waren vrouwen nodig. (hoofdstuk 35:25,26).

7. *Namelijk* de tent der samenkomst, de plankenomgeving met haar vier bedekkingen en de twee voorhangsels (hoofdstuk 26), en de Ark van de Getuigenis, en het Verzoendekdel, dat daarop zal zijn, en al het gereedschap van de tent (hoofdstuk 25:10-22).

8. En de tafel, met haar gereedschap (hoofdstuk 25:23-30), en de zuivere, de fijn gouden kandelaar, met al zijn gereedschap (hoofdstuk 25:31-40), en het reukaltaar (hoofdstuk 30:1-10).

9. Ook het brandofferaltaar, met al zijn gereedschap (hoofdstuk 27:1-8); en het wasvat met zijn voet (hoofdstuk 30:17-21).

10. En de ambtskleren, 1) en de heilige kleren van de hogepriester Aäron, die hij met de overige priesters gemeen heeft, en de klederen van zijn zonen, de gewone priester, die zij dragen (hoofdstuk 28), wanneer zij in het heilighdom zijn, om het priesterambt te bedienen.

1) In het Hebreeuws Bigdee haserar. Door de Statenvertalers weergegeven door ambtskleren. Anderen verstaan eronder de voorhangsels, en nog weer anderen, de kleden, waarmee de tafel, de kandelaar en de gouden altaar waren bedekt, als het leger opbrak. De LXX vertaalt: tav stolav tav leitourgikav, alsof er stond in het Hebreeuws Bigdee haserath. Dan zijn het de

kleren geweest, welke de Hogepriester alleen droeg. De verklaring, alsof het kleden zijn geweest, die dienden om de heilige zaken in de tabernakel te bedekken, komt ons het meest waarschijnlijk voor, maar sluiten daarbij in ook de kleden, die dienden om de tabernakel zelf te bedekken..

11. Ook de zalfolie en het reukwerk van welriekende specerijen voor het heiligdom (hoofdstuk 30:23-38); naar alles wat Ik u geboden heb, zullen zij het maken; 1) de gave van Mijn Geest en van goddelijke wijsheid zal ieder van de arbeiders aanwenden, om de een dit, de ander dat te maken. Bezëlel en Ahóliab zullen die arbeiders onderwijzen en aanstellen.

1) Opnieuw zien wij, hoezeer het erop aankomt, dat het heiligdom met zijn gereedschappen juist zo is, als de Heere wil en zelfs in kleine, ondergeschikte punten niet anders gemaakt worden. Niet alleen toonde de Heere alles aan Mozes in een beeld, en licht Hij het hem met woorden toe, maar Hij begiftigd ook de tot volvoering geroepen arbeiders met Zijn Geest. De reden van deze zorgvuldigheid is deze, dat alles, gelijk wij reeds verklaarden, deels een symbolische (zinnebeeldige), deels een typische (voorafschaduwende) betekenis heeft. Nemen wij hetgeen wij hier en daar gezegd hebben, in een kort overzicht tezamen, en laat ons eerst de symbolische, vervolgens de typische betekenis van de tent der samenkomst ons voorstellen. "Ik zal onder hen wonen," zegt de Heere. Daarom richt Hij in het midden van Israël de tent der samenkomst met Zijn volk op, de tent van de getuigenis en van de openbaring; om dit middelpunt woont Israël, eerst de priesters en de Levieten, in wijdere kring de twaalf stammen (Numeri. 2:3), alles in voorgeschreven orde, maar ook alles op eerbiedige afstand. Wil het volk met zijn God tezamen komen, zo moet het uit de tenten, waarin het woont, uitgaan en de voorhof binnentreden, dat is de afgeslotene heilige ruimte; daar is het afgezonderd van zijn dagelijkse arbeid. De wand van deze ruimte, 5 el hoog, en driemaal 100 el lang en breed wordt door vijfmaal 12 zuilen gedragen; dat zijn de getallen van het Verbondsvolk en daarom voleinding; want het volk van het Verbond, dat hier verschijnt, bereikt de volkomenheid slechts voor de helft. Op deze nog onvolkomen heerlijkheid, die het ten deel wordt, wijzen ook de koperen voeten van de zuilen, de koperen gereedschappen van de voorhof, en de maat van het brandofferaltaar (vijf el in het vierkant, en de drie el in de hoogte, door de omgang in het midden in twee helften gedeeld). Dat echter ook op het nog onvolkomen standpunt, reinheid en heiligheid de eis en het doel zijn, wijst het omhangsel van witte byssus en het zilver aan de kapitelen, haken en sluitbomen van de zuilen aan. De eis wordt gebillijkt, en het doel wordt nagejaagd, daar het volk hier, in de voorhof, zijn God met gaven en offers nadert, en van Hem door de zegen van de priester (Numeri. 6:24 vv.), en ook door Zijn onderricht (Mal.2:7) genade, heil en leven ontvangt. In hoeverre nu Israël dat doel bereikt, dat toont zijn plaats bij het door de voorhof omgeven heiligdom; het staat nog buiten de tabernakel, en ziet diens heerlijkheid slechts gedeeltelijk en van verre in de vier kleuren, die het ingangsvoorhangsel draagt; want het bevindt zich onder de wet, die tot geen werkelijke gemeenschap met God kan brengen. Toch is aan Israël een toekomstige opheffing van de thans nog bestaande scheiding met zijn God beloofd; deze beloofde toekomst wordt aan het volk voorgehouden en als in voorbeeld door de priesters voorgesteld, aan wie het ingaan in het heilige gegeven is. Wat deze daar volbrengen is voorzegging, deels van Christus, deels van de gemeente van het Nieuwe Verbond; en zo sluit zich aan de symbolische betekenis van de tabernakel de typische aan..

Als Jezus zich door Johannes in de Jordaan laat dopen, om alle gerechtigheid te volbrengen, volbrengt Hij in werkelijkheid, wat de priesters van het Oude Testament in voorafschaduwung deden, wanneer zij in het koperen wasvat de handen en voeten wasten; en als Hij bij de verzoeking in de woestijn zich geheel, naar lichaam, ziel en geest aan God overgeeft, offert Hij het rechte brandoffer. Zijn volgende wandel op aarde, waarbij Hij het licht der wereld is en het zijn spijs laat zijn, de wil te doen van Degene, die Hem gezonden heeft, en de adem van Zijn gebed onafgebroken opgaat, is een volbrengen van hetgeen de priesters in het heilige hadden te verrichten; Zijn lijden en sterven is het ingaan van de hogepriester in het allerheilige op de grote Verzoendag. Sinds Hij nu ten hemel gevaren is en Zijn geest over Zijn jongeren heeft uitgestort, zijn diegenen, die in zijn naam geloven, het werkelijke Israël, doch zo, dat er geen bemiddelende priesterschaar meer is, maar de gehele gemeente haar voorrang toeëigent. Door het waterbad van de doop zijn toch alle gelovigen geroepen om in het heiligdom in te gaan en daar de werken van hun priesterschap te verrichten, en in het heilig avondmaal hebben zij een altaar, waarvan zij eten. Velen-en niet alleen de naam Christenen van onecht karakter, maar ook niet weinigen, die, hoewel godsvruchtig, toch niet werkelijk verlicht en geestelijk, niet zelfstandig zijn-blijven steeds in de voorhof staan; de rijpere Christenen daarentegen staan als lichtdragers onder hun geslacht, werken om de spijs, die blijft in het eeuwige leven, en laten onafgebroken het reukwerk van hun gebed ten hemel opstijgen. Intussen staan ook de priesters van het Nieuwe Verbond nog voor een gesloten heiligdom; het is nog niet geopenbaard wat zij zullen zijn; hun leven is met Christus verborgen in God. Wanneer echter Christus, hun leven, zich openbaren zal, dan zullen ook zij met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid (Kol.3:3 vv.). Zo blijkt uit de tabernakel, wat Augustinus van de verhouding van het Oude tot het Nieuwe, en van het Nieuwe tot het Oude Testament zegt: "het Nieuwe Testament ligt in het Oude Testament verborgen; het Oude Testament is in het Nieuwe vervuld."

II. Vs.12-17. Tot besluit van alle eerder gegeven voorschriften over de oprichting van een heiligdom, scherpst de Heere met nadruk het houden van Zijn Sabbat in; want gelijk het heiligdom Zijn woning onder het volk zou zijn, also de Sabbat de voortdurende belijdenis door het volk van het Verbond, dat het met de Heere gesloten had.

12. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:

13. Gij nu, spreek tot de kinderen van Israël, zeggende: Gij zult evenwel 1) Mijn 2)Sabbat onderhouden, dat gij op deze rust van alle arbeid, zoals Ik u geboden heb, (hoofdstuk 16:23,29 vv.; 20:8 vv.; 23:120 en u tot Mijn woning, die Ik u nu opricht (Leviticus. 23:3), begeeft; want dit is een teken

3) tussen Mij en tussen u, een teken van het tussen ons bestaande verbond, bij uw geslachten, zolang de tegenwoordige bedeling zal bestaan; opdat men, gelijk gij van uw zijde door het vieren van deze dag Mij de Schepper van hemel en aarde, als uw God belijdt, ook van Mijn zijde weet en door hetgeen Ik op deze dag u geef, ervaart, dat Ik de HEERE ben, die u heilige; dat Ik u niet op uw eigen wegen laat gaan, maar altijd weer van de zondige wereldaftrek en in Mijn gemeenschap inleid.

1) Dit evenwel staat in verband met het bevel in de vorige verzen gegeven. Alles moest gemaakt worden, zoals de Heere het bevolen had, maar ook ten opzichte van dit werk, moest op de Sabbat gerust worden..

2) Mijn Sabbat, wil zeggen, de wekelijks wederkerende Sabbat, door de Heere verordend..

3) De Sabbat was een teken, dat op God en op het volk betrekking had; een teken tussen Mij en tussen U, zegt de Heere. Hij verbond zich, om hen te heiligen en als Zijn volk te zegenen, zij, om Hem te verheerlijken en voor hun God te erkennen, en van die wederzijdse verbintenis van de Sabbat een teken en de godvruchtige waarnemer verzegelde de wederzijdse verbintenis openlijk, zo dikwijls hij elke terugkerende zevende dag naar Gods instelling vierde, terwijl God aan zijn kant niet naliet die dag met zonderlinge zegeningen te bekronen..

14. a) Onderhoudt dan de Sabbat, omdat hij voor u heilig is, 1) dat gij die dag van de overige dagen onderscheidt en dan uw bezigheden nalaat. Wie hemontheiligt, zal zeker gedood worden; want een ieder, die op deze dag enig werk doet, die ziel zal uitgeroeid worden, uit het midden van de volken, omdat hij de wet van Mijn Verbondsvolk verbroken heeft.

a) Exodus. 20:8 Deuteronomium. 5:12 Ezech.20:12

1) Hetzelfde, dat vroeger is ingeprent, met bijvoeging van enige andere woorden, als: "Hij zal voor u heilig zijn," met welk woord Hij vermaant om zijn dienst, zowel heilig en ongeschonden, als zorgvuldig te onderhouden, omdat in de verwaarlozing ervan de godsdienst zou lijden. En daarom kondigt Hij de doodstraf aan, indien iemand op die dag enig werk zou verrichten. Daarmee wordt andermaal de heiligheid en voortreffelijkheid van de verborgen zin gedachte gebracht, omdat God het vergrijp, hoewel licht in zijn soort, de dood waardig keurt. Geenszins echter was de geringschatting te verontschuldigen, om hem met opzet te doen vervallen, omdat God wilde, dat hij tot een teken van onderscheiding zou zijn tussen Zijn volk en de heidense volken..

De ontwijding van de Sabbat was niet minder dan het verbreken van het Verbond, dat de Heere met Israël had opgericht en daarom moest op de overtreding van het vierde gebod de dood volgen..

15. Zes dagen zal men werk doen; doch op de zevende dag is de Sabbat van de rust, een heiligheid van de HEERE! 1) Wie op de Sabbatdag werkt, zal zeker gedood worden, gelijk Ik nogmaals herhaal, opdat een ieder zich ervoor wacht.

1) Volgens de Hebreeuwse tekst wordt in deze woorden: "rust van de rust", dat is volkomen rust, geheel onthouden van alle bezigheden bevolen; hetzelfde wordt later (Leviticus. 16:31; 23:32) voor de grote Verzoendag ingesteld. Op beide dagen, zowel op de wekelijkse Sabbat, als op de Verzoendag, moesten alle bezigheden rusten, op de overige feestdagen slechts de dienstarbeid (Leviticus. 23:7 vv.; 23:25,35 vv.). Terwijl wat de laatste betreft de bezigheden van de burgerlijke handtering en van het tijdelijk beroep, als akkerbouw, handwerk enz. te verstaan zijn, zijn bij de eerste ook verrichtingen van het huiselijk leven, bijv. aansteken van

vuur tot het bereiden van spijzen (Ex.35:2 vv. Ex.12:16) bedoeld. De grote strengheid ten opzichte van de bezigheden voor de Sabbat, moest aan deze dag het karakter van een geheel bijzondere heiligheid verlenen; deze vormt dan ook de kern van de overige Israëlitische feesten, rondom deze groeperen zij zich, als om hun middelpunt..

De LXX vertaalt: een heilige rust van de Heere. De bedoeling van deze woorden is, dat het rusten niet moest zijn een niets doen, maar een zich bezighouden met de dingen van de Heere, een heilige rust, hierin bestaande, dat men ten eerste de dienst van het huis van de Heere waarnam..

16. Dat dan een ieder weet, dat Ik de Heere ben, die u heilig (vs.13), en dat, opdat geen ziel uitgeroeid wordt uit Mijn volk (vs.14 vv.) en de kinderen van Israël de Sabbat houden, de Sabbat onderhoudende in hun geslachten, tot een eeuwig Verbond, tot een voor altijd ingesteld verbondsteken, dat eerst dan ophouden zal van kracht te zijn, wanneer de Heere zelf een ander daarvoor in de plaats stelt (Genesis 17:10,13).

17. Hij, de Sabbat, zal tussen Mij en tussen de kinderen van Israël een teken in eeuwigheid zijn, dat in zijn grond nooit kan ophouden, daar het Verbond nooit ophoudt, maar alleen in een ander, een nieuw volmaakt zal worden; het zal blijven bestaan, omdat de HEERE in zes dagen de hemel en de aarde gemaakt en op de zevende dag gerust en zich verkwikt heeft 1) (Genesis 2:2), zich in Zijn rust heeft teruggetrokken, om zich geheel aan de vreugde over Zijn heerlijk scheppingswerk over te geven.

1) Tot deze heilige rust van de eeuwigheid wil God dan ook Zijn volk leiden (Hebr.4:9 vv.), en opdat Hij dit zou kunnen, gebiedt Hij, hier beneden reeds op elke zevende dag van elke arbeid van de werkdagen zich te onthouden en zich te verkwikken. Bezwaard hart, leg de zorgen af; verhef u, neergebogen hoofd; de aangename morgen komt, waarop God u heeft veroorloofd te rusten en zelf uw rust heeft gewijd; welaan dan, gij hebt tevoren veel tijd aan de dienst van de Heere ontstolen (vs.1). Wanneer de werkdag van het leven eindigt, rust dan, mijn geest, van alle moeite verlost, in Gods Vaderhanden, mijn lichaam in de schoot van uw moeder, totdat gij beiden feest zult houden daarboven, waar men in vrede rust, niets denkt of doet, dan God beminnen, God loven (vs.8)

III. Vs.18. Nadat de Heere aan Mozes alles gezegd heeft, wat hij hem over het op te richten heiligdom wilde medelen, volgt de overgave van de twee tafelen van de wet, tot de ontvangst waarvan Hij hem vooraf tot zich op de berg bescheiden had (hoofdstuk 24:12).

18. En Hij gaf aan Mozes, toen Hij met hem op de berg Sinai te spreken geëindigd had (hoofdstuk 25:1-31:17), de twee, door Hem zelf gemaakte (hoofdstuk 32:16) ruim 2« el lange en 1« el brede (hoofdstuk 25:10) tafelen van de getuigenis, aan beide zijden (hoofdstuk 32:15) beschreven met de (hoofdstuk 20:1-17) tien geboden die Hij tot de gehele gemeente van de kinderen van Israël gesproken had; deze waren tafelen van steen, om de onvergankelijke voortdurende en de onuitwisbare geldigheid van die getuigenis aan te duiden, en beschreven met de vinger van God 1) zelf.

1) Deze tafelen moest Mozes, wanneer de tabernakel met al zijn gereedschappen gereed was, in de Ark van het Verbond leggen (hoofdstuk 40:20). Zonder twijfel zijn er twee tafelen, niet meer en niet minder, omdat de tien woorden zich tot twee laten terugbrengen, tot deze (Deuteronomium. 6:5 Leviticus. 18): "Gij zult liefhebben de Heere uw God, van ganser harte, enz." en "gij zult uw naaste liefhebben als uzelf" (Matth.22:37 vv.). Nergens in de Heilige Schrift wordt echter gezegd, hoeveel en welke woorden op de een, en hoeveel en welke op de tweede tafel geschreven stonden; de gedachten daarover zijn daarom van vroege tijd af verschillend geweest. 1. Sommigen verdeelden de tien geboden in twee gelijke helften en rekenen also vijf geboden tot de eerste en vijf geboden tot de tweede tafel; zo verdeelt zowel Philo, die uit (hoofdstuk 20:3-6) twee geboden maakt, als ook Knobel, die vs.2 voor het eerste van de 10 woorden houdt, terwijl hij in vs. 3-6 slechts één gebod ziet. Zij zetten also het gebod (vs.12): "Eert uw vader en uw moeder, enz.", als vijfde woord, mede op de eerste tafel; het volgende gedeelte (vs.13-17) vormt naar hun wijze van berekening eveneens 5 geboden, daar zij (vs.17): "Gij zult niet begeren uws naasten huis, gij zult niet begeren uws naasten vrouw enz." voor één gebod houden. 2. Anderen, en daaronder onze Gereformeerde kerk, daar zij ook de verzen 3- 6 in twee geboden verdelen, en vs.17 als één opvatten, maar vs.12 niet meer tot de eerste tafel rekenen, maar de tweede daarmee beginnen, verdelen naar de getallen 4,6. 3. Augustinus eindelijk, en met hem de Rooms-Katholieke en de Evangelisch-Luthersche kerk, verdelen naar de getallen 3 en 7, zodat de tweede tafel, evenals in de Gereformeerde kerk met de woorden: "Eert uw vader en uw moeder, enz. begint, deze echter niet het vijfde, maar, na weglating van de woorden (vs.4 vv.) of samentrekking met die van vs.3 eerst het vierde gebod uitmaken, terwijl, door verdeling van vs. 17 in twee geboden, op de tweede tafel een gebod meer komt te staan. Van deze verdelingen is die onder 2, degene, die het minst met de getallensymboliek overeenkomt; wel heeft de Gereformeerde kerk daarin gelijk, dat zij het gebod van ouderliefde mede tot de eerste tafel rekent. Want, hoe waar het ook is, dat de ouders en heren plaatsvervangers van God of middelpersonen, en daarom niet alleen te beminnen, maar ook te eren zijn, zo moeten wij toch, bij de gestrenge nauwkeurigheid, waarmee de wet over haar Monotheïsme (de leer: "er is slechts één God) waakt, en bij de scherpe scheiding, die zij tussen Schepper en schepsel, tussen God en mens stelt, het voor ondenkbaar houden, dat zij aan een gebod, dat de mens betreft, in tegenstelling tot alle gelijksoortige geboden, op de eerste tafel een plaats gegeven zou hebben. Staat het gebod om de ouders te eren, op de eerste tafel, zo is de verplichting jegens de ouders bij de verering van God gevoegd. Zulk een nevenplaatsing moest echter aan de wet als afgoderij voorkomen, want het eerste gebod zegt: "Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben." Tot tegenbewijs kan men zich niet beroepen, op de naam "Goden" (hoofdstuk 21:6; 22:8,28), die aan rechters en overheidspersonen gegeven wordt, wegens de goddelijke majesteit, die in hen verborgen lag (zie Ex 20.12); want de grondtekst spreekt ook daar van God, en noemt slechts het brengen voor de rechters daarom een brengen "voor God," omdat deze in de naam van God recht spreken. Zo zien wij ons tot de derde wijze, om de tafelen te verdelen, bepaald (zie Ex 20.17). Het vierde gebod van de verplichting jegens ouders, waarmee hier de tweede tafel begint, vormt een geschikte overgang van de eerste tot de tweede, daar zich hierin Gods opperste macht afspiegelt; aan de andere zijde is het toch slechts een betrekking van mensen tot mensen. De volgende geboden beschrijven daarna de verhouding van de nevenorde van mensen tot mensen, en wel in trapsgewijze voortgang (leven, echt, eigendom, daad, woord, begeerte). Daarin, dat het 4de gebod, tot op een zekere

hoogte, zich van de overige geboden van de tweede tafel afzondert, ligt wel de reden, dat de Heer in de optelling (Matth.19:18 vv. Mark.10:19 Luk.18:20) het na de andere geboden noemt; Hij kenschetst het daarmee als een zodanig, dat niet geheel onder hetzelfde gezichtspunt valt met de anderen, en neemt het dan toch onder dezelfde hoofdzin tezamen: "Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf," waardoor Hij het duidelijk op de tweede tafel plaatst. Opmerkelijk is het daarbij, dat bij Markus en Lukas niet, zoals bij Mattheüs, dezelfde opvolging in het opnoemen van de geboden 5-7 in acht genomen wordt, als in Ex.20 en Deuteronomium. 5: "Gij zult niet doodslaan; gij zult niet echtbreken; gij zult niet stelen", maar de andere, die wij ook in Rom.13:9 aantreffen: "Gij zult niet echtbreken; gij zult niet doodslaan; gij zult niet stelen. Hieraan ligt de afwijkende volgorde van de Grieksen tekst van de Septuaginta ten grondslag, die dikwijls bij de vertaling van het Oude Testament vrij en willekeurig te werk gaan; bij deze vertaling sluiten zich vele nieuwtestamentische schrijvers aan, waarover later uitvoeriger zal gesproken worden..

Beschreven met de vinger van God, d.i. als onmiddellijk werk van God. God zelf heeft de wet op die stenen ingegrift. Zoiets was Hem niet te moeilijk, die hemel en aarde uit het niet tevoorschijn heeft geroepen..

HOOFDSTUK 32.

AFGODERIJ MET HET GEGOTEN KALF

I. Vs.1-14. Terwijl de Heere op de berg voor Israël een godsdienst en een heiligdom instelt, overeenkomstig de roeping van Zijn volk, om niet te zijn als de heidenen, denkt het volk onder aan de berg daaraan, dat het zich een God en een godsdienst maakt naar de wijze van de heidenen. Op het ogenblik, dat Mozes zich voorneemt is, met de zo-even ontvangen tafelen van de wet de top van de berg te verlaten (hoofdstuk 31:18), maakt hem God bekend, dat Zijn volk, dat Hij uit Egypte geleid heeft, het gesloten Verbond vernietigd en het gehele werk verijdeld heeft. De Heere wil nu opnieuw aanvangen en Mozes tot een groot volk maken, doch deze treedt als een echt middelaar met zulk een dringende voorbede in de bres, dat het de Heere berouwt, over het kwade, dat Hij reeds gedreigd had het volk te doen.

1. Toen het volk, dat onder de leiding van Aäron en Hur in het leger was achtergelaten (hoofdstuk 24:14) zag, dat Mozes talmde, 1) van de berg af te komen, want het was reeds zes weken, dat hij van hen gegaan was, (hoofdstuk 24:18), zo verzamelde zich het volk, door de woordvoerders, die tot deze zaak hadden aangezet,

2) bij Aäron, en zij zeiden tot hem: Sta op, a) maak ons goden, die voor ons aangezicht gaan; 3) maak ons een zichtbaar beeld van God, dat op onze verdere tocht ons vooruit gedragen wordt; want deze Mozes, die man, die ons uit Egypte gevoerd heeft, wij weten niet wat hem geschied zij, 4) of hij omgekomen is, of heimelijk zich heeft weggemaakt, en wij kunnen toch niet altijd hier gelegerd blijven, maar moeten aan voortgaan denken.

a) Hand.7:40

1) Zij spraken van Mozes, alsof hij het volk schandelijk verlaten en gevlucht was, zodat zij niet weten, wat zij nu moeten doen. Wanneer God ons een kleine tijd verlaat, denken ook wij, dat God ons alleen laat, en wij elders hulp moeten zoeken; dan wordt zo'n kalf onze God..

Daar ziet hij, bijna zes weken achterelkaar, de dagen als uren voorbijsnellen, en, terwijl aan de eisen van de lichamelijke natuur het stilzwijgen opgelegd is, kan ook hij in zijn mate verklaren, dat hij een andere spijs heeft, dan het manna, waarmee iederen morgen de woestijn bij vernieuwing bezaaid wordt. Gelukkige Mozes, wie schetst ons, hoe gij u zult hebben gebaad in een stroom van hoge genieting; hoe uw ziel gelaafd zal zijn uit de volle beek van de wellusten van God; hoe gij thans al de moeite vergeten hebt; die daar beneden vaak als een loden last op u drukte? Wat staat hij hoog, de man van God, boven dat vleselijk Israël, dat naar niets zo onophoudelijk hunkert als naar de Egyptische vleesspijzen! Geeft aan Mozes' ziel het uitgelezendste van farao's hof, en zeker, zij zal van honger vergaan; want in Gods gemeenschap slechts kan zij rust en lust, leven en zaligheid smaken..

2) Dat zijn geen geringe mensen geweest, maar de besten en voornaamsten, die de anderen regeerden; als deze voorgaan, gaat de menigte hen na en volgt hun voorbeeld..

Waarschijnlijk is Aäron reeds vroeger daartoe verzocht, maar heeft hij geweigerd en het volk gerustgesteld, dat Mozes wel spoedig zou komen. Dit is af te leiden uit het woord: Sta op. Zij roepen Aäron toe: toef niet langer, maar maak ons goden (of een god) die voor ons aangezicht gaan. Het is Israël niet te doen, om een afgod, maar om een beeld van God. Israël was een zinnelijk volk, had behoefte aan iets zichtbaars en vergt daarom van Aäron, dat hij voor hen, in de plaats van Mozes, een zichtbaar beeld zal maken, dat zij kunnen zien, en dat hun als teken van God de weg wijst. Hoe tekent dit de diep bedorven toestand van de mens. Pas heeft Israël beloofd, Gods geboden te zullen onderhouden, en nu reeds begaat het de verschrikkelijke zonde tegen het tweede gebod. De eerste nationale zonde van Israël na de wetgeving, was een zonde tegen de geestelijke eredienst, zoals God die door het tweede gebod had verordend; was een veranderen van de belijdenis, door God zelf aan Zijn volk gegeven..

3) O hoe vergeetachtig (Psalm. 106:21 vv.), hoe verkeerd, hoe ontrouw is het menselijk hart! Wat is er te bouwen op alle menselijke voornemens en beloften (hoofdstuk 19:8; 20:19; 24:3); wanneer er geen nieuw hart bij is, wanneer niet genade de mens vasthoudt en bevestigt!.

4) Israël moest zich wel aan Mozes vasthouden en aan Hem geloven (hoofdstuk 19:9); maar alleen als aan de knecht van Jehova (hoofdstuk 14:31); Israël heeft echter Jehova vergeten, anders zou het voor Mozes niets kwaads kunnen vrezen, daar Hij op de berg van God in de wolk van Jehova vertoeft. Terwijl nu Israël Jehova van Mozes gescheiden heeft, zo is in hun oog Mozes als verlosser uit Egypte een natuurlijk, een gewoon mens geworden, die al het menselijke overkomen kan, en die men voor zijn ogen moet hebben, wanneer men omtrent hem zeker zal zijn. Met dit hechten aan het uitwendige hangt te samen, dat Israël zichtbare goden verlangt, die voor hen moeten heentrekken. Daardoor is Israël naar het standpunt van de heidenen teruggetreden..

Israël, dat pas was uitverkoren boven alle volken, wil liever een volk zijn, zoals de andere volken en goden hebben, zoals de heidenen; en daar het toch Jehovah, die het uit Egypte gevoerd en met brood van de hemel gespijzigd en met water uit de rots gedrenkt heeft, niet wil opgeven, zo wenst het Jehovah mee te trekken in de diepte, waarin het zelf terug gevallen is, dat is, de heilige, geestelijke en transcendente (boven de wereld verheven) God met Zijn reeds zo heerlijk betoonde kracht in de natuur te verbannen, om Hem meer nabij en tastbaarder te hebben. Jehovah wilde het volk tot Zijn heiligheid optrekken; in plaats van op de weg van de heiliging zich aan Hem te assimileren (gelijk maken), achtten zij het beter de bovennatuurlijke God aan hun natuurlijkheid te assimileren..

2. Aäron nu 1) zei tot hen: Rukt af de gouden versierselen, die in de oren van uw vrouwen, van uw zonen en uw dochters zijn, 2) en brengt ze tot mij; ik moet eerst goud, veel goud in handen hebben, anders kan ik ugeen God maken, zoals gij begeert.

1) Aäron had verkeerd gerekend, want het was hier te doen, om de goddelijke wil door te voeren, en daartoe is voor een mensenhart geen offer te zwaar. "Dat iemand op het godsaltaar zijn tooisel nederlegt, en voor het rijk van God een offer brengt, dat is een zeldzaamheid; maar voor de dienst van de ijdelheid en de weelde, van genot en wellust worden gewillig

zilver en goud, en, wanneer dit reeds geheel verkwist is, kleren en huisraad gegeven. Men vergelijkt slechts het aantal huizen van redding met die van de zonde, de menigte die naar drink- en speeltafel zich begeeft met de kleine kring, die zich om de tafel van de Heere verzamelt..

Wee het volk, welks overheid het met Aäron vergeet, dat zij een dienaars van God is en voor de ere van God waken moet, die uit mensenvrees, verschrikt door het geroep van de menigte, onrechtvaardige eisen niet durft weigeren, oproerige bewegingen niet durft dempen, valse profeten en verleiders, die het arme volk van Gods Woord afleiden, niet durft tegemoet treden. Aäron had uit medelijden met het volk die begeerte moeten afwijzen; hij had moeten denken als Jozef: "Hoe, zou ik een zo groot kwaad doen, en zondigen tegen God"; hij had moeten voelen: "Wie zijn leven zal verliezen omwille van de Heere, die zal het vinden"; hij had moeten opzien tot Die, van wie hij wist, dat Hij veel machtiger was dan deze dreigende menigte, en in het geloof aan Hem, had hij vast en onbeweeglijk moeten staan, als een rots door stormen en golven omgeven, maar geen duimbreed mogen toegeven..

2) Hoogstwaarschijnlijk en volgens de kerkvaders, behalve Ambrosius, zeer zeker, heeft Aäron niet aanstonds aan hun zondige wens toegegeven, maar heeft hij getracht hen te vermanen, om het niet te doen. Alleen de kerkvader Ambrosius zegt: "Ik zou niet durven op mij nemen, die Hogepriester te verdedigen, noch over hem vonnis te strijken." Gouden oorsierselen werden zowel door mannen als door vrouwen gedragen. Wellicht dat zij ze uit Egypte hadden meegebracht. Het waren kostbaarheden, waarop men zeer gesteld was. Daarom eist Aäron deze, om het maken van "goden" te voorkomen. Echter de hoogmoed zegepraalde over de gierigheid. Waar Aäron de moed mist, om deze wens van het volk beslist te weigeren, daar ziet hij zich ook in zijn plan teleurgesteld, om dit zijdelings te doen. Waar de leider niet Gods woord stelt tegenover de zondige begeerte van het volk, daar wordt hij tenslotte geleid tegen de verordeningen van Gods woord in..

3. Toen rukte aanstonds het gehele volk de gouden oorversieringen af, die in hun oren waren, en zij brachten

1) ze tot Aäron, die nu in zijn eigen list gevangen was en aan het verlangen van de opgewondene gemeente zich prijsgegeven zag.

1) God had hen verrijkt met de kostbaarheden van de Egyptenaren, hetgeen deze ondankbaren nu gebruikten tot een opgericht teken voor de afgodendienst, waardoor zij het verwijt verdienden, hetgeen Ezechiël verscheidene eeuwen daarna hun nakomelingen tegenvoerde. (Ezech.16:32,33).

Wat het volk wilde, bleek ook hieruit duidelijk, een zichtbaar geleide op de verdere tocht. Wat zij brachten, meenden zij te brengen tot eer van God en ten behoeve van Zijn dienst..

4. En hij nam ze, zeker met kloppend hart en bevende handen, uit hun hand; doch langzamerhand wist hij zich in zijn toestand te schikken en het geweten tot zwijgen te brengen (Genesis 27:11-19) en hij bewierp het met een griffie, 1) en hij maakte vervolgens eengegoten kalf 2) daaruit, uit het samengebrachte goud, of een houten beeld daarmee

overtrokken. Toen zeiden zij, die tot Aäron als woordvoerders van het volk gekomen waren, volkomen met dat werk tevreden: Dit zijn uw goden, 3) Israëel, die u uit Egypte opgevoerd hebben; hier hebt gij die God in een zichtbaar beeld voor u; nu moge Mozes gebeurt zijn, wat het zij, wij hebben onze God zichtbaar bij ons, daarom kunnen wij bemoedigd verder trekken.

1) In het Hebreeuws Wajitsar otho bacheret. Door de Statenvertalers vertaald: Hij bewierp het met een griffie. Zo vertalen ook de LXX en anderen. Anderen vertalen: Wierp het in een buidel, omdat, beweert men, de graveerkunst nog niet was uitgevonden en voor zo'n werk meer dan één dag nodig was. De laatste vertaling is echter zeer gewrongen, en eist ook enige verandering in de grondtekst. De vertaling, bewierp, d.i. graveerde het met een griffie is beter. In verband met Jesaja. 40:19; 30:22 hebben wij het ons zo voor te stellen, dat het innerlijke van het kalf, dat gemaakt werd, van hout was, en dat deze houten vorm met goud werd overtrokken. Dan verklaart zich ook, hetgeen later van het verbranden gezegd wordt. Ook de grote afgodsbeelden van later waren houten beelden met goud overtrokken. En daarvoor was evenzeer nodig, de graveerstift, als voor voorwerpen, welke van massief goud werden vervaardigd..

2) In Egypte werden twee levende stieren, de een (als symbool van Osiris; zie Ge 41.4) te Memphis (Genesis 41:14), en de ander (als representant van de zonnegod On) te Heliopolis (zie Ge 41.45) godsdienstig vereerd; de eerste heette Apis, de tweede Mnevis. Waarschijnlijk is het de eerste geweest, die Aäron tot voorbeeld diende, om voor het volk een beeltenis en gelijkenis van God te ontwerpen. De gedachte, waarmee hij daarbij zijn geweten heeft gerustgesteld, is deze, dat men hier toch niet met een teken van een natuurkracht, met een levende stier te doen had, gelijk bij de heidense godsdienst van de Egyptenaren, maar met de Heere zelf, die het volk onder een reeds gewoon geworden zinnebeeld in zijn meer onmiddellijke nabijheid wilde brengen; maar hij vergeet daarbij geheel, wat God (hoofdstuk 20:4 vv.) onder strenge bedreiging verboden had. "Zo gaat het, wanneer men Gods woord niet meer liefheeft of niet acht, dat menselijke wijsheid zich een eigen godsdienst kiest en maakt, en daaraan welgevallen heeft, en het voor iets kostelijks houdt, hoewel het door Gods Woord verboden en een gruwel is. Het menselijk verstand meent, dat het met goddelijke zaken mag spelen, gelijk het goedvindt, en dat, hetgeen de mens bevalt, ook God welgevallig zijn moet; om vervolgens een dergelijke afgoderij te behouden en te verdedigen toot men haar met het Woord van God; dit moet daartoe dienen, dat men een recht schone gedaante en kleur daaraan geeft, als ware het niet tegen dat Woord..

3) In het Hebreeuws is het woord "Elohim" (God) een meervoudige vorm, deze is dikwijls vertaald met: "Goden," waar beter het woord "God" zou staan (hoofdstuk 21:6; 22:8,28). Zo ook in ons vers en vs.1. Bij Nehemia (9:18) lezen we: Dit is uw God, die u uit Egypte heeft gevoerd. De naam Jehova gebruikt Israëel niet. Het verbond lag verbroken..

Israëel noemt God niet meer Jehovah, de Verbondsgod, want het heeft zijn verbond verbroken. De Christenen, die de naam van "Vader" niet meer durven gebruiken, mogen zichzelf wel eens onderzoeken of ook zij niet door afgoderij een breuk hebben doen ontstaan..

5. Als Aäron dat 1) zag, zo bouwde hij, om de zaak zelf ter hand te nemen en het volk tenminste te bewaren, dat het niet de dienst van de Egyptische Apis invoerde, maar in dit beeld Israëls God diende, een altaar voor dezelve; en Aäron riep uit, en zei: Morgen zal de HEERE (Jehova) een feest zijn; 2) voor hem de feestelijke dag van morgen.

1) Sommigen hebben gemeend dat dit vers doelt op een daad van het volk, die hier niet vermeld wordt, nl. dat zij, in navolging van de gewoonte in Egypte, het beeld op een verhevenheid of zuil hebben gesteld, om het godsdienstige eer te bewijzen, hetgeen Aäron door het bouwen van het altaar trachtte te voorkomen..

2) Evenals het volk niet om zijn eigen waardigheid geroepen is tot een uitverkoren volk, maar uit genade, zo is het ook met Aäron, die tot Hogepriester van het Verbondsvolk bestemd is. Zijn natuurlijke zwakheid moet openbaar worden, voordat hij tot het ambt komt, opdat hij zich in het ambt niet verheffe. De harde tegenspraak, die aan het priesterschap in Israël kleeft, en de gedachte ontlokt, dat dit niet het volkomen priesterschap is, wordt in hem openbaar, namelijk de tegenspraak, dat de toenmalige verzoener van de zonden zelf nog een zondig mens is, die evenzeer verzoening behoefde..

Aäron is een theoretisch man; de naam, die hij aan zijn gegoten kalf geeft, geeft te kennen, dat hij in theorie de enige God niet wil opgeven; maar de Heilige Schrift bemoeit zich niet met theorieën; zij beoordeelt de zaak praktisch, en noemt zijn kalf een afgod (Hand.7:41) en de door hem ingestelde godsdienst, afgoderij. 1 Corinthiers. 10:7).

De heilige naam van Jehova, door Aäron bij de uitroeping van het feest gebruikt, schijnt mee te brengen, dat het kalf gemaakt was, om een zichtbaar teken te zijn van Gods aanwezigheid onder het volk, en dat feest, dat hij uitriep, geen ander tot een voorwerp had, dan Jehova, die zij zich onder zulk een zichtbaar teken tot aanbidding voorstelden, evenals naderhand Micha zijn terafim (Richteren. 17:3,13), en Jerobeam de gegoten kalveren tot dat oogmerk gebruikte (1 Kon.12:28). Maar dit belet niet, dat de Geest van God alleen het gouden kalf de naam geeft van afgod (Hand.7:41), en dat de aanbidders hiervan geen betere naam verdienen, dan die van afgodendienaars (Psalm. 106:19,20; 1 Kor.10:7), en hun bedrijf hierin niet anders was, dan een gruwelijke afgoderij, door God onder de zwaarste bedreigingen veroordeeld..

Op gelijke lijn met hem staan degenen, die zich hebben losgerukt van het geloof van onze vaders, van de God van de bijbel, van de Christus, die waarachtig God is, hooggeprezen tot in eeuwigheid, en door Wiens bloed wij duur gekocht zijn, en die toch uit een soort vangewetensangst en om de gelovigen in de gemeente, Zijn naam gebruiken en de valse Christus, die zij uitgedacht hebben en de mensen verkondigen, als de Zoon van God en als de Verlosser van de wereld, prijzen. Maar wij moeten God vrezen en liefhebben, zodat wij bij Zijn naam niet....liegen of bedriegen..

6. En zij, de kinderen van Israël, stonden de volgende dag, dezelfde dag, waarop Mozes de tafelen van de getuigenis van de Heere ontving, vroeg op, en offerde brandoffer op het door Aäron gebouwde altaar, en brachten dankoffer daartoe; en het volk zat neer om te eten en te drinken, en alzo de offermaaltijd te houden (hoofdstuk 18:19; 24:11); daarna, na de gehouden

maaltijd, stonden zij op om te spelen, 1) om onder luid gejubel en beurtgezangen om het gouden kalf te dansen (vs.18 vv.).

a) 1 Kor.10:7

1) Aäron was van deze tijd af door de goddelijke bestelling geschikt tot het hoge ambt van het priesterschap. Ofschoon hij het niet wist, Mozes op de berg wist het, en opdat hij zich wegens de eer, die aan hem werd opgedragen, niet verheffen zou, zo werd toegelaten, dat een engel van satan in de hevige verzoeking, de overhand over hem kreeg, zodat hij een zeer zware zondenvaart deed, ten einde de gedachte daaraan hem steeds nederig zou houden. Hij, die een van de dwaasheden begaan had, om een altaar te bouwen voor een gouden kalf, moest zich te enenmale de eer onwaardig achten om Gods altaar te bedienen, maar dit te houden voor enkel gunst en genade..

Met luide vreugdebetuigingen, onder gezang en dans, werden, volgens Herodotus (II: 60; III: 27) ook de Egyptische Apis-feesten gevierd; toch spreekt deze nabootsing van Egyptische gewoonten niet tegen, dat deze feestviering voor de Heere zou zijn; gezangen en reien vonden wij ook bij de rechte dienst van Jehova (hoofdstuk 15:20 vv.) en vinden wij weer bij het terughalen van de Ark van het Verbond (2 Samuel 6:14 vv.)

7. Toen sprak de HEERE tot Mozes, als deze juist de tafelen van de getuigenis van Hem ontvangen had (hoofdstuk 31:18): Ga heen, klim haastig van de berg af, en zie wat Israël in het leger doet; want uw volk, 1) datgij uit Egypte gevoerd hebt, a) heeft het verdorven.

a) Deuteronomium. 32:5

1) "Uw volk," zieldoorsnijdend woord; is het niet alsof Jehova met andere woorden verklaart: "Zulk een volk kan Mijn volk niet meer zijn."

Om tweeërlei redenen noemt de Heere hier Israël uw volk. Niet alleen om daarmee te wijzen op het feit, dat Israël het Verbond met Hem heeft verbroken, maar ook, maar bovenal, om Mozes te wijzen op zijn Middelaarsambt, op de hoge noodzakelijkheid, om voor zijn volk bij God tussen te treden..

8. En zij zijn haast 1) afgeweken van de weg, die Ik hun geboden had; zij hebben zich een gegoten kalf gemaakt; en zij hebben zich hiervoor gebogen en hebben het offerande gedaan, en gezegd: a) Dit zijn uw Goden, Israël, die u uit Egypte gevoerd hebben.

a) 1 Kon.12:28

1) Haast, d.i. zo kort, nadat zij het hebben betuigd, dat zij de woorden van God zouden gehoorzamen..

9. Verder zei de HEERE tot Mozes, die sprakeloos van smart op die woorden (vs.7 vv.) zweeg: Ik heb dit volk gezien, en zie, a) het is een hardnekkig 1) volk, een volk, dat zijn nek niet onder het juk van Mijngeboden wil buigen.

a) Ex.33:3 Deuteronomium. 9:6,13 Jesaja. 48:4 Jer.5:3 Hos.4:16

1) Eigenlijk hard van nek. De uitdrukking is ontleend aan de onwil van jonge runderen, die weigeren hun nek te buigen onder het juk, niet willen lopen in het gareel voor de ploeg..

10. En nu, laat Mij toe, 1) dat Mijn toorn tegen hen ontsteekt, en hen verteert, zoals een vuur (Deuteronomium. 32:22); zo zal Ik, nadat Ik deze nakomelingen van Abraham vernietigd heb, en u behalve Jozua de enig onschuldige bij deze misdadige verbreking van het Verbond, tot een groot volk maken. 2) (Genesis 12:2 Numeri. 4:11 vv.)

1) Deze woorden geven duidelijk te kennen, hoe diep de menslievende God zich tot heil van verloren zondaren evenwel wil nederbuigen. Zover, dat Hij in de werkingen van Zijn straoefenende rechtvaardigheid van het geloof en het gebed van Zijn kinderen en kracht als wil afhangen, evenals hier de uitbarsting van Zijn rechtvaardige toorn werd tegengehouden, door de ijverige voorbede van Mozes..

2) "Uw volk" (vs.7). Met dit woord legt God Israël aan Mozes op het hart, en het is een oproep voor Mozes, om zijn middelaarsambt waar te nemen. De Heere heeft Israëls lot in zijn hand gelegd; van hem hangt het af, of de goddelijke gerichten tot vernietiging over het volk zullen komen of niet. Terwijl Mozes dus gelegenheid verkrijgt, om zich een echt en getrouw middelaar te betonen, wordt hij tevens door de woorden: "Ik zal u tot een groot volk maken," in verzoeking gebracht, die het duidelijk zal aanwijzen, hoe vrij van zelfzucht en hoe rijk in zelfverloochenende liefde zijn middelaarshart is. Het had hem tot werkelijke verzoeking kunnen worden, wanneer hij niet zo vast gegrond was geweest, als hij werkelijk was. Wanneer God hier met hem, evenals met Abraham (Genesis 22), een wonderbare weg inslaat, waarvan, naar de zwakheid van het menselijk hart, het einde zeer treurig had kunnen zijn, zo is in aanmerking te nemen, dat God, de alwetende, reeds vooraf de uitslag kende en alzo aan de menselijke vrijheid ruimte tot zelfbeslissing geven kon, hoewel geen menselijke speculatie het conflict tussen goddelijke vóórwetenschap en menselijke vrijheid kan oplossen. De beproeving daarentegen, die wij op gelijke wijze van Jozef met zijn broeders vinden (Genesis 44:1-17), was op zichzelf, wanneer men hem slechts als mens aanziet, hoogst bedenkelijk; maar Jozef staat daar onder de ingeving en leiding van de Geest van God; in de grond van de zaak is het eveneens de Heere, die de broeders van Jozef verzoekt, alleen doet Hij het daar niet onmiddellijk, maar door Zijn plaatsbekleder. "Laat Mij toe" -o, hoe wel herkennen wij aan dat Woord de levende God, die Zijn almacht aan Zijn getrouwheid verbonden acht, en zelfs Zijn toorn niet wil laten ontvlammen, zonder dat Hij Zijn vertrouwde dienaar wapent tegen wat Hij voor verschrikkelijks gereed staat te doen. Maar hoe voelen wij tevens, dat dergelijke taal aan Mozes als een donderslag moet hebben tegengeklonken, veel schrikwekkender dan al de donderslagen op de morgen van de wetgeving samen. Eén doodvonnis, maar dat honderdduizenden geldt, en die honderdduizenden werkelijk schuldig, schuldig aan gekwetste majesteit van God; en dat niet op mijlen afstand, maar in de schaduw

van Sinaï, niet door eigen moedwil alleen, maar tevens door de zwakheid van zijn eigen broeder! In waarheid, dat moet een gewaarwording voor Mozes geweest zijn, alsof de granietgrond onder zijn voeten begon te splijten en weg te zinken..

Sommigen vertalen het woord maken door bevorderen, zodat de Heere hier aan Mozes voorstelt, hem tot een vorst over een ander volk te stellen, waarop Mozes zijn voorbede voor zijn volk laat horen. Deze vertaling is grammaticaal zeer goed te verdedigen. In die zin wordt het woord in de grondtekst ook gebruikt. Jer.37:15 vv. 1 Samuel. 12:6.

11. Doch Mozes aanbad 1) het aangezicht van de HEERE zijn God, omdat hij zo nabij Hem stond, dat hij, als een kind zijn vader, Hem het aangezicht als aanraken konde, om Zijn toorn te stillen; en hij zei, Hem Zijn uw als teruggevende (vs.11) en vervolgens aan deere van Zijn naam (vs.12) en aan de trouw van Zijn beloften herinnerde (vs.13): O HEERE, waarom zou Uw toorn ontsteken tegen Uw volk, a) dat gij met grote kracht en met een sterke hand uit Egypte gevoerd hebt?

a) Psalm. 106:21

Hier en vervolgens blijkt, dat Mozes zijn voorbede aandringt met drie beweegredenen, nl. 1e. Gods wonder in de verlossing van Israël. 2e. De smaadheid, die de vijanden op Gods naam zou werpen, indien Hij ze verdelgde. 3e. Gods belofte aan de aartsvaderen..

1) In het Hebreeuws Wajechal, eigenlijk: en hij streeelde. Dit woord wordt hier gebruikt, om de smekende houding van Mozes aan te duiden. Als smekeling nadert Mozes hier tot God..

12. Waarom zouden de Egyptenaren, wanneer zij Israëls ondergang zullen zien, vol van hoon tegen U en vol van vreugde over de dood van Uw volk, spreken, zeggende:a) In kwaadheid 1) heeft Hij hen uitgevoerd, opdat Hij hen doodde op de bergen, van Horeb, en opdat Hij hen vernielde van de aardbodem, zij toch verstaan het niet, Uw toorn te rechtvaardigen! Keer af van de hitte van Uw toorn, en laat het U over het kwaad van Uw volk berouwen, en wees het genadig!

a) Numeri. 14:13 vv.

1) In het Hebreeuws Bera'ah. Beter dan in kwaadheid is de vertaling van Luther, tot hun ongeluk..

13. Gedenk bovendien aan Abraham, aan Izak en aan Israël, uw knechten, aan welke Gij bij U zelf gezworen hebt, en hebt tot hen gesproken: Ik zal uw nageslacht vermenigvuldigen als de sterren aan de hemel; en dit gehele land, waarvan Ik gezegd heb, zal Ik aan uw nakomelingen geven, dat zij het erfelijk bezitten in eeuwigheid 1) (Genesis 22:16 vv.; 26:3 vv.; 28:13 vv.).

Gods beloften behoren mede tot de drangredenen, die een gebed veel nadruk bijzetten, en de hoop van de gelovige bidder krachtig opwekken en versterken; want hetgeen God beloofd

heeft, is hij machtig na te komen, en de eer van zijn werk vordert, dat Hij doet, hetgeen Hij belooft..

1) Het behoud van het volk, maar bovenal de eer van God, gaat Mozes ter harte. Het is hem te doen om de eer van God, en daarom pleit hij op het Verbond, door God met Abraham opgericht, en wijst op de eedzwering, door God aan Abraham gedaan..

14. Toen berouwde het de HEERE over het kwaad, dat Hij gesproken had, Zijn volk te zullen doen; 1) toch sprak de Heere daarvan nog niet tot Mozes, maar liet hem nog zonder verzekering van zijn vergeving van de berg gaan, opdat hij in staat zou zijn, de gehele ernst van de goddelijke vuurijver in het leger tegenover het volk te openbaren.

1) Daarin dat God door de voorbede van Mozes zich laat bewegen, Zijn oordeel over Israël terug te nemen, ligt een grote waarheid, daar de verschoning van het volk volgens de Goddelijke gerechtigheid niet mogelijk was, wanneer er niet tenminste één onder het volk ware geweest, die zich aan het verbreken van het verbond niet schuldig gemaakt had; om zijnentwil bleef het verbond nog bestaan, aan hem kon de goddelijke liefde zich nog aanknopen, om de gerechtigheid te overwinnen. Beide, de zonden straffende gerechtigheid en de zonden vergevende genade, zijn wel voor God opgeheven tegenstellingen, maar eer zich naar buiten kan openbaren, welke van beiden de andere overwonnen heeft, moet vooraf aan het menselijk oog te zien gegeven worden, naar welke zijde de weegschaal zich neigt, opdat God rechtvaardig zij in Zijn woorden en rein verschijnen in Zijn gerichten (Psalm. 51:6). Evenals bij het oordeel over Sodom en Gomórra (Genesis 18:17 vv.), Abraham beproeft, in de schaal van de zonde vergevende genade alles te werpen, wat ter van hun gunste kan genoemd worden, zo doet Mozes hier hetzelfde ten opzichte van het oordeel over Israël; wat Mozes voortbrengt is hetzelfde, wat bij God de genade boven de gerechtigheid heeft doen wegen; het komt in de voorbede van Mozes, om zo te zeggen, onder woorden, en voert daar een zo welsprekende en machtige taal, dat de gerechtigheid ongeschonden en ongekreukt aan de genade plaats geeft. Anders was het bij Abrahams voorbede. Het minste wat de genade tegenover de gerechtigheid kan plaatsen, waren tien rechtvaardigen in Sodom; maar ook deze waren niet voorhanden, daarom overwint de gerechtigheid; maar om aan de genade geheel te laten, wat haar toebehoort, wordt Lot met vrouw en dochters gered, terwijl Lots vrouw van onder de vleugels van de genade wegloopt, en zich moedwillig in de handen van de gerechtigheid stort..

Zo groot is het vermogen van een krachtig gebed van een rechtvaardige. De Heere deed niet, hetgeen Hij zou gedaan hebben, indien het gewicht van de pleitrede, waarvan Mozes zich bediende, hem niet weerhouden had. Niet in die zin, alsof God van besluit en voornemen zou veranderen, want alles, wat Mozes bijbracht, was de Alwetende tevoren bekend en door de Heilige Geest zelf hem in het hart en in de mond gegeven, maar Hij handelde voor het uitwendige zo, als was Hij van besluit veranderd en dus bleek, dat de Heere niet ten volle had besloten, het gehele volk te verteren, zoals Hij gesproken had, maar dat Hij in Zijn raad had vastgesteld, hen door tussenkomst van Mozes' voorbede, in Zijn lankmoedigheid noch te sparen..

Berouw hebben, komt ook hier voor in de zin van, smart hebben over, in een andere stemming komen..

II. Vs.15-29. Nadat Mozes zich voor het volk in de bres gesteld heeft, en Gods vergevende genade heeft afgesmeekt, moet hij nu ook de plaatbekleder van de Heere voor het volk zijn, om middellaar te kunnen zijn. Dit doet hij, terwijl hij bij het nederdalen van de berg de tafels vol heilige toorn verbreekt, daarna het gouden kalf met vuur verbrandt en tot stof gemaakt, de kinderen van Israël te drinken geeft; Aäron wegens zijn zonde straft en een decimatiegericht onder het volk beveelt, ten gevolge waarvan 3000 man als offer vallen.

15. En Mozes wende zich om, hij verwijderde zich van de Heere, nadat hij deze voorbede gedaan had, zonder toezegging van Gods genade, en hij klom van de berg Sinaï af, met de twee tafelen van de getuigenis in zijn hand; 1) deze tafelen waren op haar beide zijden beschreven, zij waren op de ene en op de andere zijde beschreven.

1) Waar was de gewijde hand, die het gegund was, de voorhang van het heiligdom op te lichten? Waar was het opgeklaard oog, dat door de dikke wolk van offerrook de heerlijkheid van de Heere kon aanschouwen? En waar het hart, dat dit alles tot het hoge doel van de verhevenste beloften kon verenigen? Gij, Mozes! jij wijze, goddelijke man, jij bezat dat oog en dat hart! Toen jij van de berg afkwam, met de tafelen van de getuigenis in uw hand, toen glinsterde uw aangezicht in hemelse gloed, en nog helderder schitterde het Godslicht in uw grote ziel..

16. En deze) tafelen waren Gods werk; het geschrift was ook Gods geschrift zelf, in de tafelen gegraveerd. 1)

a) Ex.31:18 Deuteronomium. 9:10

Zij waren dus het sprekend bewijs, hoe getrouw de Heere aan Zijn zijde in deze 40 dagen voor Zijn volk gezorgd had, om Zijn wet, zonder menselijke bemiddeling, voor alle volgende geslachten rein en zuiver te bewaren, gelijk Hij zonder menselijke bemiddeling die aan het tegenwoordig Israël had gegeven; nu had echter intussen Israël alles gedaan, om het gesloten verbond te vernietigen..

17. Toen nu Mozes op de rug van de berg (hoofdstuk 24:15 vv.) Jozua 1) weer ontmoette, en deze, bij het verder afdalen, de stem van het volk hoorde, toen het juichte (vs.6), zo zei hij tot Mozes, niets vermoedende van hetgeen voorgevallen was: Er is een krijgsgeschreeuw in het leger, misschien is Israël weer door de Amalekieten aangevallen (hoofdstuk 17:8 vv.).

1) IJdele vragen zijn zeker voor de gelovige Bijbellezer vragen als deze, hoe Mozes in staat was, de zware tafelen alleen te dragen, en wel zonder grote moeite of groot bezwaar, als ook, hoe Jozua in staat was, zo lang op het terugkeren van Mozes te wachten. Bij buitengewone verheffing van het geestelijk leven verheffen zich meermalen de fysische krachten tot buitengewone hoogte; hoe zou dit niet vooral geschieden, wanneer de ziel in onmiddellijk verkeer met de Heere staat! Luther is eenmaal in een schriftwoord zo in gedachten verzonken

geweest, dat hij een gehele dag lang als aan zijn stoel genageld zat, niets zag of hoorde, niet at of dronk..

18. Maar hij, die de werkelijke toedracht van de zaak kende, en scherper luisterde, zei: Het is geen stem van het geroep van overwinning, het is ook geen stem vna het geroep van nederlaag, ik hoor een stem van zingen bij beurtzang.

19. En het geschiedde, toen hij beneden aan de berg gekomen was, aan het leger naderde, en het kalf en de a) reien zag, dat de toorn van Mozes bij dit gezicht ontstak, en dat hij de tafelen uit zijn handen wierp, en deze, door dekracht van zijn wegwerpen, onderaan de berg verbrak, 1) ten teken, dat door hun zonde de wet des Heeren en Zijn verbond was verbroken.

a) Deuteronomium. 9:17

1) Het was geen menselijke drift, welke Mozes de tafelen van de wet deed verbreken, maar goddelijke ijver. Daarmee wilde hij toch tonen, wat zij verbroken, wat zij verloren hadden. Wij lezen dan ook nergens, dat God hem hierover bestraft heeft, wel dat God hem zachtmoedig heeft genoemd. Zo straks blijkt, dat Mozes, toornde over de zonde, maar tegenover Aäron zijn medelijden met het volk toonde.

20. En hij nam, toen hij in het leger getreden was, dat kalf, dat zij gemaakt hadden, van zijn plaats, en verbrandde het in het vuur, zodat het hout (vs.4) verkoolde en het goud versmolt, en hij vermaalde het gesmolten metaal met de kolen totdat het klein stof werd, en strooide het op het water van de van de berg afstromende beek (Deuteronomium. 9:21), en deed het de kinderen van Israël drinken. 1)

1) Om goud te verbranden, en het stof te vermalen, zijn scheikundige middelen nodig, die Mozes geredelijk in Egypte had kunnen leren kennen. Hij mocht dit niet verzuimen, om de verdelging te voltooien. De hoofdzaak was deze, dat hij het verkalkte goud in de beek wierp en van het water daaruit te drinken gaf. Immers omdat zovele vreemde volkeren de Egyptenaren een gruwel waren, omdat deze de dieren aten, die zij voor heilig hielden, hoeveel te meer was de verloochening van de afgoderij volkomen, wanneer iemand het beeld op at, waarin de godheid zich onder het volk een zichtbare woning had gekozen..

In hoeverre hij daarbij het met de stof van het verbrande kalf vermengde bleekwater te drinken gaf, of door hen dadelijk drinken te bevelen, of onmiddellijk in zoverre hij de beek, die hun het drinkwater opleverde bezoedelde, is niet te bepalen. In het eerste geval zien wij hier reeds, evenals later vers 25 vv. bij het strafgerecht, aan de zijde van het volk de vrees en de schrik, die aan het kwaad geweten eigen zijn, en tot elke tegenstand, tegen een moedig en krachtig ingrijpen door de van de God gestelde overheid, onbekwaam makem; in het tweede geval daarentegen neemt het niets van de betekenis weg, dat de gouddelen onderzonken, en het stof door de beek werd weggevoerd, en de kinderen van Israël zo noch het ene noch het andere werkelijk meedronken, want het geheel is een symbolische handeling, welke bedoeling reeds met het inficeren (bevleken) van de beek bereikt was. Wonderbare kracht van God in de ogen van de gelovigen! Ja waarlijk, het geloof overwint de wereld. Een enige Mozes

tegenover duizenden en duizenden, en het kalf, met zoveel opoffering verkregen, wordt vernietigd, het volk laat zich slachten (vers 28). Het is die kracht, die Jezus de tempel deed reinigen en de woedende menigte weerhield in het stenigen; het is diezelfde kracht Christenen, die in beginsel in u woont. Overwint de wereld!.

Waarom gaf Mozes het water uit de beek, die van de berg afstroomde, te drinken? (Deuteronomium. 9:21). Niet zozeer, om daarmee Israël te wijzen op de nietigheid van hun afgod, als wel, om hen door dit zichtbare teken te beduiden, dat, gelijk zij het water met het stof van hun afgod hadden opgedronken, zij ook de vloek zouden dragen, welke op de zonde gezet was, dat zij verdiend hadden, om gedrenkt te worden met de vloek van God over de zonde..

21. En Mozes zei tot Aäron, 1) nadat hij zo het volk zijn zonde had doen wegdrinken, ten teken dat het deze zou moeten dragen en boeten (Numeri. 5:24): Welk kwaad heeft u dit volk gedaan, dat gij zo'n grote zonde over hen gebracht hebt? Gij zijt de oorzaak daarvan, en alle lichamelijk leed, dat een vijand zijn vijand aandoet, is hiermee niet te vergelijken, want gij hebt deze zielen schade aangedaan.

1) Volgens Deuteronomium. 9:20 heeft Mozes nog afzonderlijk voor Aäron gebeden..

22. Toen zei Aäron, zich voor Mozes verootmoedigende, met bijzondere eerbied voor die kracht en die ijver vervuld (Numeri. 12:11): De toorn van mijn heer 1) ontsteke niet tegen mij; ik ben zo schuldig niet! gij kent dit volk door eigen ervaring, a) dat het in het boze ligt, dat het tot alle zonden, voornamelijk tot afval van de Heere geneigd is, en dit niet te veranderen is.

a) 1 Joh.5:19

1) Van mijn heer. Aäron spreekt Mozes zo aan, niet alleen om zijn ambt, maar ook omdat hij het diepst ontzag heeft voor zijn ijver voor de Heere. Hij belijdt daarmee zijn schuld reeds en vernedert zich voor hem..

23. Zij dan zeiden tot mij: Maak ons goden (een God), die voor ons aangezicht gaan, want deze Mozes, die man, die ons uit Egypte gevoerd heeft, wij weten niet wat hem gebeurd is.

24. Toen zei ik tot hen: Wie goud heeft, die rukt het af, en geeft het mij; en ik wierp het in het vuur, en dit kalf is er onder mijn handen uitgekomen; 1) ik weet nauwelijks wat ik daarbij gedacht of gedaan heb.

1) Dit meer korte dan nauwkeurige bericht is geheel overeenkomstig de vuurijver van Mozes, die Aäron niet tot ademen laat komen. Wij zien hem in zijn stoute verschijning voor ons, hoe hij door de ijver voor het huis, dat is de gemeente, van zijn Heere verslonden wordt. (Johannes 2:13 vv. Matth.21:12).

25. Als Mozes zag, dat het volk ontbloot was, niet slechts van sieraad, maar vooral van tucht, en daardoor van de bescherming van de Heere, (want Aäron had het ontbloot door zijn zwakheid in het besturen, terwijl toch aan hem de leiding was opgedragen, zodat deze zonde moest zijn tot verkleining onder degene, die tegen hen hadden mogen opstaan), 1) tot vernedering voor het aangezicht van hun vijanden; hij toch had aan de dienst een betekenis willen geven, of het nog de dienst van de ware God was, en zij geen zonde hierdoor pleegden. Jesaja 5:20 Ezech.13:18 vv.)

1) Hun vijanden hen in die toestand vindende en aangrijpende, zouden over hen als een volk, dat machteloos is en van alle hulp en wel vooral van alle goddelijke hulp is, zegepralen, en dus zou Israël, de heiden tot spot en beschimping worden..

Door de zonde was een ban in het leger gekomen, lag Israël aan de ban; zou daarom die ban worden opgeheven, dan moest eerst de gerechtigheid van God zijn geoefend over dat volk..

26. Zo bleef Mozes staan in de poort van het leger, in de volle overtuiging, dat de heilloze zwakheid van Aäron door een des te meer besliste ernst en een des te krachtiger optreden moest hersteld worden, en dat het gericht, dat de Heere gedreigd had (vs.10) over allen, door het gericht over degene, die in hun zonden volharden, moest worden afgewend, en hij zei: Wie de HEERE toebehoort, 1) *kome* tot mij! (tot mij, die voor Jehova is). Toen verzamelden zich tot hem, aanstonds besloten, al de zonen van Levi, 2) de stam, waartoe ook Mozes zelf behoorde.

1) Of, zich de Heere aansluit, partij kiest voor Jehova..

2) Waarom alleen de zonen van Levi? Ook wellicht, omdat zij tot de stam van Mozes behoorden, maar vooral, omdat zij door Gods Geest tot boete en bekering waren bewerkt, en aldus door hun heilige ijver voor de Heere, als het ware de vloek door hun stamvader over zijn gehele familie gebracht, ophieven..

27. En hij, steeds meer vevuld met de Geest van God, zei tot hen: Alzo zegt de HEERE, de God van Israël: Een ieder doe zijn zwaard aan zijn heup gaat door en keert weer, van poort tot poort in het leger, en een ieder dode zijn broeder, en elk zijn vriend, en elk zijn naaste, verschoont niemand, want hier moet de eer van de Heere hersteld worden (Matth.10:37).

28. En de zonen van Levi deden naar het woord van Mozes, zij trokken door het leger van het ene naar het andere einde, met het woord: Kom tot ons, die de Heere toebehoort, en zij doodden zonder aanzien des persoons ieder, die zich niet bij hen aansloot en er vielen van het volk op die dag omtrent drieduizend man. 1)

1) Deze strengheid van Mozes is niet, zoals sommige uitleggers haar noemen, een onmenselijke wreedheid, maar is geheel overeenkomstig met de grootheid van de bedreven zonde, waarop volgens Gods eigen wil (hoofdstuk 22:20) de straf van de uitroeiing of vernietiging gesteld was. Het gehele volk heeft zich nu zo'n straf waardig gemaakt; maar Mozes heeft voor hen en voor Aäron de grootste van de schuldigen gebeden

(Deuteronomium. 9:20); daarom beproeft hij door een decimatie, dat is door een straf van hen, die hardnekkig en trots, in hun zonden volharden en de aangeboden amnestie of verheving versmaden, aan de goddelijke gerechtigheid te voldoen. Voor hen, die niet met sentimentele inzichten de Schrift ter hand nemen, maar geestelijke zaken geestelijk weten te beoordelen, ligt in Mozes handelwijze zo weinig, dat aanstoot geeft, dat zij integendeel zijn groots karakter bewonderen. "Naar beide zijden heen is hij een dapper middelaar; de zaak van het volk neemt hij bij God op zich met zijn gebed, die van God bij het volk met zijn zwaard; vol hartelijke liefde weerstaat hij de toorn van God met gebeden; uitwendig vol heilige toorn, delgt hij de zonde van het volk met slagen en komt de dood, die allen dreigt, door de dood van weinigen voor."

Wat daarbij de kinderen van Levi aangaat, die het gericht voltrekken en zelfs hun naaste bloedverwanten niet verschonen, zo ontvlamt in hen de vuurijver van hun stamvader (Genesis 34:25 vv.), maar, met dit onderscheid, dat zij nu niet voor hun eigen, maar voor Gods eer ijveren en alzo de smaad uitwissen, waarmee het zwaard van hun stam onteerd is. (Genesis 49:5 vv.).

29. Want Mozes had gezegd tot de Levieten: Vult heden uw handen voor de HEERE, 1) want elk zal tegen zijn zoon, en tegen zijn broeder; niemand mag zijn naastebloedverwanten ontzien, wanneer deze weigeren hun oproer te eindigen; en dit, opdat Hij heden een zegen over u geve,

2) de op u rustende vloek wegneme en een zegen schenke, die de Heere u later aanwijzen zal (Numeri. 3 en 4).

1) Als Mozes tot hen zegt: Vult uw handen voor de Heere, opdat Hij heden een zegen over U geve, dan geeft Hij daarmee niet onduidelijk aan hen te kennen, dat zij nu gelegenheid hadden, om bevorderd te worden, en dat, als zij zich daarin naar behoren kweten, zij zich daardoor de Heere en Zijn dienst op zo'n wijze zouden toewijden, dat hun stam daardoor voor altijd eer zou behalen. Zij, die hun handen vullen voor de Heere, of zich in Zijn dienst overgeven, zal God voor zichzelf afzonderen..

De volgende gedachte ligt in dit vers: Voorziet u heden met een gave voor de Heere; wijdt u heden voor de dienst van de Heere, terwijl gij de zo-even beproefde gehoorzaamheid jegens Hem blijft betonen, in Zijn dienst zoon noch broeder meer kent en alzo een zegen u verwerft. Mozes ziet in de hun vlees en bloed verloochenende volbrenging van het goddelijk bevel een gezindheid en daad, die hen voor de dienst van de Heere bekwaam maakt, moedigt hen aan, met heenwijzing op de zegen, welke daaruit voor hen ontspruiten zal, en door hun verkiezing tot bijzonder eigendom van Jehova, welke hun hierna ten deel zal vallen, in deze trouw jegens de Heere te volharden..

De verklaring van deze woorden is onderscheiden: Of men meent, dat Mozes hen aanzet, om zich de dienst van de Heere te wijden, of, dat Mozes hun beveelt met het bloed van de verslagenen als met een slachtoffer de handen te vullen. De eerste verklaring is de meest waarschijnlijke. Er mocht bij de Levieten geen aanneming van persoon zijn. Zij waren geroepen in de naam des Heeren recht en gerechtigheid te oefenen. Eerst dan, als dit geschied

was, zou de Heere weer onder Zijn volk kunnen wonen. Daarom wordt ook van de troon van de genade gezegd, dat deze op recht en gerechtigheid is gegrondvest, omdat de Heere eerst dan genadig kan zijn, als aan het recht is voldaan..

2) Door ongunstige en ongoddelijke ijver voor de eer van zijn eigen huis heeft de stamvader Levi zich een vloek op de hals gehaald, die nog op de stam rust; door eerlijke en heilige ijver voor de eer van het huis van God hebben zijn nakomelingen de vloek uitgedelgd en in een zegen veranderd. Had de stamvader door de wraak aan de Sichemieten waarheid, trouw en recht verbroken uit verkeerde ijver voor zijn bloedverwanten, zijn nakomelingen hebben nu door het wreken van Jehovah aan hun eigen bloedverwanten, de waarheid, het recht en het verbond gered. De gezindheid, die Levi hier aan de dag legde, en in volstrekte gehoorzaamheid volbracht, om vader, moeder, vriend en broeder gering te achten bij Jehovah, deze gezindheid was het, die de stam van Levi boven alle andere stammen geschikt maakte tot de dienst in het huis van Jehovah; deze was het, die hem waardig maakte tot het lot en het erfdeel van Jehovah uitverkoren te worden..

III. Vs.30-35. Door een dergelijke bevestiging van zijn middelaarstoorn aan het volk, heeft Mozes ook aan de drang van zijn middelaarssmeken voor de Heer, nieuw recht en nieuwe kracht verleend. De volgende dag stijgt hij op de berg en verkrijgt door zijn voorspraak tenminste zoveel, dat de Heere zijn eerste bedreiging, om het volk met één slag te vernietigen, terugtrekt en opnieuw toezegt, het onder geleide van Zijn engel naar Kanaän te brengen.

30. En het geschiedde de volgende dag na het voorgevallene (vs.6-29), dat Mozes tot het volk zei: Gij hebt door uw afgoderij een grote zonde gepleegd; doch nu, ik zal tot de HEERE opklimmen, misschien zal ik eenverzoening doen voor uw zonde, misschien zal ik de toorn van God (vs.10) in verschonende genade veranderen; want nog heeft de Heere op mijn voorbede mij geen toestemmend antwoord gegeven. (vs.14)

31. Zo keerde Mozes weer tot de HEERE op de berg, en zei: Och, dit volk heeft een grote zonde gezondigd, dat zij zich gouden goden (een gouden god) gemaakt hebben, en dit tegen uw uitdrukkelijk verbod (hoofdstuk 20:23).

32. Nu dan, indien Gij hun zonden vergeven zult, 1) moge gij ze vergeven! doch zo niet, zo delg mij nu uit Uw boek, dat Gij geschreven hebt. 2) Waarom zou mijn naam daarin staan, wanneer de namen van alle anderen uit mijnvolk daarin ontbreken? Ik ben één met hen.

1) Mozes beëindigt de zin niet. Het is slechts stamelen wat hij doet, zo is hij onder de indruk van de zonde van het volk en van de geschonden gerechtigheid van God. Het is slechts een gebroken volzin, waarop had moeten volgen: zo zullen wij Uw naam groot maken. Mozes toont ook uit het volgende, de rechte Middelaar te zijn.

2) Het boek, dat Jehova geschreven heeft, is het boek des levens of van de levenden (Psalm. 69:29 Dan.12:1). Deze voorstelling is ontleend aan de gewoonte, om de burgers van een rijk, of van een stad op een lijst aan te tekenen, waardoor zij als leden van het rijk, als burgers van de stad erkend en hun alle rechten van rijksgenoten of van de burgerij verzekerd worden. Het

boek des levens bevat de aantekening van de rechtvaardigen, en verzekert hun het leven voor God, allereerst in het aardse Godsrijk, en vervolgens, bij de voortgaande ontwikkeling van de Gods openbaring, het eeuwige leven. Zo lezen wij in het Nieuwe Testament, waar de erfgenamen van het eeuwige leven als in het levensboek geschreven voorkomen. (Filipp.4:3 Hand.3:5; 13:8 vv.); tot deze voorstelling is reeds door Jesaja. 4:3 en Dan.12:1 de weg gebaad. Uit het boek van Jehova uitdelgen is dus: uit de gemeenschap met de levende God, of uit het rijk van de levenden voor God uitdelgen en aan de dood overleveren..

Het is hoogst opmerkelijk, dat Mozes God een wet schijnt voor te schrijven, dat Hij Zijn eeuwig raadsbesluit schijnt te willen vrijdelen, en Hem beroven van Zijn rechtvaardigheid. Zouden niet allen het woord als een woord van hoogmoed veroordelen: "Wilt Gij de bozen niet sparen, tel mij dan niet langer onder Uw knechten." Schijnt het niet een even grote lichtzinnigheid, Gods eeuwig raadsbesluit te willen vernietigen? En heet dat niet het onderscheid tussen goed en kwaad opheffen, dat hij dezelfde straf ook op zich wenst toegepast te zien? Ik ontken het niet, dat Mozes hier door een zo heftige ontroering is voortgestuwd, dat hij als het ware zichzelf geen meester meer was. Maar men moet wel in het oog houden, dat, wanneer de gelovigen hun bezwaren uitstorten in Gods schoot, zij niet altijd spreken met heldere onderscheiding en in afgemeten uitdrukkingen, maar nu eens stamelen zij en ademen met onuitsprekelijke verzuchtingen, dan weer hechten en klemmen zij zich vast aan één bepaalde wens, en dringen daarop zeer aan. Zeer zeker bedoelde Mozes niets minder, dan God een wet voor te schrijven; evenmin zou hij het gewaagd hebben te betuigen, dat Gods raadsbesluiten, die Hij van vóór de schepping had voorgenomen, ten aanzien van Zijn uitverkorenen, zouden hebben kunnen worden omvergestoten; en even zo zeker stond het bij hem vast, dat de Rechter van de wereld geen rechtvaardige tegelijk met de goddeloze kan veroordelen. Maar omdat geheel zijn gemoed vervuld was met bekommering wegens dit volk, waarvan God hem het geluk had toevertrouwd, zo heeft hij daarom geen enkele andere gedachte, dan de begeerte naar diens redding, en hij laat niets in het binnenste luid worden, dat met die grote wens in strijd zou zijn. Zo komt het, dat hij dat alles voorbijziet, dat hij zichzelf borg stelt voor het volk, dat hij het raadsbesluit van God, voor zover het hemzelf betreft, vergeet, en er niet aan denkt, wat alleen betamelijk zij voor God. Verder nog ging een Paulus, toen hij wenste een vervloeking te worden om de wil van zijn broeders (Rom.9:3). Enkel en alleen op het heil van het uitverkoren volk bedacht, denken beide niet met nauwkeurigheid aan hun eigen belang, maar willen zichzelf opofferen voor de gehele gemeente, omdat deze waarheid in het algemeen hun zielen is ingeprent, dat, is het lichaam gered, het ook al de leden wel gaat. Het zou ons ook niet behoeven te bevreemden, dat zij in een zekere verbijstering hebben verkeerd; met de verdelging toch van het uitverkoren volk was immers ook de trouw en de waarachtigheid van God te gronde gegaan; God zou zichzelf hebben verloochend, wanneer de eeuwige verkiezing, welke Hij Abrahams kinderen had waardig gekeurd, teniet was gegaan..

Over de maat van de liefde van Mozes en Paulus is niet gemakkelijk een oordeel te vellen: de maat van onze verstandelijke gedachten vat haar niet, evenals een knaap de hoge moed van de krijgshelden niet begrijpt..

De heilige dronkenschap van de liefde mag wel over de grenzen van het ware gaan; de ogenblikkelijke dwaling behoort tot de menselijke beperktheid, maar de liefde is goddelijk.

Verdorren vrij zijn straks ontbladerde tronk, als Israëls woud maar niet gevelde wordt, aan welks geboomte hij reeds de bijl ziet neergelegd! Alles, alles kan zijn biddende liefde vergeten, maar slechts het zondig Israël niet. Hij gaat van de bergtop niet af, zolang hij de toezegging niet heeft meegenomen, dat het verdiende vonnis, indien niet opgeheven, althans nog uitgesteld wordt! Een heilige verrukking grijpt ons aan, wanneer wij zulk bidden beluisteren. Meer-wij zeggen het vrijmoedig-meer dan Abraham is hier, toen deze pleitte voor het misdadige Sodom, want die bozen hadden althans Abraham niet persoonlijk verworpen, en zijn eigen leven biedt de aartsvader niet als schuldoffer aan. Een zodanig gebod zou voldoende zijn, om Mozes' naam en roem voor alle eeuwen te waarborgen, en-dit een gebed is de eersteling van honderden, of liever is de grondtoon van een veertigjarig geloofs- en gebeds- en liefdesleven van Mozes, dat niet sterft, waar hem de adem begeeft. Komt nu herwaarts, die verstaan wilt, wat waarachtig, wat God behagelijk bidden mag heten, en slaat het oog op die man, die als een andere Jakob worstelt, niet om zijn eigen, maar om Israëls leven, en als Israël de lofspraak verdient, dat hij zich vorstelijk gedroeg jegens God! Zulk bidden, wie voelt het niet, dñt mag bidden heten, terwijl zoveel daarentegen, dat met die schone naam wordt bestempeld, weinig meer dan werktuigelijk prevelen, indien maar niet verborgen zondigen is! Nee, het is niet genoeg, of gij God al aanroept om hulp, wanneer eigen nood en ellende u kwelt; bidt ook voor anderen, zo roept Mozes u toe, voor anderen des te vuriger, naarmate zij ongelukkiger, schuldiger, jegens u ondankbaarder en misdadiger werden! Het is niet genoeg, dat gij uw en hun noden Hem opdraagt. Gods eer moet het hoogste doel van uw bidden zijn, zo predikt Mozes u andermaal; wee de mens, wiens bidden slechts zelfzuchtig vragen, geen verheerlijken van Gods oppermajesteit is! Het is niet genoeg, of gij enkele malen biddend het hart omhaag heft, maar alras vertraagt in die ijver; volhardt in de gebeden, zegt Mozes tot alle strijders op aarde, de trouwste vrienden van God zijn de beste vrienden van de mensheid! O gelukkig, driewerf gelukkig de natie, de gemeente, het gezin, dat zulke biddende Mozessen onder zijn leden mag tellen! De eeuwigheid zal het eens openbaren, wat de wereld te danken had aan wie alsoo geleerd hebben in gemeenschap met de hemel te leven!.

Wel is Mozes hier de type van de Middelaar van het Nieuwe Testament. Wel wordt hier onder de Oude dag in Mozes getoond, wat de Gemeente van Christus aan haar Middelaar heeft..

33. Toen zei de HEERE tot Mozes: Wat verlangt gij van Mij? Ik zou u uit Mijn boek uitdelgen? Die zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt. 1)

1) Een ongelooflijke liefde, die in haar opoffering zo ver gaan kan, anderen niet te beminnen als zichzelf, maar zelfs in die mate, dat men zijn ziel en zijn zaligheid voor hen waagt! Toch werd de aanbidding van Mozes afgewezen, het geldend offer te brengen, was voor een andere bewaard.

Zoals de manier, waarop godzalige ouders de uitdrukking van een schoon maar ongewoon gevoel bij hun kind nauwelijks schijnen op te merken, opdat de eenvoudigheid van het kind

niet door de lof bevreemd wordt, zo doet God hier: Hij berispt niet de woorden van Zijn knecht, Hij toont ook geen welgevallen, maar toch openbaart zich het moederhart van de genade en de daad..

Alsof de Heere zei: Het zij verre van mij, dat Ik deze misdaad zou wreken aan U, die niet tegen mij hebt overtreden, of U schuldig gemaakt hebt aan deze afgoderij; indien Ik mijn grimmigheid uitvoerde, zo zal Ik het doen aan dat weerspanning en hardnekkig volk, om hen uit mijn boek te delgen, die tegenstrijdig, hardnekkig en onboetvaardig zondigen, en over hen mijn gedreigd oordeel uit te storten, om hen in mijn toorn te verteren en van de aarde uit te roeien..

34. Doch ga nu heen, leid dit volk, waarheen Ik u gezegd heb, naar Kanaän, opdat de Egyptenaren niet zeggen: Hij heeft hen tot hun ongeluk uitgeleid (vs.12), en opdat Ik de aan Mijn dienstknechten Abraham, Izak en Jakob gezworen belofte (vs.13) in vervulling breng; toch zal Ik niet de engel, in wie Mijn naam is, voor u heen zenden (hoofdstuk 23:20); zie, Mijn engel, een van de geschapen engelen, die de plaats van Mijn persoonlijke aanwezigheid innemen zal (hoofdstuk 33:2), zal voor uw aangezicht gaan; doch, hoewel Ik het heden niet doe, op de dag van Mijn bezoek (Numeri. 14:26 vv.), zo zal Ik hun zonde, tegelijk met andere, waardoor zij de mate van hun schuld vol maken, over hen bezoeken. 1)

1) De rabbijnen verstaan de laatste woorden zo: "Nooit zal Mijn hand voortaan zwaar over de kinderen van Israël worden, om hen wegens een nieuwe misdaad te straffen, of de straf om de nu begane zonde zal zwaarder worden, dan zij anders zou geworden zijn." Een van hen (Moses Gerundensis) zegt daarom: "O Israël! God tuchtigt u nooit, dat er niet bij Zijn straf één van ons wegens de misdaad, welke gij bij het gouden kalf begaan hebt, zou gevonden worden." Hierop zien de woorden van rabbi Uchaja: "tot aan de dagen van Jerobiam zogen de Israëlieten alleen aan één kalf, maar daarna aan drie," dat is, hun straf was toen zoveel groter, want zij maakten twee kalveren, hoewel zij gezien hadden, welk een straf hun voorvaderen overkomen was over het maken van één..

Wie zegt u, hoe menig verborgen zondaar hier neerzit, van wiens schuldig hoofd het zwaard nog is afgewend door het gebed van een vader of van een moeder, wier liefde hij nooit heeft geloond; en wie vergunt het ons niet, dat wij in het diep gevoel van onze zwakheid, een aanmerkelijk deel van onze kracht in stilte daaruit verklaren, dat er ook voor ons met veel gebed gebeden wordt? O liefelijke gedachte, zó kan de armste door zijn gebed een weldoener voor anderen, gelijk Mozes voor Israël, zijn, en de wolk van het gebed, van de aarde ten hemel gestegen, keert in een milde regen van heil van de hemel naar de aarde terug..

Op de dag van mijn bezoek. Deze dag kwam, toen Israël zijn zonde had volgemaakt bij Kadesch Barnéa, door te weigeren, het land Kanaän binnen te trekken (Numeri. 14:26). Een geschapen Engel staat Israël naar Kanaän te voeren. Uit lankmoedigheid trekt God "zichzelf", "Zijn aangezicht," de Engel, in wie Zijn naam woont, terug. Maar daarmee verliest Israël zijn betekenis boven andere volken, daarmee blijft Israël onder het oordeel van de verwerping..

35. Zo plaagde de HEERE dit volk; zo liet de Heere het bij dit strafgericht (vs.25) voor ditmaal genoeg zijn, en doodde niet allen ineens, zoals zij verdiend hadden, omdat zij dat kalf gemaakt hadden, dat Aäron op hun aandringen (vs.1) gemaakt had.

1)

1) Met deze toezegging van voorlopige verschoning had Mozes alles gewonnen, wat voor dit ogenblik, zolang het volk nog geen bewijzen van oprecht berouw en boete gegeven had, kon verkregen worden; dit erkende hij, daarom vergenoegt hij zich voor het tegenwoordige met hetgeen de goddelijke genade heeft toegestaan, en beproeft hij vervolgens eerst berouw en boete op te wekken, voordat hij verder met de Heere handelt..

HOOFDSTUK 33.

MOZES BIDT VOOR HET VOLK EN BEGEERT DE HEERLIJKHEID VAN DE HEERE TE ZIEN.

I. Vs.1-11. Als Mozes het besluit van de Heere aan het volk meedeelt, ontstaat als eerste teken van vrijwillige en oprechte boete, een diepe treurigheid, dat de Heere niet meer bij hen wonen wil. Mozes geeft een zichtbaar bewijs van deze veranderde verhouding van de Heere tot Israël, en verplaatst zijn tent buiten het leger. Het volk geeft een nieuw teken van boete door ootmoedige onderwerping en door eerbied voor de door God zo bijzonder gezegende knecht.

1. Voorts sprak de HEERE tot Mozes, de Heere had, gelijk straks (hoofdstuk 32:34) meegedeeld is, op Mozes' voorbede geantwoord: Ga heen, trek op van hier, gij en het volk, dat gij uit Egypte gevoerd hebt, naar het land, dat Ik Abraham, Izak en Jakob gezworen heb, zeggende:

a) Aan uw nageslacht zal Ik het geven.

a) Genesis 12:7; 26:4; 28:13

2. En Ik zal een engel voor uw aangezicht zenden, 1) die u in Mijn plaats geleiden zal, (en Ik zal uitdrijven de Kanaänieten, de Amorieten, en de Hethieten, en de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten).

1) Wel had de Heere beloofd, het volk niet geheel en al te zullen vernietigen, maar niet, dat Hij het volk weer erkende als Zijn volk. Al was de toorn van God verzacht, toch zou Israël het ervaren, dat zij tegen Hem hadden gezondigd, en alleen om de belofte en de eedzwering aan Abraham gedaan, zou Hij een Engel, een geschapen Engel, voor hun aangezicht zenden, opdat zij het land van de belofte in bezit zouden verkrijgen. Dit was Zijn in de toorn nog de ontferming indachtig zijn..

3. Naar het land, dat van melk en honing is vloeiende: want Ik zal in het midden van u niet optrekken, a) 1) want gij zijt een hardnekkig volk, dat zijn nek onder het juk van Mijn geboden niet buigen wil (hoofdstuk 32:9); het is daarom beter, dat Ik niet persoonlijk bij u ben, Ik zou de bewijzen van uw halsstarrigheid moeten aanzien en des te eerder tot toorn verwekt worden; Ik verwijder Mij van u, opdat Ik u op dezeweg niet vertere. 2)

a) Deuteronomium. 9:13

1) God wordt gezegd in het midden van hen op te trekken, waaronder Hij de gedenktekenen van Zijn bijzondere Voorzienigheid, zorg en bescherming opricht, en waarbij Hij tegenwoordig is met de blijken van Zijn Majesteit, macht en genade..

Had God vroeger beloofd, dat Hij aan de spits van Israëls leger zou gaan, hun de weg wijzen in de vuur- en wolkkolom; had Israël vroeger op smalende wijze gevraagd: Is de Heere nog in het midden van ons of niet (hoofdstuk 17:7), nu dreigt de Heere, dat Zijn heilige

aanwezigheid voortaan door Israël zal gemist worden. Men moet het echter zo opvatten, dat de bedreiging conditioneel (voorwaardelijk) is en plaats laat voor opheffing, indien Israël zich bekeert en boete doet..

2) In deze woorden, hoe menselijk zij klinken, ligt evenwel een diepe goddelijke waarheid. Israëls hardnekkigheid werd des te groter en strafbaarder, hoe meer bewijzen van Gods genade zij verkregen, hoe hoger zij daardoor gesteld werden, dat de Heere in hun midden woonde en persoonlijk hun leiding op zich nam. Zulk een onderscheiding wil God nu van het volk terugnemen, deels, omdat hun nog onverzoende zonde Zijn onmiddellijke aanwezigheid nog niet weer toelaat, deels om hen voor de mogelijkheid te bewaren, bij verder uitbreken van hun goddeloze gezindheid, zich weer op het uiterste te verzondigen en de maat van hun schuld vol te maken. Wanneer een geschapen engel met hen ging, werd de maat van hun zonde slechts langzamerhand, niet op eens, vol, en de goddelijke lankmoedigheid won des te meer tijd, om met het gericht van gehele vernietiging te wachten..

4. Toen nu Mozes het antwoord van de Heere tot het leger bracht en het volk dit kwade 1) woord hoorde, dat hun wel de verdere vervulling van de goddelijke belofte toezegde, maar het beste en heerlijkste, de onmiddellijke aanwezigheid van God terugnam, zo droegen zij leed; 2) en niemand van hen deed zijn versiersel, ringen, gespen, enz. aan zich, 3) gelijk men in grote droefheid deze placht af te leggen (Ezech.26:16).

1) Dit woord wordt een kwaad woord genoemd, omdat het Israël aankondigt, dat het geduld van de Heere ten einde is. Kwaad wordt het hier genoemd in de zin van, een boze tijding brengend..

2) In het Hebreeuws Jithabaloe, zij weeklaagden, bedreven rouw. Israël begon te voelen, wat het betekende, tegen de Heere gezondigd te hebben. Dat zo velen door het zwaard gevallen waren, was smartelijk geweest, maar dat de Heere hen verlaten wilde, of niet met Zijn Goddelijke aanwezigheid hen nabij zou zijn, was een zaak van nog veel groter smart..

3) De inwendige rouw werd ook door uitwendige tekenen aangeduid. De gehele menigte toonde één te zijn in de uitwendige belijdenis van haar zonde, en al is het aan te nemen, dat bij velen het een uiterlijk belijden zal geweest zijn, bij anderen zal ook een waarlijk oprecht, innerlijk leedragen over de zonde plaatsgehad hebben..

5. En de HEERE had, 1) om de hiermee beginnende boete van het volk te versterken, tot Mozes gezegd, waarschijnlijk met luide, door allen hoorbare stem, opdat niemand zou twijfelen of het meegedeelde (vs.4)het woord van de HEERE was: Zeg tot de kinderen van Israël: 2) Gij zijt een hardnekkig volk (vs.3), in een ogenblik; zou Ik in het midden van u optrekken en zou u vernielen (vs.3); doch nu, ga voort in hetgeen gij begonnen zijt, verootmoedigt u met ware boete en waar berouw; legt uw sieraad van u af, alles wat gij nog aan u hebt, en Ik zal weten, wat Ik u doen zal. 3)

1) Beter is de vertaling: De Heere zei tot Mozes. Wat nu volgt is een herhaling en uitbreiding van het vorige, opdat de boete en rouw bij Israël zou bestendig en vermeerderd worden..

2) Eerst klinkt het uw volk (hoofdstuk 32:7), toen gij en het volk (hoofdstuk 33:1), en hier de kinderen van Israël. Is het niet, om daarmee aan te duiden, dat Zijn gunst zich weer over Zijn volk begint uit te strekken, en dat Zijn barmhartigheden niet geheel door Zijn toorn waren toegesloten? Is het niet, opdat het rouwdragende Israël weer vrijmoedigheid zou verkrijgen, om zich onvoorwaardelijk in Zijn handen te stellen?.

3) Door deze laatste woorden legt de Heere een straal van hoop in Zijn harde woorden, om de kinderen van Israël moed tot verootmoediging te geven. Dat is een gewichtige vingerwijzing voor ieder, die anderen op te voeden, te straffen en tot boete op te wekken heeft, dat hij wel met alle ernst de hem toevertrouwde zielen hun zonde voor ogen stelt, te ondervinden geeft, ter rechter tijd echter ook de hoop op genade opwekt, omdat anders, wanneer men de straf te veel maakte, de gemoederen te zeer met trotsering of wanhoop zouden vervuld worden. Er is bovendien geen boek, waaruit men beter de pedagogiek, of kunst om op te voeden, leert, dan de Heilige Schrift; maar men moet nauwkeurig letten op hetgeen zij van Gods wijze van opvoeding vertelt, daar zij de diepten van haar wijsheid dikwijls achter enkele eenvoudige woorden verbergt..

6. De kinderen van Israël dan beroofden 1) zichzelf van hun versierselen, die hun tot hun zonde van afgoderij behulpzaam geweest waren (hoofdstuk 32:3 vv.) geheel en al, en brachten die verre van de berg Horeb; 2) ook later namen zij ze niet weer aan, maar bezigden deze tot godsdienstige doeleinden (hoofdstuk 35:20 vv.; 38:8).

1) Beroofden zichzelf; niet, deden van zich af, maar beroofden zich, om daarmee te kennen te geven, dat zij ze eigenlijk van zich afscheurden, als teken van diepste verontwaardiging, over hun eigen snoodheid en van hun diepe droefheid over hun zonden..

2) Het gebruik van de namen Sinaï en Horeb is steeds zeer twijfelachtig geweest. In het algemeen staat als regel vast, dat Horeb de algemene, omvattende naam en de gehele nader beschreven (zie Ex 3.1) bergketen is; terwijl de naam Sinaï bijzonder op de uitvoerig besproken (zie Ex 19.2) berg van de wetgeving betrekking heeft, gelijk hij ook eerst dan genoemd wordt, als Israël bij deze berg aangekomen is. Gedurende het gehele oponthoud bij de berg wordt dan nauwkeurig tussen beide namen onderscheid gemaakt; als echter de kinderen van Israël het oord verlaten hebben, treedt de naam Sinaï weer terug en wij vinden, voornamelijk in het vijfde boek van Mozes, bijna alleen de naam Horeb gebruikt, waaronder de Sinaï mee begrepen is. Deze spreekwijze hebben wij reeds hier op onze plaats, daar het reeds op die volgende tijd betrekking heeft..

7. En Mozes, de betekenis begrijpende van het woord, dat de Heere niet meer in het midden van het afgefallen volk wilde wonen, nam de Tent, waarin hij tot hiertoe de Heere voor het volk om raad gevraagd en (hoofdstuk 18:15 vv.; 19 vv.) de zaken voor God gebracht had, en hij spande ze zich buiten het leger, 1) opdat Israël duidelijk en voortdurend zou zien, dat het van zijn God gescheiden was; hij richtte die op, ver van het leger afwijkende, en hij noemde ze de Tent der samenkomst, namelijk van de Heer met Zijn volk. Aan de bouw van de eigenlijke tabernakel, die hem op de berg getoond en in zijn afzonderlijke delen beschreven was (hoofdstuk 25-27), viel voorlopig niet te denken; een gewone Tent moest eerst de plaats

van deze innemen. En het geschiedde, dat al wie de HEERE zocht, om, in enige gewichtige zaak, de wil van de Heere door Mozes te vernemen, uitging tot de Tent der samenkomst, die buiten het leger was; zo schikten zich de kinderen van Israël ootmoedig en gewillig in deze verdiende maar treurige verandering.

1) Ofschoon de tent was verplaatst, zij was nochtans niet ongenaakbaar, en een ieder, die genegen was, de Heere te zoeken, en tot deze uitging, was welkom..

8. En het geschiedde, wanneer Mozes uit zijn familietent, die zich nog in het midden van het volk bevond, uitging naar de Tent der samenkomst (vs.7), dan stond al het volk op uit eerbied voor hem, van wie zij eerst (hoofdstuk 32:1) zo minachtend gesproken hadden, en een ieder stelde zich in de deur van zijn tent, totdat hij voorbij was, en zij zagen Mozes na, totdat hij de Tent ingegaan was.

9. En het geschiedde, als Mozes de Tent ingegaan was, zo kwam de wolkkolom 1) van de berg, op de top waarvan zij zich (hoofdstuk 19:2) gelegerd had, naar beneden, en stond met haar onderste gedeelte in de deur van de Tent, en Hij, die in die kolom tegenwoordig was, sprak met Mozes, en gaf hem antwoord op zijn vragen (vs.7).

1) Hoogstwaarschijnlijk was de wolkkolom geweken van Israël, maar nu de tent buiten het leger was geplaatst, afgescheiden dus van de goddelozen, die tegen de Heere gezondigd hadden, nu openbaart zich de Heere opnieuw in de wolk, om met Mozes te spreken. Heden werd voor het oog van allen het Middelaarsambt van Mozes door de Heere bevestigd..

10. Als het volk, dat Mozes op zijn weg nazag (vs.8), de wolkkolom van de berg zag neerkomen en staan in de deur van de Tent, zo stond al het volk op, en zij bogen zich ter aarde (Genesis 18:2; 19:1) 18.2, een ieder in de deur van zijn tent, in dankbaarheid, daar de Here, hoewel uit hun midden uitgegaan, nog in hun omgeving wilde zijn.

11. En de HEERE, die in de wolk aanwezig was, sprak tot Mozes voor de deur van de Tent (vs.9), van aangezicht tot aangezicht, 1) niet als de Hoogverhevene van de hemel af, maar in zo'n nabijheid en vertrouwelijkheid, zoals een man met zijn vriend spreekt, als van mond tot mond (Numeri. 12:8); hoewel Mozes Hem toch in Zijn volle heerlijkheid niet aanschouwen mocht (vs.18 vv.); daarna keerde hij (Mozes) weer tot het leger, tot zijn familietent; doch zijn dienaar Jozua, de zoon van Nun (hoofdstuk 17:9 vv.; 24:13; 32:17 vv.), de door Mozes als wachter aangestelde jongeling; 2) week niet uit het midden van de Tent, maar bewaakte die dag en nacht.

1) Op bijzondere wijze wordt dus dit mondgesprek met dit woord aangeduid, alsof er stond, dat God aan Mozes verscheen op een gewone wijze van openbaring. Indien iemand tegenwerpt, dat dit strijdt met de verklaring, welke wij weldra zullen beschouwen: "Gij zult mijn aangezicht niet kunnen zien", dan is de oplossing gemakkelijk. Want, ofschoon God zich op een bijzondere wijze aan Mozes openbaart, zo verscheen Hij nochtans niet in Zijn volle heerlijkheid, maar in zoverre de zwakheid van de mens het kon verdragen. Deze oplossing

bevat stilzwijgend de verklaring, dat als het ware niemand Mozes gelijk is geweest, of tot zo'n hoge graad van waardigheid is opgeklommen..

2) Jozua wordt hier jongeling genoemd, hoewel hij reeds ouder was dan vijftig jaar, omdat hij de dienaar was van Mozes, wie hij met kinderlijke getrouwheid aanhing. Dat hij in de tent bleef, diende om deze te bewaken en in haar het aangezicht van de Heere met bidden en vasten te zoeken..

II. Vs.12-23. Nu Mozes weet, dat het volk zijn zonde heeft ingezien en met smart over zijn misdaad en met verlangen naar volledig herstel van het verbond vervuld is, gaat hij een schrede verder en bidt de Heere, Israël niet anders dan onder geleide van Zijn eigen persoonlijke tegenwoordigheid naar Kanaän te willen brengen. Dit wordt ook werkelijk toegestaan; doch door deze bewijzen van genade, die hij de een na de ander ontvangt, is hij zo moedig in het smeken geworden, dat hij zelfs begeert de heerlijkheid van de Heere te zien. Dit kan hem niet in volle mate worden toegestaan; wat intussen mogelijk is, dat zal hij verkrijgen; de Heere wil al Zijn goedheid hem voorbij laten gaan en voor hem de naam van de Heere laten prediken; hij zal dan de achterste delen van de Heere zien.

12. En Mozes zei op een van de volgende dagen tot de HEERE, toen hij weer uit de Tent der samenkomst van aangezicht tot aangezicht met Hem sprak (vs.7 vv.): Zie, Gij zegt tot Mij, (hoofdstuk 32:33; 34:1-3): Voer dit volk op naar Kanaän; Gij spreekt ook van een engel, die voor mij uit zal gaan, maar Gij laat mij evenwel niet weten, wie Gij met mij zult zenden, of die engel, in wie Uw naam is (hoofdstuk 23:30 vv.), of dat het besluit blijft, dat een geschapen engel de leiding overnemen zal. Ik heb vrijmoedigheid, om tot U te spreken, daar Gij gezegd hebt en ook door Uw daden de waarheid (vs.11) betoond hebt: Ik ken U bij name; Ik sta tot u in een bijzondere betrekking, als tot geen ander van de mensenkinderen; en ook: Gij hebt genade gevonden in Mijn ogen, zodat Ik u geef wat gij bidt en u niets onthoud.

13. Nu dan, ik bid, indien ik genade gevonden heb in Uw ogen, zo laat mij nu Uw weg, die gij met mij houden wilt, weten, en ik zal U kennen, als Mijn God, gelijk als Gij mij kent (vs.12), opdat ik genade vind in Uw ogen, van die genade, die ik gevonden heb recht verzekerd zij; en, wanneer Gij om mijnentwil niet geven wilt, dat de engel in wie Uw naam is, met ons ga, zie dan aan, dat deze natie Uw volk is, 1) dat Gij Israël boven alle volken van de aarde U hebt verkoren, en ook boven alle volken bijzonder moet zegenen.

1) De Heere heeft reeds veel daardoor toegestaan, dat het Verbond met Israël niet vernietigd, niet voor altijd opgeheven is, maar slechts opgeschort, of voor een tijd buiten zijn volle kracht en zegen gesteld is, totdat een nieuw volk in de plaats zou getreden zijn, en dat de volvoering van de belofte ten opzichte van het beloofde land, door middel van een geschapen engel zou vervuld worden. Toch kan het hart van Mozes daarmee niet tevreden zijn; hij begeert het gehele herstel van het verbond reeds voor het tegenwoordige geslacht, en kan de Engel, in wie de naam van de Heere is, niet loslaten; want dit was Israëls voorrang boven alle volkeren van de aarde (vs.16). Het geleide van een geschapen engel behoorde toch niet tot het gebied van het Jehovistische, maar totdat van het Elohistische bestuur (zie Ge 2.6); dit kon ook heidense volken of rijken ten deel zijn, en is nu hun ten dele geworden (Dan.10:13,21); de theocratie

had tot voorwaarde, het persoonlijk wonen van God onder Zijn volk. Dit nu is het, wat Mozes hier van de Heere bidt, en hij verkrijgt ook, gelijk de volgende verzen aantonen, zijn bede..

Hoe hij pleit: 1ste. Hij beroept zich op de last, die God aan hem had opgedragen, om het volk op te voeren; 2de. Hij maakt zich ten nut, de zalige betrekking, die hij op God had, naar het onfeilbaar woord van de Waarachtige, zich beroepende op Gods genadige en gunstige uitdrukking jegens hem; 3de. Hij geeft te kennen, dat het volk mede, hoewel ten hoogste onwaardig, enige betrekking heeft op God; 4de. Hij geeft te kennen, het belang, dat hij erin stelde, dat Gods aangezicht meeding; en 5de. besluit hij, of eindigt hij met een drangreden, waarin de eer van Gods naam meer in het bijzonder bedoeld wordt..

O wat vermag toch het gebed, het ootmoedig en gelovig, het vurig en aanhoudend gebed niet! Het sluit de schatkamers van Gods eeuwig vaderhart open en de sluizen van de stroom van Zijn straffende oordelen toe, het brengt zegen over het hoofd, dat door de zonde met wisse vloek was beladen, en heeft nog zijn kracht niet verloren, waar de mond van hem, die het opzond, reeds zwijgt in het stof van de dood..

14. Hij (de Heere) dan zei; Zou Mijn aangezicht, 1) Mijn eigen Ik, Mijn persoonlijk wezen, met u moeten meegaan, om u gerust te stellen? 2)

1) Mijn aangezicht. Dit is hetzelfde als Zijn genadige aanwezigheid, als de Engel, in wien Zij Naam woont. De Engel wordt ook genoemd: Engel van het aangezicht. Door Zijn aangezicht wordt verstaan: Zijn kennelijke aanwezigheid te midden van Zijn volk..

2) Welk een tedere liefde spreekt hier uit deze woorden van de Heere tot Mozes. Woorden, die ook de verhouding van een vader tot zijn kind tekenen..

15. Toen zei hij tot Hem: Indien Uw aangezicht niet meegaan zal, doe ons van hier liever in het geheel niet optrekken.

Mozes voelt hier eerst het verschrikkelijke van een optrekken, zonder daarbij de gunst van God te genieten. En o, waar hij weet, dat zijn volk ieder ogenblik tot weerspannigheid geneigd is, heeft hij er behoefte aan, dat de Heere weer de gewisse belofte doet, dat Hij mede zal optrekken. Zolang en wanneer God niet mede optrok, zou het volk niet onderscheiden zijn van alle andere volken. Dit spreekt hij in het volgende vers uit..

16. Want waarbij zou nu bekend worden, dat ik genade gevonden heb in Uw ogen, ik en Uw volk? Is het niet daarbij, dat Gij met ons gaat? a) Alzo zullen wij als hooggezegenden afgezonderd worden, ik en Uw volk, van alle volk, dat op de aardbodem is. 1)

a) Deuteronomium. 4:7

1) Dat Mozes voor zich en zijn volk een onderscheiding verlangt boven alle andere volken op aarde, is niet iets vermetels, maar slechts het vasthouden van het geloof in de daad van de

goddelijke roeping en verkiezing (hoofdstuk 19:5 vv.). Het geloof, dat op het Woord van God rust, duldt geen andere maatstaf, dan de oneindige volheid van de goddelijke belofte..

17. Toen zei de HEERE tot Mozes: Ook dezelfde zaak, die gij gesproken hebt, zal Ik doen, omdat gij, zoals Ik gezegd heb en u nu door de verhoring van deze bede metterdaad bewijs, genade gevonden hebt in Mijn ogen, en Ik u bij name ken. 1)(vs.12).

1) Hiermee heeft Mozes bereikt, wat hij wenste, de toezegging van Gods persoonlijk geleide en daardoor het gehele herstel van het verbond met Israël. Het aangezicht is dat gedeelte van het menselijke lichaam, waarin niet alleen zijn inwendig persoonlijk wezen, maar ook Zijn individualiteit of bijzondere eigenaardigheid en zijn gemoedstoestand zich afspiegelen. Daarom is het aangezicht van God zoveel als Hij zelf in eigen persoon of in persoonlijke tegenwoordigheid (Deuteronomium. 4:37; 2 Samuel. 17:11). In betekenis komt het overeen met de uitdrukking: naam van God (zie Ge 4.26); want een naam is een korte inhoud van de karakteristieke eigenaardigheden van de persoon, die de naam draagt; hij is voor de oren van een ander, wat het aangezicht voor de ogen is, een openbaring aan hem. Daarom heet ook de engel, in wiens binnenste de naam van de Heere is (hoofdstuk 23:21) 2 Samuel bij Jesaja (hoofdstuk 63:9) "de engel van Zijn aangezicht". Dat onder deze engel het woord, dat in den beginne bij God was, en dat vanouds het leven en het licht van de mensen was (Johannes 1:1-4), te verstaan is, is reeds vroeger aangewezen; toch staat Hij, hoewel Hij Israëls geleider was, in het oude Testament altijd nog op een zekere afstand van het volk; Hij staat daar als een van de verhevenste hemelse gezanten, totdat Hij in het Nieuwe Testament vlees wordt en het vlees van Abraham aanneemt (Johannes 1:14 Hebr.2:16)

Met deze woorden, met deze belofte is de Verbondsbreuk tussen God en zijn volk weer hersteld, maar dat herstel heeft plaats op het gebed van Mozes, omwille van de Middelaar..

18. Toen zei hij, geheel vervuld van de genade, die bij dat woord zijn hart in verrukking bracht, en, door de verzekering van die genade, nu te stoutmoediger geworden: Toon mij nu, opdat ook het laatste, dat nog afscheidt, weggenomen wordt, niet alleen meer de gedaante, die Gij tegenover de oudsten aangenomen hebt (hoofdstuk 24:10 Numeri. 12:8), maar Uw gehele, onverborgen heerlijkheid! 1)

1) In het bijzonder menen wij, dat Gods deugden hier betekent, die deugden, waardoor God in de Engel van Zijn aangezicht verheerlijkt en Zijn weg geopenbaard wordt, tot heil van verloren zondaren..

Niet een dwaze weetgierigheid, welke zo dikwijls de zinnen van de mensen beroert, opdat zij stoutweg trachten in te dringen tot de uiterste geheimen van de hemel, drijft Mozes..

Zo onverzadigbaar als de oude mens naar de wereld is, zo is het de nieuwe naar God. Mozes had tot hiertoe reeds zoveel in beelden gezien, nu wil hij ook het wezen aanschouwen zonder enig bedeksel; hij wil niet alleen, dat God tot hem afdale, maar dat hij ook opgeheven worde boven de grenzen van het eindige; hij wil boven het gebied van het geloof zien..

Gelijk wij, als wij van een vriend uit verre landen reeds lang menig teken van liefde, menig deelnemend schrift, menige goede gaven ontvingen, eindelijk het verlangen onmogelijk bedwingen kunnen, om hem zelf te zien en te spreken, zo begeert Mozes, dat de Heere, die hem reeds zoveel van Zijn wegen en werken deed zien, hem eindelijk de volle glans van Zijn eigen wezen vertone. Tot dusver waren de engelen middelaars tussen hem en de Heere, thans wil hij Hem onmiddellijk naderen..

Een volkomen middelaar, dat voelt hij, is hij slechts dan, wanneer hij evenzo onmiddellijk met Jehovah verkeerde, als met het volk, wanneer hij Jehovah evenzo in Zijn waarachtige gedaante gezien en gekend had, als hij het volk ziet en kent; tot dit bewustzijn komt hij juist nu, nu hij opnieuw in zijn middelaarsroeping erkend en bevestigd is geworden, en hier ligt hem nu zeer veel aan gelegen, te vernemen, of die beperking van zijn beroep, omdat tussen hem en de Heere eerst nog een andere bemiddeling bestond, een volstrekt noodzakelijke was; of hij niet, al ware het voor eens, God onmiddellijk ziet en onmiddellijk met hem verkeren mocht..

Wat Mozes, de middelaar van het Oude Verbond, hier begeerd heeft en toch niet verkrijgen kon, is: zo'n volkomenheid van zijn middelaarsbetrekking tot God, als daarna de Middelaar van het Nieuwe Verbond werkelijk gehad heeft. (Johannes 1:18).

Wat Mozes verlangde was meer dan hij tot nu had gezien en ervaren. Zeker, om zijn geloof te versterken, hoewel het niet onmogelijk is, dat die begeerte was vermengd met het bloot menselijk verlangen, om de heerlijkheid van God te zien, zoals deze in de hemel gezien wordt. Daarom staat God hem toe, wat dienstig kon zijn, om zijn geloof te versterken, maar tempert zijn verlangen, voor zover het uit menselijke zwakheid voortkomt. Niet door aanschouwen, maar door geloof te leven, moest ook Mozes hier herinnerd worden..

19. Doch Hij zei: Ik zal ook van deze bede u zoveel verlenen, als Ik u verlenen kan; Ik zal al Mijn goedigheid,

1) Mijn volle heerlijkheid, waarvan de goedigheid (een liefelijk woord, dat wij niet gaarne voor een ander verruilen) het wezen is (Matth.19:17), voorbij uw aangezicht gaan laten, en zal de naam des HEEREN uitroepen voor uw aangezicht, 2) ik zal u in een woord, in hetgeen Ik u zal laten horen (hoofdstuk 34:6), het hoogste geheim van Mijn wezen openbaren. Weliswaar hebt gij van u zelf, evenmin als enig ander mens, daarop recht; a) maar 3) Ik zal genadig zijn, aan wie Ik genadig zal zijn, en Ik zal Mij ontfermen, over wie ik Mij ontfermen zal; wie Ik genadig ben, die ben Ik waarlijk genadig, en over wie Ik Mij ontferm, over hem ontferm Ik Mij teder.

a) Rom.9:15

1) Alle goedigheid in die hele uitgestrektheid, zoals de algenoegzame God, die de Goedheid zelf is, zich in de gelukzalige eeuwigheid aan Zijn volk te genieten geeft; waartoe dan behoort, dat God in Zijn Naam volmaakt, immers zover een ellendig schepsel daartoe kan

opklimmen, gekend en begrepen wordt, Zijn genade, barmhartigheid, lankmoedigheid, goedertierenheid en waarheid..

2) De Heere belooft hier aan Mozes zoveel te schenken, als de afstand tussen de eeuwige God en de eindige mens toelaat..

3) Of, en beter, en. De Heere geeft hier de grond aan, waarom Hij Mozes Zijn goedertierenheid zal laten voorbijgaan. Die grond ligt in God zelf, in Zijn eigen en vrije ontferming. Geen mens, ook Mozes niet, heeft enig recht op dit blik van Zijn goedertierenheid..

20. Hij zei verder: Gij zou Mijn aangezicht niet kunnen zien, zoals gij begeerd hebt; want Mij zal geen mens zien en leven; 1) wilde Ik het doen en u de gehele diepte en majesteit van Mijn wezen laten aanschouwen, zo zou zulk eenblik u vernietigen, want geen eindig mens kan die aanblik verdragen.

1) Niet alleen is de heilige God voor de onheilige mens een verterend vuur, maar tussen de oneindige God, de absolute (onbeperkte) Geest, en de met een aards lichaam omklede mensengeest is, in en met het aardse en natuurlijke lichaam, een grens gesteld, die eerst bij het afleggen van ons lichaam (Rom.8:23), en bij onze overkleding met een geestelijk lichaam 2 Corinthiers. 5:2,4) weggenomen zal worden; zolang deze grens bestaat, is het onmiddellijk aanschouwen van Gods heerlijkheid onmogelijk. Zoals ons lichamelijk oog door het aanschouwen van het zonnelicht verblind en de kracht om te zien gedood wordt, zo zou onze gehele natuur door het volle aanschouwen van het licht van God vernietigd worden. Zo lang wij in dit lichaam zijn, dat wel bestemd is tot verheerlijking, maar door de zondeval tot het verderf van de dood gekomen is, kunnen wij slechts in geloof wandelen, slechts met het oog van het geloof God zien, voor zover Hij Zijn heerlijkheid in Zijn Woord en Zijn werk openbaart; eerst, wanneer wij, in de goddelijke natuur (2 Petr.1:4) verheerlijkt, God gelijk geworden zijn, dan zullen wij Hem ook kennen, zoals Hij is 1 Johannes 3:2), dan zullen wij Zijn heerlijkheid zonder bedeksel aanschouwen en eeuwig voor Hem leven. Daarom moet ook voor Mozes genoeg zijn het voorbijgaan van Gods heerlijkheid voor Zijn aangezicht, en de openbaring van de naam van Jehova door middel van het Woord, waarin God Zijn innigst wezen, om zo te zeggen, Zijn gehele hart voor het geloof ontsluit..

21. De HEERE zei verder, hem Zijn bedoeling nader verklarende: zie er is een plaats, een open plaats en dicht daarbij een beschermende rotsspleet (vs.23), bij Mij, boven op de top van de berg, waar Ik Mij aan u openbaren zal; daar zult gij u op de steenrots, gedeeltelijk in de kloof, gedeeltelijk op de vrije plaats, stellen.

22. En het zal geschieden, wanneer Mijn heerlijkheid voorbij u zal gaan, zo zal Ik u in een kloof van de steenrots zetten; en Ik zal u met Mijn hand zolang overdekken,1) totdat Ik voorbijgegaan zal zijn, opdat Mijn aanblik u niet vernietige.

1) Met mijn hand overdekken, wil zeggen, mijn bescherming en bewaring verlenen. Door Gods hand wordt niet zelden de beschermende macht van God aangeduid. Hoe dit geschied is,

wordt niet gemeld, maar het is niet onwaarschijnlijk, dat God Mozes met een lichte wolk overdekt heeft..

23. En wanneer Ik Mijn hand zal weggenomen hebben, zo zult gij Mijn achterste delen zien; 1)maar meer mag Ik u niet toestaan, want Mijn aangezicht zal niet gezien worden door een beperkt, een eindig, een door Zijn lichaam aan de aarde gebonden mens!

1) Wij zien de heerlijkheid van God als in een spiegel, als wij zien wat God gedaan heeft in Zijn werk, in het bijzonder die van de genade; en de achterste delen daarvan, als wij naspeuren de gangen van onze God, onze Koning in Zijn heiligdom. Aan Mozes nu was vergund, om alleen de achterste delen van Gods heerlijkheid te zien, maar lang daarna, wanneer hij een getuige was van Christus' verheerlijking op de berg, zag hij Zijn aangezicht blinkende gelijk de zon. Zo zullen de ontdekkingen zijn, die God doet van zichzelf door Zijn wegen, die Hij houdt in de genade en voorzienigheid, terwijl Zijn volk nog van Hem uitwoont, een gevolg worden van een aanschouwen van Gods aangezicht in volkomen gerechtigheid, wanneer zij, die er in dit leven zo zeer naar gehongerd en gedorst hebben, met Gods beeld zullen verzadigd worden..

Dit brengt niet mee, dat hij de zelfstandigheid van God gezien heeft, maar alleen, dat God op een gewone wijze zichzelf aan Mozes geopenbaard en in enige gelijkenis hem Zijn gelijkenis getoond heeft, zoveel Mozes machtig was deze te aanschouwen..

Wat Mozes zien zal, nee, niet de Onzienlijke zelf zal het zijn, maar de slippen van Zijn koninklijk kleed, het uiterste van Zijn hemels gewaad! Verheven belofte. Kon het treffender uitgedrukt worden, dat God een geest is, die een ontoegankelijk licht bewoont, wie geen mensenoog gezien heeft, noch zien kan? Niet het aangezicht zelf, maar de laatste plooi van de koningsmantel. Ziedaar dan het meeste, dat Hij aan het schepsel kan tonen, wie Hij het hoogste voorrecht verlenen wil! Zo wordt nog eenmaal, niet slechts het ongeoorloofde, maar ook het bespottelijke van de beeldendienst aangeduid, waaraan zich Israël nog pas had schuldig gemaakt..

Wij hebben onder deze uitdrukking te verstaan, niets minder, dan dat Mozes de Heere zou zien uit Zijn werken, afgebeeld hierin, dat Mozes God als in het voorbijgaan zag. Niet de onuitputtelijke Majesteit van Gods innerlijk Wezen zou aan Mozes openbaar worden, maar de heerlijke openbaring van dit Wezen, zoals zondaren deze nodig hebben, in haar schuldvergevende genade..

HOOFDSTUK 34.

NIEUWE TAFELN VAN DE WET. VERBOND VAN GOD. MOZES' GLINSTEREND GEZICHT.

I. Vs.1-28. Overeenkomstig het bevel van de Heere bouwt Mozes twee stenen tafelen, gelijk de eerste waren, die hij verbroken had, en begeeft zich met deze volgende morgen op de berg. Hier gaat hem de heerlijkheid van de Heere voorbij, terwijl de hand van de Heere zijn ogen bedekt. De naam des Heeren wordt hem in Zijn volheid, in een prediking van de Heere, geopenbaard; tevens wordt het Verbond met Israël werkelijk hersteld, daar de Heere de voornaamste van Zijn verbondsbeloften en verbondseisen herhaalt, en de door Mozes meegebrachte stenen tafelen met de tien woorden beschrijft.

1. Toen a) zei de HEERE tot Mozes, na deze belofte van gedeeltelijke verhoring van Mozes' bede, op het herstellen van het verbond met Israël terugkomende: Houw u twee stenen tafelen, gelijk de eerste waren, die Ik zelf gemaakt had (hoofdstuk 32:16), zo zal Ik op de tafelen schrijven dezelfde woorden (hfst.20:2-17); die op de eerste tafelen geweest zijn, die gij gebroken hebt. 1)

a) Deuteronomium. 10:1

1) Het was zonder twijfel tot een straf voor Israël, tot een blijvende herinnering aan zijn schuld, dat God nu bij het herstellen van het verbond, het materiëel voor de tafelen van de wet niet zelf levert; en opnieuw, dat Hij het door Mozes zelf laat gereed maken, is een blijvende herinnering aan Mozes' verdienste voor Israël, daar hij door aanhoudende voorbede en verdere werkzaamheid het herstel mogelijk gemaakt had. Bovendien vindt Löhe (in zijn verklaring van Luthers catechismus) in die eerste tafelen een betrekking op het menselijk hart, gelijk het door God geschapen is, en in deze tweede tafelen op de mens, gelijk hij zich door zijn val gemaakt heeft; gelijk in het eerste zo wil ook de Heere in het tweede, wanneer het tot Hem gebracht wordt, Zijn wet schrijven..

2. En wees bereid tegen de morgenstond, dat gij in de morgenstond op de berg Sinai komt, en stel u aldaar voor Mij, op de top van de berg.

2. En wees bereid tegen de morgenstond, dat gij in de morgenstond op de berg Sinai komt, en stel u aldaar voor Mij, op de top van de berg.

3. a) En niemand, noch Jozua, noch Aäron of Nadab, of Abihu, of de zeventig oudsten (hoofdstuk 24:1 vv.; 13), zal met u opklimmen; dat er ook niemand gezien wordt op de gehele berg; b) ook het kleine vee, noch runderen zullen tegenover deze berg niet weiden.

a) Ex.19:12 b) Ex.19:13

Dat Mozes geheel alleen, ook zonder Aäron, op de berg moest klimmen, toonde Israël, dat hij de Middelaar was, en tevens, dat, ja, wel de zonde van afgoderij was verzoend, maar dat toch

de afval van God een zwaar litteken had achtergelaten. Niet met het volk, als zodanig, maar met het volk, door middel van Mozes, zou God het Verbond vernieuwen. Dat Mozes nu alleen opklimt, en het volk zelf dat opklimmen niet mag zien, is om hun geloof te beproeven. Vroeger hadden zij gezegd, dat zij niet wisten, wat van die man Mozes geworden was, nu zouden zij het evenmin zien, waarheen hij ging, opdat zij in het wachten op de Heere zouden geoefend worden.

4. Toen hieuw hij (Mozes), na de tent der samenkomst verlaten te hebben (hoofdstuk 33:12) en in het leger teruggekeerd te zijn, twee stenen tafelen, gelijk de eerste; en Mozes stond 's morgens vroeg op, en klom, geheelalleen, op de berg Sinaï, zoals de HEERE hem geboden had; en hij nam de twee stenen tafelen in zijn hand.

5. De HEERE nu kwam, terwijl Mozes op de hem aangewezen rots (hoofdstuk 33:21) stond, naar beneden in een wolk, en stelde Zich aldaar bij hem; in zijnonmiddellijke nabijheid, terwijl een onzichtbare hand hem de ogen bedekte, zoals dikwijls een wolk de zon verbergt, zodat wij haar kunnen zien, zonder dat wij verblinden, en Hij riep uit de Naam des HEEREN; de hem voorbijtrekkende verschijning predikte de naam van Hem, die voorbijging (vs.6).

6. Als nu de HEERE voor zijn aangezicht voorbijging, zo riep Hij, de Heere (Numeri. 14:17 vv.), voor Mozes de reeds bij zijn roeping medegedeelde naam: Ik zal zijn, die Ik zijn zal (hoofdstuk 3:14) in zijn diepste, meest omvattende betekenis openbarende: HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid!

7. a) Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid, en overtreding, en zonde vergeeft, Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, b) bezoekende de ongerechtigheid van de vaders aan de kinderen, en aan de kindskinderen, in het derde en vierde lid.

a) Ex.20:6 Numeri. 14:18 Deuteronomium. 5:10 Psalm. 86:15; 103:8; 145:8.

b) Jesaja. 32:18

8. Mozes nu haastte zich, als de hand van zijn ogen was teruggetrokken en hij nu de verschijning van achteren mocht zien, en hij neigde het hoofd ter aarde, en hij boog zich, 1) de wegtrekkende Heere aanbiddende.

1) Nog is de zon niet uit haar rustplaats ontwaakt, als Mozes zich reeds aangordt, om de Heere, zijn God te ontmoeten. Welk een geheel ander opklimmen dan aan de morgen van de wetgeving! Thans geen donders, geen geluid van bazuinen, geen geleide van Jozua zelfs, alléén stijgt hij op, terwijl de hoorbare stilte door niets anders dan door het geluid van zijn eigen schreden en het hoorbaar kloppen van zijn hart wordt afgebroken. Endelijk, daar komt hij dankend aan op de berg, die hij voor weinige weken biddend en zuchtend verliet; daar is de rotskloof bereikt; daar scheidt niets hem meer van de Heere, zijn God dan het stofkleed van het lichaam alleen. De aarde zonk beneden hem weg, de hemel zal zich voor zijn oog ontsluiten, hij zal de heerlijkheid van de Heere zien! En nu, terwijl hij huiverend van heilige

eerbied daar staat en wacht en aanbidt, ziet hij van verre de wolk van de getuigenis naderen, en een ogenblik in zijn leven breekt aan, bij de beschrijving waarvan aan iedereen, behalve Mozes zelf, de pen uit de hand valt. Opeens voelt hij een onzichtbare hand op zijn schemerende ogen gelegd, en liefelijk als het ruisen van Engelenharpen hoort hij in het suizen van een zachte stilte de stem: "Heere, Heere, God, barmhartig, genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid; die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, die de ongerechtigheid en zonde vergeeft, die de schuldige geen zins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid van de vaders aan de kinderen en kindskinderen tot in het derde en vierde lid!" En waar nu die hemelstem zwijgt, daar wordt, na het biddend horen, hem een ogenblik vergund van aanschouwen, en een stroom van licht die hem tegenvloeit uit de langzaam voorbijgaande wolk.... Maar nee, aan geen beschrijving gedacht, waar Mozes nauwelijks een enkele blik heeft gewaagd! Met gebogen hoofd werpt hij zich op het gloeiend aangezicht neer, en Horeb wordt voor de vertrouweling van God een Bethel, een poort van de hemel!.

De prediking van de naam des Heeren, gelijk Luther zich uitdrukt, onsluit voor Mozes het verborgenste wezen van Jehova. Zij verkondigt, dat God de liefde is, maar de liefde, waarin barmhartigheid, genade, lankmoedigheid, goedheid en waarheid met heiligheid en gerechtigheid verenigd is. Als de barmhartige, groot in goedheid en waarheid, bewaart Jehova genade aan duizenden, in genade en lankmoedigheid de zonde vergevende; maar Hij laat ook niet geheel ongestraft, en zoekt door Zijn gerechtigheid de zonden van de vaders bij de kinderen en kindskinderen tot in het vierde geslacht. Als zonden bezoekende en genade bewijzende, had de Heere reeds van de Sinaï af zich aan het gehele volk zich geopenbaard (hoofdstuk 20:5 vv.). Maar terwijl daar de zonden bezoekende vuurijver van Jehova op de voorgrond stond, en de genade volgde, treedt hier genade, barmhartigheid en goedheid op de voorgrond. Daarom zijn hier ook alle woorden bij elkaar geplaatst, die de taal voor het begrip van genade in zijn verschillende betoningen jegens de zondaar aanbiedt, om God volgens Zijn innerlijk wezen als de liefde te openbaren. Opdat echter de genade door de zondaars niet moedwillig wordt beledigt, ontbreekt ook hier de gerechtigheid met haar ernstige bedreiging niet, hoewel zij eerst na de genade optreedt, om aan te wijzen, dat de genade veel machtiger werkt dan de toorn, en de heilige liefde eerst dan straft, wanneer de zondaars de rijkdom van goedheid, geduld en lankmoedigheid van God verachten. Gelijk Jehova hier Zijn naam verkondigt, zo heeft Hij die verder aan Israël betuigd, van de Sinaï tot aan de inleiding in Kanaän, en van daar tot aan de verstoting van Israël onder de heidenen en ook nog in zijn verbanning aan de duizenden genade bewijzende, die zich tot de uit Zion gekomen Verlosser bekeren..

De eigenlijke top van de Dsebel Musa (zie Ex 19.2) bestaat uit een kleine vlakte van 60 schreden omvang en 80 voet in doorsnede, en is uit een grote granietrots gevormd; thans staat daarop een kleine, bijna vervallen kapel; ongeveer 40 voet daarvan verwijderd, ligt tegen het zuidwesten een eveneens vervallen Moskee, waaronder zich een kleine grot bevindt. Men stijgt in deze enige trappen af; zij is door een groot granietblok bedekt, dat 1« vadem in lengte en 6 spannen in hoogte open laat. Hier zal, volgens Islamitische traditie, welke de Griekse monniken bevestigen, Mozes de wet ontvangen hebben; deze grot is ook zonder twijfel de rotskloof, waarvan ons verhaal spreekt..

9. En hij zei, de genade, die hem op dit ogenblik in een volheid ten dele werd als nooit tevoren, aangrijpende ten behoeve van het volk: Heere! indien ik nu genade gevonden heb in Uw ogen, zo ga nu de HEERE in eigen persoon in het midden van ons, want dit is weliswaar een hardnekkig volk, doch juist daarom heeft het des te meer Uw tegenwoordigheid nodig, om niet in zijn natuurlijk verderf weg te zinken. Gij hebt U in Uw genade geopenbaard (vs.6,7), vergeef dan onze ongerechtigheid en onze zonde, en neem ons aan tot a) een erfdeel!1)

a) Leviticus. 25:38 Psalm. 28:9; 33:12, Zacheria 2:12

1) Het is, als wilde hij daarmee zeggen, dat God deze bezitting niet anders voor zich zou kunnen houden, dan langs een weg van vergeving van zonde; zo groot toch is de zwakheid van de mensen, dat zij terstond van de genade van God zouden moeten vervallen, wanneer zij niet telkens opnieuw worden verzoend. Daarom hebben wij niet slechts de aanvankelijke aanneming tot kinderen aan Gods vrije genade te danken, maar wij kunnen in deze kinderlijke betrekking tot God noch volharden noch voleinden, tenzij God ons gedurig uit genade met Zich verzoent..

Na de zondvloed had de Heere van de mens gezegd, dat het gedichtsel van het mensenhart boos was van zijn jeugd af aan; hier zegt Mozes iets dergelijks tot God, als hij spreekt: want dit is een hardnekkig volk..

10. Toen zei Hij, de gehele bede van Mozes verhorende: Zie

a) Ik maak een Verbond; het verbroken verbond wil Ik weer herstellen, op uw zo ernstige bede; b) voor uw gehele volk zal Ik, tot vervulling van Mijn Verbondsbeloften, wonderen 1) doen, die niet geschapen, die nooit gezien zijn op de hele aarde, noch onder enige volken; zo dat dit gehele volk, in wiens midden gij zijt als aanvoerder en leidsman, het werk van de HEERE zien zal en over de vernieuwde Verbondsgemeenschap verheugd zal zijn; en het zal bekennen, dat het verschrikkelijk, 2) wonderlijk, hoog geducht is, hetgeen Ik met u niet Israël doe.

a) Deuteronomium. 5:2 b) Jozua. 10:12,13

1) Dit en hetgeen volgt, had zijn reden in de uitroep van de naam des Heeren, welke genade beloofde onder een strenge betoning van Zijn rechtvaardigheid, op zulk een wijze, die Hem zeer ontzaglijk maken zou. Hetgeen kennelijk ziet, eendeels op de oude huishouding, anderdeels op die vreselijke oordelen, welke de Heere oefenen zou over de inwoners van Kanaän, en allen, die hieraan deel zouden nemen..

2) In het Hebreeuws Nora, vreselijk. De openbaring van de wonderen zou vreselijk zijn, doordat allen, die zich Israël vijandig zouden betonen, door de Majesteit en kracht van God zouden verpletterd worden..

11. Onderhoudt gij met Israël nu ook beter, dan tot hiertoe, Mijn verbondseisen; doet hetgeen Ik u heden bij vernieuwing (hoofdstuk 23:23 vv.; 32 vv.) gebied! en zie, Ik wil het u beloven,

Ik zal voor uwaangezicht uitdrijven de Amorieten, en de Kanaänieten, en de Hethieten, en de Ferezieten, en de Hevieten, en de Jebusieten.

12. a) Wacht u, dat gij toch geen verbond maakt met de inwoners van het land, waarin gij komen zult; dat hij misschien niet tot een valstrik 1) wordt in het midden van u.

a) Ex.23:32 Numeri. 33:51 Deuteronomium. 7:2

1) Niet tot een valstrik wordt. Hiermee waarschuwt de Heere, dat het een verbond maken met de inwoners van het land, Israëls volksbestaan in gevaar zou brengen, zoals het dan ook later geschied is..

13. Maar hun altaren zult gij omwerpen, en hun opgerichte beelden zult gij verbreken, en hun bossen 1) zult gij afhouden.

1) Bossen, in wier schaduw de schandelijkste afgodendienst plaats had. In het Hebreeuws staat: "Gij zult hun Aschera's omhouden." Aschera (beeld van Astarte) was de naam van een Kanaänitische afgod, die waarschijnlijk bestond uit een grote, in de grond vaststaande, loodrechte boomstam, en die, als zinnebeeld van de voortbrengende natuurkracht, nu eens op hoogten en in bossen, dan naast andere beelden en altaren werd opgericht. Zoals meestal bij de dienst van de natuur, zo was ook dit zinnebeeld zeer onrein. In het Oude Testament wordt gewoonlijk Aschera gebruikt van het beeld of de boomstam, niet van de godheid, die erdoor moest voorgesteld worden, waarom het dan ook heet: de Aschera's verbranden of omhouden. Even als dus onder de uitdrukking "afgoden" aan stenen zuilen moet worden gedacht, zo heeft men onder het woord zuilen, aan stammen, houten pilaren te denken. Altijd, wanneer het volk van God afviel, richtte het zodanige zinnebeeldige zuilen op en zette daarmee voor alle gruwelen van de natuurvergoding de deur open. Gideon hieuw een grote zuil van dien aard om (Richteren. 6:25); onder het rijk van de tien stammen hadden zij hun priesters (1 Kon.18:19); ja, in het huis des Heeren zelf vervaardigden eens de vrouwen woningen (tentkieren) voor deze godin (2 Koningen. 23:7)

14. a) (Want gij zult u niet buigen voor een andere God dan Mij; want de Naam des HEEREN is Ijveraar! een ijverig God is Hij), die geen mededinger naast zich dulden kan.

a) Exodus. 20:5

15. Opdat gij misschien, tegen Mijn wil, geen verbond maakt met de inwoner van dat land; in plaats van hem uit te roeien; en zij hun goden niet nahoereren, 1) noch hun goden offerande doen, en hij u nodigende tot zijn offermaaltijden, gij van hun offerande eet, en u daardoor tegen Mij zondigt. (Numeri. 25)

1) Het dienen van de afgoden wordt hoererij genoemd, omdat de betrekking tussen Israël en God vergeleken wordt bij de verhouding tussen man en vrouw. Israël was de bruid van God. Waar Israël dus vreemde afgoden diende en de Heere verliet, daar bedreef het geestelijke hoererij..

16. En gij voor uw zonen vrouwen neemt van hun dochters; a) en hun dochters, haar goden nahoererende, door haar verleidingen maken, dat ook uw zonen haar goden nahoereren.

1)

a) 1 Kon.11:2

1) Voor de eerste maal wordt hier de afgoderij als geestelijke hoererij aangewezen, gelijk dit later bij de profeten dikwijls terugkeert (Jeremia. 3:1-9); want het verbond, dat God met Israël gesloten heeft, staat met een echtverbond gelijk: de Heere is Israëls wettige man en Israël is zijn aan Hem getrouwde vrouw (Hoz.2)

17. Gij zult u geen gegoten goden maken. (hoofdstuk 20:23)

In dit en de volgende verzen herhaalt God nogmaals, wat Hij vroeger reeds heeft geboden, opdat Israël zou verstaan, dat bij de vernieuwing van het Verbond, ook de vernieuwing van de wetten tot gehoorzaamheid niet mocht ontbreken..

18. Het feest van de ongezuurde broden zult gij houden; zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten, gelijk Ik u geboden heb, op de gestelde tijd in de maand Abib: want in de maand Abib zijt gij uit Egypte gegaan (hoofdstuk 23:15).

19. a) Al wat de baarmoeder opent, is van Mij; ja, al uw vee, dat mannelijk zal geboren worden, openende de baarmoeder van het grote en kleine vee dat is van Mij.

a) Ex.13:2; 22:29 Ezech.44:30

20. Doch de ezel, die de baarmoeder opent, zult gij met een stuk klein vee lossen; maar indien gij hem niet zult lossen, zo zult gij hem de nek breken. Al de eerstgeborenen van uw zonen zult gij lossen (hoofdstuk 13:12 vv. hoofdstuk 22:29 vv.), en men zal voor Mijn aangezicht niet met lege handen verschijnen (hoofdstuk 23:15 Deuteronomium. 16:16).

21. Zes dagen zult gij arbeiden, maar op de zevende dag zult gij rusten; in de ploegtijd en in de oogst zult gij rusten (hoofdstuk 23:12).

22. Het wekenfeest zult gij ook houden, zijnde het feest van de eerstelingen van de tarweoogst, en het feest van de inzameling, als het jaar om is (hoofdstuk 23:16).

23. Al wat mannelijk is onder u, zal driemaal in het jaar verschijnen voor het aangezicht van de Heere HEERE, de God van Israël (hoofdstuk 23:17 Deuteronomium. 16:16).

24. Wanneer Ik, overeenkomstig Mijn toezegging (hoofdstuk 23:27-31) de volken voor uw aangezicht uit de bezitting zal verdrijven, en uw grenzen verwijden, dan zal niemand uw land begeren en vijandelijke invallen doen, terwijl gij opgaan zult, om te verschijnen voor het aangezicht van de HEERE uw God, driemaal in het jaar. 1) Ik zal alle volken rondom in vrees

houden (Genesis 35:5), zodat gij bij uw feesttochten niet hoeft te vrezen voor uw land, dat van mannen ontbloot is.

1) Hoe getrouw God deze toezegging gehouden heeft, toont de volgende geschiedenis van Israël, die ook niet één enkel voorbeeld aanwijst, dat men zich de tijd van de drie hoge feesten ten nut gemaakt heeft voor een vijandelijke inval, hoe gunstig de tijd daarvoor ook ware. Eerst ten laatste, toen de Romeinen het land bezet hadden en Jeruzalem belegerden, diende de paasviering van het jaar 70 na Christus, om de nood van de Joden tot op het hoogst te doen stijgen; maar toen had ook het Verbond van God een einde en had het gericht over Israël een aanvang genomen..

25. Gij zult het bloed van Mijn 1) slachtoffer niet offeren met gedeseemd brood; het slachtoffer van het paasfeest zal ook niet vernachten tot de morgen(hoofdstuk 23:18).

1) Het mag de aandacht niet ontgaan, dat telkens de Heere spreekt van het Paasoffer als Zijn slachtoffer. Het was, opdat Israël zou verstaan, dat het Paasoffer van geheel unieke betekenis was..

26. De a) eerstelingen van de eerste vruchten van uw land zult gij in het huis van de HEERE uw God brengen. b) Gij zult het bokje in de melk van zijn moeder niet koken(hoofdstuk 23:19).

a) Deuteronomium. 26:2 b) Leviticus. 22:27 Deuteronomium. 14:21

27. Verder zei de HEERE, nadat Hij zo de gewichtigste van de rechten, waarop Hij tevoren het verbond met Israël gesloten had, nog eens plechtig herhaald had, tot Mozes: Schrijf u deze woorden, 1) evenals het gedeelte (hoofdstuk 20:22-23), waarvan deze een kort begrip zijn, in het Boek van het Verbond (hoofdstuk 24:7); want naar verluid van deze woorden heb Ik een Verbond met u en met Israël gemaakt en weer hersteld. Tot een getuigenis van die herstelling heb Ik dezeherhaling gedaan, en zal zij in het boek worden geschreven.

1) Alhoewel Mozes ook vroeger deze wetten en rechten heeft opgeschreven, ontvangt hij nu bevel, om deze opnieuw in het Boek van het Verbond in te schrijven. En dat, omdat het Verbond vernieuwd was, en deze vernieuwde opschrijving de vernieuwing van het Verbond verzegelde..

28. a) En hij was aldaar met de HEERE, veertig dagen en veertig nachten 1) als eerder (hoofdstuk 24:18); hij at gedurende die tijd geen brood, en hij dronk geen water, maar bad voor Israël (Deuteronomium. 9:18), dat het zich beter aan God mocht houden dan vroeger (hoofdstuk 31:1); en Hij, de Heere schreef op de tafelen, die Mozes meegebracht had (vs.14), de woorden van het Verbond, de tien woorden.

a) Ex.31:18; 34:1 Deuteronomium. 4:13

1) De tijd van Mozes' eerste vertoeven bij de Heere was, gelijk reeds uit het getal veertig blijkt (zie Ex 24.18) een tijd van beproeving en verzoeking geweest. "Het volk werd beproefd, hoe het als Verbondsvolk, en Mozes, hoe hij als verbondsmiddelaar zich houden zou; evenzo werden Aäron, de toekomstige Hogepriester, en de stam van Levi als toekomstige priesterstam verzocht. Aäron, het hoofd van Levi's stam en het volk stonden de proef niet zegerijk door, maar Mozes, het hoofd van het volk, en de stam Levi zijn beproefd uit haar voortgegaan. Omwille van de sterken zijn nu de zwakken verschoond gebleven (Genesis 18:22 vv.), omwille van de gerechtigheid, die gebleken was, is de ongerechtigheid van de overigen bedekt geworden;" maar nu moeten ook de zwakken zich sterk, en de ongerechten zich rechtvaardig betonen in de kracht van de hun geschonken genade. Dat gebeurt dan ook, zoals het volgende gedeelte aanwijst; de kinderen van Israël hebben gedurende het tweede veertigtal dagen zich stil en geduldig wachtende gedragen, en mogen daarom nu, tot des te groter verzekering, welk een getrouw knecht in het gehele huis van God hun tot middelaar gegeven was, met eigen ogen zien, wat deze man Mozes overkomen is..

Wat Mozes al die tijd gedaan heeft, vindt men niet aangetekend. Dat hij veel van die tijd doorgebracht heeft met voor het volk te bidden, dat het volkomen met God verzoend mocht worden, blijkt niet onduidelijk uit Deuteronomium. 9 en 10:10. En dat dit wonderbaar vasten van Mozes, zowel als de andere omstandigheden van Mozes' verblijf op de berg, diende ter verheerlijking van de Wet en de gehele dienst van Mozes, daaraan kan men niet twifelen..

II. Vs.29-35. Na de veertig dagen en veertig nachten, die hij weer op de berg doorgebracht heeft, keert Mozes tot het leger terug. Zonder dat hij het zelf weet, glinstert zijn aangezicht van de heerlijkheid van de Heere, die hij gezien heeft. De kinderen van Israël wijken verschrikt van hem. Hij roept ze echter met vriendelijke woorden tot zich, openbaart hun Gods woord en legt vervolgens, voor het dagelijks verkeer, een deksel op zijn aangezicht. Zo doet hij ook verder, zolang de glans blijft, die door het verkeer met de Heere gedurig vernieuwd wordt.

29. En het geschiedde, toen Mozes, na verloop van veertig dagen (vs.28), van de berg Sinai afging (de twee tafelen van de getuigenis, door de Heere beschreven, nu waren in de hand van Mozes, als hij van de berg afging), zo wist Mozes niet, dat de huid van zijn gezicht glinsterde,¹⁾ een glans van zich gaf, en dit ten gevolge van de goddelijke glans die hem bestraald had, toen Hij, de Heere, met hem sprak van aangezicht tot aangezicht, zoals een man met zijn vriend spreekt (hoofdstuk 33:11).

1) De heerlijkheid van de Heere heeft (vs.5 vv.) Mozes beschenen, daarvan is een naglans op zijn eigen gezicht achtergebleven, die gedurende veertig dagen van zijn vertoeven op de berg behouden en versterkt is, zonder dat hij het zelf weet. Deze schittering was een erekrans, hem van de Heere verleend voor zijn tot hiertoe bewezen trouw (Numeri. 12:7), die tot een getuigenis voor het volk dienen en dit vaster aan Hem verbinden moest, nadat het door zijn middelaarsambt weer in genade aangenomen was. De grondtekst doet denken aan de glans van de opgaande zon: daar heet het letterlijk: "de huid van zijn gezicht hoornde," een uitdrukking, die ook bij Arabische dichters voorkomt voor stralen van de morgenzon, die lijken op de hoornen van gazellen. De vulgate heeft de uitdrukking woordelijk behouden

(ignorabat, quod cornuta esset facies sua), en daardoor tot een misverstand aanleiding gegeven, ten gevolge waarvan Mozes in de regel met hoornen afgebeeld werd; te Genua worden de vermeende Mozeshoornen aan de reizigers zelfs onder de schat van de zich daar bevindende heilige relikwieën getoond..

De glans op het gezicht van Mozes spiegelt tegelijk de heerlijkheid van het Oude Verbond af, en moest Mozes en het volk een voorteken zijn van de heerlijkheid, waartoe Jehova Zijn volk van het eigendom geroepen en bestemd had, en waarmee Hij het bij Zijn volmaking verheerlijken zou..

De Apostel Paulus 2 Corinthiers. 3:7) spreekt van de heerlijkheid of glans doxa, welk woord hij ook gebruikt van de heerlijkheid of van de glans van de zon. Deze heerlijkheid, dat glinsteren van de huid van zijn gezicht was een gevolg van het aanschouwen van Gods heerlijkheid. Ook daarin was hij type van de Middelaar van het Nieuwe Verbond, Wiens aangezicht op de berg van de verheerlijking blonk als de zon. Zo'n verheerlijking van Mozes was nodig, omdat Israël het verbond had verbroken, opdat het volk des te meer ontzag voor Mozes zou hebben..

30. Als nu Aäron en al de kinderen van Israël Mozes bij zijn terugkeren tot het leger, zagen, ziet, zo glinsterde de huid van zijn gezicht; daarom vreesden 1) zij tot hem toe te treden.

1) Waarom zij vreesden is duidelijk. Niet, omdat zij hem voor een engel aanzagen, zoals sommigen menen, maar omdat het zondige volk, dat zo pas op verschrikkelijke wijze tegen de Heere gezondigd had, nu de afstraling van de hemelse Majesteit op Mozes' gezicht niet kon verdragen..

31. Toen riep hen Mozes, dat zij tot hem komen en niet voor hem vrezen zouden; en Aäron en al de oversten in de vergadering keerden weer tot hem; en Mozes sprak tot hen.

1)

1) "O mijn volk, voor wie vlucht gij toch? Het is toch om uwentwil, dat ik opgestegen, daar gebleven en nu weer tot u gekomen ben. Ziet, er zijn geen gewapende Levieten meer, om u te slaan, geen Egyptenaars om u te vervolgen, geen bliksem en donder, om u het hart te ontnemen. Ik heb de staf van God niet in mijn hand, waarmee ik bevel aan de elementen heb gegeven, of, zo ik die had, zo ben ik toch zo ver van ijver tegen u, dat ik integendeel God met u heb verzoend. En zie nog bovendien de panden van Zijn verzoening. Wilt gij voor uw beste vriend vluchten? Waarheen wilt gij gaan voor mij of zonder mij! Staat stil en hoort het bevel van God, die gij toch niet ontvluchten kunt."

32. En daarna, toen zij zagen, dat Aäron en de oversten voor Mozes stand hielden, traden al de kinderen van Israël toe, door dat voorbeeld bemoedigd, en hij gebood hun al wat de HEERE met hem gesproken had (vs.11-26) op de berg Sinaï.

33. Alzo eindigde Mozes met hen te spreken, nadat hij dit alles hun bekend gemaakt had, en a) hij had een deksel op zijn gezicht gelegd. 1)

a) 2 Kor.3:7,13

1) Het voorname doel, dat dit glinsteren van Mozes' gezicht tegenover het volk heeft, is: zijn persoon voor Israël en vooral tegenover hun woord (hoofdstuk 32:1): "Wij weten niet, wat deze Mozes geschied is," te verheffen; het is een antwoord van God tot hun verootmoediging en beschaming. Daar die glans, volgens de volgende verzen, een langere tijd bleef en bij het verder verkeer van Mozes met de Heere steeds vernieuw werd, diende het tevens, om het ambt, dat Mozes bediende, in hem, de drager van het ambt, tot duidelijkheid te brengen, en de wet, die door hem gegeven werd, in alle bijzonderheden, voor al het volk te doen kennen als uit een hogere wereld ontsproten. Daarop wijst Paulus uitdrukkelijk in de plaats 2 Corinthiers. 3:7 vv.). Volgens diezelfde plaats heeft die glans ook weer een einde. Gedeeltelijk werd die zwakker in het dagelijks verkeer, en had gedurig vernieuwing nodig, omdat het meer een verheerlijking van buiten, door het verlichten van de heerlijkheid van de Heere, dan van binnen door de heiliging doorde Geest was (overeenkomstig het wezen van het Oude Testament in onderscheiden van dat van het Nieuwe Verbond) (zie Ex 21.11); deels hield het ten laatste, als het doel bereikt en de wet volledig geopenbaard was, dus bij het opbreken van de kinderen van Israël van de Sinaï (Numeri. 10), geheel op..

34. Doch als Mozes, bij de verdere openbaringen, die hij voor het volk ontving (hoofdstuk 40:1 Numeri. 10:10), voor het aangezicht des HEEREN kwam, in de voorlopige tent (hoofdstuk 33:7 vv.), en, na de oprichting van de tabernakel, in deze (hoofdstuk 40; Leviticus. 1:1), om met Hem te spreken, zo nam hij het deksel af, totdat hij uitging; en nadat hij uitgegaan was, zo sprak hij tot de kinderen van Israël wat hem geboden was.

35. Zo zagen dan de kinderen van Israël het gezicht van Mozes, dat de huid van het gezicht van Mozes opnieuw glinsterde, 1) want ieder nieuw verkeer met de Heere had de in het dagelijks leven verdwijnende glans in de vorige sterkte en klaarheid hersteld; daarom deed Mozes het deksel weer op zijn gezicht, totdat hij inging, om met Hem, de Heere, te spreken.

1) Hoe meer een mens een kind van God wordt, hoe nader een vertrouwelijker hij met zijn Heiland omgaat, hoe beslist zijn uitwendig bestaan zich naar de hemel wendt, hoe meer hij een volkomen man in Christus wordt, des te meer drukt zich dat uit in zijn uitwendig bestaan; innerlijke verhoging ontvangt haar uitdrukking in een zekere verheerlijking van zijn gedaante. Ons straalt in zijn gedaante een wonderbaar geestelijke en hemelse schoonheid tegen; zijn gehele wezen maakt een bijzonder diepe, ongewone indruk op ons, ook wanneer hij geen woord spreekt; wij wagen het niet in zijn nabijheid te zijn; wij zijn bang, dat deze mens een blik in ons onrein hart zal kunnen werpen, en toch komt hij ons voor, als doorzag hij ons geheel. In zijn gebaren ligt, behalve een diepe ernst, een lieflijke vriendelijkheid; zijn blik is als de andere wereld; wat ons echter bijzonder in hem treft, hij is veel ootmoediger dan wij; hij spreekt slechts van zijn armoede en geringheid; hij weet niets van de in hem tevoorschijn getreden verheerlijking; want hoe meer genade, des te dieper gevoel van eigen armoede van geest en onwaardigheid van hart..

Zoals Mozes de wonderbare glans van zijn gezicht voor Israël verborg, zo moeten ook wij het zalig geheim van ons inwendig leven dikwijls voor de onheilige wereld verbergen; treden wij

echter in de eenzaamheid voor Gods genadetroon, zo mogen wij, als Mozes, alle bedeksels wegdoen, en het ongesluierd oog aan het vriendelijk licht van de Heere verkwikken. Nu spiegelt zich in ons als het ware de heerlijkheid van de Heere met een ongedekt aangezicht af, en wij worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van de Geest van de Heere..

HOOFDSTUK 35.

SABBATSRUST. VRIJWILLIGE HEFOFFERS. ROEPING VAN DE WERKMEESTERS.

I. Vs.1-3. Nadat het Verbond met God hersteld was, gaat Mozes over tot uitvoering van de in hoofdstuk 25-31 ontvangen bevelen, ten opzichte van het vervaardigen van het heiligdom met zijn gereedschappen. Allereerst deelt hij, volgens hoofdstuk 31:12-17, aan de gehele gemeente het Sabbatsgebod mee, dat hij versterkt door de bepaling, dat er op de Sabbat geen vuur in de woningen mag aangestoken worden.

1. Toen deed Mozes de gehele vergadering 1) van de kinderen van Israël verzamelen voor zijn tent buiten het leger (hoofdstuk 33:7), en zei tot hen: Dit zijn de woorden, die de HEERE, toen ik de eerste maal de 40 dagen en 40 nachten bij Hem op de berg was, geboden heeft, dat men ze doe.

1) Onder de gehele vergadering hebben wij nu ook te verstaan, de hoofden en oudsten van Israël, die weer op hun beurt aan de menigte bekend maakten..

2. a) Zes dagen zal men het werk doen; maar op de zevende dag zal voor u heiligheid zijn, daar gij die zult houden als een Sabbat, een rustdag ter nagedachtenis aan de rust voor de HEERE; na Zijn volbracht scheppingswerk (hoofdstuk 20:11); al wie daarop werk doet, zal gedood worden. (Numeri. 15:32 vv.)

a) Ex.20:8; 31:15 Leviticus. 23:3 Deuteronomium. 5:12 Luk.13:14

3. Gij zult, opdat gij, na de herstelling van het Verbond met God, u nauwkeurig aan het door Hem vastgestelde verbondsteken (hoofdstuk 31:13,17) houdt, zelfs geen vuur aansteken in een van uw woningen op de Sabbatdag,1) om iets te koken of te braden; gij zult tevoren de voor die dag nodige spijzen bereiden.

1) Aanstonds moest met deze strenge waarneming van de sabbatswet een begin gemaakt worden, daar nu de arbeid voor de tent der samenkomst begon. Israël moest zes dagen lang vlijtig arbeiden, maar ook de zevende dag des te beslister vieren, en er geen vrijbrief inzien, dat de arbeid des Heeren in het heiligdom voortging, om zich over Gods gebod heen te zetten. Wat de onthouding zelfs van spijsbereiding betreft, zo moet men bedenken, dat in die hete landen de behoefte aan warme spijs minder is, dan bij ons..

II. Vs.4-19. Vervolgens vraagt Mozes, volgens hoofdstuk 25:1-9, het volk, om vrijwillige bijdragen te geven tot het bouwen van het heiligdom, en nodigt, volgens hoofdstuk 31:1-11, de met verstand begaafden uit, om mee te delen in het oprichten van de tabernakel.

4. Verder sprak Mozes tot de gehele vergadering van de kinderen van Israël, zeggende: Dit is het woord, dat de HEERE geboden heeft, zeggende:

5. Neemt van hetgeen dat gij hebt, een heffer voor de HEERE; een ieder, wiens hart vrijwillig is, zal het brengen tot een heffer voor de HEERE; goud en zilver en koper;

a) Ex.25:2

Het was geen belasting, die hun werd opgelegd, maar een vrijwilligheid of vrijwillige gift, om niet onduidelijk te kennen te geven: A. Dat God ons juk niet zwaar gemaakt heeft. Hij is een vorst, die Zijn onderdanen niet met belastingen drukt, noch zich doet dienen met een heffer, maar trekt ons met mensenkoorden, en laat ons zelf oordelen, wat recht is. Over Zijn regering heeft men geen oorzaak te klagen, want Hij regeert niet met strengheid. B. Dat God een blijmoedige gever liefheeft, en vooral behagen schept in de vrijwillige heffers. Dergelijke diensten zijn Hem aangenaam, die voortkomen uit een vrijwillig hart van een zeer gewillig volk..

6. a) Als ook hemelsblauw, en purper, en scharlaken garen, en fijn linnen, witte byssus en tot garen gesponnen geitehaar.

a) Ex.25:4

7. En roodgeverfde ramsvellen, en dassenvellen, en sittimhout. 1)

a) Ex.25:5

1)Sittimhout wordt tegenwoordig ook wel acaciahout genoemd.

8. a) En olie tot de luchter, en specerijen tot zalfolie, en tot roking welriekende specerijen.

a) Ex.25:6

9. a) En sardónixstenen, en vervullende stenen, stenen om in goud in te zetten, tot de efod en tot de borstlap, voor de Hogepriester.

a) Ex.25:7; 28:17,20

10. En allen, die wijs van hart zijn in enige kunst, onder u, zullen komen tot de beide door de Heere aangewezen werkmeesters (vs.30 vv.), en maken alles, wat de HEERE geboden heeft:

11. De tabernakel, de binnenste bedeksel of tapijten (hoofdstuk 26:1 vv.), zijn tent en zijn deksel, de tweede (hoofdstuk 26:7 vv.) en de beide andere bedeksels (hoofdstuk 26:14), zijn haakjes (hoofdstuk 26:6,11) en zijn stijlen,zijn richels, zijn pilaren en zijn voeten (hoofdstuk 26:15-30,32,37).

12. De Ark en haar handbomen (hoofdstuk 25:10,16), het Verzoendeksel en de voorhang van de deksel (hoofdstuk 25:17,22; 26:31).

13. De tafel en haar handbomen, en al haar gereedschap, en de toonbroden (hoofdstuk 25:23-30).

14. En de kandelaar tot het licht, en zijn gereedschap, en zijn lampen, en de olie tot het licht (hoofdstuk 25:31-39; 27:20 vv.);

15. En het reukaltaar en zijn handbomen (hoofdstuk 30:1 vv.), en de zalfolie en het reukwerk van welriekende specerijen (hoofdstuk 30:23 vv.), en het deksel van de deur aan de deur van de tabernakel (hoofdstuk 26:36).

16. Het brandofferaltair, en het koperen rooster, die het hebben zal, zijn handbomen en al zijn gereedschappen (hoofdstuk 27:1 vv.); het wasvat en zijn voet (hoofdstuk 30:18).

17. De behangselen van de voorhof, zijn pilaren en zijn voeten; en het deksel van de poort van de voorhof (hoofdstuk 27:9 vv.).

18. De nagels van de tabernakel, en de pennen van de voorhof (hoofdstuk 27:19) met de touwen, die tot het vastmaken van de tent en van de omhangselen van de voorhof aan de in de grond geslagen pinnen dienen, envroeger als zaken van minder betekenis niet genoemd zijn.

19. De ambtskleren, om in het heilige te dienen, de kostbare kleren van het ambstgewaad van de Hogepriester, de heilige kleren van de priester Aäron, die hij met de overige priesters gemeen heeft, en de heilige kleren van zijn zonen om het priesterambt te bedienen, de kleren van de gewone priesters (hoofdstuk 31:10).

III. Vs.20-35. Het volk voldoet gewillig aan de vraag, om de verlangde zaken te brengen tot een hefoffer voor de Heere. Daarop maakt Mozes bekend, dat God tot volbrenging van de bouw Bezëlel en Ahóliab geroepen en met Zijn Geest bedeeld heeft, om niet alleen de plannen voor de afzonderlijke werken te ontwerpen, maar ook de onder hun opzicht staande arbeiders bij de uitvoering te onderwijzen.

20. Toen ging de gehele vergadering van de kinderen van Israël uit, van voor het aangezicht van Mozes naar het leger terug.

21. En zij kwamen, een ieder, wiens hart hem bewoog, en een ieder, wiens geest hem vrijwillig maakte, die brachten de HEERE een hefoffer tot het werk van de tent der samenkomst,

1) en tot al haar dienst, en tot de heilige klederen.

1) Deze uitdrukking (Hebreeuws Moëd), die wij het eerst in hoofdstuk 27:21 vonden, wijst het heiligdom als de plaats aan, waar God zich bij Zijn volk als aanwezig wilde openbaren (hoofdstuk 25:22), waarom het eerst nog een tent was (zie Ex 26.1); in hoeverre reeds de bouworde op een toekomstig eigenlijk huis wijst, zie Ex 26.15

22. Zo kwamen dan de mannen met de vrouwen, alle vrijwilligen van hart; zij brachten haken en oorversieringen, en ringen (Genesis 38:18) en spansen 1) (Genesis 24:22), alle ofallerlei gouden vaten; en iedereen, die een gouden beweegoffer 2) nog onbearbeid goud tot offergave, aan de HEERE offerde.

1) Deze gouden voorwerpen werden óf om de armen, óf om de hals gedragen, zowel door de Israëlieten, als door de Midianieten..

2) Deze twee woorden "heffen en bewegen," moeten wij leren gebruiken en verstaan; want een offer of een gave voor de godsdienst heet daarom een hefoffer, omdat men het voor de Heere ophief. Bewegen heet, dat men het heen en weer trok naar de vier richtingen: Oosten, Westen, Noorden en Zuiden..

23. En iedereen, bij wie gevonden werd hemelsblauw en purper en scharlaken, en fijn linnen en geitelaar, en roodgeverfde ramsvellen, en dassenvellen, die brachten ze.

24. Allen, die een hefoffer van zilver of koper offerden, die een deel van zijn bezitting aan de Heere wilden geven, die brachten het ten hefoffer voor de HEERE; en allen, bij welke sittimhout gevonden werd, brachten het tot elk werk van de dienst.

25. En a) alle vrouwen, die wijs van hart waren, die kennis hadden van zodanige werken, die spinnen met haar handen; en zij brachten het gesponnen, de hemelsblauwe zijde en het purper, het scharlaken en het fijn linnen.

a) Spreuken. 31:19

26. En alle vrouwen, wier hart haar bewoog in wijsheid, alle vrouwen, die deze kunst verstonden en wier hart daartoe gewillig was, die spinnen het geitelaar. 1)

1) Op het schiereiland van Sinaï spinnen nog heden de vrouwen uit kameel- of geitenhaar de stoffen voor de tenten en bewerken de wol voor de kleding. Het weven uit gesponnen garen geschiedde voor de tent door mannen, minder, omdat in Egypte het weven meestal bezigheid van de mannen was, als hoofdzakelijk omdat de weefsels voor de tapijten en voorhangsels waren, die kunstig bewerkt moesten worden; dit verstonden de vrouwen niet, de mannen hadden het echter in Egypte geleerd..

27. De oversten nu, de voornamen en hoofden onder het volk, die deze dingen bezaten, welke tot hogere stand behoren, brachten sardónixstenen en vulstenen, tot de efod en tot de borstlap;

28. En specerijen en olie tot de luchter en tot de zalfolie, en tot roking welriekende specerijen (Ex.25:6).

29. Elke man en vrouw, wiens hart hen vrijwillig bewoog te brengen tot al het werk, dat de HEERE geboden had te maken door de hand van Mozes, dat brachten de kinderen van Israël tot een vrijwillig offer 1) voor de HEERE.

1) Wat gemaakt moest worden, was geboden; wat gebracht moest worden, was aan de vrije wil overgelaten..

De kinderen van Israël nu hadden in Egypte niet alleen alle kunstwerken geleerd, die tot voltooiing van het bouwen van de tent nodig waren (1 Kronieken 4:14,21,23), maar zij waren daar ten dele ook rijk en vermogend geworden en niet met lege handen uitgetrokken (hoofdstuk 12:35 vv. Genesis 15:14), veel van de nodige bouwstoffen kon ook in de woestijn gevonden worden (dassenvellen en acaciahout) of van doortrekkende karavanen gekocht worden (specerijen en reukwerken)

Een ieder gaf naar vermogen vrijwillig. Bij de bouw van de tabernakel was Israël een lieflijk beeld van de eenheid van Christus' gemeente, waarin ieder zijn eigenaardige roeping heeft: waarin aan de voet en aan de hand, aan het oog en aan het oor is opgedragen, zoals het de Heere belooft..

30. Daarna zei Mozes tot de kinderen van Israël, nadat zij een grote menigte bouwstoffen bij elkaar gebracht hadden, en hij hen weer voor zijn tent verzameld had: Ziet, de HEERE heeft met name geroepen Bezaleel, de zoon van Uri, de zoon van Hur, uit de stam van Juda (Ex.31:2).

31. En de Geest van God heeft hem vervuld met wijsheid, met verstand, en met wetenschap, namelijk in elke handwerk (Ex.31:3).

32. En om te bedenken vernuftige arbeid, en om te werken in goud, en in zilver, en in koper (Ex.31:4).

33. En in kunstige steensnijding, om in te zetten in goud, en in kunstige houtsnijding, om te werken in elk vernuftige handwerk (Ex.31:5).

34. Hij heeft hem ook in zijn hart gegeven, hem bekwaamheid en lust geschonken om anderen te onderwijzen; hem, en Aholiab, de zoon van Ahisamach, van de stam van Dan.

35. Hij heeft hen vervuld met wijsheid van hart, om te maken elk werk van een werkmeester, in metaal, hout en edelgesteente, en van de allervernuftigste handwerker(hoofdstuk 26:1,31), en van de borduurder (hoofdstuk 26:36; 27:16), in hemelsblauw, en in purper, in scharlaken, en in fijn linnen, in beide soorten, het damast en het bontkleurig werken, en van de wever, 1) (hoofdstuk 27:9-15; 28:31), makende elk werk, en bedenkende vernuftige arbeid. God heeft hen met wijsheid vervuld, niet alleen om alle dergelijke werken te verrichten, maar ook om vooraf de monsters daarvoor te vinden.

1) Er zijn hier drie soorten van bewerking van de in hoofdstuk 21:4 genoemde vier grondstoffen genoemd: 1e. het kunstwerken bestaat in het damastwijze inweven van kunstige figuren met drie purperkleuren in de grondstof; de laatste moet daarbij altijd getwijnd zijn (hoofdstuk 28:6,8 in hoofdstuk 39:2 vv.; 5:8 komen er ook nog gouddraden bij); 2e. het

bontwerken daarentegen bestaat in het inweven van strepen in de grondstof; en 3e. het eenvoudig weven vormde weefsels uit slechts één stof..

HOOFDSTUK 36.

DE DELEN VAN HET HEILIGDOM WORDEN VERVAARDIGD.

I. Vs.1-7. Toen de beide genoemde werkmeesters zich aan hun arbeid willen begeven en alle kunstwerkers, die zich opgewekt voelen, het werk onder de leiding van de eersten te verrichten, zich bij hen voegden, gaf Mozes hun de reeds door het volk aangebrachte hefoffers; iedere morgen wordt hier nog zo veel bijgevoegd, dat de arbeiders verklaren, dat er nu meer dan genoeg bouwstoffen voorhanden zijn, waarop het verder bijdragen ophoudt.

1. Toen wrocht, 1) maakte zich tot de arbeid gereed, Bezbleël en Ahóliab, en iedereen, die wijs van hart was, aan wie de HEERE wijsheid en verstand gegeven had, om te weten, hoe zij maken zouden elk werk ten dienste van het heiligdom naar alles, dat de HEERE geboden had.

1) Of, Zo maken..

2. Want Mozes had geroepen Bezbleël en Ahóliab, en iedereen, die wijs van hart was, in wiens hart God wijsheid gegeven had, al wiens hart hem bewogen had, dat hij toetrad (hoofdstuk 35:10) tot het werk, om dat te maken.

3. Zij dan namen van voor het aangezicht van Mozes het gehele hefoffer, dat de kinderen van Israël gebracht hadden, tot het werk van de dienst van het heiligdom, omdat te maken; daarmee had echter de toevloed (hoofdstuk 35:20 vv.), van bouwstoffen nog geenszins een einde; doch zij brachten tot hem ook verder, als het werk reeds aangevangen was, nog elke morgen vrijwillig offer.

4. Daarom kwamen alle wijzen, die al het werk van het heiligdom maakten, ieder man van zijn werk, dat zij maakten.

5. En zij spraken tot Mozes, zeggende: Het volk brengt te veel, meer dan genoeg is ten dienste van het werk, dat de HEERE geboden heeft te maken.

6. Toen gebod Mozes, dat men een stem zou gaan laten door het leger, zeggende: Man noch vrouw maakt geen werk meer ten hefoffer voor het heiligdom! Zo werd het volkteruggehouden meer te brengen.

7. Want aan stof was er overvloedig genoeg tot het gehele werk, dat te maken was; ja, er was over; 1) er was meer dan men nodig had.

1) De ijver van het volk van het Oude Testament was zeer te roemen, daar zij zó vrijwillig en overvloedig hun kostbaarheden en wat verder voor het heiligdom nodig was, aanbrachten, dat hun nog moest gezegd worden, dat er niets meer nodig was. Hiermee hebben zij enigmate hun zonde van afgoderij willen goed maken, waartoe zij ook zo bereidwillig hun vermogen hadden gegeven (hoofdstuk 32:3). Het is zeer beschamend voor het volk en de gemeenten

onder het Nieuwe Testament, dat men zo karig tezamen brengt, wanneer tot bevordering van een geestelijk heiligdom ook het tijdelijk vermogen gevorderd wordt.

II. Vs.8-38. Bij de voltoering van het werk wordt het eerst het bouwen van de woning zelf ondernomen; vooraf worden de tapijten en deksels, dan de stijlen en richels, hierop de beide voorhangsels met de zuilen, haken en staven gereed gemaakt, geheel overeenkomstig de bepalingen (hoofdstuk 26).

8. Alzo maakte een iedere wijze van hart, onder degenen, die het werk maakten, naar Bezbleëls en Ahóliabs leiding, de tabernakel, de voor de binnenste wanden bestemde eerste bedeksels (hoofdstuk 26:1-16), van tien gordijnen, van getwijnd fijn linnen, en hemelsblauw, en purper, en scharlaken met cherubim; van het allerkunstigste werk maakte hij ze, naar de regels van de kunst weefden zij cherubbeelden en andere figuren in de grondstof.

9. a) De lengte van een gordijn was van acht en twintig el, en de breedte van een gordijn van vier el; al deze gordijnen hadden één maat.

a) Ex.26:2

10. En hij, Bezbleël, met behulp van zijn arbeiders, voegde voor een afdeling vijf gordijnen, het een aan het andere; en hij voegde de vijf andere gordijnen, het een aan het andere.

11. a) Daarna maakte hij strikjes van hemelsblauw aan de kant het ene gordijn, aan de zoom van elk van de beide tapijten, aan het uiterste in de samenvoeging; hij deed het ook aan de uiterste kant van het tweede samenvoegende gordijn.

a) Ex.26:4

12. a) Vijftig strikjes maakte hij aan het ene gordijn, en vijftig strikjes maakte hij aan het uiterste van het gordijn; dat aan de tweede samengevoegd was; b)deze strikjes vatten het een aan het andere, zó, dat de lussen van het ene tapijt juist tegenover die van het andere stonden.

a) Ex.26:10 b) Ex.26:5

13. Hij maakte ook vijftig gouden haakjes, en voegde de gordijnen van de een en van de andere afdeling samen, de een aan de andere, met deze haakjes, dat het een tabernakel, een de gezamenlijke wanden van de woning overkleedend tapijt werd.

a) Ex.26:6

14. Verder maakte hij gordijnen van geitehaar, tot een tent, tot een bedeksel over de tabernakel, geheel naar de bepalingen (hoofdstuk 26:7-11); van elf gordijnen maakte hij ze.

15. De lengte van een gordijn was dertig el, en vier el de breedte van een gordijn; deze elf gordijnen hadden een maat.

15. De lengte van een gordijn was dertig el, en vier el de breedte van een gordijn; deze elf gordijnen hadden een maat.

16. En hij voegde vijf gordijnen samen op bijzondere wijze; wederom zes van deze gordijnen op bijzondere wijze, want ook dit bedeksel moest evenals de andere tapijten, uit twee, hoewel niet even grote afdelingen bestaan.

17. En hij maakte vijftig strikjes aan de kant van het gordijn, die de uiterste in de samenvoeging was; hij maakte ook vijftig strikjes aan de kant van het gordijn van de andere samenvoeging, om deze met de vorige te verbinden.

18. Hij maakte ook vijftig koperen haakjes om de tent, dit tot uitwendige overkleding bestemd en uit twee afdelingen bestaand bedeksel, samen te voegen, dat zij één ware.

19. a) Ook maakte hij voor de tent, om over de buitenste omkleding van de tent te doen, een deksel van roodgeverfde ramsvellen, en daarover een deksel vandassenvellen.

a) Ex.26:14

20. Hij maakte ook, nadat hij zo alle vier de deksels gereed had, aan de tabernakel stijlen van staand sittimhout om daarover die deksels te hangen, deze stijlen werden naast elkaar in de hoogte gesteld (Ex.26:15-30).

21. a) De lengte van een stijl was tien el, en anderhalve el was de breedte van elke stijl.

a) Ex.26:16

22. a) Twee houvasten had een stijl, als sporten in een ladder gezet, het een naast het andere, om daardoor aan de stijl, dat ernaast geplaatst werd te worden verbonden; zo deed hij het met al de stijlen van de tabernakel.

a) Ex.26:17

23. a) Hij maakte ook (alzo) de stijlen tot de tabernakel: twintig stijlen naar de zuidzijde zuidwaarts.

a) Ex.26:18

24. a) En hij maakte veertig zilveren voeten onder de twintig stijlen; twee voeten onder een stijl, aan zijn twee houvasten, en twee voeten onder een andere stijl, aan zijn twee houvasten.

a) Ex.26:19

25. a) Hij maakte ook twintig stijlen aan de andere zijde van de tabernakel, aan de noordhoek.

a) Ex.26:20

26. a) Met hun veertig zilveren voeten; twee voeten onder een stijl, en twee voeten onder een andere stijl.

a) Ex.26:21

27. a) Doch aan de westzijde van de tabernakel, maakte hij zes stijlen.

a) Ex.26:22

28. a) Ook maakte hij twee stijlen tot hoekstijlen van de tabernakel, aan de beide zijden.

a) Ex.26:23

29. a) En zij waren van beneden als tweelingen samengevoegd, zij waren ook als tweelingen aan diens bovineinde samengevoegd met een ring; zo deed hij met die beide aan de twee hoeken.

a) Ex.26:24

30. a) Alzo waren er in het geheel aan de achterzijde acht stijlen, waarvan de beide uiterste tevens de slotkanten van de beide zijwanden bedekten, zodat de achterzijde slechts 10 el lengte in het licht had; hij maakte ze met hun zilveren voeten, zijnde zestien voeten: twee voeten onder elke stijl.

a) Ex.26:25

31. a) Hij maakte ook richels van sittimhout, die de stijlen, welke door middel van de houvasten in de onderstukken vaststonden, samenhielden; vijf aan de stijlen van de ene zijde van de tabernakel.

a) Ex.26:26

32. a) En vijf richels aan de stijlen van de andere zijde van de tabernakel, als ook vijf richels aan de stijlen van de tabernakel, aan de beide zijden westwaarts.

a) Ex.26:27

33. a) En hij maakte de middelste richel doorschietende in het midden van de stijlen; hij maakte de middelste van deze driemaal vijf richels zó, dat zij midden door de doorboorde stijlen heengingen, van het ene einde tot het andere einde.

a) Ex.26:28

34. a) En hij overtrok de stijlen met goud, en hun ringen (de plaatsen voor de richels) maakte hij van massief goud; de richels overtrok hij evenals de stijlen ook met goud.

a) Ex.26:29

35. Daarna maakte hij, om het Allerheilige van het Heilige te scheiden, een voorhang (Ex.26:31-33) van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen; van het allerkunstigste werk maakte hij die, met cherubim en andere beelden bewerkt.

36. a) En hij maakte daartoe vier pilaren van sittimhout, die hij overtrok met goud; hun haken, waarmee het opgehangen werd, waren van goud en hij goot hun vier zilveren voeten, onderstukken, in de gaten waarvan de pilaren geplaatst werden.

a) Ex.26:32

37. a) Hij maakte ook aan de deur van de tent, als voorhangsel voor de voorste ingang, een deksel van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, geborduurd werk, met strepen of blokken geweven.

a) Ex.26:36

38. a) En de vijf pilaren daarvan, en hun haken, om het tapijt vast te maken; en hij overtrok hun hoofden of kapitelen, en diens banden met goud; en hun vijf voeten, waarin de pilaren moesten staan, waren van koper.

a) Ex.26:37

gHOOFDSTUK 37.

OVER ENIGE GEREEDSCHAPPEN VAN HET HEILIGDOM.

1. Vs.1-29. Nu volgt de vervaardiging van de gereedschappen van de tabernakel, namelijk van de Ark van het Verbond, de tafel van de toonbroden, de kandelaar en het reukaltaar; verder de vervaardiging van de heilige zalf en het reukwerk, geheel volgens de eerder daaromtrent gegeven bepalingen (hoofdstuk 25 en 30).

1. Alzo a) maakte Bezaleël de Ark van sittimhout; twee en een halve el was haar lengte, en anderhalve el haar breedte, en anderhalve el haar hoogte.

a) Ex.25:10

2. En hij overtrok ze met louter goud, van binnen en van buiten; en hij maakte een gouden krans rondom.

3. En hij goot hiervoor vier gouden ringen, aan haar vier hoeken, zo dat twee ringen op de ene zijde waren, en twee ringen op haar andere zijde.

4. En hij maakte handbomen van sittimhout, en hij overtrok ze met goud.

5. En hij stak de handbomen in de ringen, aan de zijden van de Ark, om de Ark te dragen.

6. Hij maakte ook een a) Verzoendeksel van louter goud: twee en een halve el was de lengte, en anderhalve el de breedte.

a) Ex.25:17-20

7. Ook maakte hij twee cherubim van goud; van massief werk maakte hij ze, uit de beide einden van het Verzoendeksel.

8. a) Een cherub uit het ene einde aan deze zijde, en de andere cherub uit het andere einde aan de andere zijde; uit het Verzoendeksel maakte hij de cherubim uit beide einden.

a) Ex.25:19

9. a) En de cherubim waren de beide vleugels omhoog uitbreidende, bedekkende met hun vleugels het Verzoendeksel; en hun aangezichten waren tegenover elkaar; de aangezichten van de cherubim waren naar het Verzoendeksel.

a) Ex.25:20

10. a) Hij maakte ook een tafel van sittimhout; twee el was haar lengte, en een el haar breedte; en anderhalve el haar hoogte.

a) Ex.25:23

11. a) En hij overtrok ze met louter goud; en hij maakte een gouden krans, van boven daaraan, rondom.

a) Ex.25:24

12. a) Hij maakte daaraan, onderaan het tafelblad, ook een lijst rondom, een hand breed; en hij maakte een tweede gouden krans rondom deze lijst.

a) Ex.25:25

13. a) Hij goot ook vier gouden ringen daaraan; en hij zette de ringen aan de vier hoeken, die aan de vier voeten waren.

a) Ex.25:26

14. a) Tegenover de lijst waren de ringen tot het plaatsen van de handbomen, om de tafel te dragen.

a) Ex.25:27

15. Hij maakte ook de handbomen van sittimhout; en hij overtrok ze met goud, om de tafel te dragen.

16. a) En hij maakte het gereedschap, dat op de tafel zijn zou, haar schotels, voor de broden, en haar reukschalen voor de wierookgaven, en haar kroezen en haar platelen, (met welke zij bedekt zou worden) 1) vanlouter goud.

a) Ex.25:29

1) Liever "haar plengschalen, om plengoffers mee te verrichten".

17. a) Hij maakte ook een kandelaar van louter goud. Van massief werk maakte hij deze kandelaar, met zijn schacht en zijn rieten; zijn schaaltes, zijn knopen, en zijn bloemen waren uit hem, als een eenvoudig sieraad.

a) Ex.25:31

18. a) Zes rieten nu gingen rechts en links, uit zijn zijden: drie rieten van de kandelaar uit de ene zijde, en drie rieten van de kandelaars uit de andere zijde.

a) Ex.25:32

19. a) In het een riet waren drie schaaltes, in vorm zoals amandelnoten, een knoop, een kogelvormig versiersel, en een bloem; en drie schaaltes zoals amandelnoten in een ander riet, een knoop en een bloem; zo waren die zes rieten, die uit de kandelaar gingen.

a) Ex.25:33

20. a) Maar aan de kandelaar zelf waren vier schaaltes, zoals amandelnoten, met zijn knopen, en met zijn bloemen.

a) Ex.25:34

21. a) En daar was een knoop onder twee rieten, uit deze gaande, ook een knoop onder twee rieten, uit deze gaande; nog een knoop onder twee rieten, uit deze gaande; zo was het met de zes rieten, die uit deze gingen; dusoveral waar twee rieten, het een rechts en het andere links uit de standaard uitgingen, was er een knoop onder; zijn vierde versiering had de standaard boven tussen het derde paar armen en de lamp, die op de spits stond.

22. a) Hun knopen en rieten waren uit hem; het was allemaal een massief werk van louter goud, en de zijrieten vormden door de knopen, waarbij zij aan de standaard zaten, één geheel met de kandelaar, die uit fijn goud gemaakt was.

a) Ex.25:36

23. a) En hij maakte hem zeven lampen; die boven aan de zeven zijarmen en aan de standaard moesten geplaatst worden; zijn snuiters en zijn blusvaten, dompers, waren van louter goud.

a)Ex.25:37,38

24. a) Hij maakte deze uit een talent louter goud, met al zijn vaten.

a) Ex.25:39

25. a) En hij maakte het reukaltaar van sittimhout; een el was zijn lengte en een el zijn breedte, vierkant, maar twee el zijn hoogte; hieruit waren zijn hoornen.

a) Ex.30:1,2

26. a) En hij overtrok het met louter goud, zijn dak, de bovenste platte vlakke, en zijn wanden rondom, als ook zijn hoornen; en hij maakte een gouden krans rondom.

a) Ex.30:3

27. a) Hij maakte ook twee gouden ringen daaraan, onder zijn krans, aan zijn twee hoeken, aan zijn beide zijden, tot het plaatsen van de handbomen, dat men het daarmee droeg.

a) Ex.30:4

28. a) En hij maakte de handbomen van sittimhout, en hij overtrok ze eveneens met goud.

a) Ex.30:5

29. a) Hij maakte ook de heilige zalfolie, die tot wijding van het heiligdom en de priesters bevolen, maar voor ander gebruik verboden was, en het reukwerk van de zuiverste welriekende specerijen, die bij het dagelijks reukwerk moesten aangestoken worden, naar apothekerswerk.

HOOFDSTUK 38.

AANZIENLIJKE SOMMEN VAN GEBRUIKT GOUD, ZILVER EN KOPER.

I. Vs.1-20. Vervolgens wordt de vervaardiging van de gereedschappen voor de voorhof, van het brandofferaltaar en het koperen wasvat, zo ook van de voorhof zelf bericht, overeenkomstig de bepalingen (hoofdstuk 27 en 30).

1. a) Hij maakte ook het brandofferaltaar van sittimhout; vijf el was zijn lengte, en vijf el zijn breedte, vierkant, en drie el zijn hoogte.

a) Ex.27:1

2. a) En hij maakte de hoornen op zijn vier hoeken, uit hetzelfde altaar waren zijn hoornen, die een geheel daarmee vormden; en hij overtrok het geheel, inwendig en uitwendig met koper.

a) Ex.27:2

3. a) Hij maakte ook al het gereedschap voor het altaar, de potten en de schoffels, en de sprengbekkens en de krauwelen; en de koolpannen; en al zijn vaten maakte hij van koper.

a) Ex.27:3

4. a) Ook maakte hij aan het altaar een rooster van koperen netwerk, onderaan, rondom de om het altaar lopende omgang, onder zijn omloop, van beneden tot zijn midden toe, waar de omgang zich bevond.

a) Ex.27:4,5

5. En hij goot vier ringen aan de vier einden van het koperen rooster, tot het plaatsen van de handbomen, om de handbomen door te steken.

6. En hij maakte de handbomen, evenals het altaar (vs.1), van sittimhout, en hij overtrok ze, evenals dat (vs.2), met koper.

7. En hij deed de handbomen in de ringen, aan de zijden van het altaar, dat men het hiermee droeg; hij maakte het inwendig hol van planken, om het later met ongehouwen stenen of aarde te kunnen vullen.

a) Ex.27:8

8. a) Hij maakte ook het koperen wasvat, met zijn koperen voet, van de spiegels van de te hoop komende vrouwen, 1) die te hoop kwamen voor de deur van de tent der samenkomst.

a) Ex.30:18

1) Dergelijke vrouwen worden later (1 Samuel 2:22) eveneens genoemd; haar dienst bestond niet in uitwendige hulp bij de godsdienst, als het wassen van de heilige gereedschappen enz., maar in vrome verrichtingen, in gebed en vasten; hier verbonden zij zich uit vrije wil, deels voor een bepaalde tijd, deels, voornamelijk door weduwen en maagden, die zich aan God verloofd hadden (Luk.2:37 Richteren. 11:39), voor het gehele leven. Deze verbintenis behoort tot de beloften, waarover Deuteronomium. 30 uitgebreider handelt. Nu is de vraag, hoe van dergelijke vrouwen kan gesproken worden, daar de tent der samenkomst nog niet bestond. Wij moeten aannemen, dat dergelijke vrome verrichtingen, waaruit later een vaste dienst bij het heiligdom ontstond, reeds nu door vrome vrouwen geschieden; zij wilden, terwijl de verstandige mannen allerlei werk maakten voor de dienst van het heiligdom (hoofdstuk 36:1 vv.) en de verstandige vrouwen met haar handen werkten (hoofdstuk 35:25 vv.), ook iets doen ter ere van de Heere en gingen buiten het leger voor de tent van Mozes, die voorlopig voor een heiligdom gehouden werd en ook wel tent der samenkomst heette..

Toen Mozes het bevel deed uitgaan door het leger, dat de kinderen van Israël een "hefoffer" zouden brengen tot de bouw van de Tabernakel, bracht een ieder wat hij daartoe kon opbrengen. Gelijk nu niet alleen de mannen het hunne tot de bouw aanbrachten, maar ook de vrouwen "haken, en versierselen, en ringen, en spanselen, alle gouden vaten," ten hefoffer brachten, zó ook kwamen vele vrouwen met nog iets anders ten geschenke, dan met die opgenoemde lijfsieraden. Zij hadden, gelijk die toen óók bij de Egyptenaren in gebruik waren, metalen handspiegels van een bijzonder en kostbaar soort, van gepolijst koper vervaardigd. Van die handspiegels nu deden die vrouwen met gewilligheid en blijdschap afstand.

De mening, dat deze spiegels gebruikt werden, opdat de Preisters zichzelf erin konden beschouwen bij de reiniging, deugt niet. Niet toch het gelaat, maar de handen en voeten moest men wassen, en daarvoor was geen spiegel nodig. De spiegels, weleer tot ijdel gebruik bestemd, werden nu tot een heilig doel versmolten, en daaruit het wasvat met zijn voet vervaardigd. Van de te hoop komende vrouwen. Men heeft (zie hierboven) in deze uitdrukking meer gezocht dan behoefde. Letterlijk staat er: "Van de vrouwen, die zich legerden als een heer." O.i. hebben deze vrouwen niets te maken met de latere, die zich aan de tempeldienst verbonden. Deze vrouwen waren gewone Israëlitische vrouwen, die, waar zij niet de wijsheid en het verstand bezaten, om kunstige weefsels te vervaardigen en stikwerk te leveren, nu iets anders deden, - in dit geval het aanbieden van de handspiegels-voor de dienst van het huis van de Heere..

De Lutherse vertaling heeft: "in het aangezicht van de vrouwen, die voor de deur van de tent van de samenkomst dienden." Volgens deze verklaring zou het koperen wasvat met zijn voet vervaardigd zijn, terwijl de vrouwen in gebed en vasten neerlagen. Sommigen werkten dan met de handen, anderen hielpen geestelijk. Op deze wijze moest het heiligdom tot stand komen; helaas! bij het bouwen van een godshuis wordt in de regel door de arbeiders gevloekt, getwist enz. Behalve deze worden nog twee andere verklaringen gevolgd: a) van de spiegels van de vrouwen, b) met de spiegels enz. Volgens de eerste vertaling zou het wasvat met zijn onderstel uit koperen spiegels vervaardigd zijn, welke vrome vrouwen, die zich aan de dienst

van de ijdelheid willen onttrekken, nu voor de dienst van de Heere als hefoffer brachten; de gehele oudheid had namelijk spiegels van gepolijst metaal (Job 37:18); glazen spiegels komen pas in de 13de eeuw voor. Volgens de tweede vertaling, werd het wasvat van deze spiegels voorzien; zij werden daaraan gehangen, en zo zagen de priesters, wanneer zij zich wasten, hun lichamelijk aangezicht in de spiegels, een herinnering voor hen, om zich ook geestelijk te bezien en te beproeven, of zij in de goede verhouding van het hart tot de Heere waren en waardig om voor hem te treden en Zijn dienst te verrichten. De vertaling: "van de spiegels, die de vrouwen in menigte brachten voor de ingang van de tent van de samenkomst" verdient de voorkeur..

9. a) Hij maakte ook de voorhof, voor de tabernakel en wel het eerst, aan de zuidhoek zuidwaarts; de behangselen tot de voorhof waren van fijn getwijnd linnen, van honderd el.

a) Ex.27:9

10. Voor dit behangsel van honderd el maakte hij hun twintig pilaren; deze en de twintig voeten, waren van koper; de haken van deze pilaren en hun banden, waarmee die honderd el werden opgehangen, waren van zilver.

11. En aan de noordhoek honderd el, hun twintig pilaren en de twintig voeten waren van koper; de haken van de pilaren en de banden waren van zilver.

12. En aan de westhoek waren behangselen van vijftig el, hun pilaren tien en de voeten tien; de haken van de pilaren en hun banden waren van zilver.

13. En aan de oosthoek tegen de opgang van de zon, het oosten, waren, evenals tegen het westen vijftig el; het middelstuk van twintig el voor het deksel (vs.18), bleef vrij, zodat het laatste slechts tweemaal vijftien = dertig el bedroeg.

14. De behangselen aan deze zijde waren vijftien el, de pilaren drie, en hun voeten drie.

15. En aan de andere zijde van de deur van de voorhof waren behangselen van vijftien el; hun pilaren drie en de voeten drie.

16. Al de behangselen van de voorhof werden op de (vs.9-15) beschreven wijze, overeenkomstig het Goddelijk voorschrift vervaardigd, en waren rondom van fijn getwijnd linnen.

17. De voeten nu van de pilaren waren van koper, de haken van de pilaren, en hun banden waren van zilver, en het overdeksel van hun hoofden was van zilver, en al de pilaren van de voorhof waren met zilver omtogen; met massief zilveren staven waren also alle pilaren van de voorhof met elkaar verbonden; daaraan zouden de gordijnen (vs.16) worden opgehangen.

18. En het deksel van de poort of de ingang van de voorhof was van borduurwerk, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen; en twintig el was delengte, en de hoogte in de breedte was vijf el, tegenover de behangselen van de voorhof.

19. En hun vier pilaren en de vier voeten waren van koper, hun haken, de aan de pilaren zich bevindende haken tot het ophangen van de staven, waren van zilver; ook was het overdeksel van hun hoofden of kapitelen, en hun banden van zilver, evenals bij de vier pilaren, die bestemd waren om het behangsel te dragen.

20. En al de pennen van de tabernakel en van de voorhof rondom de tabernakel, waaraan de touwen om de bedeksels van de tabernakel en van de voorhof verbonden waren (hoofdstuk 27:19), waren van koper.

II. Vs.21-31. Tenslotte wordt een overzicht gegeven van het metaal, dat gebruikt werd bij de vervaardiging van de tabernakel en de voorhof, 29 talenten, 730 sikkels goud, 100 talenten, 1775 sikkels zilver en 70 talenten, 2400 sikkels koper.

21. Dit zijn de getelde dingen, dit is de som van de stukken, die tot bouw van de tabernakel, van de tabernakel van de getuigenis gebruikt zijn, die geteld zijn naar de mond van Mozes, ten dienste van de Levieten, door de hand van Ithamar, 1) de zoon van de priester Aäron, zoals zij op Mozes' bevel geteld zijn door de Levieten, die, onder leiding van Ithamar (hoofdstuk 6:23), de ingekomen gaven moesten verrekenen.

1) Ithamar, de jongste zoon van Aäron, werd door Mozes aangesteld, om bij het opmaken van al wat voor de tabernakel nodig was, het oppertoezicht te houden.

22. Bezbleël nu, de zoon van Uri, de zoon van Hur, van de stam van Juda, maakte al, dat de HEERE aan Mozes geboden had.

23. En met hem Aholiab, de zoon van Ahisamach, van de stam van Dan, een werkmeester en vernuftig kunstenaar, en een borduurder in hemelsblauw, en in purper, en in scharlaken, en in fijn linnen (hoofdstuk 35:30 vv.).

24. Al het goud, dat tot het werk verarbeid is, in het gehele werk van het heiligdom, te weten, het goud van het beweegoffer (hoofdstuk 35:22), was negenentwintig talenten, en zevenhonderd en dertig sikkels, naar de sikkel van het heiligdom. 1)

1) De waarde van de Hebreeuwse gewichten is moeilijk te berekenen. "Een centenaar of talent heeft 3000 sikkels (?), de gehele som bedroeg dus omstreeks 87.730 sikkels goud, hetgeen naar de hoogste berekening ongeveer f 1.500.000 zou bedragen."

25. Het zilver nu, dat volgens de door de Heere bevolen opbrengst (hoofdstuk 30:10 vv.), van de getelden van de vergadering was honderd talenten, en duizend zevenhonderd vijfenzeventig sikkels, naar de sikkel van het heiligdom. 1)

1) Naar de hoogste berekening ongeveer f 540.000 in waarde (?)

26. Een beka voor elk hoofd, dat bij de monsterring geteld werd, dat is een halve sikkels, naar de sikkels van het heiligdom, werd geëist van een ieder, die overging tot de getelden, van twintig jaar en ouder, namelijk tezamen zeshonderddrieduizend vijfhonderd en vijftig halve sikkels, dat is 301.775 hele sikkels of daar 3000 sikkels 1 talent waren-100 talenten 1775 sikkels.

27. En er waren honderd talenten zilver, om te gieten de voeten van het heiligdom, en de voeten van de voorhang, de 96 voeten onder de 48 stijlen en de 4 voeten onder de 4 zuilen, waaraan het voorhangsel, dat het Heilige van het Allerheilige scheidde, opgehangen moest worden (hoofdstuk 26:15-25, 31-33), tot honderd voeten waren honderd talenten, een talent tot een voet.

28. Maar uit de duizend zeshonderd vijfenzeventig sikkels, die behalve de 100 talenten van het zoengeld inkwamen (vs.25), maakte hij de haken aan de pilaren, en hij overtrok hun hoofden of kapitelen, en omtoog ze met banden (hoofdstuk 27:9-17).

29. Het koper nu van het beweegoffer was zeventig talenten, en tweeduizend vierhonderd sikkels.

30. En hij maakte daarvan de voeten van de deur van de tent der samenkomst, het onderste deel onder de pilaren aan de ingang van de tent (hoofdstuk 26:37), en het koperen altaar, en het koperen rooster, die het had, en al het gereedschap van het altaar (hoofdstuk 27:1-5).

31. En de voeten onder de 56 pilaren van de voorhof rondom (hoofdstuk 27:9-15), en de voeten onder de 4 pilaren van de poort van de voorhof (hoofdstuk 27:16), ook al de pennen van de tabernakel, en al de pennen van de voorhof rondom (hoofdstuk 27:19). 1)

1) De hier genoemde massa van edele metalen, die tot vervaardiging van de tent der samenkomst gebruikt werd schijnt gering bij de ons bijna ongelofelijke rijkdom in deze metalen, die wij overal in de oudheid vinden. Toen bijv. Alexander de Grote Ekbatana introk, bevonden zich in de schatkamer aldaar 120.000 talenten goud; in het koninklijk paleis waren alle zuilengangen en voorhoven met zilver beslagen; alle pannen waren van zilver. In Persepolis vond hij een schat van 120.000 talenten, in Pasargada vielen hem 6000, in Suza 50.000 talenten in handen. Nog verwonderlijker is het, wat ons van de goud- en zilverrijkdom van Assyrië, Babylonië, Arabië en Indië bericht wordt. Zo bezat bijv. Sardanapalus 150 gouden slaappleatsen, 150 gouden tafels, 1 miljoen talenten goud, tien maal zoveel zilver, en toch had hij reeds te voren aan zijn zonen 3000 talenten goud uitgedeeld. De meer noordelijke Arabische stammen vonden in hun gebied zoveel goud, dat zij het voor een gelijk gewicht koper en ijzer ruilden. Alzo was het wel dwaasheid en onverstand, toen men enige tientallen jaren geleden de geschiedkundige waarheid van ons bericht meende te moeten betwijfelen, omdat de kinderen van Israël onmogelijk zoveel goud, zilver en koper hadden kunnen bezitten. In Egypte waren rijke goudmijnen genoeg, die door krijgsgevangenen en misdadigers bearbeid werden; en op het Arabische schiereiland werden de kopermijnen in het

dal Nasb (hoofdstuk 16:1) door koloniën bewerkt. Daar hadden ook de kinderen van Israël veel verworven; bovendien was hun ook bij hun uittrekken veel door Egyptenaars geschonken. zie Ex 35.28).

HOOFDSTUK 39.

PRIESTERLIJKE KLEREN.

I. Vs.1-31. Thans wordt bericht gegeven omtrent de vervaardiging van de hierboven (hoofdstuk 28), zowel voor de Hogepriester als voor de gewone priesters voorgeschreven heilige kleren.

1. Zij maakten ook ambtskleren, om in het heilige te dienen, van de in Exodus. 38:24 vv. genoemde stoffen, die volgens hoofdstuk 35:20 vv. door de gemeente van de kinderen van Israël moesten gebracht worden, namelijk hemelsblauw, en purper en scharlaken; ook maakten zij de heilige kleren, die voor Aäron, de Hogepriesters waren, en welke hij boven de overige priesters zou hebben (hoofdstuk 31:10; 35:19), waren, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

2. Aldus maakte hij, Bezëleël met zijn helper Ahóliab en de onder hen staande arbeiders, de efod, die over de zijden rok (vs.22) en de nauwe rok (vs.27) gedragen moest worden, van goud, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, welke drie purperstoffen (vs.1) hij met goud en getwijnde byssusdraden door elkaar liet werken.

3. a) En zij rekten voor dit doel uit de dunne platen van goud, en sneden het tot draden, om te doen in het midden van het hemelsblauw, en in het midden van het purper, en in het midden van het scharlaken, en in het midden van het fijn linnen, van het allerkunstigste werk; van deze vijf soorten draden lieten zij het gehele weefsel, dat uit twee stukken bestond, vervaardigen.

a) Ex.28:6

4. Zij maakten samenvoegende schouderbanden daaraan, schouderbanden, die men samenvoegde door middel van de bij de onyxstenen (vs.6) aangebrachte haken; aan de beide einden; onder de rechter- en linkerschouder werd hij samengevoegd door middel van de gordel (vs.5).

5. a) En de kunstige riem van zijn efod, die daarop was de riem, die tot de efod behoorde en met het achterste gedeelte uit één geheel geweven was, was gelijk zijn werk, van hetzelfde; van dezelfde stoffen, van goud, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen, zoals de HEERE aan Mozes bevolen had.

a) Ex.28:8

6. Zij bereiden ook de a) Sardónixstenen, omvat in gouden kastjes, in een werk van gevlochten gouddraad ingezet, als zegelgraving gegraveerd, met de namen van de zonen van Israël; evenals men de zegels graveert, waren opiedere steen zes namen ingesneden.

a) Ex.28:9-11

7. En a) hij zette ze, door middel van de aan het gouden vlechtwerk aangebrachte haken, op de schouderbanden van de efod, welke beide delen zij met hun haken samenhielden; zij waren daar gezet tot stenen van gedachtenis voor de kinderen van Israël, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

a) Ex.28:12

8. a) Hij maakte ook de borstlap van het allerkunstigste werk, zoals het werk van de efod, (vs.5) van goud, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getwijnd linnen.

a) Ex.28:15

9. Hij was vierkant; zij maakten de borstlap dubbel tot een vierhoekige zak: een span was zijn lengte, en een span was zijn breedte, dubbel zijnde.

a) Ex.28:16

10. a) En zij vulden daarin vier rijen stenen; zij bezetten die met een rij van een sardis, een topaas en een karbonkel; dit is de eerste rij.

a) Ex.28:17

11. a) En de tweede rij van een smaragd, een saffier en een diamant.

a) Ex.28:18

12. En de derde rij van een hyacint, agaath, en amethyst.

13. En de vierde rij van een turkoois, en een sardónix, en een jaspis; omvat in gouden kastjes in hun vullingen, dat is: die zij vulden.

14. Deze stenen nu, met de namen van de zonen van Israël, waren twaalf met hun namen, met zegelgraving; iedere steen was naar de genoemde orde voorzien, met zijn naam naar de orde, waarin de twaalf stammen op elkaar volgden.

15. Zij maakten ook aan de borstlap, om deze aan de efod te bevestigen, gelijk eindigende ketentjes, van gedraaid werk, uit louter goud.

16. En zij maakten twee gouden kastjes, aan het vlechtwerk van de beide Sardónixstenen (vs.6), en twee gouden ringen; en zij zetten die twee ringen aan de beide einden van de borstlap.

17. En zij zetten de twee gedraaide gouden ketentjes aan de twee ringen, aan de einden van de borstlap.

19. Zij maakten ook twee gouden ringen, die zij aan de twee andere einden van de borstlap zetten, inwendig aan zijn boord; aan de zoom, die aan de zijde van de efod is, zodat hij ook naar beneden kon vastgemaakt worden.

18. Doch de twee andere einden van de twee gedraaide ketenen zetten zij aan de twee kastjes (vs.16), en zij zetten ze aan de schouderbanden van de efod (vs.7), recht op de voorste zijdevan die.

19. Zij maakten ook twee gouden ringen, die zij aan de twee andere einden van de borstlap zetten, inwendig aan zijn boord; aan de zoom, die aan de zijde van de efod is, zodat hij ook naar beneden kon vastgemaakt worden.

20. Nog maakten zij om deze verder vast te maken, twee gouden ringen, die zij zetten aan de twee schouderbanden van de efod, beneden aan de voorste zijde, tegenover zijn andere voege, boven de kunstige riem van de efod; zij brachten die aan de efod zelf van onderen, waar de efod door middel van de gordel samengebonden werd, de ene ring in de rechter-, de andere in de linkerzijde.

21. En zij bonden de borstlap met zijn onderste ringen (vs.19) aan de ringen van de efod (vs.20), met een hemelsblauw snoer, dat hij op de kunstige riem van de efod was; opdat de borstlap van de efod niet afgescheiden werd, ook niet bij het uittrekken, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

22. En hij maakte de mantel van de efod, de onder de efod te dragen zijden mantel, van geweven werk, uit één stuk, geheel van hemelsblauw.

23. En het halsgat van de mantel voor het doorsteken van het hoofd, was in het midden, als het gat van een pantsier; dit gat had een boord rondom, was ongezoomd, dat het bij het uit- en aantrekken niet gescheurd werd.

24. En aan de onderste zomen van de mantel maakten zij granaatappels van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, getwijnd, uit byssus en het driekleurige purpergaren vormden zij ballen in de vorm van granaatappels, die noghun bloem dragen.

25. Zij maakten ook schelletjes van louter goud, en zij stelden de schelletjes tussen de granaatappels, aan de zomen van de mantel rondom, tussen de granaatappels.

26. Dat er een schelletje, daarna een granaatappel was; weer een schelletje en een granaatappel aan de zomen van de mantel rondom; met deze heilige sieraden moest dan Aäron bekleed worden, om te dienen, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

27. a) Zij maakten ook de rokken, die op het blote lijf gedragen werden, van fijn linnen, van geweven werk, voor Aäron en voor zijn zonen, voor de eersten, om die onder de beide anderen (vs.2,22) te dragen, voor de anderen, om daarin de functies van de gewone priester te verrichten.

a) Ex.28:39

28. En de hoed van fijn linnen, als hoofddekseel voor de Hogepriester, en de sierlijke mutsen van fijn linnen voor de priesters, a) en de linnen onderbroeken van fijn getwijnd linnen, voor Aäron en voor zijn zonen.

a)Ezech.44:18

29. En de gordel van fijn getwijnd linnen, en van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, van geborduurd werk, eveneens voor beiden, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

30. a) Zij maakten ook de plaat van de kroon van de heiligheid, die Aäron voor aan het hoofd zou dragen, van louter goud, en zij schreven daarop een schrift, met zegelgraving: DE HEILIGHEID DES HEEREN.

a) Ex.28:36; 29:6

31. a) En zij hechtten een snoer van hemelsblauw daaraan, om aan de hoed van boven te hechten, zoals de HEERE aan Mozes geboden had. 1)

a) Ex.28:37

1) Evenals boven bij de voorschriften over het heiligdom en zijn gereedschap (hoofdstuk 25:10-30:10), de heilige kist en het gouden altaar als de beide polen al het andere uitsluiten, zijn hier tussen het schouderkleed, het voornaamste stuk van de hogepriesterlijke kleding en de gouden voorhoofdplaat, die volgens het opschrift het meest in het oog lopend teken van de hogepriesterlijke waardigheid is, alle overige priesterkleding gesteld..

Gedurig lezen we: "Zoals, of naar alles, wat de Heere Mozes had geboden." De werkmeesters van de tabernakel moesten er diep van overtuigd zijn, dat zij niets deden en niets mochten doen, dan naar alles, wat de Heere God verordineerd had..

II. Vs.32-43. Nadat al deze werken voltooid zijn, worden zij aan Mozes afgeleverd; deze beziet elk stuk in het bijzonder, vindt ze overeenkomstig het goddelijk bevel vervaardigd, en zegent nu het volk ten dank voor de bereidwilligheid in het geven en de ijver in het arbeiden.

32. Aldus werd, na een arbeid van 6 of 7 maanden, al het werk van de tabernakel, van de tent der samenkomst voleindigd; en de kinderen van Israël hadden het gemaakt naar alles, wat de HEERE aan Mozes geboden had; zo hadden zij het gemaakt.

33. a) Daarna brachten zij de afzonderlijke stukken van de tabernakel 1) tot de tent van Mozes, die hij buiten het leger opgeslagen had; de beide onderste bedeksels, die de eigenlijke tent vormden (hoofdstuk 26:1-13), en al haar gereedschap, haar haakjes, die tot samenvoeging van de afdelingen van beide bedeksels bestemd waren (hoofdstuk 26:6,11), haar stijlen, de 41 planken, die het geraamte vormden (hoofdstuk 26:15-25), haar richels tot verbinding van de

planken (hoofdstuk 26:26 vv.) en haar pilaren, vier voor de ingang van het Allerheilige, vijf voor de ingang in het Heilige (hoofdstuk 26:32,37), en haar voeten, de onderstukken onder de planken en de pilaren. (hoofdstuk 26:19,21,25,32,37).

a) Ex.35:11

1) Onder de tabernakel hebben wij hier te verstaan, de tentbedekking, welke de tabernakel tot tabernakel maakte, nl. die van purper en die van geitehaar. Dadelijk daarop wordt dan ook van de haakjes enz. gesproken, welke bij deze tapijten noodzakelijkerwijze gebruikt moesten worden.

34. En het deksel van roodgeverfde ramsvellen (hoofdstuk 26:14), en het deksel van dassenvellen, en de voorhang van het deksel voor het Allerheilige (hoofdstuk 26:31).

35. De Ark van de Getuigenis, en haar handbomen (hoofdstuk 25:10-15), en het Verzoendeksel (hoofdstuk 35:17 vv.).

36. De tafel, met al haar gereedschap (hoofdstuk 25:23 vv.) en de toonbroden (hoofdstuk 25:30).

37. De zuivere, gouden kandelaar met zijn lampen, de lampen, die men toerichten moest, 1) en al diens gereedschap (hoofdstuk 25:31 vv.), en de olie tot het licht (hoofdstuk 27:20 vv.).

1) Die men toerichten moest, of, die men volgens orde daarop moest plaatsen..

38. Verder het gouden reukaltaar (hoofdstuk 30:1 vv.), en de zalfolie tot zalving van de priesters en van het heiligdom (hoofdstuk 30:22 vv.), en het reukwerk van welriekende specerijen voor het reukaltaar (hoofdstuk 30:34 vv.), en het deksel van de deur van de tent, het voorhangsel voor het Heilige (hoofdstuk 26:36).

39. Het koperen brandofferaltaar, en het koperen rooster, die het heeft, de handbomen, en al zijn gereedschap (hoofdstuk 27:1-8); het wasvat en zijn voet (hoofdstuk 30:17 vv.).

40. De behangselen van de voorhof, zijn pilaren en zijn voeten, en het deksel van de poort van de voorhof, zijn zelen, en zijn pennen, en al het gereedschap van de dienst van de tabernakel, tot de tent der samenkomst (hoofdstuk 27:9-19).

41. a) De ambtskleren, om in het heiligdom te dienen, de heilige kleren van de priester Aäron, en de kleren van zijn zonen, om het priesterambt te bedienen (hoofdstuk 27:9-19).

a) Ex.31:10

42. Naar alles, wat de HEERE aan Mozes geboden had, zo hadden de kinderen van Israël het gehele werk gemaakt; dit brachten zij tot Mozes.

43. Mozes nu bezag het gehele werk, en onderzocht nauwkeurig, of het met de hem gegeven voorschriften en het beeld, dat hij gezien had, overeenkwam, en ziet, zij hadden het gemaakt, zoals de HEERE geboden had; also hadden zij het gemaakt. 1) Toen zegende Mozes hen, 2) verblijd over deze nauwkeurige bewerking, sprak hij over de arbeiders en de gehele gemeente: de heerlijkheid van de Heere vervulle het werk van uw handen. (hoofdstuk 40:34).

1) Mozes nu, om hen en zichzelf te vreden te stellen, bezag het gehele werk stuk voor stuk, en ziet, zij hadden het gemaakt, zoals het de Heere bevolen had; want Hij, die hem het voorbeeld had getoond, had hun handen in het werk bestuurd. Alle de werkingen van Gods genade komen nauwkeurig overeen met het oorspronkelijke bestek van Zijn raadsbesluiten. Hetgeen God in ons en door ons werkt, is de vervulling van het welbehagen van Zijn goedheid..

2) Een nagalm van de toen door Mozes ondervonden vreugde, en misschien ook van de door hem uitgesproken zegen, vinden wij waarschijnlijk in het slotvers van de 90ste Psalm 90.17, die hij, 38 jaar later, aan het einde van de woestijnreis vervaardigde: "De liefelijkheid van de Heere, onze God zij over ons; en bevestig Gij het werk van onze handen over ons, ja het werk van onze handen bevestig dat.".

Deze zegening geschiedde in de naam des Heeren. Hij sprak over hen de zegen van God uit, omdat zij hun gewilligheid, om van het hunne aan de Heere te geven, hadden getoond. "De zegenende ziel zal vet gemaakt worden.".

HOOFDSTUK 40.

OPRICHTING EN INWIJDING VAN DE TENT DER SAMENKOMST.

I. Vs.1-16. Nadat de verschillende stukken vervaardigd en goedgekeurd waren, ontvangt Mozes, in het begin van het tweede jaar van de uittocht, bevel van God, om met de oprichting van de tent en de plaatsing van de gereedschappen aan te vangen, en daarna de wijding, als ook die van de priesters, te doen plaatshebben.

1. Verder sprak de HEERE uit de voorlopige tent (hoofdstuk 33:7 vv.) tot Mozes, zeggende:

2. Op de dag van de eerste maand, Abib, die weer spoedig aan zal breken (hoofdstuk 12:1 vv.), te weten op de eerste dag van de maand, 1) zult gij de tabernakel, de tent der samenkomst, 2) die nu in al zijn delen gereed is, oprichten.

1) Alles geschiedt volgens Goddelijk bevel. Ook de oprichting van de tabernakel. God, de Heere, is van alles het begin en het einde..

2) Deze woorden zijn een volledige beschrijving van de plaatsen, daar God zijn woning in het midden van Israël wilde vestigen. Deze was niet alleen een tabernakel, een woning voor de Goddelijke Majesteit, maar ook een tent, een beweeg- en draagbare tempel en heiligdom, ja, een tent der samenkomst, waarnaar alle de stammen van Israël toe vloeiden en als onder een banier verzameld werden, evenals in meerdere nadruk en algemeenheid geschieden zou onder de banier, die God onder de heidenen zou oprichten Jesaja 11:12)

3. En gij zult aldaar, in de voor het Allerheilige bestemde ruimte, zetten de Ark 1) van de Getuigenis; en gij zult de Ark (hoofdstuk 26:32) met de voorhang bedekken, die het Allerheilige en Heilige van elkaar scheidt.

1) De Ark moest eerst aldaar ingeplaatst worden, omdat deze was de troon van de grote Koning en de bewaarplaats van de tafelen van de wet..

4. a) Daarna zult gij de tafel daarin brengen, aan de noordzijde van het Heilige, en gij zult schikken wat daarop te schikken is, namelijk de toonbroden (vs.23 Leviticus. 24:5 vv. 24:5); b)gij zult ook aan de zuidzijde, tegenover de tafel, de kandelaar daarin brengen, en zijn zeven lampen aansteken.

a) Ex.26:35 b) Ex.27:20

5. En gij zult tegen het westen het gouden altaar ten reukwerk voor het voorhangsel, dat de Ark van de Getuigenis bedekt (vs.3), zetten; dan zult gij het uit vier stoffen gewerkte deksel (hoofdstuk 26:36 vv.), van de deur van de tabernakel aan de oostelijke uitgang van de tent ophangen.

6. Gij zult ook het brandofferaltair zetten voor de deur van de tabernakel, van de tent der samenkomst, ongeveer in het midden van de ruimte van de voorhof.

7. En gij zult het wasvat zetten tussen de tent der samenkomst, en tussen het brandofferaltair (vs.6) en gij zult water daarin doen.

8. Daarna zult gij de voorhof, de zestig pilaren met hun bedeksels (hoofdstuk 27:9 vv.) rondom de tabernakel zetten, en gij zult het tweede, 20 el brede (hoofdstuk 27:16) deksel ophangen aan de poort van de voorhof, aan de vier middelste pilaren van de oostzijde.

9. Dan, als Ik u vooraf van de alzo opgerichte tabernakel de offerwet (Leviticus. 1-7) zal meegedeeld hebben, en dan ook de (Ex.29) bevolen priesterwijding geschieden kan (Leviticus. 8), zult gij de volgens de voorschriften (hoofdstuk 30:22 vv.) bereidde zalfolie nemen, en zalven de tabernakel, en al wat daarin is, zowel in het Allerheilige als in het Heilige; en gij zult deze door die zalving heiligen, met al zijn gereedschap, en het zal een heiligheid zijn.

10. a) Gij zult ook, bij gelegenheid van de priesterwijding, het brandofferaltair zalven, en al zijn gereedschap (hoofdstuk 27:3), en gij zult het altair heiligen, en het altair zal Heiligheid der Heiligheden zijn. 1)

1) Het onderscheid tussen "heilig" en "allerheilig" of "Heiligheid der Heiligheden" komt, zoals wij gezien hebben, zij bij het heiligdom in tweeërlei opzicht voor. Ten opzichte van de Heere is datgene allerheilig, wat het dichtst bij Hem staat en Zijn eigenlijke woonplaats vormt, dus de achterste ruimte van de tabernakel: heilig was, wat zich onmiddellijk daarvoor bevond, maar toch door een voorhangsel daarvan gescheiden was (hoofdstuk 26:33). Ten opzichte van het volk: hier moet datgene, wat aan de aanraking van de leken en alzo wat het meest aan ontwijding blootgesteld is, tegen zulk een ontwijding voor des te scherper afzondering beschermd, of hoogheilig gemaakt worden, en de afzondering geschiedt door de bepaling, dat, wie de plaats of het voorwerp aanroert, daardoor heilig, dat is aan verschillende, anders alleen dan priesters bevolen verplichtingen onderworpen wordt (hoofdstuk 29:37; 30:29 Leviticus. 6:18). Wat echter slechts voor de priesters toegankelijk en om zijn grote heiligheid minder aan het gevaar is blootgesteld, om ontwijd te worden, wordt in dit verband slechts heilig geacht..

11. Dan zult gij het wasvat zalven, en diens voet, het daaronder geplaatste bekken, waarin het water gelaten wordt (hoofdstuk 30:18); en gij zult het heiligen.

12. Gij zult ook Aäron en zijn zonen, op de voor de wijding nader te bepalen dag doen naderen tot de deur van de tent der samenkomst; en gij zult hen in het bekken van het wasvat met water wassen.

13. En gij zult Aäron, de hogepriester, de voor hem bestemde heilige kleren (hoofdstuk 28:4 vv.) aantrekken; en gij zult hem zalven, en hem heiligen, dat hij Mij het priesterambt in de hoogste zin van het woordbedient.

14. Gij zult ook daarna zijn tot gewone priesters bestemde zonen doen naderen, en zult hen de (hoofdstuk 28:40) met hun toebehoren beschreven rokken aantrekken.

15. En gij zult hen zalven, zoals gij hun vader zult gezalfd hebben, dat zij, hoewel in mindere zin, Mij het priesterambt bedienen. En het zal geschieden, dat hun hun zalving zal zijn tot een eeuwig priesterdom bij hun geslachten: 1) ten gevolge van deze zalving zal hun voor alle volgende tijden en in alle volgende geslachten het priesterschap in Israël toebehoren.

1) De Joodse overlevering verstaat deze woorden zo, alsof deze zalving van de zonen van Aäron voor de gehele toekomst voldoende ware, en beweert dien ten gevolge, dat de zalving en verdere wijding later alleen bij de Hogepriester herhaald is, terwijl de gewone priesters, bij het aanvaarden van hun ambt, alleen een spijsoffer voor zich hadden te brengen (Leviticus. 6:12). Dit is een misverstand; de zin is veeleer, dat de zalving van Aäron en zijn zonen als een enige instelling voor het priesterschap gelden zou, en dit voor alle tijden de Aäronieten waarborgen zou, waarbij, zoals vanzelf spreekt, wordt ondersteldt, dat zij bij ieder in dat ambt tredend geslacht moest vernieuwd of herhaald worden..

16. Mozes nu deed 1) het naar alles, wat hem de HEERE geboden had: alzo deed hij; op de (vs.2) aangewezen dag richtte hij de tabernakel op (vs.17 vv.) en liet enige dagen later de zalving van deze tegelijk met de priesterwijding plaats hebben (Leviticus. 8).

1) Hier en later wordt er weer gedurig op gewezen, dat Mozes niets deed dan op bevel van God en naar de verordeningen, hem geschonken. Dit dient, om de tederheid en getrouwheid van Mozes te kennen te geven. Hij was getrouw in zijn huis en daarmee weer een type van de grote Middelaar van het Nieuwe Verbond..

II. Vs.17-38. Als, met het begin van het tweede jaar na de uittocht, de tabernakel met zijn verschillende gereedschappen door Mozes opgericht is, neemt de Heere aanstonds bezit van Zijn woning, de wolk plaatst zich boven de tabernakel, en in het Allerheilige gaat de heerlijkheid van de Heere, om daar voortdurend te wonen.

17. Had de Heere voor een jaar iets nieuws met Zijn volk begonnen (hoofdstuk 12:1 vv.), thans wilde Hij op de eerste dag van het tweede jaar weer iets nieuws aan Zijn volk geven, door woning in hun midden te maken. En het geschiedde in de eerste maand, in a) het tweede jaar, op de eerste dag van de maand, dat de tabernakel opgericht werd.

a) Numeri. 7:1

18. Want Mozes, die volgens bevel van de Heere het werk te leiden had, richtte de tabernakel op, en zette, door de hand van de bouwmeester en de werklieden (hoofdstuk 36:1 vv.), zijn voeten, groef de 100 zilveren en 5 koperen voetstukken, waarin de 48 planken en 9 pilaren, volgens (hoofdstuk 26:15-37), staan moesten in de aarde, en stelde in 96 van deze voetstukken, de beide punten van de stijlen, of planken, uit welke het houten geraamte van de tent bestaan zou, en hij zette zijn driemaal vijf richels daaraan, om deze stijlen te verbinden; van deze werden de middelste midden door de planken gestoken, en hij richtte in de 9

overige, deels zilveren, deels koperen voetstukken, de pilaren op; in de eerste vier de pilaren voor het buitenste voorhangsel.

19. En hij spreidde, nadat hij inwendig aan de drie wanden en boven aan het open dekstuk van het zo opgezette geraamte de binnenste uit twee afdelingen bestaande tapijten (hoofdstuk 26:1-6) aangebracht had, de tent, het onderste of geitenharen bedeksel (hoofdstuk 26:7-13) uit over de tabernakel, zodat het nu reeds een werkelijke woning vormde, en hij zette het deksel van de tent, dat uit twee tapijten bestond, het een uit rode ramsvellen, het andere uit huiden van zeekalven vervaardigd (hoofdstuk 26:14), daar bovenop, zoals de HEERE aan Mozes geboden had.

20. Voorts nam hij, en legde de getuigenis, de beide door hem gehouwen en door God zelf met de tien woorden beschreven tafelen (hoofdstuk 34:6,28) in de Ark, (hoofdstuk 25:10-12,16), en deed de handbomen aan de Ark (vs.13-15), en hijzette het Verzoendeksel (vs.17 vv.) bovenop de Ark.

21. En hij bracht de volledig toegeruste Ark in het achterste gedeelte van de tabernakel, en a) hij hing de voorhang van het deksel op, en bedekte de Ark van de Getuigenis, zoals de HEERE aan Mozes (vs.3) geboden had.

a) Ex.35:12.

22. Hij zette ook de tafel in het voorste gedeelte van de tent der samenkomst, aan de rechterzijde van de tabernakel tegen het noorden, buiten de voorhang.

23. En hij schikte daarop het brood in orde, hij legde twaalf toonbroden in twee afdelingen voor het aangezicht des HEEREN (hoofdstuk 39:36 Leviticus. 24:5 vv.), zoals de HEERE aan Mozes geboden had (hoofdstuk 25:30).

24. Hij zette ook de kandelaar in de tent der samenkomst, in het voorste gedeelte of het Heilige, recht over de tafel, aan de linkerzijde van de tabernakel, zuidwaarts.

25. En hij stak de lampen aan voor het aangezicht des HEEREN, zoals de HEERE (hoofdstuk 25:37) aan Mozes geboden had.

26. En hij zette het gouden reukaltaar midden tussen de tafel en de kandelaar, in de tent der samenkomst, voor de voorhang, in de onmiddellijke nabijheid daarvan (hoofdstuk 30:6).

27. En hij stak daarop aan een reukwerk van welriekende specerijen, zoals de HEERE aan Mozes geboden had. (hoofdstuk 30:7,35).

28. Hij hing ook het tot een voorhang voor het Heilige bestemde deksel (hoofdstuk 26:36 vv.) van de in de vijf pilaren gevormde deur van de tabernakel.

29. En hij zette het brandofferaltaar (hoofdstuk 27:1 vv.), het omkleedsel nog met aarde en stenen vullende, aan de deur van de tabernakel, van de tent der samenkomst; en hij offerde daarop, als priester, zoals hij voorheen (vs.27) ook het eerste reukwerk aangestoken, en (vs.24) de eerste toonbroden gelegd had, brandoffer, en spijsoffer, zoals de HEERE aan Mozes geboden had (hoofdstuk 29:38).

1) Deze priesterdienst nam Mozes ook de volgende dagen waar, tot aan de wijding van Aäron en zijn zonen (Leviticus. 8). De woning met haar gereedschappen was nog niet gezalfd; dit geschiedde eerst op de dag van de priesterwijding; maar zij was toch reeds in zichzelf heilig, daar zij daar naar de voorschriften van de Heere gebouwd en opgericht was, zoals dan ook (vs.35) de heerlijkheid van de Heere de woning vervuld heeft, nog voordat de zalving had plaats gehad. De zalving had slechts plaats voor de dienst van de priesters of het gebruik van het volk..

De heerlijkheid van de Heere vervult de tabernakel vóór de wijding van de priesters en de daarmee verbonden zalving van de tabernakel en van zijn gereedschappen. Want volgens Leviticus. 1:1 gaf de Heere, vanuit de tabernakel tot Mozes sprekende, de offerwetten, welke vóór de wijding van de priesters afgekondigd werden en daarbij reeds werden opgevolgd. Als echter de heerlijkheid van de Heere in de tabernakel woning had gemaakt, durfde Mozes ook niet nalaten, het voo iederen morgen en iedere avond voorgeschreven offer te brengen en door middel daarvan de gemeente met haar God in geestelijke levensgemeenschap te zetten, totdat Aäron en zijn zonen voor deze dienst waren gewijd..

30. Hij zette ook het koperen wasvat tussen de tent der samenkomst, en tussen het ongeveer 15 el vandaar staande brandofferaltaar, enige schreden ter zijde, noordwaarts; en hij deed water daarin om te wassen.

31. En Mozes en Aäron, en zijn zonen wasten daaruit hun handen en hun voeten; de eerste reeds nu, voordat hij de priesterbezigheden (vs.29) verrichtte, Aäron en zijn zonen van de tijd af, dat zij de priesterdienst overnamen.

32. Als zij ingingen in de tent der samenkomst, en als zij tot het altaar naderden, zo wasten zij zich, zoals de HEERE (hoofdstuk 30:19 vv.) aan Mozes geboden had, en zo deed hij ook zelf.

33. Hij richtte ook de voorhof op, de 60 zuilen met de behangsels (hoofdstuk 27:9 vv.) rondom de tabernakel en het brandofferaltaar, en hij hing het deksel (hoofdstuk 27:16) van de door de pilaren (4-8) aan de oostzijde gevormde poort van de voorhof op. Zo voleindigde Mozes het werk.

34. a) Toen, in hetzelfde uur, dat nu alles gereed was, voordat Mozes de eerste priesterbezigheden (23:27,29) verrichtte, bedekte de wolk de tent der samenkomst. In deze wolk was de Heere tot hiertoe bij Zijn volk aanwezig geweest, om het op zijn tochten te vergezellen (hoofdstuk 13:21 vv.); deze had zich, sedertdien (hoofdstuk 33:7 vv.) van de top van de berg op de tent van Mozes neergelaten zo dikwijls hij die betrad (Numeri. 10:11 vv.);

en de heerlijkheid van de HEERE, de Schechinah, zoals de Joden haar noemen, te onderscheiden van de wolk, vervulde de tabernakel.

a) 1 Kon.8:10

35. Zodat Mozes eerst een geruime tijd niet kon ingaan in de tent der samenkomst, 1) omdat de wolk daarop bleef, en de met deze in verband staande heerlijkheid van de HEERE

2) de tabernakel vervulde, eerst het voorhof, daarna het Heilige, totdat zij in het Allerheilige zich tussen de cherubim op de Ark van het Verbond terugtrok en daar haarplaats innam (hoofdstuk 25:22); nu kon Mozes weer de tent binnentreden en als priester dienst doen.

1) Nog was het Gods tijd niet, dat Mozes zou ingaan in de tent der samenkomst. De glans van Gods heiligheid vervulde haar geheel en al. Eerst straks (Leviticus. 1:1) geeft de Heer zijn dienstknecht vrijheid om in te gaan. Terwijl dan de wolk het uitwendig gedeelte van de Schechinah, of Goddelijke inwoning, de tent van buiten bedekte, scheen het inwendig gedeelte daarvan in volle heerlijkheid binnen de tabernakel..

2) Volgens Leviticus. 16:2 was de heerlijkheid van de Heeren of de Schechinah niets anders dan een wolk; deze is om zo te zeggen een vertakking van de andere wolk, die zich buiten op de tabernakel gelegd had. Voortaan is in tweeën verdeeld, wat tot hiertoe met elkaar verbonden was; de ene wolk, die uitwendig zichtbaar is en waarvan verder in vs.36-38 sprake is, wijst alleen Jehova's aanwezigheid aan; de tweede wolk is die, welke werkelijk Jehova's aanwezigheid in zich sluit, die ook in latere tijden het volk van God bijbleef, toen de eerste niet meer nodig was en daarom verdween (zie Jozua 3.6). Dit onderscheid is reeds enigszins op te merken in hoofdstuk 16:9 vv.: nu is de onderscheiding meer noodzakelijk, daar de aanwezigheid van de Heere aan een plaats zich gebonden heeft, die voor het volk en de gewone priesters gesloten en voor de Hogepriester slechts eens in het jaar toegankelijk is; terwijl de met deze aanwezigheid verbonden, onmiddellijke leiding en besturing van de Heere uitwendig voor de ogen zichtbaar blijven in de wolk- en vuurkolom..

36. Als nu de wolk, die op de tent gelegd was, opgeheven werd van boven de tabernakel, zo reisden de kinderen van Israël voort in al hun reizen, zo gingen zij van de legerplaats heen en richtte zich op de weg, die deze aanwees.

37. Maar als de wolk niet opgeheven werd, zo reisden zij niet, maar bleven rusten, tot op de dag, dat zij opgeheven werd, 1) en daardoor het teken gaf om op te breken.

1) Door deze wolk hadden alzo de kinderen van Israël nog altijd hetzelfde uitwendige teken van de aanwezigheid van de Heere bij zich, dat vanaf het begin van hun reis bij hen geweest was; zij waren in niets bij vroeger verkort, hoewel de eigenlijke aanwezigheid van de Heere nu meer aan het Allerheilige gebonden was..

Het ontbrak Israël daarom aan niets. Voor alles zorgde de Heere. Aan zijn hand kon het gelukkig voortgaan. Zijn wet had het ontvangen. De tabernakel was in hun midden als zeker onderpand van Zijn goddelijke samenwoning met Zijn volk en Hij zelf, in de wolk- en

vuurkolom, wees hun de weg. Wel mocht Israël een welgelukzalig volk worden genoemd; een volk, verlost door de Heere..

38. Want de wolk van de HEERE was op de tabernakel bij dag, en het vuur was er bij nacht op, en was dus te allen tijde voor de ogen van het gehele huis van Israël, in al hun reizen 1) (Numeri. 9:15 vv.; 13:33 vv. Deuteronomium. 1:33).

1) Op dezelfde dag van het vorige jaar waren de kinderen van Israël nog in Egypte; hoeveel is er dus in één jaar geschied! Wat is de toestand van de volken veranderd! Zo kan God een lang wachten door een spoedige hulp vergoeden..

SLOTWOORD.

God belooft, de mens moet geloven. Dit is de regel in het koninkrijk van God. Immers Gods beloften zijn op tijd; het geloof heeft ze, maar in de toekomst. Abraham had voor zichzelf niets in eigendom van het land Kanaän, en toch had hij voor zichzelf en zijn kinderen dat land veel zekerder in eigendom, dan de toenmalige inwoners het in bezit hadden, want menigeen is bezitter van goed, dat hij zijn kinderen niet kan nalaten. Doch hoe wonderlijk zijn Gods wegen! Hij begint Zijn beloften te vervullen met de kinderen van Jakob te verwijderen uit het land, dat het hunne is, en hen te verdrukken, die tot heerlijkheid bestemd zijn. Nee, niet in Kanaän moesten zij vermenigvuldigd worden, maar in Egypte. God had hiervoor Zijn redenen. Zij moesten in een gevestigde en geregelde staat, ja, in het beschaafdsten en machtigste rijk van de wereld ontwikkeld, opgevoed, verdrukt, en vervolgens daaruit verlost worden..

De geschiedenis van die verdrukking en verlossing geeft ons dit boek, dat in het Hebreeuws genoemd wordt: Defer Sjemoth (boek van de namen) of, naar de woorden, waarmee het aanvangt: weélæ sjemoth (dit nu zijn namen), naar het Grieks: Exodus of uittocht, omdat hierin beschreven wordt, hoe de kinderen Israëls uit Egypte verlost zijn, en wat kort vóór en na die uittocht hun overkomen is. Het loopt Jozef's dood tot het bouwen van de tabernakel, omvattende een tijdvak van ongeveer 145 jaar. Wij zien eerst het volk als een slavenvolk bij de ticheloven en ten laatste als een Verbondsvolk met het heiligdom van God in hun midden, eerst gedwongen te gehoorzamen aan de willekeur van een tiran, daarna gezegend met de wetten en instellingen van Jehova, die beter zijn dan uitgegraven fijn goud, en met een dienst van de Heere, die een afschaduwing is van het hoogste heil, van de genade in onze Heere Jezus Christus. Dat is Israël geworden niet door verdienste, want het betoonde zich een weerstrevend volk, maar door de genade van God, Wiens trouw niet bezweek, die met almacht en wijsheid hen leidde en opvoedde..

In algemene trekken schetst ons Ezechiël hun overhelling tot de afgoderij van Egypte (Ezech.23; 20:7,8) gedurende dat tijdperk, een neiging, die Jozua, in veel latere dagen nog te bestrijden en uit te roeien had (Jozua 24:14), maar voornamelijk bespeuren wij haar daarin, dat zij in de woestijn die God, die hen uit Egypte had verlost, naar de wijze van Egypte onder het beeld van een stier wensden te vereren; ja, zelfs na de uitroeiing van de openbare afgoderij, maakten zij zich in het geheim schuldig aan de aanbidding van zon en maan, en zelfs aan de

gruwelijkste afgoderij van Egypte, de dienst van de Saturnus of veldgoden (Amos 5:25,26 Leviticus. 17:7). In de tijd van hun smadelijke slavernij was vooral de volksgeest diep verbasterd, zodat zij, zelfs bij het genot van de leiding van God te midden van de woestijn, hun vrijheid en zelfstandigheid te duur gekocht achtten, omdat zij voor haar de geriefelijkheden moesten ten offer brengen, die het leven in Egypte hun verschaft had. Zij waren geworden tot een volk, gewoon het slavenjuk te dragen; een volk verwijfd van zeden, weerbarstig tegen alle tucht, wuft en onstandvastig in al zijn doen. Juist hetgeen hen als hun grootste voorrecht eigenaardig van alle overige volken zou moeten onderscheiden, was hun in de hoogste mate onverschillig; ja, van alle bewoners van de aarde schenen zij de allerongeschikste tot het verwezelijken van de grote heilsgedachten van God (Deuteronomium. 9:4,5). In die toestand was het, dat de Heere, om de beloften, die Hij de vaderen geschonken had, ter wille van de zegen, die door dat volk over alle geslachten komen zou, Israël met machtige hand uit Egypte redde..

Bij de behandeling van de historische en profetische boeken, geschreven vóór de ballingschap, zullen we gelegenheid hebben aan te tonen, dat gebruiken, daarin meegedeeld niet strijden tegen de opvatting, dat de tabernakel, zoals deze in dit boek beschreven wordt, ook werkelijk in de woestijn is opgesteld; dat het priesterschap onder Israël in de woestijn en later in Kanaän vóór Salomo's dagen is ingericht, zoals dit ook hier is beschreven, en daardoor de waarheid te handhaven, dat Exodus evenzeer als Leviticus, niemand minder dan Mozes zelf, gedreven door de Heilige Geest, tot schrijver heeft gehad..

Het gehele boek, in het bijzonder de geschiedenissen van Israëls verdrukking, van Mozes' roeping, van Israëls Verbondsbreuk bij de berg Sinaï, vertonen zo duidelijk de sporen, dat een oor- en ooggetuige dit alles meedeelt, dat men waarlijk willens blind moet zijn, om te kunnen vast stellen, dat eerst vele jaren later het boek Exodus is opgesteld..

Wat in strijd schijnt te zijn met wetten en rechten hier gegeven, blijkt bij een gezonde, onbevooroordeelde uitlegging dit niet te wezen, indien men elke verandering of gewijzigde wetordening, indien men elke zaak, die in strijd met deze wettelijke verordeningen schijnt te zijn, slechts beschouwt uit het oogpunt van veranderde tijdsomstandigheden, of van ongestalten, waarin Israël in latere dagen verkeerde..

En overigens blijkt genoegzaam, dat én in de dagen van de Richteren, én in die van Samuël en David de wetten hier en in de volgende boeken meegedeeld, de grondslag uitmaakten van het theocratisch gebouw, dat door hen werd hersteld en opgebouwd; dat de psalmist verheerlijkt en bezingt, wat de Heere God in wet en schaduwdienst had gegeven aan Zijn volk; dat de profeet uit deze boeken put en zijn voorspellingen met hetgeen hierin beschreven is en wordt, in verband brengt..

De psalmisten en profeten zijn dikwijls niet te verstaan, indien men niet mag aannemen, dat God Zijn rechten en instellingen, omtrent de verering van Zijn Heilig Wezen in de woestijn, aan Israël heeft bekend gemaakt..

Bovendien, wat voor het levend geloof alles afdoet, onze Heere en Zaligmaker heeft aan niemand anders dan aan Mozes het auteurschap van de gehele Pentateuch toegekend, en tegenover hen, die ervan spreken, dat op het gebied van de kritiek, de Heere noch Zijn Apostelen mag worden aangehaald, brengen ook wij het woord in herinnering van Hermannus Witsius*): Christus Jezus en de Apostelen mogen geen doctoren in de kritiek zijn geweest, zoals zij willen geacht worden, die zich heden de heerschappij van de wetenschappen in iedere tak van wetenschap toekennen; zij zijn echter doctoren van de waarheid geweest, en hebben niet geduld dat zij door een algemene onkunde van zaken of door een verreikende list bedrogen werden. Zij zijn althans niet in de wereld gekomen, om algemeen verspreide dwalingen te helpen voortbreiden, en door het gezag van hun naam te bevestigen, noch om deze dwalingen niet alleen door de Joden, maar ook door de volken, die op het nauwst met hen verbonden waren, wijd en zijd uit te strooien..

*) Miscell. ss. L. p.117

De hoofdpersoon in dit boek, Mozes, door Egypte's vorstenhuis zelf gevoed en onderwezen, de man, die de versmaadheid van Gods volk boven al de heerlijkheid van Egypte stelde, de zachtmoedige onder de mensenkinderen, die van ijver voor het huis van de Heere verteert, en nochtans zijn ziel wil stellen voor zijn volk, de knecht van God, die met Hem sprak, zoals een man spreekt met zijn naaste, de Middelaar van het Verbond, die de woorden van Gods eigen lippen verneemt, is de type van Hem, die alle verlore eeuwig dank en aanbidding zullen toebrengen en voor wie Mozes zelf neerknielt. Ook deze middelaar wordt in de hemel niet vergeten, daar zingen de gezaligden het lied van Mozes en het Lam.